ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆ., վեց. Ն. Ֆ.

Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆ.: Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ 1 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

VENDREDI 1ER JANVIER 1960

36ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8686 — 36EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4487

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՅՈՒՍԱԲԵՐ ՏԱՐԻ

Տարի մը եւս կ'երթայ նետուիլ պատմութեան գիրկը, ուրիշ ա'յնքան տարիներու նման :

Անսահման է ժամանակը: Անչափելի :

Ո՞վ կրցած է հաշուել ճշգրիտ թիւը այն տարիներուն, որոնք սահած են աշխարհի ստեղծումէն մինչեւ այսօր :

Ո՞վ կրնայ գուշակել թէ տակաւին քանի՛ հազար — կամ միլիոն — տարիներ պիտի սահին մինչեւ այն օրը, երբ այլ եւս կեանքը բոլորովին պիտի դադրի երկրագունդի վրայ, երբ ո՛չ մէկ կենդանի արարած կամ բուսականութիւն գոյութիւն պիտի ունենայ երկրիս երեսին, ինչպէս անհունին մէջ թաւալող անհամար մոլորակներուն վրայ :

Անցնող ամէն տարի կը թողու անմոռանալի յիշատակներ — ուրախ կամ տըխուր — որոնցմով մարդիկ կը կապուին անցեալին հետ : Ու միշտ կ'ոգեկոչեն զանոնք, մանաւանդ դժբախտութեան օրերուն, անզուսպ կարօտով մը. — Ո՛հ, հին, բարի օրերը ...:

Վերջացող տարին կը թողու լաւ յիշատակ մը: Մարդկութիւնը 1959 թուականը եւս բոլորեց խաղաղութեամբ, հակառակ յոռետես քաղաքագէտներու եղերական գուշակութեանց :

Ճիշդ է թէ ո՛չ մէկ քաղաքական խնդիր հիմնովին լուծուեցաւ անցնող տարուան ընթացքին: Սակայն բազմաթիւ կնճռոտ հարցերու մասին ծրագիրներ կազմուեցան, դարմաններ որոնուեցան :

Մարդիկ, որոնք աշխարհի ճակատագիրը վարելու դժուարին եւ պատասխանատու պարտականութիւնն են ստանձնած, 1959ին ճամբայ յարդարեցին դէպի ամրապնդումը խաղաղութեան, որուն կարօտով կը տոչորի ազատատենչ մարդկութիւնը :

Մեծ ու պզտիկ խորհրդաժողովները, անհատական եւ հաւաքական շփումները կը ձգտէին այդ բաղձալի նպատակին :

Նոր տարւոյ արշալոյսը կը բացուի յոյսով :

Յուսաբեր տարի է 1960ը:

Խաղաղութիւն կը հոլովեն բոլորը : Աջը եւ ձախը: Արեւելքն ու արեւմուտքը :

Ո՛չ ոք կը խօսի պատերազմի մասին : Նոր հրդեհի մը մասին, որուն բռնկումը այս անգամ վերջակէտը պիտի ըլլայ աշխարհի դարաւոր քաղաքակրթութեան :

Վերջ պիտի գտնէ՞ ջլամարտը — պաղ պատերազմը, որ տասնեւհինգ տարիէ ի վեր ահուսարսափի մթնոլորտ մըն է ըստեղծած աշխարհի հինգ ցամաքամասերուն վրայ :

Մաղթենք եւ յուսանք :

Ֆրանսա 1959ի ընթացքին ապրեցաւ քաղաքական ու վարչական նոր կարգուսարքով մը, — Նոր Սահմանադրութիւն, նոր խորհրդարան, նոր կառավարութիւն եւ Հանրապետութեան նոր Նախագահ :

Վերջ գտան նախարարական յաճախադէպ տագնապները, որոնք կը ջլատէին երկրին վերելքի ճիգերը:

1960ին նոր Ֆրանքի ստեղծումով, յուսանք որ վերջ գտնեն նաեւ տնտեսական-ելմտական տագնապները եւ Ֆրանսա հասնի նախանձելի դիրքի մը — որուն արժանի է —, ներքին եւ արտաքին ճակատներուն վրայ :

Մաղթենք նաեւ, որ նոր տարին բարեբաստիկ ըլլայ բազմաչարչար հայ ժողովուրդին համար, որ ուրիշ ամէն ազգէ աւելի կը կարօտի խաղաղութեան, սիրոյ եւ համերաշխութեան: Ու նաեւ՝ ազատութեան :

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՄԵԾԵՐՈՒ ԺՈՂՈՎԻՆ ՀԱՄԱՐ

ԽՐՈՒՇՉԵՒ ԸՆԴՈՒՆԵՑԱՒ ՄԱՅԻՍ 16Ի ԹՈՒԱԿԱՆԸ

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆՆԵՐՈՒ ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍՏԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԸ՝ ՈՒՈՇԻՆԿԹԸՆԻ ՄԷՋ

Չորեքշաբթի օր, Խ. Միութեան Արտաքին նախարար Կրոմիքօ ժամը 17էն սկսեալ եւ իրարմէ կէս ժամ տարբերութեամբ յաջորդաբար ընդունեցաւ Միացեալ Նահանգներու, Ֆրանսայի եւ Մեծն Բրիտանիոյ Մոսկուայի դեսպանները :

Կրոմիքօ դեսպաններուն յանձնեց Վարչապետ Խրուշչեւի պատասխանը՝ Նախագահ Այզընհաուըրի, Զօր. տը Կոլի եւ Վարչապետ Մաքմիլընի նամակներուն :

Ինչպէս ծանօթ է, նախապէս որոշուած քանի մը թուականներու շուրջ դժուարութիւններ ծագած էին. մէկը անյարմար էր Խրուշչեւի, միւսը՝ տը Կոլի, երրորդը՝ Մաքմիլընի: Այս պայմաններու մէջ Արեւմուտքը առաջարկած էր նոր թուական մը՝ Մայիս 16, Մեծերու առաջին ժողովին համար, որ տեղի պիտի ունենայ Փարիզի մէջ:

Արդ, պաշտօնական աղբիւրներ կը հաղորդեն թէ Մոսկուայի դեսպաններուն տրուած նամակներուն մէջ, Վարչապետ Խրուշչեւ դրական պատասխան մը կուտայ արեւմտեան իր պաշտօնակիցներուն:

Կարճ է Խրուշչեւի պատասխանը. երեք նախադասութիւն եւ կը սպասուի որ վաղն իսկ մամուլի սեփականութիւնը դառնայ ան :

Կարեւորը այն է սակայն, թէ Խրուշչեւ կ'ընդունի Մայիս 16ին Փարիզ գալ եւ Նախագահ տը Կոլի, Այզընհաուըրի եւ Վարչապետ Մաքմիլընի հետ քննել միջազգային հրատապ հարցերը :

Միւս կողմէ, Մեծերու ժողովին նախապատրաստական աշխատանքները կատարելու կոչուած արեւմտեան կոմիտէն առաջին նիստը գումարեց Ուոշինկթընի Արտաքին նախարարութեան չէնքին մէջ, Հերթըրի նախագահութեամբ: Կոմիտէն պիտի պատրաստէ եւ կարգի դնէ այն բոլոր հարցերը՝ որոնք պիտի քննուին 1960 Մայիս 16ին Փարիզ գումարուելիք Մեծերու ժողովին մէջ :

Կոմիտէին մէջ Ֆրանսայի ներկայացուցիչն է Ուոշինկթընի դեսպան Հերվէ Ալֆան, Անգլիոյ ներկայացուցիչը՝ Լորտ Հուտ, Արեւմտեան Գերմանիոյ ներկայացուցիչը՝ Միացեալ Նահանգներու իր դեսպանը, Վիլհելմ Կրեւէ :

Նախատեսուած են աշխատանքի երեք խումբեր, որոնք պիտի ներդաշնակեն մասնաւորապէս Արեւմտեաններու քաղաքականութիւնը՝ հետեւեալ հարցերու մէջ.

1.— Զինաթափութիւն :

2.— Գերմանիոյ հարցը՝ Պերլինի հարցին հետ :

3.— Արեւելք - Արեւմուտք յարաբերութիւնները :

Հաւանական է, որ ուրիշ խմբակներ ալ կազմուին, քննելու համար տարբեր հարցեր, որոնք սեղան կրնան գալ Չորսերու խօսակցութեան ընթացքին:

Կոմիտէի առաջին ժողովէն ետք, Ֆրանսական դեսպան Հերվէ Ալֆան առանձին խօսակցութիւն մը՝ ունեցաւ Միացեալ Նահանգներու Արտաքին նախարար Հերթըրի հետ, Ֆրանքեւամերիկեան յարաբերութիւններու մասին: Խօսակցութիւնը տեւեց կէս ժամ, որմէ ետք Ֆրանսական դեսպանը մերժեց որեւէ յայտարարութիւն ընել մամուլի ներկայացուցիչներուն :

1960

"ՅԱՌԱՋ"

Ամանորի առթիւ լաւագոյն օրեր կը մաղթէ իր բոլոր ընթերցողներուն:

Նոյն առթիւ շնորհակաութիւն՝ բոլոր անոնց որոնք փութացին շնորհաւորել Ծնունդը եւ Նոր Տարին :

ՀԱԿԱՍԵՄԱԿԱՆ ՆՈՐ ՇԱՐԺՈՒՄՆԵՐ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՄԷՋ

ՏԱՍԸ ԳԵՐՄԱՆԱՑԻՆԵՐԷՆ ՄԷԿԸ ՀՐԵԱՆԵՐՈՒ ԴԷՄ Է

ՊԱՏԵՐԱԶՄ՝ ԺԵԶՈՒԻԹՆԵՐՈՒ ԵՒ ՀՐԵԱՆԵՐՈՒ ԴԷՄ

Ինչպէս գրած էինք, քանի մը օր առաջ Քոլոնեի մէջ հակասեմական դէպք մը պատահեցաւ եւ Նոր Նացիներու պարագլուխին դէմ ձերբակալման հրաման ելաւ: Բայց հարցը այդքանով չփակուեցաւ եւ վերջին օրերու ընթացքին Արեւմտեան Գերմանիոյ բազմաթիւ շրջաններուն մէջ նման դէպքերը կրկնապատկուեցան :

Սինակոկի մը վրայ «Հրեաները՝ դուրս» արձանագրութեան յաջորդեցին կեռ խաչեր՝ կառքի մը եւ խանութի մը վրայ, որոնք Հրեաներու կը պատկանէին: Պրիւնսվիքի հրեայ զոհերու յուշարձանին վրայ անարգական արձանագրութիւններ կային: Սելինկշթատի մէջ հրեայ քաղաքացի մը հետեւեալ նամակը ստացաւ. «երբ Ատընաուըր իշխանութեան գլուխ չմնայ՝ ամէն բան պիտի փոխուի »:

Յարդ միայն Սինակոկի վրայի արձանագրութեան հեղինակները ձերբակալուած են. երկու երիտասարդներ, 25 տարու, որոնք կը պատկանին աջակողմեան կուսակցութեան մը: Ազգային - ընկերվարականներու կուսակցութիւն մը, որուն մաս կը կազմեն բազմաթիւ նախկին Նացիներ, ինչպէս նաեւ Զօր. Լիւտենտորֆի այրին. Լիւտենտորֆ «պատերազմ՝ Ժեզուիթներու եւ Հրեաներու դէմ» նշանաբանին եւ շարժումին հեղինակն էր :

Ազգայնական այս կուսակցութիւնները հազիւ 10·000 անդամ ունին, բայց բոլորն ալ գործունեայ են :

Կարգ մը մարդոց համար անհասկնալի կը մնան այս դէպքերը, քանի որ ներկայիս Գերմանիոյ մէջ մօտ 30·000 Հրեաներ կան միայն :

Պէտք չէ մոռնալ սակայն, թէ վերջերս տեղի ունեցած վիճակագրութիւն մը ցոյց տուաւ թէ տասը Գերմանացիներէն մէկը Հրեաներու դէմ է: Հակասեմականները մեծ թիւ մը կը կազմեն 45–65 տարեկաններու մէջ: Անոնցմէ շատեր կը հաւատան ազգային - ընկերվարութեան գաղափարին : Ուշագրաւ է այն պարագան, թէ հիթլերականներու մէջ կան համալսարանի դասախօսներ եւ ուսուցիչներ: Յաճախ այս վերջինները իրենց պաշտօններէն կ'արձակուին՝ ուսանողներուն նացիական գաղափարներ տալու մեղադրանքով:

Ուշագրաւ է նաեւ այն պարագան, թէ այս դասախօսներէն շատեր մերժած էին պաշտօնավարել՝ Հիթլերի իշխանութեան ժամանակ :

Միւս կողմէ, հակասեմական դատավարութիւնները ցոյց տուին թէ ոստիկանութիւնը, փաստաբանները եւ նոյն իսկ դատախազները չուզելով կը միջամտեն նման հարցերու, քանի որ անոնք ալ... հակասեմական են :

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

Օրը Օրին

ՆՈՐ ՏԱՐԻ, ՆՈՐ ՄԱՐԴ

Յայտնութի՛ւն մը :

Պութթերչթէտ կը պարծի թէ գտած է օրօրոցի հին երգ մը, հիներուն մէջ ամէնէն հինը, որով Եւա կը քնացնէր իր երախան, Կայէն, ապահովաբար յակուրջի մը կախած փարթամ թզենիի մը ճիւղէն: Ինչո՞ւ զարմանալ, այս վերջին տարիներուն՝ լսեցինք թէ Ֆրանսացի հնագէտներ յաջողած են գտնել Նոյի տապանին բեկորները, Արարատի յաւիտենական ձիւներուն մէջ :

Հնախուզութիւնը այժմէական եւ շատ հետաքրքրական նիւթ մըն է, որու ուսումնասիրութիւնը, սակայն, չի խօսիր ինծի, որպէսզի, այն պահուն՝ երբ ժամանակը կ'երկփեղկի, հին ու նոր տարիներու կը բաժնուի, խրէի հնութեան իմաստասիրութեան մէջ :

Հի՞ն, — Տէր ողորմեա, ո՞ւր կ'երթաք փնտռելու, եկէք փնտռեցէք մեր մէջ : Ազգով ալ հին, միտքով ալ հին, դարձեր ենք թանգարան: Մե՛նք, ախոյեան «ազգապահպանութեան» :

Կը պատմեն թէ Մեծն Աղեքսանդր ածիլեց իր մօրուքը այն օրը՝ երբ զգաց թէ կը հիննայ, — նուազեր էր մտածման ժայթքին բարձրութիւնը, մառ կապեր էր երեւակայութիւնը, ժանգոտեր էին գաղափարները: Ուստի փորձեց խաբել ինքզինք՝ երիտասարդ երեւնալու համար: Ածիլելով մօրուքը: Վասնզի Պղատոն կ'ուսուցանէր թէ «երիտասարդները աւելի մօտ կը գտնուին գաղափարներուն քան ծերերը »:

Այն տեսակէտը, թէ «ալիս զիմաստութիւնն կոչէ», Աստուածաշունչ Մատեանին մէջ վերածուեր է միթի, անձնաւորութիւն դարձեր եւ անուն է ստացեր, — Հինաւուրց :

« Հինաւուրցը նստաւ: Անոր զգեստը ձիւնի պէս ճերմակ ու գլխուն մազը մաքուր բուրդի պէս էր: Անոր աթոռը կրակի բոցերու կը նմանէր, իսկ անիւները՝ բորբոքած կրակի: Անոր առջեւէն կը հոսէր կրակէ գետ մը: Հազարներ կը ծառայէին անոր» (Դան. Է. 9):

Իմաստութի՛ւնն է անիկա: Եհովա անուանեցէք զայն կամ ուրիշ անուն տուէք: Բայց ընդունեցէք որ Հինն է տարիներու բեռով ծանրացած իմաստութիւնը, արդարութի՛ւն, փորձառութիւն :

Նոյն Գիրքը, սակայն, կը հակադրէ այլ իմաստութիւն մը, — նորին պաշտամունքը.— «Զհինն մի՛ ածէք զմտաւ » (Ես. ԽԳ. 18): Տարսոնցի Պօղոս հանգանակի վերածած է զայն. «Մերկացարուք զհին մարդն գործովքն իւրովք, եւ զգեցարուք զնորն՝ նորոգեալ ի գիտութիւն» (Կող. Գ. 10):

Մեր ազգային թանգարանին դրան վրայ կեցած՝ կ'ուզէի ըսել «Նոր տարուան» աւետիսուորներուն .

— Ծիծաղելի է նոր կոչել տարին : Կը նորնա՞յ միթէ տարին: Նորը շնորհաւորելով՝ կը հաստատենք թէ կը հիննա՛նք, կը հիննա՛նք չարաչար :

Նոր դառնալու, նորոգուելու միակ ձեւըն է թարմանալ գաղափարներով, երիտասարդանա՛լ միտքով: Վա՛յ անոր որ, ինչպէս կ'ըսէ Հոլմէս, «չէ կրցած փորագրել իր անունը Համբաւին դրան վրայ՝ քառասուն տարեկան չեղած (չհինցած), իրեն կը մնայ դանակը գրպանը դնել այնուհետեւ»: Վա՛յ անոր որ, կ'աւելցնեմ ես, չէ կրցած նետել իր հին լաթերը եւ «զգենուլ զնոր մարդն» (Եփ. Դ. 24), քանդակելու համար իր անունը Պատմութեան պալատին ճակատը :

Այլապէս իրեն կը սպասէ բորբոսը, կամ փո՛սը :

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ԿԱՄԵՆԱԼ ԵՒ ԿԱՐԵՆԱԼ

ԱՆԳՏԱՆԵԼԻ ԵՐՋԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

—o—

Կը հարցնէի բարեկամուհիս, թէ ի՞նչ կ'ընէր քառաթեւ առուոյտ մը գտնելու համար ընդարձակ մարզագետնին մէջ։ Մէկ հատիկ ալ եթէ գտնուէր, կը քաղէր ու կուտար ինծի, անգործ նստած հրեշտակի մը պէս։ Բարեկամուհիս պատասխանեց.

— Դժուար է պատասխանը ձեր հարցումին։ Ամէն բանէ առաջ խնդիրը ա-ռուոյտը կամենալը չէ, այլ զայն արժե-ցնելը։ Ուրախութեամբ հաշտուեցէք քա-ռաթեւ առուոյտ մը չկարենալ գտնելու եւ զայն փնտռած ըլլալնուդ համար ծաղ-րուելու, խենթի մը տեղ դրուելու գա-ղափարին հետ։ Արժանի եղէք գտնելու զայն, գտնելէ հրաժարած ըլլալ-նուդ դիմով։ Եւ ապա սեւեռեցէք ձեր աչքերը մարզագետնին վրայ, եւ, մէկ անգամէն ձեր նայուածքը պիտի հանդի-պի քառաթեւ առուոյտի մը։ Բայց մա-նաւանդ մի՛ մտածէք այդ մասին ու մի՛ ըսէք, թէ գտաք քառաթեւը։ Այլապէս մարզագետինը կրնայ վրէժխնդիր ըլ-լալ...

— Ինչպէ՞ս կ'ըլլայ, սակայն, որ ես բնաւ չեմ կրնար քառաթեւ առուոյտ մը գտնել։

— Ափսոս, աւաղեց մեղմօրէն բարեկա-մուհիս, դուք կը կամենաք, բայց չէք դիտեր արժեցնել կարենալու եղանակը..

×

Ու ճիշդ է։ Ճիշդ է, որ մարդ, բուռն ցանկութեամբ ուզած բանը չի կրնար ու-նենալ։ Կամքը կը պրկուի եւ կ'անդա-մալուծուի։ ԺԶ դարու Ֆրանսացի մեծ բարոյախօսը՝ Մոնթէյնը, դիտած էր այս բանը բախտախաղի մէջ։ Կը չահէր ան, որ կը խաղար անտարբեր ու անհոգ, առանց բուռն ցանկութեան։ Անգլիացի փիլիսոփայ Պէյքըն եւս կ'ըսէր, թէ յա-ջողելու համար, պիտի չձգտինք իրակա-նացնել մեր հետապնդած հիմնական ա-ռաջադրանքը, այլ պիտի իրականացնենք զայն այնպէս, որ կարծէք այդ հետա-պնդման ընթացքին այլ բան կ'ընէինք։ Եւ ես յաճախ դիտած եմ, որ լաւագոյն յաջողութիւնները կ'իրականանան երկ-րորդական կամ անուղղակի կամքով, այն է՝ գործելակերպովը սուրբի մը կամ բա-նաստեղծի մը, որոնք իրենց հոգիի վեր-նախաւին մէջ հրաժարած են սեփակա-նութեան հասկացողութենէն եւ որոնք, սակայն, երջանիկ դիպուածով մը կը վարձատրուին ճակատագրէն։

Ասիկա ցոյց կուտայ, որ գործի մը, դժուարութեան մը, ճակատամարտի մը, քննութեան մը, եւ պիտի համարձակիմ ըսել, նաեւ վիճակախաղի մը մէջ մար-դուս առաջին պարտականութիւնն է մաքրագործել իր էութիւնը, խզել զայն կապկող պարանները եւ դարձնել զայն աւելի անկաշկանդ։ Նկատած եմ նաեւ, որ խօսելու արուեստին գաղտնիքը կը կայանայ մասամբ՝ հաճելի դառնալ կամ բան սորվեցնել չուզելուն մէջ։ Վատնդի հասարակութիւնը, այդ արբշռամիտ հրէշը, անմիջապէս կը զանազանէ այն՝ զոր կ'ուզէ եւ այն՝ որ կ'արժէ։ Կը զգուշա-նայ ամէն բան կամենալէ։ Կ'ուզէ որ ար-ժէ իր ուզածը։ Որքան դժուար է սակայն ստեղծել այս մտավիճակը։ Խաղացողնե-րը, գեղարուեստասէրները, արկածա-խնդիրները աւելի դիւրութեամբ կը յա-ջողին ատոր մէջ, քան համբերատար, աշխատասէր եւ խղճամիտ մարդիկը։ Դաշտերու չուչանը չուչան դառնալու համար նեղութիւն չի քաշեր։ Բայց ինչ-պէ՞ս չուչան դառնալ, երբ իբրեւ շահո-գրամ կամ յաւմիկ բացուած է։

Մեր բազմազբաղ կեանքերուն մէջ ինչ-պէս մտցնել խորհրդապաշտներու կողմէ լքում որակուած բանը։ Մարդկային կեանքին մէջ, այնու ամենայնիւ, կայ օ-րէնք մը, զոր բնորոշելու համար կարելի է ըսել, թէ ուզելու, ըղձալու չափազան-ցութիւնը հակադարձութեան դուռ կը բանայ եւ յաճախ, չուզելով աւելի շատ բան ձեռք կը ձգենք քան թէ ուզելով։

Արուեստագէտն ու կինը դիտեն, որ հաճելի դառնալու արուեստին սկզբունքը կը կայանայ դիմացինին երեւակայու-թիւնը ցնցելուն մէջ, առանց սակայն ամբողջացնելու զայն, այլ անոր ձգելով կարելիութեան անհուն ու անսահման լուսանցքը։ Ու գիտեն նաեւ, որ գեղեց-կութիւնը, երեւման մը պէս զողունի պէտք է ըլլայ։ Մարդկային իրադարձու-թեանց մէջ, երբեք պէտք չէ կատարեա-լը կամենալ։ « Ճշմարտութեան սէրն է, որ սորվեցուց ինծի զիջումներու արժէ-քը», կ'ըսէր Կանտի։ Առժամեայ կար-գադրութիւններն են, որ յաճախ խաղա-դրութիւնը կը բերեն։ Ճիշդ է, դիւրաբեկ խաղադրութիւն մը, որ աւելի յետագայում մըն է, կամ անհաւանական փակագիծ մը։ Բայց, եթէ փակագիծը երկարի՞ եւ ան-հաւանականը վա՞ղն ալ չարունակուի։

Պէտք չէ ձգտիլ գործի մը վերջաւորու-թեան, ոչ ալ աւարտել գործ մը, այլ ընդհատել՝ վերջանալէն քիչ առաջ։ Նը-կարիչը լաւ գիտէ ասիկա կուգայ պահ մը, երբ գոյները իրարու կը խառնէ։ Ու երբեմն համբաւի մը գաղտնիքը կը կայանայ յոդնելէ առաջ ճամբայ ելլել գիտնալուն մէջ։ Կեանքը կ'ընթանայ այս պակասութիւններով։ Սէրն իսկ պէտք ունի երկբայութեանց։ Ով որ կը մաչե-ցընէ, իր կարգին կը մաշի։

— « Պիտի չգտնէիր զիս, եթէ փնտռած ըլլայիր », կ'ըսէ երջանկութիւնը։

ԹԱՆ ԿԻԹՈՆ

ՎԱՐԴՈՎԵԱՆԻՆ ԱՂՋԻԿԸ

—o—

(Գ. եւ վերջին մաս)

Եւ մեր տեսակցութիւնը կը չարունակ-ուի երկար ատեն, Վարդովեանին աղջը-կան հետ։ Ուրախ է որ զինքը մտիկ ընող մը գտած է։ Նոյնիսկ կը զարմանայ։ Ցանկարծ ոստում մը, իրեն համար, դէպի իր արդէն հեռաւոր անցեալը։ Կուգայ դէպի իր անձնական կեանքը։ 28 տարեկանին, Վերժինին կ'ամուսնանայ Հովհաննէս անուն մէկու մը հետ, իրմէ բաւական տարեց։ Կը հանդուրժէ միայն երկու տարի, եւ կը բաժնուի։ Անկէ ու-նեցած է երկու մանչ, մէկը փոքր հա-սակին մէջ մեռած, իսկ միւսը Վահանն է, իր արդի հպարտութիւնը։

Իրենցմէ հեռու, Ցակոբ Վարդովեան, երկար տարիներ վարելէ ետքը իր հիմ-նած թատրոնը՝ Պոլիս եւ արուարձաննե-րը, կը շրջի նաեւ արտասահմանի մէջ եւ վերջ ի վերջոյ կը կարգուի ներկայա-ցումներու պետ, Սուլթան Համիտին պա-լատին մէջ։ 1895ի Ջարդը զինքը հոն կը գտնէ։

— Պալատը գտնուած ատենը զինքը կը տեսնէի՞ք։

— Չէ, ալ բնաւ չտեսանք։ Իմացանք որ 1898ին մեռաւ։ Բայց մենք չզացինք, չտեսանք բնաւ։

Ցետոյ, իմ քիչ մը զարմացական, ա-ւելի հարցական ակնարկիս առջեւ.—

— Չտեսանք։ Ի՞նչու չտեսանք... Ո-րովհետեւ՝ հայրս թրքացած էր... Ջարդերուն ատենը պալատին մէջ վախ-ցած էր, եւ ապահով ըլլալու համար թր-քացած էր։ Մենք, ատիկա լսելէ ետք, ալ բան չզիտցանք իր վրայ։ Մեռաւ 58 տարեկանին, եւ թաղուեցաւ մոլլաներու ձեռքով։ Իսկ մայրս ապրեցաւ մինչեւ եօթանասուն տարեկան։ Ճիշդ է, հայրս հայկական թատրոնը հիմնած է։ Բայց մենք ինչքան լացած ենք...

Վերժինի Վարդովեան կատարեալ կինն է։ Իրեն համար, զգացումը ամէն բանէ վեր է։ Կարծես ըսել կ'ուզէ.— « Երանի թէ թատրոնը հիմնած չըլլար, մեր քովը մնար, եւ մայրս այնքան չլացնէր, դե-րասանուհիի մը համար...

×

Ցետոյ, չտկուելով թիկնաթոռին մէջ եւ բարակ մատներովը բուրդէ չալը քաշելով նիհար ուսերուն վրայ, կը վեր-ցընէ հօրը դիրքը, «Խռիւք հոգւոյս», եւ կը սկսի կարդալ։ Վերժինին գրեթէ գոց դիտէ անոր բոլոր ոտանաւորները։ Ա-նոնք, գրաբառախառն հայերէնով մը գրուած, կը մատնեն զգայուն, քմայ-քոտ, մեծապէս կրքոտ եւ մելեւնոյն ա-տեն, սկեպտիկ իմաստասէրի զօրաւոր խմոր մը։

Վերժինին երբեմն կանգ կ'առնէ, ըսե-լու համար.— «Ի՞նչ աղուոր ըսած է, հէ՞։ Ամէն բանը իր տեղը, ճիշդ...»։

Այս դիրքը, պարծանքը ու մխիթարու-թիւնն է Վերժինի Վարդովեանին։ Հօրը թատերական գործունէութենէն, այնքան նոր եւ խելայեղ այն ատենուան համար, հեռաւոր ոխ մը պահած է։ Ինչ որ աւելի կը հասկնայ եւ մօտիկ է իրեն, այդ դիր-քըն է, որ հայրը գրած է առանձնութեան եւ իր անձին հետ մտերիմ պահերու մէջ։ Հոն, աղջիկը կը կարծէ գտնել՝ ինչ որ սիրած է, եւ կարծած է գուշակել, իրր լաւագոյնը, իր հօրը մէջ։ Անոր էութեան այն մասը, որ ամէնէն անծանօթը մնա-ցած է, կը կարծէ թէ այդ դիրքին մէջ ամփոփած է Վարդովեան.— Սէր, գո-րով, չյաղեցուած տենչեր, հեզնանք եւ յուսախաբութիւն...

— Այս դիրքը, Պոլիսէն մեկնած ատե-նըս, Գեմալի չրջանին, հետս չառի, վախնալով որ կը գրաւեն Թուրքերը, բայց վերջը տղաս գրեց, բերել տուաւ։

Կը ծրարէ դարձեալ ամէն բան, յօդուածները, նամակները եւ դիրքը մանաւանդ, այդ « Խռիւք հոգւոյս »ը, որ այնքան լաւ գտնուած անուն մըն է, խռովայոյզ Վարդովեանին յղացած դիր-քին համար։

Ցետոյ, տեղէն ելլելով, Վերժինիվար-դովեան, դուրս կ'ելլայ սենեակէն։

Ատեն մը մինակ կը մնամ այդ փակ-ուած ծրարին հետ, քովս սոֆային վը-րայ. այնքան հին, այնքան ծանր, այն-քան գովելի եւ մեղաւոր բաներով ծան-րաբեռն...

Ցետոյ կը լսեմ որ կուգայ։ Անոր ոտ-քերը կը քսուին խոշոր բակին քարերուն վրայ։ Կուգայ, կուգայ, եւ չի հասնիր սակայն։ Թեւերը ծանր են, բակը խոշոր։ Վերջապէս կ'երեւայ սենեակին սեմին վրայ, եւ ատեն մը կանգ կ'առնէ հոն։ Ափսէ մը բռնած է երկու ձեռքերով, մէկը ըմպելի, չաքար եւ սուրճ։ Կը բերէ կը դնէ սոֆային առջեւի սեղանին վրայ։

— Պոլսեցի բարեկամի մը հետ, սուրճ մը խմեմ գոնէ։ Ո՞ւր է ան մեր Պոլիսը..

Սուրճը կը խմենք միասին, իրարու նայելով. չատ ալ չհամարձակելով քըր-քրել աւելի խորերը.— «Ի՞նչ ընենք, ասանկ եղաւ...» Ցաճախ, այս խօսքը կ'անցնի մէջէս, չատ մը առիթներով... Մանաւանդ, երբ մօտակայ անապատին հովը ներս կը մտնէ բաց պատուհանէն, եւ անդին կը հրէ Վերժինիվարդովեանին այնքան խնամքով, եւ այնքան յուսահա-տութեամբ կախած թիւլէ վարագոյրը..

×

Իրիկունը, ուշ ատեն, դուռը կը զար-նուի, եւ ներս կը մտնէ Վահանը, Վար-դովեանին թոռը։ Ամէնքս ալ կ'ուրախա-նանք, զատ զատ պատճառներով։

Մեր նստած սենեակին քովն է Վահա-նին աշխատանոցը, — նկարները, ջու-թակը, գիրքերը, գրած վիպակը։

Ինծի համար, այդ անապատին մէջ, յուզիչ է տեսնել, արուեստով բարախուն կեանք մը։

Ինչ որ ալ եղած ըլլայ, ինչ որ ալ ըսէ, Վերժինի Վարդովեանը աղջիկն է ար-ուեստագէտի մը, եւ ատոր համար է որ, իր տղան, Վահանը, այս դրամամոլ ա-նապատին մէջ իսկ, կը զբաղի արուես-տով։

Եւ ատոր համար ալ է որ, ինքը, Վեր-դրբինը ցոյց կուտար պատէն կախուած իր թուրը, որուն ճիշդ քովինկը գետեղ-ուած էր իր տղուն՝ Քրիսթիանին կենդա-նագիրը՝ Ափրիկեան Զուավի մը համա-զգեստով։

Եւ սակայն, քանի դիտեց պատուական Ալզասցիի այդ դիմանկարը, բոլորովին մեծագոյն եւ արեւէն խանձած, իր սպի-տակութեան մէջ՝ երբ լոյսով է ողող-ուած, տակաւ հանդարտեցաւ եւ յան-կարծ սկսաւ խնդալ։

— Ինչ տարօրինակ եմ որ այսպէս կը բարկանամ... կարծես թէ մեր Քրիս-թիանը ուզեր Բրուսիացի դառնալ. ան որ պատերազմի ընթացքին անոնցմէ մէկ քանի հատ զգետնեց...

Այս մտածումով բարի տրամադրու-թիւն մը ստացած, դարբինը վերջացուց իր ընթրիքը զուարթութեամբ եւ անմի-ջապէս ուղղուեցաւ դէպի Սթրազպուրկ-Գաղաֆ դարեջրատունը՝ սառնորակ հե-ղուկէն ըմպելու համար։

Հիմա կինը մինակ էր։

Իր երեք փոքրիկները անկողին դրաւ։ Փոքրիկն է որ կը խնդրէ որ իրեն պատմեն Ալզասցիի մը մասին, որ ամէն օր կ'երթար Լոռի եւ կը նստէր դարբնոցին դրան առջեւ, զետեղուած փայտեայ աթոռակին վրայ, ըմբոշխնելու համար հանդիստի այն պահը՝ որ աշխատանքին ծանր բեռն ու օրուան հրատապ անդո-հանքը նոյնքան քաղցր կը դարձնէին, եւ իր աչկերտները ճամբելէ առաջ անոնց հետ մէկ – մէկ դաւաթ սառնորակ գարե-ջուր ըմպելով կը դիտէր չրջակայ աշ-խատանոցներէն դուրս ելլող գործաւոր-ները։

Այդ իրիկուն, սակայն, բարի մարդու-կը իր հնոցին առջեւ մնաց մինչեւ ճաշի պահը։ Եւ աւելի՝ կարծես ափսոսանքով էր որ մօտեցաւ պատրաստ սեղանին։

Տիկին Լոռի երբ տեսաւ իր ամուսնոյն մռայլ ու արտասովոր կերպարանքը, մը-տովի ըսաւ.

— Ի՞նչ պատահած է իրեն... Թերեւս դէչ լուր մը ստացաւ բանակէն եւ չուզեր ինծի յայտնել... Թերեւս մեր անդրանի-կը հիւանդ է...։

Սակայն, խելօք կինը չէր համարձակեր բան մը հարցընել իր ամուսնոյն եւ զբա-ղած էր միայն իր երեք փոքրիկները լուսնեցնելու, որոնք ահագին աղմուկ կը բարձրացնէին սեղանին գլուխը, ուսե-լով հանդերձ սեւ բոզկի աղցանը...

Պահ մը ետք, դարբինը բարկութեամբ մէկ կողմ հրեց իր պնակը.

— Ահ, դատարկապորտները, ահ, թշ-ուառականները...

— Որո՞ւ դէմ բարկացած ես, Լոռի, ընդմիջեց կինը.

Եւ դարբինը գոռաց.

— Որո՞ւ դէմ. հինդ կամ վեց անպի-տաններու որոնք առաւօտէն ի վեր Փը-րանսական գինուորի համազգեստով կը չրջադային քաղաքին մէջ, Պավարիացի-ներու հետ թեւանցուկ։ Ասոնք ալ անոնց-մէ են դարձեալ, որոնք, սա ինչպէ՞ս կ'ըսեն... աս... անոնցմէ որոնք ընդու-նած են բրուսիական աղգութիւնը։ Եւ ըսել թէ ամէն օր կը տեսնենք այս կեղծ Ալզասցիներու վերադարձը... Աւրեօք ի՞նչ խմցուցած են ասոնց...։

Կինը չկրցաց պահ չտպանել դանոնք.

— Ի՞նչ կ'ուզես, մարդուկս, յանցան-քը բոլորովին ալ այդ տղոցը չէ... Ափ-րիկէի սա Ալժերիան, ուր կը ղրկեն զի-րենք, այնքան հեռու է... հոն, անոնք կը տառապին հայրենաբաղձութենէն, փոր-ձութիւնը չատ մեծ է՝ վերադառնալու, այլեւս գինուոր չըլլալու համար փորձու-թիւնը...։

Դարբինը բռունցքի ահաւոր հարուած մը տալով սեղանին, պոռթկաց.

— Լռէ, մայր... դուք, կիներդ ուրիշ բանէ չէք հասկնար եւ ապրելով ձեր զա-ւակներուն հետ եւ միայն անոնց համար, ամէն բան կը չափէք ու կը ձեւէք ձեր լա-կոտներուն վրայ...։ Ինծի համար սա-կայն, ուրիշ բան է... Ես կ'ըսեմ որ այս մարդիկը թշուառականներ են, ուխտա-դրուժներ, յետին վատեր եւ եթէ աստ-ուած մի արասցէ պատահի որ մեր Քրիս-թիանն ալ ընդունակ ըլլայ այսպիսի վա-տութեան մը, այն ժամանակ, որքան ճիշդ է որ ես կը կոչուիմ Ժորժ Լոռի եւ եօթը տարի ծառայած եմ Ֆրանսայի հե-տեւակ բանակին մէջ, այնքան վստահ եմ որ ես իմ ձեռքովս Թուրս պիտի խրեմ զաւկիս մարմնոյն մէջ...։

Եւ սարսռազդեցիկ կերպարանք մը ստացած, կիսով չափ ոտքի կանգնած, հեռուէն ոխ մը պահած է։ Ինչ որ աւելի կը հասկնայ եւ մօտիկ է իրեն, այդ դիր-քըն է, որ հայրը գրած է առանձնութեան եւ իր անձին հետ մտերիմ պահերու մէջ։ Հոն, աղջիկը կը կարծէ գտնել՝ ինչ որ սիրած է, եւ կարծած է գուշակել, իրր լաւագոյնը, իր հօրը մէջ։ Անոր էութեան այն մասը, որ ամէնէն անծանօթը մնա-ցած է, կը կարծէ թէ այդ դիրքին մէջ ամփոփած է Վարդովեան.— Սէր, գո-րով, չյաղեցուած տենչեր, հեզնանք եւ յուսախաբութիւն...

— Այս դիրքը, Պոլիսէն մեկնած ատե-նըս, Գեմալի չրջանին, հետս չառի, վախնալով որ կը գրաւեն Թուրքերը, բայց վերջը տղաս գրեց, բերել տուաւ։

Կը ծրարէ դարձեալ ամէն բան, յօդուածները, նամակները եւ դիրքը մանաւանդ, այդ « Խռիւք հոգւոյս »ը, որ այնքան լաւ գտնուած անուն մըն է, խռովայոյզ Վարդովեանին յղացած դիր-քին համար։

Ցետոյ, տեղէն ելլելով, Վերժինիվար-դովեան, դուրս կ'ելլայ սենեակէն։

Ատեն մը մինակ կը մնամ այդ փակ-ուած ծրարին հետ, քովս սոֆային վը-րայ. այնքան հին, այնքան ծանր, այն-քան գովելի եւ մեղաւոր բաներով ծան-րաբեռն...

Ցետոյ կը լսեմ որ կուգայ։ Անոր ոտ-քերը կը քսուին խոշոր բակին քարերուն վրայ։ Կուգայ, կուգայ, եւ չի հասնիր սակայն։ Թեւերը ծանր են, բակը խոշոր։ Վերջապէս կ'երեւայ սենեակին սեմին վրայ, եւ ատեն մը կանգ կ'առնէ հոն։ Ափսէ մը բռնած է երկու ձեռքերով, մէկը ըմպելի, չաքար եւ սուրճ։ Կը բերէ կը դնէ սոֆային առջեւի սեղանին վրայ։

— Պոլսեցի բարեկամի մը հետ, սուրճ մը խմեմ գոնէ։ Ո՞ւր է ան մեր Պոլիսը..

Սուրճը կը խմենք միասին, իրարու նայելով. չատ ալ չհամարձակելով քըր-քրել աւելի խորերը.— «Ի՞նչ ընենք, ասանկ եղաւ...» Ցաճախ, այս խօսքը կ'անցնի մէջէս, չատ մը առիթներով... Մանաւանդ, երբ մօտակայ անապատին հովը ներս կը մտնէ բաց պատուհանէն, եւ անդին կը հրէ Վերժինիվարդովեանին այնքան խնամքով, եւ այնքան յուսահա-տութեամբ կախած թիւլէ վարագոյրը..

×

Իրիկունը, ուշ ատեն, դուռը կը զար-նուի, եւ ներս կը մտնէ Վահանը, Վար-դովեանին թոռը։ Ամէնքս ալ կ'ուրախա-նանք, զատ զատ պատճառներով։

Մեր նստած սենեակին քովն է Վահա-նին աշխատանոցը, — նկարները, ջու-թակը, գիրքերը, գրած վիպակը։

Ինծի համար, այդ անապատին մէջ, յուզիչ է տեսնել, արուեստով բարախուն կեանք մը։

Ինչ որ ալ եղած ըլլայ, ինչ որ ալ ըսէ, Վերժինի Վարդովեանը աղջիկն է ար-ուեստագէտի մը, եւ ատոր համար է որ, իր տղան, Վահանը, այս դրամամոլ ա-նապատին մէջ իսկ, կը զբաղի արուես-տով։

Եւ ատոր համար ալ է որ, ինքը, Վեր-

ՕՏԱՐ ԷՋԵՐ

ԳԷՇ ՋՈՒԱՎԸ (1)

ՍԷՆԹ – Մարի – օ – Մինի դարբնոցա-պետը՝ Լոռի այդ իրիկուն դժգոհ կ'երե-ւէր

Սովորաբար, երբ մայրամուտին հետ իր հնոցը կը մարէր, կը նստէր դարբնո-ցին դրան առջեւ զետեղուած փայտեայ աթոռակին վրայ, ըմբոշխնելու համար հանդիստի այն պահը՝ որ աշխատանքին ծանր բեռն ու օրուան հրատապ անդո-հանքը նոյնքան քաղցր կը դարձնէին, եւ իր աչկերտները ճամբելէ առաջ անոնց հետ մէկ – մէկ դաւաթ սառնորակ գարե-ջուր ըմպելով կը դիտէր չրջակայ աշ-խատանոցներէն դուրս ելլող գործաւոր-ները։

(*) «Զուավ» Ալժերիոյ մէջ գապիլ ցե-ղախումբի մը անունն է, որուն մասին կազ-մուած է 1831ին Ալժերիոյ մէջ ֆրանսա-կան բանակ մը։ Այդ բանակին գինուոր-ները մինչեւ այսօր կը կոչուին «Զուավ»։ Նշանաւոր հանդիսացած են բազմաթիւ ճակատամարտներու մէջ, իրենց քաջա-գործութիւններով։ Յատկանշական է ի-րենց համազգեստը՝ ծոպաւոր ֆէսով։

(1 Շար.)

ՆԿԱՐԱԳՐԱԿԱՆ

ՊԱՏՄՎԱԾՔ

Ա.

ԺԱՆ ՋՈՎՈՓՅՈՆ

— Չէ, կ'ըսես ուշ մնալը ինչո՞ւ համար, հերոսը, չէ, ախ, ինչ հետաքրքրական բաներ կարդացած եմ այդ մասին. մտածել կու տայ, կ'ուզեմ ըսել, որ ես ալ կրնայի հերոս ըլլալ, եթէ ինծի հնարաւորութիւն տրուած ըլլար... Ես ալ կրնայի ուշ մնալ, եթէ ուզէի

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԹՈՒՐՔԻՈՅ մէջ կրօնական հարցերու ելեւմուտքի վիճաբանութիւնները պատճառ դարձան որ կառավարութիւնը դիրք ճշդէ կրօնքի հանդէպ: Այդ հարցերով զբաղող պետական նախարարը՝ Իզէթաքշալ յայտարարեց.— « Կը գտնենք որ կրօնքի ազատութիւնը ինչպէս միւս բոլոր ազատութիւնները անհատին սրբազան իրաւունքներուն մաս կը կազմէ: Բայց չենք կրնար հանդուրժել որ կրօնքը քաղաքական իբրեւ գործիք կամ քարոզչութեան միջոց ծառայէ իբրեւ նպատակ ունենալով օպսքիւրանթիսթ զգացումներ հրահրել քաղաքացիներուն մէջ մտքի ազատութեան դէմ »:

ՎԻԷԹՆԱՄԻ նախագահը Հօ Շի Մին ամանորի առթիւ չափածոյ պատգամ մը ուղղեց իր ժողովուրդին.— «Ողջոյն մեր պետութեան որ 15 գարուններ ունեցաւ: Ողջո՛յն մեր կուսակցութեան, իր երեսուն տարիներով երիտասարդ, եւն. եւն:

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ Եալ քաղաքի համալսարանի փրոֆէսէօր մը (տնտես. գիտութեանց) առաջարկեց որ թերաճ երկիրներու մէջ, անհատական կազմակերպութիւններ նպաստ տան այն զոյգերուն որ զաւակ չեն ունենար, այլ խօսքով հակաբնտանեկան նպաստ ստեղծել: Կ'առաջարկէ մանաւանդ որ յատուկ պարգեւներ տրուին ամուսնացած այն այր մարդոց որ կամաւոր ամլութիւնը կ'ընդունին: Այս դրութիւնը գոյութիւն ունի արդէն Հնդկաստանի մէջ:

ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1էն սկսեալ Ֆրանսացիներուն ինքնութեան այն թուղթերը որոնք ազգային չեն (Քառթ նասիոնալ տ'Իտանթիթէ) ի զօրու չեն: Ֆրանսացիները ծընունդով կամ հպատակութեամբ կրնան դիմել իրենց թաղի ոստիկանատունը ըստանալու համար ազգային թուղթը որ կը տրուի 1956էն ի վեր, ուրեմն անոնք որ այդ թուականէն ետք փոխած են իրենց թուղթը պէտք չունին նորոգելու: Ոստիկանատունը բաց է նաեւ այսօր՝ Յունուար 1:

ՊԱՊԸ յայտարարեց.— «Այսօր ինչպէս երէկ, Եկեղեցին հանդիսաւորապէս կը հաստատէ որ իր եւ ընտանիքն իրաւունքները աւելի առաջ կուգան քան՝ պետութեան»:

ՃՇԴՈՒՄ.— Նոր Ֆրանքը յօդուածին մէջ (Յառաջ, Դեկտ. 30, էջ 3) Բ. սիւնակի 4րդ հատուածին մէջ 50·000 Ֆր. ամսական ստացող ճարտարագէտը պիտի ստանայ 1·500 Ն. Ֆ., պէտք է ըլլայ.— 150·000 Ֆր. ամսական եւն.:

ՀՐԱՒԷՐ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎԻ

Հ. Յ. Դ. Փարիզի Շրջ. կոմիտէն ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի եւ շրջաններու բոլոր ընկերները այս Շաբաթ, ժամը 20·30ին, Մշակոյթի Տան սրահին մէջ:

Կը զեկուցանէ ընկեր ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ:

ՆՈՒԷՐ

Պ. Սմսարեան իր մօր Տիկին Ագապի Սմսարեանի մահուան առաջին տարեդարձին առթիւ հինգ հազար Ֆր. կը նուիրէ Ֆ. Կ. Խաչին իր բարենպատակ ձեռնարկներուն համար: Ստանալ «Յառաջ» էն:

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ "ՕՐԸ" ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Ֆ. Կապ. Խաչի Լիոնի մասնաճիւղին:

Կիրակի Յունուար 3 կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Սթիւտիօ Քռէքիի մէջ, 24 Բիւ Տիւնուար:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, որուն կը մասնակցի Հայկազեան Վարժարանի աշակերտութիւնը, զեկավարութեամբ՝ ուսուցչուհի Օր. Ստեփանեանի:

Երգ, արտասանութիւն, եւ տրամախօսութիւն մը: Հայկական պարեր:

Երեք լաւ արտասանող փոքրիկներու գնահատանքի մրցանակ պիտի տրուի օրուան դատական կազմին կողմէ:

Հայ Կաղանդ Պապան նոր տարուան առթիւ նուէրներ պիտի բաժնէ ներկայ բոլոր փոքրիկներուն:

Մուտքը ազատ է:

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ՊՕՄՈՆ.— Հ. Յ. Դ. «Զաւարեան» ենթակոմիտէի եւ «Յառաջ» խումբի միացեալ ընկերական ժողովը այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 20·30ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ՆՈՐ ՏԱՐՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ

Ս. Ծնունդի եւ Նոր Տարուան առթիւ մեր ջերմագին շնորհաւորութիւնները կը յայտնենք, բոլոր ազգականներուն, ընկեր – ընկերուհիներուն, բարեկամներուն, մաղթելով բոլորին բարի Ծնունդ եւ երջանիկ տարիներ:

ՏԷՐ եւ ՏԻԿ. ԶԱԼԼԱԳԵԱՆ
եւ ԶԱՒԱԿՈՒՆՔ

Հասցէ.—
Zallakian, 14851 Horger Allen Park Mich.

ՆՈՐ ՏԱՐԻ ԵՒ Ս. ԾՆՈՒՆԴ
ժամանակացոյց արարողութեանց

Ս. Յովհ. Մկրտիչ (Փարիզ)

Յունուար 5, Ճրագալոյց Ս. Ծննդեան, երեքշաբթի երեկոյեան, սկիզբ ժամերգութեան ժամը 15·30ին, քառաձայն Ս. պատարագ ժամը 17ին:

Յունուար 6, Տօն Ս. Ծննդեան եւ Աստուածայայտնութեան, Չորեքշաբթի, ըսկիզբ ժամերգութեան ժամը 8ին, Ս. պատարագ ժամը 10ին:

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ Գեր. Տ. ՍԵՐՈՎԲԷ Եպիսկ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ, յետ պատարագի Զրօրհնէքի արարողութիւն:

Յունուար 7.— Հինգշաբթի յիշատակ Մեռելոց, Ս. պատարագ ժամը 10ին:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Յունուար 3, Կիրակի, ժամերգութիւն ժամը 7·45ին, Ս. պատարագ 9·45ին:

Յունուար 6, Չորեքշաբթի, ժամերգութիւն Ս. Ծնունդի ժամը 9ին:

Յունուար 9, Շաբաթ, Ճրագալոյց, առաւօտեան ժամերգութիւն ժամը 8·30ին: Երեկոյեան ժամերգութիւն 4·30ին: Ս. պատարագ, երկսեռ խումբով 6ին:

Յունուար 10, Կիրակի, Ս. Ծնունդ եւ Աստուածայայտնութիւն, առաւօտեան ժամերգութիւն ժամը 7·30ին: Ս. պատարագ բազմաձայն երկսեռ խումբով ժամը 9·45ին, Հոգեհանդիստ Մեռելոցի ժամը 11·15ին, Զրօրհնէք ժամը 11·45ին:

ՊՕՄՈՆ

Յունուար 1, Ուրբաթ.— Կաղանդ եւ Տարեմուտ 1960 թուին Քրիստոսի:

Սկիզբ ժամերգութեանց ժամը 8·30ին, Գոհաբանական Ս. պատարագ 10:

Յունուար 5, Երեքշաբթի.— Ճրագալոյց Ս. Ծննդեան, երեկոյեան խթման արարողութիւն ժամը 4, Ս. պատարագ եւ Նախատօնակ ժամը 5·30:

Sicomex

Présente ses meilleurs vœux
à tous ses clients

AU BEAU NOYER

Salles de séjour — Penderies - literie
Chambres - cosys — Cuisines laquées
Salons-tapisserie — Fauteuils-canapés-lit

ՀԱՅԵՐԷՆ ԿԸ-ԽՕՍԻՆՔ
ՎՃԱՐՈՒՄՆԵՐՈՒ ՄԵԾ
ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ՁՐԻ ՅԱՆՁՆԵԼԻ ՖՐԱՆՍԱՅԻ
ԱՄԷՆ ԿՈՂՄԸ

185, BD. J. JAURES
15, AV. A. MORIZET
Boulogne - Billancourt
Métro : MARCEL SEMBAT
Mol. 06-03 et 60-38

Imprimerie Spéciale du Journal « Haratch »

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ԿՈՂՄԷ
Կիրակի 3 Յունուար, ժամը 16 – 24,

HOTEL LUTETIAի մեծ սրահին մէջ:

Orchestre B. Dédédjian et ses Attractions

Հայկական եւ կովկասեան ժողովրդական երգեր ու պարեր:

Կը մասնակցի «ՍՕՍԻ» երկսեռ պարախումբը, զեկավարութեամբ Տիկին Քիւթնէրեանի եւ մասնակցութեամբ պարուսոյց Պ. Վահէ Ճէրահեանի, (Պէյրութէն նոր ժամանած)

Օր. Թարոն իր նորագոյն մենապարերով, կ'երգէ՝ Օր. ՄԱՐՈՒՔԵԱՆ:

Խօսնակ՝ Պ. ԳԶԸՐԵԱՆ Ճոխ եւ հայկ. համադամ պիւֆէ,

Մուտքի տոմս՝ 500 Ֆրանք, ուսանողի՝ 300 Ֆր., (իրենց քարտերը ցոյց տալով):

ԾԱՆՕԹ.— Սեղանները ապահովել հեռախօսելով՝ Կիւթէնպէր 24–38 մինչեւ Դեկտեմբեր 30: Սեղանները պէտք է գրաւել մինչեւ ժամը 19, կազմակերպիչ յանձնախումբը պատասխանատու չէ այդ ժամէն յետոյ եկողներուն:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Օր. Քլոտին Թարօն իր Ա. վաստակէն հազար Ֆր. կը տրամադրէ Ֆ. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին:

ՃՇԴՈՒՄ.— Զարշըլը Արթին Աղայի նկարագրութեան մէջ Ռոզինի դերը կատարողն էր Օր. Յասմիկ Կորկորեան:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՏՕՆԵՐՈՒ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՈՒԷՐ
ՀԱՅ ԵՐԳԸ

ՂԵԿԱՎԱՐ ԿԱՐՊԻՍ ԱՓՐԻԿԵԱՆ

ՍԻՓԱՆ - ԿՈՄԻՏԱՍ

ՆՈՐ ՏԱՐԻ — ՆՈՐ ՍԱԼ

Դիմել Յառաջին եւ գրատուն Հրանտ – Սամուէլ:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍԱԼԵՐ

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԵԱՄԲ եւ ՂԵԿԱՎԱՐՈՒԹԵԱՄԲ

ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ

(DISQUES VOGUE)

Հրապարակ ելան

MC 20162	Arménie Immortelle	15 կտոր, խմբերգ եւ նուագախումբ
» 20103	Հայ եւ կովկասեան	ժող. նուագ եւ երգ. 16 կտոր
» 20136	Arménie	14 կտոր Հայաստ. եւ գեղջուկ երգեր:
» 20157	Reflets d'Arménie	14 կտոր տոհմիկ եւ ռօմանթիք երգեր
10016	Իրիս Պիւլպիւլեան	10 մեներգ նուագախումբով:

Երգուած Փարիզի հայկական երգչախումբին կողմէ
Ֆօլքլօրիք մեծ նուագախումբի ընկերակցութեամբ

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ

MC 20114 Եկմալեան պատարագ և Ծննդեան տաղեր
20 կտոր, քառաձայն խումբ, երգէոն

MC 20150 Կոմիտասեան պատարագ, 20 կտոր,
պատարագիչի բաժինով, մեներգ՝ Պիւլպիւլեան եւ Սերոբեան, 55 վայրկեան

Ստանալու համար դիմել Արա Պարթեւեանի, 14, Rue Petit. Paris 19·, BOT. 99-22
եւ եկեղեցւոյ դիւանատունը:

Հիմնադիր–Տնօրէն ԳՐԻԳՈՐ ԹԵՒԱՆԵԱՆ

ՃԱՇԱՐԱՆ ԵԱՐ

Ֆրանսական – հայկական եւ կովկասեան ընտիր կերակուրներ

4, RUE ROBERT-ETIENNE
(Rue Marbeuf) PARIS - 8e
TÉL. : BAL. 31 21
ՇԱՆ ԶԷԼԻԶԷԻ ՍՐՏԻՆ ՎՐԱՅ
Métro : F. D. Roosevelt

Հանելի մթնոլորտ

Առաջնակարգ կովկասեան խորոված – ներ, «շաշլիք», «քարսքի»

Bar Américain

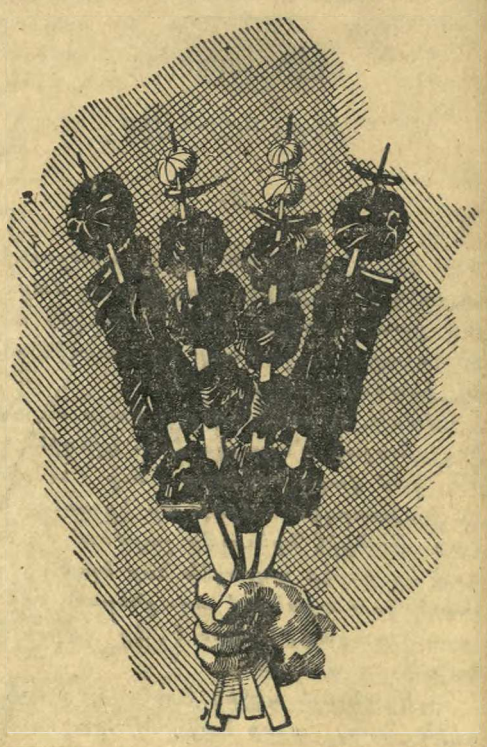

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — R. C. Seine 57 A 2731

Téléph. : PRO. 86 - 60 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆ., վեց. 22 Ն.Ֆ.

Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆ.: Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ 3 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

DIMANCHE 3 JANVIER 1960

36ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8687 — 36EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4488

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՀԱՅ ԿԵԱՆՔԸ 1959 ԻՆ

« Յնցող» դէպքեր տեղի չունեցան վերջացող տարուան ընթացքին մեր «փոքր ածու»ին մէջ: Համեմատաբար խաղաղ կեանք ապրեցան մեր հայրենակիցները երկրէն ներս թէ դուրս :

Զանազան երկիրներէ զբօսաշրջիկներ անդամ մը եւս առիթ ունեցան այցելելու Հայաստան, դժբախտաբար չատ կարճ ժամանակով :

Շատեր աղգականներ տեսնելու համար, ուրիշներ պարզապէս հայրենադաւձենէ մղուած նիւթական զոհողութիւններու կ'ենթարկուին եւ հազարաւոր քիլոմեթրներով ճամբայ կը կտրեն Ամերիկայէն եւ Եւրոպայէն մինչեւ Երեւան: Սակայն չեն արտօնուիր երկու չաբաթէն աւելի վայելելու իրենց հարազատներն ու սիրելիները, որոնցմէ բաժնուած են տասնեակ տարիներէ ի վեր: Հնարաւորութիւն չեն ունենար այցելելու հայրենիքի «տեսարժան» բոլոր վայրերը եւ մօտէն ծանօթանալու քաղաքներու եւ գիւղերու բնակչութեան կեանքին :

Մինչեւ ե՞րբ այս սեղմումները:

Մանաւանդ մինչեւ ե՞րբ «հայ գաղթականի»ի անցագիր ունեցողները պիտի զրկուին օտարահպատակներուն տրուած այս «չնորհ»էն:

Հայաստանի գրողներու չորրորդ համագումարը, Հայկական Սոցիալիստական Սովետական Ռեսպուբլիկայի Լենինեան չքանչանով պատուելիը, հնգամեայ նոր ծրագիրը, ընդհանուր մարդահամարը, երեւանի մէջ անաստուածութեան համալսարանի հաստատումը եւ Սասունցի Դաւիթի արձանին բացումը կազմեցին տարուան կարեւոր դէպքերը :

Արտասահմանի հետ մշակութային կապեր հաստատելու համար մասնաւոր ճիգեր կատարուեցան 1959ի ընթացքին : Մասնաւոր ուշադրութեան առարկայ դարձան Մերձաւոր Արեւելքի հայկական գաղութները, որոնք ողողուեցան աջակցական հրատարակութիւններով :

Վերջին ամիսներուն «Սպարտակ» մարզականին, ինչպէս նաեւ երդի ու պարի մեծ խումբի մը Սուրիա, Լիբանան եւ Եգիպտոս այցելութիւնը մաս կը կազմէր քարոզչական յատուկ ծրագրի մը :

Մոսկուայի վարիչները չատ լաւ գիտեն թէ Սփիւռքի Հայութիւնը որքան կը սիրէ իր հայրենի ազգային, ժողովրդական երգերն ու պարերը եւ կը հպարտանայ իր հայրենակիցներու մարզական յաջողութիւններով :

Կարգ մը արժէքաւոր գրքեր հրատարակուեցան 1959ին Երեւանի մէջ Հայ պետհրատի, մանաւանդ Գիտութիւնների Ակադեմիայի Պատմութեան Ինստիտուտին կողմէ : Ցիշատակութեան արժանի են՝ Ց. Անասեանի «Հայկական Մատենադիտութեան» Ա. հատորը, արդիւնք մանրակրկիտ պրպտումներու, մեր դասական մատենագիրներու գործերուն բաղդատական ուսումնասիրութիւնը, Ժե. դարու ձեռագիրներու յիշատակարանները, ինչպէս նաեւ կարգ մը պատմական եւ բանասիրական աշխատուած երկասիրութիւններ :

Հակառակ տիրող վարչաձեւին, երկրի մեր մտաւորականները կը նուիրուին գիտական լուրջ աշխատասիրութեանց, պրպտումներ կը կատարեն մեր հին պատմութեան եւ մատենագրութեան անդաստանին մէջ, անտիպ ձեռագիրներու եւ վաւերաթուղթերու մէջէն նոր լոյսեր փնտռելով :

Պեղումներ կը կատարուին զանազան շրջաններու մէջ, երեւան հանելով հնութիւններ, որոնք կոչուած են լուսաբանելու մեր պատմութեան կարգ մը մութ կէտերը :

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՆՈՐ ՏԱՐՈՒԱՆ ԱՌԻԹՈՎ՝

ԽՐՈՒՇՉԵԻ ԽԱՂԱՂԱՍԻՐԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

« ՀԱՄԱԿԵՑՈՒԹԻՒՆ » ԵՒ « ԲԱՐԵԿԱՄՈՒԹԻՒՆ »

Նոր տարուան առիթով մեծ հացկերոյթ մը տեղի ունեցաւ Կրեմլինի մէջ : Կէս գիշերին, մինչ Մոսկուայի բոլոր եկեղեցիներու զանգերը կը հնչէին, Խրուշչեւ իր գաւաթը բարձրացնելով 1500 հրաւիրեալներու «կենացը» խմեց : Այնուհետեւ, պատասխանելով չնորհաւորական բազմաթիւ հեռագիրներու եւ նամակներու, Ն. Միւլեան վարչապետը ըսաւ. — Ուժի քաղաքականութիւնը ոչ ոքի օգտակար եղած է ու եթէ մարդիկ փորձեն այդ քաղաքականութիւնը չարունակել՝ պատերազմը անխուսափելի պիտի դառնայ, քանդելու կոչուած հրթիռակայական միջոցներու գործածութեամբ, ժողովուրդներու զանգուածային բնաջնջումով, նիւթական եւ մշակութային հարստութեանց փճացումով :

Անդրադառնալով միջազգային կացութեան, Խրուշչեւ զոհունակութիւն յայտնեց որ 1959ի ընթացքին քաղաքական կլիման մեղմացած է եւ մարդիկ հասկցած են այլեւս թէ սպառազինումն ու հիւլէական ռումբերու պահեստները ինչ մեծ վտանգ կը ներկայացնեն : «Ընդհանուր զինաթափութեան մեր առաջարկները երբ ընդունին, Ն. Միւլիթիւնը պատրաստ է ցրուելու իր բանակը՝ որեւէ տեղ :

« Մեր զինուորականները, աւելցուց Խրուշչեւ, պիտի ողջունեն նման որոշում մը: Այսուհանդերձ, պաղ պատերազմի կողմնակիցները եթէ կ'ուզեն անվերջ վիճաբանութիւններ ունենալ մեզի հետ, աւելի լաւ պիտի չընէ՞նք արդեօք բռնելով ա՛յն ճամբան՝ ուր ուրիշներ կ'ուզեն մեզ տանիլ: Այսինքն, մտածենք՝ մեր մասին, պակսեցնենք մեր զինեալ ուժերը եւ սահմանները պաշտպանենք հրթիռներով » :

Հակառակ այս բոլորին, Վարչապետ Խրուշչեւ կ'ընդունի թէ միջազգային լարուած կացութիւնը մեղմացնելու եւ առկախ հարցերը բանակցութեամբ լուծելու փոխադարձ փափաք մը կը յայտնուի այսօր, ինչ որ գնահատելի է: Ցիշեց թէ 1959ին խորհրդային, ամերիկացի, անգլիացի եւ այլ անձնաւորութիւններու միջեւ տեղի ունեցած խօսակցութիւնները մեծ դեր խաղացած էին :

Առկախ մնացած հաշիւները պատերազմով լուծելու սկզբունքը իր տեղը տուած է բանակցութիւններու :

Խօսելով Մայիս 16ի Փարիզի ժողովին մասին, Խրուշչեւ յայտարարեց — Ն. Միւլիթիւնը կը յուսայ թէ այդ ժողովին մէջ վճռական որոշումներ պիտի տրուին զինաթափութեան չուրջ համաձայնութիւն մը գոյացնելու եւ միջազգային քաղաքականութեան հրատապ այլ հարցեր լուծելու համար : Իր կողմէ, Խորհրդային Միութիւնը կարելին պիտի ընէ՝ որպէսզի այս ժողովը յաջողութեամբ պսակուի :

Շեչտելէ ետք թէ խաղաղ համակեցութեան սկզբունքը հետզհետէ աւելի հող կը գրաւէ միջազգային կեանքի մէջ, Խրուշչեւ չարունակեց :—

« Պաղ պատերազմի սառը սկսաւ հալիլ եւ այս պարագան մեծ յոյսեր կը ներշնչէ ժողովուրդներուն : Բայց պէտք չէ թերագնահատել այս յաջողութիւնը, քանի որ ասիկա սկիզբն է տակաւին . լաւ սկիզբ մը սակայն, որ յետագային պիտի չարունակուի եւ հաստատուն հիմերու վրայ դրուի՝ ի չահ խաղաղութեան » :

Վերջացնելէ առաջ, խորհրդային պարագլուխը անգամ մը եւս չեշտեց ընդհանուր եւ կատարեալ զինաթափութեան իր ծրագրին կարեւորութիւնը . Մանրամասն ներկայացուած այդ ծրագիրը երբ գործադրուի՝ պատերազմի վտանգը ընդմիշտ կ'անհետանայ աշխարհէն եւ մնայուն, ապահով խաղաղութիւնը իրականութիւն կը դառնայ :

Եզրակացութեան մէջ վարչապետ Խրուշչեւ խստօրէն քննադատեց միջազգային կացութեան մեղմացման ընդդիմացողները, մասնաւորապէս՝ Ճափոնի մէջ: Շեչտելէ ետք թէ անոնց նպատակն էր Ճափոնը ռազմական խմբակցութեանց միացնել եւ զինուորական օտար խումբերի պահել այդ հողամասին վրայ, Ծայր. Արեւելքը յարատեւ վտանգի մէջ պահելով, Խրուշչեւ ըսաւ.— Բացարձակապէս յստակ է թէ անոնց քաղաքականութիւնը չի համապատասխաներ ներկայ պայմաններուն եւ Ճափոնի ժողովուրդին համար ծանր ու վտանգաւոր հետեւանքներ կրնայ ունենալ :

ԽՐՈՒՇՉԵԻ ՀՆԴԿԱՍՏԱՆ ԵՒ ԱՆԳԼԻԱ ՊԻՏԻ ԱՅՑԵԼԷ

Նոր Տելհիի պաշտօնական շրջանակները կը յայտարարեն թէ հաւանաբար Խրուշչեւ մօտերս Հնդկաստան երթայ, Վարչապետ Նեհրուի հետ տեսնուելու համար :

Խորհրդային Վարչապետը իր հնդիկ պաշտօնակիցին հետ պիտի տեսնուի Ին-տոնեզիա երթալէ առաջ :

Պաշտօնական նոյն շրջանակները կ'ը-սեն թէ այս հանդիպումը երկար պիտի չտեւէ, թերեւս երկու – երեք ժամ, Նոր Տելհիի օդակայանին մէջ: Այսուհանդերձ, անհաւանական չէ որ Խրուշչեւ գիշեր մը անցընէ Հնդկաստանի մայրաքաղաքին մէջ, Նեհրուի հետ աւելի երկար խօսակցութիւններ ունենալու համար :

Միւս կողմէ, խորհրդային դիւանագէտ մը յայտարարեց թէ Խրուշչեւ կրնայ իր միջնորդութիւնը առաջարկել Փեքինի եւ Նոր Տելհիի կառավարութեանց՝ երկու երկիրներու միջեւ ծագած սահմանային վէճը լուծելու համար: Բայց Հնդկաստանի պաշտօնական շրջանակները վերապահութեամբ կ'արտայայտուին նման լուրի մը մասին :

Խորհրդային մամուլի «Թաս» գործակալութեան համաձայն, Խրուշչեւ Ինտոնեզիա պիտի երթայ փետրուարին «երկու երկիրներու բարեկամական կապերը զօրացնելու եւ տնտեսական ու մշակութային սերտ յարաբերութիւններ հաստատելու համար » :

× Անգլիոյ Վարչապետ Մաքմիլըն Տէյլի Էքսփրէսի թղթակիցին կարգ մը յայտարարութիւններ ըրաւ, այն կարծիքը յայտնելով թէ 1960ին հաւանաբար Խրուշչեւ դարձեալ Անգլիա այցելէ :

Միւս կողմէ, Մաքմիլըն յայտարարած է թէ մեծապէս գոհ է տասը ամիս առաջ Մոսկուա կատարած այցելութեան տրուած արդիւնքէն: Անգլիացի Վարչապետին ծրագիրը յաջողութիւն դտաւ.—Մեծերու ժողովին թուականը վերջապէս որոշուեցաւ եւ յաճախակի հանդիպումներ ունենալու սկզբունքը ընդունուեցաւ :

ՆԱՑԻԶմԻ ՎԵՐԱԾՆՈՒՆԴԸ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՄԷՋ

ՇԱՐԺՈՒՄԸ ԿՐ ՀԱՄՆԻ ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ՊԵԼՃԻԱ...

Հակասեմական չարժումը հետզհետէ մեծ թափ կը ստանայ Արեւմտեան Գերմանիոյ մէջ: Գրեթէ ամէն օր հակա-հրէական միջադէպեր կը պատահին նոր-նացիներու կողմէ :

Տինսլաքընի մէջ բազմաթիւ կեռ-խաչեր եւ հակասեմական արձանագրու-թիւններ տեսնուեցան առջի օր: Նոյն չրջանին մէջ է, որ տասը ամիս առաջ 35 Հրեաներու գերեզմաններուն վրայ ա-նարգական արձանագրութիւններ կային :

Կեռ-խաչերը յայտնուեցան նաեւ Պիւրկտորֆի եւ Նիւենպուրկի մէջ: Ներքին նախարարութիւնը 5000 մարքի պարգեւ մը խոստացաւ բոլոր անոնց՝ որոնք յանցագործներու ձերբակալութիւնը պիտի դիւրացնեն :

Շէյնֆիլտի մէջ ձերբակալուեցաւ երիտասարդ մը, որ սինակոկի մը վրայ գրած էր.— « Անկին Հրեաները: Գերմանիա սթափէ' »: Ծնունդէն ի վեր չորրորդ անձն է որ ձերբակալուած է :

Սակայն, ուշագրաւ է այն պարագան, թէ հակասեմական այս չարժումը արձագանգ գտաւ նաեւ Անգլիոյ եւ Պելժիոյ մէջ: Պոլթընի մէջ (Անգլիա) թերթի մը խմբագրատան եւ պահպանողականներու ակումբի մը պատերուն վրայ 45 սանթիմեթր մեծութեամբ տառերով գրուած էր. «Հրեանե'ր, դուրս ելէք »: Բազմաթիւ կեռ-խաչեր տեսնուեցան քաղաքին պատերուն վրայ :

Անվերսի մեծ սինակոկին պատերուն վրայ կեռ-խաչեր գծուած էին. ոստիկանութիւնը փնտռտուքներու ձեռնարկած է՝ հակասեմական չարժումի անդամները ձերբակալելու համար :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1էն ի վեր բոլոր չէֆերը մանտաները պէտք է գրուին Նոր Ֆրանքով, հակառակ պարագային ի զօրու չեն: Երկուչաթի օրուընէ սկսեալ երկու նոր դրամանիշեր չրջագայութեան պիտի դրուին, մէկ հատ մէկ ֆրանքնոց (ճիմէլ) որ կ'արժէ 100 հին ֆրանք, մէկ հատ ալ 5 ֆրանքնոց (արծաթ) որ կ'արժէ 500 հին ֆրանք :

ՔԱՄՐՈՒՆի անկախութեան տօնը, 1960 Յունուար մէկ, արեան մէջ խեղդուեցաւ: Ահաբեկչական կազմակերպութիւններ, որոնք որոշած էին Յունուար մէկը «սեւ-գի օր»ուան վերածել, յարձակումներ գործեցին, մօտ 50 հոգիի մահուան պատճառ ըլլալով :

ՅՈՒՆՈՒԱՐ 12 – 13ին Փարիզի մէջ տեղի պիտի ունենայ Արեւմտեաններու տնտեսական ժողովը՝ Միացեալ Նահանգներու, Ֆրանսայի, Անգլիոյ, Գերմանիոյ, Զուիցերիոյ եւ այլ երկիրներու մասնակցութեամբ :

ՊԵԼՃԻՈՑ Պոտուէն թագաւորը Քոնկոյի մէջ 15 օր անցընելէ ետք, չաբաթ առաւօտ Պրիւսէլ վերադարձաւ :

ՓԵՔԻՆի կառավարութիւնը նոր յուշադիր մը տուաւ Հնդկաստանի կառավարութեան՝ երկու երկիրներու սահմանային վէճին մասին:

ԻՐԱՔի մէջ նոր օրէնքի մը համաձայն միակնութիւնը պարտաւորիչ պիտի դառնայ եւ բազմակնութիւնը բացառիկ պարագաներու մէջ միայն պիտի արտօնուի: Այսուհետեւ այն մահմետականը որ պիտի ուզէ երկրորդ անգամ ամուսնանալ (Քուրանը չորս անգամ կ'արտօնէ) ցատուկ Ատեանէ մը հրաման պէտք է ուզէ :

ԷՄԷ ՔԼԱՐԻՈՆ Ֆրանսական թատրոնի եւ Շարժանկարի լաւագոյն դերասանուհին մին, մեռաւ առջի օր, ամերիկեան հիւանդանոցը, լեարդի խլիրդէ : 65 տարեկան էր, 23 տարի է անդամ էր Ֆրանսական Թատրոնին :

Ցիշենք նաեւ որ տարուան կարեւոր դէպքերէն մէկը ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին Մոսկուա ճամբորդութիւնն էր՝ մասնակցելու համար «խաղաղութեան կողմնակիցներու» համագումարին :

Զենք դիտեր թէ փակուած եկեղեցինե-րէն քանի՞ հատը բացուեցաւ վերջացող տարուան ընթացքին :

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ԶՂԵԱՐ կամ ՄՈՒՇՄՈՒԼԱ

ԽՄԲ.— Լոյս տեսաւ Հայ – Բոյժի Սեպտ. – Հոկտեմբեր թիւը (213 – 214), որմէ կը քաղենք այս յօդուածը, նշանաւոր աննշան պտուղին մասին որ է մուշմուլան :

Զղեարին ծառը կը պատկանի վարդազգիներու ընտանիքին: Այլանդակ, ծուռումուռ, տձեւ բուն մը ունի, ու տառապած արտայայտութիւն մը՝ յօդացաւի ենթակայ մատներու նման: Ընդհանրապէս փշոտ, պատուաստուածը փուշ չունի: Պտուղը կլոր, քիթին կողմը՝ աստղաձեւ լայն պորտով մը: Կը նմանի հոլի (տոպան): Ունի հինգ կուտ, զորս «ոսկոր» կը կոչէ ժողովուրդը կամ «քար»: Պորտը խորափոր, կամ հարթ՝ ինչպէս սկաւառակ մը, պսակուած է ծաղկի բաժակին մնացորդներով, «ակռայ» կոչուած՝ երբ սրածայր են, «ականջ» կոչուած՝ երբ լայն են, «պեխ» կոչուած՝ երբ երկար են: Պորտը կը կոչուի նաեւ «աչք»:

Պտուղը կը հասուննայ Սեպտեմբերի վերջը կամ Հոկտեմբերի մէջ, — հասուննալը այն է որ կը կակուղնայ, հայերէն կ'ըսենք՝ թզանալ (պլէթիռ), երբ գորշ ու տգեղ ձեւ մը կը ստանայ, բոլորովին խորշոմած: Այս ձեւն է պատճառը, որ Թրքուհիները «մուշմուլա» կը կոչեն իրենց տարեց սիրահարները, երբ խորշոմած են:

Զղեարի բազմաթիւ տեսակներ կան, — մեծ կամ փոքր, սրածայր կամ կլոր: Խոշոր տեսակը կը կոչուի «նոթինկէմ»՝ Եւրոպայի մէջ:

ԶՂԵԱՐԸ ԱՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ ՄԷՋ

Զղեարը արհամարհուած պտուղ մըն է առաւելապէս այն պատճառով որ տգեղ է՝ երբ կը հասուննայ: Այսուհանդերձ պատմութեան մէջ մտած է այնքան կանուխ՝ որքան ամէնէն ազնիւ պտուղը: Կը խորհրդանշէ ինչ որ աննշան է, անարժէք, որեւէ կարեւորութենէ զուրկ, դոյզն ու ոչինչ: Այս ստորոգելին ինծի ներշնչեց գրել արձակ բանաստեղծութիւն մը, զղեարին նուիրուած: Գրական այդ կտորը իմաստ կ'առնէ այն տեսակէտէն թէ ամէնէն աննշան, ամէնէն չնչին բաներուն մէջ անգամ կարելի է գտնել բանաստեղծութիւն ու դնել զգացում, որքան դասական դպրոցը կը փնտռէ քերթողական ազնիւ առարկաներու մէջ միայն: Կարդացած եմ բժշկական ոտանաւորներ՝ զղեարին մասին:

Անարժէք եւ աննշան, բայց զղեարը շատ է զբաղեցուցած նաեւ ժողովուրդին լեզուն:

Գոյութիւն ունին բազմաթիւ հանելուկներ, ասացուածքներ, նախապաշարումներ՝ զղեարին վերաբերեալ:

1) Հանելուկներ.— 1) Հինգ թեւ ունի եւ հինգ ոսկոր, բայց չի թռչիր անտառէն դուրս: 2) Հինգ աղբարիկ հագած են մէկ շապիկ: 3) Հինգ ականջ, հինգ սիրտ ու մէկ պոչ: 4) Հինգ քար, հինգ պեխ, տակը ագի, վրան ցեխ: 5) Եկեղեցի՝ հիմնեալ ի վերայ Ս. Պետրոսի (Ս. Պետրոս = սէն փիէռ, որ թարգմանի հինգ քար, զղեարին հինգ կուտերը):

2) Աւանդութիւններ.— Զղեարի ծառին ճիւղը կը համարուի դիւահալած: Մայենի մէջ՝ վհուկները զղեարի ծառէն կը կտրեն ճիւղ մը՝ Ս. Յովհաննու տօնին գիշերը չլուսցած, առաւօտեան առաջին շողերուն հետ, եւ գաւազան կը շինեն: Էնի մէջ զղեարի ճիւղ մը կը կախեն ախոռին ձեղունէն՝ կախարդութեանց դէմ պաշտպանելու համար անասունները: Պրըթոնները զղեարի փոքրիկ ճիւղ մը կը կախեն երախաներու օրօրոցին վրայ:

3) Ասացուածքներ.— Զղեար ժողվելու գնաց = պարապ կը պտըտի: Զղեարի քերթող = պարապ բաներ գրող: Ե՞րբ, — այս հարցումին կը պատասխանեն՝ ըսելով «երեք զղեար մէկ գրուանի մէջ դրուած օրը»: Կեռասը հասնելէն մինչեւ զղեարին եղանակը՝ կեր ուզածդ, զղեարը հատնելէն ետք՝ կե'ր գտածդ, (զղեարը տարւոյն վերջին պտուղն է): Ս. Սիմոնին օրը դիւրահաւան տղոց կ'ըսեն «Գնա' եկեղեցի, զղեար կը բաժնեն ձրի», — ժամկոչը մուր կը քսէ խաբուողին երեսին՝ ուրիշ սուտով մը:

ԲԱՌԱԳԻՏԱԿԱՆ

Հայերէն հոմանիշ ունինք զկեռ: Մեր մատենագրութեան մէջ զղեար եւ զկեռ բառերը գրուած են նաեւ զղեր, ըզկեռ, սգեռ ձեւերով: Ղարաբաղի մէջ մանկական բարբառով կը կոչուի զիկի: Այս բառերուն ստուգաբանութիւնը կը մնայ անլոյծ:

Յունարէն բառին ստուգաբանութիւնը եւս կը մնայ անստոյգ, ինչպէս կը հաստատէ Պուազաք: Բառը շատ հին է: Առաջին անգամ կ'երեւայ Արքիլոկոսի գործերուն մէջ, (յոյն երգիծաբան, 719–660 Ն. Ք., որ սարսափ տարածած էր իր գըրիչով): Պէտք է ընդունիլ թէ տգեղ պըտուղ մըն է, երգիծանքի եւ ծաղր ու ծանակի նիւթ դառնալու յարմար՝ փոխաբերաբար, ինչպէս ի հնումն, նոյնպէս այսօր, — արդարեւ Ֆրանսացիները շանոռ (քիւ–տը–շիէն) կ'անուանեն այս պըտուղը, իսկ Հայերը զղեարի ջուր կը կոչեն ամէն վարնոց ըմպելի, իբրեւ վկայութիւն արհամարհանքի:

Բառին ստուգաբանութեան մէկ փորձը եւս կը մատնէ նոյն ծաղրն ու արհամարհանքը, տարանջատելով զղեարին յունարէն անուան վանկերը, — մեսոս = մէջտեղը կամ կեդրոնը, սփիլոս = աղտեղութիւն:

Ստուգաբանութեան պարկեշտ փորձ մը, թէեւ միշտ անյաջող, զղեարին յունարէն անուան կուտայ կէս–գնդիկի նշանակութիւն, (մեսոս = կէս, փիլոս = գնդիկ), ուղիղ՝ ըստ... նմանութեան:

Ստուգաբանական աւելի հին փորձ մը, սկիւթական լեզուին օժանդակութեամբ, զղեարին յունարէն անուան մէջ կը գտնէ լուսնկայի նշանակութիւն, միշտ... նըմանութեան ապացոյցով:

Կ'արժէ այստեղ արձանագրել թէ Մուսուլ քաղաքը Մեսփիլա կը կոչուէր հին ատեն՝ ինչպէս կը յիշատակէ Քսենոփոն, — կապ մը ունէ՞ր արդեօք այն հարցին հետ՝ որ կը զբաղեցնէ զիս այստեղ, իբրեւ ... զղեարին հայրենիք:

Շփոթութիւնը հասցնելու համար իր լրումին, այլ մանաւանդ որեւէ ծանօթութիւն չփախցնելու համար բառորսութեան իմ այս աշխատանքիս ընթացքին՝ կ'աւելցնեմ երկու վկայութիւն եւս.—

Հիպպոկրատի գործերուն մէջ (թարգմ. Լիթրէ, 8րդ հատոր էջ 105) կը գտնեմ ամամելիս բառը, ըստ Պուազաքի՝ տեսակ մը զղեար, ըստ Լիթրէի՝ տեսակ մը հազորան, մինչ նոյն յունարէն բառով, այսօր, Փենսիլվանիոյ եւ Վիրճինիոյ մէջ ծանօթ է «կախարդներու կաղինը», որմէ արտադրուած դեղ մը կը ծառայէ բուժելու կիներու ջղայնութիւնը:

Դիոսկորիդէսի գործերուն մէջ (Գլ. ՃԼԳ.) կը գտնեմ էփիմելիս բառը, որ հոմանիշ տրուած է զղեարին, — Պուազաք եւս կը հաստատէ, ինչպէս եւ Մաթիոլ, որ իր մեկնութեանց մէջ, դիտել կուտայ թէ Գաղիանոս եւ Դիոսկորիդէս նոյն բառով կը հասկնան զղեարը, բայց տարբեր՝ ըստ տեսակին, — Գաղիանոսի զղեարը Մաթիոլ կ'անուանէ ունեդոն:

Այս ամէնը ոչինչ կը պարզէ ստուգաբանական տեսակէտով: Զարմանալին այն է որ զղեարին այս հին յունարէն անունը, այսօր, իւրացուցած են Լատինները, Գերմանները, Անգլիացիները (տես Սքէթի անգլերէն ստուգաբանական բառարանը), նաեւ Ֆրանսացիները (բայց նէփլ բառին մէջ ոմանք կը տեսնեն կեղտական ծագում, — իբր թէ կեղտերէն նաֆ բառէն սերած, ծայրատեալ իմաստով, քթին կողմի տափակութենէն թելադրեալ), նոյնիսկ Թուրքերը, որոնց մուշմուլա բառը կուգայ մեսփիլոն յունարէնէն:

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

(Մնացեալը յաջորդով)

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ԱՐԵՒԵԼՔԸ

Բ. ՀՆԴԿԱՍՏԱՆ

Հնդկաստան իր անկախութեան տասներորդ տարին կը բոլորէ: Թերաճ եւ միեւնոյն ատեն բնակչութեան անընդհատ յաւելում արձանագրող երկիրներուն նըման ունի իր ցաւոտ եւ մղձաւանջ պատճառող խնդիրը: Հաց հայթայթել իր հարիւր միլիոնաւոր քաղաքացիներուն եւ օր աւուր ծնող նոր բերաններուն:

Արդարեւ, խնդիրը այնքան դժուար լուծելի ու միեւնոյն ատեն այնքան շուտ կարգադրութեան կարօտ է որ կեդրոնի կառավարութիւնը պէտք է անյապաղ միջոցներ ձեռք առնէ, ու կարենայ զանոնք գործադրել, այլապէս իր (կեդրոնի կառավարութեան) գոյութիւնը խնդրական կը դառնայ եւ վերջնոյն քայքայումով երկիրը կը բաժնուի մասերու: Պէտք է ըսել թէ անջատողական տենչերն ու տրամադրութիւնները միշտ կը շարունակեն գոյութիւն ունենալ երկրին բազմալեզու եւ բազմակրօն համայնքներուն մօտ:

Այս հաշիւով Հնդկաստանին սպառնացող վտանգը ոչ թէ արտաքին (չինական) այլ ներքին է:

Չինական ծաւալողական քաղաքականութեան եւ ձգտումներուն՝ Հնդկաստան պէտք է հակադրէ խաղաղ գոյակցութեան եւ սահմանային վէճերը իրերահասկացողութեամբ լուծելու քաղաքականութիւնը: Որովհետեւ վերջին հաշւով չինական վտանգը՝ համաշխարհային խնդիր մըն է: Խորհ. Միութիւնը, որ կը նկատուի «երէց եղբայրը» Խորհրդ. Չինաստանին, շատ աւելի լուրջ պատճառներ ունի մտահոգուելու դեղին ցեղի ապագայ վտանգէն՝ քան Հնդկաստանը: Արդէն իսկ Մանչուրիան եւ Մոնկոլիան «դեղնած» են, իսկ Սին Քեանկի սահմանային հողամասերուն վրայ հաստատուելու վրայ են չինացի «աշխատաւորներ»:

Ի դէպ անվիճելի ճշմարտութեան արձագանգը եղաւ Զօր. տը Կոլ, երբ յայտարարեց թէ չինական ապագայ վտանգ մը նախազգալով՝ Ռուսիա կը ձգտի այժմէն իսկ լեզու գտնել արեւմտեան աշխարհին հետ:

Այժմ չին եւ հնդկական սահմանները այնպէս մը կը ներկայանան որ հազիւ թէ կարելի ըլլար խաղաղ եւ բնականոն ճամբաներով կարգադրել վէճը: Չինացիները — համայնավար թէ ազգայնական — չեն ճանչնար Մաք – Մահոնի սահմանագիծը, որ, կ'ըսեն, Անգլիացիներուն կողմէ պարտադրուած է՝ երբ իրենք ձայն եւ կշիռ չունէին տէր կանգնելու՝ աշխարհագրականօրէն իրենց երկրին մաս կազմող խնդրոյ առարկայ այդ հողամասերուն:

Իր կարգին՝ Հնդկաստան կ'ըմբռնէ թէ Թիպէթի բարձրաւանդակին տիրելով Խ. Չինաստան իր ձեռքին մէջ կեդրոնացուցած կ'ըլլայ Կեդր. Ասիոյ բանալին:

Արեւմտեան աշխարհի որդեգրելիք քաղաքականութիւնը այս խնդրին առնչութեամբ պէտք է ըլլայ զգաստ եւ հեռատես, նախ որովհետեւ զինու ուժով դըժուար թէ կարելի ըլլայ «վերադրաւել» անանցանելի լեռներու մէջ կորսուած եւ մեծ մասով անմարդաբնակ այդ հողերը, որոնք իրականութեան մէջ Հնդկաստանին համար, ազգային արժանապատուութեան խնդիր ըլլալէ զատ ոչ մէկ արժէք

ՕՏԱՐ ԷՋԵՐ

ԳԷՇ ԶՈՒԱՎԸ (1)

Ժամանակ առ ժամանակ կը մտածէր եւ իւրովի կ'ըսէր.

— Այո, ճիշդ է, կ'ընդունիմ որ վատեր եւ ուխտադրուժներ են անոնք, բայց ինչ փոյթ, չէ՞ որ անոնց մայրերը այնքան զոհ են զանոնք վերագտնելով ...

Ու կը մտաբերէր այն օրերը, երբ իր զաւակը, բանակ մեկնելէն առաջ, հոս էր, այսօրուան ճիշդ այս ժամուն, զբաղած փոքրիկ պարտէզը մաքրելով: Կը դիտէր այն փոքրիկ հորը, ուր իր զաւակը կուգար ջրցանները լեցնելու, աշխատանքի շապիկը հագած եւ երկար մազերը հովին, այն գանգուր մազերը՝ զորս կտրեցին երբ իր Քրիսթիանը մտաւ Զուավներու բանակը...

Ցանկարծ սարսռաց:

Խորքի դուռը, որ կը նայէր դաշտերուն, բացուեցաւ մեղմիկ:

Շուները չհաջեցին, թէեւ մըտնողը գողի մը պէս կը յառաջանար ցանկապատն ի վար եւ գրեթէ կը սողոսկէր փեթակներու ընդմէջէն:

— Բարեւ, մայրիկ ...

Իր Քրիսթիանը կանգնած էր դիմացը, համազգեստը աւրշտկուած վիճակի մէջ, ամօթահար, շլմորած եւ կարկամած: Թշուառականը, միւսներուն հետ վերադարձած էր երկիր եւ ժամէ մը ի վեր, կը դառնար հօրենական տանը շուրջ, սպասելով հօրը մեկնումին որպէսզի ներս մտնէր:

Մայրը ուզեց կշտամբել զաւակը, բայց քաջութիւնը պակսեցաւ իրեն: Այնքան, երկար ատենէ ի վեր չէր տեսած զայն, չէր համբուրած ...:

Եւ յետոյ, տղուն առարկութիւնները արդարացի էին — Երկրին, դարբնոցին կարօտէն տանջուած էր, իրենցմէ հեռու ապրիլը ծանր էր: Ատկէ զատ կարգապահութիւնը տակաւ խստացած էր եւ ընկերները զինքը սկսած էին «Բրուսիացի» կոչել՝ իր Ալզասեան հնչումին պատճառով:

Ինչ որ տղան կ'ըսէր, մայրը կը հաւատար: Եւ հաւատալու համար կը բաւէր որ դիտէր իր որդին:

Այսպէս խօսելով, կը մտնեն տունէն ներս:

Պզտիկները արթննալով, իսկոյն կը վազեն կուգան համբուրելու համար իրենց մեծ եղբայրը:

Կ'ուզեն ճաշ պատրաստել, եւ սակայն անօթի չէ: Ծարաւ է, ծարաւ: Ու իրարու ետեւէ կը պարպէ ջուրին փարչը, զովացնելու համար սիրտը, որ կ'այրի ամբողջ օրը պարպած գինիի եւ գարեջուրի բաժակներուն պատճառով, զորս իր ընկերները հրամցուցած էին իրեն՝ կապելաներուն մէջ:

Ոտնաձայն մը կը լսուի բակին մէջ:

Դարբինն է որ կը վերադառնայ:

— Քրիսթիան, ահա հայրդ: Շուտ, պահուըտէ եւ ինծի ժամանակ տուր որ խօսիմ իրեն, բացատրեմ:

Եւ խեղճ կինը կը հրէ իր զաւակը յախճապակեայ խոշոր վառարանին ետեւը, եւ վերստին ձեռագործը կ'առնէ դողդոջուն ձեռքերուն մէջ:

Դժբախտաբար, զուավին վերարկուն մնացած է սեղանին վրայ, եւ Լոռի ներս մտած պահուն առաջին առթիւ կը տեսնէ զայն:

Մօրը տժգոյն դէմքը, անոր շուարած վիճակը...

Կը հասկնայ ամէն բան:

— Քրիսթիանը հոս է, կը բացագանչէ ահաւոր ձայնով մը ...

Եւ խելայեղ շարժումով մը պատէն կախուած թուրը վար առնելով կը խոյանայ դէպի յախճապակեայ վառարանը, որուն ետեւ ծուարած ու շնչասպառ, վախէն լեղապատառ, վար չիյնալու համար պատին յենած է զուավը:

Մայրը կը նետուի երկուքին մէջ:

— Լոռի, Լոռի, մի սպաններ զայն: Ես իրեն գրեցի որ վերադառնայ եւ ըսի թէ պէտք ունէիր իրեն՝ դարբնոցին համար ...

Կառչած ամուսնոյն բազուկին, խեղճ կինը դառնագին կ'արտասուէ:

Իրենց սենեակէն երախաները լսելով բարկութեամբ լեցուն այս ձայները, կը սկսին արտասուել:

Դարբինը կանգ կ'առնէ ու կը դիտէ պահ մը իր կինը:

— Հա, դո՞ւն գրեցիր իրեն որ վերադառնայ: Լաւ, լաւ ուրեմն, թող հիմա երթայ եւ քնանայ: Վաղը կը տեսնենք թէ ինչ պէտք է ընեմ ...:

×

Հետեւեալ առտու, երբ Քրիսթիան արթնցաւ ահաւոր երազներով ծանրաբեռնուած իր քունէն, ինքզինքը գտաւ իր երախայութեան սենեակին մէջ:

Ծաղկազարդ փոքրիկ պատուհաններու ապակիներու ընդմէջէն, տաք արեւը կը խուժէր սենեակէն ներս:

Վարը, դարբնոցին մէջ, մուրճերը կը հնչէին սալերուն վրայ:

Մայրը իր սնարին վերեւ կեցած էր: Ամբողջ գիշերը առանձին չէր ձգած իր զաւակը, այնքան որ իր ամուսնոյն բարկութիւնը սարսափեցուցած էր զինքը:

ԱԼՖՈՆՍ ՏՈՏԷ

(2 Շար.)

կը ներկայացնեն : Կայ նաեւ Ռուսաստանի պարագան : Պէտք է խուսափինք հարկադրելէ որ «երէց եղբայրը» հրապարակ իջնէ պաշտպանելու իր վտանգաւոր « կրտսեր » եղբայրը : Արեւմտեան աշխարհը մեծ բան պիտի շահի՝ երբ թողու որ ժամանակի ընթացքին եւ իրերու բերումով երկու «եղբայրներ» իրարու դէմ լարուին :

Ուշ կամ կանուխ Ռուսաստան՝ պիտի հանդիսանայ դեղին ցեղին ծաւալողական ձգտումներն արգիլող եւ զսպող միակ լուծը :

Վերադառնանք ներքին վտանգին, որ մղձաւանջ պատճառող հարց մըն է (կերակրել հարիւր միլիոնաւոր քաղաքացիներ) :

Կեդրոնական կառավարութեան ծրագրով յաջորդող վեց տարիներու ընթացքին երկիրը նախ պէտք է կարենայ արտադրել անհրաժեշտ քանակութեամբ ուտեստեղէն (*) :

Ծրագրին երկրորդ մասը կը նախատեսէ տասը – տասնըհինգ տարիէն երկիրը դարձնել ինքնաբաւ, դրամագլուխով, ճարտարարուեստով, մասնագէտներով եւ ապրելակերպի տանելի մակարդակով մը :

Դժուար լուծելի, երկու հանգրուաններէ կազմուած այս ծրագիրը, պէտք է անհրաժեշտօրէն գլուխ բերուի, եթէ կ'ուզենք որ Հնդկաստան գոյատեւէ ու մանաւանդ դիմանայ արտաքին ճնշումներուն :

Ասոր համար երկիրը դրամագլուխին եւ մասնագէտներուն առընթեր պէտք ունի երիտասարդ, հայրենասէր ու մանաւանդ խանդ ու կորով ունեցող երիտասարդ զեկավարներու :

Վերջապէս ժողովրդային զանգուածները պէտք է դուրս հանել, այլեւս, դարերու իրենց կրաւորական դիրքէն եւ մըղել զանոնք հաւաքական եւ կամաւոր աշխատանքի :

Այլապէս հնդիկ ժողովուրդին կը սպասէ մռայլ եւ տժգոյն ապագայ մը :

ՈՒԼ. Լ.

(*) Երկրի ուտեստեղէնի արտադրութիւնը զգալի չափով աւելցած է, սակայն ժողովուրդին ապրելակերպի մակարդակը աւելի վատթարացած է, քանի որ ժողովուրդին անը անհամեմատ աւելի է քան ուտեստեղէնի արտադրութիւնը : Եթէ այսպէս շարունակուի՝ հինգ – վեց տարիէն 28 միլիոն թոն «կերակուր» պիտի պակսի ժողովուրդին :

ԶԱՆԱԶԱՆ, ԶԱՐՄԱՆԱԶԱՆ

Հարաւ արեւմտեան Ֆրանսայի Լիմոժ քաղաքի բնակիչներէն Պ. Տուրնօ, վերջերս իր բաղերէն մէկը կորսնցուցած էր : Կարծելով թէ կամ զայն գողցած են եւ կամ ինքնաշարժի մը տակ մնացած է, գացած եւ տեղը ուրիշ հատ մը գնած է : Սակայն, մէկ քանի օր առաջ զարմանքը մեծ եղած է, տեսնելով որ կորսուած բաղը կը վերադառնայ հպարտօրէն ետեւը ձգած տասը բաղիկներ : Պ. Տուրնօ հետաքրքրուելով՝ հաստատած է, թէ խելացի բաղը բարձրացած է եկեղեցիին զանգակատունը, վստահ ըլլալու համար թէ առանց ոեւէ մէկէն հալածուելու, պիտի կրնայ աշխարհ բերել իր ձագերը :

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՁՄՐԱՆ ՄԱՐԶԱԽԱՂԵՐԸ

Հայկական լեռնաշխարհին մէջ, կը գրէ «Սով. Հայաստան» (20 Դեկտ.), սկսած են ձմրան խստաշունչ օրերը : Ցուրտ եղանակը, սակայն չի սարսափեցներ հայ կենսուրախ երիտասարդութիւնը, պատանի կամ աղջիկ, որոնք բնութեան գիրկը կը վազեն դահուկներով, չմշկելով, բացօթեայ մարզանքներ կատարելու համար :

Ձմեռը Հայաստանի մէջ, մասնաւորաբար լեռնային շրջաններուն մէջ երկար կը տեւէ սովորաբար : Այս պարագան կարելիութիւն կ'ընծայէ զարգացնելու դահուկով, չմշկելով, եւ այլ բազմազան ձեւերով կատարուող զբօսախաղերը : Նման զբօսախաղերու յարմար վայր՝ ծանօթ են Սեւանի, Կիրովականի, Մարտունիի, Բասարգեչարի, Սպիտակի, Ախուրեանի, Ամասիոյ, Հրազդանի, Ապարանի շրջանները : Այդ պատճառով Հայաստանի նման մարզախաղերու լաւագոյն մասնագէտները կուգան այս շրջաններէն :

Դահուկով մարզախաղերու համար մասնաւորաբար գրաւիչ են Ծաղկունեաց լեռները, որոնց գրկին մէջ կը փռուի Ծաղկաձոր աւանը : Բնութեան այդ գողտրիկ անկիւնին մէջ կը հաւաքուին Երեւանի պետ. համալսարանի, գիւղատնտեսական ուսումնարանի եւ այլ գիտական հիմնարկութեանց աշխատաւորները :

1960ին պիտի տօնուի Հայաստանի ազգային ազատագրութեան տօնը,— եւ այդ առթիւ ամբողջ երկրին մէջ տեղի պիտի ունենան մարզական մրցումներ : Այդ մրցումներէն մէկը տեղի պիտի ունենայ ձմրան ընթացքին՝ Շիրակի բարձրաւանդակին վրայ : Արագածի քղանցքին վրայ մէկ քանի օր իրենց ուժերը պիտի փորձեն մարզական ընկերութիւնները՝ շահելու համար Հայաստանի դահուկի բաժակը : Լենինականի սառնադաշտին վրայ տեղի պիտի ունենան տափօղակով մրցումներ : Լօռիի չքնաղ գեղուհին՝ Կիրովական, որ ամրան եղանակին կը հանդիսանայ ծառի եւ ծաղկի քաղաք, ձմրան կը ծածկուի ձիւնով, այնպէս որ ամարանոցային այս վայրը, իր զբօսայգիներով ու մերձակայ լեռնալանջերով, կը խռնուի մարդկային հոծ բազմութեամբ : Այնտեղ պիտի կատարուին դահուկի ախոյենական մրցումներ : Նման մրցումներ կը պատրաստուին Սեւանի, Լենինականի, Ցուկասեանի, Հրազդանի, Սիսիանի մէջ :

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆ

×

Թողէ՛ք, թողէք երգեմ,
Ծաղիկները երգեմ,
Երկրում կեանքն է ծաղկել,
Թողէք սէրը երգեմ,
Թէ իմ սիրածն է չար՝
Թողէք ձերը երգեմ, —
Ձեր լացով էլ լցուած
Իմ աչքերը երգեմ ...

×

Ա՛խ, թէ ինչո՞ւ եմ այսպէս անհանգիստ
Միայն քո հանգիստ աչքերը գիտեն,
Թէ ի՞նչ է ուզում սիրտս անհանգիստ՝
Միայն քո հանգիստ աչքերը գիտեն,
Ա՛խ, թէ ինչո՞ւ է վիշտս այսքան խիստ՝
Միայն քո հանգիստ աչքերը գիտեն ...:

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՇԻՐԱԶ

ՀԵՏԱՔՐՔՐԱԿԱՆ

ՍԹՐԱՏԻՎԱՐԻՈՒՍԻ ԿԻԹԱՌԸ

Օր մը յաճախորդ մը կը մտնէ Միլանոյի խանութներէն մէկէն ներս : Քանի մը առարկայ գնելէ վերջ, կ'ուզէ վճարել պարտքը :

— Ներողութիւն պարոն, կ'ըսէ խանութպանին. մոռցեր եմ դրամապանակս. արտօնեցէք որ երթամ փնտռեմ, ահա ձեզի կը ձգեմ իմ կիթառս մինչեւ որ վերադառնամ :

Այսպէս ըսելով կը ձգէ իր կիթառը եւ կը մեկնի :

Յաճախորդին մեկնումէն քիչ վերջ լաւ հագուած երիտասարդ մը կը մտնէ խանութէն ներս : Երիտասարդը գնումի միջոցին հաշուեսեղանին վրայ կը նշմարէ կիթառ մը :

— Օհ, եթէ այս կիթառը ձերն է, մեծ մեծ հարսութեան մը տէրն էք, չէի՞ք իմացած Սթրատիվարիուսի կիթառը. կը փափաքի՞ք ծախել ինծի այս գեղեցիկ եւ արժէքաւոր կիթառը երկու հազար Ֆրանքի փոխարէն :

— Պարոն կը պատասխանէ վաճառորդը շուարած, այս կիթառս ընտանեկան յիշատակ մըն է, զոր չեմ կրնար ծախել առանց ծնողքիս հարցնելու :

— Շատ լաւ կ'աւելցնէ երիտասարդը, եթէ ծախել որոշէք զիս պիտի գտնէք Միլանոյի պանդոկին մէջ ուր միշտ պատրաստ պիտի ըլլամ վճարել 2000 Ֆր :

Այսպէս ըսելով երիտասարդը կը հեռանայ խանութէն : Երիտասարդին մեկնումէն վերջ երբ կիթառիսթը կը վերադառնայ խանութ վճարելու համար պարտքը, խանութպանը զինքը տեսնելով.

— Բարեկամս, կ'ըսէ այս կիթառը ինծի ծախէ, 100 Ֆրանք կուտամ :

— Հարի՞ւր Ֆրանքի... տարիներէ ի վեր ինծի հաց տուող կիթառս ինձմէ չեմ կրնար բաժնել :

—150 Ֆրանք պիտի տամ :

— Ինչպէս զատուիմ այս սիրելի կիթառէս որ կեանքիս մէջ միակ հաւատարիմ բարեկամս եղած էր... Օհ բացարձակապէս չեմ կրնար բաժնուիլ անկէ :

— Շատ լաւ 200 Ֆրանք պիտի տամ :

— Այո գէշ դրամ չէ մեզի պէս խեղճերու համար, բայց նախ պէտք է խորհիմ :

Խանութպանը վախնալով իր որսին վարանումէն կը գոչէ առանց սպասելու.

— 250 Ֆրանք :

— 250 Ֆրանք : Ասիկա ինծի շատ ցաւ կը պատճառէ, բայց ինչ ընենք որ խեղճ ենք, պէտք է ապերախտ ըլլալ նոյնիսկ մաքուր կամքի մը դէմ : Առէք կիթառս, վստահ եմ որ վստահելի եւ լաւ ձեռքերու կը յանձնեմ զայն :

Այսպէս ըսելով գրպտնեց 250 Ֆրանքը զոր խանութպանը իսկոյն տուած էր, յետոյ վերջին նայուածք մը նետելով կիթառին, յարգանքով բարեւեց խանութպանը եւ մեկնեցաւ :

Խանութպանը այս առուծախէն շատ գոհ մնացած, առանց վայրկեան մը կորսընցնելու հասաւ Միլանի Պանդոկը ուր պիտի սպասէր երիտասարդը 2000 Ֆրանքի Սթրատիվարիուսի կիթառը գնելու համար : Երկար փնտռտուքէ մը վերջ խանութպանը յուսախաբ՝ հասկցաւ թէ ինկած էր երկու խաբեբաներու ծուղակը, բայց շատ ուշ մնացած էր :

Թ. Ա. Թ.

ԵՐԿՈՒ ՏԱՂԵՐ

Անցայ ճերմակ մեծ երազին ընդմէջէն,
Ձեռքս տրւած մանկութեան.
Բոլոր յուշերն էին լոյսով պսպղուն,
Եւ ստուերներ
Ջուրերուն վրայ՝ ծառերուն,
Եւ ստուերներ տուներուն մթամած,
Եւ ստուէրներն էակներուն քաղցրոգի
Կը քալէին ինծի հետ
Երազի լուռ ճամբայէն :

×

Երբեք պիտի չըգտնեմ
Երբեք պիտի չըգտնեմ
Բան մը քեզմէ աւելի քաղցը, մինչեւ
Իսկ, երբ գարունը անցնի
Սեմերէն ներս տուներուն,
Եւ ձըմեռին ալ նշմարները վերջին
Հովին շունչովը մթագնին, պիտի մնաս
Ինծի համար աշխարհի մէջ՝
քաղցրագոյն.
Եւ մեղրէն իսկ աւելի քաղցր. աւելի
Քաղցը գառնէն՝ որ պիտի գայ
հրճուագին
Լիզել աղն իմ ափիս մէջ :

ԱՐՍԷՆ ԵՐԿԱԹ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (90)

ԱՄԻՐԱՅԻՆ ԱՂՋԻԿԸ

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՄԵՐԺՈՒԱԾ ՍԷՐ

Ա.

Համբիկ, իր ընկերներուն իրեն չհաւատալու այս կատաղի յամառութեան առջեւ ըմբոստացաւ :

— Էյ չիկայ ըսինք ատանկ բան, հէմ ձեզի բան մը ըսե՞մ, պոռաց իր ամբաստանիչներուն դառնալով, ուրիշ տեղ ալ այդ այլանդակ խօսքերը մի ընէք՝ Սոֆիին ականջը կ'իյնայ, ամօթ է ամօթ ..

Ընկերները քահ քահ խնդուքով մը ողջունեցին խեղճ տղուն այս փափկանկատ զգուշաւորութեան պատուէրը :

Ու ցրուեցան՝ գլխու սպառնալից օրօրումներով :

Կամաց կամաց տեսակ մը տրամադրութիւն ծնաւ Համբիկին մէջ, այդ բոպէէն սկսած : Մէկ քանի օր այդ կարծեցեալ սիրոյն վրայ խորապէս մտածեց :

Ուրեմն ա՞յդքան բաղձալի էակ մըն էր իր մանկութեան ընկերուհին, որ նախանձութեան կատաղի տագնապ մը կը բռնկցունէր իր բարեկամներուն սրտին մէջ :

Քանի որ ատանկ ուղղակի եւ յամառ ամբաստանութիւն մը կը ճօճար իր գլխուն վրայ, շատ բնական, եւ նոյն իսկ անհրաժեշտ ըլլալու էր ուրեմն իր՝ Սոֆիին սիրահարուիլը : Պահ մը, զարմացաւ նոյն իսկ իր անտարբերութեանը վրայ, երբ որ անդին իր տարեկից ընկերները՝ այդ աղջկան նայուածքին, հրապոյրներուն համար հոգի կուտային :

Այս այլազան մտածումներուն ազդեցութեանը տակ, Համբիկ, մէկէնիմէկ, սքանչելի, անօրինակ հեշտագին բան մը գտաւ Սոֆիին սիրահարուելուն մէջ : Առաջին առթիւ որ տանը մէջ անոր հանդիպեցաւ, թափանցող նայուածքով մը զննեց անոր բովանդակ հրապուրող իգականութիւնը : Եւ զմայլեցաւ : Հակառակ անոր որ աչուըները իր առջեւը կը շարժէին, հիմակ, մօտէն, աւելի ուշադրութեամբ դիտելով, խենթեցնող, երկնային գտաւ զանոնք :

Յետոյ, դէմքին մանրամասնութիւններուն անցաւ. օհ, անթերի արձանագործութիւն այդ դիմագծութիւնը հելլէն կերտուածքով մը, որքան վսեմ նոյնքան խրոխտ, նայուածքին աղապատալից ու ցաւագին անուշութեանը մէջ չես գիտեր ինչ յուզող, մոգող, խելայեղիչ բանով մը : Ու ամբողջութիւնը, որքան յարմարութիւն փափկակազմ, գեղաձոյլ իրանին մասերուն մէջ, ձեռքերու, ոտքերու նըրբութիւն, կուրծքի հարուստ, ներդաշնակ յորդութիւն, որ կարծես մարմնին քիչ մը արգահատելի նիհարութիւնը կը հակակշռէր : Ասոնք տեսաւ Համբիկ, մէկիկ մէկիկ վերլուծեց, մանրամասնեց, գնահատեց, եւ զարմացաւ եթէ ոչ իր ապուշութեանը, գէթ անտարբերութեանը վրայ, որով քուն քնացեր էր այդ հրապոյրներուն քով, որոնք գիւղին նորահաս երիտասարդները կը խենթեցնէին, եւ իրեն հանդէպ նախանձի տագնապներու կը մղէին զանոնք :

Առաջին բոպէներուն տղուն մէջ ծնող փոթորիկը դեռ պայմանադրական, ապսպրուած բան մը ունէր, բուն սէրը չէր, որ ինքնիրեն կը ծլի, կ'ուռճանայ եւ վերջապէս իր հուժկու արմատներուն մէջ էութիւնը կը կաշկանդէ :

Որքան միամիտ, բարի եւ անխորհուրդ տղայ, նոյնքան խակ ու անպատրաստ կեանքի հզօր ճիգերուն, որոնք էութիւններու տոկունութիւնը կը դարբնեն, Համբիկ, իսկոյն, սակայն, զգացած ցընցումին ուժգնութեանը տակ զրեթէ շընչասպառ եղաւ, աչուըները խոշոր խոշոր բացած : Բայց շուտ մը վարժուեցաւ այդ ցնցումին, անոր ամբողջ քաղցրութիւնը խմելով եւ անոր փաթթուելով հոգեւին, ինչպէս մէկը որ ծխախոտին առաջին մուխը քաշելուն, գլխի ցնորք մը կ'ունենայ, բայց ատոր համար իսկ այլ եւս չի կրնար այդ մուխը կուլ տալու դառն հաճոյքէն հրաժարիլ :

Քիչ քիչ, կպչուն, մակաբոյծ մտմըտուքի մը ձեւը առաւ այդ հանգամանքը : Գիշերները, հակառակ իր սովորութեանը, սկսաւ արթննալ, խռովատանջ եւ սրտատրոփ : Սոֆիին պատկերը աչքերուն առջեւ կը դառնար, լուսածիր, փողփողուն, տիրող մթութեան մէջ :

Սկիզբները, ջանքեր ըրաւ ինքզինքը ազատելու համար այդ տարօրինակ վիճակէն որուն յանկարծ մատնուած էր. մաքառումը կարճ եւ դժնդակ եղաւ : Ու ինք եղաւ յաղթուողը, ու ալ ինքզինքը անձնատուր ըրաւ այդ դառնօրէն քաղցր վիճակին, ու ալ հոսանքն ի վար քշուեցաւ, աչքերը գոց, վտանգներուն անգիտակ, հոգեկան տեսակ մը անդառնալի պարտասումով :

Մանաւանդ որ, առանց գիտնալու, ստահակի չարաճճիութեամբ, իր այդ ընկլուզումին քիչ չնպաստեցին իր նախանձոտ ու սիրաբորբոք ընկերները, որոնք ամէն անգամ զինքը տեսելնուն, առաջին խօսքերնին սա կ'ըլլար, խածնող հեգնութեամբ մը շեշտուած.

— Էհ, Համբիկ, Սոֆիին հետ գործը ընտոր ըրիր նայինք : Կ'եփե՞ս կոր ..

ԵՐՈՒԱՆԴ ՍՐՄԱՔԷՇԽԱՆԼԵԱՆ

(Շար.)

"ՅԱՌԱՋ"Ի ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Ֆրանսա եւ հասարակապետութիւն ։—
Տարեկան ։— 40 Ն· Ֆր· (4000)
Վեցամսեայ 22 Ն· Ֆր· (2200)։
Արտասահման ։—
Տարեկան 50 Ն· Ֆր· (5000)։
Բաժանորդագրութիւնները կը վճարուին կանխիկ ։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Վ· Թ· Նոր տարուան առթիւ հազար ֆրանք կը նուիրէ ։
Ալէքէն Պ· Խաչատուրեան՝ հազար Ֆր։

ՎՐԻՊԱԿ։— *Լեզուական յօդուածին մէջ* (Ցառաջ, Դեկտ· 31, էջ 2) Ա· սիւնակ, *Ճրդ տող՝ կարդալ «յաղագս»*։— Բ· սիւնակ *Ճրդ տողի՝ կարդալ «երեսուներորդ»*։

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՋԻՆ

Օր· Արմենուհի Մառանեան *իր ծնող-քին եւ անթաղ մեռելներուն յիշատակին՝ հազար ֆրանք կը նուիրէ Ֆ· Կ· Խաչի Անկէնի մասնաճիւղին* ։

Պ· Նուպար Տէր-Ղուկասեան *Ս· Ծննդեան տօներուն առթիւ հազար Ֆր· կը նուիրէ Ֆ· Կ· Խաչի Անկէնի մասնաճիւղին, ի նպաստ հիւանդներու օժանդակութեան նպատակին* ։

ՑԱԻԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ֆ· Կապ· Խաչի Վալանսի մասնաճիւղը իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին Ցովհ· Պօյաճեանի, Տէր եւ Տիկին Մարտիրոս եւ Օհան Պօյաճեան ընտանիքներու իրենց զաւկին եւ եղբօրորդւոյն Յակոբիկի դառնակսկիծ մահուան առթիւ։

Այս տխուր առթիւ յետաձգուած է կապոյտ Խաչի Ցունուար 9ի խնջոյքը ։

ՇՔԵՂ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Այս Շաբաթ (Ցունուար 9), նախաձեռնութեամբ կապոյտ Խաչի տեղական մասնաճիւղին, Սալ տէ Ֆէթի մէջ։

Առաջնակարգ նուագախումբ Լիոնէն։
Կը մասնակցի երգչուհի Ռընէ Կապի ։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ԼԻՈՆ։— *Հ· Ց·Դ· «Սիամանթօ» խումբի տարեկան մեծ պարահանդէսը, Փետր· 28ին, Շաբաթ երեկոյեան*։

Սիփան – Կոմիտաս երգչախումբի հանդերձը (ղեկավարութեամբ Կարպիս Ապրիկեանի)։ Ապրիլ 17ին

ՆՈՐ ՏԱՐՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ

ՄԱՐՍԷՅԼ։— *Վասպուրականի Հայը· Միութեան Կեդր· վարչութիւնը, Նոր Տարուան առթիւ իր լաւագոյն մաղթանքները կ'ընէ բոլոր Վասպուրականցիներուն* ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կրընոպլի Հայ Ազգ· Եկեղեց· Միութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է իր նպաստ եկեղեցւոյ Ֆոնտին, Պ· Յակոբ Ուրքաթեանի ննջանախօսութեան առթիւ, տասը հազար Ֆր·, Այրի Տիկին Մաննիկ Ուրքաթեան երկու հազար, Կրօնիկ Տաքճեան երկու հազար, Պօղ· Ալէքսան-եան 1500, Տէր Կումսեան ընտանիք 1500, Տիկին Մաննիկ Ոսկերիչեան (Վենետիկ) հազար, Յակ· Սիւզմէճեան (Լիոն) 1000, Դրի· Մակարեան հազար։ Պ· Սարգիս Կիմիւչեան իր մօրը Տիկին Եղիսաբէթի մահուան առթիւ երկու հազար Ֆր· եկեղեցւոյ Ֆոնտին եւ երեք հազար աղքատներուն ։

Կրընոպլի Ազգ· Միութիւնը տասը հազար Ֆրանք նուիրած է Ֆրեժիւսի աղէտեալներուն ։

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

Նոր Տարուան առթիւ Հայ կարմիր Խաչի Ֆէսանվիլիէի օգափոխութեան կայանին կը նուիրեն ։—

Պ· Պ· Ղուկասեան 10·000 ֆրանք, Թէքէեան, Ս· Նչանեան հինգ հազարական, Տ· Նչանեան, Ցովհաննէսեան երեք հազարական, Տիկին Պետրոսեան երկու հազար, Պ· Գանճեան երկու հազար, Օր· Ս· Արապեան հազար, Պ· Օթօն Հէքիմեան հազար, Տիկին Կարիպեան, Պ· Ճօլեան, Պ· Գազանճեան, Տէր եւ Տիկին Վահանեան, Պ· Ժ· Փափազեան 500ական ֆրանք ։

Imprimerie Spéciale du Journal « Haratch »

ԿԱՂԱՆԴԻ առթիւ Ցառաջ, Շաբաթ (Ցունուար 2) լոյս չտեսաւ ։

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

Կազմակերպուած Ֆ· Կ· Խաչի Կեդր· վարչութեան կողմէ, մասնակցութեամբ Փարիզի չրջանի 10 մասնաճիւղերուն ։

Ցունուար 7ին, ժամը 15 – 18 Սալ Քատէի մեծ սրահին մէջ, 21 Րիւ Քատէ ։

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակին ։

Անի Թարօն *իր գեղեցիկ պարերով* ։

Կայանի խումբէն Սիւզան Մուրատեան, Սօնա Տէր Խաչատուրեան, Քլոտին Քէհեայեան *ծիծաղաշարժ «սքէչ»ով* ։

Ժան Փիէռ Ներկարարեան (*ջութակ*)։

Իսկի Մրիմեան վարժարանի երգչախումբը կ'երգէ կայանի քայլերգը, յօրինուած Տիկին Էլ· Բիւզանդի կողմէ, երաժշտութիւն Մեսրոպեանցի, առաջնորդութեամբ Ս· Քալչեանի ։

Արտասանութիւններ «Անարատ Ցղութեան» աշակերտներու կողմէ։

Ձեռնածու կի – Պեր ։

ԿԱՂԱՆԴ ՊԱՊԱ ՆԱԽԸՆԹՐԻՒՔ

Կը հրաւիրուին ծնողքները եւ բարեկամները իրենց փոքրիկներով, մասնաւոր օթաքառներ Շաւիլէն, Ալֆորվիլէն, Առնուվիլէն, Իսիէն, Քաշանի օթոքառին համար հատաքուիլ 39 Րիւ Մատամ Քիւրի, Պաներէօ, ժամը 14ին։

Ալֆորվիլէն հանրակառքը կը մեկնի ժամը 14ին, Փլաս Քարնոյէն։ Միւս արուարձաններէն կը խնդրուի տեղականալ տեղւոյն մասնաճիւղերէն ։

ՆՈՐ ՏԱՐԻ ԵՒ Ս· ԾՆՈՒՆԴ
ժամանակացոյց արարողութեանց

Ս· Յովհ· Մկրտիչ (Փարիզ)

Ցունուար 5, *Ճրագալոյց Ս· Ծննդեան, երեքշաբթի երեկոյեան, սկիզբ ժամերգութեան ժամը 15·30ին, քառաճայն Ս· պատարագ ժամը 17ին*։

Ցունուար 6, *Տօն Ս· Ծննդեան եւ Աստուածայայտնութեան, Չորեքշաբթի, ըսկիզբ ժամերգութեան ժամը 8ին, Ս· պատարագ ժամը 10ին* ։

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ Գեր· Տ· Սերովբէ եպիսկ· Մանուկեան, յետ պատարագի Զրօրհնէքի արարողութիւն։

Ցունուար 7։— *Հինգշաբթի յիշատակ Մեռելոց, Ս· պատարագ ժամը 10ին*։

ՇԱԻԻԼԻ ԵԿԵՂԵՑԻ

Երեքշաբթի 5 Ցունուար, Ճրագալոյց ժամը 16ին։ Կը պատարագէ Զաւէն վրդ· Արզումանեան ։

Չորեքշաբթի, Ս· Ծնունդ, արարողութիւն ժամը 8·30, պատարագ ժամը 10ին, կը պատարագէ Տէր Եսայի քհնյ· Ալթունեան ։

ԱՐՆՈՒՎԻԼ

Ս· Ծննդեան հոգեպարար արարողութիւնները կը սկսին յառաջիկայ Ցունուար 9ի Շաբաթ երեկոյ ժամը 5ին, Ճրագալոյցի եւ հետեւեալ օրն ալ, կիրակի առաւօտ ժամը 8·30ին ։

Սիրով կը հրաւիրուի ժողովուրդը ներկայ ըլլալու այդ օրուան հանդիսաւոր արարողութեանց եւ Ս· Պատարագին ։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Ցունուար 6, *Չորեքշաբթի, ժամերգութիւն Ս· Ծնունդի ժամը 9ին* ։

Ցունուար 9, *Շաբաթ, Ճրագալոյց, առաւօտեան ժամերգութիւն ժամը 8·30ին։ Երեկոյեան ժամերգութիւն 4·30ին։ Ս· պատարագ, երկսեռ խումբով 6ին* ։

Ցունուար 10, *Կիրակի, Ս· Ծնունդ եւ Աստուածայայտնութիւն, առաւօտեան ժամերգութիւն ժամը 7·30ին։ Ս· պատարագ բազմաձայն երկսեռ խումբով ժամը 9·45ին, Հոգեհանգիստ Մեռելոցի ժամը 11·15ին, Զրօրհնէք ժամը 11·45ին*։

ՊՕՄՈՆ

Ցունուար 5, Երեքշաբթի։— *Ճրագալոյց Ս· Ծննդեան, երեկոյեան խթման աղօթարոյթիւն ժամը 4, Ս· պատարագ եւ Նախատօնակ ժամը 5·30*։

Ցունուար 6, *Չորեքշաբթի, Ծնունդ եւ Աստուածայայտնութիւն Յիսուս Քրիստոսի, սկիզբ· առտուան ժամերգութեանց ժամը 8ին։ Ս· պատարագ ժամը 10ին*։

Ցունուար 7, *Հինգշաբթի, Յիշատակ Մեռելոց ընդհանուր Հայոց, սկիզբ ժամերգութեանց ժամը 8·30ին, Ս· պատարագ ժամը 10ին, Հոգեհանգիստ Ննջեցեալոց ժամը 11·45ին*։

ԵՂԱՆԱԿԻՆ ԱՄԷՆԷՆ ՓԱՅԼՈՒՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ
ՇԱՐՄՕՆԻԷՐԻ ԿՐԱՆ ՍԷՐՔԼԸ ՇՔԵՂ ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Ի նպաստ Լիոնի Եկեղեցւոյ Շնորհեան, Եկեղեցաչէն Տիկնանց Միութեան կողմէ կազմակերպուած պարահանդէսը տեղի պիտի ունենայ Ցունուար 10ին, կիրակի օր, ժամը 16էն մինչեւ առաւօտ ։

Փարիզի ՍՕՍի Ֆօլքլորիկ խումբը, ղեկավարութեամբ Տիկին Քիւրքճէրեանի, եւ մասնակցութեամբ Պ· Ճէրահեանի պիտի ճոխացնէ այս պարահանդէսը, հայկական հաճելի եւ ինքնուրոյն պարերով եւ երգերով ։

Մասնակցութեամբ ԱՐՄԵՆԻԱ նուագախումբին ղեկավարութեամբ ՊԵՐՆԱՐ ՏԻՏԻՃԵԱՆԻ ։

Նոյնպէս Շարպօնիէրի միջազգային խումբին աթրաբսիոններով եւ նուագախումբով ճոխացած ։

Տեղերը սահմանափակ ըլլալով, կը խնդրուի յարգոյ հայ ժողովուրդէն, այժմէն ապահովել իրենց սեղաններն ու տոմսերը ։

Հեռաձայնել։— 28–54–03 *եւ կամ ժամը 16էն յետոյ* 60–47–18։

MORY et CIE

Տօները կը մօտենան։ Մտածեցէք ձեր նուէրներուն։ Գնեցէք զանոնք ձեր ուզած տեղը եւ առաքումը մեզի վստահեցէք։ Նուագագոյն ծախքերով կը ղրկենք Խորհրդ· Միութիւն ։

Դիմեցէք մեր նոր գիները գիտնալու համար։—

10, Rue de St.-Quentin, Paris 10·

(PRÈS DE LA GARE DU NORD)

ou Téléphone : NOR. 40-72 et 50-83

Պ + Ո + Ն = ՊՈՆ Կ + Ո + Ի = ԿՈԻ

ՊՈՆ ԿՈԻ

Ամէնօրեայ ուժ եւ կորով,
— Bongoût —
Հելվա եւ լոխում ուտելով։

Société des Conserves

BONGOUT

MARSEILLE — 40, la Canebière — MARSEILLE

ԾՐԱՐՆԵՐ ԽՈՐՀ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

SICOMEX

ՄԻԱՑ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻԹԻՒՆԸ որ Ֆրանսական Դրամափոխութեան Դրասենեակի եւ Ինթուրիսթի արտօնութեամբ, կրնայ իր ապրանքներով պատրաստուած՝ նուէրներու ծրարներ ղրկել Խորհրդային Միութեան բոլոր երկիրները ։

Տօները կը մօտենան· յիշեցէ՛ք որ ձեր ազգականները ձեր նուէրներուն ծրարին կը սպասեն ։

Մաքս, առաքումի արտօնագիրը, ապահովագրութիւն, ծրարում, ստացագիրը եւ այլ ձեւակերպութիւնները ու յարակից ծախքերը նկատի առնուած,

ՄԵՐ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐՈՒՆ ԳԻՆԵՐՆ ԵՆ ։—

ԱՑՐ ՄԱՐԴՈՒ զգեստի կերպաս, զուտ բուրդ	*մեթր՝* Ա· գին	3·500 ֆր·
ԿԱՆԱՑԻ զգեստի կերպաս զուտ բուրդ	*մեթր՝* Ա· գին	2·100 ֆր·
ԱՑՐ ՄԱՐԴՈՒ վերարկուի կերպաս, զուտ բուրդ	*մեթր՝* Ա· գին	4·800 ֆր·
ԿԱՆԱՑԻ վերարկուի կերպաս զուտ բուրդ	*մեթր՝* Ա· գին	4·700 ֆր·
ԱՑՐ ՄԱՐԴՈՒ բաճկոնակ (ժիլէ), զուտ բուրդ	*հատը՝* Ա· գին	4·100 ֆր·
ԿԱՆԱՑԻ վերնաշուլ (փուլովր) զուտ բուրդ	*հատը՝* Ա· գին	4·100 ֆր·
ԿԱՆԱՑԻ զգեստ (ժերզէ), զուտ բուրդ	*հատը՝* Ա· գին	7·500 ֆր·
ԱՑՐ ՄԱՐԴՈՒ կօշիկ՝ զոյգ ներքան (2սըմէլ)	*զոյգը՝* Ա· գին	6·200 ֆր·
ԿԱՆԱՑԻ կօշիկ՝ զանազան ձեւերով	*զոյգը* Ա· գին	3·500 ֆր·
ԱՑՐ ՄԱՐԴՈՒ չապիկ՝ ընտիր փոփլին	*հատը՝* Ա· գին	2·500 ֆր·
ԱՑՐ ՄԱՐԴՈՒ վերարկու՝ ֆաշատիէն, անջրանցիկ, ոչխարի մուշտակէ աստառ եւ օձիք	*հատը՝* Ա· գին	15·000 ֆր·
ԿԱՆԱՑԻ վերարկու՝ լոտէն բուրդ, զանազան զոյներով,	*հատը՝* Ա· գին	19·000 ֆր·
ԿԱՆԱՑԻ վերարկու՝ նիլոն մուշտակ, չատ տաք պահող,	*հատը՝* Ա· գին	29·000 ֆր·
ԱՑՐ ՄԱՐԴՈՒ ԵՒ ԿԱՆԱՑԻ ժամացոյցներ ոսկեզօծ եւ այլ յարդի մետաղով,	*հատը՝* Ա· գին	10·000 ֆր·

Վերջին ծայր նպաստաւոր գիներով, ունինք նաեւ չատ մը ուրիշ ապրանքներ։— *Ձերմակեղէն, ծածկոց, թաչկինակ, այր մարդու եւ կանացի զիչերանոց, զուլպայ, ձեռնոց, բուրդէ եւ մետաքսէ վզնոցներ, եւայլն* ։

ՄԵԶՄԷ գնուած ապրանքներու ԱՌԱՔՈՒՄԸ կ'արժէ միայն՝ 2500 ֆր· *մինչեւ 20 քլիօ*։

ՈՉ ՄԷԿ ԾԱԽՔ ծրարը ստացողին կողմէ ։

ԱՐԱԳ ՑԱՆՁՆՈՒՄ։— 2 – 3 *չաբաթէն*։

SICOMEX

Téléphone : OPE. 67-77 — **20, Rue Royale, 20 PARIS 8·** — **Métros : Madeleine et Concorde**

ՄԵՐ ԾԱՆՕԹԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆ ՈՒ ՍԱԿԱԳԻՆԸ ՁԵՐ ՏՐԱՄԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՏԱԿ ԵՆ ։

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86-60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆ., վեց. 22 Ն. Ֆ.

Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆ.: Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 5 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

MARDI 5 JANVIER 1960

36ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8688 — 36EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4489

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՀԱԿԱՍԵՄԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԸ ՄՏԱՀՈԳԻՉ ԿԸ ԴԱՌՆԱՅ

ՊՈՆԻ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ԼՈՒՐՋ ՄԻՋՈՑՆԵՐ ՁԵՌՔ ՊԻՏԻ ԱՌՆԷ

« Դաշնակցային կառավարութիւնը գայթակղած է Արեւմտեան Գերմանիոյ զանազան շրջաններուն մէջ տեսնուող կեռ – խաչերու եւ հակասեմական արձանագրութիւններու պատճառով » յայտարարեց Պոնի կառավարութեան պաշտօնական բանբերը :

« Այս միջադէպերը, աւելցուց ան, աննպաստ են : Քննութիւնները սկսած են արդէն եւ հարկ է սպասել անոնց արդիւնքին, հասկնալու համար թէ անոնք պարզ տղայութիւններ են, արտաքին հրահանգներու գործադրութիւն թէ հակասեմական լուրջ շարժումներ : Ամէնպարագայի մէջ, պատասխանատուները պիտի պատժուին » :

Այսուհանդերձ, կառավարական բանբերը դիտել տուաւ թէ կարգ մը երեւոյթներ ցոյց կուտան թէ այս շարժումները ծրագրուած աշխատանքներ են, որոնց միակ նպատակն է Արեւմտեան Գերմանիոյ վարկը նուազեցնել միջազգային հանրայնի կարծիքին մօտ : Այդ երեւոյթներէն մէկը, շեշտեց բանբերը, այն է՝ որ հակասեմական արձանագրութիւնները միաժամանակ տեսնուեցան Դաշնակցային Հանրապետութեան տարբեր շրջաններուն մէջ :

Չորեքշաբթի օր Պոնի կառավարութիւնը ժողով մը պիտի գումարէ, բացառապէս քննելու համար հակասեմական հարցը : Վարչապետ Ատընաուրրի նախագահութեամբ, գերման նախարարները պիտի ուսումնասիրեն հակասեմականութեան և նացիականութեան վերածնունդին արձագանգները՝ արտասահմանեան երկիրներու մէջ : Կը կարծուի թէ կառավարութիւնը կարգ մը հրահանգներ պիտի տայ դիւանագիտական իր մարմիններուն. գերմանացի դիւանագէտները տեղեակ պիտի պահուին կառավարութեան տուած որոշումներուն եւ անոնց գործադրութեան, որպէսզի իրենց գտնուած երկիրներուն մէջ հարկ եղած բացատրութիւնները տան օտար կառավարութիւններու :

Հակասեմականութեան եւ նացիսմի վերածնունդին հարցը պիտի դրուի նաեւ Խորհրդարանին առջեւ :

Ուշագրաւ է այն պարագան, թէ հակասեմական ալիքը սկսած է տարածուիլ, հասնելով Արեւմտեան Պերլին եւ արտասահման :

Գերմանիոյ նախկին մայրաքաղաքին պատերուն վրայ առաջին անգամ ըլլալով տեսնուած են կեռ – խաչեր եւ գունաւոր ու մեծ տառերով գրուած հակասեմական արձանագրութիւններ, ինչպէս՝ «Հրեաները դո՛ւրս» :

ԼՈՆՏՈՆԻ ՄԷՋ

Անգլիոյ մայրաքաղաքին մէջ սկսած շարժումը կը շարունակուի : Չարագործները այս անգամ իրենց արձանագրութեանց թիրախը դարձուցած էին հրեայ համայնքին պատկանող կեդրոնները :

Սեմական կեդրոնատեղիներու վրայ կեռ – խաչեր գծուած էին եւ պատուհաններու ապակիները կոտրուած :

Ֆիկառոյի Լոնտոնի թղթակիցին համաձայն, անծանօթ մը հեռաձայնած է Սքոթլէնտ Եարտի, յայտնելով թէ այդ արձանագրութիւնները կը կատարուինԲրիտանական Նացիական Շարժումին կողմէ : Միշտ նոյն աղբիւրներուն համաձայն, այս որոշումը տրուած է, նկատելով որ Անգլիոյ հրեայ համայնքը ճնշում կը բանեցնէ Պոնի կառավարութեան վրայ, գերման ազգայնականները սեղմումներու ենթարկելու համար : Եթէ Հրեաները չդադրեցնեն իրենց ճնշումները՝ Գերմանիոյ կառավարութեան վրայ, նոր շարժումը պիտի շարունակէ իր յարձակումները Անգլիոյ հրէական բոլոր կեդրոններուն վրայ :

ՆԻԻ ԵՈՐՔԻ ՄԷՋ

Մէկ մեթր բարձրութեամբ սեւ կեռ – խաչեր գծուած էին Նիւ Եորքի Էմանուէլ սինակոկի պատերուն վրայ, որ կը գտնուի Հինգերորդ պողոտային վրայ, հարուստներու թաղամասին մէջ :

ՎԻԷՆՆԱՅԻ ՄԷՋ

Աւստրիոյ նոր նացիները երկար չըսպասեցին՝ հետեւելու համար իրենց գերմանացի կուսակիցներու օրինակին : Վիէննայի սինակոկին վրայ անարգական արձանագրութիւններ կային : Փողոցներու մէջ եւ պատերու վրայ կեռ – խաչեր գծուած էին : Ինչպէս ամէն տեղ, Վիէննայի ոստիկանութիւնն ալ կ՚աշխատի գտնել անոնց հեղինակները :

Աւստրիական մամուլը կը դատապարտէ այս երեւոյթը, իսկ հրեայ համայնքը սկսած է մտահոգուիլ : Քննութիւններ բացուած են տեսնելու համար թէ շարժումը լրջօրէ՞ն կազմակերպուած է, թէ կարգ մը անհատներու գործն է :

ԵՒ... ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Կեռ – խաչեր տեսնուեցան նաեւ Փարիզի կարգ մը փողոցներուն մէջ, մասնաւորապէս Թիւրէն փողոցի պատերուն վրայ, Պրըթաներ եւ Շարլօ փողոցներու միջեւ, Հրեաներու վաճառատուներուն մօտերը :

Հակասեմական արձանագրութիւններ տեսնուած են նաեւ մեթրոյի նրբանցքներուն մէջ, ինչպէս կը գրէ Լը Մոնտ :

ՎԱՐՉԱՊԵՏ ՄԱՔՄԻԼԸՆ ԱՔՐԱՅԻ ՄԷՋ

Վարչապետ Մաքմիլըն այս առաւօտ մեկնեցաւ Աքրա, առաջին հանգրուանը՝ Բրիտանական Հասարակապետութեան ափրիկեան երկիրներու իր շրջապտոյտին, որ պիտի տեւէ մինչեւ Փետր. 15 :

Ղանայէն ետք, Մաքմիլըն պիտի երթայ Նիկերիա, Ռոտեզիա, Նիասալանտ եւ Հարաւ. Ափրիկէ :

Մաքմիլըն Ղանայի Վարչապետին պիտի հաղորդէ թէ Անգլիա եւ Ամերիկա որոշած են Վոլթայի ամբարտակին շինութեան ծախքերը հոգալ : Յիշեալ ամբարտակին շինութիւնը Ղանայի արդիականացման նախապայմանը կը նկատուի, որու համար Վարչապետ Նքրումա դիմումներ ըրած էր Լոնտոնի եւ Ուոշինկթընի կառավարութեանց :

Մեծ կարեւորութիւն կ՚ընծայուիԱնգլիոյ Վարչապետին ափրիկեան շրջապտոյտին, որմէ կախում կրնայ ունենալ սեւ ցամաքամասին ապագան :

1960ի առաջին օրերուն, Լոնտոնի կառավարութիւնը վճռած է որոշում մը տալ.— Ափրիկէ Արեւմուտքի՞ կողքին պիտի մնայ թէ պիտի իյնայ համայնավար շրջագծին մէջ : Վարչապետին շրջապտոյտն ալ տարբեր մտահոգութիւններ չի հետապնդեր արդէն :

Այս առթիւ ուշագրաւ է շեշտել այն պարագան, թէ ափրիկեան երկիրները ոչ թէ ռուսական, այլ՝ չինական համայնավարութեան վտանգին ենթակայ են : Արդարեւ, Փեքինի իշխանութիւնները վերջերս սկսած են մեծապէս հետաքրքրուիլ երիտասարդ երկիրներով, միաժամանակ մտահոգութիւն պատճառելով Կրեմլինի վարիչներուն :

Ամէն պարագայի մէջ, Վարչապետ Մաքմիլընի տասը օրուան շրջապտոյտը առիթ մը պիտի ըլլայ, որպէսզի մօտէն ճանչնայ Ափրիկէի ազգայնական խլրտումներուն դրդապատճառը :

Օրը Օրին

ՈՃԻՐՆԵՐԷՆ ՄԷԿՆ ԱԼ...

Առաջին Աշխարհամարտին երկրորդ տարին, 1916ի Յունուար ամսուն, Լենին իր կնոջ հետ, Զուիցերիոյ մայրաքաղաքէն կը փոխադրուի Ցիւրիխ : Եւ կը լծուի հեւիհեւ աշխատանքի՝ կազմակերպելու համար յեղափոխական տարբերէ բաղկացած մարմին մը :

Ժողով մը տեղի կ՚ունենայ Ղում Ատլէր սրճարանին մէջ, մասնակցութեամբ Ռուս, Լեհ, Գերման, Իտալացի եւ Զուիցերիացի ընկերվարականներու :

Երբ Լենին կը պարզէ իր ծրագիրները, ներկաները կէս ականջով մտիկ կ՚ընեն : Նոյնիսկ, Զուիցերիացի երիտասարդ մը դիտել կուտայ իրեն թէ «պարապ տեղը, գլուխդ պատին կը զարնես, բա՛ն մըն ալ չես կրնար ընել » :

Այդ տարին, Լենին ամէնուն աչքէն — իր ընկերներուն աչքէն — ինկած մէկն էր : Միս մինակը մնացած էր : Միայն ինքն էր որ կը յանձնարարէր .

— Եկէք աշխատաւորները զինենք, որպէսզի բուրժուաները ջախջախենք՝ գրաւելով անոնց հարստութիւններն ու զէնքերը ...

Մտիկ ընո՞ղը ով էր :

— Մինչեւ ընկերվարութիւն չհաստատուի ամէն տեղ, սխալ է զինաթափութիւն քարոզել ...

Նորէն լսող չկայ :

Ճիշդ տարի մը ետք, Յունուար 1917 – ին, Լենին կ՚ազդարարէ Զուիցերիացի բանուորներուն .

— Գիտցած ըլլաք, Եւրոպայի ներկայ գերեզմանային անդորրութիւնը երկար պիտի չտեւէ... Յեղափոխութիւնը ճամբայ ելած է... Այս պատերազմը, այս սղութիւնը, անպայման, յեղափոխութիւն յառաջ պիտի բերեն ... Սպասեցէ՛ք ...

Շատ երկար սպասելու պէտք չկար, արդարեւ :

Այդ տարուան, այդ ամիսէն սկսեալ, կացութիւնը, հետզհետէ, կը ծանրանար Ռուսաստանի մէջ : Ժողովուրդին համբերութիւնը սպառած էր Ուտելիքներու գիները վեց անգամ կրկնապատկուած էին : Հաց չկար, միս չկար : Ճակատէն հասնող լուրերն ալ՝ յուսահատական :

Կայսրութեան տէր ու տիրական դարձած էր Բասպուտինը – կայսրուհիին «աչքին լոյսը» որ իբրեւ թէ պիտի բժշկէր ախտավարակ գահաժառանգը : Դահլիճին անդամները՝ խեղճուկրակ մարդիկ .

— Ստուրմէրը՝ կապուելիք խենթ, Խվոստովը՝ առաւ – փախաւ, Կուրլովը՝ կաշառակեր ու ցոփակեաց ...

Խորհրդարանը ո՛չ մէկ հեղինակութիւն ունէր : Կայսրը, իր կնոջ ձեռքը խաղալիկ եղած, որեւէ քայլ չէր կրնար առնել : Յեղափոխութիւնը ո՛չ մէկ ատեն, ու ոչ մէկ տեղ այսքան պարարտ ու «խոստմնալից» հող ունեցած էր :

Մարտին, յեղափոխութիւնը, արդէն, պայթած էր, Կայսրը հրաժարած էր, նշանակուած էր Առժամեայ կառավարութիւն մը եւ օրուան մարդն էր Լենինը : Տարին չվերջացած, Նոյեմբեր 7ին—1917 —իշխանութեան գլուխ եկած էին Բոլշեւիկները :

×

Ցիւրիխի Ցում Ատլէր Սրճարանին ժողովներէն ասդին ի՛նչ պղտոր ջուրեր անցեր են կամուրջին տակէն : Եւ ի՛նչ ահաւոր ոճիրներ գործուեր են Բոլշեւիկներուն ձեռքով, յանո՛ւն Ազատութեան, յանո՛ւն Արդարութեան, յանո՛ւն Ընկերվարութեան :

Այդ ոճիրներէն մէկն ալ արշաւանքը, զոր Լենինները կազմակերպեցին դէպի Ամենայն Հայոց Հայրենիքը, 1920ին :

Լենին չէ՞ր անունը այն մարդուն, որ 1917ի Դեկտեմբեր 31ին, Սահմանադիր Ժողովին կը ներկայացնէր Յայտարարագիր մը, որուն մէջ կը խոստանար, ի շարս այլոց, յարգել «հայ ժողովուրդին ինքնորոշման իրաւունքը » :

Չյարգուեցաւ այդ խոստումը, թերեւս, անոր համար որ մենք ալ... բուրժուա էինք, մենք ալ հարստութիւն ունէինք, մենք ալ զէնք ունէինք եւ պէտք է ջախջախուէինք ...

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՃԱՓՈՆ կը շարունակէ մտահոգուիլ բնակչութեան յաւելումէն : Հակառակ կառավարութեան ջանքերուն պահելու կամ պակսեցնելու համար բնակչութեան քանակը, 1959ի վիճակագրութիւնը ցոյց կուտայ որ հակառակը պատահած է : Տարուան մէջ 1·644·000 ծնունդ եղած է, 685·100 մահի դէմ : Մասնագէտները շատ մտահոգ են մանաւանդ ամուսնութեանց շատնալէն 1954ին 853·200 զոյգեր ամուսնացած են :

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ թերթի մը համաձայն, համայնավար Չինաստան 1961ին պիտի ունենայ հիւլէական իր ռումբը : Փեքինի կառավարութիւնը ճիգ չի խնայեր չինական առաջին ռումբը 1961ի վերջը կամ 1962ի սկիզբը պայթեցնելու համար :

ԹԵՀՐԱՆԻ կառավարութիւնը պաշտօնական յայտարարութեամբ մը Շաթ Էլ Արապի հարցին պատմականը կ՚ընէ, շեշտելով թէ այդ շրջանը Պարսկաստանի կը պատկանի :

ՎԵՆԵԶՈՒԵԼԱՅԻ մայրաքաղաքին մէջ պետական հարուածի փորձ մը երեւան ելաւ, որու պատճառով 21 հոգի ձերբակալուեցան : Բազմաթիւ մահափորձեր տեղի ունեցան :

ՖԱՈՒՍԹՕ ՔՕՓԻ հեծանիւի միջազգային ախոյեանը մեռաւ առջի օր, անորոշ հիւանդութենէ մը : 40 տարեկան իտալացի վազողը քանի մը տարի առաջ բաժնուած էր իր կնոջմէն եւ կ՚ապրէր «Ճերմակ Տիկին»ին հետ որմէ մանչ զաւակ մը ունէր, ունէր նաեւ աղջիկ մը իր օրինաւոր կնոջմէն : Ճեմինիանիի հետ վերջերս գացած էր Ափրիկէ ուր վարակուած էր անծանօթ մանրէէ մը : Ճեմինիանիի վիճակն ալ բաւական ծանր է :

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ դերասանուհի Մարկարէթ Սիւլիվըն մեռաւ 48 տարեկանին, մեծաքանակ քնաբեր դեղ առած ըլլալով :

ՅՈՒՆՈՒԱՐ 3ին Փարիզ վերադարձան 500·000 հոգի, որոնք տօնական օրերու առթիւ մեկնած էին արձակուրդի :

ՉՕՐ. ՔԱՍԸՄ համաձայն իր խոստումներուն կրկին արտօնեց քաղաքական կուսակցութիւնները : Արտօնուած կուսակցութիւնները պէտք չէ որ ընդդիմադիր դիրք մը բռնեն երկրին անկախութեան եւ միասնականութեան դէմ կամ հանրապետական վարչաձեւին :

ՓՐԱՒՏԱ, Մոսկուայի կուսակցական պաշտօնաթերթը հրատարակած է Խրուշչեւի ծաղրանկարը, որ տեսակին մէջ առաջինն է, արդարեւ ցարդ ոչ մէկ ծաղրանկարիչ համարձակած էր խորհրդային վարչապետը ծաղրել :

ՎԱՏԻԿԱՆԻ պաշտօնաթերթը՝ Օսսեռվաթոռէ Ռօմանօ իր հիմնարկութեան հարիւրամեակը տօնեց : Թերթը հիմնուած էր Մառքօ – Անթօնիօ Փաչելլիի կողմէ որ Պիոս ԺԲ.ի մեծ հայրն էր : Թերթին հիմնական նպատակն էր պաշտպանել պապականութիւնը իտալացի ազգայնականներու դէմ որոնք Իտալիոյ միաւորումը կը պահանջէին :

ՅՈՎՍԵՓ ՇԱՀՆԱԶԱՐ

ՅԱՆԿԱՐԾ ՀԱՎ

(Ի. Եր վերջին մաս)

Գուցե նրանք ոչ միայն հոգնել էին, այլև ուզում էին ինչ-որ բան ասել, բայց չգիտեին, թե ինչպես սկսեն։ Հետո, ինչպես միշտ, Ալեքսանդրը առաջինը գտավ խոսքը։

— Ինչ ասեմ, որ ես ձեզ չեմ սիրում, ես ձեզ ատում եմ, ատում եմ ձեր ամբողջ ընտանիքը, ձեր ամբողջ ցեղը, ձեր ամբողջ ազգը։ Ես ատում եմ ձեր ամբողջ կյանքը, ձեր ամբողջ աշխարհը, ձեր ամբողջ մշակույթը։ Ես ատում եմ ձեր ամբողջ պատմությունը, ձեր ամբողջ ապագան։ Ես ատում եմ ձեր ամբողջ անցյալը, ներկան և ապագան։ Ես ատում եմ ձեր ամբողջ գրականությունը, ձեր ամբողջ արվեստը, ձեր ամբողջ գիտությունը։ Ես

նագիրները, որոնք թոյլ կուտան եւրոպական քանի մը ազգերուն՝ միջամուխ ըլլալ Թուրքիոյ գործերուն, անհրաժեշտ եղած պարագային :

Այսպէս է որ այս օրերուս, ուրիշ որ եւ է ատենէ աւելի կարեւորութիւն կուտան Հայաստանի խռովութիւններուն »:

Խմբագիրը յետոյ կը հրատարակէ Փարիզի Օսմ. դեսպանատան երկար հաղորդագրութիւնը, որ շնականօրէն կը հերքէ «Քրիստոնեաներու կոտորածի, բանտարկութեանց եւ գնդակահարութեանց » լուրերը, ըսելով թէ անոնք հնարուած են օտար մամուլի թղթակիցներու կողմէ, եւ կը ձգտի հաւաստիացնել թէ ամբողջ եղելութիւնը այն է որ, խռովարարները կարգ մը վայրերու մէջ խանգարած են հանրային անդորրութիւնը, եւ կառավարութիւնը, ինչպէս տեղի կ'ունենայ որեւէ երկրի մէջ՝ նման պարագաներու տակ, ստիպուած է եղեր թեթեւ ընդհարումներէ ետքը վերջ տալ խռովութիւններուն :

Հաղորդագրութիւնը կը վերջանայ գովաբանելով հրէշ Սուլթանին «աշխարհածանօթ վեհանձն ոգին իր բոլոր հպատակներուն հանդէպ, առանց ցեղի եւ կրօնի խտրութեան»:

Ծախուած խմբագիրը կը շարունակէ պատմել շողիքը բերնին. « Թրքական կառավարութիւնը բաւականաչափ զինուած է զսպելու համար Հայերու խռովութիւնը:

Մեր տնօրէնը, Հ. Մարոնինի, վերջերս առիթ ունեցաւ անձնապէս հաստատելու այս պարագան: Սուլթանը, որու ոգին լայնօրէն բաց է յառաջադիմութեան (?), ընդունած է մեր տնօրէնը, եւ երկար ու շատ սիրալիր տեսակցութենէ մը ետքը յանձնարարած որ ծանօթացնեն սուլթանին ունեցած զինուորական ուժին:

Եւ Մարոնինի տեսած է ռազմափորձը այն սքանչելի զինուորներուն, որոնց հերոսական դիմադրութիւնը անմահացուցած է Փլեվնան: Այս մարդիկը, կարգապահ եւ նուիրուած են իրենց պետին մինչ ի մահ :

Մեր տնօրէնը այցելած է նաեւ Թոփ-Հանէի զինագործարանը, մէկը աշխարհի ամէնէն գեղեցիկներէն, ուր ամէն օր կը շինուին մեծ քանակութեամբ ամէնէն կատարելագործեալ զէնքերը:

Մեր տնօրէնը երկարօրէն խօսած է ըսպաներու հետ եւ հիացած անոնց դաստիարակութեան, զինուորական հմտութեան, եւ իրենց ասպարէզի հանդէպ անոնց ունեցած սիրոյն վրայ »:

Այս նշանակալից յայտնութենէն ետքը, ցածոգի խմբագիրը կը վերջացնէ հետեւեալ տողերով:

« Հայաստանի կացութիւնը, կը կրկնենք, ոչինչ ունի վտանգաւոր: Եւ եթէ բարդանայ, ինչ որ անկարելի կը թուի, Սուլթանը, որու վեհ իմաստութիւնը եւ խելամիտ հաստատակամութիւնը յայտնի են համայն աշխարհի, դիւրաւ պիտի յաղթանակէ :

Եւրոպան թող չդպչի Սուլթանի վարկին, եւ ան քաջ գիտէ զգաստացնել իր մէկ քանի ապստամբ հպատակները՝ առանց որեւէ մէկուն աջակցութեան » :

Որքան ապականած պէտք է ըլլայ մարդոց հոգին՝ այս զզուելի տողերը գրելու համար, երբ մանաւանդ լիովին իրազեկ են իրենց այսքան փառաբանած Սուլթանին հրամանով կատարուած ահռելի ըսպանդին եւ աւերին:

Սեւ հոգի Մարոնիներու եւ նմաններու հետապնդած նպատակը իրականացաւ : Շահամոլ Եւրոպան չդպաւ «Սուլթանին վարկին» : Այլ շահագործեց մեր ահաւոր ողբերգութիւնը : Սակարկեց, կորզեց հողամաս եւ առանձնաչնորհ, թողուց որ հրէշը հանդարտօրէն մարսէ իր լակած ծով արիւնը :

Վաթսունեւչորս տարիներ ետքը՝ ոչինչ կայ փոխուած: Թուրք կոչուած նզովեալ ցեղը, որ նուիրագործեց իր անիծապարտ նախորդներուն սադայելական արարքները, որ իր սատակներուն վրայ արձաններ կանգնեց եւ ուխտավայրերու վերածեց, որ երբեք չդադրեցաւ գործածելէ իր ցեղային վայրագ բնազդները, վկայ Սեպտեմբեր վեցի գազանութիւնները, տարիներէ ի վեր փառաւորապէս բազմած է ազգերու արիսպագոսին մէջ՝ իբրեւ « մէկը ամէնէն քաղաքակիրթ ազգերէն», վայելելով հզօրներու պաշտպանութիւնը, մինչ տոլարները կը լեցուին իր անյագ ոսկորն ի վար: Բայց դեռ այսօր ալ անպակաս են օտար լրագրողներ, որոնք անոր գովքը կը հիւսեն եւ գործիք դարձած՝ կը ջանան առասպելներով արատաւորել մեր առաքինի ժողովուրդը : « Ո՛ բարք, ո՛ դարք»:

ՂԱԶԱՐ ՆԵՐԿԱՐԱՐԵԱՆ

ՀԱԿԱԿՐՕՆԱԿԱՆ ՊԱՅՔԱՐԸ Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

Խ. Միութեան մէջ, պայքարը որ կը մղուի ներկայիս ժողովուրդին կրօնական զգացումները արմատախիլ ընելու համար, երբեւիցէ չէ հասած այժմու համեմատութիւններուն:

Մամուլը լայն տեղ կուտայ բոլոր անոնց, որոնք կը նկարագրեն թէ՝ ինչպէս լքած են կրօնքը, վերահասու ըլլալէ ետք գիտութեան հրաշալիքներուն :

Հակակրօնական այս արժումը հետզհետէ լայն ծաւալ կը ստանայ: Արդարեւ « Փրաւտա» Դեկտեմբեր վեցի իր թիւին մէջ, երեք սիւնակի վրայ կը հրատարակէ նամակ մը, ստորագրուած Ալեքսանդր Օսիփովի կողմէ, որ Լենինկրատի կղերական համալսարանին մէջ Ս. Գրոց դասաւանդութեան պաշտօնը ունէր եւ նշանաւոր հանդիսացած էր իր ստորագրած բազմաթիւ կօրնական յօդուածներով, որոնք հրատարակուած էին Մոսկուայի « Պատրիարքարանի Հանդէս»ին մէջ: Իր նամակին մէջ Ալեքսանդր Օսիփով կը նկարագրէ թէ՝ ինչպէս եւ ինչ պայմաններու մէջ, ծանօթանալէ ետք գիտութեան բարերար յեղաշրջումներուն, բոլորովին հեռացած է հաւատքէն եւ այժմ կը հաւատայ միայն ու միայն «Մարքսիսմ – Լենինիսմ»ին : Եւ շռնդալից նախադասութիւններով կը յայտնէ կրօնքին հետ իր կապերուն խզումը :

Ի՞նչ ազդեցութիւն կը գործեն սակայն կրօնական զգացումները ժողովրդային խիղճէն արմատախիլ ընելու այս փորձերը, անոնց վրայ որոնք տակաւին կառչած կը մնան իրենց դարաւոր հաւատալիքներուն :

Մամուլը կ'ընդունի որ այս նոր քարոզչութեան լծուած մարդիկ տակաւին կը բախին դժուարութիւններու :

Եկեղեցիին եւ կրօնքին հաւատարիմ մնացած հաւատացեալները ամէն ջանք ի գործ կը դնեն խանգարելու համար այն բոլոր հաւաքոյթները զորս հակակրօնական պայքարին նոր առաքեալները կը կազմակերպեն : Սակայն, այս հակադարձութեան առաջքն առնելու համար, կուսակցութիւնը կը խորհի կազմակերպել այնպիսի հանդիսաւոր արարողութիւններ եւ շքերթներ, որոնք իրենց վեհութեամբ եւ շքեղութեամբ պիտի կրնան չէզոքացնել բոլոր կրօնական թափօրներու եւ հանդիսութեանց ժողովուրդին վրայ ձգած տպաւորութիւնը :

Ներկայիս, բովանդակ Խ. Միութեան մէջ «Մարքսիսմ – Լենինիսմ»ը, այն ձեւով որ կառուցուած է, դարձած է աղանդ մը, հաւատալիք մը, որ կը փառաբանէ Ամենակարողը (Լենին), որ կը պատուէ իր Սուրբերը (ընկերվարական աշխատանքի հերոսները), եւ որ տարին երկու անգամ Կարմիր հրապարակին վրայ կը կազմակերպէ հսկայական թափօրներ :

Սակայն, այսքանը բաւական չէ: Ժողովուրդը կը շարունակէ յաճախել եկեղեցիները, ամուսնութիւնները կը կատարուին եկեղեցիով եւ միշտ «փոփ»երն են որ կը մկրտեն նորածինները:

Այս «չարիք»ին դէմ, կուսակցութիւնը կը խորհի կազմակերպել «կարմիր հարսանիքներ» եւ այդ նպատակով քանի մը շաբաթներէ ի վեր Լենինկրատի մէջ սկըսած են կառուցանել «Ամուսնութիւններու Պալատ» մը :

Այսքանով ալ չեն բաւականանար: « Իզվեստիա» կը գրէ .— «Մարքսիզմը պէտք է ձեռք առնէ մարդկային կեանքը իր տղայութենէն մինչեւ իր մահը: Պէտք է ջանանք եկեղեցիին վրայ ունեցած մեր յետամնացութիւնը վերցնել: Եկեղեցին իր առջեւ դարեր ունեցած է հաստատելու համար իր ճարտարապետութիւնը, իր նուիրական արուեստը, իր «թատերական արարողութիւնները »:

Մէկ խօսքով, Խ. Միութեան մէջ նոր ծիսականութեան մը հիմը դնելու համար, կուսակցութիւնը լծուած է զօրաւոր պայքարի մը :

Օրինակ. Ուրալի շրջանէն թղթակից մը կը նկարագրէ երախայի մը մկրտութեան արարողութիւնը, որ փոխանակ «մկրտութեան», այսուհետեւ պիտի կոչուի «անուանադրում»: Արարողութիւնը կատարողը, ծնողքին եւ կնքահօր ներկայութեան, իր խօսքը ուղղելով երախային, պիտի ըսէ . —

« Քեզ կը նշենք, ո՛չ թէ խաչով, ջուրով եւ աղօթքներով որոնք անցեալի տըգիտութեան եւ ստրկութեան ժառանգներն են. այլ մեր աշխատանքի եւ պայքարի կարմիր նշանով, որ ծակծկուած ու պատառոտուած է գնդակներով եւ սուիններով: Կը հրամայենք երախային ծնողաց, դաստիարակել իրենց զաւակը որպէս անձնազոհ մարտիկ մը, համայն աշխարհի աշխատաւորութեան ազատագրութեան կռուին մէջ, մարտիկ մը՝ գիտութեան եւ աշխատանքի, թշնամի՝ խաւարի եւ տգիտութեան: Երախային կընքահօր կը հրամայենք որ իր միջոցներուն ներած չափով զօրավիգ հանդիսանայ երախային ծնողաց, անոնց դաստիարակիչ աշխատանքին մասնակցելով »:

Ուրիշ թղթակիցներ կ'առաջարկեն ըստեղծել զանազան նոր ծէսեր, որոնք հիմնովին հակառակ պիտի ըլլան կրօնական հաւատալիքներու ցարդ հաստատած ծէսերուն :

Սակայն, այս ճակատին վրայ, տարակարծութիւնները պակաս չեն :

Այսպէս, Ա. Ուսաքովսքի դիտել կուտայ թէ «ամէն նոր ծէս կ'արտաբուրէ կրօնական միստիք բոյր մը, որ բացարձակապէս հակոտնեայ է յեղափոխութեան սկզբունքներուն ...»:

Ինչ որ ալ պատահի, նոր պայքարի ղեկավարներուն գործը չափազանց դժուար է :

Պիտի կրնա՞ն հիմնովին արմատախիլ ընել կրօնական զգացումները ժողովրդային զանգուածներուն, երկրի մը մէջ, ուր կրօնքը իր զօրաւոր կնիքը դրած է անոր դարաւոր պատմութեան ընթացքին :

Թ. Ա. Թ.

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՏՈՔԹ. ԳՈՒՄՐՈՒԵԱՆԻ ՄԱՀԸ

ԺԸՆԵԻ.— Մեր գաղութը սուգի մատնուեցաւ Տոքթ. Յարութիւն Գումրուեանի կորուստով. փայլուն աստղ մըն է որ կը մարի իր մահով, 7 Դեկտեմբերին: Իբրեւ քթի, ականջի եւ կոկորդի հիւանդութեանց մասնագէտ, մեծ ժողովրդականութիւն կը վայելէր տեղացիներուն մօտ : Հրատարակած է վիրաբուժական հատորներ: (ԽՄԲ.— Ողբացեալը գրական խմոր ունէր, գրած է եւ «Յառաջ»ի մէջ հրատարակած քանի մը պատմուածքներ) :

Յարգանք իր յիշատակին :

Ա. ՄՈՒՇԵԱՆ

ՉՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԱԾ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ ՉԵՆ ՎԵՐԱԴԱՐՁՈՒԻՐ :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (91)

ԱՄԻՐԱՅԻՆ ԱՂՋԻԿԸ

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՄԵՐԺՈՒԱԾ ՍԷՐ

Ա.

Անտարբերութիւնը զոր ի սկզբան ցոյց կուտար իր դէմքին վրայ, քիչ քիչ շփոթութեան եւ վերջապէս շիկնումի փոխուեցաւ.

— Ծօ նա, կը պոռային չարաճճիները անոր կարմրիլը տեսնելով, ծօ նա, կաս կարմիր եղաւ, ծօ վայ կիտի, պռնուեցաւ ... հիմա ճէպը նայինք նէ Սոֆիին նամակները դուրս կ'ելլան ...

Եւ լրբութիւնը՝ անոր շփոթութեան, կափկափումի միջոցին՝ գրպանները խառնելու չափ առաջ կը տանէին: Բայց հէք տղան յանկարծ կը սթափէր, կ'ըմբոստանար, բարկացած, սպառնագին .

— Չափը կ'անցընէք կոր հա, կը պոռար ակռաները սեղմելով :

Եւ կ'առնէր կը քալէր :

Ցորեկները, մանիֆաթուրայի վաճառատան մէջ սկսաւ մտազբաղ ըլլալ :

Առաջ որ խանութին չորս ծայրէն արձակուած հրամանները անշփոթ արագութեամբ մը կը կատարէր, հիմա, Սոֆիին դէմքէն յափշտակուած թախծոտ, տխուր, յանկարծակիի կուգար երբ գրագրին տիրական ձայնը հրահանգ մը կը սուրացնէր իրեն :

Աղջկանը հանդէպ իր վերաբերումին այս փոփոխութիւնը անոր բնաւ չզգացնելու տխուր եւ կսկծալի խնամքն ալ ունեցաւ: Իր տարօրինակ վեհերոտութեանը մէջ, քրէական յանցանքի մը չափ ահաւոր բան մը նկատեց աղջիկ մը սիրելը, մանաւանդ Սոֆին, որ պղտիկուց արդէն, երբ դեռ իրիկունները, դպրոցէն վերադարձին, պարտէզը փախուլտուք կամ բռնուուք կը խաղային մէկտեղ, բարոյական գերազանցութիւն մը ունէր մանչուն վրայ, իր կանխահաս արհամարանքին առարկայ ընելով զայն :

Այդ գերազանցութեան գաղափարը մընացեր էր միշտ անոնց մեծնալուն չափովը, անանկ որ հիմակ, երբ Համբիկ խորունկ եւ վշտալի տարփանք մը կը զգար այդ աղջկան հանդէպ, տարապայման երկիւղով մըն ալ կը լեցուէր քանի կը մտածէր որ ան կրնար իր զգացումներուն թափանցել եւ արհամարհանքի բարձրութենէն ծաղրել զինքը, ջախջախել իր սիրոյն նուիրականութիւնը :

Այլ եւս կը քաշուէր շիպ շիտակ նայիլ անոր աչուըներուն մէջ, մատնուելու վըտանգէն ահաբեկ : Որչափ կարելի է, անոր հետ խօսելու առիթները զանց կ'առնէր, վախնալով որ յանկարծ ձայնը կը դողդղար, լեզուն կը բռնուէր, ու ամէն բան երեւան կ'ելլար ...

Շաբաթ գիշերները, պարբերական այցելութեանց կ'երթար Արեւմուտքը բռնած — զոր միայն շաբաթ օրերը կը գընէր — անոր ընթերցումին մէջ կը թաղուէր, առանց տող մը բան հասկնալու իր կարդացածէն, խելքը միտքը միւսովը յափշտակուած :

Ատեն ատեն, գողի պէս, արագ ակնարկ մը կը յանդգնէր դէպի աղջիկը, թէեւ այս վերջինը, անտարբեր շեշտով մը, իրեն կը դառնար երբեմն եւ կ'ըսէր.

— Համբիկ, լրագրին մէջ եթէ հետաքրքրաշարժ բան մը կայ, մեզի ըսէ :

Ուշաբերած, տղան աչքերը մեծաբաց կը պատցունէր սիւնակներուն վրայ, վերջապէս բան մը ըմբռնելու եւ սենեակին հասարակութեանը հաղորդելու համար. բայց ի զուր. երկրորդ կամ երրորդ տողին՝ դարձեալ կ'ուշաթափուէր, կը ցրուէր, կը մոռնար, մինչեւ որ Սոֆի, ձեռագործին վրայէն գլուխը նորէն ասդին դարձնելով յամառէր .

— Է, Համբիկ, բան մը չիկա՞յ :

— Չիկայի պէս, Սոֆի:

Եւ հոն, իրեն համար, այլեւս բարիք մըն էր ձկնորս Թումիկը իր անվերջանալի պատմութիւններովը, որոնք ներկաներուն ուշադրութիւնը կը կապտէին՝ իր շփոթութեան լայն ասպարէզ տալու համար :

Շատ հեղ, վաճառատան մէջ, գործերու դադարէ մը օգտուելով, անկիւն մը տպածոյի հակերու ետին քաշուած, իր տխուր եւ ապերախտ սիրոյն վրայ մտածած պահուն, Համբիկ յետադարձ ակնարկի մը մէջ կը պարուրէր իր ամբողջ կեանքը զոր ապրած էր: Անոր ցամաքութիւնը, պարզութիւնը, խեղճութիւնը, անբանութիւնը հիմա էր որ կը սոսկացնէին զինքը:

Եւ ինք որ տարիներով այդ հմայքոտ էակին քովը ապրեր էր, առանց զգալու բոլոր արգաւանդ, հզօր, երկնային բաները զորս հիմա այնքան ուժգնօրէն կը զգար: Ո՞ւր եւ ի՞նչպէս ապրեր էր կեանքը մինչեւ այն ատեն. գետնայարկ խցիկի մը մէջ, երկու ցաւագար էակներէ շրջապատուած: Գինով ցնդած հայր մը եւ տրտնջացող մայր մը: Առաջները, առտուընէ մինչեւ իրիկուն դպրոցը, հին խաւարապատ չէնք մը կիսաւեր, խոշոր ծակերով, որոնցմէ մուկեր կը մտնային կ'ելլային, խեռ, չհանդուրժող, խստաբարոյ վարժապետի մը կաշկանդումին տակ, աչքերը շարունակ հեգարանին խոշոր տառերուն սեւեռած :

ԵՐՈՒԱՆԴ ՍՐՄԱՔԷՇԽԱՆԼԵԱՆ

(Շար.)

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

Կազմակերպուած Ֆ. Կ. Խաչի Կեդր. վարչութեան կողմէ, մասնակցութեամբ Փարիզի չրջանի 10 մասնաճիւղերուն :

Յունուար 7ին, ժամը 15 – 18 Սալ Քատէի մեծ սրահին մէջ, 21 Րիւ Քատէ :

Գեղարուեստական բաժինն կը մաս – նակցին :

Անի Թարօն *իր գեղեցիկ պարերով :*

Կայանի խումբէն Սիւզան Մուրատեան, Սօնա Տէր Խաչատուրեան, Քլոտիլտ Քէհեայեան *ծիծաղաշարժ «սքէչ»ով :*

Ժան Փիէռ Ներկարարեան (*լութակ*) :

Իսիլ Մրիմեան վարժարանի երգչա – խումբը կ'երգէ կայանի քայլերգը, յո – բինուած Տիկին Էլ. Բիւզանդի կողմէ, երաժշտութիւն Մեսումենցի, առաջնոր – դութեամբ Ս. Քալէեանի :

Արտասանութիւններ «Անարատ Ցղու – թեան » աշակերտներու կողմէ :

Ջեռնածու կի – Պեր :

ԿԱՂԱՆԴ ՊԱՊԱ ՆԱԽԸՆԹՐԻՔ

Կը հրաւիրուին ծնողքները եւ բարե – կամները իրենց փոքրիկներով, մասնա – ւոր օթաքառներ Շաւիլէն, Ալֆորվիլէն, Առնուվիլէն, Իսիէն, Քաշանի օթոքառին համար հաւաքուիլ 39 Րիւ Մատամ Քիւ – ռի, Պանեէօ, *ժամը* 14ին :

Ալֆորվիլէն հանրակառքը կը մեկնի ժամը 14ին, *փլաս Քարնոյէն : Միւս ար – ուարճաններէն կը խնդրուի տեղականալ տեղւոյն մասնաճիւղերէն :*

Շաւիլի Կապ. Խաչի մասնաճիւղին կողմէ վարձուած օթոբուս *մը «Փուան տը Շաւիլ»էն կը մեկնի ժամը մէկուկէսին, կը հանդիպի հայկական դպրոցը եւ կը կենայ Շաւիլի օթօպիւսի բոլոր կայա – րանները : Դպրոցական տարիք ունեցող բոլոր փոքրիկներուն համար ճամբոր – դութիւնը ձրի է, իսկ մեծերու համար* 3·00 Ն·Ֆր· :*Իսիէն կը մեկնի ժամը*13·30– *ին, դպրոցին առջեւէն :*

ԱՄԱՆՈՐԻ ՀԱՆԴԷՍ

Իսիլ Մրիմեան վարժարանի Ամանորի հանդէսը, այս կիրակի, ժամը 16ին, *վարժարանին մէջ :*

Աշակերտութեան կողմէ պիտի ըլլան արտասանութիւններ, երգեր, տրամա – խօսութիւններ եւ մանկական թատերա – խաղ մը՝ «Կաղանդ Պապան» :

Կը հրաւիրուին ծնողքները, եւ Իսիլի դաղութը, ներկայ գտնուիլ սոյն հանդէ – սին :

Կը խնդրուի ճչդապահ ըլլալ :

ՏՕՆԱԿԱՆ ՕՐԵՐԸ ԱՆՑԱՆ

ԲԱՑՑ ՄԻՇՏ՝

ՊԱՀԱՍՏՈՒՐԵԱՆ վաճառատան մէջ պիտի գտնէք Արեւելեան եւ Եւրո – պական ամէնէն ընտիր ապրանքնե – րը՝ յարմար գիներով :

ՊԱՀԱՍՏՈՒՐԵԱՆ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

246, Rue Vendôme
20, Rue Villeroy
65, Rue Robert

Lyon

Արմաւ, «պամիա», «եալանճի տոլ – մա», յունական «թուրչի», «պի – պէօ», տերեւ, թահին հելվա, «վա – նիլլ», չոքոլա, «նուազէթ», «լո – գում», «սագըզ», պիստակ, Շիրակ օղի (41 – 45o), Իզմիրի չամիչ, «սուճուք», կեսարական «պաստըր – մա», առաջնակարգ սուրճ, (fարա – վան եւ մոգա), համեմներ «մահ – լէպ», «սալէպ»,ձիթապտուղ, ձէթ, «քաչքավալ» պուլկարական, ճեր – մակ պանիր ոչխարի կաթով : Ամէն կարգի պահածոներ, « քուսքուս», հարիսա, եւայլն :

Անգամ մը դիմեցէք՝

ԳՈՀ ՊԻՏԻ ՄՆԱՔ

Մի մոռնաք թէ՝

ՊԱՀԱՍՏՈՒՐԵԱՆ ՀԱՄՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ

Ունի նաեւ մասնաճառատուն մը, որուն առաջնակարգ միսերը գոհա – ցում կուտան ամէնէն նրբաճաշակ – ներուն : Ոչխարի, հորթի եւ եզան միս (քաշուած միս, եւայլն) :

ՄԷԿ ԱՆԳԱՄ ԳՆՈՐԴ
ՄՆԱՑՈՒՆ ՑԱՀԱԽՈՐԴ

Imprimerie Spéciale du Journal « Haratch »

Այրի Տիկին Արշալոյս Պալեան, Տէր եւ Տիկին Խմոն Պարաքեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Կարապետ Պալեան եւ զա – ւակները Այրի Տիկին Ճննտերէմեան եւ զաւակներն ու Թոռները, Տէր եւ Տիկին Սերոբէ Կիրակոսեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Միհրան Ղազարեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Աբգար Տուտճեան եւ իր աղջիկը ու բոլոր պա – րագաները սրտի խորունկ ցաւով կը ծա – նուցանեն իրենց սիրեցեալ ամուսնոյն, հօր, մեծհօր, եղբօր եւ աղգականին

ՍՏԵՓԱՆ ՊԱԼԵԱՆԻ

մահը, որ տեղի ունեցաւ Յունուար 1ին, *իր բնակարանին մէջ,* 59 *տարեկանին :*

Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատար – ուի Յունուար 5ին, *երեքշաբթի ժամը* 2– *ին, իր բնակարանին մէջ,* 1 Րիւ լ'Ապպէ տը Միր, Անիէռ : *Մարմինը պիտի տա – փոխուի Անիէռի նոր գերեզմանատունը :*

ԾԱՆՕԹ.— Մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իրը այդ նկատել :

ՆՈՐ ՏԱՐԻ ԵՒ Ս. ԾՆՈՒՆԴ

ժամանակացոյց արարողութեանց

Ս. Յովհ. Մկրտիչ (Փարիզ)

Յունուար 5, *Ճրագալոյց* Ս. Ծննդեան, *երեքշաբթի երեկոյեան, սկիզբ ժամեր – դութեան ժամը* 15·30ին, *քառաձայն Ս. պատարագ ժամը* 17ին :

Յունուար 6, *Օն* Ս. Ծննդեան եւ Աստ – *ուածայայտնութեան, Չորեքշաբթի, ըս – կիզբ ժամերգութեան ժամը* 8ին, Ս. *պա – տարագ ժամը* 10ին :

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ Գեր. Տ. Սերովբէ Եպիսկ. Մանուկեան, յետ պատարագի Ջրօրհնէքի արարողութիւն :

Յունուար 7·— *Հինգշաբթի յիշատակ Մեռելոց,* Ս. *պատարագ ժամը* 10ին :

ՇԱԻԻԼԻ ԵԿԵՂԵՑԻ

Երեքշաբթի 5 Յունուար, *Ճրագալոյց ժամը* 16ին : *Կը պատարագէ Զաւէն վրդ. Արզումանեան :*

Չորեքշաբթի, Ս. Ծնունդ, *արարողու – թիւն ժամը* 8·30, *պատարագ ժամը* 10 – *ին, կը պատարագէ Տէր Եսայի քհնյ. Ալթունեան :*

ԱՐՆՈՒՎԻԼ

Ս. Ծննդեան *հոգեպարար արարողու – թիւնները կը սկսին յառաջիկայ Յուն – ուար* 9ի Շաբաթ *երեկոյ ժամը* 5ին :

Սիրով կը հրաւիրուի ժողովուրդը ներկայ ըլլալու այդ օրուան հանդիսաւոր արարողութեանց եւ Ս. Պատարագին :

ՎԱՃԱՌՆՈՒ.— Ս.ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ երեքշաբթի, *Ճրագալոյց* Ս Ծննդեան :

ա) *Առաւօտեան ժամերգութիւն ժամը* 9ին :

բ) *Երեկոյեան խթման արարողութիւն եւ դրքերու ընթերցում ժամը* 5ին :

գ) Ս. Ծննդեան *յայտնութեան ժամեր – գութիւն եւ դիչերային պատարագ ժամը* 9ին :

Յունուար 7·— *Հինգշաբթի, Ճիչատակ Մեռելոց, առաւօտեան ժամերգութիւն, ժամը* 9ին :

Յունուար 10·— *Կիրակի, Ջրօրհնէքի արարողութիւն, ժամը* 10ին :

Վարսայարդարուհի
(Coiffeuse)
մը կ'ուզուի, լաւագոյն վճարու – մով՝ գրել «Յառաջ»ին :

ՇՔԵՂ ՊԱՐԱՇԱՆԴԷՍ
ՎԻԵՆԻ ՄԷՋ

Այս Շաբաթ (Յունուար 9) , *նախա – ձեռնութեամբ կապոյտ Խաչի տեղական մասնաճիւղին , Սալ տէ Ֆէթի մէջ :*

Առաջնակարգ նուագախումբ Լիոնէն : Կը մասնակցի երգչուհի Ռըմէ Կապի :

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԹ

ՄՈՆՓԵԼԻԷ.— Մ. Փափազեան մա – հազդը ստացանք յուղարկաւորութեան Թուականէն վերջ :

ԼԻՈՆ.— Քարաքիւլահեան, Նոյնպէս :

Հ. Յ. Դ.
ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ԱՐԵՒՄՏ. ԵՒՐՈՊԱՑԻ Կ. կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ հետեւեալ մարմին – ները :—

Վիէնի «Անի» կոմիտէն այս Շաբաթ գիչեր, ժամը 8·30ին :

Տէսինի ենթակոմիտէն այս կիրակի կէս օրէ ետք ժամը 3·30ին :

Այս երկու ժողովներուն ներկայ կ'ըլ – լան Կ. Կ.ի ներկայացուցիչները :

ԵՂԱՆԱԿԻՆ ԱՄԷՆԷՆ ՓԱՅԼՈՒՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ
ՇԱՐՈՊՆԻԷՐԻ ԿՐԱՆ ՍԵՐՔԼԸ ՇՔԵՂ ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Ի նպաստ Լիոնի Եկեղեցւոյ Շինութեան, Եկեղեցաչէն Տիկնանց Միութեան կողմէ կազմակերպուած պարահանդէսը տեղի պիտի ունենայ Յունուար 10ին, *կիրակի օր, ժամը* 16էն *մինչեւ առաւօտ :*

Փարիզի ՍՕՍի Ֆօլքլորիկ խումբը, ղեկավարութեամբ Տիկին Քիւրթիէրեանի, եւ մասնակցութեամբ Պ. Ճէրահեանի պիտի ճոխացնէ այս պարահանդէսը, հայկական հաճելի եւ ինքնուրոյն պարերով եւ երգերով :

Մասնակցութեամբ ԱՐՄԵՆԻԱ նուագախումբին ղեկավարութեամբ ՊԵՐՆԱՐ ՏԻՏԻՃԵԱՆԻ :

Նոյնպէս Շարպօնիէրի միջազգային խումբին աթրաքսիոններով եւ նուագա – խումբով ճոխացած :

Տեղերը սահմանափակ ըլլալով, կը խնդրուի յարգոյ հայ ժողովուրդէն, այժմէն ապահովել իրենց տեղանները ու տոմսերը :

Հեռաձայնել.— 28–54–03 *եւ կամ ժամը* 16էն *յետոյ* 60–47–18 :

ՀԱՅԿԱՆՈՅՇ ԹՈՐՈՍԵԱՆ

Le Menestrel Microsillon 33 tours 1/3

(Série Artistique)

Ա. ՇԱՐՔ, Թիւ 1 (10 Աշխարհիկ երգեր) 3·000 Ֆր·
Բ. ՇԱՐՔ, Թիւ 2 (3 *կրօնական եւ* 9 *աշխարհիկ երգեր*) 3·000 Ֆր·
Գ. ՇԱՐՔ, Թիւ 3 (*Աշխարհիկ երգեր*), *պատրաստութեան մէջ :*

Դիմել՝ ՓԱՐԻԶ.— Հայկանոյշ Թորոսեան, 221, Rue de Tolbiac Tél. KEL. 34-24
Տիկ. Քիւրթիէրեան, *Հայոց եկեղեցին*, 15, Rue Jean Goujon ELY. 67-03
ՄԱՐՍԷԼ.— ALKAZ et FILS, 23, Rue Sainte-Barbe
ՏԷՍԻՆ.— Սիրունեան, «ARAX«, 110, Avenue Jean Jaurès

ՄԻՇՏ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ, ՄԻՇՏ ԱՌՈՂՋ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ
ԱՄԷՆ ՏԵՂ ՓՆՏՐԵՑՔԷՔ

ԵՒՐՈՊԱՑԻ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԱՐՏԱԴՐԻՔ

Sté le BOSPHORE ի

ՀԷԼՎԱՆ ԵՒ ԹՈՒՔԻՆԸ

ՀՐՈՒՇԱԿԸ, որ կը պատրաստուի շուշմայով (*սուսամ*) եւ շաֆարով, առաջնակարգ սնունդ մըն է, կազդուրիչ՝ շնորհիւ շուշմայիին, որ Արեւելքի մէջ ծանօթ է նաեւ հիւծէն ի վեր, իր հրաշալի բուժական յատկութիւններով, իր երիտասարդացնող տարրերով :

Արեւելեան ժողովուրդներուն երկարակեցութիւնը արդիւնք է Հէլվայի եւ թահինի գործածութեան :

Այսօր Արեւմուտքի մէջ եւս բժշկական հեղինակութիւններ կը հաստա – տեն առաջնակարգ այս սննդանիւթին արժէքը :

Sté le BOSPHORE
2, Rue Louis Astoin - Marseille

ՀՐԱՊԱՐԱԿ ԵԼԱԻ

"ARMENIE IMMORTELLE"

"ԱՆՄԱՀ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ"

DISQUE VOGUE
33 tours, 30 cm.
No MC 20162
VOLUME 4

Հայ տոհմիկ ոսմանթիֆ երաժշտութեան չորրորդ սկաւառակը No MC 20162

Առաջին անգամ ըլլալով STÉOROPHONIQUE *պատրաստութեամբ*

Ձայնագրում եւ ղեկավարութիւն **ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ**

Կը պարունակէ 15 *կտոր* · 45 *վայրկեան տեւողութեամբ*

Մասնակցութեամբ Փարիզի Հայկական երգչախումբի *եւ մեծ նուագախումբի մը*

1·— Ծաղկիր Ազատ իմ հայրենիք, 2·— Զոյգ աչեր, 3·— Զանգեզուր, 4·— Սիրուն մանիշակ, 5·— Ջեմ կրնա խաղա, 6·— Հնձուորուհիք, 7·— Գարուն ա, 8·— Խումար, 9·— Համով աղբիկ, 10·— Տասնըչորս, 11·— Զուարթ գիւղացիք, 12·— Իմ եարի բօյը, 13·— Վարդով պար, 14·— Պինկէօլ, Հով լինի :

Երգարանով միասին ստանալու համար դիմել ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ, 14, Rue Petit, Paris Tél. : BOT. 99-22 *եւ եկեղեցւոյ դիւանատունը·*
Գաւառի համար առաքում խնամուած ծրարով, contre remboursement Գին 2900 ֆրանք

ՅԱՐԱՏ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆ., վեց. 22 Ն. Ֆ.

Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆ.: Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 6 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

MERCREDI 6 JANVIER 1960

36ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8689 — 36EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4490

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԽՈՐՀՈՒՐԴ ՄԵԾ ԵՒ ՍՔԱՆՉԵԼԻ...

Հայաստանեայց առաքելական եկեղեցին « մեծ եւ սքանչելի խորհուրդ » կ'որակէ Յիսուսի ծնունդը Բեթլեհէմի խոնարհ մսուրին մէջ, ընտանի համեստ կենդանիներու կողքին :

Իսկապէս խորհրդաւոր պայմաններու մէջ է, որ աշխարհ կուգար Աստուածորդին: Արեւելքէն եկող մոգեր օրեր առաջ տեսեր էին անոր աստղը եւ Երուսաղէմ հասնելով կը հարցնէին. «Ո՞ւր է որ ծնաւ արքայն Հրէից»: Եւ աստղը զոր տեսեր էին արեւելքի մէջ, «առաջ նորդեաց նոցա, մինչեւ եկեալ եկաց ի վերայ ուր էր մանուկն »:

Միւս կողմէ Աստուծոյ հրեշտակը կ'երեւէր հովիւներու — որոնք գիշերուան այդ ժամուն բացօթեայ կը պահէին իրենց հօտերը— , աւետելու համար Փրկչին ծնունդը :

Ու յանկարծ հրեշտակին կը միանային մեծ թիւով երկնային զօրքեր, որոնք կ'օրհնէին զԱստուած եւ կ'երգէին «Փառք ի բարձունս Աստուծոյ, եւ յերկիր խաղաղութիւն, ի մարդիկ հաճութիւն » (Ղուկաս, Բ. 8 – 14):

Քրիստոնեայ հին եկեղեցին , Երուսաղէմի եպիսկոպոս Յակովբոս Տեառնեղբօր օրերէն սկսեալ , Յունուար 6ին կը տօնէր միաժամանակ Յիսուսի ծնունդն ու Աստուածայայտնութիւնը (Էփիփանի, մոգերու երկրպագութիւնը, թագաւորներու օրը): 451ին, Քաղկեդոնի տիեզերական ժողովին մէջ է որ Լեւոն Ա. Պապի առաջարկով բաժնուեցան երկու տօները :

Որոշուեցաւ Ծնունդը տօնել Դեկտ. 25ին հռոմէական կայսրութեան ենթակայ բոլոր երկիրներուն մէջ: Հեթանոսական շրջանին հռոմէական կայսրութեան պաշտպանն էր արեւ – աստուածը, որուն տօնը ամէն տարի հանդիսաւորապէս կը տօնուէր Դեկտեմբեր 25ին:

Կ'ուզէին բոլորովին արմատախիլ ընել հեթանոսական յիշատակները ժողովուրդին հոգիէն: Ճիշդ ինչպէս Հայաստանի մէջ Վարդավառի հեթանոսական տօնը փոխարինուեցաւ Քրիստոսի Այլակերպութեան տօնով :

Իսկ Աստուածայայտնութիւնը պահուեցաւ Յունուար 6ին:

Հայաստ. եկեղեցին չընդունեցաւ Քաղկեդոնի ժողովին որոշումները : Ու շեշտելով իր անկախութեան ձգտումները, շարունակեց հետեւիլ հին աւանդութեան, Յունուար 6ին տօնելով Ծնունդն ու Աստուածայայտնութիւնը , Մկրտութեան խորհուրդով , — Զրօրհնէքի հնաւանդ , հոգեպարար ու զմայլելի աբարողութեամբ :

Ահա թէ ինչու հայկական Ծնունդը կը տօնուի Յունուար 6ին:

Ու մինչ յոյն օրթոտոքս եկեղեցին , լատինականին եւ բողոքականներուն պէս, Ծնունդը կը տօնէ Դեկտեմբեր 25ին, ռուս օրթոտոքս եկեղեցին Յունուարի 7ը ընդունած է իբրեւ Յիսուսի ծննդեան թուական :

Քրիստոնեայ եկեղեցիներու միութեան համար կատարուած ձեռնարկները յաջողութեամբ պիտի պսակուի՞ն: Տարակուսելի է: Դարաւոր աւանդութիւնները կարելի չէ ջնջել մէկ օրէն միւսը :

Հայկական Ծնունդ է այսօր, Յունուար 6: Վաղն ալ՝ Մեռելոց : Մերձաւոր Արեւելքի մեր գաղութները հաւատարմօրէն կը հետեւին աւանդութեան : Եւ լուր օրերուն իսկ կը տօնեն Ծնունդն ու Վարդանանցը — տեղ տեղ նաեւ Մայիս 28ը, — դադրեցնելով ամէն աշխատանք: Այսպէս է Իրանի, Իրաքի, Սուրիոյ, Թուրքիոյ, Լիբանանի, Եգիպտոսի եւ Կիպրոսի մէջ:

Զենք գիտեր թէ ի'նչպէս կը տօնուի Հայկական Ծնունդը մայր հայրենիքին մէջ: Կը տօնուի՞:

Արեւմուտքի մէջ տեղական պայմանները թոյլ չեն տար յարգել հին աւանդութիւնը, դադրեցնելով աշխատանքը : Ծնունդը կը տօնուի եկեղեցւոյ շրջափակին մէջ եւ ընտանեկան յարկերու տակ , ջերմեռանդօրէն երգելով .

Խորհուրդ մե՛ծ եւ սքանչելի ...

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՀԱԿԱՍԵՄԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԸ ԿԸ ՏԱՐԱԾՈՒԻ ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԷՋ

ԱՏԸՆԱՈՒԸՐԻ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՆԿԱՏԻ ՉԵՆ ԱՌՆՈՒԱԾ...

Հակասեմական շարժումը, որ Ծնունդի գիշերը սկսաւ Արեւմտեան Գերմանիայէն, արդէն իսկ արձագանգ գտած է եւրոպական գրեթէ բոլոր երկիրներու մէջ: Հրեաներու համաշխարհային կազմակերպութեան քաղաքական բաժինի վարիչ Էսթըրմէն այսօր Պոն պիտի երթայ գերմանական իշխանութեանց հետ բանակցելու եւ միջադէպերուն վերջ դնելու համար :

Ամսթերտամի մէջ հրեայ կրօնապետեր բազմաթիւ նամակներ ստացան, որոնց վրայ կեռ – խաչեր գծուած էին, սպառնական արձանագրութիւններով . «Հրեաները անբաղձալի են»:

Քոփենհակի մէջ հակասեմական թռուցիկներ ցրուող անձ մը ձերբակալուեցաւ: Քաղաքին սինակոկը ոստիկաններու հըսկողութեան տակ առնուած է:

Անգլիոյ մէջ սկսած շարժումը կը շարունակուի : Լիտսի մէջ Հրեաներու պատկանող վեց խանութներու վրայ կեռ-խաչեր գծուած էին: Լոնտոնի մէջ, հրեայ երեսփոխանի մը կինը անծանօթի մը կողմէ հեռաձայնով սպառնալիքի ենթարկուեցաւ. — «Եթէ երեսփոխանները չդադրեցնեն իրենց բողոքները՝ Գերմանիոյ անցուդարձերուն դէմ, մենք գործի պիտի անցնինք »:

Միլանի հրեայ կրօնապետը նամակ մը ստացաւ, ուր անծանօթը կը սպառնար սինակոկը պայթեցնել: Հրէական դպրոցի մը եւ տան մը պատերուն վրայ հակասեմական արձանագրութիւններ կային :

Միւս կողմէ, հակառակ Վարչապետ Ատընաուրրի այն յայտարարութեան՝ թէ հակասեմական արձանագրութիւններու հեղինակները պիտի պատժուին, միջադէպերը կը շարունակուին նոյն թափով :

Արեւմտեան Պերլինի մէջ երիտասարդ մը ձերբակալուեցաւ, բայց յայտարարեց թէ գինով էր եւ ոչ ոքէ հրահանգ ստացած էր հրէական հաստատութեանց վրայ կեռ – խաչեր գծելու համար:

Պաւարիոյ մէջ երկու հոգի ձերբակալուեցան, իսկ երրորդ մը կը փնտռուի :

Համպուրկի դպրոցներէն մէկուն պատին վրայ պաստառ մը կար, հետեւեալ արձանագրութեամբ. « Հրեաները դո'ւրս Գերմանիայէն. կեցցէ Հիթլեր» : Պաստառին վրայ գծուած էին նաեւ կեռ խաչեր:

Ուշագրաւ է այն պարագան, որ հակառակ կարգ մը ձերբակալութիւններու՝ տակաւին կարելի չէ եղած ճշդել շարժումին կեդրոնը կամ գտնել բուն պատասխանատուները : Բազմաթիւ քաղաքներու ոստիկանները կը յայտարարեն թէ եղածը մանուկներու գործն է :

Այսուհանդերձ, կարգ մը թերթեր կը գրեն թէ առաջին անգամը չէ որ հակասեմական միջադէպեր կը պատահին Արեւմտեան Գերմանիոյ մէջ: Ճիշդ է, թէ ձերբակալուած անձերը պատժուած են , բայց այդ միջադէպերն իսկ պատճառ եղած են, որ կարգ մը հրեայ ընտանիքներ Գերմանիայէն հեռանան :

Ձերբակալուած անձերը 21 – 27 տարեկան երիտասարդներ են, որոնք յայտարարած են թէ նացի են եւ հակասեմական :

Բայց Պոնի պաշտօնական շրջանակները կը մտածեն թէ այդ երիտասարդները համայնավար ճարպիկ քարոզիչներու զոհերն են եւ միամտաբար կը ծառայեն Արեւելեան Գերմանիոյ համայնավար գործակալներուն : Փանքովի իշխանութիւնները նման շարժումներ կը ստեղծեն՝ Արեւմտեան Գերմանիոյ կառավարութեան դէմ դժգոհութիւն ստեղծելու համար :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱԼԺԵՐԻՈՅ մէջ ըմբոստները կը շարունակեն մահափորձեր ընել հանրային վայրերու մէջ : Առջի օր Ալժէ – Թիզի Ուզու շոգեկառքը օդը ելաւ . նիւթական մեծ վնասներ կան, ինչպէս նաեւ վիրաւորներ. մահ չէ պատահած :Սրճարանի մը մէջ արձակուած ռումբի մը հետեւանքով 14 հոգի վիրաւորուեցան : Միւս կողմէ , Դեկտեմբեր 26էն Յունուար մէկ 344 ըմբոստներ սպաննուած եւ 150 ուրիշներ գերի ինկած են. 330 զէնքեր գրաւուած են: Բանակը կորսնցուցած է 60 զինուոր:

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ որոշած են առ այժմ պահել Եւրոպայի իրենց ուժերը: Ինչպէս ծանօթ է, Եւրոպայի ամերիկեան բանակներու մեծ մասը պիտի քաշուէր, բայց Արտաքին նախարար Հերթըր կ'ընդդիմանար: Որոշումին գործադրութեան յետաձգումը Հերթըրի յաղթանակը կը նկատուի :

ՊԱՂՏԱՏԻ դատավարութեան մէջ անգլիացիի մը յայտարարութիւնը մեծ աղմուկ հանած է. արդարեւ, Լեզլի Ֆիցմորիս Իրաքցի իր մէկ բարեկամին ցոյց տուած է Քասըմի լուսանկարը, ըսելով . «երկու օրէն գոյութիւն ունենալէ պիտի դադրի ...»: Այս յայտարարութիւնը եղած է Քասըմի մահափորձէն 48 ժամ առաջ :

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ Վարչապետ Ատընաուրը, երէկ , Երեքշաբթի, 84րդ տարեդարձը տօնեց :

ՆԱԽԱԳԱՀ ԱՅԶԸՆՀԱՈՒԸՐ պիտի այցելէ Հարաւային Ամերիկա: Փետրուար 17ին պիտի երթայ Ռիօ տը Եանէյրօ եւ պրազիլիական կարգ մը այլ քաղաքներ այցելելէ ետք, պիտի անցնի Ուրուկուէյ, Արժանթին եւ Չիլի :

ԱՖՂԱՆԻՍՏԱՆԻ մէջ բանակը յաջողած է կարգը վերահաստատել եւ լուսարգելի դրութիւնը որ հաստատուած էր Դեկտեմբեր 21ի ըմբոստութեան օրը, որոշ չափով վերցուած է: Աւելի քան 35 մեռեալ եւ հարիւր վիրաւորներ կան :

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ հեռատեսիլի եւ ձայնասփիւռի պաշտօնեաները, որ շաբաթէ մը ի վեր գործադուլի մէջ են, երկուշաբթի օր ընդհանուր ժողով մը գումարելով կացութիւնը քննեցին, որմէ ետք որոշուեցաւ գործադուլը շարունակել: Այս մասին Վարչապետ Տըպրէ խորհրդակցութիւն մը ունեցաւ Տեղեկատուութեան նախարարին հետ :

ԱՆԳԼԻԱՑԻ Աշխատաւորական պարագլուխ Պեւան ծանր գործողութեան մը ենթարկուեցաւ Լոնտոնի մէկ հիւանդանոցին մէջ, վիճակը մտահոգիչ է :

ՎԵՆԵԶՈՒԵԼԱՅԻ մէջ պետական հարուածի մը կազմակերպիչներու ձերբակալութենէն ետք, ոստիկանական կարեւոր ուժեր ղրկուած են հանրային սպասարկութեանց կեդրոնները, որեւէ անակնկալի առաջքն առելու համար :

Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ մարդատար «Սպուտնիկ» մը պիտի արձակէ Մեծերու Ժողովին առիթով, կը հաղորդեն Վիէննայէն :

ԱԼՊԵՐ ՔԱՄԻՒ ԱՐԿԱԾԻ ԶՈՀ

ԱՇԽԱՐՀԱՀՌՉԱԿ ԳՐԱԳԷՏԸ 46 ՏԱՐԵԿԱՆ ԷՐ

Երկուշաբթի կէսօրէ ետք, անակնկալ լուր մը մեծ յուզում կը պատճառէր գրական թէ քաղաքական աշխարհին. — Հռչակաւոր գրագէտ Ալպէր Քամիւ, 46 տարեկան, Նոպելեան պսակաւոր, ինքնաշարժի արկածի մը զոհ կ'երթար Սանսի եւ Մոնթրոյի միջեւ (Ֆրանսա): Կառքը կը վարէր Միշէլ Կալիմար (հրատարակիչին զարմիկը), իր կողքին ունենալով կինը եւ աղջիկը :

Գրագէտը, որ կառավարին քովը նըստած էր, տեղն ու տեղը մեռած է: Միւսները, ծանրօրէն վիրաւորուած, հիւանդանոց փոխադրուած են :

Ալպեր Քամիւ ծնած էր 1913 Նոյեմբեր 7ին, Մոնտովիի մէջ, Ալժերիա: Հայրը՝ ալզասցի, մայրը՝ սպանիացի :

Կանուխէն կորսնցուցած է հայրը եւ ստիպուած աշխատիլ՝ կարենալ շարունակելու համար իր ուսումը :

1934ին կ'արձանագրուի համայնավար, բայց յաջորդ տարին կուսակցութենէն կը հրաժարի :

Ալժէի մէջ կը ծանօթանայ երիտասարդ գրողներու եւ կը սկսի գրել ու բեմադրութիւններ ընել: Մեծապէս հետաքրքրուած էր թատրոնով: 1937ին կը հրատարակէ առաջին փորձը՝ «լ'Անվեր եւ լ'Անտրուա»: 1938ին կը մտնէ լրագրական ասպարէզ աշխատելով «Ալժէ Ռէփիւպլիքէն»ի մէջ:

1942ին կը մտնէ դիմադրական գաղտնի կազմակերպութեան մը մէջ՝ «Քոնպա» եւ կը սկսի հրատարակել համանուն թերթը, որուն խմբագրութիւնը շարունակեց Ազատագրութեան շրջանին :

Հրատարակած է բազմաթիւ վէպեր , թատրերգութիւններ եւ խոհեր, ինչպէս՝ « Օտարականը» «Ժանտախտը», «Ըմբոստացած մարդը», «Սիզիփի առասպելը » եւայլն :

1957ին ստացաւ Նոպելեան գրական մրցանակը:

Քամիւի մահուան լուրը մեծ յուզում պատճառեց բովանդակ աշխարհի մէջ :

Սթոքհոլմի ձայնասփիւռը յատուկ հեռասփռումներ ըրաւ իր կեանքին եւ գործին շուրջ, մինչ թերթերը բացառիկ հրատարակութիւններ կ'ընէին :

Լոնտոնի հրատարակչական տուներէն մէկուն տնօրէնը յայտարարեց. «Ալպեր Քամիւի մահը ծանր հարուած մըն է ոչ միայն Ֆրանսական, այլեւ անգլիական ու համաշխարհային գրականութեան համար» :

Նոյն յուզումը նաեւ Նիւ Եորքի մէջ , ուր Փետրուար երեքին պիտի բեմադրուի « Կալիգուլա»ն :

« Նոպելեան մրցանակը յաճախ վիճաբանութիւններու տեղի տուած է, բայց եթէ մէկը կայ՝ որ իրապէս արժանի էր անոր, Ալպեր Քամիւն էր ան» կը յայտարարեն Պերլինի մէջ :

Ալպերթօ Մորավիա .— Մեծ կորուստ մը Ֆրանսական գրականութեան համար:

Անտրէ Մալրօ.— Անոնցմէ էր՝ որոնց շնորհիւ Ֆրանսան կ'ապրի մարդոց սիրտերուն մէջ :

Թիէրի Մոնիէ յայտարարած է, թէ Ալպեր Քամիւի բարոյականը մեզմէ շատերուն համար օրինակ կրնայ ծառայել :

Երիտասարդ եւ տաղանդաւոր այս գրագէտին գործը կը յատկանշուէր մարդկայնութեամբ եւ մարդասիրութեամբ : Արդարութիւնն ու ուղղամտութիւնը հաւատամքի վերածուած էին իրեն համար:

Տակաւին առիթը կ'ունենանք անդրադառնալու գրական եւ փիլիսոփայական արժէքաւոր իր գործին :

ՊԱՅԾԱՌԱԿԱՆ ԱՂԲԵՐԸ

ՀԱՅԵՐՈՒՆ ԵՒ ՀԱՅԵՐԷՆ

Ա.

Ֆրանսիոյ հարաւային ծովեզերքը, ուր կը գտնուի Մարսէյլ նաւահանգիստը, ամենէն աւելի ենթակայ է հայ գաղթականութեան ներգաղթին։ Հոն կան հայ գործարաններ, հայ առեւտրականներ, հայ ուսանողներ, հայ բանուորներ։ Հոն կան նաեւ հայ ծառաներ։ Ասոնք ամենէն աւելի ենթակայ են ամէն տեսակ չարչարանքներու

ջապտոյտները Ֆրանսայի բոլոր նահանգներուն մէջ, ունին գլխաւոր նպատակ մը՝ ռուսական երաժշտութիւնը տարածելու Ֆրանսացի ժողովուրդներու մէջ, եւ որոնց առաջին թարգմանը նշանակուած է Սեդրակ Եավրուեան :

Այսպէսով է որ կը կարդանք Պորտոյի «Լա Ֆրանս» օրաթերթին մէջ յօդուած մը, խորագրեալ՝ «վիրթիւոզ Եավրուեան նշեց նոր յատկութիւններ ռուսական դաշնակի երաժշտութեան դպրոցին մէջ», ուրկէ կը քաղենք հետեւեալ հատուածները. —

« ... Դասախօսը՝ Ժորժ Կուրտէ, ցոյց տուաւ զանազան ոճերը ռուս երգահաններու, շնորհիւ սքանչելի նուագածութեան երեկոյթի դաշնակահար Սեդրակ Եավրուեանի: Թուրքիա ծնած, ծագումով Հայ այս արուեստագէտին կարողութիւնը, ուրիշներէ շատ աւելի պերճախօս էր, մեզի զգալի դարձնելու համար բոյրը արեւելեան եւ սլաւական երաժշտութեան: Այս ակներեւ էր մանաւանդ դաշնամուրային բանաստեղծութեան ուժեղ մէկ կտորին՝ որ հրաշալի հարստութիւն մը կը պարունակէ ներդաշնակութեան, Պալաքիրէվի«լ'Իլամէ»ին մէջ, զոր նուագեց պրպտուած արուեստով: Նոյնը ըզգալի էր նաեւ Խաչատուրեանի «Լա Թոքքաթա» եւ Փրոքոֆիէֆի «Մարշ տէ Թրուա զ'Օրանժ»գունագեղ և ինքնուրոյն հեղինակութիւններուն մէջ :

« ... Աւելցնենք որ այս հոյակապ դաշնակահարին մասնագիտութիւնը իր Ֆրանսացի վարպետներուն՝ տը Լօնեի, Լըֆէպիւրի, Քոթթոյի եւ Մարկրիթ Լօնի հպարտութիւնը կը կազմէ: Բացայայտ էր որ բազմաթիւ եւ ջերմ ժողովուրդը գնահատեց տաղանդը եւ արդէն այն մեծ հասունութիւնը այս լրիւ արուեստագէտին »:

Ուրիշ թերթի մը՝ դարձեալ Պորտոյի «Սիւտ – Ուէսթ»ի մէջ կը կարդանք՝ « ռուսական դաշնամուրային երաժշտութիւնը եւ դաշնակահար Սեդրակ Եավրուեան » խորագրին տակ .—

« ... Այս ճոխ եւ այլազան յայտագիրը, որ կը պարունակէր իրարմէ բոլորովին տարբեր եւ իրենց ոճով ու նկարագրով համընթաց գործեր, որոնց դժուարին հանգամանքը կը պահանջէ միշտ գործադրութեան տիրապետութիւն, հարկ էր որ ունենար բարձրագոյն կարգի գործադրող մը : Ժէօնէս Միւզիքալ Ֆրանսէզը Սեդրակ Եավրուեանի անձով հրամցուց սքանչելի արուեստագէտ մը, օժտուած ուժեղ անհատականութեամբ, որուն առաջին ելոյթը Մարմանտի մէջ եղաւ շատ հաճոյ անակնկալ մը եւ ճշմարիտ յայտնութիւն մը:

« ... Շնորհակալութիւն Ժ. Մ. Ֆ.ի որ լսելի դարձուց մեզի՝ նման արուեստագէտ մը: Անոնցմէ է ան որոնց թողած տպաւորութիւնը կը պահենք, եւ մեծ հետաքրքրութեամբ կը հետեւինք իրենց ասպարէզին, որ կը խոստանայ հասնիլ մեծագոյն յաջողութիւններու եւ յաղթանակներու բարձունքները »

Մեր ձեռքին տակ գտնուող երրորդ թերթի մը մէջ՝ «դաշնակահար Եավրուեանի բացարձակ յաղթանակը» խորագիրը կրող յօդուածէ մը, ի մէջ այլոց, կը քաղենք հետեւեալ տողերը .—

« ... Սեդրակ Եավրուեան հեշտութեամբ գլեց անցաւ այս դժուարութիւնները, ճկունութեամբ եւ զարմանալի հաստատամտութեամբ: Ստեղնաշարի այս վարպետը գիտէ իր գործադրութիւնները նշանակել անծանօթ ուժով մը, որ կը բխի իր ներաշխարհէն :

« .. Շնորհիւ Սեդրակ Եավրուեանի Ժ. Մ. Ֆ.ը հրամցուց ժողովուրդին անմոռանալի երեկոյթ մը»:

Թուլուզի «Լա Տէփէշ»ին մէջ՝ «Ժ. Մ. Ֆ.ի երկրորդ կալան Սեդրակ Եավրուեանով» վերնագրին տակ կը կարդանք հետեւեալ տողերը .—

« ... Սեդրակ Եավրուեան հոգեբանական այլազանութիւններով լի իր գործադրութեան մէջ ինքզինքը պարտադրեց իբրեւ վարպետ մը՝ տիրացած խոր երաժշտականութեան մը ի սպաս մասնագիտութեանց բոլոր լայն միջոցներուն: Իւրաքանչիւր երգահանի համար յատուկ շեշտ մը, պատշաճ ձայնականութիւն մը կը դնէր, ամբողջութեամբ պահելով հարազատ հրապոյրը ռուս ազգային երաժշտութեան նկարագրին » :

Շարքը երկար է այս թերթերուն, եւ անոնց մեծածաւալ տրցակին նմոյշներու իսկ տեղ յատկացնելը անհնարին՝ մեր մամուլին մէջ:

Սեդրակ Եավրուեան, երիտասարդ այս արուեստագէտը, նոր հպարտութեամբ կ'ուռեցնէ մեր կուրծքերը, ըլլալով հայ ժողովուրդի տաղանդին կարկառուն մէկ ներկայացուցիչը՝ յաչս մեծ ժողովուրդներու :

Փայլուն է արուեստի այն հորիզոնը, որուն կը ձգտի, եւ որուն ծայրը շողացող արեգակը հետզհետէ կը մօտենայ մեր տաղանդաւոր հայրենակցին, դառնալու համար յաղթանակի գերագոյն պըսակը իր գլխուն :

ԵՐԱԺՇՏԱՍԷՐ

ՋՂԱԳՐԳԻՐՈ ԷՔ

Ջղագրգիռ ըլլալ: Ի՞նչ կը նշանակէ շիտկէ շիտակ: Այս վիճակը առաւելութիւններ կամ անպատեհութիւններ ունի՞: Ի՞նչպէս գիտնալ թէ այդ դասակարգին կը պատկանիք եւ ի՞նչ պէտք է ընել այդ պարագային :

Մանրամասն ուսումնասիրութիւններ կը թոյլատրեն մասամբ պատասխանելու այդ հարցումներուն :

Օրինակի համար.

Հ.— Ի՞նչ է տարբերութիւնը ջղագրգիռ ենթակայի մը եւ բնականոն մէկու մը միջեւ :

Պ.— Բնականոն մէկու մը ուժը ընդհանրապէս կը կեդրոնանայ գլխաւոր բանի մը վրայ, կը պատասխանէ Տոքթ. Իրլ Պընչ, Փենսիլվանիոյ համալսարանին հոգեբուժութեան փրոֆէսէօրը: Ջղագրգիռները իրենց ուժին գլխաւոր մէկ մասը կը վատնեն տակնուվրայ ընել հակառակութեանց մէջ: Ահաւասիկ ինչու համար ջղագրգռութեան ամէնէն յատկանշական մէկ երեւոյթն է շուտ յոգնելու տրամադրութիւն մը :

Հ.— Ի՞նչ է ազդեցութիւնը ջղագրգիռի մը ստեղծագործ յատկութեան մը վրայ:

Պ.— Բազմաթիւ ստեղծագործ արուեստագէտներ այդ տրամադրութիւնը ունենալով, կը կարծեն թէ ատով առաւելութիւն մը ունին: Իրականին մէջ այդ «առաւելութիւններն» են որ ի վերջոյ կը հասցնեն ստեղծագործող արուեստագէտը իր վախճանին եւ ոչ թէ անոնց շնորհիւ բանի մը կը հասնին :

Հ.— Ամուրինե՞րը աւելի ենթակայ են ջղագրգռութեան թէ ամուսնացեալները :

Պ.— Այո : Առանձին կին մը բնական դերը չի կրնար կատարել իր գոյութեան ընթացքին : Ասկէ առաջ կուգայ թերացումներ եւ ներքին պայքար մը : Բազմաթիւ հոգեբոյժներու ուսումնասիրութիւները ցոյց կուտան թէ յամառ ամուրիներու՝ մեծ մասը ջղագրգիռներ են. ամուսնութեան հանդէպ իրենց ատելութիւնը ատոր ապացոյցն է :

Հ.— Կինե՞րը աւելի հակամէտ են թէ այրերը այս հիւանդութեան :

Պ.— Այո, կը հաստատուի թէ կիները աւելի ջղային են, աւելի դիւրութեամբ յուսալքուող են եւ տակնուվրայ եղող. աւելի ենթակայ ան մտահոգութեանց եւ անձկութեան: Սակայն, տարօրինակ ահկասութիւն, տագնապի մը ընթացքին աւելի պաղարիւն են քան այր մարդիկ :

Հ. — Ջղագրգռութեան եւ իմացականութեան մէջ կապ մը կա՞յ:

Պ.— Անկարելի չէ: Թորինոյի համալսարանին մէջ քննութիւն մը կատարուած է 30·000զինուորներու վրայ, որ ցոյց տըւած է թէ իմացականութեամբ տկարները հարիւրէն աւելի մեծ համեմատութիւն մը կը կազմեն :

Փայլուն իմացականութեամբ ենթականերու մօտ նուազ է այդ համեմատութիւնը: Սակայն բացառիկ առաւելութեամբ օժտուածներուն մօտ երբեմն այդ համեմատութիւնը մէկ անգամէն կը բարձրանայ :

Հ.— Ի՞նչպէս հասկնալ թէ ջղագրգիռներու խումբին մաս կը կազմենք :

Պ.— Երբ երբեմն առանց բացառիկ յոգնեցուցիչ աշխատանքի մը «սպառած ես», երբ առտուն կ'արթննաս աւելի յոգնած քան պառկած ատենդ, հակառակ անոր որ որեւէ անհանգստութեամբ չես տառապիր. այս նշանները կրնան ջղագրգիռ վիճակ մը մատնել :

Հ.— Խօսակցութեան մէջ գործածուած բառեր, խօսքեր յատկանշական կրնա՞ն ըլլալ :

Պ.— Այո', բժշկական քննութիւններ հաստատած են թէ ջղագրգիռներուն խօսակցութեանց մէջ «ես» կ'ուզեմ, կը կարծեմ որ եւայլն բացատրութիւնները յատկանշական են. երբեմն նոյնիսկ անճշդութիւն մըն ալ կ'ունենան :

Հ.— Ուրկէ յառաջ կուգայ ջղագրգռութիւնը :

Պ.— Անձնաւորութեան իր իսկ հակառակութեամբ եւ կեանքի պայմաններուն ներդաշնակութեամբ չենթարկուելէն : Քունի պակասէն: Անբաւարար սննդառութիւն մըն ալ կրնայ դեր ունենալ գործին մէջ: Փորձառաբար հաստատուած է որ պակաս սննդառութիւն մը կրնայ ջղագրգռութեան նշաններ ցոյց տալ 90 առ հարիւր ենթականերուն վրայ :

Հ.— Ի՞նչ պէտք է ընել եթէ ջղագրգիռ ենք:

Պ.— Ահա վեց գլխաւոր դարմաններ որոնք մասնագէտները հաստատած են :—

·— Խուսափիլ շարունակ իր մասին գանգատելէ: Չմոռնալ որ ամէն մարդ առօրեայ իր դժուարութիւնները ունի :

2.— Ինքն իր վրայ չցաւիլ: Փորձել շատ լրջութեամբ չանդրադառնալ իր մասին:

3.— Իր նմաններուն մէջ գաղտնի պատճառներ չփնտռել: Ինքզինքին չհարցընել թէ ի՞նչ յետին միտք կրնայ ըլլալ դիմացինին խօսքերուն կամ գործերուն մէջ:

4.— Շատ բարձրերը չնայիլ: Անհասանելի նպատակներու չձգտիլ, յուսախաբութիւններ չունենալու համար :

5.— Մտածումներդ եւ անձդ շարունակ քննութեան չենթարկել :

6.— Բաւարար եւ յարմար սննդառութիւն մը ունենալ եւ բաւականաչափ քընանալ : Եթէ այս պայմաններուն յարմարիլը շատ դժուար ըլլայ ձեզի բժիշկին դիմեցէք: Յիշեցէք որ մարդիկ որոնք դիւրաւ կը յարմարին. աւելի լաւ կը զգան իրենքզիրենք : Լաւ տրամադրութիւն կ'ունենան եւ դիմացինին հանդէպ աւելի վստահութիւն: Կը յարգեն մարդոց մէջ եղած հազար ու մէկ առանձնայատկութիւնները: Կը ձգտին իրենց շրջապատը յարմարցնել իրենց եթէ կարենան եւ կամ իրենք կը յարմարին անոր եթէ պէտք ըլլայ: Իրենց արդար յաւակնութիւնները կը չափաւորեն: Իրենց աշխատանքը կարելի եղածին չափ լաւ կը կատարեն եւ անկէ կը քաղեն իրենց գոհունակութիւնը :

ՃՈՆ ՃԻՊՍԸՆ

ՍՏԱՑԱՆՔ

«ՀԻՆ ԵՐԱԶՆԵՐ, ՆՈՐ ՃԱՄԲԱՆԵՐ..», գրեց Անդրանիկ Ծառուկեան: Ընտիր տըպագրութիւն, 340 էջ: Տպարան Մշակ, Պէյրութ: Հեղինակին հասցէն.— Պուաթ Փոսթալ 1426, Պէյրութ: (Լիբանան):

Գին՝ արտասահման, 3 տոլար:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (92)

ԱՄԻՐԱՅԻՆ ԱՂՋԻԿԸ

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՄԵՐԺՈՒԱԾ ՍԷՐ

Ա.

Իրիկունները, խրճիթին մէջ կամ պարտէզը, ուր, Սոֆիի հետ, արձակ համարձակ կը խաղար, կը վազէր, կը կզուըտէր: Ոհ կորսուած անհետացած մանկութեան այդ միակ հեշտալի րոպէներուն անդառնալի քաղցրութիւնը :

Ո՞ւր էին անոնք, այդ ովասիսները իր տխուր եւ դառնակսկիծ մանկութեան : Անոնց վերյիշումը հիմա արցունքներ կը բերէր կոպերուն տակ : Յետոյ վաստակաւոր կեանքին շրջանը սկսեր էր, նոյնքան ապուշ, նոյնքան ողբալի, նոյնքան ամուլ: Ահագին վաճառատան մէջ իր քրտնաթոր եւ ստրկային դատանքը. պաշտօնեաներուն ամէնէն յետինը ըլլալով, ամէնուն հրամաններուն թիրախը ըլլալու դատապարտուած :

Սկիզբները մանաւանդ, ինչ շնչասպառ ճարտաւորումներ էին, կրաւորական հընազանդութեան ինչ նուաստ շարժումներ իր կողմէ, գոհացում տալու համար բոլորին ալ այդ առեւտրական բարկ մթնոլորտին մէջ՝ լեցուած խայսերցի չորպաճին անհամբեր, բարկացոտ պոռչտուքներովը, եւ անոր բացակայութեանը՝ անկիրթ ու չտես գրագրի մը յոխորտ բացագանչութիւններովը.

— Համբիկ, վազէ ծօ, խահվէ մը:

— Ծօ, ինչ սէրսէմ սէրսէմ կեցեր էս, սա միւշտէրիին քիպրիթ մը չվառե՞ս :

Իր աղնիւ, տխուր, դիւրազգած հոգին դառնութեամբ լեցուեցաւ այս անարգական վերաբերումին առջեւ. պահ մը դպրոցի պարոն Սերգիսին ախը քաշեց, անոր գաւազանաբարձ բազկին սպառնալիքը նախադաս համարելով:

Բայց քիչ քիչ վարժուեցաւ, ընտելացաւ հոգին, միտքը, սիրտը կաշկանդող, մեռցնող միջավայրին այս պայմաններուն: Իր մէջ՝ առեւտրաբոյր այդ մթնոլորտը նորանոր ձգտումներ ստեղծեց, դրամ շահելու տենդը, շուկայի տրամադրութիւն մը որ կրնար ուրիշ ամէն անախորժ տպաւորութիւն հակակշռել : Այս նոր ու հաճելի բնազդներուն զարթնումին առջեւ, Հաբիկ ներքին բուռն գոհունակութիւն մը զգաց. շուկային մէջ ինք ալ շուկայի մարդ պիտի ըլլար, տարիներու ընթացքին մէջ, անշուշտ կարծր դժուարութիւններէ եւ հոգեսպառ դատանքներէ յետոյ, ինքն ալ առեւտուրի ատ մեծփոր, պոռոտախօս, երջանիկ իշխաններէն մէկը դառնալու համար : Այս հեռաւոր բայց յանկուցանող նպատակակէտը ջահի մը պէս մեծաշող ու վառ մընաց տղուն երեւակայութեան խորը մինչեւ այն րոպէն, ուր սիրոյ հրդեհին բոցավառ շողարձակութիւնը եկաւ նսեմացուց զայն :

Այս թաղծոտ մտածումներով յափըշտակուած, Համբիկ յանկարծ կը սթափէր՝ հրամանի մը գործադրութեանը վազելու համար խենթի պէս :

Անիկա դեռ հազիւ տասնըինը տարու կար, խելացի, աղուոր սեւ աչուըներով, որոնց նայուածքին մէջ աղնիւ, հեզ, բարի հոգիի մը սարսռալը կը տեսնէիր: Իր քիչ մը անկանոն դիմագծութիւնը՝ ապրուած տխուր կեանքի մը քայքայումը կը ցոլացնէր, աղապատանքդ շարժելով :

Ու հիմակ, սիրոյ տառապանքը նայուածքի անուշ տարտամութիւն մը եւ դէմքի տժգոյն գեղեցկութիւնը կը բերէր իր հետը, այնքան ակներեւ, այնքան շեշտուած որ իր չարամիտ յայտարարեցին իրարու մէջ.

— Տղաք, Համբիկը հապը կը կլլէ կոր, ֆառղի՞ն էք. Սոֆիին կրակէն կ'երի կոր ...

Ալ սկսաւ քայլ առ քայլ անցնիլ սիրահարական կեանքի սովորական փուլերէն: Հայելիին մէջ ուշադրութեամբ դիտեց իր անձնիքը՝ քննադատի, գնահատողի աչքով : Վայելուչ, հրապուրիչ երեւնալու բուռն մտահոգութիւն մը, իր հագնուածքին, շարժուձեւերուն մէջ ակներեւ բարեփոխութիւն մը մտցուց:

Ճերմակ օձիք եւ փողկապ դրաւ Այնուհետեւ, առտուները, մեկնելէ առաջ, երկարօրէն մազերը յարդարեց հայելիին դէմը, ճակտին վրայ գռուզ փունջ մը յօրինելով որուն ճոթը սկսաւ երեւնալ նոյնիսկ ֆէսին տակէն: Կիրակի օրերը, բաճկոնին դուրսի գրպանէն՝ սկսաւ ցոյց տալ թաշկինակի մը եզերքը: Բարակ գաւազան մը գնեց՝ որուն գործածութեանը համար տունը հայելիին առջեւ փորձեր ըրաւ: Պեխեր ունենալու մարմաջէ մը բռնուած, մատներովը վերին շուրթը կը խառնէր՝ պարապ ատենները: Համբիկի վրայ երեւցող այս փոփոխութիւնները նախ եւ առաջ մօրը աչքին զարկին :

— Օրդտի, ըսաւ առտու մը երբ Համբիկ հայելիին առջեւ կը յարդարուէր երկարօրէն, ի՞նչ է չիյտեմ, սիւսի մըն էս ինկեր, ի՞նչ կայ, ի՞նչ եղաւ, մեղայ Տէր Աստուած, տուն ասանկ պան չունէիր առաջ...

Համբիկ պատրաստամիտ պատասխան ունեցաւ.

ԵՐՈՒԱՆԴ ՍՐՄԱՔԷՇԽԱՆԼԵԱՆ

(Շար.)

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ
ԳԵՐԱՍԻՄ ԲԱԼԱՅԵԱՆ ՍՐԱՀԻՆ

Հ· Ց· Դ· Պէլվիլի Ռոստոմ խումբէն 2000 Ֆրանք :

ՆՈՒԻԷՐ

Այրի Տիկին Վարդուհի Վարդանեանի մահուան առթիւ Անիէռ – Պուա Քոլոմպի Ֆ· Կ· Խաչի մասնաճիւղը փոխան ծաղկեպսակի հինգ հազար Ֆր· կը նուիրէ օգափոխութեան կայանին : (Տեսնալ «Ցառաջ»էն) :

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

Կազմակերպուած Ֆ· Կ· Խաչի կեդր· վարչութեան կողմէ, մասնակցութեամբ Փարիզի շրջանի 10 մասնաճիւղերուն :

Յունուար 7ին, ժամը 15 – 18 Սալ Քատէի մեծ սրահին մէջ, 21 Րիւ Քատէ :

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին :

Անի Թարօն իր գեղեցիկ պարերով :

Կայանի խումբէն Սիւզան Մուրատեան, Սօնա Տէր Խաչատուրեան, Քլոտին Քէհեայեան ծիծաղաշարժ «սքէչ»ով :

Ժան Փիէռ Ներկարարեան (ջութակ) :

Իսիի Խրիմեան վարժարանի երգչախումբը կ'երգէ կայանի քայլերգը, յօրինուած Տիկին Էլ· Բիւզանդի կողմէ, երաժշտութիւն Մեսումենցի, առաջնորդութեամբ Ս· Քալճեանի :

Արտասանութիւններ «Անարատ Ցղութեան» աշակերտներու կողմէ :

Ձեռնածու Կի – Պեր :

ԿԱՂԱՆԴ ՊԱՊԱ ՆԱԽՕՆԹՐԻՔ

Կը հրաւիրուին ծնողքները եւ բարեկամները իրենց փոքրիկներով, մասնաւոր օթաքառներ Շաւիլէն, Ալֆորվիլէն, Առնուվիլէն, Իսիէն, Քալանի օթոքառին համար հաւաքուիլ 39 Րիւ Մատամ Քիւրի, Պանեէօ, ժամը 14ին :

Ալֆորվիլէն հանրակառքը կը մեկնի ժամը 14ին, փլաս Քարնոյէն : Միւս արուարձաններէն կը խնդրուի տեղականալ տեղւոյն մասնաճիւղերէն :

Շաւիլի կապ· Խաչի մասնաճիւղին կողմէ վարձուած օթոբուս մը «Փուան տը Շաւիլ»էն կը մեկնի ժամը մէկուկէսին, կը հանդիպի հայկական ղալրոցը եւ կը կենայ Շաւիլի օթօպիւսի բոլոր կայանները : Դպրոցական տարիք ունեցող բոլոր փոքրիկներուն համար ճամբորդութիւնը ձրի է, իսկ մեծերու համար 3·00 Ն·Ֆր· Իսիէն կը մեկնի ժամը 13·30ին, ղալրոցին առջեւէն :

ՇՔԵՂ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ
ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Այս Շաբաթ (Յունուար 9), նախաձեռնութեամբ կապոյտ Խաչի տեղական մասնաճիւղին, Սալ տէ Ֆէրթի մէջ :

Առաջնակարգ նուագախումբ Լիոնէն : Կը մասնակցի երգչուհի Ռընէ Կապի :

ԼՈՑՍ ԿԸ ՏԵՍՆԷ ԳԱԼ ՇԱԲԱԹ

ՀԱՅ - ԲՈՅԺ
ԺՈՂ· ԱՄՍԱԹԵՐԹ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ
ԽՄԲԱԳԻՐ՝ Շ· ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Սեպտեմբեր – Հոկտեմբեր (թիւ 213 – 214) ճոխ եւ այլազան բովանդակութեամբ ·—

Դեղահատի դարը (Հայ–Բոյժ)·— Ա – ռողջութիւն բարօյական ուժով (Տոքթ· Պլոմտէլ)·— Առանց ցաւի ծննդաբերու – թիւն (Փրոֆ· Մարգարեան)·— Ստամոքսի խոց (Տոքթ· Աշճեան)·— Զուկը Հայաստանի մէջ, ձկնորսութեան ձեւերը, ձուկի տեսակները եւ անոնց համը (Փիրուզեան)·— Ի՞նչ դիտէք ճանճերու մասին (Տոքթ· Այվազեան)· — Աւազ ի վեր – բայ ճանճի (Միւնաս Թոխաթցի)·— Ա – կանջի ցաւը··· քանսէրի նշան (Տոքթ· Ասխանազ)·— Խրատներ լեարդի հիւանդներուն (Տոքթ· Գալուստեան)·— Բերանը ծռեցաւ··· (Տոքթ· Քորոն)·— Ոտքերը չեն բռներ (Տոքթ· Ազատանի)·—Զգեստ կամ մուշմուլա, պատմութիւնը եւ անընդհատ ու բժշկական արժէքը (Շ· Նարդունի)·— Բարի ախորժակ, տիկիններ եւ պարոններ (Տոքթ· Շ· Օնան) :

Բաժանորդագրութեան պայմաններ ·— Տարեկան 15 նոր ֆրանք (1500 ֆրանք) : Արտասահման 20 նոր ֆրանք (2000 Ֆր·, երկու տարեկանը մէկ կանխիկ վճարողին համար 37,5 նոր ֆրանք (3750 Ֆր·) :

Ch. Aïvazian
Au journal HARATCH
32, Rue de Trévise, Paris (9e)

ՆՈՐ ՏԱՐԻ ԵԻ Ս· ԾՆՈՒՆԴ
ժամանակացոյց արարողութեանց

Ս· Ցովհ· Մկրտիչ (Փարիզ)

Յունուար 6, Տօն Ս· Ծննդեան եւ Աստուածայայտնութեան, Զորեքշաբթի, կիզը ժամերգութեան ժամը 8ին, Ս· պատարագ ժամը 10ին :

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ Դեր· Տ· ՍԵՐՈՎԲԷ Եպիսկ· ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ, յետ պատարագի Ջրօրհնէքի արարողութիւն :

Յունուար 7·— Հինգշաբթի յիշատակ Մեռելոց, Ս· պատարագ ժամը 10ին :

ՇԱՒԻԼԻ ԵԿԵՂԵՑԻ

Զորեքշաբթի, Ս· Ծնունդ, արարողութիւն ժամը 8·30, պատարագ ժամը 10 – ին, կը պատարագէ Տէր Եսայի քհնյ· Ալթունեան :

ԱՐՆՈՒՎԻԼ

Ս· Ծննդեան հոգեպարար արարողութիւնները կը սկսին յառաջիկայ Ցունուար 9ի Շաբաթ երեկոյ ժամը 5ին :

Սիրով կը հրաւիրուի ժողովուրդը ներկայ ըլլալու այդ օրուան հանդիսաւոր արարողութեանց եւ Ս· Պատարագին :

ՎԱԼԱՆՍ·— Ս·ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Երէքշաբթի, ձրագալոյց Ս Ծննդեան :

ա) Առաւօտեան ժամերգութիւն ժամը 9ին :

բ) Երեկոյեան խթման արարողութիւն եւ գրքերու ընթերցում ժամը 5ին :

գ) Ս· Ծննդեան յայտնութեան ժամերգութիւն եւ դիչերային պատարագ ժամը 9ին :

Յունուար 7·— Հինգշաբթի, Ցիշատակ Մեռելոց, առաւօտեան ժամերգութիւն, ժամը 9ին :

Յունուար 10·— Կիրակի, Ջրօրհնէքի արարողութիւն, ժամը 10ին :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Յունուար 6, Զորեքշաբթի, ժամերգութիւն Ս· Ծնունդի ժամը 9ին :

Յունուար 9, Շաբաթ, ձրագալոյց, առաւօտեան ժամերգութիւն ժամը 8·30ին : Երեկոյեան ժամերգութիւն 4·30ին : Ս· պատարագ, երկսեռ խումբով 6ին :

Յունուար 10, Կիրակի, Ս· Ծնունդ եւ Աստուածայայտնութիւն, առաւօտեան ժամերգութիւն ժամը 7·30ին : Ս· պատարագ բազմաձայն երկսեռ խումբով ժամը 9·45ին, Հոգեհանգիստ Մեռելոցի ժամը 11·15ին, Ջրօրհնէք ժամը 11·45ին :

ՊՕՄՈՆ

Յունուար 5, Երեքշաբթի·— Ճրագալոյց Ս· Ծննդեան, երեկոյեան խթման արարողութիւն ժամը 4, Ս· պատարագ եւ Նախատօնակ ժամը 5·30 :

Յունուար 6, Զորեքշաբթի, Ծնունդ եւ Աստուածայայտնութիւն Յիսուս Քրիստոսի, սկիզբ· առտուան ժամերգութեանց ժամը 8ին : Ս· պատարագ ժամը 10ին :

Յունուար 7, Հինգշաբթի, Ցիշատակ Մեռելոց ընդհանուր Հայոց, սկիզբ ժամերգութեանց ժամը 8·30ին, Ս· պատարագ ժամը 10ին, Հոգեհանգիստ ննջեցեալոց ժամը 11·45ին :

Կիրակի, 5րդ օր Ծննդեան, սկիզբ արարողութեանց ժամը 8·30ին :

Ս· պատարագ ժամը 10ին :

Հանդիսաւոր Ջրօրհնէքի արարողութիւն ժամը 11·45 :

Ս· ՅԱԿՈԲ (ՊՈՒԼՎԱՐ ՕՏՏՕ)

Շաբաթ, ձրագալոյց, երեկոյեան ժամերգութիւն Ս· պատարագ :

Կիրակի, Ս· Ծնունդ եւ Աստուածայայտնութիւն, առաւօտեան ժամերգութիւն, Ս· պատարագ, հոգեհանգիստ թաղիս ննջեցելոց հոգւոյն, Ջրօրհնէք :

ԼԻՈՆ

Լիոնի եւ շրջաններու Ազգային Միութիւնը կը հրաւիրէ հաւատացեալ հայ ժողովուրդը ներկայ ըլլալ Ս· Ծննդեան հոգեմաշ արարողութեանց :

Շաբաթ, օր ձրագալոյց, սկզբնաւորութիւն ժամերգութեանց իրիկուան ժամը 4·30ին, ընթերցում գիրքերու ժամը 5ին :

Կիրակի, Ս· Ծննդեան արարողութիւն, սկզբնաւորութիւն ժամերգութեանց, առաւօտուն ժամը 7·30ին : Պատարագ ժամը 10ին : Ջրօրհնէք ժամը 11·30ին :

Imprimerie Spéciale du Journal « Haratch »

''ՅԱՌԱՋ''Ի
ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Ֆրանսա եւ հասարակապետութիւն ·—
Տարեկան·— 40 Ն· Ֆր· (4000)
Վեցամսեայ 22 Ն· Ֆր· (2200) :
Արտասահման ·—
Տարեկան 50 Ն· Ֆր· (5000) :
Բաժանորդագրութիւնները կը վճարուին կանխիկ :

ԼՈՑՍ ԿԸ ՏԵՍՆԷ ՇՈՒՏՈՎ

ՄԵՂՈՒԻՆ ՃԱՌԸ
Գրեց՝ ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Բոլոր անոնք որ արձանագրուած են կամ վճարած, պիտի ստանան փոստով՝ առաջին առթիւ : Ստացագիր չի ղրկուիր :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Լիոն·— Հ· Ց·Դ· «Սիամանթօ» խումբի տարեկան մեծ պարահանդէսը, փետր· 28ին, Շաբաթ երեկոյեան :

Սիփան – Կոմիտաս երգչախումբի համերգը (ղեկավարութեամբ կարպիս Ափրիկեանի) : Ապրիլ 17ին

×

Հայ կարմիր Խաչի տարեկան ցերեկոյթ-պարահանդէսը, Կիրակի, 24 ՅՈՒՆՈՒԱՐ, 1960 :

×

Հ· Բ· Ը· ՄԻՈՒԹԵԱՆ
ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Կիրակի, 21 Փետրուար 1960ին, ժողի ե·ի պանդոկին սրահներուն մէջ, ժամը 17էն մինչեւ կէս գիշեր :

Հ· Յ· Փ·
ԴԱՍԱԽՕՍԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Կազմակերպուած Հ·Ց· Դ· Փոթորիկ խումբի կողմէ :

Կը դասախօսէ՝ ԸՆԿ· Ս· ԹՈՐՈՍԵԱՆ :

Նիւթ՝ Լեզուական խնդիրը Խորհրդային Միութեան մէջ :

Այս Շաբաթ, ժամը 21ին, Մշակոյթի Տան մէջ : Կը հրաւիրուին շրջանի բոլոր ընկերները եւ Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի անդամները :

ԱՄԱՆՈՐԻ ՀԱՆԴԷՍ

Իսիի Խրիմեան վարժարանի Ամանորի հանդէսը, այս Կիրակի, ժամը 16ին, վարժարանին մէջ :

Աշակերտութեան կողմէ պիտի ըլլան արտասանութիւններ, երգեր, տրամախօսութիւններ եւ մանկական թատերախաղ մը՝ «Կաղանդ Պապան» :

Կը հրաւիրուին ծնողքները, եւ Իսիի գաղութը, ներկայ գտնուիլ սոյն հանդէսին :

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԻՆ

29րդ տարեկան ցերեկոյթը
Կիրակի, Մարս 6, կէսօրէ վերջ ժամը 2·30ին, Սալ տը լա Շիմի,
28 bi, Rue St. Dominique, Paris 7·

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՏՕՆԵՐՈՒ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՈՒԷՐ
ՀԱՅ ԵՐԳԸ
ՂԵԿԱՎԱՐ ԿԱՐՊԻՍ ԱՓՐԻԿԵԱՆ
ՍԻՓԱՆ - ԿՈՄԻՏԱՍ
ՆՈՐ ՏԱՐԻ — ՆՈՐ ՍԱԼ
Դիմել Ցառաջին եւ ղրատուն Հրանտ – Սամուէլ :

ԵՂԱՆԱԿԻՆ ԱՄԷՆԷՆ ՓԱՅԼՈՒՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ
ՇԱՐՄՕՆԻԷՐԻ ԿՐԱՆ ՍԷՐՔԼԸ ՇՔԵՂ ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Ի նպաստ Լիոնի Եկեղեցւոյ Շինութեան, Եկեղեցաչէն Տիկնանց Միութեան կողմէ կազմակերպուած պարահանդէսը տեղի պիտի ունենայ Ցունուար 10ին, Կիրակի օր, ժամը 16էն մինչեւ առաւօտ :

Փարիզի ՍՕՍԻ Ֆոլքլորիկ խումբը, ղեկավարութեամբ Տիկին Քիւրքճէրեանի, եւ մասնակցութեամբ Պ· Ճէրահեանի պիտի ճոխացնէ այս պարահանդէսը, հայկական հաճելի եւ ինքնուրոյն պարերով եւ երգերով :

Մասնակցութեամբ ԱՐՄԵՆԻԱ նուագախումբին ղեկավարութեամբ ՊԵՐՆԱՐ ՏԻՏԻՃԵԱՆԻ :

Նոյնպէս Շարպօնիէրի մէջազգային խումբին աթրաֆսիոններով եւ նուագախումբով ճոխացած :

Տեղերը սահմանափակ ըլլալով, կը խնդրուի յարգոյ հայ ժողովուրդէն, այժմէն ապահովել իրենց տեղանքներն ու տոմսերը :

Հեռաձայնել·— 28–54–03 եւ կամ ժամը 16էն յետոյ 60–47–18 :

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

Նոր Տարուան առթիւ Հայ կարմիր Խաչի Ֆէսանվիլիէի օգափոխութեան կայանին կը նուիրեն ·— Պ· Ժ· Օ· Ս· 15·000 ֆրանք, Պ· Շապանեան երեք հազար, Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Խաչատուրեան (Ալժէ) 2500, Պ· Երամեան երկու հազար, Տէր եւ Տիկին Ֆիտօն 1500, Պ· Սրմաքէչեան երկու հազար, Տիկին Ա· Գրիկօեան, Տօքթ· Մ·Բաչայեան, Տէր եւ Տիկին Սաաթճեան հազարական ֆրանք, Պ· Վ· Մալէզեան, Օր· Շամտանճեան, Տէր եւ Տիկին Սահակեան 500ական Ֆր·, Տէր եւ Տիկին Գալայճեան (Նէօյի) 1000, Պ· Ստեփանեան (Իսի լէ Մուլինօ) հազար, Տէր եւ Տիկին Գահվէճեան 500 Ֆր :

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ Խաչի փարիզի դարմանատան կը նուիրեն· —

Պ· Պ· Տավուտեան հազար Ֆր·, Վարդերեան 500, Տէր եւ Տիկին Մայասեան 500, Պ· Սահակեան, Տիկին Ալլահվերտի, Տէր եւ Տիկին Շիրվանեան, Պ· Գոճապաչեան (Մարսէյլ) 500ական ֆրանք :

ՀԱՅԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ
ԴԵՂԱՐԱՆ
ՍԻԼՎԷՍԹՐԸ
46, Ռիւ տը Թրէվիզ, 46
ՓԱՐԻԶ (9)

Յանձնարարելի Դեղարան մը :

Ջերմ ընդունելութիւն Փարիզի, Արուարձանի եւ Գաւառի հայ յաճախորդներուն :

Դեղարանը կը գտնուի Ռիւ տը Թրէվիզի եւ Ռիւ Լաֆայէթի անկիւնը, Ազգային Տունէն 100 մեթր հեռու :

Պ· Վահրամ Էլմաճեան՝ դեղագործ – վաճառող, ամէն օր իր հայրենակիցներուն տրամադրութեան տակ է, Սիլվէսթրը Դեղարանը, ժամը 8էն – 12, 15·30 – 20 :

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — R. C. Seine 57 A 2731

Téléph. : PRO. 86 - 60 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց ամիս 22 Ն. Ֆր.
Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 7 ՑՈՒՆՈՒԱՐ

JEUDI 7 JANVIER 1960

36ՐԴ ՏԱՐԻ— ԹԻՒ 8690 — 36EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ՎԻՒ 4491

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՄԵՐ ԳԱՂՈՒԹԸ

Նոր տարին առիթ կ'ընծայէ յետադարձ ակնարկ մը նետելու անցնող չրջանին վրայ, քննութենէն անցընելու ազգայի կեանքին մէջ կատարուած ճիգերն ու ձեռք բերուած նուաճումները։ Ու նաեւ՝ ծրագիրներ կազմելու նոր գործունէութեան։

Խօսելով Ֆրանսահայ գաղութին մասին, գոհունակութեամբ կ'արձանագրենք, որ 1959ի ընթացքին ներքին խաղաղութիւնը վրդովող դէպքեր չպատահեցան։

Հանրային, ազգային, բարեսիրական, եկեղեցական, երիտասարդական ու մշակութային զանազան կազմակերպութիւնները չարունակեցին իրենց գործունէութիւնը մայրաքաղաքին եւ գաւառի մէջ։ Ամէն մէկը իր գիտցած ձեւով օգտակար ըլլալու, իր առաջադրած ծրագիրները իրագործելու նպատակով։

Սակայն 1959ին եւս չունեցանք ազգային կեդրոնական, ներկայացուցչական մարմին մը, որ իրաւունք ունենար խօսելու Ֆրանսահայ գաղութին անունով, ճանչցուէր տեղական իշխանութեանց կողմէ, անոնց կարենալ ներկայացնելու համար մեր ցաւերն ու կարիքները։

Չունեցանք համադրող կեդրոնական ուժ մը։

Տարիներէ ի վեր այս մասին յայտնուած բաղձանքներն ու կատարուած սրտցաւ թելադրանքները ոչ մէկ դրական արդիւնքի յանգեցան։

Երեւոյթները ցոյց կուտան, որ դիւրին պիտի չըլլայ հասնիլ բաղձացուած նպատակին։

« Փարիզի մէջ պատահաբար տեղեկութիւններ կը ստանանք եկեղեցւոյ վարչութեան եւ առաջնորդին գործունէութեան մասին։ Միայն Կրթական Ժողովն է որ զեկոյցներ կը հաղորդէ պարբերաբար, մասյլ խորհրդածութիւններով», կը գրէր ողբացեալ Շ. Միսաքեան, երեք տարի առաջ (Յառաջ, 3 Յունուար 1957)։

Որեւէ բան փոխուա՞ծ է անկէ ի վեր։

Կրօնական ընկերակցութիւնը իր չորս տարուան գործունէութեան տեսակէտին տարուան գործունէութեան տեսակէտին մէջ կրթական Ժողովուրդի աչխատանքները միայն ցոյց կուտար իբրեւ դրական գործ։

Լուռ կ'անցնէր ուրիշ հարցերու վրայէն։ Ինչո՞ւ համար։

Ու Դեկտեմբեր 20ին հապճեպով կը կազմակերպէր Ներկայացուցչական ժողովի ընտրութիւնը, դուռ բանալով զանազան դժգոհութեանց։

Լիոնի մէջ Ազգային Միութիւնը չատոնց լրացուցած է իր չրջանը։ Նոր ընտրութիւններ կատարելու համար կը սպասէ, որ բոլորովին վերջնայ եկեղեցին եւ ազգային տան չինութիւնը, — սկսուած իր օրով։

Անհրաժեշտ է կեդրոնական մարմին մը ստեղծել Միջին Ֆրանսայի համար, Լիոնի չուրջ համախմբելով Տէսինը, Կրը Նոպլը, Վիէնը, Սէնթ Էթիէնը, Սէն Շամոնն ու Նոյնիսկ Վալանսը, որ աւելի մօտ է Լիոնի քան Մարսէյլի։

Վալանս վերջերս ձեռնարկներ ըրաւ նոր Ազգային Միութիւն մը կազմելու համար, պետական վաւերացման ենթարկելով զայն։

Կրընոպլի Ազգային Միութիւնը չատ սահմանափակ գործունէութիւն ունի։

Աւելի քան երեք տասնեակ տարիներէ ի վեր հաստատուն գաղութներ ունինք Կրընոպլի, Վիէնի, Սէնթ Էթիէնի եւ Սէն Շամոնի մէջ։ Եւ սակայն չունինք եկեղեցի ու քահանայ։ Հայերէնի դասերն թացքներն ալ նախանձելի վիճակ մը չեն ներկայացներ այդ քաղաքներուն մէջ։

Մարսիլիոյ Ազգային Առաջնորդարանը հարաւային Ֆրանսայի մեր հայաչատ չրջանին համար պէտք է դառնայ իրական կեդրոն մը։ Քաղաքի, արուարձաններու եւ Նիսի եկեղեցիները կը կարօտին ձեռնհաս հոգեւարձութեանց եւ կարող քահանաներու։

Փայլուն չէ հաչուեկչիռը։

Ցուսա՞նք որ կացութիւնը պիտի բարուղքի 1960ին։

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՏԸՆԱՈՒԸՐ. "ՀԱԿԱՍԵՄԱԿԱՆՆԵՐԸ ՁԳՈՒԱՆՔ ԿԸ ՊԱՏՃԱՌԵՆ"

ՄՈՍԿՈՒԱ.— ՖԱՇԱԿԱՆ ԱԻԱԶԱԿՆԵՐԸ ԻՐԵՆՑ ԳՈՑՈՒԹԻՒՆԸ ՑՈՑՑ ԿՈՒՏԱՆ

Միջազգային ճակատի վրայ ամէնէն հրատապ հարցն է հակասեմական չարժումը, որ Գերմանիայէն եւրոպական այլ երկիրներ անցնելէ ետք տարածուեցաւ բովանդակ աչխարհի մէջ։

Ամէնէն ուչագրաւը այն է սակայն, որ հակառակ բոլոր երկիրներու ոստիկանական թափած ճիգերուն՝ ցարդ կարելի չէ եղած հասկնալ այս չարժումին կեդրոնը։ Զերբակալուողներու յայտարարութիւնները ալ գոհացուցիչ չեն։

Գերմանիոյ պաչտօնական իշխանութիւնները կը դժուարանան այս ուղղութեամբ վերջնական յայտարարութիւն մը ընել։ Շատեր կը պնդեն թէ Արեւելեան Գերմանիոյ գործակալներուն քարոզչական նոր եղանակն է ասիկա, մինչ, ուրիշներու կարծիքով հիթլերականութեան մասին զաղափար չունեցող տղոց գործն է։ Ամէն պարագայի մէջ, Պոնի պատասխանատուները չրջանակները վստահ են թէ նոր – նացիական գաւազրութիւն մը գոյութիւն չունի երկրին մէջ։

Վարչապետ Ատընաուըր, որ 84րդ տարեդարձը տօնեց, յայտարարեց թէ ամէն միջոց պիտի գործադրուի՝ չարժումին բուն հեղինակները գտնելու համար, աւելցնելով թէ հակասեմականները « խոր զղուանք կը պատճառեն իրեն»։

Ուրիշներու կարծիքը հետեւեալն է.— Միայն համայնավարները չահ ունին հիթլերը կեանքի կոչելով։ Անոնք կ'ուզեն որ Ամերիկա եւրոպայէն հեռանայ եւ Գերմանիա, Ֆրանսա ու Անգլիա իրարմէ բաժնուին։ Համայնավարներու գլխաւոր ծրագիրն է Գերմանիան մեկուսացնել։

Խորհրդային մամուլի «Թաս» գործակալութիւնը այս մասին կը գրէ.— «Ֆաչական աւազակները, որոնք իրենց գոյութիւնը ցոյց կուտան, Արեւմտեան Գերմանիոյ մէջ առանձին չեն։ Անոնք համախոհներ ունին Անգլիոյ մէջ»։ Խորհրդային գործակալութիւնը չարժումին բուն պատասխանատուն կը նկատէ Արեւմտեան Գերմանիան։

Կարգ մը չրջանակներու մէջ կը մտածեն թէ հակասեմական այս չարժումը կազմակերպուած է Եգիպտոսի կողմէ։

Մինչ այս մինչ այն, կեռ – խաչերը սահմանէ սահման կ'անցնին։ Ամէն օր նոր արձանագրութիւններ կը տեսնուին տարբեր երկիրներու եւ քաղաքներու մէջ։

Էօփէնի մէջ (Պելժիա) կեռ – խաչեր գծուած էին... եկեղեցիներու մերձակայքը։

Հելսինքիի մէջ (Ֆինլանտա) չորս կեռ–խաչեր գծուած էին դպրոցի մը պատերուն վրայ։

Օսլօ.— (Նորվեկիա)։ հրեայ առեւտրական մը, որուն դրան վրայ կեռ–խաչ մը փորագրուած էր առջի օր, սպառնական երկու նամակներ ստացաւ. « Եթէ

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

Օրը Օրին

Ո՞վ մեղք է ...

— Ձաթիլը բա՛ն մը չէ, շիտակը ...

— Ի՞նչ կայ ըորէն...

— Եթէ աս ասանկ շարունակուի, պիտի երթամ ծովը պիտի նետուիմ, ձեր ձեռքէն օձիքս ազատելու համար ...

— Մե՞ր ձեռքէն... Ի՞նչ ըրեր եմ ... «Մենք»ը որո՞ւ մասին է։

— Հայոց ազգին խմբագիր կոչուած աբարածներուն եւ մէյ մըն ալ անոնց սերտ գործակիցներուն, գրաշարներուն մասին է... Մէկ խումբը առ, միւսին զարկ ...

— Խելացի ... Եթէ աս ազգը խմբագիր ու գրաշար չունենար, դուն ի՞նչ պիտի կարդայիր ... Փառ Աստուծոյ, օտար լեզուներու ալ ծանօթ չես ...

— Ծանօթ եմ, ծանօթ չեմ, ուրիշ խնդիր է... Հիմա, դուն ինծի բացատրէ նայիմ ... Ասկէ չորս ամիս առաջ ձեր լրագրին համար, *պէյսպոլի* մասին ըսած էիր... Ո՞ւր մնաց ... Ինչո՞ւ չէիր հրատարակեր ... Զստացա՞ծ ...

— Ստացանք, կարդացինք, խնդացինք եւ ...

— Լա՛ւ, ստանալը, կարդալը եւ խընդալը ինչո՞ւս պէտք, եթէ խնդալու պատեհութենէն պիտի գրկէիր մեր ազգը ... Ինչո՞ւ չէիր հրատարակեր ...

— Հրատարակուելիք բան չէր, եղբայր... Դուն, բանաստեղծութիւն գրելու փափաքէն *վազ* անցիր եւ ասկէ ետք Նասրէտտին Հոճային մասին բաներ գրէ։

— Ուրեմն, ես այդ*ա՞ն* պզտիկ գրող եմ ...

— « Պզտիկ »ութիւնը մէկ կողմ դիր, գրո՛ղ ալ չես ...

— Հապա ի՞նչ եմ ...

— Վարպետ արհեստաւոր մը։

×

— Բարեկամ, *բու* գանգատդ ինչ է ...

— Մօտաւորապէս նոյնը ... Այն տարբերութեամբ որ իմ գրածս հրատարակած էիր, բայց չարդուփշուր ընելէ ետք... Ես գրած էի, ճիշդ, 37 էջ, դուք հրատարակեր էք միայն երկու էջերը ... Ասկա անիրաւութիւն չէ՞...

— Բարեկամ մենք *բեզի* դէմ անիրաւութիւն չենք ըրեր, ընդհակառակն, *բեզի* բարեկամութիւն ըրեր ենք ...

— Զհասկցայ ...

— Պատիւդ փրկեր ենք... եթէ այդ 37 էջերը հրատարակած ըլլայինք, ոստիկանութիւնը կրնար դեզ ձերբակալել եւ ... յիմարանոց առաչնորդել ... Գրել չես գիտեր, սիրելի հայրենակից ...

— Գրել չեմ գիտեր եղեր ... Հապա ի՞նչ գիտեմ ...

— Լաւ *թավլու* կը խաղաս ...

×

— Պատմէ նայինք ... Դո՞ւն ալ յօդուած զրկած էիր ...

— Այո՛... Իմս տպեր էի, բայց, Աստուած տպել ընէ ...

— Ինչո՞ւ, մենք շատ վարպետ մեքենավար մը ունինք ...

— Ունիք գիտեմ, ես անոր մասին չէ որ կը խօսիմ... Իմ բողոքս ուրիշ բան է ... Եղբայր, կը վայլէ՞ր որ ինծի պէս գրագէտի մը, մտաւորականի մը յօդուածը ելլէիք երկու փրանկոնոց գրողի մը յօդուածին տակը հրատարակէիք։ Հա՛, խոնարհութիւնը ազէկ բան է, բայց այդ մարդուն յօդուածին տակը երեւնալն ալ փիչ մը անպատուութիւն է ... վերջապէս, մենք ալ անուն ունինք, համբաւ ունինք ... Ինչո՞ւ կը պզտիկցնէք ազգին իրական արժէքները ... Ա՞ր ով է եղեր որ անոր յօդուածը իմ յօդուածէս առաջ պիտի կարդացուի եղեր... Ուրիշ անգամ ասանկ բան չընէք, ա՛լ չեմ գրեր ...

— Աստուած ձայնդ լսէ եւ իրա՛ւ չը գրես... Ազգն ալ ազատի ձեռքէդ, լրա գիրն ալ ...

×

— Քո՞ւ գանգատդ, բարեկամ։

— Ըսեմ... Ինչո՞ւ իմ գրածիս խորագիրը 16 փունթօ գիրերով շարել տուած էիք, իսկ անոր գրածին խորագիրը 24 փունթօ գիրերով ... Ես անկէ պզտի՞կ մարդ եմ ...

— Երկուքդ ալ միեւնոյն չափն ու կշիռը ունիք ...

— Ատա՞նկ եղաւ ... Լա՛ւ, ասկէ ետք տո՛ղ մը բան չեմ գրեր ...

— Ոտքդ պագնեմ, երդում մըն ալ դուն ըրէ որ պիտի չգրես ...

— Մե՛ղք էք... Չենք ...

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԻՏԱԼԻՈՑ Հանրապետութեան Նախագահ Նաս – դահ կրոնքի ուրբաթ օր Մոսկուա կ'երթայ, ուր հրաւիրուած էր պաչտօնապէս։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ հեռատեսիլի եւ ձայնասփիւռի պաչտօնեաներուն գործադուլը կը չարունակուի 11 օրէ ի վեր։

ՄԱԿի ընդհանուր քարտուղար Համմարչոլտ Լէոփոլտվիլ (Քոնկօ) դնաց, ուր երկու օր պիտի մնայ։ Միւս կողմէ, Յունուար 15ին Պրիւսէլի մէջ «կլոր սեղանի» չուրջ ժողով մը պիտի ըլլայ Քոնկոցիներու եւ Պելժերու մասնակցութեամբ, Քոնկոյի անկախութեան պայմանները ճշդելու համար։

Ա. Մ. ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ Նախագահ Նասր, Մարոքի Թագաւորի ներկայութեան, Յունուար 9ին Աւուանի ամբարտակի աչխատանքներուն բացումը պիտի կատարէ։ Աչխատանքները պիտի տեւեն տասը տարի, 367 միլիոն սթերլին արժէ – լով։ Այս ամբարտակը հսկայ լիճ մը պիտի ըլլայ՝ 4000 քառ. քիլոմեթր մակերեսով եւ 80 մեթր խորութեամբ. 140 միլիառ խորանարդ մեթր ջուր պիտի պարունակէ։

Վիէննա պտոյտի գացած 11 Լեհեր ապաստան խնդրեցին աւստրիական կառավարութենէն, Լեհաստան չվերադառնալու համար։

ԿԻՊՐՈՍի մէջ, այսօր, Յունուար 7, տեղի կ'ունենան երեսփոխանական ընտրութիւններ։ առաջին խորհրդարանը պիտի ունենայ 35 յոյն եւ 15 թուրք անդամներ։

ԻՏԱԼԻՈՑ մէջ չոգեկառքի ծանր արկած մը պատահեցաւ առջի օր։ Սոնտրիօ–Միլան ճեպընթացը երկաթուղիէն դուրս ելաւ, 15 հոգիի մահուան պատճառ դառնալով։ մօտ հարիւր վիրաւորներ կան։

ԱԼՊԵՐ ՔԱՄԻԻի յուղարկաւորութիւնը տեղի ունեցաւ Զորեքչաբթի առաւօտ Լուրմարէնի մէջ (Վոջլիւզ), իր կնոջ, ազգականներուն եւ բարեկամներուն ներկայութեան։

ՖԱՈՒՍԹՕ ՔՈՓՓԻի յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ չատ յուզիչ պայմաններու մէջ։ Ըստ ախոյեանին մօրը որոչումին Քոփփի կեանքի ընկերուհին հետեւեցաւ դագաղին եւ ոչ օրինաւոր կինը։ Քոփփի հսկայ հարստութիւն մը կը թողու, որ համաձայն իտալական օրէնքին կը մնայ իր օրինաւոր զաւակին (14ամեայ աղջիկ մը), ախոյեանը սակայն զանազան նուիրատուութիւններով ապահոված էր իր մանչ զաւկին ապրուստը։

ՖԵՐՆԱՆ ԿՈՒԿ մեռաւ 86 տարեկանին։ Ծեր ակադեմականներու ամէնէն երիտասարդը նախկին լրագրող եւ ծանօթ բանաստեղծ էր։

« ԼԸ ՄՈՆԴ» գրաւուեցաւ Ալժէրի մէջ առջի օր, հրատարակած էր կարմիր Խաչի մէկ տեղեկագիրը Ալժերիոյ արդելափակման կայաններու մասին։

ԽՕՍՔ

ՄԻՋԻՆ ՍԵՐՈՒՆԴԷՆ

ՀԻՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ՆՈՐԵՐՈՒՆ

Բ.

Հիներու եւ նորերու մասին վկայութիւններ տալէ առաջ, պարտաւոր ենք հաստատում մը ընել :

— Մեր կեանքին մէջ, հիներու եւ նորերու միջեւ գոյութիւն ունեցող հիմնական տարակարծութեանց եւ անհասկացողութիւններուն պատճառը, անկախաբար՝ բոլո՛ր ժողովուրդներուն համար գոյութիւն ունեցող պատճառներէն, ազգային մեր ճակատագիրն է :

Որպէսզի մարդիկ եղերական բաներ չմտածեն, ընդգծենք նաեւ այդ ազգային ճակատագրին բնոյթը, մեր կողմէ արծարծուած հարցի սահմաններուն մէջ :

Մեր հիները ապրեցան ու գործեցին կամ հայրենի հողերու վրայ, կամ պապենական երդիքներու տակ :

Եթէ նոյնիսկ լքեցին իրենց հայրենական օջախները ու եկան Արտասահման, հոս եւս ապրելու եւ գործելու համար քսան կամ քառասուն տարի, — կազմաւորուեցան սակայն իրենց հայրենիքին կամ ծննդավայրերուն մէջ, ուղղակի մեր կեանքէն թելադրուող ձգտումներու, դաղափարներու եւ իտէալներու մթնոլորտով : Իսկ Սփիւռք գալէ ետք, նոյն այդ մթնոլորտին մէջ մնացին :

Մեր նորերը ծնան, ապրեցան ու կազմաւորուեցան հայրենի հողերէ դուրս, Սփիւռքի զանազան ափունքներուն վրայ եւ կազմաւորուեցան առաւելաբար տեղական ու օտար ազդեցութիւններու ներգործութեամբ : Թէեւ հիներու շուքին տակ, յաճախ անոնց ոգեշնչիչ ներկայութեամբ, սակայն գերազանցօրէն մեծցան ու թրծուեցան իրենց անմիջական միջավայրէն թելադրուող մտածումներով, ձգտումներով եւ նպատակներով :

Մինչեւ հոս ոչինչ կայ զարմանալի :

Ճակատագրական էր հիներու եւ նորերու միջեւ չեշտուող այս տարբերութիւնը :

Մենք չենք ուզեր մանրամասնութիւններու մէջ մտնել, ցայտուն դարձնելու համար նոր սերունդի մտաւոր եւ հոգեկան զարգացման, մարդկային եւ ընկերային ըմբռնումներու, ազգային եւ բարոյական դաստիարակութեան պայմաններու «այլուրութիւնը», — այսինքն այն հիմնական հակադրութիւնները, որոնք անխուսափելի էին, Հայութեան հոգեկան ու ազգային խառնուածքին, առանձնայատուկ նկարագրին, եւ սփիւռքեան հիմնովին տարբեր միջավայրերու, կեանքի հասկացողութեանց ու բարոյական ըմբռնումներու բախումին իբրեւ հետեւանք :

Կարելի է հատորի մը նիւթ դարձնել միայն այս կէտին ուսումնասիրութիւնը կամ վերլուծումը :

Նոր սերունդէն պահանջել, որ ըլլայ հինին նման, ո՛չ միայն միամտութիւն, այլեւ՝ անհեթեթութիւն է :

Եւ, անցնելով հիմա մեր բուն նիւթին, եթէ հարկ է անպայման մեղապարտներ փնտռել ու նստեցնել ամբաստանեալի աթոռին վրայ, կրնանք առ առաւելն ... Աստուծո՛յ դէմ բողոքել :

Չէինք կրնար այսպէս չըլլալ, երբ մեր հայրենիքը կը բզկտուէր, ու մեր ժողովուրդը կը սփռուէր երկրէ երկիր, — պետական կազմակերպութենէ զուրկ, տնտեսապէս սնանկ, եւ ընկերային ու ազգային ճակատներու վրայ՝ անկարելի ճիգերու ստիպողութեան տակ :

Հիները իրենց հետ բերին իրենց իտէալները ու գաղափարները, իրենց գաղափարական դաստիարակութիւնը եւ նըւիրումի ոգին, ինչպէս նաեւ՝ 1850–1900-ական թուականներու մեր ընդհանուր Զարթօնքին թելադրանքները, — պաշտամունք՝ մշակոյթի, ազգային նուիրականութեանց եւ իրաւունքներու, եւ գիտակցութիւն՝ հանդէպ ազգային եւ անհատական պատասխանատուութեանց :

Ասոնք, այս թելադրանքները կամ ձգտումները, ենթահող չգտան Արտասահմանի մէջ : Արիւն ու սուգ բերեր էր Մնացորդացը իրեն հետ : Եւ հրաշք էր իսկապէս, որ վերապրողներ թէ Անապատի սերունդներ յաջողեցան քսան տարուան մէջ ոտքի ելլել, կազմակերպուիլ՝ իբրեւ համայնք, գործել — փոյթ չէ թէ իյնալով ու ելլելով — արտասահմանեան մեր կեանքի բոլոր ճակատներուն վրայ :

Ոչ մէկ նոր իրաւունք ունի ժխտելու հիներու վերապահուած դժուարութիւնները, ազգային վերյայտնութեան ճանապարհին վրայ : Եւ եթէ կան նորեր, որոնք իսկապէս ի վիճակի չեն կշռելու կամ խորաչափելու այդ դժուարութիւնները, ոչ մէկ հին իրաւունք ունի մեղադրելու նմանները, որովհետեւ սորվիլը եւ ապրիլը հիմնովին տարբեր բաներ են :

Ճակատագրական անկարելիութիւնները եւ պատճառները՝ մէկ կողմ, — հարցը տարբեր հաստատումներ ալ կը թելադրէ մեզի :

Եւ հիները ներողամիտ թող ըլլան մեզի, եթէ իբրեւ առաջին հաստատում արձանագրենք, թէ նորերու անտարբերութեան եւ խրտչումին գլխաւոր պատճառներէն մէկը հիներու վերաբերումը եղաւ հանդէպ նորերուն :

« ՎԵՐԱԲԵՐՈՒՄ »ը ընդհանուր խօսք է սակայն :

Ու հարկ է բացատրել, թէ ի՛նչ ըսել կ՛ուզենք այդ «վերաբերում»ով ...

Արդ, առաջին իսկ օրէն հիներէն շատեր մոռցան կամ անգիտացան կարծես, թէ նորերը չէին կրնար հասկնալ հիները ա՛յնքան, որքան հիները պէտք էր, որ կարենային հասկնալ նորերը ...

Պարտաւորութի՛ւն մըն էր, հիներուն համար, առաջին իսկ օրէն ՀԱՍԿՆԱԼ նորերու հոգեկան պայմանները, 1935 թուականին՝ իր քսան կամ երեսուն տարիքը ապրող նոր սերունդը չէր կրնար «արժանաւոր» ներկայացուցիչը ըլլայ հինին : Յարաբերաբար ընկերային, տնտեսական եւ հոգեկան այն պայմաններուն, որոնց մէջ կ՛ապրէր նոր սերունդը, Միջին Արեւելքէն մինչեւ Ծայրագոյն Արեւմուտք, հին սերունդի մտատիպարով նոր սերունդ մը չէր կրնար ապրիլ ու գործել գաղթաշխարհի մէջ :

Մօտաւորապէս նոյն հաստատումը կրնանք ընել այն միւս նոր սերունդներուն համար, որոնք 1930ական թուականներէն մինչեւ այսօր հասան Գաղթաշխարհի մէջ :

Այս կարգի բաղդատութիւններու մէջ, մենք գրեթէ միշտ նկատի կ՛ունենանք ժողովուրդը, սակայն ՄԻՇՏ նկատի չենք ունենար միջավա՛յրը :

Մենք Պոլիս կամ Թիֆլիզ չունինք այսօր :

Չունինք 1915էն ի վեր :

Կիլիկեան շրջաններու մեր ժողովուրդը, հակառակ իր հրաշքի համազօր վերյայտնութեան եւ նուաճումներուն, չկըրցաւ 1908ի Պոլիս մը ստեղծել Արտասահմանի մէջ :

Հիմա, մեր օրերուն, որոշ մարզերու մէջ, ունի աւելին, քան այսօրուան Պոլիսը :

Սակայն չունի, չունեցաւ 1870 – 1915ի Պոլիսը : Չունի նոյնիսկ այսօրուան Պոլսոյ որոշ յատկանիշները :

Կ՛ուզենք ըսել, թէ չի բաւեր նոր սերունդներ ունենալ, հին իտէալները, հին ըմբռնումները, հին ազգային արժանիքները հին ձեւով ու խորքով երկարաձգելու համար :

Անհրաժեշտ է ունենալ նաեւ ա՛յն մթնոլորտն ու միջավայրը, որուն մէջ մեծցան ու գործեցին հիները :

Հին սերունդը, անշուշտ իր ազգային բծախնդրութեան եւ դիւրազգածութեան մղումով, մինչեւ այսօր հինին շարունակութիւնը կամ, նմանութիւնը կը փնտռէ նորերուն մէջ. եւ երբ չի գտներ, կը զարմանայ կամ կը դժգոհի :

Ոչ միայն կը զարմանայ եւ կը դժգոհի, այլեւ ու մանաւանդ՝ կը դատապարտէ՛ :

Մենք, իբրեւ միջին սերունդի ներկայացուցիչ, այս դատապարտութիւնն է, որ կը նկատենք անիրաւ :

Եւ կ՛ուզենք ընդգծել, իբրեւ խորունկ համոզում մը, թէ նոր սերունդը նո՛յնքան խոր ու զօրաւոր կերպով հայրենասէր է, յեղափոխական է, իր իրաւունքներուն գիտակ է, որքան հինը :

Աւելին, նոր մեր սերունդները նուազ զգացական եւ աւելի իրատես են, գէթ այն գաղութներուն մէջ, ուր հնարաւորութիւնը ունին ընկերային եւ քաղաքական գիտութիւններու հետեւելու եւ թրծուելու իբրեւ վաղուան մեր ղեկավարութիւնը :

ԱՐՄԷՆ ԱՄԱՏԵԱՆ

(Շար.)

ՄԱՐԴՈՒ ԵՒ ԲՆՈՒԹԵԱՆ

ԵՐԳԻՉԸ

Ակսել Բակունցը ներկայացուցիչն էր գրողներու այն սերունդին որին կեանքի կոչեց Յեղափոխութիւնը եւ որը աննկարագրելի աւիւնով եւ ծանր երկունքով, ազնիւ խանդով եւ հերոսական ջանքերով դրեց Խորհրդ. գրականութեան հաստատուն հիմնաքարերը : Գրականութեանը Բակունց ծառայեց շատ քիչ՝ ընդամէնը մէկ տասնամեակ : Նա չթողեց բազում հատորներ : Նրա այսպէս ասած « հատընտիր»ը ամփոփւում է մի ստուար հատորի մէջ : Սակայն իր նշանակութեամբ ու տեսակարար կշիռով այդ հատորը անհունօրէն մեծ տեղ է գրաւում գեղարուեստական խօսքի պատմութեան մէջ : Այդ հատորը նախ եւ առաջ հիանալի է այն ստեղծող հեղինակի մտքերի եւ իտէալների զարմանալի ներդաշնակ ամբողջականութեամբ :

Գիւղացու զաւակ եւ զբաղմունքով գիւղատնտես՝ Ակսելը մանկութեան տարիներից սկսած ճանաչեց հայ երկրագործի «ոսկեայ հոգին», նրա մարդկային բազում առաքինութիւնները, նրա հոգեկան աշխարհի անթիւ գեղեցկութիւնները եւ այդ ամէնը յետագայում քանդակեց իր երկերում՝ կենցաղանկարներում, ակնարկներում, պատմուածքներում : Էջ առաջ թերթում ես Բակունցի արձակը՝ սկսած փոքր ձեւերից մինչեւ «Կէօրես» վիպակ – քրոնիկոնը, հասնում մինչեւ «Կարմրաքարը » եւ « Խաչատուր Աբովեան » անաւարտ վէպի տողերին, եւ թըւում է թէ կարդում ես մեծ վէպի տարբեր գլուխներ, այնքան ամբողջական է գրողի հայեացքը, անսասան՝ նրա վերաբերմունքը դէպի աշխարհը, մարդիկ, բնութիւնը այնքան օրկանական հայկական ազգային է նրա կեսափիլիսոփայութիւնը :

Ժողովրդայնութիւն, հայրենասիրութիւն, իրապաշտ ճշմարտութիւն, քաղաքացիական ազնուութիւն, — ահա ինչ արմատական գիծերից էր բաղկացած Բակունցի անհատականութիւնը, ինչ խոր աղբիւրներից էր սնւում նրա տաղանդը : Նրա ստեղծագործութեան միջով սկսած գրական աշխատանքի առաջին ցոլքերից մինչեւ արուեստի հազուագիւտ կարելիութեան այնպիսի նմոյշներ, ինչպէս «Միրհաւը», «Ալպիական մանուշակը », «Սեւ ցելերի սերմնացանը », «Պրովինցիայի մայրամուտը», «Ծիրանի փողը », արձակի այնպիսի թանկագին բեկոր, ինչպէս «Կարմրաքարը» , — բոլոր այս երկերի միջով անցնում է ըստ էութեան մի կեդրոնաձիգ թեմա : Ո՞րն է դա : Ասենք Պուշկինի խօսքերով՝ «Մարդու ճակատագիրը, ժողովուրդի ճակատագիրը» : Բակունցի գրական կեանքում նրա ստեղծագործական աշխարհի ձեւաւորման գործում նշանակալից դեր խաղաց Յ. Թումանեանի գեղարուեստական աւանդութիւնը : Կարելի է համարձակօրէն ասել թէ հայ գրողներից ոչ ոք այնքան ներքուստ չի զգացել նոր ժամանակներում հանճարեղ Լորեցու աւանդների շարունակման կենսական նշանակութիւնը, որքան Բակունցը՝ Թումանեանի «դպրոցի» արժանաւոր աշակերտը :

Ըստ որում այդ «դպրոցում» նա ստացել է ոչ միայն գրական վարպետութեան դասեր, այլեւ աւելի մեծ բան՝ խոր յարգանք դէպի ժողովրդական բնաւորութիւնները, ժողովուրդի պարզ ու անյաւակնոտ կենցաղը, անսահմանօրէն ուժգին սէր հայրենի հողի նկատմամբ :

Գեղարուեստագէտը ընթերցողի հետ գերազանցօրէն խօսում է անուղղակի ձեւով : Նրա սեփական մտքերը եւ իտէալները մենք կռահում ենք նրա հերոսների «օգնութեամբ», ճանաչում ենք նրա անհատականութիւնը, նոյնիսկ այն դէպքում՝ եթէ նա «ցանկանում է» իրեն «թաքցնել» տողերի հիւսուածքում : Այդպիսի իսկական, ճշմարիտ, շռայլ գրող է Բակունցը որ գրականութեան եկաւ իր հոգու սեփական երգով, բերեց իր ասելիքը : Իր կերտած, աւելի լաւ է ասել քանդակած այնպիսի կերպարներով, ինչպէս ժողովուրդի հաւատը մարմնաւորող Արթին Պապը («Նամակ Ռուսաց թագաւորին»), գիւղաշխարհի գեղեցկութեան խորհրդանշան խոնարհ աղջիկը (համանուն պատմուածքում), իր մաքուր արիւնը հայրենի սեւահողին խառնած սերմնացանը («Սեւ ցելերի սերմնացանը »), իր սիրոյ մէջ անկրկնելիօրէն պանծալի Դիլան տային («Միրհաւը»), հայրենի աշխարհի ազատագրութեան մարտիկ Անտոն («Բրուտի տղան»), արդարամտութեան բարձրագոյն արժէքը՝ Լառ Մարգարը (համանուն պատմուածքում) եւն. : Բակունցը ընթերցողին ցուցադրում է հայ ժողովուրդի նուիրական արժէքները, նրանց միջոցաւ նա բացայայտում է ազգային բնաւորութեան էական յատկանիշերը, յամառ կենսատոկունութեան եւ զգացմունքի անաղարտ գեղեցկութեան հայրենի հողի պաշտամունք եւ արդար կենսափիլիսոփայութիւն :

Իր հերոսների, հողագործների, բրուտների, այգեգործների, ջուրների, մաճկալների, սերմնացանների հասարակ աշխատաւորների մէջ «մարդուն» պանծացրեց այդ մարդուն, նրա մէջ փնտռելով իսկական գրականութեան բաղադրանիւթը : Սակայն դա, այսպէս ասած, վերացական «պոետականացում» չէր այլ յենւում էր կեանքի իրական տուեալների, հասարակաց հայ գիւղացու «թաքնուած» գեղեցկութիւնների ճանաչման վրայ :

Բակունցը նաեւ սոցիալականօրէն խոր մտածող արուեստագէտ էր : Իր հերոսներին նա ցուցադրեց ոչ թէ «մաքուր ըզգացմունքի» շրջանակներում, այլ սոցիալ տնտեսական կապերի ու փոխյարաբերութիւնների, նրանց առօրեայ կենցաղի մէջ : Նրա վաստակը, ինչպէս ասացինք, մի շնչով, մի ամբողջական մտորումով գրուած գիրք է : Եթէ չհաշուենք առանձին ժամանակաւոր «տուրքերը», ապա իրօք նրա գիրքը ընկալում ենք իբրեւ մի իմաստուն եւ ողբերգական, ճշմարտացի ու խոր, կենդանի եւ հաւաստի պատմութիւն հայ ժողովրդի մասին : Այդ պատմութիւնն սկսւում է նահապետական կեանքի ցուցադրումով, երբ ժողովրդական կենցաղի անպաճոյճ պարզութիւնը ընդհարւում է « քաղաքակրթութեան » հետ եւ ծնում ողբերգական տագնապի ու ողբերգական ցաւի տրամադրութիւններ («Մթնաձոր» ժողովածուն, «Կէօրես» երգիծական երկը) : Այդ պատմութեան յաջորդ գլուխը պատմում է այն մասին թէ ի՛նչպէս ժողովուրդը իր հոգին բացում է յեղափոխութեան առաջ («Սեւ ցելերի սերմնացանը », «Բրուտի տղան») :

Բակունցի ժամանագրութեան միւս էջը պատմում է այն մասին թէ ինչպէս նոր կեանքի շունչը մտաւ նախկին Մըթնաձորը, լուսաւորելով կենսագործունէութեան ծարաւ հայ աշխատաւորին, նրան դնելով պատմութեան գլխաւոր ուղու վրայ : Ժողովուրդի անցած ճանապարհի հանգուցային փուլերը Բակունցը սրտացոլեց կեանքի գլխաւոր պահերի մէջ, գերազանցապէս հոգեբանութեան միջոցով :

Բակունցի ստեղծագործութիւնը ունի մի ուրիշ կարեւոր կողմ եւս : Նա այն գրողներից է որոնք ստեղծագործում են « կեանքի ազդեցութեամբ », որոնց գրական աշխատանքը սկսւում է ոչ թէգրասեղանի առաջ, այլ ուղղակի կեանքի մէջ. մարդկանց եւ բնութեան մէջ, որոնք ընթերցողին եւս մասնակից են դարձնում աշխարհը գեղարուեստօրէն ընկալելու բովանդակ հաճոյքին : Ստեղծագործական այս առանձնայատկութեան մասին Աւետիք Իսահակեանը դեռ 1934ին Փարիզում գրել է ջերմ, ներշնչուած տողեր, Բակունցին համարելով «հայ արձակի ամէնէն տաղանդաւոր ներկայացուցիչը » (տես ՀՕԿ 1934, գրական հունձը Խորհր. Հայաստանում) :

Բակունցին բարձր է գնահատում նաեւ Եղիշէ Չարենցը՝ 20ական թուականների գրական շարժման պարագլուխը, առաջ բերելով նրա արուեստի լուսեղէն պայծառութիւնը, նորավէպերի «մաքուր սկիհներում պահուած» իտէալների խորութիւնը եւ «միւռոնի» նման սրբազնագոյն» պաշտամունքը մայրենի լեզուի նըկատմամբ : Չարենցը յանձին Բակունցի տեսնում էր հայկական նորավէպի փայլուն աւանդների անխարդախ շարունակողին, գրականութեան մէջ ժողովրդայնութեան սկզբունքի յաղթանակի համար մարտնչողին, հմուտ ոճաբանին, որի երկերում Հայոց լեզուն հնչում է իր ամբողջ գեղեցկութեամբ, անխարդախ ժողովրդական ձեւերով, նկարչական եւ երաժշտական արտայայտման անթիւ հնարաւորութիւններով :

Բակունցը գրական իսկական աշխատաւոր էր : Ժողովուրդի խօսքի արտայայտման դիպուկութեան սիրուն՝ նա մեծածոյն աշխատանք է կատարել, իւրաքանչիւր բառի, դարձուածքի վրայ, որպէս

ԱԿՎԱՆՈՒ ՂԱԶԱՐԻ

ՎԱՅԱԽՅԱ ՂՈՒԼՈՅԱՆ

ԺԱՆ ՔՈՎՍԵՓ

Ա.

— Մարի, չոլոմ կ՚ուզես որ քե տանեմ Ամերիկա, ամուսնանանք հոն, ապրինք հոն, ինչպէս ուզես ըլլայ, միայն թո՛ղ տանք այս ահաւոր կեանքը...

— Պահե՛ք, պահե՛ք, պահե՛ք, ես ալ կ՚ուզեմ ձեզի հետ գալ, բայց ինչպէ՞ս կրնամ ձեզ հետեւիլ, երբ ես ալ ձեզ պէս ամուսնացած եմ, ունիմ կին մը եւ զաւակներ...

Տղան, որ ամբողջ երեկոյ ինքզինքը կը տանջէր, որպէսզի կարենայ Մարին համոզել, որ ինք ալ ամուսնացած է, ունի կին մը եւ զաւակներ, ուրախութենէ ցնծաց, երբ Մարի ըսաւ թէ ինք ալ ամուսնացած է, ունի կին մը եւ զաւակներ։

— Ուրեմն, ըսաւ Մարի, ինչո՞ւ կ՚ուզես որ ես քեզի հետ գամ, երբ դուն ալ ամուսնացած ես։

— Ես կ՚ուզեմ որ դուն գաս, որովհետեւ ես ալ ամուսնացած եմ, ունիմ կին մը եւ զաւակներ, ինչպէս որ դուն ալ ամուսնացած ես, ունիս ամուսին մը եւ զաւակներ։

Մարի, որ ամբողջ երեկոյ իր ամուսինը կը խաբէր, որպէսզի տղան իրեն հետեւի, ուրախութենէ ցնծաց, երբ տղան ըսաւ թէ ինք ալ ամուսնացած է, ունի կին մը եւ զաւակներ։

Տղան, որ ամբողջ երեկոյ Մարիին հետ ամուսնացած եղած ձեւացուցած էր, որպէսզի Մարի համոզուի, որ ինք ալ ամուսնացած է, ունի կին մը եւ զաւակներ, եւ որպէսզի Մարի հետեւի իրեն, երբ ինք ալ

այս երկրէն չհեռանաս, հրեայ խող,1960-ին քեզմով ապուր պիտի եփենք »:

Քարլսբրունա (Շուէյտ).— Եկեղեցիի մը եւ չոզեկառքի մը վրայ կեռ – խաչեր գծուած էին:

Վիէննայի մէջ պայքարը կը չարունակուի նամակներով, որոնք կը ղրկուին Հրեաներու. հակասեմականները կը ըսպառնան քաղաքին սինակոկը պայթեցնել:: Միւս կողմէ, կեռ – խաչ մը գծուած էր Օփերային վրայ:

Հռոմի ոստիկանութիւնը անակնկալ ձերբակալութիւններ ըրաւ նոր – ֆաչական չրջանակներու մէջ: Թիւրէնի ընկերվարական ակումբին վրայ կեռ – խաչ մը գծուած էր:

Ձենովայի մէջ Հրեաներու դէմ թռուցիկներ գտնուեցան:

Աքէնիի հրէական հիւանդանոցին վրայ կեռ – խաչեր գծուած էին:

Մելպուռնի մէջ (Աւստրալիա) կեռ – խաչերուն միացած էր «մահ Հրեաներուն» արձանագրութիւնը:

Մարշալթաուն (Միացեալ Նահանգներ). սինակոկի մը վրայ կեռ –խաչեր գծուած էին:

Նման արձանագրութիւններ տեսնուեցան Արեւելեան Գերմանիոյ, ինչպէս նաեւ Պորտոյի եւ Թուլուզի մէջ (Ֆրանսա):

Այդ ընդհանուր այն է սակայն, թէ հակասեմական արձանագրութիւնները կը յիշեն նաեւ ... Թել – Ավիվի (Իսրայէլ) սինակոկին եւ կառավարական չէնքին պատերուն վրայ:

Այս դէպքերը առիթ դարձան որ Հրեայ որակումը պաշտօնապէս սահմանուի Իսրայէլի ներքին նախարար՝ Մօշէ Շափիրոյի կողմէ: Համաձայն այս պաշտօնական յայտարարութեան.— Հրեայ է ան որ Հրեայ մօրմէ ծնած է եւ հրէական մկրտութիւն ստացած է այսինքն՝ այլ մարդոց համար թլփատութիւն, կիներու համար ծիսական լոգանք: Այս նոր որոշումը կը փոխարինէ 1958ին որոշածը եւ որուն համաձայն հրեայ ճանչցուած էր ան որ հրէականէն զատ ուրիշ ոչ մէկ դաւանանքի կը պատկանէր: Սակայն այս որակումը չատ ազատական նկատուած էր եւ առիթ տուած որ կրօնական ձակատի նախարարները հրաժարին:

''ՅԱՌԱՋ'' ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ
ՆՈՐ ՏԱՐՈՒԱՆ ԱՌԹԻԻ

Տիկին Հայրապետեան (Սեթիֆէն) մէկ տարեկան «Ցառաջ» կը նուիրէ իր ամուսնոյն եղիչ Հայրապետեանի:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Մարսէյլէն Այրի Տիկին Ազատուհի Աստուբեան եւ զաւակները, ինչպէս նաեւ Սամուէլեան եւ Աստուբեան ընտանիքները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ ժամը 10·30ին Փրատոյի Մայր եկեղեցւոյն մէջ, իրենց ամուսնոյն, հօր եւ հարազատին՝

ԱՐԱՄ ԱՍՏՈՒՐԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ:

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Լիոնի եկեղեցաչէն յանձնախումբը չընորհակալութեամբ ստացաւ հետեւեալ գումարները ի նպաստ Լիոնի եկեղեցւոյ չինութեան.—

Պ. Անդրանիկ Օպոզեանէ 150·000 ֆր., Ոմն երկու ընտանիք 20·000 ֆր., Տէսի – Նաբնակ Պ. Աբրահամ Սալապաշեանէ երեք հազար ֆրանք: (Հին ֆրանք):

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի Տօնածառ – հանդէսով՝ Ցունուար 10ին, կիրակի կէսօրէ ետք, ժամը 3ին, Հ. Ց. Դ. Տան մէջ: Նախաձեռնութեամբ Փ. Կ. Խաչի Տէսինի մաս – նաճիւղին եւ մասնակցութեամբ դպրոցին աշակերտութեան:

Գեղարուեստական ճոխ յայտագիր:

Ներկայացում, արտասանութիւն, տրամախօսութիւն, եւ այլ անակնկալներ: Ղեկավարութեամբ ուսուցիչ Պ. Թրագօշի:

Կը հրաւիրուի Տէսինահայութիւնը անխտիր:

Մուտքը ազատ է:

''ՅԱՌԱՋ''Ի ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Ֆրանսա եւ հասարակապետութիւն.—
Տարեկան.— 40 Ն. Ֆր. (4000)
Վեցամսեայ 22 Ն. Ֆր. (2200):
Արտասահման.—
Տարեկան 50 Ն. Ֆր. (5000):
Բաժանորդագրութիւնները կը վճարուին կանխիկ:

ՆՈՐ ՏԱՐԻ ԵՒ Ս. ԾՆՈՒՆԴ
Ժամանակացոյց արարողութեանց

—o—

ԱՐՆՈՒՎԻԼ

Ս. Ծննդեան հոգեպարար արարողութիւնները կը սկսին յառաջիկայ Ցունուար 9ի Շաբաթ երեկոյ ժամը 5ին:

Սիրով կը հրաւիրուի ժողովուրդը ներկայ ըլլալու այդ օրուան հանդիսաւոր արարողութեանց եւ Ս. Պատարագին:

ՎԱԼԱՆՍ.— Ս.ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Ցունուար 7.— Հինգշաբթի, Ցիշատակ Մեռելոց, առաւօտեան ժամերգութիւն, ժամը 9ին:

Ցունուար 10.— Կիրակի, Ջրօրհնէքի արարողութիւն, ժամը 10ին:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Ցունուար 9, Շաբաթ, Ճրագալոյց, առաւօտեան ժամերգութիւն ժամը 8·30ին: Երեկոյեան ժամերգութիւն 4·30ին: Ս. պատարագ, երկսեռ խումբով 6ին:

Ցունուար 10, Կիրակի, Ս. Ծնունդ եւ Աստուածայայտնութիւն, առաւօտեան ժամերգութիւն ժամը 7·30ին: Ս. պատարագ բազմաձայն երկսեռ խումբով ժամը 9·45ին, Հոգեհանգիստ Մեռելոցի ժամը 11·15ին, Ջրօրհնէք ժամը 11·45ին:

ՊՕՄՈՆ

Ցունուար 7, Հինգշաբթի, Ցիշատակ Մեռելոց ընդհանուր Հայոց, սկիզբ ժամերգութեանց ժամը 8·30ին, Ս. պատարագ ժամը 10ին, Հոգեհանգիստ ննջեցեալոց ժամը 11·45ին:

Կիրակի, 5րդ օր Ծննդեան, սկիզբ արարողութեանց ժամը 8·30ին:

Ս. պատարագ ժամը 10ին:

Հանդիսաւոր Ջրօրհնէքի արարողութիւն ժամը 11·45:

Ս. ՑԱԿՈԲ (ՊՈՒԼՎԱՐ ՕՏՏՕ)

Շաբաթ, Ճրագալոյց, երեկոյեան ժամերգութիւն Ս. պատարագ:

Կիրակի, Ս. Ծնունդ եւ Աստուածայայտնութիւն, առաւօտեան ժամերգութիւն, Ս. պատարագ, Հոգեհանգիստ Թաղիս ննջեցեալոց հոգւոյն, Ջրօրհնէք:

ԼԻՈՆ

Լիոնի եւ չրջաններու Ազգային Միութիւնը կը հրաւիրէ հաւատացեալ հայ ժողովուրդը ներկայ ըլլալ Ս. Ծննդեան հոգեմաչ արարողութեանց:

Շաբաթ, օր Ճրագալոյց, սկզբնաւորութիւն ժամերգութեանց իրիկուան ժամը 4·30ին, ընթերցում դիրքերու ժամը 5ին:

Կիրակի, Ս. Ծննդեան արարողութիւն, սկզբնաւորութիւն ժամերգութեանց, առաւօտուն ժամը 7·30ին: Պատարագ ժամը 10ին: Ջրօրհնէք ժամը 11·30ին:

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

Կազմակերպուած Ֆ. Կ. Խաչի կեդր. վարչութեան կողմէ, մասնակցութեամբ Փարիզի չրջանի 10 մասնաճիւղերուն:

Ցունուար 7ին, ժամը 15 – 18 Սալ Գատէի մեծ սրահին մէջ, 21 Րիւ Գատէ:

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին:

Անի Թարօն իր գեղեցիկ պարերով:

Կայանի խումբէն Սիւզան Մուրատեան, Սօնա Տէր Խաչատուրեան, Գլոտին Գէհեայեան ծիծաղաչարժ «սքէչ»ով:

Ժան Փիէռ Ներկարարեան (ջութակ):

Իսիլ Մրիմեան վարժարանի երգչախումբը կ'երգէ կայանի քայլերգը, յօրինուած Տիկին Էլ. Բիւզանդի կողմէ, երաժշտութիւն Մեսրոպեանցի, առաջնորդութեամբ Ս. Քալեանի:

Արտասանութիւններ «Անարատ Ցղութեան» աչակերտներու կողմէ:

Ջեռնածու կի – Պեր:

ԿԱՂԱՆԴ ՊԱՊԱ ՆԱԽԸՆԹՐԻՒ

Կը հրաւիրուին ծնողքները եւ բարեկամները իրենց փոքրիկներով, մասնաւոր օթոբաուներ Շաւիլլէն, Ալֆորվիլլէն, Առնուվիլլէն, Իսիէն, Քաչանի օթոբաուին համար հաւաքուիլ 39 Րիւ Մատամ Քիւրիի, Պաննէօ, ժամը 14ին:

Ալֆորվիլլէն հանրակառքը կը մեկնի ժամը 14ին, Փլաս Քարնոյէն: Միւս արուարձաններէն կը խնդրուի տեղեկանալ տեղւոյն մասնաճիւղերէն:

Շաւիլի կապ. Խաչի մասնաճիւղին կողմէ վարձուած օթոբաս մը «Փուան տը Շաւիլ»էն կը մեկնի ժամը մէկուկէսին, կը հանդիպի հայկական ղպրոցը եւ կը կենայ Շաւիլի օթօպիւսի բոլոր կայանները: Դպրոցական տարիք ունեցող բոլոր փոքրիկներուն համար ճամբոր – դութիւնը ձրի է՝, իսկ մեծերու համար 3·00 Ն.Ֆր.: Իսիէն կը մեկնի ժամը13·30ին, դպրոցին առջեւէն:

ՇՔԵՂ ՊԱՐԱՇԱՆԴԷՍ
ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Այս Շաբաթ (Ցունուար 9), նախաձեռնութեամբ կապոյտ Խաչի տեղական մասնաճիւղին, Սալ տէ Ֆէթի մէջ:

Առաջնակարգ նուագախումբ Լիոնէն: կը մասնակցի երգչուհի Ռընէ Կապի:

Հ. Յ. Դ.
ԴԱՍԱԽՕՍԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Կազմակերպուած Հ.Ց.Դ. Փոթորիկ խումբի կողմէ:

Կը դասախօսէ՝ ԸՆԿ. Ս. ԹՈՐՈՍԵԱՆ:

Նիւթ՝ Լեզուական խնդիրը խորհրդայինի Միութեան մէջ:

Այս Շաբաթ, ժամը 21ին, Մշակոյթի Տան մէջ: Կը հրաւիրուին չրջանի բոլոր ընկերները եւ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի անդամները:

ԱՄԱՆՈՐԻ ՀԱՆԴԷՍ

Իսիլ Մրիմեան վարժարանի Ամանորի հանդէսը, այս կիրակի, ժամը 16ին, վարժարանին մէջ:

Աչակերտութեան կողմէ պիտի ըլլան արտասանութիւններ, երգեր, տրամախօսութիւններ եւ մանկական թատերախաղ մը՝ «Կաղանդ Պապան»:

Կը հրաւիրուին ծնողքները, եւ Իսիլի զաղութը, ներկայ գտնուիլ սոյն հանդէսին:

Կը խնդրուի ճչդապահ ըլլալ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Լիոնի եկեղեցաչէն Տիկնանց Միութիւնը չնորհակալութեամբ ստացաւ հետեւեալ նուիրատուութիւնները ի նպաստ Լիոնի եկեղեցւոյ չինութեան.—

Թարարէն Տէր եւ Տիկին Գոչունեանէ երկու հազար ֆրանք, հանգուցեալ Մարիկա Պահարեանի մահուան առջին տարելիցին առթիւ եւ հանգուցեալ Ա. տարելիցին առթիւ եւ հանգուցեալ Ա. Գալուստ Չաքարեանի մահուան 6րդ տարելիցին առթիւ:

Պ. Կարապետ Թուֆայեանէ հազար ֆր., իր զինուոր մեկնելուն առթիւ: Միշտ հաւատարիմ Ոմն բարերարէն հինգ հազար ֆրանք: Պ. Յակոբ Մանկեանէ իր տիկնոջ ապաքինման համար երեք հազար ֆրանք: Հանգուցեալ Նազար Թէրզեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի Պ. Արսէն Թէրզեանէ հինգ հազար ֆր., Պ. Յակոբ Մանկեանէ երկու հազար ֆր.:

(Ծանօթ.— Գումարները տրուած են Ցունուար 1էն առաջ, հին ֆրանքով):

ԵՂԱՆԱԿԻՆ ԱՄԷՆԷՆ ՓԱՅԼՈՒՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ
ՇԱՐՄՕՆՒԷՐԻ ԿՐԱՆ ՍԵՐՔԼԸ ՇՔԵՂ ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Ի նպաստ Լիոնի եկեղեցւոյ Շինութեան, Եկեղեցաչէն Տիկնանց Միութեան կողմէ կազմակերպուած պարահանդէսը տեղի պիտի ունենայ Ցունուար 10ին, կիրակի օր, ժամը 16էն մինչեւ առաւօտ:

Փարիզի ՍՕՍի Փօլքլորիկ խումբը, ղեկավարութեամբ Տիկին Փիւրնէրեանի, եւ մասնակցութեամբ Պ. Ձէրահեանի պիտի ճոխացնէ այս պարահանդէսը, հայկական հաճելի եւ ինքնուրոյն պարերով եւ երգերով:

Մասնակցութեամբ ԱՐՄԵՆԻԱ նուագախումբին ղեկավարութեամբ ՊԵՐՆԱՐ ՏԻՏԻՃԵԱՆԻ:

Նոյնպէս Շարպօնիէրի միջազգային խումբին աքրաբսիոններով եւ նուագախումբով ճոխացած:

Տեղերը սահմանափակ ըլլալով, կը խնդրուի յարգոյ հայ ժողովուրդէն, այժմէն ապահովել իրենց տեղանքներն ու տոմսերը:

Հեռաձայնել.— 28–54–03 եւ կամ ժամը 16էն յետոյ 60–47–18:

PENSION
DE
FAMILLE
AVEC CONFORT
M.O. AVAKIANTZ
52, Grand'rue
Montcerf (S. et M.)
Tél. 57
POUR RETRAITÉS - CONVALESCENTS - REPOS
Téléphoner SUF. 82-59
aux heures de repas

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍԱԼԵՐ
ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԵԱՄԲ եւ ՂԵԿԱՎԱՐՈՒԹԵԱՄԲ
ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ
(DISQUES VOGUE)

Հրապարակ ելաւ

MC 20162	Arménie Immortelle	15 կտոր, խմբերգ եւ նուագախումբ
» 20103	Հայ եւ կովկասեան	ժող. նուագ եւ երգ. 16 կտոր
» 20136	Arménie	14 կտոր Հայաստ. եւ գեղջուկ երգեր:
» 20157	Reflets d'Arménie	14 կտոր տոհմիկ եւ ռոմանթիք երգեր
10016	Իրիս Պիւլպիւլեան	10 մեներգ նուագախումբով:

Երգուած Փարիզի հայկական երգչախումբին կողմէ
Ֆոլքլորիք մեծ նուագախումբի ընկերակցութեամբ

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ

MC 20114	Եկմալեան պատարագ և Ծննդեան տաղեր	20 կտոր, քառաձայն խումբ, երգչոն
MC 20150	Կոմիտասեան պատարագ, 20 կտոր,	

պատարագիչի բաժինով, մեներգ՝ Պիւլպիւլեան եւ Սերոբեան, 55 վայրկեան

Ստանալու համար դիմել Արա Պարթեւեանի, 14, Rue Petit, Paris 19e, BOT. 99-22 եւ եկեղեցւոյ դիւանատունը:

Imprimerie Spéciale du Journal « Haratch »

ՅԱՐԱՏ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց. 22 Ն. Ֆր.

Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ 8 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

VENDREDI 8 JANVIER 1960

36ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8691 — 36EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4492

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՀԱՅ ԳԱՂՈՒԹՆԵՐԸ

Փայլուն վիճակ մը չեն ներկայացներ Եւրոպայի հայկական փոքրիկ գաղութները :

Ցիրուցան Հայեր կ'ապրին Անգլիոյ, Պելժիոյ, Զուիցերիոյ, Իտալիոյ, Աւստրիոյ եւ Գերմանիոյ մէջ : Մաս մըն ալ՝ Հոլանտայի մէջ :

Անգլիոյ Հայերը համախմբուած են Լոնտոնի եւ Մանչեսթըրի մէջ, ուր եկեղեցի ալ ունին :

Մեր թղթակիցը կանոնաւորաբար արձագանգ կը դառնայ մայրաքաղաքի ազգային կեանքին : Մեր հայրենակիցները պարբերաբար հանդէսներ կամ հանդիպումներ կը կազմակերպեն, առանց որոշ ծրագրի, պատահական կերպով, երբ կարեւոր անձնաւորութիւն մը կամ բարձրաստիճան եկեղեցական մը կ'այցելէ Լոնտոն :

Համայնական Խորհուրդը ծրագրած էր կառուցանել Ազգային Տուն մը՝ քսան հազար սթերլին արժէքով : Առաջին առթիւ հանդանակուած էր այս գումարին կէսը: Չենք գիտեր թէ ի'նչ հետեւանք տրուած է ծրագրին :

Լոնտոնի եւ Օքսֆորտի մէջ կան ուսանողներ Եգիպտոսէն, Կիպրոսէն, Հնդկաստանէն, Իրանէն եւ այլ երկիրներէ :

Ցաւալի է արձանագրել, որ հին գաղութի մնացորդացի զաւակները ուծացման ճամբան բռնած են : Ցաճախագէպ կը դառնան օտար ամուսնութիւնները : Նոր սերունդը հնարաւորութիւն չունի մայրենի լեզուն սորվելու :

Պելժիոյ Հայերը — թիւով շուրջ 800 հոգի — կը բնակին Պրիւսէլի եւ Անվէրսի մէջ: Մեծ մասամբ վաճառական են եւ բարեկեցիկ : Ոչ եկեղեցի ունին եւ ոչ ալ ակումբ : Տարիներ առաջ հաւաքատեղի մը ունէին: Հիմա այդ ալ չկայ :

Գաղութին գործերը կը վարէ Ազգային Միութիւնը : Անոր կից կայ Օժանդակ Տիկնանց Միութիւն մը, որ տարեկան պարահանդէս մը կուտայ՝ հասոյթ ապահովելու համար : Ծնունդին եւ Զատիկին եկեղեցական մը կը հրաւիրեն Լոնտոնէն կամ Փարիզէն — եթէ տրամադրելի մէկը գտնեն — պատարագելու Անգլիկան եկեղեցիին մէջ :

Պելժիոյ զանազան քաղաքներուն մէջ կան հայ ուսանողներ — մեծ մասամբ Նուպարեան սաներ — որոնց գործունէութեան մասին բան մը չլսեցինք վերջացող տարուան ընթացքին :

Իտալիոյ Հայերը մեծ մասամբ կ'ապրին Միլանոյի մէջ, — շուրջ 400 հոգի : Վեց տարի առաջ յաջողեր էին նոր կառուցուած չէնքի մը մէջ ունենալ Հայկական Ակումբ մը, որ դարձած է հաւաքավայր՝ արտասահմանէն այցելող հայրենակիցներու համար: Ակումբը օժտուած է արդիական պահանջները գոհացնող ամէն բանով — դաշնակ, հեռատեսիլի եւ ձայնասփիւռի գործիք, սառնարան : Ակումբին մէջ կը սարքուին դասախօսութիւններ՝ մշակութային նիւթերու շուրջ, ու նաեւ՝ ազգային ու եկեղեցական հանգամանք ունեցող հանդէսներ : Երբեմն ալ՝ ընդունելութիւններ :

1958ի Սեպտեմբերին կատարուեցաւ օծումը իրենց նորակառոյց եկեղեցիին :

Չենք խօսիր Վենետիկի մասին: Մխիթարեան հայրերու գործունէութիւնը ծանօթ է բոլորին, կրթական ու գրական մարզերուն մէջ :

Աւստրիոյ մէջ Վիէննան է գլխաւոր կեդրոնը Հայութեան: Մխիթարեան Միաբանութիւնը իր հրատարակութիւններով կը շարունակէ մշակութային աշխատանքը : Մայրաքաղաքին մէջ ցրուած Հայեր եւ ուսանողներ կենդանութեան նշաններ ցոյց կուտան երբեմն՝ հաւաքոյթներ եւ դասախօսութիւններ սարքելով :

Զուիցերիոյ մեր հայրենակիցները — փոքր թիւով — ընդհանրապէս կ'ապրին համալսարանական երկու քաղաքներու՝ Ժընեւի եւ Լոզանի մէջ, ուր հին ժամանակներէ ի վեր ունեցած ենք — եւ դեռ այսօր ալ ունինք — հայ ուսանողներ :

Այս վերջինները շատ քիչ անգամ կը կազմակերպեն հաւաքոյթներ, երբեմն դասախօսներ հրաւիրելով Ֆրանսայէն :

Ժընեւի Հայերը ունին գաղթային մարմին մը, որ կը ջանայ ազգային ոգին վառ պահել այդ հիւրընկալ երկրին մէջ:

Գերմանիոյ Հայերը ամփոփուած են Պերլինի եւ Շթութկարտի մէջ, մաս մըն ալ՝ Համպուրկ եւ Միւնիխ : Ունինք հայ ուսանողներ զանազան քաղաքներու մէջ :

Վերջացող տարուան ընթացքին կազմուեցաւ Հ. Յ. Դաշնակցութեան խումբ մը Համպուրկի փոքրաթիւ գաղութին մէջ — 55 հոգի :

Շթութկարտ տարիներ առաջ կեդրոնատեղին էր դարձած նախկին ռազմագերիներու, — շուրջ 4000 հոգի — որոնք Ամերիկա փոխադրուեցան : Այժմ քիչ թիւով Հայեր մնացած են այնտեղ, համախմբուած Հ. Յ. Դաշնակցութեան շուրջ :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՀԱԿԱՍԵՄԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԸ ԻՍՐԱՅԷԼԻ ԿՈՂՄԷ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ Է

ԿԸ ՅԱՅՏԱՐԱՐԷ ԳԱՀԻՐԷ

Հակասեմական շարժումը կը շարունակուի նոյն թափով եւ հրէական կազմակերպութիւնները գործի լծուած են, զանազան երկիրներէ եւ մասնաւորապէս Արեւմտեան Գերմանիայէն դէպի Իսրայէլ գաղթ մը կազմակերպելու համար :

Գերմանիոյ սեմական կազմակերպութեան վարիչներէն մէկը յայտարարեց թէ այս շարժումները գերմանեւմիջազգային կոմիտէի մը կողմէ կը քաջալերուին. « հակասեմականութիւնը քաղաքական պայքարի միջոց մը դարձած է » :

Միացեալ Նահանգներու Հրեաներու պարագլուխը յայտարարեց թէ Գերմանիոյ մէջ մեծ թիւով Նացիներ կան, որոնք չեն դատուած եւ ազատօրէն կը գործեն. անոնց մէջ մեծ թիւ մը կը կազմեն արդարութեան, բանակին եւ դպրոցներու մէջ պաշտօնավարող նախկին Նացիներ: Աւելին, ըսած է հրեայ պարագլուխը, Հունգարիայէն և արեւել. Եւրոպայի այլ երկիրներէն Ֆաշիստ զեկավարներ Գերմանիա գացած են եւ այնտեղ ազգային – ընկերվարութեան քարոզչութիւն կ'ընեն: Արեւմտեան Գերմանիա Ֆաշիստ զեկավարներու ապաստարան մը եղած է :

Իսրայէլի Խորհրդարանը մասնաւոր յանձնախումբի մը պաշտօն տուաւ, որ բոլոր ազգերուն կոչ մը ընէ հակասեմականութեան դէմ պայքարելու համար. « բաւական չէ դատապարտել այս միջադէպերը. հարկ է արմատախիլ ընել այս չարիքը, երբ տակաւին ուշ չէ» կը թելադրեն Հրեաները :

Այսուհանդերձ, Արաբական Լիկայի բանբերը ուշագրաւ յայտարարութիւն մը ըրաւ հակահրեայ շարժումներու մասին, շեշտելով թէ անոնք պատրաստուած են Իսրայէլի կողմէ: Բանբերը աւելցուց թէ միայն Իսրայէլ շահ կրնայ ունենալ նման շարժումներէ. — «Իսրայէլն է որ կը բեմադրէ այս կատակերգութիւնը, արտասահմանի մէջ ապրող Հրեաները սարսափի մատնելու համար, որպէսզի անոնք աճապարեն Իսրայէլ գաղթել իրենց դրամով եւ ինչքերով » :

ԶՕՐ. ՏԸ ԿՈԼԻ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆԸ

ՔԱՆԱՏԱ.— ԱՊՐԻԼ 19 – 22

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ.— ԱՊՐԻԼ 23–30

Պաշտօնապէս յայտարարուեցաւ թէ Զօր. տը Կոլ Մեծերու Ժողովէն առաջ Հիւսիսային Ամերիկա պիտի այցելէ :

Այս առիթով հրատարակուած զեկոյցը կ'ըսէ. — «Զօր. տը Կոլ հրաւիրուած է պաշտօնապէս այցելելու Միացեալ Նահանգներ եւ Քանատա, Ապրիլի վերջերը:

« Հանրապետութեան Նախագահը հաճոյքով ընդունեցաւ այս երկու հրաւէրները: Քանատա պիտի մնայ Ապրիլ 19–22 եւ պիտի անցնի Միացեալ Նահանգներ, ուր պիտի մնայ մինչեւ ամսոյն վերջը »:

Նախագահը, Տիկին տը Կոլի ընկերակցութեամբ, Օթաւայի մէջ պաշտօնական խօսակցութիւններ ունենալէ ետք, պիտի այցելէ Քուեպէք, Մոնրէալ եւ Թորոնթօ (Քանատա):

Այնուհետեւ Միացեալ Նահանգներ պիտի երթայ, ուր պիտի մնայ աւելի քան մէկ շաբաթ, թէեւ կը նախատեսուէր թէ երկու – երեք օր միայն պիտի անցընէր Ամերիկայի մէջ: Առաջին երեք օրերը Զօր. տը Կոլ Այզընհաուըրի հիւրը պիտի ըլլայ, Ուոշինկթընի մէջ: Երկու Նախագահները կարեւոր խօսակցութիւններ պիտի ունենան, նկատելով որ իրենց հանդիպումէն երկու շաբաթ ետք, Մայիս 16ին, Փարիզի մէջ պիտի բացուի Մեծերու Ժողովը :

Զօր. տը Կոլ, Ուոշինկթընէն ետք պիտի այցելէ Նիւ Եորք եւ այլ քաղաքներ:

ԱՅԶԸՆՀԱՈՒԸՐ ԳՈՀ Է

Սպիտակ Տունը կը հաստատէ թէ Զօր. տը Կոլ Միացեալ Նահանգներ կը հասնի Ապրիլ 22ին. մինչեւ ամսոյն 25ը Ուոշինկթընի մնալէ ետք մէկ օր Նիւ Եորք պիտի անցընէ եւ մնացեալ երեք օրերն ալ Միացեալ Նահանգներու զանազան շրջանները պիտի այցելէ: Հրատարակուած զեկոյցը կը շեշտէ թէ «Նախագահ Այզընհաուըր մեծապէս գոհ է, որ այս ձեւով առիթը պիտի ունենայ վերահաստատելու իր բարեկամութիւնը՝ իր զէնքի ընկերոջ, միաժամանակ ընդունելով Նախագահը ազգի մը, որ Միացեալ Նահանգներու ամէնէն հին դաշնակիցն ու բարեկամն է»:

Այս մասին պաշտօնական զեկոյց մըն ալ հրատարակուեցաւ Օթաւայի մէջ, Քանատայի Վարչապետ Տիֆէնպէքըրի կողմէ, որ կը յայտարարէ թէ. Ֆրանսայի Հանրապետութեան Նախագահը «ջերմ ընդունելութեան պիտի արժանանայ Քանատացիներու կողմէ, որոնք 1944 Յուլիսին ողջունեցին Ֆրանսայի ազգային ազատագրութեան կոմիտէին նախագահը, եւ, 1945 Օգոստոսին՝ Ֆրանսայի Հանրապետութեան առժամեայ կառավարութեան Նախագահը »:

ՊԵԼԿՐԱՏԻ մէջ շրջան ընող զրոյցներու համաձայն, Լեհաստանի օդային ուժերու հրդհանուր հրամանատար Զօր. Ֆրէյ – Պիելէքի Եուկոսլաւիա ապաստանած է: Երկար ժամանակէ ի վեր լեհ զօրավարը Վարշաւայի մէջ չէ տեսնուած: Զրոյցներուն արձագանգ կ'ըլլայ նաեւ բրիտանական մամուլը :

ՄԻԼԱՆԻ մէջ հակասեմական արձանագրութիւններ ընող քսան անձեր ձերբակալուեցան

ԱՆԳԼԻՈՅ Վարչապետ Մաքմիլըն Աքրայի մէջ դիմաւորուեցաւ Ն'Քրումայի կողմէ: Ափրիկեան շրջապտոյտին առաջին հանգրուանն է Ղանա, ուր Անգլիոյ վարչապետը վեց օր պիտի մնայ :

ՀԻՒՍ. ՔԱՐՈԼԻՆԻ մէջ (Միաց. Նահանգներ) Նիւ Եորք – Միամի օդանաւը ջախջախուեցաւ. 35 մեռեալ :

ՆԱԽԱԳԱՀ ԿՐՈՆՔԻ ՅԵՏԱՁԳԵՑ ԻՐ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆԸ

Ինչպէս գրած էինք, Իտալիոյ Հանրապետութեան Նախագահ Կրոնքի, այսօր, Ուրբաթ, Խ. Միութիւն պիտի մեկնէր, ուր հրաւիրուած էր պաշտօնապէս: Վերջին պահուն սակայն, բժիշկներու խորհուրդով Նախագահը յետաձգած է իր ճամբորդութիւնը, կը հաղորդէ Իտալիոյ Արտաքին նախարարութիւնը:

Կրոնքի, որ 72 տարեկան է, վերջերս անհանգստացաւ եւ թեթեւ ջերմ մը ունի: Հաւանական է որ նոր թուական մը որոշուի այս ճամբորդութեան համար : Իտալիոյ Նախագահը մեծապէս կը փափաքի Մոսկուա այցելել, եւ, որքան կարելի է՝ շուտ

Կը կարծուի թէ Մոսկուայի իտալական դեսպանը խորհրդային Արտաքին փոխնախարար Զօրինի յայտնած է, թէ նոր թուականի մը մասին պէտք է մտածել :

Հռոմ կը փափաքի որ Կրոնքիի ճամբորդութիւնը ըլլայ Փետրուարի սկիզբը, բայց այս թուականը անյարմար է Վարչապետ Խրուշչեւի, նկատելով որ այդ թուականին խորհրդային պարագլուխը Ինտոնեզիա պիտի երթայ :

Մինչ այս մինչ այն, արդէն իսկ Մոսկուա գացած իտալացի 40 լրագրողներ կը պատրաստուին Հռոմի ճամբան բռնել...:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ Միութեան դատական իշխանութիւնները անդրադարձան թէ Պատժական Օրինագիրքը ոչ մէկ պատիժ նախատեսած է արուեստի գործերու շահագործման : Արդարեւ վերջերս զոյգ մը, որ «քանի մը հազար բուբլի» շահ ապահոված էր մեծ վարպետներու գործերը ծախելով, հետապնդումի ենթարկուեցաւ: Զոյգը Թիցիանոյի, Վան Կոկի եւ ռուս նկարիչներու գործերը պատերազմի ատեն գնուածկրկին գինով կը ծախէր անհատներու կամ թանգարաններու: Դատարանը սակայն ստիպուեցաւ ետ կենալ քանի որ օրինագիրքը բան մը չըսեր այդ մասին եւ դադրեցուց հետապնդումը: Զոյգը դատ բացաւ պահանջելով գրաւուած պաստառներուն վերադարձը : Մամուլը կը բողոքէ ուժգնօրէն արդարութեան «անկարողութեան » դէմ եւ կը պահանջէ օրինագիրքին վերաքննութիւնը:

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ Վարչապետ Խրուշչեւ յայտարարեց թէ կը փափաքի Հնդկաստանի Վարչապետ Նեհրուի հետ հանդիպում մը ունենալ, դէպի Ինտոնեզիա իր ճամբորդութեան ընթացքին :

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ Արտաքին նախարար Ֆոն Պրենթանօ Փաքիստան եւ Հնդկաստան պիտի երթայ յառաջիկայ ամիսներու ընթացքին :

ՊԱՂՏԱՏԻ մէջ Չորեքշաբթի օր մեծ տողանցք մը տեղի ունեցաւ «Բանակի օր»ուան առիթով: Հարիւր հազարաւոր մարդիկ, այր թէ կին, հակառակ տեղատարափ անձրեւին, մասնակցեցան հանդիսութեանց :

ՆԱԽԱԳԱՀ ԱՅԶԸՆՀԱՈՒԸՐ Փետրուար 23էն սկսեալ պիտի այցելէ Պրազիլիա, Արժանթին, Չիլի եւ Ուրուկուէյ : Արտաքին նախարար Հերթըր պիտի ընկերակցի Նախագահին:

ԹԵՀՐԱՆԻ ձայնասփիւռը հետզհետէ կը սաստկացնէ իր յարձակումները՝ Իրաքի ներկայ վարչակարգին դէմ : Միւս կողմէ, Շահն ու կայսրուհին Թեհրան վերադարձան. Կասպից ծովու շրջանը գացած էին, իրենց մեղրալուսինը անցընելու համար :

ՍԱԿԱՐԱՆ (Յունուար 6).— Զոյլ ոսկի 5615, նափոլէոն 36, զուից. 35,10, անգլ. 46·60, քսան տոլարնոց 186·80, թղթադրամ (զուգահեռական շուկայ) սթերլին 13·90, տոլար 4·90, զուից. 1·15, պելժ. 0·09, մառք 1·19:

ՍՓԻՒՌՔԻ ՍՓԻԹԱԿԸ ՀԱՅՏ ԴԱՏԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ա.

Մեր ի հին ատենները ամէն մէկ գիւղ իր սեփական դատաւորն ունէր։ Ամէն մէկ գաւառ իր առանձին դատաստանն ունէր։ Ամէն մէկ գաւառապետ իր առանձին դատաստանն ունէր։ Ամէն մէկ նահանգ

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

ԼԻՈՆ, (Յառաջ).— Ֆ. Կ. Խաչի Լիոնի մասնաճիւղին կազմակերպած « Մանուկներու Օր »ուան հանդէսը այս տարի ալ տեղի ունեցաւ խանդավառ եւ ճրռուողիւն մթնոլորտի մէջ, ծնողքներու ներկայութեամբ, անցեալ Կիրակի, Սալ Քրռեքիի մէջ:

Օրուան խօսնակը Տիկին Գայթանճեան, ժրաջան քարտուղարուհին, բացուած յայտարարեց հանդէսը փոքրիկներու « Մայր Արաքսի » եւ «Կուժն առա » խմբերգներով :

Իր բացման խօսքին մէջ, յարգելի Տիկինը ուրախութիւն յայտնեց, Ֆ. Կ. Խաչի Լիոնի մասնաճիւղին կողմէ, ներկայ ազնիւ հասարակութեան հոծ բազմութեան, որ եկած է պանծացնելու գործ մը՝ որ կը պատկանի « Հայ կնոջ», որ սահմանուած չէ միայն լուացքի դաշտին, այլ հանրային գործերու մէջ ալ իր արժանի տեղը ունենալու, ակնարկ մը նետեց հեռաւոր անցեալին վրայ եւ յիշեց Ե. դարու «փափկասուն տիկիններ»ը , որոնց զոհաբերական ոգին հիացում եւ պատկառանք կ'ազդեն մինչեւ այսօր :

Մասնաւորելով իր խօսքը Կ. Խաչուհիներու մասին՝ շարունակեց, — «Անոնք կը ձգտին իրենց ցեղի ընդհ. բարօրութեան. կ'աշխատին մութին մէջ, նուիրուած զրկուածներու դժուարին գործին , Խաչուհին ոչ միայն յոգնիլ այլ վհատիլ չի գիտեր, իր սիրտը կը բաբախէ հէգ անտէր հիւանդներու եւ ծերերու համար, անձնուէր հոգածութեամբ կ'այցելէ հիւանդանոցներն ու ծերանոցները, հզօր սփոփիչն է ան հայ անտէր հիւանդներուն եւ ծերերուն աղի արցունքներուն : Դեռ անցեալ շաբթու մեր ձեռքերը լեցուն այցելեցինք հիւանդանոցները: Կաղանդի ու Ս. Ծնունդի տօնական օրերու առթիւ Խաչուհիին մտասեւեռումը իր ընտանիքին անդամները չեղան միայն: Ան չանտեսեց մեր ցեղին հարազատ երիտասարդները , որոնք այսօր իրենց ընտանեկան յարկէն զրկուած, հիւսիսային Ափրիկէի զանազան անկիւնները, իրենց երկրորդ հայրենիքին սիրոյն, իրենց մատաղ կեանքը զոհելու գացած են: Եւ դուռ դուռ զարնելով, կարողացանք 15 ծրար ղրկել հայ զինուորներուն, որոնցմէ երախտագիտութեան եւ շնորհակալութեան նամակներ կը հասնին ամէն օր»: Յիշեց նաեւ Ֆ. Կ. Խաչի կատարած դերը ազգապահպանման գործին մէջ, իր կրթական ձեռնարկներով եւ օգափոխութեան «կայան»ով որ տարին գէթ մէկ –երկու ամիս հայ մանուկը կ'ապրեցնէ հայկական մթնոլորտի մէջ: Եւ վերջացուց իր խօսքը, «Հաճոյքն ունիմ այսօր ըսելու, որ Լիոնի Ֆ. Կ. Խաչը կը ջանայ ապրիլ բարգաւաճման շրջան մը, իր կողքին ունենալով ազնիւ ու առատաձեռն հասարակութիւն մը: Շնորհակալութիւն բոլոր անոնց որ պատասխանեցին մեր գրաւոր կոչերուն եւ ըրին դրամական նուէրներ, իսկ դուք ներկայ Տիկիններ եւ Օրիորդներ, փութացէք համախմբուիլ Ֆ. Կ. Խաչի դրօշին տակ պանծացնելու համար հայ կնոջ այս վսեմ ձեռնարկը »:

Գեղարուեստական բաժինը պատրաստուած էր Խաչուհիներու ճիգերովն ու աշխատանքով: Եղան արտասանութիւններ, մեներգներ , զոյգ պարեր, ու տրամախօսութիւն մը մեր պզտիկ Հայորդիները ցոյց տուին իրենց բոլոր շնորհները պարերուն դաշնակով կ'ընկերակցէր Օր. Ա. Ղազարեան : Հաճոյքով լսեցինք անոնց շրթներէն արտայայտուած Մեծասքանչի թոթովումներն ու մայրենի քաղցրահնչիւն բառերը ու բուռն կերպով ծափահարեցինք, գնահատելով բոլորն ալ, ոչ ոքի անուն պիտի յիշատակեմ խընայելու համար «Յառաջ»ի սիւնակներուն:

Այս տարի նորութիւն ըլլալով , դատական յանձնախումբ մը կազմուած էր Տիկին Տիկին Ն. Կողկողեանէ, Մ. Զաքրեանէ եւ Պ. Պ. Կ. Յովակիմեանէ եւ Յ. Հաբէլեանէ, որոնք լսելէ ետք բոլոր արտասանողները, առ նուազն քսան հոգի, մրցանակի արժանի գտան Ա.) Օր. Շաքէ Ղազարեան, Բ) Օր. Ալիս Ալթունեան, Գ) Օր. Հայկանուշ Կէնճեան , որոնք ստացան գեղեցիկ եւ օգտակար նուէրներ :

Հանդէսի վերջաւորութեան՝ սրահին բոլոր պզտիկները, առանց չափազանցութեան, հարիւր հոգինոց բանակ մը, բեմ բարձրացան, ստանալու համար իրենց նուէրները : Խաչուհիները իւրաքանչիւրին յարմար նուէրներ տուին եւ բոլորը գոհ, բաժնուեցան սրահէն, նոր տարիի մաղթանքներով :

Ուրախ են նաեւ հանդէսը կազմակերպողներն ալ, որովհետեւ իրենց ջանքն ու եռանդը պսակուեցան թէ բարոյական եւ թէ նիւթական յաջողութեամբ :

ՊԱՐՏԻԶԱԿՑԻ

կամ խմբագիր դառնալով ...

Եղածներն ալ կորսնցուցինք հետզհետէ, որովհետեւ նո՛յնիսկ կոչում եւ նուիրում ունեցողներ չկրցան շնչել գոյութիւն ունեցող պայմաններուն մէջ :

Արտասահմանի մէջ հազարաւոր ուսուցիչներ ունինք այսօր. սակայն, հարիւրներ միայն կան իրենց կոչումին մէջ, որովհետեւ , ըսեր են հիները, «վարժապետ դառնալ՝ անօթի մնալ կը նշանակէ»...

Քանի մը խօսք ալ ընենք ի խորո՛ց սրտի, ու փակենք յաջորդով :

ԱՐՄԷՆ ԱՄԱՏԵԱՆ

(Շար.)

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՀԱՅՐ ՔԵՐՈՎԲԷ ՎՐԴ. ՉՐԱՔԵԱՆ ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ

Հայր Քերովբէ վարդապետ Չրաքեան երկու ամիս է մասնաւոր առաքելութեամբ կը գտնուի Միջին Արեւելք. Վենետիկի միաբանութեան ութսունամեայ աթոռակալը վերջերս այցելած էր Անթիլիաս եւ հիւրը եղած Զարեհ Ա. Կաթողիկոսի :

Դեկտեմբեր 29ին, վարդապետը այցելութիւն մը տուած է Գահիրէ մեր պաշտօնակից՝ «Յուսաբեր»ի խմբագրութեան, ուր երկար խօսակցութիւններ ունեցած է խմբագրին հետ :

Հայր Չրաքեան յայտնած է թէ Յակոբ Անասեան (բուն անունով Սէօյլէմէզեան) մատենագէտը որ հիմա Երեւան կ'ապրի , իր աշակերտը եղած է Վենետիկի Մխիթարեան վարժարանին մէջ: Ծաօնթ է որ Յ. Անասեան վերջերս պատրաստած է «Հայկական մատենագիտութիւնը » հոյակապ գործ մը որ պիտի բաղկանայ 10 հատորներէ :

Այս այցելութենէն քանի մը օր առաջ , Աղեքսանդրիոյ Յառաջդիմասէրի տան մէջ Համազգայինի վարչութիւնը ընդունելութիւն մը սարքած էր ի պատիւ Հայր Քերովբէ Վրդ. Չրաքեանի, որուն մասին « Յուսաբեր » հետեւեալ մանրամասնութիւնները կուտայ . —

Երեկոյթը բացաւ օրուան նախագահ Պ. Գաբրիէլ Թագւորեան, որ գեղեցկօրէն ներկայացուց Մխիթարեաններու գործը :

Ապա խօսեցաւ Հայր Աւետիք վրդ. Թալաթինեան :

Թէյի սպասարկութենէն ետք, ներկաները առիթը ունեցան ունկնդրելու Փարիզէն նոր ստացուած Սիփան – Կոմիտաս երգչախումբի համերգին սալը : Համերգը ղեկավարած է երիտասարդ երաժշտագէտ Պ. Կարպիս Ափրիկեան :

Խօսք տրուեցաւ Պ. Եդուարդ Հէքիմեանի, որ նախ յետադարձ ակնարկով մը ներկայացուց այն ժամանակաշրջանը , որուն մէջ գործեց Մխիթար Աբբան, յետոյ, յիշելով Մխիթարեաններու գրական եւ դաստիարակչական գործունէութեան գլխաւոր հանգրուանները, շեշտեց անոնց կարեւորութիւնը մեր ազգային մշակոյթին համար. վեր առաւ անոնց տարած աշխատանքները լեզուագիտական եւ հայագիտական մարզերուն մէջ: Ապա ըսաւ, որ Մխիթարեաններու գործը անցեալ փառք մը չէ միայն, այսօր ալ Մխիթարեան Միաբանութեանց մէջ կան արժէքաւոր դէմքեր, ինչպէս Հայր Ներսէս վրդ. Ակինեան եւ մեր պատուոյ հիւրը՝ Հայր Քերովբէ վրդ. Չրաքեան, որոնք նոյն կորովով կը շարունակեն Մխիթար Աբբայի սկսած օգտաշատ գործը: Պ. Եդուարդ Հէքիմեան , եզրակացնելով իր խօսքը, ըսաւ որ Մխիթարեանները եղած են մեր ազգային զարթօնքին առաջին ռահվիրաները եւ անոնց բազմարդիւն գործունէութիւնն է, որ կարելի դարձուցած է յետագային մեր մշակութային զարթօնքը :

Ապա խօսք տրուեցաւ օրուան հիւրին , Ս. Ղազարու աթոռակալ Հայր Քերովբէ վրդ. Չրաքեանի, որ մանրամասնօրէն նկարագրեց Ս. Ղազարու շէնքերը, եկեղեցին, ձեռագիրները , նկարները եւ տեղեկութիւններ տուաւ իրենցկատարած դաստիարակչական աշխատանքներուն մասին :

Սիփան – Կոմիտաս երգչախումբի երգերու ունկնդրութենէն ետք, նախագահ Պ. Թագւորեան իր փակման խօսքին մէջ անդրադարձաւ մասնաւորաբար Հայր Արսէն Բագրատունիի գրական գործունէութեան, ըսաւ որ Վենետիկը, իբրեւ մտաւորական կեդրոն, մեծ հմայք ունէր Պոլսահայ մեր գրողներուն վրայ եւ այս առթիւ յիշեց, որ բանաստեղծ Մկրտիչ Պէշիկթաշլեան քերթուած մը ձօնած է Հայր Արսէն Բագրատունիի, որուն մէջ Մխիթարեան քերթողին գահ մը կը տրուի եւ Վիրգիլիոս զայն դիմաւորելով կ'ըսէ . «Զկէս փառաց իմ կապտեցի » :

×

ԼՈՆՏՈՆ, (4 Յունուար).— Անթիլիասի դպրեվանքին տեսուչ Գարեգին վրդ. Սարգիսեան երէկ, Կիրակի առաւօտ , մեկնեցաւ Անթիլիաս: Մեկնելէ երկու օր առաջ Օքսֆորտէն փաստաբան Շաւարշ Թորիկեանին ընկերակցութեամբ Լոնտոն եկաւ, ուր հիւրասիրութիւն մը եղաւ իրեն :

Իր մեծածաւալ 350 էջնոց արժէքաւոր թէզին փայլուն յաջողութեան համար Լոնտոնի բոլոր հայ ուսանողները շնորհաւորելու եւ ողջերթի եկած էին :

Հայ ուսանողներու այս ինքնաբուխ ցոյցէն ետք վարդապետը իր շնորհակալութիւնը յայտնեց եւ օրհնեց :

Գարեգին վարդապետ հայկական Ծընունդը Փարիզ անցընելով Ժընեւ պիտի մեկնի, յետոյ պիտի անցնի Միլան եւ Վենետիկ, ուրկէ նաւով Պէյրութ կը մեկնի, կը հասնի Յունուար 23ին : Գարեգին վարդապետ իր աշխատասիրութեամբ անգլիացի բարձրաստիճան եկեղեցականներու եւ Օքսֆորտի համալսարանին փրօֆէսէօրներուն կողմէ շատ սիրուեցաւ, անիկա գիտցաւ բարձր բռնել հայ եկեղեցին եւ հայ ժողովուրդին անունը :

ՅՈՎՀ. Կ. ՉԱԼԸԳԵԱՆ

ԳԻՏԷ՞Ք ԹԷ...

Աւստրալիոյ բանակը ունի՝ 5093 զօրավարներ , գնդապետներ , հարիւրապետներ եւ փոխ հարիւրապետներ , 7118 յիսնապետներ , տասնապետներ եւ փոխ տասնապետներ ու միայն՝ 9·997 պարզ զինուոր :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (94)

ԱՄԻՐԱՅԻՆ ԱՂՋԻԿԸ

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՄԵՐԺՈՒԱԾ ՍԷՐ

Ա.

Բոլոր ծրագիրները զորս հետզհետէ շինեց գիշերները անկողինին մէջ, ցորեկները վաճառատան մէկ անկիւնը, փճացան ամէն անգամ որ ինքզինքը այդ աղջկանը դէմը գտաւ: Իր բովանդակ բարի կամեցողութիւնը, իր կամքին հեղինակութիւնը, մտադրութիւնները մէկ բոպէի մէջ կը ջնջուէին Սոֆիին նայուածքին առջեւ :

Քանի քանի անգամներ, հոն, պարտէզին այդ մենաւոր անկիւնը, անոր հետ առանձին մնացած պահուն, գերբնական ճիգեր ըրաւ մէկէնիմէկ նետուելու աղջկան ոտքերուն, իր սէրը լալու, պաղատելու : Այն քայլը , որ այդ դիւցազնական ժեսդին պիտի մղէր զինքը, չէր առնուեր սակայն. գամուած կը մնար կեցած տեղը, դողահար, ապուշ, խելացնոր :

Քանի մը ամիս այս տանջանքներուն մէջ տապկուեցաւ հէք սիրահարը : Այտերը դեղնեցան : Աչքին հուրքը նուաղեցաւ: Իր շարժումներուն մէջ դանդաղութիւն մը, մեքենական, անգիտակից բան մը առաջ եկաւ :

Վաճառատան մէջ՝ ուր իր աշխուժութիւնը, աչքբացութիւնը այնքան գովեստներու արժանացած էին, գանգատներ բարձրացան իր դէմ : Չորպաճին կծու յանդիմանութիւններ արձակեց անոր երեսին. նոյնիսկ առաջին գրագիրը օր մը ըսաւ .

— Ծօ Համբիկ, խելքդ քիրա՞ին տը-ւեր ես ինչ, ասանկ երթայ նէ մեր գործին չես ի գար ...

Տանը մէջ, մայրը վերջապէս նշմարեց զաւկին վրայ յառաջ եկած փոփոխութիւնը :Սեղանին վրայ, իրիկունները , տարտամ շարժումներով քանի մը պատառ բան ուտել, անձայն անխօսուկ , նայուածքը սեւեռուն, ապակիի փայլով մը, յետոյ երկննալ ցած բազմոցին վրայ ու քնանալ կամ այնպէս ձեւացնել, առտուները կանուխ փախչիլ, կամ պարտէզը պտոյտ մը ընել՝ գլխիկոր, ծաղիկներու վրայ երկար վայրկեաններ յամենալով ակնապիշ, այս բոլոր տարօրինակութիւնները խեղճ մօրը քով երկիւղներ արթնցուցին: Քանի մը անգամ ան ըսաւ իր զաւկին

— Համբիկ, որդի, դուն տէրտ մը ունիս... չըսե՞ս, զաւակս :

— Բան չունիմ մայրիկ, կը ճարտաւորէր տղան՝ պահ մը սթափած, իր գաղտնիքը թափանցուած տեսնելու վախէն մտրակուած : Չէ, մարիկ, բան չունիմ ...

Օր մը պարտէզին մէջ, Համբիկ յանկարծ Սոֆիին դարձաւ եւ ըսաւ .

— Սոֆի, աս պարտէզը աղուո՞ր է , հէ՞...

— Շատ աղուոր է :

— Գիտե՞ս, քեզի համար շտկեցի :

Աղջիկը տղուն ձայնին այլայլած շեշտէն եւ յայտնուած գաղափարին տարօրինակութենէն մղուած, դարձաւ տղուն երեսը նայեցաւ :

Ու այն պատասխանը ունեցաւ զոր խորունկ արհամարհանք մը կրնայ երբեք ներշնչել ոեւէ աղջկան, բառ մը միայն .

— Խենթ :

Եւ Համբիկ, կարծես խուլցած, ոչնչացած, մէկէն վար ծռեցաւ, վարդի մը կոկոնին վրայ զայն հոտուրտալու պէս : Սոֆի հեռացաւ գնաց: Իրիկուան ըստուերները կ'իջնային կամաց կամաց Գաղջ վերջալոյսի մը կարմրավառ հրախաղութիւնները կը մարմրէին Էյուպի բարձունքին վրայ . անհուն նոճաստանին երկինքին վրայ: Ծովային բագերը կը ճախրէին օդին մէջ՝ զիկզակ սլացքներով:

Հեզաշնչիկ հովը կը սըլուըլար ծառերուն մէջ: Եղրեւանիներուն յղփուն ողկոյզները կ'երերային , ու հեռուն, ծղրիթ մը, խոտերուն մէջ պահուրտած , երկար կռինչ մը կ'ողբերգէր :

Համբիկ դեռ կը մնար կոկոնին վրայ ծռած, քարացած գրեթէ: Ու հիմա, արցունքներ կը կաթէին աչուըներէն, վարդին տերեւներուն վրայ կ'իյնային: Կուլար տղան անձայն, առանց հեծեծանքի , առանց ջիղ մը շարժելու դէմքին վրայ : Երբ որ գլուխը վեր առաւ, Սոֆի անյայտ եղած էր արդէն:

— Խենթ, հեծեց տղան :

Եւ տուն գնաց :

Ասոր վրայ իր սիրային տուայտանքը կրկնապատկուեցաւ : Հետզհետէ մենասէր եղաւ , խոյս տուաւ իր ընկերներէն, անոնց ծաղրանքներուն չհանդուրժելով : Մայրը միայն իր զաւկին ցաւերուն հոտառութիւնը ունեցաւ . հայրը, օղիի շոգիներուն , ծխափայտի ամպերուն եւ իր հին անհատնում պատմութեանց հմայքներուն մէջ կորսուած՝ չէր կրնար տեսնել անդունդը ուր գլորելու վրայ էր իր զաւակը : Իսկ եղբայրը արդէն երբեք չէր հետաքրքրուած Համբիկով զոր քիչ մըն ալ կ'արհամարհէր իր քաղքենիի ձգտումներուն համար :

ԵՐՈՒԱՆԴ ՍՐՄԱՔԷՇԽԱՆԼԵԱՆ

(Շար.)

Տէր եւ Տիկին Յակոբ Տօնիկեան, Այրի Տիկին Տուրանեան, Տէր եւ Տիկին Աստուր Մուրատեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Խաչատուրեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Խնկիկեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Պօղոս Խայինեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Թորոս Ստեփանեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Փերսիվալ եւ զաւակները, Օր. Ովսաննա Կարապետեան, Պ. Ղազարոս Ալիքսանեան, Տէր եւ Տիկին Կարապետ Բագոսեան եւ զաւակները, Պ. Կարապետ Փեհլիվանեան, Տէր եւ Տիկին Պետրոս Բագոսեան եւ զաւակները, Այրի Տիկին Բագոսեան եւ զաւակները, Տիկին Եազճեան եւ զաւակը ցաւով կը ծանուցանեն իրենց մօր, մեծ մօր եւ ազգականին՝

ՍՈՒԼԹԱՆ ԳԱՐԱՔԷԼԼԷԵԱՆի

մահը, որ տեղի ունեցաւ Երեքշաբթի, Յունուար 5ին, Վիէն:

Յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ Հինգշաբթի, Փոնթ Էվէքի Գերեզմանատունը:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Մարսէյլի Պուլվար Օտտոյի Ս Յակոբ եկեղեցւոյ Կրօն. ընկերութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ գումարները փոխան ծաղկեպսակի հանգուցեալ Միսակ Այվազեանի մահուան առթիւ: Պ. Պ. Ս. Խոզիկեան հազար Ֆր. եկեղեցւոյ, Լ. Այվազեան իր հօրը տխուր մահուան առթիւ հազար եկեղեցիին, հազար դպրոցին, հազար Արծիւ մարզականին: Ս. Գաբիկեան հազար եկեղեցիին, Խ. Արզումանեան հազար Փարիզի Մշակոյթի Տան, Պուլվար Օտտոյի Կ. Խաչուհիները երկու հազար դպրոցին, Տէր եւ Տիկին Շահրիկեան հազար Յառաջին եւ հազար Պուլվար Օտտոյի Կ. Խաչին, Տէր եւ Տիկին Վ. Յակոբեան հազար Պուլվար Օտտոյի Կ. Խաչին, հազար Արծիւ մարզականին եւ հազար եկեղեցիին, Գ. Սաղրեան հազար Փարիզի Մշակոյթի Տան, Տէր եւ Տիկին Մատինեան հազար Արծիւ մարզականին, հազար Պուլվար Օտտոյի Կ. Խաչին եւ հազար եկեղեցիին, Նազարէթեան ընտանիք 1500 Արծիւ մարզականին, 1500 Պուլվար Օտտոյի Կ. Խաչին, Ղ. Քէշիշեան 500 Պուլվար Օտտոյի Կ. Խաչին, 500 եկեղեցիին:

Կրօն. Ընկերութիւնը իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Այրի Տիկին Եազկուլ Այվազեանին եւ Տէր Տիկին Լ. Այվազեանին եւ իրենց ընտանեկան պարագաներուն:

× Կրօն. ընկերութեան վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է Թէճիրեան եղբայրներէն իրենց սիրեցեալ եղբօրը Յովհաննէս Թէճիրեանի մահուան քառասունքի հոգեհանգստի առթիւ տասը հազար եկեղեցիին, հինգ հազար Կ. Խաչին եւ հինգ հազար Մուրատ Ուսումնասիրացին, Տէր եւ Տիկին Գուշանեան երկու հազար, Հ. Քաչեան հազար եկեղեցիին: (Գումարները հին Ֆրանքով):

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Մարսէյլէն Այրի Տիկին Ազատուհի Աստուրեան եւ զաւակները, ինչպէս նաեւ Սամուէլեան եւ Աստուրեան ընտանիքները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս Կիրակի առաւօտ ժամը 10·30ին Փրատոյի Մայր եկեղեցւոյն մէջ, իրենց ամուսնոյն, հօր եւ հարազատին՝

ԱՐԱՄ ԱՍՏՈՒՐԵԱՆի

մահուան քառասունքին առթիւ:

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները:

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ԱՒԵՏԱՐԱՆ. ԵԿԵՂԵՑԻ

8 bis, Rue des Ternes

Մեթրօ Փորթ Մայօ

Պաշտամունք այսԿիրակի առաւօտ ժամը 10·45ին:

Կը խօսի Վերապատուելի ՍԻՍԼԵԱՆ

ՀԱՅ ԱՒԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ՄԿՐՏՉ. ԵԿԵՂԵՑԻ ՄԱՐՍԷՅԼ

Պաշտամունք՝ այս կիրակի, Սէն Ժէրոմ, ժամը 9,30ին: Ռիւ Ժէմափ՝ ժամը 10,45ին;

Կը քարոզէ Վերապատուելի Հելվանեան:

Imprimerie Spéciale du Journal « Haratch »

ՆՈՐ ՏԱՐԻ ԵՒ Ս. ԾՆՈՒՆԴ

ժամանակացոյց արարողութեանց

ԱՐՆՈՒՎԻԼ

Ս. Ծննդեան հոգեպարար արարողութիւնները կը սկսին յառաջիկայ Յունուար 9ի Շաբաթ երեկոյ ժամը 5ին:

Սիրով կը հրաւիրուի ժողովուրդը ներկայ ըլլալու այդ օրուան հանդիսաւոր արարողութեանց եւ Ս. Պատարագին:

ՎԱԼԱՆՍ.— Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Յունուար 10.— Կիրակի, Ջրօրհնէքի արարողութիւն, ժամը 10ին:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Յունուար 9, Շաբաթ, Ճրագալոյց, առաւօտեան ժամերգութիւն ժամը 8·30ին: Երեկոյեան ժամերգութիւն 4·30ին: Ս. պատարագ, երկսեռ խումբով 6ին:

Յունուար 10, Կիրակի, Ս. Ծնունդ եւ Աստուածայայտնութիւն, առաւօտեան ժամերգութիւն ժամը 7·30ին: Ս. պատարագ բազմաձայն երկսեռ խումբով ժամը 9·45ին, Հոգեհանգիստ Մեռելոցի ժամը 11·15ին, Ջրօրհնէք ժամը 11·45ին:

ՊՕՄՈՆ

Յունուար 7, Հինգշաբթի, Յիշատակ Մեռելոց ընդհանուր Հայոց, սկիզբ ժամերգութեանց ժամը 8·30ին, Ս. պատարագ ժամը 10ին, Հոգեհանգիստ ննջեցելոց ժամը 11·45ին:

Կիրակի, 5րդ օր Ծննդեան, սկիզբ արարողութեանց ժամը 8·30ին:

Ս. պատարագ ժամը 10ին:

Հանդիսաւոր Ջրօրհնէքի արարողութիւն ժամը 11·45:

Ս. ՅԱԿՈԲ (ՊՈՒԼՎԱՐ ՕՏՏՕ)

Շաբաթ, Ճրագալոյց, երեկոյեան ժամերգութիւն Ս. պատարագ:

Կիրակի, Ս. Ծնունդ եւ Աստուածայայտնութիւն, առաւօտեան ժամերգութիւն, Ս. պատարագ, հոգեհանգիստ թաղիս ննջեցելոց հոգւոյն, Ջրօրհնէք:

ԼԻՈՆ

Լիոնի եւ շրջաններու Ազգային Միութիւնը կը հրաւիրէ հաւատացեալ հայ ժողովուրդը ներկայ ըլլալ Ս. Ծննդեան հոգեզմայլ արարողութեանց:

Շաբաթ, օր Ճրագալոյց, սկզբնաւորութիւն ժամերգութեանց իրիկուան ժամը 4·30ին, ընթերցում գիրքերու ժամը 5ին:

Կիրակի, Ս. Ծննդեան արարողութիւն, սկզբնաւորութիւն ժամերգութեանց, առաւօտուն ժամը 7·30ին: Պատարագ ժամը 10ին: Ջրօրհնէք ժամը 11·30ին:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Կրօն. Ընկերակցութեան վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ այս Կիրակի մասնաւոր հանդիսաւոր հոգեհանգիստ պիտի կատարուի՝ Միհրան Զավզավաթճեան եւ որդիներ ընտանիքին եւ գերդաստանի ննջեցեալներուն յիշատակին:

× Վարչութիւնը մասնաւոր շնորհակալութիւն կը յայտնէ — Զավզավաթճեան ընտանիքին՝ իր մեծագոյն նուէրին համար — ութ կտորէ բաղկացած մայր խորանի սպիտակ ծածկոց եւ պատարագի ամբողջական զգեստ, ձեռագործուած Տիկին Նուարդ Զավզավաթճեանի մասնագիտական խնամքով:

AU BEAU NOYER

Salles de séjour — Penderies - literie
Chambres - cosys — Cuisines laquées
Salons-tapisserie — Fauteuils-canapés-lit

ՀԱՅԵՐԷՆ ԿԸ ԽՕՍԻՆՔ
ՎՃԱՐՈՒՄՆԵՐՈՒ ՄԵԾ
ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ՁՐԻ ՅԱՆՁՆԵԼԻ ՖՐԱՆՍԱՅԻ
ԱՄԷՆ ԿՈՂՄԸ

185, BD. J. JAURES
15, AV. A. MORIZET
Boulogne - Billancourt
Métro : MARCEL SEMBAT
Mol. 06-03 et 60-38

"ՅԱՌԱՋ"Ի ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Ֆրանսա եւ հասարակապետութիւն.—
Տարեկան.— 40 Ն. Ֆր. (4000)
Վեցամսեայ 22 Ն. Ֆր. (2200):
Արտասահման.—
Տարեկան 50 Ն. Ֆր. (5000):
Բաժանորդագրութիւնները կը վճարուին կանխիկ:

ՇՔԵՂ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Այս Շաբաթ (Յունուար 9), նախաձեռնութեամբ Կապոյտ Խաչի տեղական մասնաճիւղին, Սալ տէ Ֆէթի մէջ:

Առաջնակարգ նուագախումբ Լիոնէն: Կը մասնակցի երգչուհի Ռընէ Կապի:

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի Տօնածառ - հանդէսով՝ Յունուար 10ին, կիրակի կէսօրէ ետք, ժամը 3ին, Հ. Յ. Դ. Տան մէջ: Նախաձեռնութեամբ Ֆ. Կ. Խաչի Տէսինի մասնաճիւղին եւ մասնակցութեամբ դպրոցին աշակերտութեան:

Գեղարուեստական ճոխ յայտագիր:

Ներկայացում, արտասանութիւն, պըրամախօսութիւն, եւ այլ անակնկալներ: Ղեկավարութեամբ ուսուցիչ Պ. Թրագօշի:

Կը հրաւիրուի Տէսինահայութիւնը անխըտիր:

Մուտքը ազատ է:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Փարիզի Առաք. Եկեղեցւոյ դիւանը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուիրատուութիւնները իր մշակութային եւ կրթական ձեռնարկներու համար

Այրի Տիկին Փերուզ Մոստիչեան հազար Ֆրանք, Տէր եւ Տիկին Բարսեղ Տամլամեան երեք հազար, Տէր եւ Տիկին Ժիրայր Տամլամեան երկու հազար, Տէր եւ Տիկին Բիւզանդ Խոտիկեան երկու հազար, Տէր եւ Տիկին Վահրամ Մոստիչեան հազար Ֆրանք, ողբ. Ալան Յակոբի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի: (Գումարները հին Ֆրանքով):

Հ. Յ. Դ.

ԴԱՍԱԽՕՍԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Փոթորիկ խումբի կողմէ:

Կը դասախօսէ՝ ԸՆԿ. Ս. ԹՈՐՈՍԵԱՆ:

Նիւթ՝ Լեզուական խնդիրը Խորհրդային Միութեան մէջ:

Այս Շաբաթ, ժամը 21ին, Մշակոյթի Տան մէջ: Կը հրաւիրուին շրջանի բոլոր ընկերները եւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի անդամները:

ԱՄԱՆՈՐԻ ՀԱՆԴԷՍ

Իսիի Խրիմեան վարժարանի Ամանորի հանդէսը, այս Կիրակի, ժամը 16ին, վարժարանին մէջ:

Աշակերտութեան կողմէ պիտի ըլլան արտասանութիւններ, երգեր, տրամախօսութիւններ եւ մանկական թատերախաղ մը՝ «Կաղանդ Պապան»:

Կը հրաւիրուին ծնողքները, եւ Իսիի գաղութը, ներկայ գտնուիլ սոյն հանդէսին:

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

SALLE GAVEAU
45, RUE LA BOETIE

Concerts CHOUTEAU

Այս Երկուշաբթի իրիկուն ժամը 21ին:
Յայտագիր՝ ՊԵԹՀՈՎԷՆ

(Քորիոլան, Թիւ 1 Քոնչերթօ՝ դաշնակի եւ նուագախումբի համար եւ Հէրոյիք):

ՍՈԼԻՍԹ՝
ՐԱՖՖԻ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ
Ղեկավարութիւն՝ ՌԸՆԷ - ՓԻԷՐ ՇՈՒԹՕ

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Հովանաւորութեամբ Ս. Պօղոս - Պետրոս եկեղեցւոյ հոգաբարձութեան, ի նպաստ հայեցի դաստիարակութեան, Կրթ. յանձնախումբի կազմակերպած աննախընթաց զուտ հայկական պարահանդէսը տեղի պիտի ունենայ Շաբաթ, Յունուար 23ին, ժամը 21էն մինչեւ լոյս:

ՔԱՂԱՔԱՊԵՏԱԿԱՆ ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ, ՌԻԻ ՎՈԼԹԷՐ:

Բոլոր հայրենակիցներուն գոհացում տալու նպատակով՝

ՏԷՏԷՃԵԱՆ ԵՒ ՏԻՆԱՄԻՔ ՃԱՋ

Երկու նուագախումբով տեղի պիտի ունենան հայկ. եւ եւրոպական պարեր:

ՍՕՍԻ Փօլքլօրիկ խումբը՝ ղեկավարութեամբ ՏԻԿ. Յ. ՔԻՒԹՆԷՐԵԱՆի

Պիտի ճոխացնէ այս բացառիկ երեկոյթը, իր հայկական հաճելի, ինքնուրոյն պարերով եւ երգերով:

Սիրով կը հրաւիրուի հայ ժողովուրդը անխտիր:

ՃՈԽ ԵՒ ԴԻՒՐԱՄԱՏՉԵԼԻ ՊԻՒՖԷ

ՀԱՅԿԱՆՈՅՇ ԹՈՐՈՍԵԱՆ

Le Menestrel Microsillon 33 tours 1/3

(Série Artistique)

Ա. ՇԱՐՔ, թիւ 1 (10 Աշխարհիկ երգեր) 3·000 Ֆր.
Բ. ՇԱՐՔ, թիւ 2 (3 կրօնական եւ 9 աշխարհիկ երգեր) 3·000 Ֆր.
Գ. ՇԱՐՔ, թիւ 3 (Աշխարհիկ երգեր), պատրաստութեան մէջ:

Դիմել՝ ՓԱՐԻԶ.— Հայկանոյշ Թորոսեան, 221, Rue de Tolbiac Tél. KEL. 34-24
Տիկ. Քիւթնէրեան, Հայոց եկեղեցին, 15, Rue Jean Goujon ELY. 67-03
ՄԱՐՍԷՅԼ.— ALKAZ et FILS, 23, Rue Sainte-Barbe
ՏԷՍԻՆ.— Սիրունեան, «ARAX«, 110, Avenue Jean Jaurès

ԵՂԱՆԱԿԻՆ ԱՄԷՆԷՆ ՓԱՅԼՈՒՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ՇԱՐՊՕՆԻԷՐԻ ԿՐԱՆ ՍԷՐՔԼԸ ՇՔԵՂ ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Ի նպաստ Լիոնի Եկեղեցւոյ Շինութեան, Եկեղեցաշէն Տիկնանց Միութեան կողմէ կազմակերպուած պարահանդէսը տեղի պիտի ունենայ Յունուար 10ին, Կիրակի օր, ժամը 16էն մինչեւ առաւօտ:

Փարիզի ՍՕՍԻ Փօլքլորիկ խումբը, ղեկավարութեամբ Տիկին Քիւթնէրեանի, եւ մասնակցութեամբ Պ. Ճէրահեանի պիտի ճոխացնէ այս պարահանդէսը, հայկական հաճելի եւ ինքնուրոյն պարերով եւ երգերով:

Մասնակցութեամբ ԱՐՄԵՆԻԱ նուագախումբին ղեկավարութեամբ ՊԵՐՆԱՐ ՏԷՏԷՃԵԱՆի:

Նոյնպէս Շարպօնիէրի միջազգային խումբին աթրաքսիոններով եւ նուագախումբով ճոխացած:

Տեղերը սահմանափակ ըլլալով, կը խնդրուի յարգոյ հայ ժողովուրդէն, այժմէն ապահովել իրենց սեղաններն ու տոմսերը:

Հեռաձայնել.— 28-54-03 եւ կամ ժամը 16էն յետոյ 60-47-18:

ՅԱՐԱՏ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց. 22 Ն. Ֆր.

Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ՇԱԲԱԹ 9 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

SAMEDI 9 JANVIER 1960

36ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8692 — 36EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4493

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՄԵՐՁ. ԱՐԵՒԵԼՔԸ 1959ԻՆ

Համեմատաբար խաղաղ շրջան մը ապրեցան Մերձաւոր Արեւելքի մեր հայրենակիցները վերջացող տարուան ընթացքին :

1958ի գարնան ու ամրան Լիբանանի եւ Իրաքի մէջ պատահած դէպքերը անդրադարձեր էին նաեւ հայկական կեանքին վրայ, ստեղծելով աննախանձելի վիճակ մը :

Մասնաւորաբար Լիբանանի մէջ 1956էն ի վեր ազգային կեանքը թունաւորող տարրերը օգտուեր էին երկրի խռովայոյզ կացութենէն՝ եղբայրասպան կռիւներ հրահրելու համար :

Բաշիտ Քարամէի կառավարութիւնը յաջողեցաւ կիրքերը հանդարտեցնել եւ խաղաղութիւնը վերահաստատել Լիբանանի բոլոր շրջաններուն մէջ :

Մեր հայրենակիցները 1959ի ընթացքին լծուեցան շինարար աշխատանքի, դարմանելու համար բացուած վէրքերը : Նախորդ տարուան դէպքերէն խորապէս ազդուած էին մասնաւորաբար արհեստաւորներն ու մանր առեւտրականները : Այժմ բնականոն կացութիւն է ստեղծուած երկրին մէջ, ուր իսլամ եւ քրիստոնեայ կ'ապրին համերաշխութեամբ :

Եւ սակայն չէ խաղաղած դեռ հայկական կեանքը :

Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Աթոռին շուրջ ստեղծուած արուեստական պայքարը չէ դադրած :

Մարդիկ որ օտար գործակալներէ կը ստանան իրենց հրահանգները, կը շարունակեն արիւն պղտորել եւ կիրքերը հրահրել : Բարեբախտաբար անոնց յարուցած աղմուկը ո՛չ մէկ արձագանգ կը գտնէ այլեւս գիտակից Հայերու մօտ :

« Անկախ համայք» կազմելու երազին ետեւէն վազող մարդիկ յուսալքումի նշաններ սկսած են ցոյց տալ ատենէ մը ի վեր :

Ցոգնած են բոլորովին : Չորս տարիէ ի վեր մսխուած դրամները, տրուած կաշառքները ո՛չ մէկ արդիւնք են տուած :

Ո՛չ Լիբանանի, ոչ ալ Սուրիոյ կառավարութիւնները ուզեցին ճանչնալ « Անկախ համայնքը», որուն ինքնակոչ « կաթողիկոսական տեղապահ»ը աստանդական կեանք մը վարելէ ետք, այժմ Պէյրութի մէջ դարձեր է Բարեգործականի հասարակ մէկ նպաստընկալը :

Անթիլիասի շուրջ ստեղծուած պայքարը առիթ ընծայեց նաեւ դիմակազերծ ընելու Հ.Բ.Ը. Միութիւնը, որ մոռնալով իր բարեսիրական իսկական կոչումը, գործիք դարձաւ ռամկավար - յառաջդիմական - հակադաշնակցական տարրերու ձեռքը : Դադրեցուց Կիլիկիոյ կաթողիկոսարանին յատկացուելիք նպաստը — տարեկան հազար սթերլին, յուսալով նիւթական նեղութեան մատնել զայն :

Հիւսիսային Ամերիկայի ազատատենչ Հայութիւնը արժանի պատասխանը տուաւ Բարեգործականի Նիւ Եորքի վարիչներուն, քանի մը ամսուան մէջ կէս միլիոն տոլար հանգանակելով ի նպաստ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ բազմադարեան Աթոռին :

Սուրիոյ, Եգիպտոսի եւ Յորդանանի մեր հայրենակիցները անցուցին խաղաղ տարի մը, շնորհիւ այդ երկիրներու քաղաքական կայուն եւ հանդարտ կացութեան :

Կիպրոսի դժնդակ հարցին կարգադրութիւնը թոյլ տուաւ կղզիին քանի մը հազար Հայութեան ապրիլ ապահով պայմաններու մէջ :

Իրաքի քաղաքական դէպքերէն շատ չազդուեցան մեր հայրենակիցները, որոնք իբրեւ հաւատարիմ քաղաքացիները հիւրընկալ երկրին, լծուեցան խաղաղ աշխատանքի :

Թուրքիոյ Հայերը ցնցումներու չենթարկուեցան վերջացող տարուան ընթացքին :

Մաղթե՛նք որ 1960ը խաղաղ ու բարեբաստիկ տարի մը ըլլայ նաեւ Մերձաւոր Արեւելքի մեր գաղութներուն համար :

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՅԶԸՆՀԱՈՒԸՐԻ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

1960, ԽԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՏԱՐԻ

« Միացեալ Նահանգները միշտ պատրաստ են Խ. Միութեան հետ մասնակցելու լուրջ խօսակցութեանց, այն բոլոր հարցերուն շուրջ, որոնք կը տանին արդարութեան վրայ հիմնուած խաղաղութեան մը» յայտարարեց Նախագահ Այզընհաուրը, ամերիկեան Քոնկրէսին յղած իր պատգամին մէջ :

Նախագահը աւելցուց թէ խաղաղութեան առաջնորդող միջոցներէն մէկը հիւլէական փորձերը միջազգային հսկողութեան մը ներքեւ դադրեցնելու եւ ջրածին զէնքերը արգիլելու մէջ կը կայանայ : Ուրիշ միջոց մը, ըսաւ ան, զինաթափութիւնը կրնայ ըլլալ «որու համար Խ. Միութիւնը յայտարարեց թէ պատրաստ է լրջօրէն բանակցելու » :

Այսուհանդերձ, Այզընհաուրը չափազանցուած լաւատեսութեան մը կողմնակից չէ. «արագ եւ յեղափոխական արդիւնքներու պէտք չէ սպասել » : Նախագահը աւելցուց թէ իր պաշտօնավարութեան վերջին տարուան ընթացքին ճիգ պիտի չխնայէ խաղաղութիւնը հաստատուն հիմերու վրայ դնելու համար : Ճամբորդութիւններ, բանակցութիւններ, վիճաբանութիւններ պիտի ունենայ ներքին եւ արտաքին հարցերու շուրջ : « Խորհրդային վերջին յայտարարութիւնները ցոյց կուտան թէ այլեւս կարելի է Խ. Միութեան եւ ազատ աշխարհի միջեւ մեղմ յարաբերութիւններու շրջան մը սկսիլ :

« Եթէ այդ յայտարարութիւնները անկեղծ են, խաղաղութեան եւ բարեկամութեան աւելի մեծ յոյս մը կը ծնի : Կը մնայ փաստել այդ բոլորը՝ գործով, որմէ կրնայ ծնիլ մնայուն խոստումներու դարաշրջան մը » :

Միացեալ Նահանգներու ղեկավարը չեշտեց թէ այս բանակցութիւններէն ետք, յուսախաբութիւն մը, կամ նոր տագնապ մը ջրածին պատերազմը աւելի հաւանական կը դարձնէ, ինչ որ «վերջին յիմարութիւն»ը պիտի ըլլայ :

1960ը ամերիկեան պատմութեան ամէնէն բարգաւաճ տարին պիտի ըլլայ, ըսաւ Նախագահը, շարունակելով.— Այլեւս աշխարհ կը մտնէ մասնագիտական նոր շրջանի մը մէջ, ուր կարելի է մարդկային թշուառութիւնն ու խեղճութիւնը անհետացնել :

Խօսքը ուղղելով բոլոր ժողովուրդներուն եւ բոլոր ազգերուն, Նախագահը յայտարարեց թէ բացի օրինաւոր ինքնապաշտպանութեան պարագայէն, Միացեալ Նահանգները երբեք պիտի չդիմեն կործանումի հսկայական այն միջոցներուն, որոնք իրենց տրամադրութեան տակ են : Միւս կողմէ, Այզընհաուրը չի հաւատար թէ որեւէ ազգ ընդհանուր պատերազմի մը վտանգը յանձն պիտի առնէ Միացեալ Նահանգներու դէմ :

Այս առթիւ, առաջին անգամ ըլլալով Նախագահը հաստատեց թէ միջերկրային Աթլաս հրթիռով 14 փորձեր եղած են վերջերս. բոլորն ալ յաջողութեամբ պըսակուած են, եւ այսուհետեւ «ամբողջական բնաջնջումի » ահռելի այս զէնքը որ եւ է ատեն գործածելի է : Աթլաս հրթիռը աւելի քան 8000 քիլոմեթր հեռաւորութեան մը վրայ ջրածին ռումբեր կրնայ արձակել :

Նախագահը աւելցուց թէ Միացեալ Նահանգներու մէջ գիտական փնտռտուքներու պիւտճէն շուտով պիտի կրկնապատկուի եւ հակառակ անոր որ մեծ հրթիռներու համար անհրաժեշտ շարժակներ կան, այդ ուղղութեամբ աշխատանքները պիտի չընդհատուին :

Ամերիկայի Նախագահը իր եզրակացութեան մէջ անդրադարձաւ թերաճ երկիրներու ըլլալիք տնտեսական օգնութեան, որու համար ոչ - համայնավար ճարտարարուեստական բոլոր երկիրները պէտք է գործակցին :

ՍՐԸ ՍՐԻՆ

ԹՐՔԱԲԱՐՈՅ ԼՐԲՈՒԹԻՒՆ

Թուրքիոյ Նախագահը, բաժականառ մը արտասանեց ի պատիւ Այզընհաուրբի եւ այդ բաժականառին ընթացքին, յանդգնութիւնը ունեցաւ իրարու նմանցնելու Ամերիկան եւ Թուրքիան :

Արդարեւ, Իթթիհատականներու այս արժանաւոր յաջորդը, որ ժողովրդավարութեան պատմուճանը նետած է իր ուսերուն, ելաւ յայտարարեց թէ «մեր երկու երկիրներուն միջեւ հաստատուած բարեկամութիւնը վերածուած է շատ ամրակուռ զինակցութեան մը » :

Ինչպէ՞ս պատահեր է այդ հրաշքը : Պատահեր է անոր համար որ Ամերիկա եւ Թուրքիա նոյն «անկեղծ նուիրումը » ունին եղեր «համամարդկային իտէալներուն հանդէպ » :

Վստահ եմ որ երբ Նախագահ Այզընհաուրը — որուն վիճակուեցաւ, դժբախտաբար, թրքասիրական բաժականառ մը արտասանելու անփառունակ պարտականութիւնը — պատուոյ սեղանին գլուխը բազմած ականջ կուտար Ճելալ Պայարի բարբաջանքին, մտքէն կ'ըսէր .

— Շատ յառաջ գացիր, բարեկամ ... Մի՛ անպատուեր իմ հայրենիքս եւ մի՛ փորձեր բաղդատութեան եզր փնտռել Ամերիկայի եւ Թուրքիոյ միջեւ ... Չելլես հաւատաս ու հաւատացնես թէ անծանօթ եմ ձեր գործած ոճիրներուն ... Երէկուան ջարդերուն, այսօրուան անիրաւութեանց... Դուք չէի՞ք որ 1943ին Վարլըք վերկիսի մը մէջտեղ նետեցիք եւ մոխիրի վրայ նստեցուցիք Հայն ու Յոյնը.. Դուք չէի՛ք որ ասկէ չորս տարի առաջ, մէկ գիշերուան մէջ, քարուքանդ ըրիք Ուղղափառ եկեղեցիները Պոլսոյ մէջ եւ կողոպտեցիք Հայերու խանութները ... Բայց, շարունակէ բաժականառդ, Ճելալ :

Ու Ճելել Պայար շարունակեց իր բաժականառը եւ ըսաւ որ Թուրք ժողովուրդը եւ Թուրք պետութիւնը անկեղծօրէն կը հաւատային թէ մարդկութեան ապագան կ'երաշխաւորուէր, եթէ ազգերը իրարու հետ գործակցէին բարեկամութեան եւ արդարութեան սկզբունքները յարգելով : Առանց ցեղային ու դաւանական խտրութեան :

Մարդ միայն Թուրք ծնած ըլլալէ ետքն է որ գռեհկութիւնը կրնայ ունենալ իրարու նմանցնելու այս Ամերիկան եւ ապականեալ եւ վայրենաբարոյ Թուրքիան :

Որովհետեւ, այդ նմանութիւնը կ'ենթադրէ Ամերիկայի վերագրել ոճիրներ ու մեղքեր, որոնք ազգային առաքինութիւնները եղան Թուրքիոյ :

Եթէ Այքի շքախումբէն մէկը յանկարծ ոտքի ցատկէր ու հարցնէր .

— Ճէլալ Պայար էֆէնտի, Ամերիկան իրեն հպատակ ժողովուրդնե՞րը ջարդեց, անոնց եկեղեցինե՞րը աւերեց, անոնց հարսնե՞րը փախցուց, անոնց անհատական եւ հանրային ստացուա՞ծքը կողոպտեց ...

Ի՞նչ պատասխան պիտի տար այս Իթթիհատականը : Բայց, Թուրքը բախտաւոր աստղի տակ ծնած է եւ իրեն այդ տեսակ հարցում ընող մնացած չէ հրապարակի վրայ՝ այս օրերս :

Ճէլալ Պայար, տակաւին չէ կշտացած իր «քաշած»ներով եւ նորէն «փող է ուզում » : Ինչո՞ւ : Որպէսզի, թուրք ժողովուրդին կենցաղի պայմաններուն մակարդակը բարձրացնէ :

Տարակոյս չկայ որ Ամերիկացի «Ընքըլ»ը նորէն բուռ մը տոլար պիտի լեցնէ Թուրքիոյ Դանայեան Կարասը : Թող լեցնէ : Ատիկա չէ որ մեզի վիշտ կը պատճառէ : Մենք ունինք աւելի խոր վէրք մը, որ կը ճանկոթէ մեր սիրտը :

Այքի ճառէն ետք, Թուրքը թրքաբարոյ լրբութեամբ, նորէն պիտի պոռայ մեր երեսին .

— Տեսա՞ք հիմա, Հայեր, դուք մեր միսը կը ծամէք, ձեր խօսքին ականջ կախող չկայ ու ահաւասիկ մեր ոտքը եկեր են ու մեզ կը փառաբանեն ... Գացէք ծովը նետուեցէք ...

Ինչպէ՛ս չըսեն՝ Այքի լորձնաշուրթն փառաբանանքէն ետք ...

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՄՏԱՀՈԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ՓԻՆԷ ՓԱՐԻԶ ՎԵՐԱԴԱՐՁԱՒ

Ելմտական նախարարը Փարիզ վերադարձաւ կարճ ժամանակէ մը ետք նկատի առնելով այն ծանր տարակարծութիւնները որ ծագած են կառավարութեան եւ իր միջեւ տնտեսական հարցերու շուրջ :

Նախարար Փինէ կ'ուզէ բացարձակ տէրը ըլլալ ելմտական բոլոր հարցերուն եւ չընդունիր որ ոչ մէկ նախարարութիւն իրաւունք ունենայ առանձինն որոշումներու տալու այդ հարցերու շուրջ : Հինգշաբթի իրիկուն մամուլը կը նախատեսէր նոյնիսկ Փինէի հրաժարումը և կ'աւելցընէր թէ տը Կոլ գտած է արդէն անոր յաջորդը յանձինս Ֆրանսայի Դրամատան տնօրէն՝ Պաումկարթնէրի :

Փինէի քաշուելուն պատճառներէն մէկն ալ կը նկատուի Միշըլէի ծրագիր - օրէնքը Անանուն ընկերութիւններու մասին :

Միշըլէ կ'ուզէ որ այդ ընկերութեանց վարչական խորհուրդին մէջ ներկայացուցիչներ ունենան պետութիւնը եւ պաշտօնէութիւնը : Ասոր դէմ է Փինէ որ կ'ըսէ . «Կրկնակի ապուշ ձեւ մը, ատկէ միայն ՍԷ - ԺԷ - ԹԷն (համայնավար) կրնայ օգտուիլ : Թող Պ. Մոլէ ընկերվարական քաղաքականութիւն վարէ երբ ինք գործի գլուխ է, բայց որ մենք ընենք ատիկա երբ ընկերվարականները ընդդիմադիր են, ի՞նչ կը նշանակէ » :

Փինէի եւ ընդհանրապէս հանրային կարծիքին տպաւորութիւնն այն է որ հիմա, երբ գանձը լեցուն է, Ֆրանքը ուժեղ դրամ մըն է, Փինէն աւելորդ է եւ կ'ուզեն որ քաշուի : Միջադէպ մը եղած էր արդէն դպրոցական օրինագիծի ժամանակ : Փինէ անբաւարար կը գտնէր օրէնքին տրամադրութիւնները եւ դուռը զարնելով կը հեռանար Էլիզէէն, մինչ Նախագահ տը Կոլ կը պոռար .— «Պ. Փինէ ձեր գիտցած հանրապետութիւնը չէ ասիկա» :

Հինգշաբթի օրուան սակարանն ալ պատճառ դարձաւ որ տագնապը ծանրանայ : Ֆրանսական արժեթուղթերը զգալի անկում մը կրեցին բայց որեւէ պարագայի մէջ անարդար է որ երբ Ֆրանքը կայուն եւ վստահելի դարձած է անոր պատասխանատու հեղինակը հրապարակէն քաշուի :

ԱՅԲՈՒԲԵՆԸ ԱՅԺՄԷԱԿԱՆ ՀԱՐՑ

(Բ. եւ վերջին մաս)

1958ի Յունիսին Հայաստանի թերթերուն մէջ լոյս կը տեսնէ հետեւեալ յայտարարութիւնը.

« Հայկական նոր տառատեսակներ ըստեղծելու՝ տառերի պատկերները պահպանելով՝ դրանք հարստացնելու նպատակով յայտարարւում է մրցանակաբաշխութիւն»:

Ահա նաեւ պայմանները

1.— Հիմնականում պահպանելով ներկայ գործածուող հայկական տառատեսակները, դրանք աւելի գեղեցկացնել եւ դարձնել դիւրընթեռնլի:

2.— Ուղղել գործող տառերում եղած թեքութիւնը եւ ստեղծել լրիւ տեսակաշար:

3.— Խոշորացնել տառի հիմնական մասը (աչքը) պահպանելով համաչափութիւնը՝ ինչպէս տառերի վերեւի, այնպէս էլ ներքեւի մասից:

4.— Ապահովել, տեղի խնայողաբար օգտագործումը, առանց տառատեսակները խախտելու:

Ահա նպատակը եւ ծրագիրը Երեւանեան բարեփոխութեան. կայ գեղագիտական տարր մը, կայ նաեւ օգտաշատ տարրը. գեղեցկացնել եւ դարձնել դիւրընթեռնլի: Անտեսելով առաջինը՝ որ վիճելի կէտ մըն է, երկրորդը կը գտնենք շատ բանաւոր. մանաւանդ երբ նկատի առնենք կարգ մը գրերու չափազանց նմանութիւնը. ս-ռ-ո, ղ-զ, շ-չ, ա-տ, բ-ր-ը, գ-դ:

Բայց չմոռնալ միւս հիմնական պայմանը. պահպանել ներկայ տառատեսակները. ուրիշ խօսքով՝ չհեռանալ արդի վիճակէն: Ուրեմն այբուբենը վտանգի տակ չէ. Մեսրոպեան տառերը ռուսացնելու ծրագիր չկայ:

Դիւրընթեռնլիութեան ի նպաստ կը ներկայացուին ուրիշ երկու կէտեր. խոշորցնել տառի հիմնական մասը (պահպանելով համաչափութիւնը – գեղագիտականը):

Մնացած պայմանները, այն է ուղղել թեքութիւնը եւ ապահովել տեղի խնայողութիւնը, անշուշտ երկրորդական տարրեր են. մանաւանդ վերջինը: Երեւանի մէջ կը բաւէ որ հրաժարին ուրյուն գրելէ եւ վերադառնան Մեսրոպեան ուրիւն ձեւին, եւ արդէն իսկ ամէն գրքի վրայ շուրջ 10 էջ կը խնայուի:

Տեղի խնայողութիւն ստեղծելու համար՝ Ռուսերը կը բարեփոխե՞ն իրենց տառերը:

Մրցումի պայմանաժամ տրուած էր չորս ամիս: Քննիչ յանձնախումբը՝ ներկայացուած 63 նախագիծերու մէջէն կ՚ընտրէ լաւագոյնը, որ լրիւ կը համապատասխանէ պայմաններուն:

Հրատարակուած նմոյշներէն, ինչպէս ըսինք, ոչ ռուսացում կը հոտի, ոչ ալ օտարացում. հազիւ փոփոխութիւն մը կը նշմարուի: Ոմանք «ճերմակութիւն»ը ներկայացուցին իբր միակ թերութիւն:

Մեր կարծիքով, այս հարցին մէջ զանազանելու ենք գլխագիր տառերը փոքրներէն: Գլխագիրները Մեսրոպեան դրոշմ ունին. ուստի նուիրական են եւ անփոփոխելի. արդէն ատոնց մէջ երկու տառ կայ միայն որ չփոթութեան առարկայ է. Ի – Ի, Յ – Յ: Ասոնց ալ բանաւոր լուծում մը գտնելու համար կը բաւէ աչք մը տալ ձեռագիրներուն, մանաւանդ հին երկաթագիրներուն, եւ անոնց հետեւելով՝ քիչ մը աւելի բանալ Յ գլխագրին երկու բերանները, եւ Ի գլխագրին ետեւի պոչը քիչ մը աւելի շեշտել եւ կամ յապաւել ու վերածել իր նախնական ձեւին, բարակ ու կարճ գծիկ մը միայն թողլով դէպի աջ թեքուող: Կը մնան Զ եւ Ջ տառերը, որոնց երկրորդին մէջ հարկ է շեշտել տերեւաձեւ բոլորակը, աւելի եւս նմանելով նախնական ձեւին: Բայց այս բոլորը շատ չնչին բաներ են, անկարօտ նոյնիսկ մրցանքի:

Կենսական հարցը փոքր տառերուն մէջ է, ուր աւելի չփոթութեան առիթներ կան, ինչպէս վերեւ ցոյց տուինք: Փոքր տառերը, որ բոլոր գրին մէջ կը յայտնուին (Ս. Մեսրոպ միայն գլխագիրներ հնարած է, իբր տառերու միակ ձեւ), ընդհանրապէս պահելով Մեսրոպեան նըկարագրոշմը՝ ԺԲ. դարէն ասդին կը սկսին հեռանալ նախնական ձեւերէն. ասոնց շարքէն են ա, զ, յ, շ, չ, ջ, ց, ւ: (Գլխագիրները՝ Ա. Զ. Յ. Շ. Զ. Ջ, Ց. Ի): Նախնեաց օրով իսկ կատարուած այս փոփոխութիւնները մեզի հնարաւորութիւն կուտան, դիւրընթեռնլի դարձնելու եւ չփոթութիւնները փարատելու նպատակով՝ վերամշակելու այդ նոյն ձեւերը, առանց հեռանալու նախնականներէն:

Հետեւաբար, այս ձեւով ըմբռնուած ու ներկայացուած բարեփոխութիւն մը շատ բանաւոր կը գտնենք. անցեալին մէջ ալ արդէն իսկ նման քայլեր առնուած չե՞ն:

Մեր տպագրական տառերու փոփոխութեան պատմութիւնը չենք ուզեր կրկնել այստեղ. ժամանակին մեր թերթի պատուական աշխատակիցներէն մէկը, Հ. Վրթանէս Վրդ. Խանպէկեան, ի բնէ օժտուած գեղարուեստական նուրբ ճաշակով, եւ իբր վարիչ Մխիթարեան տպարանին՝ տարիներու փորձառութեամբ հմտացած, տուած է այս սիւնակներուն մէջ թէ՛ այդ պատմականը եւ թէ՛ տպագրական տառերու բարեփոխութեան մը պայմանները («Բազմավէպ», 1933, էջ 289 – 296), Լ. Եաղուպեանի առաջարկած նմոյշներուն առիթով:

« Աչքի առջեւ ունիմ — կը գրէր Հ. Խանպէկեան — գերմանական, ֆրանսական, իտալական, լեհ, եւն.... ամենամեծ ձուլարաններու տառացուցակները, որոնց մէջ ոչ թէ հինգ, տասը, յիսուն, այլ հազարաւոր օրինակներ իրարու կը յաջորդեն՝ մին միւսէն տարբեր, մեծ ու փոքր, բարակ եւ հաստ, խիտ ու լայն, թանձր ու նուրբ, ըլլա՛յ բոլորգիր եւ գլխագիր կամ զարդագիր: Եւ սակայն անոնք բնաւ շռինդ հանած չեն, անոնք այնքան յուզած չեն հասարակաց կարծիքը:

Տառերու նոր ձեւեր հնարելը՝ տպագրական արուեստի զարգացման ցուցանիշն է. եւ եթէ զարդագրերու համար գիւտ եւ ճաշակ կը պահանջուի, ընթերցման գրերու համար առաջին պայմանը յստակութիւնը պէտք է ըլլայ, տեսութեան յոգնութիւն չպատճառելու համար, որովհետեւ գիրքը նորուս մանուկէն սկսեալ՝ որ հոն իր աշխատութեան առաջին քրտինքը կը թափէ, մինչեւ ալեւոր ծերունիին ձեռքն է՝ որ անդորր կեանքի մը հանգստեան կարեւոր մխիթարութիւնը կ՚որոնէ հոն: Չգենք այն խումբն ուսումնականներու եւ գիտնականներու որ աչքի լոյսերնին գրքերու վրայ կը սպառեն» (Անդ):

«Հուսկ» ամփոփելով կ՚եզրակացնէր.

1.— Հայկական այբուբենը պէտք է մնայ Մեսրոպեանը:

2.— Պէտք է նկատի առնուին գեղագրութեան եւ տեսութեան պահանջները. հետեւաբար.

3.— Պէտք է պահել տառերու ելեւէջը, որ մեծ դիւրութիւն կ՚ընծայէ ընթերցման:

4.— Գրերու անկիւնաւորութեան բարձումը հաւանօրէն դիւրացնէ ընթերցումը:

5.— Նրբագծերու յաւելումը մերժելի է, իբր աչքի յոգնեցուցիչ տարր:

6.— Համեմատութեամբ լատինական ներուն՝ մեր տառերն աւելի տեղ կը բռնեն ոչ թէ իրենց շեղութեան, այլ լոկ քանի մը հատին եռատամն եւ թանձր կազմութեան պատճառով (ա, տ, պ, թ, խ, փ, ֆ):

Նկատողութիւններ, որոնք այսօր ալ կը զօրեն լրիւ, իբր ընդհանուր սկզբունք եւ ուղեգիծ, որոնք բոլորովին ալ անտեսուած չեն Երեւանի կազմակերպիչներէն:

Ուրիշ մանրամասնութիւններու չենք կարող իջնել. խմբագրականի մը սիւնակները չեն տրամադրեր այդքան (օրինակ՝ առաջարկել որ տ տառը, ընթացիկ գրին նման, մէջտեղի ակռան երկնցնէ, աէն որոշակի զատուելու համար. կամ՝ խնայողութեան տեսանկիւնով՝ տը վերածել իր գլխագրին, բնական է փոքրկացած): Կարելի է առաջարկել գ-ին գլուխը բանալ, բ-ին գլուխը բարձրացնել՝ թ-ին հաւասար, ը-ին ոտքի հորիզոնական գծիկը հաստցնել եւն ...:

Կը խորհինք որ մերձաւոր Հայագիտական Համաժողովի մը նիստերէն մէկուն յարմար նիւթ կարելի է դարձնել այս հարցը. Երեւանի թերթերուն մէջ, անցեալ տարի, լոյս տեսած պայմանները եւ մրցանքը, կը համարինք որ առ ի փորձ կատարուած քայլ մըն էր. հարկ է աւելի մանրամասնել, զանազան կարելիութիւններն ու պահանջները նկատի առնել: Առ այս անհրաժեշտ է անշուշտ խորհրդակցութիւն մը համազգային գետնի վրայ. սփիւռք եւ հայրենիք ձեռք ձեռքի տան միասնաբար լուծելու այս խնդիրը. արտասահմանի մէջ ունինք տպարանական կեդրոններ, հարիւրամեայ հաստատութիւններ, որոնց փորձառութիւնը մեծ նպաստ կրնայ բերել այս կէտին մէջ. անտեսելը զանոնք՝ ընդդիմանալ է պատմութեան:

Մեսրոպեան այբուբենը, ինչպէս անցեալին մէջ եղած է մեր ազգապահպանման գերագոյն ազդակներէն մէկը, թող իր այժմէութեամբ ըլլայ նաեւ առաջին քայլը միութեան. ըլլայ այն ծիածան կամուրջը որ պիտի զօդէ սփիւռքն ու հայրենիքը. ըլլայ համերաշխութեան լաստափայտը, որու վրայ պիտի կերտուի մեր փառաշող ապագան:

Հ. ՆԵՐՍԷՍ ՏԷՐ – ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ

«Բազմավէպ»

ԽՕՍՔ՛ ՄԻՋԻՆ ՍԵՐՈՒՆԴԷՆ

ՀԻՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ՆՈՐԵՐՈՒՆ

(Դ. եւ վերջին մաս)

Մենք գրեթէ ոչինչ ըսինք նոր սերունդի թերութիւններուն մասին: Թերութիւններ, որոնք տարիքի կամ խառնուածքի հետեւանք են առհասարակ, — ինչպէս՝ յաւակնոտութիւնը, կամ՝ փութկոտ դժգոհութիւններն ու դառնութիւնները:

Թերութիւններ նաեւ, որոնք ժամանակին ու դարուն բերումն են, — աշխարհիկ հաճոյքներու չափազանցութիւնը, մարմնին գերադասութիւնը՝ մտքէն, կամ գիտութեան նախընտրութիւնը՝ հոգիէն ու հոգեկանէն:

Անկարելի է համաձայն չըլլալ « Յուսաբեր»ի հաստատումներուն, այս ուղղութեամբ: Եւ ինքնախաբութիւն է հակառակը պնդել:

Պիտի ուզենք ընդգծել, սակայն, նաեւ այս թերութիւններուն կապակցաբար, թէ նոր սերունդը անհատական պատասխանատուութիւն չունի:

Շատ քիչ են ապասերած մարդիկը: Շատ քիչ են նաեւ այն նորերը, որոնք իրենց կամքով կ՚այլասերին: Մենք անոնցմէ ենք, որոնք կը հաւատան, թէ ամէնէն տոկուն նկարագիրներն անդամ չեն կրնար տոկալ միջավայրին: Չեն կրնար տարբեր ըլլալ, քան ա՛յն, զոր կը շինէ դարը:

Նկատի ունեցէք, օրինակ, Ֆրանսայի եւ Մ. Նահանգներու հայ երիտասարդութիւնը:

Ոչ ոք կրնայ պնդել, թէ նոր սերունդները նուազ ազգային գիտակցութիւն կամ հայրենասիրութիւն ունին հոն, այդ երկիրներուն մէջ, քան Միջին Արեւելքի երիտասարդութիւնը:

Սակայն, փաստն այն է, որ անոնք գրեթէ ազգային մթնոլորտ չունին, հան-

ՄՈՌՅՈՒԱԾ ԷՋԵՐ

Ց՚ՊԱՀԱՆՋ

Ամառնային երեկոյ էր: Փոքրիկ աւանի միակ ճաշարանի բակում, որին հովանաւորում էին հինաւուրց ծառեր եւ ուր հաւաքւում էին տեղացի յառաջադէմները զարեջուր խմելու, կամ գիտցած նորութիւնները միմեանց հաղորդելու, սեղաններից մինի շուրջը նստած էին մի խումբ երիտասարդներ, որոնք, աւանում պատահած մի ինչ որ նորութեան առիթով, վիճում էին այն մասին, թէ՝ «գաղտնիքներով հետաքրքրուելը լա՞ւ է, թէ վատ»:

Խօսակիցներից մինը, որ խնդրի վրայ նայում էր անձնական շահի տեսակէտից, այն կարծիքն էր յայտնում թէ՝ գաղտնիքներով հետաքրքրուելը ոչ միայն լաւ, այլ եւ անհրաժեշտ է, ըստ որում յաճախ այդպիսի գաղտնիքներ իմանալով է որ մարդ ազատ է մնում վտանգից: Մի երկրորդն առարկում էր թէ՝ ընդհակառակն, ուրիշի գաղտնիքին հետամուտ լինելն անազնիւ գործ է եւ թէ այդ ճանապարհով վնասից ազատ մնալն իսկ հաւասար է գողութեան: Մի երրորդը գերադասում էր միջին ճանապարհը, այն է թէ՝ բարեկամի գաղտնիքները պէտք չէ քրքրել, բայց թշնամունը՝ պէտք է անպատճառ: Այսպիսով նա համաձայնւում էր մասամբ առաջինի եւ մասամբ երկրորդի հետ:

Երիտասարդներից մի փոքր հեռու նստած էր աւանի փաստատան կառավարիչը, որ մօտ յիսնամեայ, բարեդէմ, խելօք աչքերով եւ գորշախառն մօրուքով մի մարդ էր: Գարեջրի շիշը դատարկած լինելով՝ նա այժմ թէ՛ ծխում էր եւ թէ՛ լսում էր երիտասարդներին: Տեսնելով որ նրանց վիճաբանութիւնը տաքանում է, նա վերկացաւ տեղից եւ մօտենալով երիտասարդներին՝ մեղմ ձայնով ասաց.

— Ձեզանից իւրաքանչիւրի պաշտպանած տեսակէտն էլ բանաւոր է. բայց ես, պարոններ, խորհուրդ եմ տալիս ձեզ՝ երբեք չհետաքրքրուել գաղտնիքներով:

— Ինչո՞ւ, Վասիլ Իւանիչ, ինչո՞ւ բացատրեցէք խնդրում ենք — անշուշտ դրա համար դուք ունիք աւելի յարգելի պատճառ, հարցրին երիտասարդները հետաքրքրութեամբ եւ վեր կենալով տեղերից աթոռ առաջարկեցին կառավարիչին:

Վասիլ Իւանիչը, որ իր բարեխառն բընաւորութեան շնորհիւ յարգուած անձն էր այդ աւանում եւ յաճախ նման շրջաններում գտնուելով՝ սիրում էր բարի խորհուրդներ տալ երիտասարդներին, այս անգամ եւս հաճութեամբ ընդունեց առաջարկուած աթոռը եւ նստելով երիտասարդների հետ, ասաց.

— Գաղտնիքներով հետաքրքրուիլն առհասարակ, անքաղաքավարութիւն է: Դա կանանց թուլութիւններից մինն է, հետեւապէս եւ տղամարդուն աւելի քան անպատշաճ: Եթէ ձեզ անհաճոյ է լինում, երբ ուրիշները զբաղւում են ձեր գաղտնիքներով, ապա ուրեմն իմացէք որ ձեր հետաքրքրութիւնը եւս անհաճոյ կը թուի ուրիշներին: Ամէն ոք ցանկանում է միայնակ ապրել իւր գաղտնիքների հետ: Այդ պատճառով էլ բարեկիրթ մարդը չի հետաքրքրուել ուրիշի գործով, եթէ սա այդ չի կամենում. եւ, նոյնիսկ, չի առաջարկել դիմացինին այնպիսի մի հարց, որին պատասխանելն անհաճոյ լինի նրա համար: Այս արդէն խնդրի բարոյական կողմն է: Գալով դրականին, պիտի ասեմ որ գաղտնիքներով հետաքրքրուելը միշտ բարիք չի բերել մեզ: Երբեմն, ընդհակառակն, նա կը պատճառէ այնպիսի չարիք, որից ազատուելու համար չի բաւել, նոյնիսկ, մեր ամբողջ կեանքը: Եւ որովհետեւ աւելի լաւ է բարիքից զուրկ մնալ քան չարիքի հանդիպիլ, ուրեմն զգուշացէք աւելորդ հետաքրքրութիւնից: Այդ կարեւոր է, մանաւանդ, մօտիկ անձանց հետ ունեցած ձեր յարաբերութեան ժամանակ:

— Ի՞նչ չարիք կարող է հասնել ինձ, օրինակ, եթէ ես հետամուտ լինեմ իմ մի բարեկամի գաղտնիքն իմանալու, հարցրեց երիտասարդներից մինը:

— Այդ մի անորոշ հարց է, որին դըժուար է պատասխանել նկատեց կառավարիչը: Նախ՝ պէտք է իմանալ թէ՝ ի՞նչ մարդ է բարեկամդ եւ ապա՝ թէ ի՞նչ գաղտնիք ունի նա, որպէսզի ըստ այնմ կարելի լինի ասել թէ՝ ի՞նչ չարիք կարող էր առաջանալ, եթէ դուք նրա գաղտնիքը քրքրէիք: Բայց ես ուրիշ հարց կը տամ ձեզ. — Ի՞նչ էք կարծում, եթէ յանկարծ մի հրաշքով ձեզանից սիրուած անձինքների սրտերը բացուէին եւ երկնքից տըրուած մի շնորհքով դուք նրանց մէջ եղած գաղտնիքները կարդայիք, հաճելի կը լինէ՞ր այդ ձեզ թէ՝ ոչ:

— Օ՛, անշուշտ:

— Դա մի բարիք կը լինէր:

— Մի հրաշալի բարիք, ձայն տուին երիտասարդներն այս ու այն կողմից:

— Դուք ուրեմն ամէնքդ էլ անփորձ մարդիք էք, նկատեց կառավարիչը:

— Ինչո՞ւ, ինչո՞ւ, հարցրին մի քանիսը:

— Ենթադրեցէք որ դուք հայր էք եւ ունիք մի որդի, որին սիրում էք կաթոգին: Ցանկարծ կարծում էք այդ որդւոյ սրտում թէ՝ նա ցանկանում է ձեր մահը, որպէսզի ինքն ազատօրէն տիրէ ձեր կարողութեան: Միթէ հաճելի կը լինի՞ ձեզ այդ:

ՄՈՒՐԱՑԱՆ

(1 Շար.)

բային գործունէութեան մարզ եւ հան – բային գործունէութիւն չունին : Շփում չունին հայ ժողովուրդին հետ, ոչ տե – ղական իմաստով, ոչ ալ՝ ազգային :

Ֆրանսայի մէջ, մենք խօսելու առիթ ունեցանք «ազգէն կտրուած» նորերու հետ : Կամ Ֆրանսախօս եւ «Ֆրանսակա – նացած » երիտասարդներու հետ :

Անոնք, քիչ բացառութեամբ, մեզի չափ պիտակից ու մեզի չափ հայրենա – սէր են : Սակայն , իրրեւ տարաբոյս ծա – ղիկներ , առ հասարակ դուրկ են կենսա – յորդ աւիշէ :

Առաձին դաս մը կը կազմեն ծոյլերը, որոնց մասին չենք ուզեր խօսիլ :

Մինչդին Արեւելքի մէջ , մեծ թիւ մը կը կազմեն հայ միջավայրի եւ հայ – կական հոծ բազմութիւններու հետ շփո – ման մէջ ապրող երիտասարդներ , որոնք , իրրեւ հայութիւն , միայն ... հայերէն կրնան խօսիլ , եթէ ուզե՛ն : Ահաւ անդին չանցնիր ազգային իրենց գիտակցութիւ – նը :

Առնք պայքարի եւ տոկալու անընդու – նակ այն դասն են ,որուն նկարագրի հիմ – նական գիծը դիւրին ապրելու նահանջա – կանութիւնն է :

Չենք կարծեր , որ հայ ժողովուրդի կեանքին եղերական այս ծալքը կապ ու – նենայ մեր կողմէ չօչափուած նիւթին հետ, որքան ալ արժանի ըլլայ իր վեր – լուծումի :

Օրակարգի խնդիրը նոր արժէքներու տպնդապն է , — նոր տարրերու , որոնք պէտք է լեցնեն անդարձ մեկնողներու պարապը :

Եթէ անհրաժեշտ է , որ բոլոր այս խորհրդածութիւններէն ետք դարմանի մասին արտայայտուինք , ապա ուրեմն պիտի վերադառնանք նախորդ յօդուածի հիմնական մտածումին .

1.— Ամէն բանէ առաջ , սկզբունք պի – տի դառնինք հիներու կողքին պատաս – խանատու աշխատանք վստահիլ նաեւ այն նորերու , որոնք համապատասխան ար – ժանիք ունին : Եւ ունեցողներ չատ կան : Այս մասին պէտք չէ կասկածիլ , եւ նա – խապաշարումներէ պէտք է հրաժարիլ :

2.— Պէտք է խուսափիլ չփոցնելէ ան – ժառանգները : Շփանալու տրամադիր մարդիկ կրնան պատուհաս դառնալ մեր կեանքին մէջ, երբ դիրքերու հասնին : Ինչ արժանիք որ ունենան , այս կարգի մարդիկ զրկան ոչ մէկ նպաստ կրնան բերել հայ կեանքին :

3.— Ուսուցիչ , խմբագիր , գրող , մը – տաւորական կամ հանրային գործիչ , պէտք չէ տխուր և յուսաբեկիչ հեռանկա – րը ունենան նիւթական ճուաստացումնե – րու : Պէտք է , ընդհակառակն , ապահո – վութիւնը ունենան մարդավայել ապ – րուստի մակարդակի մը :

4.— Պէտք է հինները մտածեն նորերու մասին , եւ անոնց պատրաստութեան հա – մար հնարաւորութիւններ ստեղծեն : Մասնագիտացում , զարգացում , ընդհա – նուր պատրաստութիւն , համալսարանա – կան կրթութիւն , հիմնական պայմանները բենին համար : Ասոնցմէ երեք անգլիացի եւ մէկ Քանատացի կին , չորսը միասին չահած են մրցանակը եւ իրենց բերած ձեւերը նման են իրարու :

Ընդհանուր առմամբ դիրերը պիտի ըլ – լան 40 – 45 հատ : Գլխագիրները պիտի ըլլան մանրագիրներուն նման՝ միայն աւելի մեծ : Իւրաքանչիւր գիր պիտի հա – մապատասխանէ մէկ հնչիւնի : Կետա – դրութիւնները կը մնան անփոփոխ :

(Այստեղ հարկ է եւ պատշաճ անդամ մըն ալ փառք տալ Ս.Մեսրոպին, որ մե – զի տուած է 36 գիրեր , որոնցմով կրնանք ամէն լեզուի ձայն եւ հնչիւն գրել, կար – դալ եւ արտասանել ինչ խօսք որ վերջը աւելցուցած են մեր նախահայրերը Օ եւ Ֆ գիրերն ալ) :

Հեռագիրը , յայտարարելէ ետք թէ Պեր – նըրտ Շոյի «Անգրոկլոս եւ առիւծը» դոր – ծը այդ նոր այբուբենով պիտի հրատա – րակուի , անորոշութեան մէջ կը ձգէ մեզ թէ ի՞նչ պիտի ըլլայ Շոյի միւս ծանօթ թատերգութեանց նոր տպագրութեանց այբուբենը՝ եթէ գանոնք նոր տպելու հարկին տակ դնուին կտակակատարնե – րը , որովհետեւ այդ գործերը՝ «Տիկին Վորրընի առեւտրական գործը» , «Հե – րոսներ » , «Քանդիդա» , «Կեսար եւ Կղէոպատրա» , «Պիւգմալիոն» , «Սրբու – հի Ցովհաննա» դեռ փնտռուած գրքեր են :

Թէեւ կը հաւաստուի թէ նոր անգլերէն այբուբենը երկու օրուան մէջ կարելի է սորվիլ , բայց կասկածները քիչ չեն որ Անգլիոյ պէս պահպանողական երկրի մը մէջ այդ այբուբենին ընդհանրացումը դիւրին ըլլայ :

Պ. ՓՐՈՒՆՃԵԱՆ

ԱՆԳԼԵՐԷՆԻ ՆՈՐ ԱՅԲՈՒԲԵՆ

ԸՍՏ ԿԱՄՍ ՃՈՐՃ ՊԵՐՆԸՐՏ ՇՈՅԻ

Իրլանտական ծագումով անգլիացի մե – ծանուն թատերագիր Շօ ծանօթ է իր մե – ծարժէք գործերով , որոնք սուր եւ ազդու արտայայտութիւններով կը հիացնեն ամ – բողջ մարդկութիւնը : Իր համամարդկա – յին տեսակէտները աւելի բարձր տեղ գը – բաւած են , քան իր ծայրայեղութիւննե – րը , որով 1925ին ստացած է Նոպելեան մրցանակը :Իր երկարամեայ կեանքին ընթացքին (1856 – 1950) հետեւած է ո – րոշ փորձառական փիլիսոփայութեան մը , բայց չէ դադրած նաեւ մտածելէ անգլերէն լեզուի եւ հնչականութեան լա – տինական տառերով գրելու անբաւակա – նութեան մասին :

Ինչպէս իր կտակէն կ'երեւայ , Շօ ըզ – բաղած է երկար տարի անգլերէն նոր այբուբեն մը գտնելու մտքով այնքան որ հարկ դատուած է մօտաւորապէս քառա – սուն նոր գիրեր ունենալ , որոնցմով գիրը համաձայնի հնչիւնին հետ , մէկ գիրը տարբեր արտասանութեան օրէնքներու չենթարկուի , քանի մը գիրեր միասին դրուելով ձայն մը արտաբերելու կամ ձայնական յապաւումներու բացառիկ կա – նոններու հարկ չըլլայ :

Ըստ այդ կտակին՝ նոր այբուբենին դիւտարարը պիտի ստանայ հինգ հարիւր անգլիական ոսկի մրցանակի նուէր մը , որովհետեւ ինք անձամբ վերջնական ձեւ մը չէր կրցած տալ իր առաջարկած ծրա – գրին եւ դիրերուն : Կտակակատարը յայ – տարարած է թէ մրցումին մասնակցած են մօտ 70 անձեր եւ բերած են կարգ մը հիմնաւորեալ առաջարկներ նոր այբու –

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

Հ . Մ . Ը . Մ .Ի ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Վիէն , (Յառաջ) .— Վերջին թատերա – կան յաջող ներկայացումէն ետքը , Հ . Մ . Ը . Մ . երկրորդ յաջողութիւն մը եւս արձանագրեց — կարճ ժամանակի մը ըն – թացքին , իր տարեկան պարահանդէսով :

Հակառակ որ Ծնունդի յաջորդ օրը Դեկտեմբեր 26ի Շաբաթ իրիկունը տեղի ունեցաւ ձեռնարկը , ընտրանի , կոկիկ բազմութիւն մը եկած էր զուարճանալու եւ յատկապէս պարելու , ընտանեկան , եւ մասամբ հայկական հաճելի մթնոլորտի մը մէջ :

Նուագախումբը , որուն մաս կը կազ – մէին երկու կարող հայ ուժերու Պէպիր – եան եւ Թորոսեան , կրցաւ հմայել սրահի երիտասարդ երկսեռ բազմութիւնը , նը – ւագելով օտար երգերու չարքին մեր վեհ « Բամ փորոտան»ը , սքանչելի «Մերանի ծառ»ը եւ ուրիշ երգեր :

Հ .Մ . Ը . Մ .ի ամբողջական կազմը եռանդագին աշխուժութիւն մը կը ցու – ցադրէ :

Կ'արժէ քանի մը խորհրդածութիւններ ընել այս նոր տարուան առթիւ , յետա – հայեաց ակնարկ մը նետելով մօտիկ անց – եալին , եւ ինչու չէ ներկայ օրերուս ձա – խաւեր , պղտոր չարժումներուն վրայ :

Տարիներէ ի վեր , իր գոյութիւնը պա – հելով գաղութիս մէջ ի գին իսկական մեծ զոհողութեանց , Հ . Մ . Ը . Մ .Ը հասցուցած է սերունդներ եւ ճառագայ – թած է մարզական օտար շրջանակներու մէջ , պանծացնելով հայ անունը :

Ահա , մեր զոհունակութեան առաջին եւ կարեւոր կէտը , որուն համար նախ՝ անցեալին մէջ , մարզասէր Հ . Մ . Ը . Մ .ականներ եւ ապա նորահասներ տուած են եւ կուտան իրենց լաւագոյնը : Մար – զիկ , պարզ անդամ եւ վարչութիւն , բո – լորուած Հ . Մ . Ը . Մ .ի շուրջ կ'աշխա – տին բարձր բռնել անոր թէ անունը եւ թէ հայրենապայծ դրօշը :

— Մալաթիոյ Կրթասիրացի Վիէնի մասնաճիւղը , պետական վաւերացման արժանացած ըլլալով , ուզեց նոր տարին տօնախմբել ընտանեկան խնջոյք – երե – կոյթով մը :

Այրի Տիկին Ե . Այանեան իր ընդարձակ երկու սենեակները տրամադրած էր յո . ժարակամ : Վիէնի Մալաթիացիները ,ան – խտիր , մեծով , պզտիկով եւ հիւրեր ներկայ գտնուեցան այս առաջին ձեռ – նարկին , որ կը զուգադիպէր 1960 , Յուն – ուար մէկին :

Պաշտօնական բացումէն ետք , չատեր երգեցին , կատակեցին եւ խօսք առին դը – նահատելու կրթասիրացի ազգային եւ կրթական նպատակները : Տեղի ունեցաւ կարճատեւ նուիրատուութիւն մը , եւ որ – մէ գոյացաւ մօտ 215 Ն . Ֆր . :

Կ . Տ .

ԱՄԻՐԱՅԻՆ ԱՂՋԻԿԸ

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՄԵՐԺՈՒԱԾ ՍԻՐ

Ա.

Հէք մայրը , անկարող , կը հառաչէր տղուն նուաղկոտ նայուածքներուն եւ դէմքին ցաւոտ արտայայտութեանը առ – ջեւ . առեն առեն միայն , ալ չհանդուր – ժելով , անոր գլուխը տրտմութեամբ մը չոյելէն .

— Օրդի , ի՞նչ է տէրտէր , չըսե՞ս :

Համբիկ մէկէնմիմէկ կը ցցուէր , տկա – րանալու եւ յանուելու վախէն դրդը – ւած , խոժոռ ու անտարբեր երեւոյթ մը տալ ջանալով իր նայուածքին .

— Ես՞նթ ես ինչ ես մայրիկ , բան չու – նիմ ...

— Ախ , ունիս , օրդիս , ունիս ...

Սոֆի եւ ոչ իսկ յիշեց աննշան միջա – դէպը որ տա արհամարհոտ «խենթ» բա – ռը թուցուցեր էր իր բերնէն տղուն հաս – ցէին : Իր գեղեցիկ միամտութեանը մէջ ան չէր կրնար որեւէ դիտում վերագրել « գիտե՞ս , քեզի համար չտկեցի » : Բայց այդ միամտութեան խորը , ամէնէն վը – սեմ բաղձանքները կը սարսռային , ամէ – նէն անմեղ , բայց խրոխտ ձգտումները ղոր աղջիկի անապակ հոգիները միայն կրնան ապրիլ :

Աղքատութեան մութ անդունդէն ուր ծնած էր , ան վեր կը նայէր , դէպի լու – սաւոր բարձունքները պերճութեան եւ վայելքի : Տոքթորին տանը մէջ իր այ – ցելութեանը պահուն , Սոֆի , ինկած ա – միրայութեան խլեակներուն վրայ աղ – մկոտ , ակնախիղ փարթամութեան հեչտանքը չօչափէր , զգացեր , ապրեր էր գրեթէ , ու այդ հեչտանքը կ'ապրէր ալ միշտ իր մէջը, կը յաւէրժանար հոն :

Սակայն իր անարատ հոգիին մէջ տեա – լութիւնը , նախանձը , անյագ տիրացումի տենչը չէր որ բոյն կը դնէին . ան յաւէտ զերծ էր որեւէ յետին , գռեհիկ ,տորմի – տումէ . նոր տեղացած ձիւնի ճերմակ ու անապակ մաքրութիւնը ունէր , որ արե – ւին տակ կը ցոլցլայ : Իրը անվերապահ . բնական , չմտածուած խոյացումն էր դէպ ի դեղեցիկն ու չքեղը , յաւիտենական այս կարթերը կնոջ միամիտ ու տկար հո – գիին :

Տղուն հետ իր վերաբերմունքը նոյնը մնաց , բնական , սիրալիր եւ համարձակ , ու չկրցաւ կռահել բովանդակ ահաւոր տառապանքը որուն մէջ կը թապլտկէր հէք Համբիկ լուռ ու մունջ : Մայիսը ան – ցաւ ծաղիկներուն զուարթ ու աղուոր ե – րազովը :

Ամառուան տաք օրերը պարտէզին կա – նանչը դալկացուցին քիչ մը . բայց ցաւոտ պարտիզպանը հոն էր , կոյր եւ անխընայ աշխատանքի մը մէջ անյայտ ընել ջանա – լով իր տուայտանքը : Տխուր եւ կարմիր մթնշաղներու , ան իր հողասանտրին կը – թընած , տարտամ նայուածքները ժուռ կ'ածէր հորիզոնին երկայնութեամբը : Անսահմանութեան , գաղտնապահ ու ան – կարեկիր անջրպետին կը հաղորդէր իր անբացատրելի սիրոյն կսկիծը :

Մարդոցմէ աւելի , որոնց վրայ ահար – կու անգթութիւն մը կը մղուէր տեսնել իր վիճակին ողբալիութեանը հանդէպ , բնութեան անքթիթ ու անորոշ վկայու – թիւնը իր վիշտերուն արծարծումին՝ մը – խիթարութիւն մը կ'ըլլար այլ եւս խեղճ տղուն արիւնոտ հոգիին համար :

Օր մը , սակայն , իր քայքայուած կամ – քին յետին մէկ յառնումին պահուն ,Համ – բիկ խաղաղ մտքով իր փրկութեան մի – ջոցներուն վրայ խորհեցաւ : Կացութիւնը հանդարտօրէն , տրամաբանօրէն աչքին առջեւ բերաւ , քննեց , ուսումնասիրեց : Հասկցաւ որ սիրոյ այդ հրդեհը պիտի չկրնար մարել իր մէջ , ուստի պէտք էր անոր զոհացումին հետամտիլ : Աւսոր հա – մար միջոցներու վրայ սկսաւ խորհիլ , գործնական ու վճռական բան մը ընելու համար : Եւ , երկար վարանքներէ յե – տոյ , որոշեց սիրտը բանալ Սոֆիին , իր սէրը լալ անոր ,ու դարմանը պաղատիլ :

— Նամակ մը գրեմ , մտածեց :

Քանի մը իրիկուն , Համբիկ , փայտէ պարզ սեղանին առջեւ կծկուած , ջղա – պիրկ մատուցներուն մէջ գրիչ մը սեղ – մած , թուղթի կտորի մը վրայ հակած , տժգոյն , շնչասպառ , կը գրէր , կ'աւրէր , նորէն կը գրէր ու նորէն կ'աւրէր , իր չարադրած խեղ , ուռուցիկ , անուժ նա – խադասութիւններու այս բոպէին հաւնե – լով , մխս բոպէին տգեղ , անյայտող , ծի – ծաղելի գտնելով զանոնք :

Մինակ սկզբնաւորութեանը համար քա – նի մը իրիկուններ տատեցաւ , քրտնեցաւ . դպրոցին մէջ սորված , լրագրին մէջ հան – դիպած բոլոր ածականները միտքը կը ջանար բերել . «Սիրելի ,պաշտելի , հոգ – ւոյս հատորը , երազներուս հուրին , պաշ – տեցեալ կուռքս ...» բայց ասոնց ոչ մէ – կին կը հաւնէր վերջնականապէս

Գրելէն ետքը երբ անգամ մը նորէն կարդար , կը խղնէր ինքնիրմէ , ու կը տանջուէր այն մտածումէն թէ Սոֆի կր – նար ծիծաղիլ իր վրայ : Աղքատ եւ լուրջ ըլլալ կ'ուզէր , անոր գութը եւ սէրը մի – անգամայն հրաւիրելով իր վրայ :

Ու , մոայլ հետեւանքներու վախէն հա – լածուած , մէկէն կանգ կ'առնէր , նայ – ուածքը սեւեռուն , տժգոյն , հեւքոտ :

ԵՐՈՒԱՆԴ ՍՐՄԱՔԵՇԱՆԼԵԱՆ

(Շար.)

Տէր եւ Տիկին Խաչատուր Արզուման – եան եւ զաւակը, Օրիորդներ Լիւսիէն եւ Վարսենիկ Արզումանեան, Տէր եւ Տիկին Պաղտասար Արզումանեան, Պ. Օ. Գա – լուստեան, Պ. Ժան Արզումանեան, Տէր եւ Տիկին Ալեքս Արսլանեան եւ զաւակ– ները, Օրիորդներ Ժինէթ եւ Մարի Գա – լուստեան, Եղիազարեան եւ Շէրպէթ – ճեան ընտանիքները, ինչպէս նաեւ ըն – տանեկան բոլոր պարագաները խոր ցա – ւով կը ծանուցանեն իրենց եղբօր, եղ – բօրորդւոյն, զարմիկին եւ ազգականին՝

ԺԱՆ ԱՐԶՈՒՄԱՆԵԱՆԻ
(29 տարեկան)

արկածալի մահը, որ տեղի ունեցաւ Յունուար 1ին, Իսի լէ Մուլինօ :

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այս երկուշաբթի ժամը 10·30ին : Հա – ւաքուիլ Իսիի զերեզմանատան դուռը, (191 Բիւ տը լ'Էկալիթէ) :

Մասնաւոր մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել :

ՆՈՐԵՐՈՒ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

Փարիզի Էնսթիթիւ – տ'Օփթիէթր վար– ժարանի չորս տարուան շրջանը աւար – տած է Եդուարդ Մարտիկեան, 19 տարե– կան, ամէն տարի առաջին տեղը գրաւե– լով իր դասարանին մէջ : Իսկ պետական վկայականի քննութեան առթիւ 70 հոգի ներկայացած են, որոնցմէ 20 հոգին ըս– տացած են վկայական, ուր վերոյիշեալ երիտասարդը միայն արժանացած է Մանսիօն պիէճ տիտղոսով ակնառոյժի վկայականին, :

ՇՔԵՂ ՊԱՐԱՇԱՆԴԷՍ
ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Այս Շաբաթ (Յունուար 9), նախա – ձեռնութեամբ կապոյտ Խաչի տեղական մասնաճիւղին, Սալ տէ Ֆէթի մէջ :

Առաջնակարգ նուագախումբ Լիոնէն : Կը մասնակցի երգչուհի Ռընէ Կապի :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապոյտ Խաչի Ալֆորվիլի մասնաճիւղը ստացած է Պ. Նիկողոս Նոտարեանէ 20 Ն. Ֆր. փոխան ծաղկեպսակի Սիրուն Կակոյեանի մահուան առթիւ :

ՅԱԻԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ֆ. Կ. Խաչի Սէվրանի մասնաճիւղիս բոլոր ընկերուհիները եւ ընկերները ի – րենց խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնեն ընկերուհի Տ. Մառա Պապիկ – եան ընտանիքին իրենց հօր եւ աներհօր Թորոս Թորոսեանի մահուան առթիւ :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Լիոնի Եկեղեցւոյն Տիկնանց Միութիւ– նը շնորհակալութեամբ ստացաւ հետեւ – եալ նուիրատուութիւնները ի նպաստ Լիոնի եկեղեցւոյ չինութեան . —

Պ. Անանիա Խաղնէճեան իր կնոջ հան – գուցեալ Մառի Խաղնէճեանի մահուան ա– ռաջին տարելիցին առթիւ հինգ հազար Ֆրանք : Նոյն առթիւ Տէր եւ Տիկին Յա– րութիւն Խաղնէճեանէ երկու հազար, Ռոմանէն Տիկին Թադուհի Ձէննազեանէ տասը հազար, կարտանէն Պ. Տիրան Ա – զատեան 18 տարեկան, իր առջին վաս– տակէն հազար, Սէնթ Էթիէնէն Պ. Մհր– դան Աբրահամեան երեք հազար Ֆրանք : (Գումարները հին Ֆրանքով) :

SALLE GAVEAU
45, RUE LA BOETIE
Concerts
CHOUTEAU

Այս երկուշաբթի իրիկուն ժամը 21ին :

Յայտագիր՝ ՊԵԹՀՈՎԷՆ
(Քորիոլան, Թիւ 1 Ֆոնչերթօ՝ դաշնա– կի եւ նուագախումբի համար եւ Էկրո – յիֆ) :

ՍՈԼԻՍԹ՝

ՐԱՖՖԻ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

Ղեկավարութիւն՝ ՌԸՆԷ – ՓԻԷՐ ՇՈՒԹՕ

Հ. Յ. Դ.
ԴԱՍԱԽՕՍԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Կազմակերպուած Հ.Յ.Դ. Փոթորիկ խումբի կողմէ :

Կը դասախօսէ՝ ԸՆԿ. Ս. ԹՈՐՈՍԵԱՆ :

Նիւթ՝ Լեզուական խնդիրը Խորհրդա – յին Միութեան մէջ :

Այս Շաբաթ, ժամը 21ին, Մշակոյթի Տան մէջ : Կը հրաւիրուին շրջանի բոլոր ընկերները եւ Հ.Յ.Դ. Նոր Սերունդի անդամները :

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի Տօնածառ – հանդէսով՝ Յունուար 10ին, կիրակի կէսօրէ ետք, ժամը 3ին, Հ.Յ.Դ. Տան մէջ : Նախա – ձեռնութեամբ Ֆ.Կ. Խաչի Տէսինի մաս – նաճիւղին եւ մասնակցութեամբ դպրոցին աշակերտութեան :

Գեղարուեստական ճոխ յայտագիր :

Ներկայացում, արտասանութիւն, տը– րամախօսութիւն, եւ այլ անակնկալներ : Ղեկավարութեամբ ուսուցիչ Պ. Թրա – գօշի :

Կը հրաւիրուի Տէսինահայութիւնը ան– խտիր :

Մուտքը ազատ է :

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ

Տէր եւ Տիկին Թիէրրիի վերջին ճամ – բորդութիւններու ընթացքին լուսանկար– ուած պատկերներու ներկայացում եւ մեկնաբանութիւն :

ԱՂԹԱՄԱՐ, ԱՆԻ, ՀՌՈՄՈՍ, ԿԱՐՍ, ՏԱՑԻՔ :

Ուրբաթ, Յունուար 15ին, ժամը 8·45, Սանթրոյի սրահին մէջ, 8 ժաման կուժօն փողոց :

Տեղերը սահմանափակ ըլլալով՝ կը խնդրուի այժմէն տոմսերը ապահովել հայկական թերթերու մօտ :

ԱՄԱՆՈՐԻ ՀԱՆԴԷՍ

Իսիի Արիմեան վարժարանի Ամանորի հանդէսը, այս կիրակի, ժամը 16ին, վարժարանին մէջ :

Աշակերտութեան կողմէ պիտի ըլլան արտասանութիւններ, երգեր, տրամա – խօսութիւններ եւ մանկական թատերա – խաղ մը՝ «կաղանդ Պապան» :

Կը հրաւիրուին ծնողքները, եւ Իսիի զաղութը, ներկայ գտնուիլ սոյն հանդէ– սին :

Կը խնդրուի ճչդապահ ըլլալ :

ՏՕՆԱԿԱՆ ՕՐԵՐԸ ԱՆՑԱՆ
ԲԱՑՅ ՄԻՇՏ՝
ՊԱՀԱՍՏՈՒՐԵԱՆ վաճառատան մէջ պիտի գտնէք Արեւելեան եւ Եւրո – պական ամէնէն ընտիր ապրանքնե– րը՝ յարմար դիներով :
ՊԱՀԱՍՏՈՒՐԵԱՆ
ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
246, Rue Vendôme
20, Rue Villeroy
65, Rue Robert
Lyon
Արմաւ, «պամիա», «եալանճի տոլ– մա», յունական «թուրչի», «պի – պէռ», տերեւ, Թահին հելվա, «վա– նիլլ», չոքոլա, «նուագէթ», «լո – զում», «սագըզ», պիստակ, Շերբէթ օղի (41 – 45օ), իզմիրի չամիչ, «սուճուք», կեսարական «պաստըր – մա», առաջնակարգ սուրճ, (Ֆարա– վան եւ մոգա), համեմներ «մահ – լէպ», «սալէպ», ձիթապտուղ, ձէթ, «քաչքավալ» պուլկարական, ճեր – մակ պանիր ոչխարի կաթով : Ամէն կարգի պահածոներ, « քուսքուս», հարիսա, եւայլն :
Անգամ մը դիմեցէք՝
ԳՈՀ ՊԻՏԻ ՄՆԱՔ
Մի մոռնաք թէ՝
ՊԱՀԱՍՏՈՒՐԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ
Ունի նաեւ մասվաճառատուն մը, որուն առաջնակարգ միսերը գոհա – ցում կուտան ամէնէն նրբաճաշակ – ներուն : Ոչխարի, հորթի եւ եզան միս (քաշուած միս, եւայլն) :
ՄԷԿ ԱՆԳԱՄ ԳՆՈՐԴ
ՄՆԱՑՈՒՆ ՅԱՃԱԽՈՐԴ

Imprimerie Spéciale du Journal « Haratch »

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Մարսէյլէն Այրի Տիկին Ազատուհի Ա– տուրեան եւ զաւակները, ինչպէս նաեւ Սամուէլեան եւ Ատուրեան ընտանիքնե– րը կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ ժամը 10·30ին Փրատոյի Մայր եկեղեցւոյն մէջ, իրենց ամուսնոյն, հօր եւ հարազատին՝

ԱՐԱՄ ԱՏՈՒՐԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ :

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները :

ՅԱՌԱՋԻ
ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Ֆրանսա եւ հասարակապետութիւն :—
Տարեկան :— 40 Ն. Ֆր. (4000)
Վեցամսեայ 22 Ն. Ֆր. (2200) :

Արտասահման :—
Տարեկան 50 Ն. Ֆր. (5000) :

Բաժանորդագրութիւնները կը վճար – ուին կանխիկ :

ՍԱԿԱՒԱԾԻՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒԻ
ՄԷԿ ԱՆԳԱՄՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՀԱԶԴ	30 Ն. Ֆր.	մինչեւ 1/4 սիւնակ
ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ	15 Ն. Ֆր.	մինչեւ 1/8 սիւնակ
ՅԱԻԱԿՑՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆր.	» » »
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ	15 Ն. Ֆր.	» » »
ՀԱՐՍԱՆԻՔ, ՆՇԱՆՏՈՒՔ	20 Ն. Ֆր.	» » »
ՆՈՒԻՐԱՏՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆր.	» » »
«ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ»	10 Ն. Ֆր.	» » »
«ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ»	5 Ն. Ֆր.	» » »
ԾԱԽՈՒ Է	20 Ն. Ֆր.	» » »

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ նշանակուած ծաւալով ազ– դերու համար են :

Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է :

Առեւտրական կամ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններուն համար դիմել Վարչութեան :

ԵՂԱՆԱԿԻՆ ԱՄԻՆԷՆ ՓԱՅԼՈՒՆ ՊԱՐԱՇԱՆԴԷՍԸ
ՇԱՐՊՈՆԻԷՐԻ ԿՐԱՆ ՍԷՐՔԼԸ ՇՔԵՂ ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Ի նպաստ Լիոնի Եկեղեցւոյ Շինութեան, Եկեղեցւոյն Տիկնանց Միութեան կողմէ կազմակերպուած պարահանդէսը տեղի պիտի ունենայ Յունուար 10ին, կիրակի օր, ժամը 16էն մինչեւ առաւօտ :

Փարիզի ՍՕՍԻ Փօլթորիկ խումբը, ղեկավարութեամբ Տիկին Քիւրկճէրեանի, եւ մասնակցութեամբ Պ. Ձէրահեանի պիտի ճոխացնէ այս պարահանդէսը, հայկական հաճելի եւ ինքնուրոյն պարերով եւ երգերով :

Մասնակցութեամբ ԱՐՄԵՆԻԱ նուագ ախումբին ղեկավարութեամբ ՊԵՐՆԱՐ ՏԻՏԻՃԵԱՆԻ :

Նոյնպէս Շարպօնիէրի միջազգային խումբին աթրաֆսիոններով եւ նուագա – խումբով ճոխացած :

Տեղերը սահմանափակ ըլլալով, կը խնդրուի յարգոյ հայ ժողովուրդէն, այժմէն ապահովել իրենց սեղաններն ու տոմսերը :

Հեռաձայնել.— 28–54–03 եւ կամ ժամը 16էն յետոյ 60–47–18 :

ՄԻՇՏ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ, ՄԻՇՏ ԱՌՈՂՋ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ
ԱՄԷՆ ՏԵՂ ՓՆՏՌԵՑԷՔ

ԵՒՐՈՊԱՑԻ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԱՐՏԱԴՐԻՔ
Sté le BOSPHORE
ՀԷԼՎԱՆ ԵՒ ԹԱՇԻՆԸ

ՀՐՈՒՇԱԿԸ, որ կը պատրաստուի շուշմայով (սուսամ) եւ շաբարով, առաջնակարգ սնունդ մըն է, կազդուրիչ՝ շնորհիւ շուշմայիին, որ Արեւելքի մէջ ծանօթ է նաեւ հինէն ի վեր, իր հրաշալի բուժական յատկութիւններով, իր երիտասարդացնող տարրերով .
Արեւելեան ժողովուրդներուն երկարակեցութիւնը արդիւնք է Հէլվայի եւ թահինի գործածութեան :

Այսօր Արեւմուտքի մէջ եւս բժշկական հեղինակութիւններ կը հաստա – տեն առաջնակարգ այս սննդանիւթին արժէքը :

Sté le BOSPHORE
2, Rue Louis Astoin - Marseille

Հիմնադիր–Տնօրէն ԳՐԻԳՈՐ ԹԵՒԱՆԵԱՆ
ՁԱՇԱՐԱՆ ԵԱՐ
Ֆրանսական – հայկական եւ կովկաս– եան ընտիր կերակուրներ
4, RUE ROBERT-ETIENNE
(Rue Marbeuf) PARIS - 8e
TÉL. : BAL. 31 21
ՇԱՆ ԶԷԼԻԶԷԻ ՍՐՏԻՆ ՎՐԱՑ
Métro : F. D. Roosevelt
Հաճելի մթնոլորտ
Առաջնակարգ կովկասեան խորոված – ներ, «չալչիք», «քարսքի»
Bar Américain
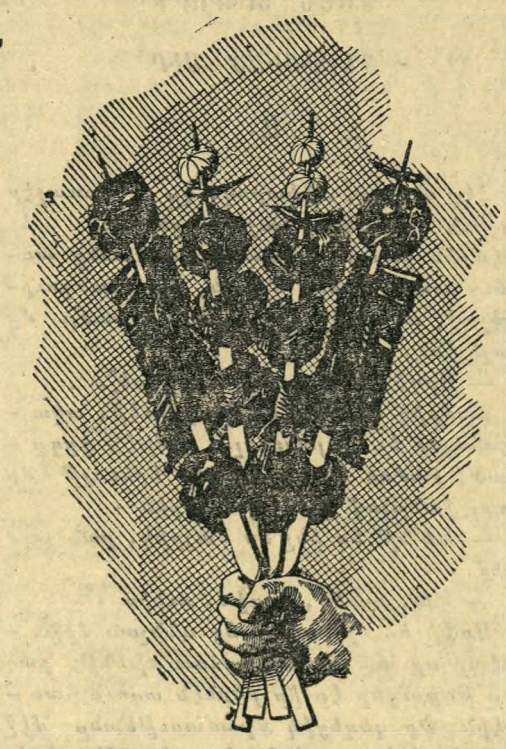

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925
R. C. Seine 57 A 2731

Téléph. : PRO. 86 - 60
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց. 22Ն. Ֆր.
Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ
10
ՅՈՒՆՈՒԱՐ
DIMANCHE
10 JANVIER
1960

36ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8693 36EME ANNÉE Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4494

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԵՒ ՊԱՏՐԻԱՐՔ ԴԷՄ ԴԷՄԻ

Աչքի առջեւ ունինք 1960 նահանջ տարուան երեք օրացոյցները, հրատարակուած մեր նուիրապետական երեք աթոռանիստ – բուն՝ Էջմիածնի եւ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեանց եւ Թուրքիոյ Հայոց պատրիարքարանին կողմէ։ Ձունինք ե – րեսաղէմի պատրիարքարանի օրացոյցը։

Երեք օրացոյցներն ալ գրեթէ նոյն բովանդակութիւնն ունին եկեղեցական տօ – ներու, ամէն օր երդուելիք չարականներու, կարդացուելիք աղօթքներու եւ կատարուելիք արարողութիւններու մասին։

Երեքն ալ խմբագրուած են գրաբար լեզուով, ըստ սովորութեան։ Երեւանի իշխանութիւնները թոյլ տուեր են, որ Էջմիածնի օրացոյցը հրատարակուի մեծ – րոպէական ուղղափառ ուղղագրութեամբ եւ ոչ թէ բոլշեւիկեան աղճատուած սխալ – գրութեամբ։ Տարակոյս չկայ, որ օրացոյցը առաւելապէս սահմանուած է Սփիւռքի Հայութեան, Էջմիածնական թեմերու հաւատացեալներուն։ Հայաս – տանի մէջ մարդիկ պէտք չունին օրացոյցի։

Աւանդութիւն դարձած է միաբաննե – րուն, դպրեվանքի աշակերտներուն եւ հնթակայ զանազան հիմնարկութեանց մէջ պաշտօնավարող անձերու անուանական կանչը հրատարակել օրացոյցի վերջաւորութեան։ Տեսակ մը վիճակագրութիւն, որուն շնորհիւ յստակ կը դառնայ իւրաքանչիւր աթոռի պատկերը։

Այս տարուան օրացոյցներէն երկուքը, Էջմիածինինն ու Պոլսոյ Ս. Փրկիչինը իրենց վիճակագրական բաժինին մէջ իրարու հակասող տեղեկութիւններ տուած են՝ չը – փոթ տեղեզելով մտքերու մէջ։

Խնդիրը կը դառնայ Երուսաղէմի պատրիարքութեան շուրջ։

Մինչ Պոլսոյ օրացոյցը «Երուսաղէմի պատրիարք ցոյց կուտայ Տիրան Ա. Ներսոյեանը, Էջմիածնի օրացոյցը նոյն աթոռին «Պատրիարքարանի դործերի վա – րիչ» կը ներկայացնէ Սուրէն Ա. Ֆէմ – հաճեանը։

Էջմիածնի օրացոյցը Մայր Աթոռի մէ – արաններու ցանկին մէջ Տիրան Ա. ի անուան առջեւ որեւէ տիտղոս չի դներ։

Ուրեմն ցարդ իր հետապնդած քաղա – քականութենէն չհեռոյ կոչում ընելով, Վեհ. Վազգէն Ա. այս տարի գահընկէց ըրած է Տիրան Ա. ը պատրիարքական աթոռէն, առանց մտածելու իր այս ա – րարքին առաջ բերելիք դայթակղութեան վրայ «Էջմիածնասէր»ներու չարքերուն մէջ։

Ինչո՞ւ այս հակասութիւնը Էջմիածնի գահակալին եւ Պոլսոյ պատրիարքին մի – ջեւ (Տիրան Ա. ամիսներէ ի վեր հիւրն է այս վերջինին)։

Ի՞նչ է ի վերջոյ Տիրան Ա. ի դիրքը։ «Ընտրեալ պատրիա՞րք» է։ կամ պար – զապէս պատրիա՞րք է, ինչպէս ցոյց կուտայ Պոլսոյ օրացոյցը։

Իր անունը իրրեւ «պատրիարք Երու – սաղէմի» պէ՞տք է յիշուի պատարագի առեն թէ ոչ։

Համաձայն Էջմիածնի 1960ի օրացոյց – ին, Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը այլ – եւս զինքը չի ճանչնար իրրեւ պատ – րիարք, ոչ իսկ իրրեւ «ընտրեալ պատ – րիարք»։ Ու Երուսաղէմի Աթոռը կուտայ տեղապահ Սուրէն Արք. ին, ինչպէս կը յամառի տակաւին չճանչնալ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ ազգընտիր կաթողիկոս Վեհ. Զարեհ Ա. ը եւ իրրեւ Տեղապահ Խոր Արք. Աղապահեանի անունը կը նշանակէ Օրացոյցին մէջ։

Փաթիզի Հայոց եկեղեցին պատարագի առեն Երուսաղէմի հանգուցեալ Կիւրեղ պատրիարքին անունը կը յիշատակէ։

Ճակատն ինչո՞ւ Պոլսոյ եւ Եգիպտոսի եկեղեցիներուն մէջ Տիրան Արք. ի անունը կը յիշեն իրրեւ «Պատրիարք Երուսա – ղէմի»։

Ի՞նչ անիշխանութիւն է այս։

Մարդիկ ե՞րբ վերջապէս իրար պիտի հասկնան։

Ե՞րբ կարգ – կանոն պիտի մտնէ մեր ազգային – եկեղեցական կեանքին մէջ։

Երբ կաթողիկոսն ու պատրիարքը իրա – րու հետ չեն համաձայնիր, ի՞նչ կը սպասեն ժողովուրդէն։

Ցուսա՞նք որ մեր ազգային խառնիճա – ղանճին մէջ քիչ մը ներդաշնակութիւն պիտի գոյանայ ընթացիկ տարուան ըն – թացքին։

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԻԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՀՐԹԻՌՆԵՐ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՋՈՒՐԵՐՈՒ ՄԷՋ

Մոսկուա, առանց մտահոգուելու Ամե – րիկացիներու բռնելիք դիրքէն, որոշեց հեռաւար հրթիռներու փորձեր կատարել Հարաւ. Խաղաղականի մէջ։ Արդարեւ, մամուլի «Թաս» գործակալութիւնը կը հաղորդէ թէ Ցունուար 13էն փետրուար 15 ի. Միութիւնը «գեր – հրթիռ»ներ պիտի արձակէ Խաղաղական ովկիանոսի մէջ։

Փորձերը պիտի կատարուին հաւանա – բար Սիպերիոյ հրթիռներու արձակման կայաններէն։ Նախապէս խորհրդային գիտնականները նման փորձեր ըրած էին, հրթիռներ արձակելով Խաղաղականի մի – ջազգային ջուրերուն մէջ, Սիպերիոյ եւ Ալասքայի միջեւ։

Այս անգամ սակայն, խորհրդային հր – թիռները պիտի իյնան Հարաւ. Խաղաղա – կանի այն չրջանին մէջ՝ որ ցարդ ամե – րիկեան զօտի նկատուած է. Հաւայեան կղզիներէն քանի մը հարիւր մղոն ան – դին, ուր պիտի երթան խորհրդային նա – ւեր՝ հրթիռներու անկումը տեսնելու համար։

Փորձերու ընթացքին Սիպերիայէն ար – ձակուած հրթիռները առնուազն 5000 քի – լոմեթր ճամբայ պիտի կտրեն մինչեւ Խաղաղական։

«Գեր – հրթիռ»ներու փորձեր կատա – րելով, Ի. Միութիւնը կը ծրագրէ ար – ուեստական «Ծանր» արբանեակներ ար – ձակել։

Կարգ մը չրջանակներ այն կարծիքը ու – նին, թէ այս որոշումը պատասխան մըն է Նախագահ Այզընհաուըրի վերջին ճա – ոին, ուր կը չեշտուէր թէ Ա.թլաս հրթիռ – ներու փորձերը վերջացած են եւ այդ գէնքը ներկայիս որեւէ վայրկեան գոր – ծածելի վիճակի մէջ է (տես երէկուան «Յառաջ»ը)։ Այս առթիւ պէտք չէ մոռ – նալ թէ ամերիկեան հրթիռներու կարո – ղութիւնը աւելի քան 8000 քիլոմեթր է։

Ուրիշներ կը մտածեն թէ Մոսկուա հա – ւանաբար երկար ժամանակէ ի վեր կը պատրաստէր այս փորձերը եւ Այզըն – հաուըրի պատասխան մը տալու նպատա – կով չէ որ տուած է այս որոշումը։

Ամէն պարագայի մէջ, արդիւնքը նոյնն է. Միացեալ Նահանգներուն ազդարա – րութիւն մըն է որ կ'ըսէ՝ Աթլասներու ապառնալիքին դէմ։

Իրականին մէջ սակայն Մոսկուա քա – ղաքական նպատակներ կը հետապնդէ այս յայտարարութեամբ։ Մեծերու ժո – ղովին «հոգեբանական» պատրաստու – թեան սկսած է, ինչպէս կ'ընէ ընդհան – րապէս՝ միջազգային հանդիպումներու նախօրեակին։

Ամերիկեան ջուրերու մէջ արձակուելիք խորհրդային հրթիռները ցոյց կուտան թէ Մոսկուա դիւրութեամբ դիջումներ

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

եկեղեցիներուն մէջ Տիրան Արք. ի անու – նը կը յիշեն իրրեւ «Պատրիարք Երուսա – ղէմի»։

Ի՞նչ անիշխանութիւն է այս։

Մարդիկ ե՞րբ վերջապէս իրար պիտի հասկնան։

Ե՞րբ կարգ – կանոն պիտի մտնէ մեր ազգային – եկեղեցական կեանքին մէջ։

Երբ կաթողիկոսն ու պատրիարքը իրա – րու հետ չեն համաձայնիր, ի՞նչ կը սպասեն ժողովուրդէն։

Ցուսա՞նք որ մեր ազգային խառնիճա – ղանճին մէջ քիչ մը ներդաշնակութիւն պիտի գոյանայ ընթացիկ տարուան ըն – թացքին։

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԻԼ

ՎԱՏԻԿԱՆ ԿԸ ԴԱՏԱՊԱՐՏԷ

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆՆԵՐԸ ՈՐՈՆՔ ԿԸ ԲԱՆԱԿՑԻՆ ԽՈՐՀԴ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՀԵՏ

Մինչ Իտալիոյ Հանրապետութեան Նա – խագահը կը պատրաստուէր Մոսկուա եր – թալու, կարդինալ Օթթաւիանի, որ ընդհ. քարտուղարն է Ս. Աթոռի Ժողովին, այլ խօսքով եկեղեցւոյ Գերագոյն դատարա – նին պետը, ծանր եւ անսպասելի յարձա – կողական մը ըրաւ Խորհրդ. Միութեան վրայ։

Լատատեղեակ չրջանակները կ'ըսեն որ երբեք եկեղեցւոյ մէկ իշխանը, որ այս – քան պատասխանատու պաշտօն ունի, նման ուժգնութեամբ մը յարձակած չէ խորհրդային վարչաձեւին վրայ, ոչ ալ յանդիմանած արեւմտեան իշխանութիւն – ները որոնք կը բանակցին անոր հետ։

Հարկ է նշել թէ այս ճառը պատրաս – տած էր նախօրօք, ինչ որ կը նշանակէ թէ պիտի արտասանուէր նոյնիսկ եթէ նախագահ Կրոնքի չյետաձգէր իր ճամ – բորդութիւնը։ Այս ակնոցով դիտուած՝ Կարդինալ Օթթաւիանիի ճառը ուրիշ բան չէ եթէ ոչ դատապարտութիւնը նա – եւ Իտալիոյ կառավարութեան վարած քաղաքականութեան։ Կարդինալը կը դատապարտէ նաեւ բոլոր կառավարու – թիւնները եւ պետութեանց ղեկավարնե – րը որոնք բանակցութիւններ կը վարեն Կրեմլինի հետ։

«Լը Մոնտ» դիտել կուտայ թէ կ'արժէ ճառին բնագիրը հրատարակել իր ամ – բողջութեան մէջ, և կուտայ յատկանշա – կան քանի մը հատուածներ.— «Ցորչափ թոյլ տրուի կայէնին որ սպանանէ Աբելը առանց որ ոչ ոք բարկանայ, ցորչափ թոյլ տրուի որ բովանդակ ժողովուրդներ գերութեան տակ պահուին առանց որ ոչ ոք պաշտպանէ զանոնք, ցորչափ թոյլ տրուի որ հունդարական ապստամբու – թենէն երեք տարի յետոյ, ուսանողնե – րու, բանուորներու, զինուցիներու մա – հապատիժները չարունակուին, որովհե – տեւ անոնք ազատութիւնը սիրեցին եւ ճգմուեցան օտար հրամայլերու տակ ա – ռանց որ աշխարհը սարսափի նման ոճիրէ մը, կարելի չէ իսկական խաղաղութեան մասին խօսիլ, այլ միայն՝ համաձայնու – թեան եւ գոյակեցութեան անպատիժ ոճ – րագործին հետ»։

Եւ կարդինալը կը չարունակէ.— Քա – ղաքագէտները որոնք պատասխանատու աթոռներ ունին, գիտեն որ Եւրոպայի կէսին մէջ ազատութիւն չկայ, եւ մէկ վայրկեանէն միւսը ինչեր կրնան պատա – հել առանց հակակշռի, գիտեն բայց ու – րիչներուն նախաձեռնութեան ենթար – կուած են տարակարծիք ըլլալով հան – դերձ իրարու մէջ, կ'ենթարկուին սար – սափի եւ կարգ մը մտաւորականներ հա – լածողներուն կողմը կ'անցնին այն յոյսով որ իրենց գործը կրնան կարգադրել երբ ամէն ինչ զէշ երթայ»։

Ապա կարդինալը երկարօրէն ծանրա – ցաւ Քրիստոնէութեան վրայ, չեչտելով թէ քրիստոնեայ մը չի կրնար ժպտիլ ոճ – րագործի մը։

Ձուգադիպութիւն մը կը նկատուի այն յօդուածը որ լոյս տեսած է Օսսեռվաթո – ռէ Ռոմանոյի մէջ, նոյն օրը եւ որուն խորագիրն է՝ «Կաթողիկէններ եւ ընկեր – վարականներ»։ Թերթը կը յիշատակէ որ Ճափոնի, Անգլիոյ, Արեւմտեան Գեր – մանիոյ եւ Աւստրիոյ մէջ ընկերվարու – թիւնը որոշ յեղաշրջումի կ'ենթարկուի հեռանալով Մարքսէն եւ Էնկէլսէն, բայց «որեւէ ընկերվարութիւն դէմ է քրիստոնեայ հաւատքին» եւ «ոչ ոք կը – նայ նոյն տեսն լաւ կաթողիկէ մը եւ ի – րական ընկերվարական մը ըլլալ»։

Նման դիրքորոշում մը զարմանք պատ – ճառեց Իտալիոյ եւ ուրիչ երկիրներու մէջ, երբ այս միջոցին մերձեցմանփորձեր

ԵՐԳ ՋԱՀԵԼՈՒԹԵԱՆ

Մեր մանկութիւնը խինդով է անցել,
Բայց ուրիշ խինդ է ջահելութիւնը, —
Ճնճղուկներ էինք, արծիւ ենք դարձել,
Հպարտ արծիւ է ջահելութիւնը։

Սիրոյ հրաշքով ո՞վ է մեզ թովել,
Առաջին համբոյրն ո՞վ է մեզ տուել,
Պարզած երազի շողշողուն թեւեր,
Սիրոյ հասակ է ջահելութիւնը ։

Ցաճախ գնացքն է մեզ տանում հեռու,
Ուր բարձունքներ են լինում առնելու,
Գիտենք, գնացքը ետ է դառնալու,
Բայց ետ չի դառնում ջահելութիւնը ։

Իմ բարեկամներ, ընկերներ, անվերջ
Մերն է աշխարհը եւ այսօրը պերճ,
Թող այնպէս լինենք մեր տարերքի մէջ,
Որ յաւերժ մնայ ջահելութիւնը։

ԱՐԱՄԱՅԻՍ ՍԱՀԱԿԵԱՆ

×

Միշտ ելնենք, որդիս, թեկուզ դեռ մտոով,
Մտոով բարձրանանք մերմասիսն ի վեր,
Մինչեւ ժամն հասնի՝ բարձրանանք ոտոով,
Սրտերս հովին տանք Մասիսներն ի վեր։

Եւ Ձեռով Օհան, դու Սասնայ Դաւիթ,—
Միշտ որսի ելնենք Մասիսներն ի վեր։

Բայց թէ կէս ճամբին իմ սիրտը մեռնի,
Ինձ էլ կը տանես Մասիսներն ի վեր,—
Իմացիր, որդիս, ինչ էլ որ լինի՝
Դու պիտի ելնես Մասիսներն ի վեր...

ՅՈՎՀ. ՇԻՐԱԶ

կը կատարուին կաթողիկէ եւ ընկերվա – րական չարժումներուն մէջեւ։

Այս բոլորը, համաձայն միջազգային կարծիքին, քաղաքական արձագանգներ պիտի ունենայ։

Նախագահ Կրոնքիի ճամբորդութիւնը յետաձգուած է մինչեւ Ապրիլ։ Խորհր – դային իշխանութիւնները կը կարծեն թէ նախագահը սովորական դուռմ մը չունի այլ «վատիկանեան հիւանդութիւն մը»։

Իտալիոյ ձախ չրջանակները կը քննա – դատեն կարդինալին ճառը եւ կ'ըսեն որ անոր ըրածը «Մաf – Քարթիսմ» է։ կը դատապարտէ եկեղեցին որ իտալական գործերուն կը միջամտէ եւ այդ ձեւով արդելք կը հանդիսանայ միջազգային կացութեան մեղմացման։ Իսկ Վատիկան կը պատասխանէ.— Հարկ է աղօթել խաղաղութեան համար, բայց պէտք չէ որ արեւմտեանները տկարանան Խորհրդ. Միութեան առջեւ, մանաւանդ արբան – եակ երկիրներու քրիստոնեաներու եւ մարդկային ու հոգեկան ազատութեանց հարցերու առթիւ։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՎԱՐՇԱՒԱՅԻ բանուորական կուսակ – ցութեան պաշտօնաթերթը՝ Թռիպունա Լուտու ծանրօրէն կը յարձակի կարդինալ Սթեֆան Վիսզինսքիի վրայ որ ըստ թեր – թին դէմ է ծնունդներու հակակշռին։ Ծանօթ է որ 1956ին խորհրդարանը օրէնք մը քուէարկած է արտօնելով վիժումը ո – րովհետեւ ծնունդներու յաւելումը կը մտահոգէ երկիրը։ Ըստ պաշտօնական վիճակագրին Լեհաստանի մէջ տարեկան 500·000 յաւելեալ ծնունդ կայ, 500·000 ալ օրինաւոր կամ ոչ վիժում։

ՀԵՌԱՏԵՍԻԼԻ ԵՒ ՁԱՁՆԱԱՓԻԹՌԻ պաշտօնեաները որոշեցին դործադուլը առկախել՝ մինչեւ Ցունուար 18, բանակ – ցութիւնները չարունակելով։ Մինչ այդ եթէ լուծում մը չգտնուի՝ դործադուլը պիտի վերսկսի։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

— Ինչպե՞ս ես, սիրելի՛ ս ի ր ե լ ի ս ։

— Հա՛, ինչո՞ւ ես ուզում իմանալ։ Ես ինչ ասեմ, դու ինձ չես հավատալու։ Ես ասեմ, որ լավ եմ, դու կասես, որ ես ստում եմ։ Ես ասեմ, որ վատ եմ, դու կասես, որ ես ստում եմ։ Ես ասեմ, որ ոչ լավ եմ, ոչ վատ, դու կասես, որ ես ստում եմ։ Ես ասեմ, որ ես ստում եմ

ՆԿԱՐՈՒՄ ՂԱԶԱՐԻՆ

ՎԱՀԱԳԵՐԴ ՂԱՍԱՐՅԱՆ

Ա։

Ճամփան մի ձահճային զբոսնավայրի ճամբան էր։ Ծառեր էին երկու կողմից, տաս մեկ քայլ հեռու իրարից։ Ամեն ծառ ունի իր տեղը, ինչպես մարդիկ։ Ծառերն էլ ունեն իրենց անունները։ Ես ճանաչում եմ նրանցից մեկին, որ ամենից հեռու է ինձանից։

— Հարիկ, որդի՛, ասա ինչո՞ւ ես դու միշտ այդ ծառի մոտ կանգնում, ինչո՞ւ ես նրան գրկում, համբուրում։

Հարիկը ոչինչ չի պատասխանում։ Նա ինձ նայում է զարմանքով, ասես ասում է. «Ինչո՞ւ ես հարցնում, որովհետև ես էլ չգիտեմ»։

Ես ինքս էլ չգիտեմ, թե ինչո՞ւ եմ ես այդ ծառի մոտ կանգնում, ինչո՞ւ եմ նրան գրկում, համբուրում։ Ես էլ չգիտեմ։ Ես ինքս էլ չգիտեմ։

Ես ինձ հարցնում ե

պիտի չընէ Փարիզի ժողովին մէջ, — կը գրեն կարգ մը թերթեր :

Խրուշչեւ ստացած է այն՝ ինչ որ կը փափաքէր. — Արեւմուտքի մեծերուն հետ ժողով մը գումարել : Հետեւաբար, դժուար թէ այսուհետեւ տեղի տայ, — կ'ըսեն ուրիշներ, աւելցնելով թէ ան-շուշտ որոշ համաձայնութիւններ պիտի կնքէ : Նոյնիսկ այս պարագային, խոր-հրդային Վարչապետը պիտի համաձայ-նի իրեն համար անհրաժեշտ հարցերու շուրջ, մեծ գին մը պահանջելով իր դրա-կան պատասխանին :

« Թաս » գործակալութեան յայտարա-րութիւնը որոշ մտահոգութիւն մը ըս-տեղծած է Միացեալ Նահանգներու մէջ, մանաւանդ անոր համար՝ որ հրթիռները պիտի իյնան ամերիկեան ջուրերու մէջ, ուր պիտի զրկուին նաեւ խորհրդային նաւեր :

Այս ծրագիրը մտահոգած է նաեւ Ա-ւստրալիան, նկատելով որ հրթիռները պիտի իյնան նաեւ Աւստրալիոյ մօտերը :

———o———

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ Ներքին նախարարը բացարձակապէս արգիլեց Գերմանական Կուսակցութեան (ազգայ-նական) ցոյցերը, որոնք պիտի կատար-ուին կիրակի օր : Այս արգելքը դրուած է այն պատճառաբանութեամբ, թէ կու-սակցութեան պատկանող անդամներ մասնակցած են հակասեմական շարժում-ներու : Այս որոշումը պատճառ չէ եղած սակայն, որ կեռ-խաչեր գծուին բոլոր քաղաքներու մէջ :

ՖՐԱՆՍԱՅԻ Ելմտական նախարար Փի-նէ լրագրողներու կողմէ հարցապնդուե-լով յայտարարեց. — « Չեմ հրաժարած : Բայց եթէ մեկնիմ՝ վերջնական պիտի ըլ-լայ : Տունս պիտի վերադառնամ եւ այլ-եւս քաղաքականութեամբ պիտի չզբա-ղիմ : Չեմ ուզեր որ այլեւս անունս յայ-տարարուի» : Անթուան Փինէի կարծիքը այն է, թէ երբ կառավարութիւնը կ'ուզէ փոխել տարի մը առաջուան իր քաղաքա-կանութիւնը՝ պէտք է ըսէ : Ամէն պա-րագայի մէջ, հարկ է սպասել որ տը Կոլ Փարիզ վերադառնայ, Տըպրէ-Փինէ վէ-ճին լուծում մը գտնելու համար :

ՊԵԼԺԻՈՅ Պոտուէն թագաւորը, պա-տասխանելով Նախագահ տը Կոլի հրաւէ-րին, Յունուար 28ին Փարիզ պիտի գայ, ուր պիտի մնայ երեք օր :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Մեր սիրելի մօր եւ քրոջ՝ Տիկին Լուսի Թադոսեանի մահուան առիթով, աշխար-հի ամէն կողմերը գտնուող մեր բարե-կամներէն ստացած ենք հարիւրներով ցաւակցական հեռագիրներ եւ նամակ-ներ :

Ներկայ պայմաններուն ներքեւ անկա-րելի կը գտնենք մեր այս սիրելի բարե-կամներուն անձնական նամակներով յայտնել մեր շնորհակալութիւնները ի-րենց ազնիւ վերաբերումին համար որով ուզեցին բաժնել եւ թեթեւցնել մեր խոր վիշտն ու ցաւը : Մանաւանդ որ անոնց-մէ շատերու հասցէները չունինք :

Կը խնդրենք մեր բարեկամներէն որ ընդունին այս երկտողը իբրեւ անձնական գնահատանք ու շնորհակալութիւն իրենց անկեղծ զգացումներուն համար :

Զաւակները՝ ԱՆԻԹԱ ՆԱԶ եւ ՀԱՅԿ ԹԱԴՈՍԵԱՆ, քոյրը՝ (Տիկին) ՆԱԶԵՆԻԿ ՄԱՐՏԻԿԵԱՆ, քեռայրը՝ ՃՕՐՃ ՄԱՐ-ՏԻԿԵԱՆ :

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻՆ

Տրակինեանէն Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Լօրէնեանի երկուորեակ թոռնիկները՝ Արուսեակ եւ Վարուժան, կը նուիրեն 50 Ն. Ֆր., ի նպաստ Հայ Կար-միր Խաչի Ֆէսանվիլիէի օդափոխութեան կայանին Նոր Տարուան եւ Ս. Ծնունդի տօներուն առիթով :

Նոր Տարուան առթիւ Հայ Կարմիր Խա-չի Ֆէսանվիլիէի օդափոխութեան կայա-նին կը նուիրեն.—

Այրի Տիկին Վ. Ասլանճեան 50 Ն.Ֆր., Պ. Պ. Սանճեան (Վիլֆրանշ) 50 Ն. Ֆր., Մ. Թիւթիւնճեան (Սէվրան) 20 Ն. Ֆր., Մենծիկեան (Մարսէյլ), Հէքիմեան, Տիկին Փանոսեան (Շամփինեի), Պ. Պ. Անուշեան, Բիլիճեան (Ֆօնթընէ սու Պուա), Տիգրան Հաճեան (Նիս), Տաղ-լարեան (Նիս) 10ական Ն. Ֆր. :

ՍՏԻՊՈՂԱԲԱՐ

Հայ կին մը սպասուհիի տեղ կը փըն-տռէ Փարիզի մէջ :

Գրել հետեւեալ հասցէին՝

MADAME S. KALKANADJIAN
CHEZ MADAME DEMIRDJIBACHIAN
13, Rue de Bezons, Courbevoie (Seine)

"ՅԱՌԱՋ" ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

Ինչպէս ամէն տարի, այտ տարի եւս Օր. Վարդուհի Նորոյեան մէկ տարեկան Յառաջ կը նուիրէ իր հօր՝ Պ. Տիգրան Նորոյեանի (Լիոն) :

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԻՆ

29րդ տարեկան ցերեկոյթը

Կիրակի, Մարս 6, կէսօրէ վերջ ժամը 2·30ին, Սալ տը լա Շիմի,

28 bis, Rue St. Dominique, Paris 7·

"ՅԱՌԱՋ"Ի ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Ֆրանսա եւ հասարակապետութիւն .—
Տարեկան .— 40 Ն. Ֆր. (4000)
Վեցամսեայ 22 Ն. Ֆր. (2200) :
Արտասահման .—
Տարեկան 50 Ն. Ֆր. (5000) :

Բաժանորդագրութիւնները կը վճար-ուին կանխիկ :

ԲԱՑԱՌԻԿ ԽՆԱՄՔՈՎ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ ՍԱԼ ՄԸ·

"ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ"

MUSIQUE ARMÉNIENNE
vocale et instrumentale

MICROSILLON 33 TOURS

Երգչախումբ՝ ՍԻՓԱՆ – ԿՈՄԻՏԱՍ

Orchestre Symphonique Chouteau

ՂԵԿԱՎԱՐ՝ ԿԱՐՊԻՍ ԱՓՐԻԿԵԱՆ

Դիմել հետեւեալ հասցէներուն . —

ՓԱՐԻԶ, Հրանտ – Սամուէլ գրատունը, 51, Rue Monsieur le Prince, DAN. 88-65
Յառաջի խմագրութեան,
ՃԱՇԱՐԱՆ ԱՐԹԻՒՐ 5, Rue Augustin-Thierry - Place des Fêtes
Երգչախումբի վարչութեան եւ անդամներուն մօտ :
ՄԱՐՍԷՅԼ, Ժանօ Ղազարեան, La Banque ROSA, 31, La Canebière
Տիգրան Ղազարեան, Պօմոն,
Օր. ՍՕՆԱ ՓԻԼԻԿԵԱՆ 126, Bld. Queirel, ST LOUP Հեռաձայն՝ 42-82-40
ԼԻՈՆ, Պէրպէրեան Ժան, 39, Rue Lunoir
ՏԷՍԻՆ, Սարգիս Առաքելեան, 12, Rue Nansen

Կ + Պ + Ո + Ն + Ի

Պ + Կ + Ո + Ի + Ն

ՊՈՆԿՈՒ

Ամէնօրեայ ուժ եւ կորով,
— Bongoût —
Հելվա եւ լոխում ուտելով :

Société des Conserves
BONGOUT
MARSEILLE — 40, la Canebière — MARSEILLE

ՏՊԱԳՐԱԿԱՆ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՈՐԾԻ ՀԱՄԱՐ

ՅԱՌԱՋ
PARIS - IX
32, RUE DE TRÉVISE
TÉL. : PRO. 86-60

ԽՆԱՄՈՒԱԾ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԱԳ ՅԱՆՁՆՈՒՄ
ՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐ

MORY et CIE

ՆՈՒԷՐՆԵՐՈՒ ԵՒ ԾՐԱՐՆԵՐՈՒ ԱՌԱՔՈՒՄ ԴԷՊԻ ԽՈՐՀՐԴ· ՄԻՈՒԹԻՒՆ :
Գնեցէք զանոնք ձեր ուզած տեղը եւ առաքումը մեզի վստահեցէք : Նուազա-գոյն ծախքերով կը զրկենք խորհրդ· Միութիւն :

Դիմեցէք մեր նոր գիները գիտնալու համար.—

10, Rue de St.-Quentin, Paris 10·
(PRÈS DE LA GARE DU NORD)
ou Téléphone : NOR. 40-72 et 50-83

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Այրի Տիկին մը սենեակ կը փնտռէ, Շամփէռէ կ'աշխատի : Հասցէ Տիկին Մանուքեան,

9, RUE DE L'ARRIVÉE, LA GARENNE - SEINE

SALLE GAVEAU
45, RUE LA BOETIE

Concerts
CHOUTEAU

Այս Երկուշաբթի իրիկուն ժամը 21ին :

Յայտագիր՝ ՊԵԹՀՈՎԷՆ
(Քորիոլան, Թիւ 1 քոնչերթօ՝ դաշնա-կի եւ նուագախումբի համար եւ Հէրո-յիք) :

ՍՈԼԻՍԹ՝
ՐԱՖՖԻ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ
Ղեկավարութիւն՝ ՌԸՆԷ – ՓԻԷՐ ՇՈՒԹՕ

Imprimerie Spéciale du Journal « Haratch »

ՀՐԱՊԱՐԱԿ ԵԼԱՒ

"ARMENIE IMMORTELLE"

"ԱՆՄԱՀ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ"

DISQUE VOGUE
33 tours, 30 cm.
No MC 20162
VOLUME 4

Հայ տոհմիկ ռօմանթիք երաժշտութեան չորրորդ սկաւառակը No MC 20162

Առաջին անգամ ըլլալով STÉOROPHONIQUE պատրաստութեամբ

Ցղացում եւ ղեկավարութիւն ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ

Կը պարունակէ 15 կտոր· 45 վայրկեան տեւողութեամբ

Մասնակցութեամբ Փարիզի Հայկական երգչախումի եւ մեծ նուագախումբի մը

1·— Ծաղկիր Ազատ իմ հայրենիք, 2·— Զոյգ աչեր, 3·— Զանգեզուր, 4·— Սիրուն մանիշակ, 5·— Չեմ կրնա խաղա, 6·— Հնձւորուհիք, 7·— Գարուն ա, 8·— Խումար, 9·— Համով աղջիկ, 10·— Տասնըչորս, 11·— Զուարթ գիւղացիք, 12·— Իմ եարի բօյը, 13·— Վարդով պար, 14·— Պինկէօլ, Հով լինի :

Երգարանով միասին ստանալու համար դիմել ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ, 14, Rue Petit, Paris Tél. : BOT. 99-22 եւ եկեղեցւոյ դիւանատունը·

Գաւառի համար առաքում խնամուած ծրարով, contre remboursement Գին 2900 ֆրանք

ՅԱՐԱՏ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց. 22 Ն. Ֆր.

Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 12 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

MARDI 13 JANVIER 1960

36ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8694 — 36EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4495

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԹՈՒՐՔԻՆ "ՀՈԳԵԿԱՆ ՄԵԾՈՒԹԻՒՆԸ"

Անժխտելի տեսութիւն է որ հայրենիքի սէրը — օրուան բանուկ բացատրութեամբ, խաղաղութեան սէրը — շատ մը անհաճոյ քայլեր առնել կուտայ մարդոց ամէնէն անկեղծին ու ամէնէն ազնուականին ալ: Որովհետեւ հայրենիքի սէրը անողոք է եւ ապերախտ :

Միացեալ Նահանգներու Նախագահը, քանի մը շաբաթ առաջ, Անգարայի մէջ, արտասանեց քաղաքական – դիւանագիտական ճառ մը, պանծացնելու համար Թուրքիոյ առաջնորդներուն «հոգեկան եւ գաղափարական մեծութիւնը »:

Բարեբախտաբար, Ամերիկան այն ազատ եւ արդարամիտ հայրենիքն է որ իրաւունք կուտայ իր քաղաքացիներուն որ չծափահարեն օրուան իշխանութեան ամէն մէկ քայլը, ամէն մէկ մարզանքը, եթէ չեն ուզեր ծափահարել :

Այդ իրաւունքէն օգտուելով է որ ամենայն անկեղծութեամբ եւ քաջութեամբ կ'արտայայտենք մեր դառնութիւնը — մեր վիշտը — խնդրոյ առարկայ ճառին առթիւ, որուն մէջ, դիւանագիտական ընկալեալ պատշաճութեանց հանդէպ ցոյց տրուած յարգանքը անհաւատալի կերպով չափազանցուած է :

Նախագահ Այզընհաուըր «կը հիանայ » Թուրքիոյ զինուորական եւ պետական առաջնորդներուն, ինչպէս նաեւ «այն մեծ ժողովուրդին» վրայ, զոր անոնք կը ներկայացնեն :

« Ցամառօրէն պաշտպանեցիք ձեր երկիրն ու ձեր անկախութիւնը եւ արժանացաք համաշխարհային համբաւի» : Ու «ես անձամբ կը վկայեմ որ այդ համբաւին արժանի էք՝ իբրեւ շնորհալի հիւրընկալներ ալ »:

Նախագահ Այզընհաուըր կը հաւաստէ իր Թուրք ունկնդիրներուն թէ Ամերիկացի ժողովուրդը «շատ մեծ յարգանք» ունի «ձեր քաջութեան եւ ձեր ընմբռնած հանրապետական վարչաձեւին հանդէպ, որ նուիրուած է ժողովուրդին բարօրութեան, ազատութեան եւ բարգաւաճման»:

Նախագահ Այզընհաուըրի արդար հիացում կը պատճառէ այն իրողութիւնը թէ «Դուք, Թուրքերդ, ձեր սեփական ճիգերով եւ ձեր վճռական որոշումով, սերունդ մը առաջ, հիմնեցիք պետութիւն մը, որ թշնամական նպատակներ չունի իր դրացիներուն դէմ եւ խաղաղօրէն կ'ապրի իր բարեմիտ դրացիներուն հետ»: Պետութիւն մը, որ «երբեք չի վախնար ոեւէ մէկուն սպառնալիքէն »:

Նախագահը ետ կը դարձնէ պատմութեան էջերը եւ կը յիշէ որ Թուրքիան, Առաջին Աշխարհամարտի վաղորդայնին, քարուքանդ եղած երկիր մըն էր: «Ու ձեր չորս կողմը կային խնդիրներ, որոնք անլուծելի կը համարուէին »:

Ի՞նչ պատահեցաւ, սակայն: Պարոն Այզընհաուըր, ինք, կուտայ պատասխանը — « Դուք հարուստ էիք ձեր հոգեկան արժէքներով եւ ձեր առաջնորդներուն գաղափարաբանութեամբ: Այո, դուք ունէիք հարստութիւն մը եւ բարոյական ուժ մը, որոնք աւելի կ'արժէին քան դրամն ու մեքենան »:

Պարոն Այզընհաուըր կը յայտարարէ թէ Թուրքիան, այսօր, վերածուեր է հայրենիքի մը, որ կ'ապացուցանէ իր վերածնունդով թէ «ժողովրդավարութիւնը եւ ժողովուրդի մը քաջութիւնը լաւագոյն ազդակներն են ազգի մը մեծութիւնը իրականացնելու տեսակէտէն»:

Ամերիկան «հպարտ է» ձեզի հետ իր ունեցած «բարեկամութեան եւ գործակցութեան» համար, կը հաւաստէ Նախագահը Ճէլալ Պայարներու եւ Ատնան Մենտէրէսներու: Այսինքն, երէկուան Իթթիհատականներուն այսօրուան ժառանգորդներուն :

Նախագահը այս բառերը կ'արտասանէր իրեն ի պատիւ տրուած կոչունքին :

Իսկ օդակայանը, երբ իր Թուրք պաշտօնակցին ձեռքը կը սեղմէր, ըսած էր անոր, թուրքերէնով — «Հոշ պուլտուք ... Չոք թէշէքքիւր իտէրիմ ...»:

Կրկնենք անգամ մը եւս որ մենք այլեւս թօթափած ենք հին օրերու մեր միամբտութիւնները եւ երբեք, երբեք չենք սպասեր որ օրուան մեծ պետութիւնները — ատեն մը մեզի եւ մեր դատին բարեկամ — ամէն առիթէ օգտուին՝ Թուրքին անասելի ոճիրները անոր երեսին տալու համար :

Չենք սպասեր որ «ինքն իր գլխուն ձգեն » Թուրքիան եւ չսիրաբանին անոր հետ : Այդ տեսակ փորձութիւն մը մեր կողմէ, պարզապէս պիտի փաստէր թէ չէինք ըմբռներ օրուան կացութիւնը :

Չենք սպասեր որ օրակարգի վրայ բերեն Սեւռի դաշնագիրը եւ յիշեցնեն դերադրական Ջարդարարին որ «Արեւելեան Նահանգներ» կոչուած հողամասը, իրը չէ, այլ կը պատկանի հայ ժողովուրդին:

Ոչ, մենք այդ միամտութիւնները չունինք, այլեւս: Որովհետեւ, հիմա, մենք մեր դասը առած ենք եւ գիտենք որ մեզի նման ու մեզի չափ անճար եւ անպաշտպան ժողովուրդներու ազգային շահերը՝ ամենայն դիւրութեամբ— եւ առանց խղճահարութեան — ոտքի տակ կ'առնուին, երբ խնդրոյ առարկայ են Մեծերու ազգային, քաղաքական, տնտեսական եւ զինուորական շահերը :

Բայց, ո՞վ պիտի կարենար զրկել մեզ՝ միջազգային դիւանագիտութիւն կոչուած Դեւէն՝ պուտ մը բարոյական եւ պուտ մը պատիւ սպասելու իրաւունքէն :

Ո՞վ պիտի կարենար մեղադրել մեզ եթէ բարձրաղաղակ յայտարարէինք թէ մեր երէկուան բարեկամները, որոնք կ'արտասուէին մեր ողբերգութեան ի տես, այսօր, մեզ կը հեգնեն, մեզ կը ծաղրեն՝ մեր երէկուան — եւ այսօրուան ու վաղուան — թշնամիին բարեմասնութիւնները համրելով :

«ՀԱՅՐԵՆԻՔ»

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՀԻՒԼԷԱԿԱՆ ՌՈՒՄԲԸ ՊԱՏՐԱՍՏ Է

ՓՈՐՁԸ ՊԻՏԻ ԿԱՏԱՐՈՒԻ ՍԱՀԱՐԱՅԻ ՄԷՋ

Օդանաւային տեղեկատուութեանց ըսպասարկութիւնը, որ կապուած է Հանրօգուտ Շինութեանց նախարարութեան, շրջաբերական մը ղրկեց օդնաւային բոլոր ընկերութիւններուն, մատնանշելով այն շրջանները, որոնք վտանգաւոր կրնան ըլլալ հիւլէական ռումբի փորձի հետեւանքով :

Շրջաբերականին մէջ շեշտուած է թէ պայթումէն 12 ժամ առաջ ազդարարութիւն մը պիտի տրուի ճամբորդական եւ փոխադրական ընկերութիւններուն: Փորձը պիտի կատարուի Ռեկանի մէջ (Սահարա):

Բրիտանական Պի. Օ. Էյ. Սի. ընկերութեան բանբերը յայտարարութեամբ մը հաստատեց այս լուրը, աւելցնելով թէ Ֆրանսական օդանաւային իշխանութիւնները լուր տուած են, որպէսզի Լոնտոնի մէջ այժմէն մտածեն ուղեգիծի փոփոխութեանց մասին: Սահարայի սրտին վրայ «վտանգի ընդարձակ գօտի» մը պիտի յայտարարուի, որու վերեւ նախընտրելի է թռիչք չկատարել :

Փարիզի մէջ կը յայտարարուի թէ Հոկտեմբեր 15էն ի վեր բոլոր օդանաւերուն արգիլուած է արդէն թռիչք կատարել ընդարձակ շրջանի մը վերեւ, որ կը կոչուի «թիւ 42 շրջան» եւ Ռեկանը իր մէջ առնելով կ'երկարի մինչեւ ալժերեւսուտանական սահմանը : Այս գօտին մօտ 60000 քառ. քիլոմեթր տարածութիւն մըն է Սահարայի մէջ :

Երկրորդ գօտի մը, Զոն Պլէօ, մօտ յիսուն քիլոմեթր լայնքով՝ «թիւ 42» գօտիին շուրջ, նոյնպէս պիտի արգիլուի բոլոր օդանաւերուն՝ վեց ժամուան համար: Արդարեւ, պայթումին ճիշդ ժամը պիտի յայտարարուի, որմէ վեց ժամ ետք միայն օդանաւերու թռիչքը անվտանգ կրնայ ըլլալ զոն պլէոյի վերեւ:

Վերջապէս, վերոյիշեալ երկու գօտիները առնուած են «կանանչ շրջան»ի մը մէջ, որ Արեւմուտքէն 2000 քիլոմեթր եւ Հիւսիսէն Հարաւ 1500 քիլոմեթրի վրայ է: Այս շրջանին վերեւ, պայթումին յաջորդող 12 ժամերու ընթացքին 3000 մեթրը բարձրութենէ վար որեւէ օդանաւ պէտք չէ անցնի :

Ամէն պարագայի մէջ, օդաչուները հարկ եղած տեղեկութիւնները պիտի կարենան ստանալ՝ Ալժէի, Տաքարի եւ Նիամէյի տեղեկատուութեան կեդրոններէն :

ԱՆԱԿՆԿԱԼ՝ ՈՒՈՇԻՆԿԹԸՆԻ ՄԷՋ

Ամերիկացի դիւանագէտները անակնկալի եկան, լսելով թէ Ֆրանսական հիւլէական ռումբին փորձը մօտ ատենէն պիտի կատարուի :

Միացեալ Նահանգներու մայրաքաղաքին մէջ կը յայտարարուի թէ օդանաւային ընկերութիւններու ղրկուած շրջաբերականներուն մասին որեւէ տեղեկութիւն չէ տրուած Ամերիկայի Արտաքին նախարարութեան, մինչդեռ, «բնականաբար » նման լուր մը պէտք է հաղորդուի, — կ'աւելցնեն Արտաքին նախարարութեան շրջանակները:

Այսուհանդերձ, ամերիկացի պաշտօնական անձնաւորութիւնները կը մերժեն որեւէ յայտարարութիւն ընել :

ԽՐՈՒՇՉԵՒԻ ԱՅՑԵԼՈՒԹԵԱՆ ԱՌԻԹՈՎ

Բրիտանական երկու թերթեր Թայմս եւ Տէյլի Մէյլ, որոնք ամէնէն լուրջ հրատարակութիւնները կը համարուին, կը գրեն թէ Ֆրանսա արդէն որոշած է իր փորձերը կատարել :

Թայմս կը գրէ թէ հաւանական է որ ռումբին պայթումը կատարուի Մարտ 15ին Խրուշչեւի Փարիզ այցելութենէն անմիջապէս առաջ :

Տէյլի Մէյլ կը գրէ թէ ռումբ պիտի արձակուի օդանաւէ մը, 1400 մեթր բարձրութեան վրայ, որպէսզի հիւլէական ճառագայթներու ազդեցութեան գօտին համեմատաբար աւելի սահմանափակ ըլլայ :

Միւս կողմէ, Անգլիոյ Վարչապետ Մաքմիլըն, Աքրայի մէջ մամուլի ասուլիս մը տուաւ, ուր Ֆրանսական փորձերուն շուրջ հարցապնդուելով յայտարարեց թէ Ժընեւի մէջ հիւլէական փորձերու արգիլման համար տեղի ունեցող խորհրդակցութիւնները Լոնտոնի առաջարկով կը կատարուին. «ուրիշ երկիրներ ալ կրնան մասնակցիլ այդ խորհրդակցութիւններուն » :

Մինչ այդ սակայն, աւելցուց Մաքմիլըն, Ֆրանսա որոշած է իր հողամասին վրայ փորձ մը կատարել. այդ փորձը հակառողջապահական ոչ մէկ հետեւանք կրնայ ունենալ: Ամերիկացիներն ու Խորհրդայինները աւելի կարեւոր փորձեր կատարած են եւ աւելի բազմամարդ քաղաքներու մերձակայքը :

ՏԸ ԿՈԼ - ՓԻՆԷ ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԸ ՄՏԱՀՈԳ Է

Երեքշաբթի օր Նախագահ տը Կոլ եւ նախարար Փինէ վճռական տեսակցութիւն մը պիտի ունենան: Ծանօթ է որ Ե. Հանրապետութեան սահմանադրութեան համաձայն Նախագահը կրնայ հրաժարեցնել նախարար մը եւ ուրիշ մը նշանակել անոր տեղը:

Փինէի մեկնումին լուրը անմիջական երկու հետեւանքներ ունեցաւ.— Ա) Սակարանի անկում : Բ) Մտահոգ արտասահման մը: Ասոնց կարգին նախ կուգան Միաց. Նահանգները որ չեն կրնար հասկընալ թէ ճամբուի մարդ մը որ Ֆրանքը փրկեց, վստահութիւն ներշնչեց աշխարհի յանուն Ֆրանսայի, որ գանձը լեցուց, պարտքերը պայմանաժամէն առաջ վճարեց: Ամերիկացիներուն եւ շատերուն համար Փինէն «Պ. վստահութիւն» անունը ունի: Ան էր նաեւ որ 1952ին փրկեց երկրին ելմտական տագնապը: Բայց ամէն անգամ որ գանձը կը լեցուի, նոր դժուարութիւններ կը ստեղծուին: Տը Կոլ չի կրնար հրաժարիլ ընկերվարականներու օժանդակութենէն, բայց Փինէ կ'ըսէ « ձգեցէք որ ես իմ քաղաքականութիւնս վարեմ եւ մի սպասէք ինձմէ որ ընկերվարական քաղաքականութիւն վարեմ » :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԹՈՒՐՔԻԱ եւ Վատիկան դիւանագիտական յարաբերութիւններ պիտի հաստատեն ի մօտոյ: Այս ուղղութեամբ տարուած բանակցութիւններուն մեծապէս սատարած է Պապին անձնաւորութիւնը որ Պապական Նուիրակ եղած է Պոլսոյ մէջ :

ՅՈՅՆ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ Կ. Պոլսոյ Տիեզերական Պատրիարքը՝ Աթենակորաս Միջին – Արեւելքի մէջ շրջապտոյտ մը կատարելէ ետք հետեւեալ յայտարարութիւնը ըրաւ .— « Ամէն տեղ հարց տուի քրիստոնեայ եկեղեցիներու պետերուն .— Ինչո՞ւ բաժնուած ենք: Նոյն անունը ունինք, նոյն Աստուածը, նոյն Սուրբգիրքը, նոյն պատասխանատուութիւնը, նոյն աւանդութիւնը եւ նոյն ճակատագիրը : Մէկ կողմ թողունք այն քիչը որ զմեզ կը բաժնէ, եւ աստուածաբաններուն թողունք լուծել ատիկա »: Աթենակորաս ի վերջոյ այն յոյսը արտայայտեց թէ Յովհաննէս ԻԳ. պիտի օժանդակէ միասնականութեան վերահաստատման :

ԹԵՀՐԱՆԷՆ հասած լուրերու համաձայն Իրաքի մէջ վերջերս սպաննուած են բազմաթիւ խորհրդային սպաներ հակահամայնավար Իրաքցիներու կողմէ:

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ նախագահութեան համար ընտրապայքարը սկսած է արդէն: Փոխ նախագահ Նիքսըն պաշտօնապէս թեկնածու ներկայացաւ առջի օր, Հանրապետականներու կողմէ. 47 տարեկան է :

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

« ՅԱՌԱՋ»Ի ԱՅՑԵԼՈՒՆԵՐԸ

Խմբագրատուն այցելեց Գարեգին Վրդ. Սարգիսեան, միաբան Անթիլիասի, որ աւարտելով իր համալսարանական ուսումը Օքսֆորտի մէջ՝ կը վերդառնայ վանք: Գարեգին վարդապետ տեսուչն է Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսարանի դպրեվանքին, ուր միաժամանակ կոչուած է վարելու «Հասկ» ամսաթերթին խմբագրութիւնը :

Գարեգին վարդապետ, պատարագելէ ետէ Փարիզ, մեկնեցաւ գաւառ, տեսնելու համար Արտաւազդ վարդապետը, իր Միաբանութենէն, որ կ'ուսանի Լիոնի մէջ, յետոյ Զուիցերիոյ վրայով պիտի անցնի Վենետիկ, այցելելու համար Ս. Ղազարի հայ վանքը: Ամսուն 23ին կը հասնի Պէյրութ :

ՀԱՅԵՐԷՆ

ՀԻՆ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՄՄԲ.— Անցեալ աշնան արձագանգ տըւիճ այն լուրին թէ Հայաստանի հիւս. արեւմտեան շրջանի բարայրներուն մէջ երեւան հանուած են թանկագին ձեռագիրներ, յիշեցնելով Քումրանի բարայրներուն մէջ պահուած ձեռագիրներ՝ մեռեալ ծովուն եզերքը, — մեծ արժէք կը ներկայացնեն այս գիւտերը: Ռումէն հայագէտ փրոֆէսէօրը, Պընըցեանու, ուշադրութեամբ հետեւելով Հայաստանէն բաղուած տեղեկութեանց՝ այսպէս կը բացատրէ անոնց արժէքը.—

Նոյեմբեր մէկին, Մոսկուայի ձայնասփիւռէն հաճոյքով լսացայ Երեւանի դիտական հետազօտող Սուրէն Գոլան – ճեանի ձայնը՝ որ կը պատմէր Ռումէն ունկնդիրներուն համար հայկական հին ձեռագրերու զարմանալի յայտնաբերման մասին:

Սեպտեմբեր ամսուան մէջ, Երեւանի Մաշտոցի անուան Մատենադարանի երիտասարդ հետազօտողներու խումբ մը առաջնորդելով դէպի Սանահինի եւ Հաղբատի վանքերը, Սուրէն Գոլանճեան նպատակ ունէր հետազօտութիւններ կատարելու այս երկու վանքերու կապակցութեամբ, որոնք Հայաստանի անցեալին մէջ կը հանդիսանային բարձրագոյն ուսման կեդրոններ, ուր կը յուսար գտնել դեռ եւս անծանօթ ձեռագրեր:

Այս երկու վանքերն ալ կը գտնուին Հայաստանի հիւսիս – արեւմտեան կողմը: Սանահինը կառուցուած է Աշոտ Գ. Բագրատունի կնոջ՝ Խոսրովանոյշի կողմէ 967 թուականին, իսկ Հաղբատի վանքը՝ 957ին: Թէեւ միւս հինութիւնները ա – ւարտեցան տասներորդ դարուն վերջերը:

Երկու վանքերու մէջ ալ գոյութիւն ունէին մանրանկարչական դպրոցներ, — այստեղ կը ստեղծագործէին անուանի նկարիչներ՝ ինչպէս Մարզարէ կամ Յովհաննէս Սանահնեցի:

Այս երկու վանքերուն մօտ կը գտնուին մօտաւորապէս 90 քարայրներ՝ փորուած բարձր ժայռերու մէջ: Ձկարեննալով մտնել բոլորին մէջ, երիտասարդ հետազօտողները Սուրէն Գոլանճեանի ղեկավարութեամբ կարողացան քննել միայն քանի մը հատը: Գետնէն հարիւր մեթր բարձրութեամբ ժայռի մը վրայ փորուած քարայրի մը մէջ, անոնք անակնկալօրէն գտան մօտ 40 հայկական ձեռագրեր, որոնցմէ ոմանք բեկորներ՝ ղրուած Թ. եւ Ժե. դարերու միջեւ, ապա կարզ մը մանրանկարի բեկորներ: Նոյնպէս ղըտնուեցան հին կաւէ ամաններ, ձեռագրեր կազմելու համար կաշիի մնացորդներ, ինչ որ մեզի կարծել կուտան թէ այստեղ դպրութիւն ունեցած են կաշիի կապոց – ներ, որովհետեւ յայտնի է որ Հաղբատի վանքին մէջ, անոր ծաղկուն ժամանակը՝ կը գտնուէր ձեռագրերու դեղարուեստական կազմի անուանի աշխատանոց մը:

Երեւան վերադառնալով Սուրէն Գոլանճեան Հոկտեմբեր 10ին հաղորդագրութիւն մը ըրաւ հոծ թիւով ունկնդիրներու առջեւ, ներկայացնելով կատարուած յայտնաբերութեան կարեւորութիւնը որ կը հարստացնէ մինչեւ Ժ. դար հասած հայկական ամենահին ձեռագրեր թիւը: Ցայտաբերուած ձեռագրերը ցուցադրուեցան հանրութեան, իսկ Երեւանի եւ Մոսկուայի ձայնասփիւռէն կայանները դիտական աշխարհին հաղորդեցին զարմանալի եւ կարեւոր յայտնաբերումը: Դարձեալ Սուրէն Գոլանճեան ձայնասփիւռէն անձնապէս խօսելով տըւաւ հաղորդագրութիւն մը իր եւ իր ընկերներուն կատարած յայտնաբերութեան մասին: Իսկ մենք հաճոյքն ունեցանք տեղեկանալու այս դիտական իրագործու – թեան՝ Մոսկուայի ձայնասփիւռին կատարած հաղորդումով մեր երկրի ունկնդիրներուն համար:

Երիտասարդ դիտական հետազօտող Ս. Գոլանճեան պարտաւորութիւն ստացաւ վերծանելու սոյն ձեռագրերը:

Գուբբէլի մէջ ո՞վ չի ճանչնար Հան – գուցեալ բանաստեղծ Եղուարդ Գոլան – ճեանի որդին՝ Սուրէն Գոլանճեանը, մայրաքաղաքին «Մաշտոց Շահումեան» Հայ Մշակոյթի Տան գրադարանի նախկին անխոնջ գրադարանապետը, որ Խորհրդային Հայաստան մեկնելով կարելի – ութիւններ ունեցաւ իր ուսումը կատարելագործելու, պատմագիտութիւնը մասնագիտութիւն ընելու եւ դիտական աշխատանք կատարելու Մատենադարանի շրջանակին մէջ, որուն դեկավարն է դիտնական Լեւոն Խաչիկեան: Սուրէն Գոլանճեան առանձնապէս զբաղեցաւ ձեռագրերու այս բեկորներուն ընթերցումով եւ ստուգմամբ, որոնցմէ ոմանք դըտաւ չատ հին: Այս կերպով քննեց ձեռագրերու քանի մը հազար բեկորներ, իւրացնելով խոր դիտելիքներ այդ բեկորներու հնութեան եւ պատմական արժէքին վերաբերեալ: Ի միջի այլոց ան յայտնաբերեց բեկորներ Ուխտանէսի պատմութենէն (Ժ. դար), բեկորներ՝ որոնք կ'ամբողջացնեն սոյն պատմութեան երկրորդ մասը, անկատար մնացած մինչեւ այժմ: Մեծ կարեւորութիւն ունեցող ուրիշ բեկորներ կը պատկանին Թ. դարուն, Լազարեան ճեմարանի Աւետարա – նպղիրքէն առաջ (887), եւ կը վերաբերին Դ. դարու Երուսաղէմի պատրիարքութեան կիւրեղի աշխատութեան: Այս բեկորները կ'ամբողջացնեն նոյն աշխատութեան այն երկու բեկորները, զորս յայտնաբերեց Կիլիկիոյ հանգուցեալ կաթողիկոսը՝ Գարեգին Յովսէփեան:

Սուրէն Գոլանճեանի դիտական գործունէութիւնը աւելի ճոխ կը դառնայ, եթէ նկատի առնենք միայն 1958 տարեշրջանի մէջ հրատարակուածները (անոնք՝ որոնք մեզի յայտնի են, հաւանաբար ոչ բոլորը), օրինակի համար ուսումնասիրութիւնը Մովսէս Խորենացիի Պատմութեան մէկ հատուածին, (Մովսէս Խորենացւոյ նորայայտ երկաթագիր պատառիկն ու Դանիէլեան նշանագրերի օգտագործման ժամանակի հարցը), հրատարակուած՝ «Բանբեր Մատենադարանի» 4րդ հատորին մէջ, 1958ին, կամ ուսումնասիրութիւն մը՝ որով կը հաստատէ թէ չէ մոռցած իր ծնած երկիրը՝ Ռումանիան, որովհետեւ այս ուսումնասիրութեան մէջ կը խօսի Ժ. դարու հայ նկարիչի մը՝ Թէոդոր Աստուածատուր Պըլջեանի եւ անոր գեղարուեստական գործին մասին, օգտագործելով ռումանիան դիւանները:

Մօտերս լոյս պիտի տեսնէ Երուսաղէմի կիւրեղ պատրիարքին գործին բեկորներուն մասին իր աշխատութիւնը, կամ ուրիշ գործեր, որոնց մասին տակաւին տեղեկութիւն չունինք:

Մեր ժողովուրդին ուղեցի ծանօթացնել, սոյն կարճ տեղեկութիւններով, մեր երկրէն մեկնած հայ երիտասարդ մը, որ իր աշխատութեամբ պատիւ կը բերէ մեզի Խորհրդ Հայաստանի մէջ, եւ որուն անուան պիտի կապուի ձեռագրերու այս մեծ յայտնաբերումը: Սակայն մեզ, հին հայկական մշակոյթի հետազօտողներս կ'ուրախացնէ նաեւ այն իրողութիւնը թէ այս մշակոյթի փաստերը կը ճոխանան նոր յայտնաբերումներով:

ՓՐՈՖ. Վ. ՊԸՆԸՑԵԱՆՈՒ

ԳՐԱԿԱՆ - ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱԺՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՏԱՐԵՓԱԿԻ ԱՌԹԻՒ

Ա.

Հրատարակչական.— Գրողներու Մի – ութիւն.— Հայ Գրողներու Բարեկամ – ներ. — 500 վճարող բաժանորդներ. — Կրթական հաստատութիւններ:

Հակառակ ընդունուած սովորութեան, այս տարի մեր տարեփակի տեսութիւնը պիտի չնուիրենք գրական հաշուեյարդարութեան:

Արտադրութեան եւ ստեղծագործութեան տեսակէտով 1959 տարին նահանջի մէջ է:

Ինչո՞ւ տուաւ մեզի հայ մամուլը: Նախորդ տարիներուն բոլոր օրաթերթերն ու պարբերականները պահեցին իրենց դոյութիւնը միշտ դժուարութեամբ: Նոյնիսկ այն օրականներն ալ, որոնք ընդհանուր կարծիքի մը համաձայն, իրենց նիւթական բարգաւաճ վիճակը եւ անկախութիւնը կը պահեն: Սովորականին պէս տարեդարձեր ալ իրենց դոյութիւնը զգացուցին, բայց անոնց ալ սպառումը մխիթարական չեղաւ:

Եթէ արտադրութեան եւ ստեղծագործութեան տեսակէտով մեր գրականութիւնը նահանջի մէջ է, մանաւանդ ֆիրանսայի եւ Ամերիկայի հայ գրողներու շրջանակին մէջ, զանազան երկասիրութիւններու վերհրատարակութիւնը 1959 տարուան յատկանիշը պիտի կազմէ, մանաւանդ պատկառելի եւ հաւատաւոր աշխատութեան մը եւ լաւատեսութեան մը արդիւնք կարելի է ընդունիլ Մ. Աբեղեանի Հայոց Հին Գրականութեան Պատմութեան երկու հատորներուն, Մաղաքիա Օրմանեանի Ազգապատումի երեք հատորներուն, ինչպէս նաեւ Նիկոլ Ադրաւեանի Գրական եւ Քննադատական երկերուն Ա. հատորին հրատարակութիւնները (առաջին երկու երկերը Սեւան եւ վերջինը Համազգային հրատարակչական տուներուն կողմէ):

Անկախ այս գրական եւ պատուարեր ձեռնարկներէն, 1959 տարին յատկանշական պիտի մնայ նաեւ քանի մը այժմէական հարցերու քննութեամբ, որոնց նուիրուեցան գրական եւ գեղարուեստական խորհրդածութիւններ, գրողներու եւ մտաւորականներու կողմէ, եւ որոնց պիտի փորձենք անդրադառնալ այս սիւնակներուն մէջ: Այդ հարցերն էին Հրատարակչականի խնդիր, Գրողներու Միութիւն, Հայ Գրքի Ճակատագիր եւ Ընթերցողի Տագնապ, հարցեր՝ որոնց հայ մամուլը պարբերաբար կ'անդրադառնայ, առանց կարենալու լուծել, կամ արմատական դարման մը առաջարկել: «Ցառաջ», «Հայրենիք», եւ «Ցուսարեր» օրաթերթերը, ինչպէս նման հանրային հաստատութեան առթիւ, մեծ կարեւորութեամբ զբաղեցան այս հարցերով եւ յօդուածներ նուիրեցին: «Հայաստանի Կոչնակ» չարաթաթերթին ալ, շնորհիւ խմբագիր Ա. Ա. Պետիկեանի ներհուն եւ իմաստալից խորհրդածութիւններուն, որոնք կ'երեւին այդ չարաթաթերթին մէջ, «ինչո՞ւ կը կարդան, ինչո՞ւ չեն կարդար» խմբագրականով կ'անդրադառնար այդ ցաւատանջ հարցերուն:

Ամէնէն նշանակալիցը Մ. Թէօլէօլեանի դեկոյցն էր եւ այդ առթիւ յայտնուած մէկէ աւելի ներկաներուն բացատրութիւններն էին, Պէյրութի «Համազգային Մշակութային Միութեան կազմակերպած երեկոյթին մէջ, ընդհանուր նիւթ ունենալով «Արտասահմանեան Գրականութեան Վերջին Գառասնամեակը»: Զեկոյցին մէջ սակայն բազմաթիւ ուրիշ հարցեր քննութեան կ'առնուէին, եւ վիճաբանութեան կը դրուէին: Տարիներ առաջ համազումարներու մէջ տեղի ունեցան զրոյցները, ցանկութիւնները եւ դարմաններն անդամ մըն ալ կը կրկնուէին, զրեթէ նոյն բովանդակութեամբ, նոյն արտայայտութեամբ, նոյն խանդավառութեամբ: Ընթերցողներու յոյսը տալով, որ մեր գրողները «չարժելու վրայ են» եւ չատ հարցեր պիտի լուծուին մտքական գաւազանով ...:

Մեր գրողները վերացական միտքեր յայտնելու մէջ միշտ լաւատես են, եւ սակայն դժուար է հաշտուիլ անոնց անգործնական միտքերու հետ: Գեղեցիկ արտայայտութիւններ, ծրագիրներ միշտ կը լսուին, առանց երբեք ճանչնալու մեր իրականութիւնը, մանաւանդ իրենք են որ կը հաստատեն մտքի եւ հոգիի այս վիճակը, երբ կը խոստովանին թէ «նոր եւ նորագոյն սերունդները՝ կամ թափ չունին, կամ հիներու կրակը չունին եւ կամ գործնական հնարաւորութիւններէ զուրկ են»: Այս վերջին պարագան ամէնէն աւելի կը համապատասխանէ իրականութեան: Գրողներու եւ ընթերցող հասարակութեան մտայնութեան եւ գործակցութեան միջեւ ներդաշնակութիւն չկայ:

Երբ կ'առաջարկուի «հրատարակչական» մը կազմել, անցեալի բոլոր փորձերն անտեսելով, նկատի կ'առնուի՞ հայ նկարագրին բացասական այն գիծը, որուն համաձայն Հայը անհատապաշտ է իր բոլոր ձեռնարկներուն մէջ, եւ հաւաքական աշխատանքի անընդունակ: Հրատարակչական եւ տպագրական ձեռնարկներու առթիւ է որ մասնաւորաբար Հայը երեւան բերած է ու կը բերէ նկարագրի այս բացասական գիծը, նոյնիսկ առեւտրական ասպարէզի մէջ, Հայուն իրրեւ անհատ, նախաձեռնութիւնը եւ ընդունակութիւնը չեչտուած են միշտ:

*Աչքի առջեւ բերէք արտասահմանի ամէն մէկ կեդրոն, ուր լոյս կը տեսնեն օրաթերթեր, պարբերականներ եւ մէկէ աւելի հրատարակչական ձեռնարկներ: Փորձեցէք օրինակի համար Լիբանանի կեդրոն Պէյրութի մէջ նման ձեռնարկի մը համար քուէ քուէ բերել եւ համախմբել զանոնք, ստիպելու համար զանոնք միանալ իրարու հետ, ինչպէս կ'ընեն Ամերիկայի եւ Ֆրանսայի մէջ: Ամէն մէկ ձեռնարկ իր անհատական ոճով, իր անհատական ոճով, իր անհատական ոճով,

բել բոլոր կարեւոր դէմքերը, եւ առաջարկեցէք որ հրաժարին իրենց նախաձեռնած գործերէն եւ հասարակաց գործի մը համար միացնեն իրենց նիւթական եւ մտաւորական ուժերը : Պէյրութի մէջ գոյութիւն ունին չորս կարեւոր հրատարակչական տուներ : Անոնց սեփականատէրերը կրնայի՞ք քով քովի բերել, հաւաքական հրատարակչականի մը համար : Վստահ եմ որ գաղափարն իսկ խորհրդածութեան առարկայ պիտի չդառնայ : Ամէն մէկը իր անցեալն ունի, եւ աւելի կամ պակաս յաջողութիւնները : Եթէ Պէյրութի մէջ յաջողին իսկ, կը կարծէ՞ք որ նոյն գաղափարին իրականացման համար հայ անհատին անհատապաշտութեան նկարագիրը աւելի բարձր պիտի չխօսի արտասահմանի ուրիշ կեդրոններուն մէջ :

Ոմանք Հրատարակչականի մը յաջողութեան համար Գրողներու Միութիւն մը կազմել եւ անոր վստահիլ կ'առաջարկեն : Շատ անգամ փորձուած է Համագումարներու կողմէ մշակուած Գրողներու Միութեան մը կազմութիւնը, եւ երբեք ալ իրականութիւն դարձած չէ : Արտասահմանի ուրիշ կեդրոններու մէջ ալ փորձուած է եւ միշտ ձախողած : Կը հաւատա՞ք որ եթէ ամէն կեդրոն իր Գրողներու Միութիւնը ունենայ, անոնց ներկայացուցիչներով կարելի պիտի ըլլայ կազմել համագաղութային Գրողներու Միութեան մը կեդրոնական մէկ օռկանը : Մենք չենք հաւատար դժբախտաբար : Որովհետեւ Հայու անհատապաշտ նկարագիրը այս պոթիւ ալ երեւան պիտի ելլէ եւ պիտի ձախողեցնէ ամէն գեղեցիկ ձեռնարկ :

Նկարագրի այս բացասական գիծով, անկարելի է ունենալ նաեւ կեդրոնական ամսագիր մը, որուն շուրջ պիտի համախմբուէին որակաւոր բոլոր գրողները, վարելու եւ ուղղութիւն տալու համար հետզհետէ հասնող նոր գրողներուն : Ամէն կեդրոն իր ամսագիրը կամ շաբաթաթերթն ունի, բոլորն ալ անհատական նախաձեռնութեան, ճաշակի եւ զոհողութեան արդիւնք, բայց ոչ մէկ ձեռնարկ որ հաւաքական աշխատանքի պատկերը ներկայացնէ : Փորձեցէք միութիւն մը առաջարկել անոնց : Հետեւանքը կրնաք դուշակել : Այսօր գոյութիւն ունեցող բոլոր ամսագիրները, առանց բացառութեան, նիւթական տագնապի մէջ են : Կան որ երեսուն եւ վեց կամ քսան տարիներու անցեալ մը ունին, բայց վաղուան անստուգութիւնը կը ճնշէ զիրենք : Ընթերցողները պիտի յիշեն թերեւս «Նոր Գիր» եռամսեայ պարբերագրին պարագան : Ամերիկայի պէս բազմահայ գաղութի մը մէջ 16 տարի իր գոյութիւնը պահելէ ետք, ստիպուեցաւ դադրեցնել քաջալերութեան պակասին պատճառով :

Կուգանք արդէն ամէնէն ցաւոտ եւ հրատապ հարցին : Մեր ժողովուրդը ընթերցող չէ... երթալով ընթերցողները կը պակսին, մասնաւորաբար Եւորոպայի եւ Ամերիկայի Հայերուն մէջ : Ընթերցողի պակասը արդիւնք չէ հայերէն հրատարակութիւններու սղութեան : Երբ «սպառման եւ աժանագին հրատարակութեան հնարաւորութիւնները կ'աւելնան, հետզհետէ կ'աւելնայ նաեւ թիւը ընթերցող հասարակութեան» ինչպէս կը կարծեն ոմանք : Փորձեցէք ձրի բաժնել որեւէ հրատարակութիւն, նոյնիսկ լաւագոյններէն, խնդրանքները մատի վրայ նոյնիսկ պիտի չհամրուին :

ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

ԽՈՐՀՐԴԱՒՈՐ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴ ՄԸ ԵՏՐՈՒՍՔՆԵՐԸ

ՀՌՈՄԷԱԿԱՆ ԵՒ ԿԱՐԿԵԴՈՆԱԿԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆՑ ՄՐՑՈՐԴԸ

Այսօր, հնադիտական շրջաններու մէջ, ամէնէն աւելի փնտռուած տեղեկութիւնները կը վերաբերին Ետրուսքներուն, այս հին սքանչելի ժողովուրդին, որ Հռոմի հիմնադրութեան ժամանակակից էր (Է. դար Քրիստոսէ առաջ) :

Այսօր անթիւ են արժէքաւոր հրատարակութիւնները, որոնք կը վերաբերին ետրուսքեան գեղարուեստի հրաշալիքներուն, երեւան եկած՝ պեղումներու հետեւանքով :

Ամբողջ Եւրոպան յուզուած է : Իտալիա այցելող միլիոնաւոր զբօսաշրջիկները անպայման կ'այցելեն Չերվեդերին եւ Դարգուինիան, ետրուսքեան գեղարուեստի այս կեդրոնները :

Այսօր չափաւոր մշակոյթի տէր անձ մը չի կրնար անգիտանալ, թէ ժամանակին գոյութիւն ունէր, Եւրոպայի մէջ, մեծ քաղաքակրթութիւն մը, որ արժանի մըրցորդը եղաւ հռոմէական եւ կարկեդոնական քաղաքակրթութեանց եւ յաջողեցաւ պահել իր ինքնուրոյն նկարագիրը, յունական քաղաքակրթութեան դիմաց :

Ետրուսքները եղան առաջնակարգ ճարտարագէտներու ժողովուրդ մը : Անոնք շինեցին յատակագծաւոր քաղաքներ եւ գեղարուեստը սորվեցուցին հին Իտալացիներուն եւ Հռոմէացիներուն :

Ետրուսքները այնպիսի հմտութեամբ կը մշակէին հողը, որ այսօր մարդիկ վերստին հասած են իրենց մակարդակին :

Ետրուսքները առաջին Եւրոպացիները եղան, որ շինութեան մէջ սկսան գործածել կամարներ : Անոնք անմրցելի պղնձագործներ հանդիսացան :

Անոնց ոսկերչական արուեստը անգերազանցելի մնաց մինչեւ մեր օրերը :

Ետրուսք բժիշկները իրենց ժամանակին լաւագոյններն էին : Կը կիրարկէին նաեւ ջուրով բուժումը :

Գիտէին նոյնպէս ջուր գտնելու արուեստը եւ Հռոմայեցիներուն սորվեցուցին ափրիկեան անապատներուն մէջ բանալ ջրհորներ, որոնց հետքը այսօր ի զուր կը փնտռենք :

ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԵԱՆ ՍԻՐԱՀԱՐ

Ետրուսքները առասպելական հարըստութիւն ունէին, մոլեռանդ կռապաշտներ էին, թէեւ բարոյական ծանր սայթաքումներով ամբաստանուած :

Անոնք միշտ իրենց մտքին առջեւ ունէին անդրաշխարհը, եւ սակայն կը սիրէին ասդենական կեանքը եւ անոր հաճոյքները :

Կը սիրէին գեղեցկութիւնը, երաժշտութիւնը, մինչեւ իսկ գազանները կ'ընտելացնէին երաժշտութեան ուժով : Կ'աշխատէին երաժշտութեան շեշտերու ընկերակցութեամբ . ըմբիշները կը կըռուէին երգի ընկերակցութեամբ . ստրուկներն անգամ կը ձաղկուէին երաժշտական մթնոլորտի մէջ :

Այսուհանդերձ, Ետրուսքները անգութ ժողովուրդ հանդիսացած են :

ԽՈՐՀՐԴԱՒՈՐ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴ ՄԸ

Ետրուսքները, որոնք Կեդրոնական Իտալիոյ բնակիչները եղան, առաջինները հանդիսացան, որ Իտալիան նախապատմութենէն դուրս հանեցին :

Այսօր հետզհետէ երեւան կուգան անոնց գեղարուեստի չքնաղ արտադրութիւնները, գրութիւնները, մեծդի նուաճումները :

Եւ սակայն, հակառակ այս բոլոր գիւտերուն, չեն դադրիր առթելէ մեծագոյն զարմանքը :

Անոնք կը մնան խորհրդաւոր ժողովուրդ մը :

Դարաւոր վիճաբանութիւններ չեն բաւած յստակցնելու համար բազմաթիւ կէտեր, որոնք կը վերաբերին այս մեծ ժողովուրդին . ուրկէ՞ եկած են, ո՞ր լեզուական ճիւղին կը պատկանի անոնց խօսած լեզուն, ի՞նչ է իմաստը այն գրութիւններուն, ուր յունարէն գիրերը գործածուած են :

Եւ սակայն, հակառակ այս կէտերուն մթութեան, ստոյգ է որ Ետրուսքները եղած են հիմնական ազդակներ արեւմտեան քաղաքակրթութեան կերտումին մէջ :

ՄԵՌԵԼՆԵՐՈՒ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ ՓԱՐԱԾ

Ետրուսքներ չափազանց կրօնասէր ժողովուրդ մը եղած են : Կը յարգէին մեռելներու յիշատակը :

Երեւան հանուած են բազմաթիւ գեղարուեստական տապաններ, զարդարուած գեղեցիկ արձաններով, որոնց շինութեան մէջ կ'ընդնշմարուի հին իոնական_ յունական ազդեցութիւնը :

Այս յիշատակարաններէն ոմանք ունին երկու հազարէ աւելի տարուան հնութիւն :

ՔԱՆԻ ՄԸ ԳԻՒՏԵՐ

1898ին, Թոսքանայի մէջ, հողագործ մը իր արտը կը հերկէր . յանկարծ եզը խոր փոսի մը մէջ ինկաւ ու հոն անշարժացաւ : Խեղճ գիւղացին սաստիկ այլայլեցաւ ու տխրեցաւ : Իր բոլոր ջանքերը, եզը փոսէն հանելու, ի դերեւ ելան :

Ստիպուեցաւ ուրիշ մարդիկ կանչել . բայց ասոնք ալ չկրցան հանել եզը, որ ինկած էր ետրուսքեան դամբանի մը մէջ : Պէտք եղաւ մեռցնել կենդանին . բայց անոր կորուստը բախտաբեր եղաւ, որովհետեւ գիւղացիին հողը արժեւորուեցաւ գտնուած գանձերէն :

Արտին տէրը, իշխան Լուչիանօ Պոնափարթէ, ուրիշ հնախոյզներու հետ առաջ տարաւ աշխատանքները, որոնք ըսպասուածէն շատ աւելի յաջող ելք ունեցան : Երկու տարուան մէջ, իշխանը հըսկայական հարստութիւններ դիզեց :

Գտնուած առարկաներու կարգին կը հաշուէին արձաններ, նկարներ, ապարանջաններ, մետաղեայ հայելիներ, քանդակներ, ամաններ :

ԱՌԱՋԻՆ ԵՏՐՈՒՍՔՆԵՐԸ

Ետրուսքներու չքնաղ արուեստը միայն մեր դարերուն չէ ունեցած իր սիրահարները . հին Հռոմէացիներն անգամ հասկըցած էին անոր բարձր արժէքը :

Մեծ ետրուսքաբան մը եղած է Կղաւդիոս կայսրը : Ան եղած էր մեծ զօրավար մը, փայլուն յաղթանակներ տարած ըլլալով Ափրիկէի, Անգլիոյ եւ Գերմանիոյ մէջ : Եղաւ նաեւ հնաբան, արտադրելով քսան յունարէն գրքեր, որոնք կը վերաբերին Ետրուսքներու պատմութեան, « Թիրենիկա» վերտառութեամբ :

Կղաւդիոս իր տեղեկութիւնները քաղած էր ուղղակի չփումներ ունենալով Ետրուսքներուն հետ, որոնք, այն ատեն, մեծազօր Հռոմի ենթակայ ժողովուրդներէն մէկն էին :

Դժբախտաբար, Միջին դարուն, Կըղաւդիոսի մեծածաւալ թանկագին գրութիւնը կորսուեցաւ : Ետրուսքները մոռցուեցան ամբողջ տասնըհինգ դար :

ԺԵ. դարուն, Դոմինիկեան կրօնաւոր մը, Հ. Աննիօ Վիդերպացի, գիրք մը գրեց Ետրուսքներու մասին, ուսեալ մարդոց ուշադրութիւնը հրաւիրելու համար անհետացած հին ժողովուրդին վրայ . գիրքը շատ մեծ յաջողութիւն գտաւ եւ բազմիցս հրատարակուեցաւ :

Այդ ժամանակէն ասդին Ետրուսքներու մասին տեղեկութիւնները բազմապատկուեցան, մանաւանդ վերջին դարու պեղումներուն հետեւանքով :

Ետրուսքներու շարքին պէտք է դասել Շուէտի այժմու թագաւոր Կիւսթաւ Ատոլֆը :

Քաղեց՝ ՎԱՐԴԱՆ Վ. ԹԷՔԷԵԱՆ

ՉՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԱԾ ՉԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ ՉԵՆ ՎԵՐԱԴԱՐՁՈՒԻՐ :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (99)

ԱՄԻՐԱՅԻՆ ԱՂՋԻԿԸ

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՄԵՐԺՈՒԱԾ ՍԷՐ

Ա.

Այս լուռ աղերսին ունկնդրող չիկար : Անակնկալ լքումը որ հոն կը տիրէր, սրտաճմլիկ բան մը ունէր իր մէջ : Գեղջուկ, պարզ եւ գրաւիչ պատկերը իր կենդանութենէն եւ գոյնէն զրկուեր, սդալի երեւոյթ մըն էր առեր : Մա՞հը պտըտած էր հոն, կեանքերը խլելով :

Ոչ : Թուղթի աղէտաւոր, լալկան, պաղատալից կտոր մը, սրտի մը արիւնին ու արցունքին մէջը թաթխուած, ձեռքէ մը ուրիշ ձեռք անցեր էր : Ու պարտէզը, ու ածուները, ու ծաղիկները, ու ցնցուղը, հողասանտրը, փայտէ ցած աթոռակը կը մնային անտէրունչ, սրտաճմլիկ լքումի մը մէջ :

Սոֆի դուրս չէր ելլար իր սենեակէն, վասն զի կարդացեր էր իրեն ուղղուած սիրոյ այդ անակնկալ եւ ջղայնոտ յայտարարութիւնը :

Պատուհանին առջեւը նստած, գունատ եւ դողահար, իր մեղամոմէ մատները քրոշէի մը մեքենական շարժումներուն մէջ չարչարելով, աչքը սեւեռուն եւ խոժոռ, կը մտածէր : Ատիկա՞ էր իր փնտրուածը, թուղթի այդ ողորմելի, ցաւագին կտորը : Հապա ո՞ւր կը մնային իր ոսկեղէն երազները որոնք իր անրջոտ կեանքին սնունդը կը կազմէին, ինչ հարուած՝ սնամիտ, վերացական աղջիկնութեան մը փայփայած զգուած խրոխտ ծրագիրներուն :

Սէր, ու ատանկ սէր . մուրացկան, աղքատ, վատուժ սէր : Եւ ինք որ, իր երազներուն բարձունքէն, իր հրապոյրներուն գիտակից հպարտութեան վերէն տեսակ մը արհամահանք նետեր էր՝ իրենց պզտիկ, խենդուկ, ստամբակ սէրերովը զինք հետապնդող պատանիներուն երեսին, անգոսնելով անոնց հրաւիրող ստահակութիւնները ու կրքոտ աղաչանքները : Ու հիմակ, նորէն, այդ սէրերուն ամէնէն աննշանին, ամէնէն ողորմելիին, ամէնէն արգահատելիին ենթարկուէր :

Իր երեւակայութեան բորբոքումին մէջ, մէկէնիմէկ, ծագող արշալոյսի մը փողփոխումովը, կը բացուէր ամիրային խաղաղ ու մաքուր ապարանքը : Տոքթորին բարձր, հմայքոտ, առինքնող, ազնուական սիլուէդը կ'երեւնար, աչուըներուն գորավալից ու հրայրքոտ վառքովը :

Անոր փարումը իրեն, անոր հեւքը, անոր ջերմ գուրգուրանքը : Ինչ գինովութիւն : Ատ չէ՞ր պերջ, շքեղ, սնուցանող, երջանկացնող սէրը : Համբիկ ի՞նչ հմայքով կրնար պարուրած ըլլալ իր հոգին ու իր միտքը, մանկութենէն մինչեւ այդ օրը : Դեռ մինչեւ հիմակ կը յիշէր անոր բոպիկ դպրոց երթալը, պատոտած հագուստներով, գլուխը բաց, խեղճ, աղաղուն :

Շատ տափակ անորոշ, սահմանափակ զգացում մը տածեր էր միշտ անոր համար : Ընկերոջ տարտամ համակրութիւն մը որ ժամանակին հետ կը կազմուի եւ անոր հետ ալ կը կորսուի :

Հիմա մանիֆաթուրաճիի այդ աշկերտը խենթութեան տագնապի մը մէջ՝ դէպի իր սիրտը կ'ուզէր մագլցիլ, սիրոյ բարձրութիւններուն վրայ կանգնիլ : Այդ անհնարին տիրապետումին համար, սիրոյ խենթ ողբ մը կը կարդար ան իրեն ծիծաղելի բացատրութիւններով, խակ ու անճարակ լեզուանիութեամբ մը որ իր զգայուն աղջիկի սրտին բան մը չէր ըսեր : Զինքը երջանկացնելու խոստումներ, ապուշ ու նենգամիտ հեռապատկերներու ցուցադրումով մը :

Հետզհետէ, կացութեան աւելի հանդարտ ուսումնասիրութեամբ մը, հատուկոտոր, ինքնին աննշան դէպքերու զօդաւորումով մը, Սոֆի կը յաջողէր ամբողջ վիճակ մը պարզել : Տղուն նայուածքները, շարժումները, վերջին մէկ քանի ամիսները՝ իրեն հանդէպ անոր վերաբերումին տարօրինակութիւնը, անոր անսովոր փութկոտութիւնը իրեն հաճոյանալու, եւ մանաւանդ անոր այն խօսքը թէ «պարտէզը իրեն համար զարդարեր էր», հիմա կը լայննար, կը լուսաւորուէր, հոգիի մը ամբողջ տրամադրութիւնը ցոլացնելով :

Ուրեմն այդ ապարդիւն, տխմար սէրն էր որ մղած էր զանիկա այդ բոլոր գեղեցիկ բայց ունայն աշխատանքին, պարտէզին ածուները, ծաղիկները, ամբողջ ակնապարար յարդարանքը այդ զսպլուած, ծամծմուած, երկչոտ, ապիկար սիրոյն արգասիքն էին . ու ինք, Սոֆի, առանց ուզելու, անգիտակցօրէն, ատոնք առաջ բերեր էր, արծարծելով, հուրք, հեւք տալով այդ մեղաւոր ու չփոխարինուած զգացումին :

Անակնկալի եւ սրտնեղութեան առաջին տենդոտ ու վայրագ ժեսդի մը մէջ, Սոֆի պատռտեր էր սիրատոմսր, զայն երկու հեղ խորունկ ուշադրութեամբ մը կարդալէ եւ անոր անհաւատալի իմաստը վերլուծել, հասկնալ ջանալէ յետոյ : Թուղթին բեկորները ցիրուցան անյայտ եղած էին պարտէզին մէջ :

ԵՐՈՒԱՆԴ ՍՐՄԱՔԷՇԽԱՆԼԵԱՆ

(Շար.)

ԻՏԱԼԻՈՅ Հանրապետութեան Նախագահ Կրոնքի առողջացած է: Հռոմի խորհրդային դեսպանը երկրորդ այցելութիւն մը տուաւ Կրոնքիի եւ հաղորդեց թէ մառեշալ Վորոշիլով պատրաստ է ընդունելու իտալացի իր պաշտօնակիցը՝ յառաջիկայ Փետրուարին:

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ համայնավար կուսակցութեան Կեդրոնական Կոմիտէն կոչ մը հրապարակեց, ուր կը յայտարարուի թէ կուսակցական քարոզչութեան ուժ պէտք է տալ «այնպիսի ատեն մը՝ երբ համայնավարութեան հակառակորդները զօրացուցած են իրենց քարոզչութիւնը»: Կոչին մէջ կը յիշուի նաեւ այն սկզբունքը՝ թէ «չաշխատողին հաց չկայ»:

ՍՊԱՆԻՈՅ Նախագահ Ֆրանքօ տեսակցութիւն մը ունեցաւ Փորթուկալի նախագահ Թոմասի հետ, երկու երկիրներու սահմանին վրայ:

ՀՌՈՄԷՆ կը հաղորդեն թէ Ֆրանսայի ներքին նախարարութիւնը իտալացի բանուորներուն հրահանգած է երկրէն դուրս ելլել:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ֆ. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է Տիկին Վարվարէի (Էօտէմիշցի) 10 Ն. Ֆ.ի նուիրատուութիւնը Օհան Հայրապետեանի (Վալանս) մահուան յիշատակին համար:

ԼՈՅՍ ԿԸ ՏԵՍՆԷ ՇՈՒՏՈՎ

ՄԵՂՈՒԻՆ ՃԱՌԸ

Գրեց՝ ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Բոլոր անոնք որ արձանագրուած են կամ վճարած, պիտի ստանան փոստով՝ առաջին առթիւ: Ստացագիր չի դրկուիր:

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

ՀԱՅ - ԲՈՅԺ

ԺՈՂ. ԱՄՍԱԹԵՐԹ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ

Խմբագիր՝ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Սեպտեմբեր – Հոկտեմբեր (թիւ 213 – 214) ճոխ եւ այլազան բովանդակութեամբ. —

Դեղահատի դարը (Հայ–Բոյժ). — Առողջութիւն բարոյական ուժով (Տոքթ. Պլոնտէլ). — Առանց ցաւի ծննդաբերութիւն (Փրոֆ. Մարգարեան). — Ստամոքսի խոց (Տոքթ. Աշճեան). — Ձուկը Հայաստանի մէջ, ձկնորսութեան ձեւերը, ձուկի տեսակները եւ անոնց համը (Փիրուզեան). — Ի՞նչ գիտէք ճանճերու մասին (Տոքթ. Այվազեան). — Աւաղ ի վերայ ճանճի (Մինաս Թոխաթցի). — Ականջի ցաւը... քանսէրի նշան (Տոքթ. Ասքանազ). — Խրատներ լեարդի հիւանդներուն (Տոքթ. Գալուստեան). — Բերանը ծռեցաւ... (Տոքթ. Քորոն). — Ոտքերը չեն բռներ (Տոքթ. Ազատանի). — Զղեար կամ մուշմուլա, պատմութիւնը եւ սնընդական ու բժշկական արժէքը (Շ. Նարդունի). — Բարի ախորժակ, տիկիններ եւ պարոններ (Տոքթ. Շ. Օնառ):

Բաժանորդագրութեան պայմաններ. — Տարեկան 15 նոր Ֆրանք (1500 Ֆրանք): Արտասահման 20 նոր Ֆրանք (2000 Ֆր., երկու տարեկանը մէկ կանխիկ վճարողին համար 37,5 նոր Ֆրանք (3750 Ֆր.):

Ch. Aïvazian
Au journal HARATCH
32, Rue de Trévise, Paris (9e)

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ

Տէր եւ Տիկին Թիէրրիի վերջին ճամբորդութիւններու ընթացքին լուսանկարուած պատկերներու ներկայացում եւ մեկնաբանութիւն:

ԱՂԹԱՄԱՐ, ԱՆԻ, ՀՌՈՄՈՍ, ԿԱՐՍ, ՏԱՅՔ:

Ուրբաթ, Յունուար 15ին, ժամը 8·45, Սանթրոյի սրահին մէջ, 8 Ժան Կուժօն փողոց:

Տեղերը սահմանափակ ըլլալով՝ կը խնդրուի այժմէն տոմսերը ապահովել հայկական թերթերու մօտ:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ԼԻՈՆ. — Հ. Յ. Դ. «Սիամանթօ» խումբի տարեկան մեծ պարահանդէսը, Փետր. 28ին, Շաբաթ երեկոյեան:

Սիփան – Կոմիտաս երգչախումբի համերգը (ղեկավարութեամբ Կարպիս Ափրիկեանի): Ապրիլ 17ին

Imprimerie Spéciale du Journal « Haratch »

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻՆ

Պ. Ա. Բաննաեան Երեւանէն կը փնտռէ իր հօրեղբայրը Հայկազ Միքայէլի Բաննաեանը, որ կը կարծուի Ֆրանսա ըլլալ:

× Պ. Գրիգոր Ամալեան Երեւանէն կը փնտռէ Ալեքսան Յովհաննէսի Գրիգորեանը:

× Պ. Կարապետ Գազազեան Երեւանէն կը փնտռէ Գրիգոր Ատուրեանը:

× Տիկին Զապէլ Յակոբի Գասպարեան կը փնտռէ իր եղբայրը Սանասար Յակոբի Գասպարեանը որ ծնած է 1913ին Ոսկեվազ գիւղում, մօր անունն է Աննիկ:

× Տիկին Շուշանիկ Զափարեան կը փնտռէ իր հօրեղբօր որդին Գառնիկ Յարութիւնի Ղազաճեան:

× Տիկին Լիւսիկ Տիւլկէրեան, ծնեալ Ամպարով, Երեւանէն կը փնտռէ իր ամուսինը Պ. Շաւարշ Տիւլկէրեան, որդի Տիգրանի Բոկտանովսքի (Վրաստան):

× Տիկին Սիրանոյշ Ղահրամանի Արեւշատեան, Երեւանէն կը փնտռէ իր զաւակը Գէորգի Արեւշատեան, Տարտա բաշվիլի:

× Տիկին Արմաւենի Պետրոսեան, ծնեալ Մչիկեան, կը փնտռէ իր քեռորդին Սուքիաս Սուքիասի Քազանճեանը, երզընկացի:

Փնտռուող վերայիշեալ անձերու հասցէները գիտցողներէն կը խնդրուի տեղեկացնել եկեղեցւոյ դիւանատունը, 15, Բիւ Ժան Կուժօն, Փարիզ (8):

(Շար.)

ՏՕՆԱԿԱՆ ՕՐԵՐԸ ԱՆՑԱՆ

ԲԱՅՑ ՄԻՇՏ՝

ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ վաճառատան մէջ պիտի գտնէք Արեւելեան եւ Եւրոպական ամէնէն ընտիր ապրանքները՝ յարմար գիներով:

ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

246, Rue Vendôme
20, Rue Villeroy
65, Rue Robert
Lyon

Արմաւ, «պամիա», «եալանճի տոլմա», յունական «թուրշի», «պիպէռ», տերեւ, թահին հելվա, «վանիյլ», շոքոլա, «նուազէթ», «լոգում», «սագըզ», պիստակ, Շիրակ օղի (41 – 45օ), Իզմիրի չամիչ, «սուճուք», կեսարական «պաստըրմա», առաջնակարգ սուրճ, (քարավան եւ մոգա), համեմներ «մահլէպ», «սալէպ», ձիթապտուղ, ձէթ, «քաշքավալ» պուլկարական, ճերմակ պանիր ոչխարի կաթով: Ամէն կարգի պահածոներ, «քուսքուս», հարիսա, սումագ, թարամա, լաքերտա, տերեւ եւայլն:

Անգամ մը դիմեցէք՝

ԳՈՀ ՊԻՏԻ ՄՆԱՔ

Մի մոռնաք թէ՝

ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ

Ունի նաեւ մսավաճառատուն մը, որուն առաջնակարգ միսերը գոհացում կուտան ամէնէն նրբաճաշակներուն: Ոչխարի, հորթի եւ եղան միս (քաշուած միս, եւայլն):

ՄԷԿ ԱՆԳԱՄ ԳՆՈՐԴ
ՄՆԱՅՈՒՆ ՅԱՃԱԽՈՐԴ

PENSION
DE
FAMILLE
AVEC CONFORT

M.O. AVAKIANTZ

52, Grand'rue
Montcerf (S. et M.)
Tél. 57
POUR RETRAITÉS - CONVALESCENTS - REPOS
Téléphoner SUF. 82-59
aux heures de repas

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Կազմակերպութիւններէն կը խնդրուի նուիրատուութեանց եւ շնորհակալիքներու ազդերը շարադրել ՆՈՐ ՖՐԱՆՔՈՎ, շփոթութեանց տեղի չտալու եւ վարչութեան աւելորդ աշխատանք չստեղծելու համար:

Շնորհակալութիւն
ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ «ՅԱՌԱՋ»Ի

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՆՈՒԷՐ

Սեբ. Նահանգ. Մուրատ Ուսում. Մարսէյլի մասնաճիւղը խորին ցաւակցութիւն կը յայտնէ ողբ. Յովհ. Թէճիրեանի եւ Ոսկան Քէնտիրեանի մահուան առթիւ, անոնց ընտանեկան բոլոր պարագաներուն: Այս տխուր առթիւ փոխան ծաղկեպսակի եղած են հետեւեալ նուէրները, Ղազարոսեան քսան Ն. Ֆ., Մարգար Ծերուկեան տասը Ն. Ֆ., Երանոս Ծերուկեան տասը Ն. Ֆ., Քէնտիրեան տասը Ն. Ֆր, Լէոն Քէնտիրեան տասը Ն. Ֆ., Ֆ. Կ. Խաչ տասը Ն. Ֆ., Լէօն Քէնտիրեան տասը Ն. Ֆ., Կիւլեան 5 Ն. Ֆ., Ղեւոնդ Կիւլեան տասը Ն. Ֆ., Թէճիրեան եղբարք իրենց եղբօր Ոսկանի քառասունքի հոգեհանգստեան առթիւ, Մուրատ Ուսումնասիրացի կը նուիրեն 50 Ն.Ֆ.:

"ՅԱՌԱՋ"Ի ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Ֆրանսա եւ հասարակապետութիւն. —
Տարեկան. — 40 Ն. Ֆր. (4000)
Վեցամսեայ 22 Ն. Ֆր. (2200):

Արտասահման. —
Տարեկան 50 Ն. Ֆր. (5000):

Բաժանորդագրութիւնները կը վճարուին կանխիկ:

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

Նոր տարուան առթիւ Հայ Կարմիր Խաչի Ֆէսանվիլիէի օդափոխութեան կայանին կը նուիրեն. —

Պ. Զատըրճեան 10 Ն.Ֆ., Տէր եւ Տիկ. Էպպէրեան տասը Ն. Ֆ., Պ. Վ. Մոսկոֆեան (Լը Վէզինէ) տասը Ն. Ֆ., Պ. Ալէքս Գիրէճեան (Ալֆորվիլ), Պ. Տէմիրճեան, Պ. Բալուլեան, Պ. Շահմիրեան, Տիկին Հայկուհի Մութաֆեան, Պ. Աքաշեան, Պ. Թօփալեան (Բոմէնվիլ), 10ական Ն. Ֆ.: Պ. Էրքիլէթեան, Պ. Զ. Պարթեւեան (Սէն Մօռ), Պ. Սողոյեան, Պ. Սարաֆեան (Մէօտօն) 5ական Ն. Ֆ.:

ՍԱԿԱԳԻՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ

ՄԷԿ ԱՆԳԱՄՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՀԱԶԴ	30 Ն. Ֆր.	մինչեւ 1/4 սիւնակ
ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ	15 Ն. Ֆր.	մինչեւ 1/8 սիւնակ
ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆր.	» » »
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ	15 Ն. Ֆր.	» » »
ՀԱՐՍԱՆԻՔ, ՆՇԱՆՏՈՒՔ	20 Ն. Ֆր.	» » »
ՆՈՒԻՐԱՏՈՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆր.	» » »
«ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ»	10 Ն. Ֆր.	» » »
«ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ»	5 Ն. Ֆր.	» » »
ԾԱԽՈՒ Է	20 Ն. Ֆր.	» » »

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ նշանակուած ծաւալով ազդերու համար են:

Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է:

Առեւտրական կամ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններուն համար դիմել Վարչութեան:

ՏՊԱԳՐԱԿԱՆ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՈՐԾԻ ՀԱՄԱՐ

ՅԱՌԱՋ
PARIS - IX
32, RUE DE TRÉVISE
TÉL. : PRO. 86-50

ԽՆԱՄՈՒԱԾ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԱԳ ՅԱՆՁՆՈՒՄ
ՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐ

ՄԻՇՏ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ, ՄԻՇՏ ԱՌՈՂՋ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ
ԱՄԷՆ ՏԵՂ ՓՆՏՌԵՑԷՔ

ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԱՐՏԱԴՐԻՉ

Sté le BOSPHOREի

ՀԷԼՎԱՆ ԵՒ ԹԱՀԻՆԸ

ՀՐՈՒՇԱԿԸ, որ կը պատրաստուի շուշմայով (սուսամ) եւ շաքարով, առաջնակարգ սնունդ մըն է, կազդուրիչ՝ շնորհիւ շուշմային, որ Արեւելքի մէջ ծանօթ է նաեւ հինէն ի վեր, իր հրաշալի բուժական յատկութիւններով, իր երիտասարդացնող տարրերով.

Արեւելեան ժողովուրդներուն երկարակեցութիւնը արդիւնք է Հէլվայի եւ թահինի գործածութեան:

Այսօր Արեւմուտքի մէջ եւս բժշկական հեղինակութիւններ կը հաստատեն առաջնակարգ այս սննդանիւթին արժէքը:

Sté le BOSPHORE
2, Rue Louis Astoin - Marseille

ՅԱՐԱՁ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց. 22 Ն. Ֆր.

Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 13 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

MERCREDI 13 JANVIER 1960

36ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8695 — 36EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4496

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

"ԴԵՄՈԿՐԱՏ" ԹՈՒՐՔԻԱՆ

Այն պահուն, երբ Այզընհաուըր իր շրջապտոյտի ընթացքին Անգարա կ'այցելէր եւ ամերիկեան թերթերը առիթ կը գտնէին զովքը հիւսելու «ժողովրդավար» Թուրքիոյ, կամօքն ու հրամանաւն «հանրապետական» ու «դեմոկրատ» վարչապետ Մէնտերէսի՝ մամուլի ազատութիւնը կը ստանար նոր հարուած մը ա'յն երկրին մէջ, ուր գրաքննութիւնը սանձարձակ գործած է ամէն ժամանակ, — Սուլթան Ապտիւլ Համիտի բռնապետական վարչաձեւէն սկսեալ մինչեւ տխրահռչակ Իթթիհատի Սահմանադրութիւնը, մինչեւ Մուսթաֆա Քեմալի եւ Իսմէթ Ինէօնիւի Հանրապետութիւնը :

Ոչ մէկ բան փոխուած է այս ուղղութեամբ թրքական ճակատին վրայ :

Այս անգամուան «հերթական» զոհն է Վաթան թերթը, օրուն տնօրէն – խմբագիրն է յայտնի հրապարակագիր Ահմէտ Էմին Եալման, Սելանիկի հաւատափոխներու սերունդէն, նախկին խմբագիր Վաքըթ օրաթերթին, համալսարանական կրթութիւն ստացած Ամերիկայի մէջ : Ներկայիս 71 տարեկան :

Կոթնած իր վայելած ժողովրդականութեան վրայ, — որուն գլխաւոր մէկ պատճառն ալ ա'յն է որ շնորհիւ իր անձնական հարստութեան ո'չ մէկ վճարում կը ստանայ պետութենէն վարչապետի պաշտօնին համար, — Մէնտերէս ժամանակի ընթացքին դարձաւ պզտիկ «դիկտատոր» մը, նման իր նախորդներուն :

Երկիրը կը կառավարէ ըստ կամս, առանց մտիկ ընելու աջէն ու ձախէն ուղղուած քննադատութիւններուն :

Ո'չ միայն անխնայ կը հալածէ ընդդիմադիր կուսակցութեանց գլխաւոր վարիչները, մինչեւ բանտ առաջնորդելով անոնցմէ ոմանք, այլ հետեզհետէ պատասխանատու պաշտօններէ կը հեռացնէ անոնք, որ տարիներէ ի վեր գործակցած էին իրեն հետ դեմոկրատ կուսակցութեան մէջ եւ օժանդակած իր վերելքին և որոնք այլեւս չեն հանդուրժեր իր մենատիրական ձեւերուն :

Վաթան տեղ տուած ըլլալով Մէնտէրէսն ու իր կառավարութիւնը քննադատող գրութեանց, մասնաւորաբար Թայմ պարբերականի մէկ յօդուածին, դատարանը մէկ ամիս դադարման դատապարտած էր թերթը եւ 16ական ամիս բանտարկութեան՝ խմբագիր Եալմանը եւ պատասխանատու վարիչներ Նայիմ Թիրալին եւ Սէլամի Աքփընարը :

Վաթանի խմբագրին դատապարտութիւնը խոր արձագանգ գտաւ Եւրոպայի մէջ :

Միջազգային մամուլի հիմնարկութիւնը, որուն կեդրոնը կը գտնուի Ցիւրիխ (Զուիցերիա) եւ որուն կ'անդամակցին շուրջ հազար թերթերու խմբագիրներն ու պատասխանատու վարիչները, անցեալ Դեկտեմբեր 18ին «ազատ աշխարհ»ի թերթերու հրատարակիչներուն ուղղուած կոչով մը կը հրաւիրէր զանոնք միանալու իրեն, բողոքելու համար «Թուրքիոյ մէջ մամուլի ազատութեան բռնաբարման դէմ» :

Թրքական չորս թերթեր՝ Ճիւմհուրիյէթ, Միլլիյէթ, Եէնի Սապահ եւ Տիւնեա վերջին պահուն այս կոչը հրատարակելէ արգիլուած ըլլալով կառավարութեան հրամանով՝ Դեկտեմբեր 20ին լոյս տեսան իրենց առաջին էջերուն վրայ ճերմակ պարապ տեղերով :

Դեկտեմբեր 22ին Անգարայի կառավարութիւնը հրատարակեց զեկոյց մը, բողոքելու համար մամուլի Միջազգ. հիմնարկութեան կոչին դէմ, զոր կը նկատէ «միջամտութիւն երկրին ներքին գործերուն եւ անարգանք մը Ազգային ժողովին եւ Թուրք դատական մարմնին համար» :

Հակառակ միջազգային մամուլի բողոքին, Մէնտէրէսի կառավարութիւնը կը շարունակէ իր հալածանքը մամուլին դէմ :

Յունուար վեցին Պոլսէն ստացուած հեռագիր մը կը հաղորդէր, որ Քիմ շաբաթաթերթի խմբագրապետ Շահապ Պալճըօղլու ամերիկեան Ինտիանափոլիս Սթաբի Մէնտէրէսի դէմ գրած մէկ յօդուածը արտատպած ըլլալուն համար 16 ամիս բանտարկութեան դատապարտուած է, թերթն ալ մէկ ամիս փակ պիտի մընայ :

Իսկ Եալման խնդրած է, որ վեց շաբաթ յետաձգուի իր բանտարկութեան վճիռին գործադրութիւնը, առողջական պատճառներով :

Ահա թէ ինչպէս կ'ըմբռնեն «դեմոկրատ» Թուրքերը «Հանրապետութեան» եւ «ժողովրդավարութեան» տարրական սկզբունքները :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՏԸՆԱՈՒԸՐ ՊԵՐԼԻՆԻ ՄԷՋ

ՈՎ ՄԷԿ ԶԻՋՈՒՄ

ՋՐԱԾԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ ՄԸ՝ Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՐԾԱՆՈՒՄԸ ԿԸ ՆՇԱՆԱԿԷ

Վարչապետ Ատընաուըր Արեւմտեան Պերլին գնաց, ուր, Ծերակոյտին առջեւ ճառ մը խօսելով յայտարարեց թէ Մեծերու յառաջիկայ ժողովին մէջ ամէնէն ծանրակշիռ պարագան պիտի ըլլայ Պերլինի հարցին քննութիւնը սկսիլ այնտեղէն՝ ուր մնացած էր Ժընեւի ժողովին վերջաւորութեան :

Գերման վարչապետը ուղղակի դիրք ճցդեց բրիտանական տեսակէտին դէմ : Ինչպէս ծանօթ է, Լոնտոնի համաձայն Ժընեւի մէջ Պերլինի մասին դաշնակիցներու ըրած առաջարկները ի զօրու են եւ Մեծերու ժողովին մէջ նոր քննութեան մը պիտի ենթարկուին : Այս առթիւ Վարչապետ Ատընաուըր ըսաւ. — Ժընեւի Արտաքին նախարարներու ժողովը անելի մը յանգեցաւ. հետեւաբար, բնական է որ այն ատեն Արեւմտեաններու կողմէ եղած բոլոր առաջարկները չեղեալ նկատուին :

Դաշնակցային Հանրապետութեան Վարչապետը շեշտեց թէ Դաշնակիցները պէտք չէ ազդուին Խրուշչեւի սպառնալիքներէն, այլ, ընդհակառակն, յստակօրէն պէտք է հասկցնեն անոր՝ թէ որեւէ ձեւով Պերլինի հանդէպ իրենց ունեցած պարտականութիւններէն հրաժարելու նպատակ չունին :

« Մենք պէտք չէ սարսափինք Խրուշչեւի սպառնալիքներէն, որովհետեւ ան կը սիրէ յաճախ սպառնալ, բայց միաժամանակ գիտէ թէ ջրածին պատերազմի մը շղթայազերծումը, նոյն ատեն Խ. Միութեան ալ կործանումը կը նշանակէ » ըսաւ Ատընաուըր :

Գերմանիոյ Վարչապետը զարմանքով կը յայտարարէ թէ անակնկալի եկած է արեւմտեան Արտաքին նախարարներու եւ կառավարութեանց ներկայացուցիչներու հետ ունեցած իր շփումներէն, տեսնելով թէ անոնք անտեղեակ են կամ շատ քիչ գաղափար ունին «բռնատէրերու մտածելակերպին» մասին : Ատընաուըրի համաձայն, ապահովաբար այս է պատճառը որ կարգ մը Արեւմտեաններ զիջումներ կ'ընեն խորհրդայիններուն (ոչ մէկ անուն տուաւ) :

Միւս կողմէ, հեռատեսիլէն խօսելով յայտարարեց թէ «միջազգային կացութեան մեղմացումը նորոյթի բառ մը եղած է » :

« Անշուշտ, աւելցուց ան, մեղմացման որոշ նշաններ կան եւ կը մաղթեմ որ իրականութիւն դառնան անոնք : Կը մտածեմ թէ նոյնիսկ Խրուշչեւ կ'ուզէ այդ մեղմացումը, քանի որ պէտք ունի անոր, այլապէս, պիտի չկարենայ իրականացնել իր եօթնամեայ ծրագիրը : Այսուհանդերձ, Արեւմուտքը պէտք չէ տեղի տայ, մտածելով թէ կացութեան մեղմացումը կատարուած իրողութիւն մըն է : Խրուշչեւի վերջին ճառերը եւ Խաղաղականի մէջ արձակուելիք հրթիռներու լուրը կացութեան մեղմացման կամքի մը արտայայտութիւնները չեն» :

Մինչ այս մինչ այն խորհրդային մամուլի «Թաս» գործակալութիւնը Ատընաուըրի Արեւմտեան Պերլին այցելութեան լուրը հաղորդելով, կ'աւելցնէ թէ անոր նպատակն է «նոր դժուարութիւններ ստեղծել, կացութեան բարելաւման արգելք հանդիսանալու համար քաղաքին այն շրջանին մէջ՝ որ երբեք չէ պատկանած Դաշնակցային Գերմանիոյ եւ կը գտնուի Ժողովրդավար Հանրապետութեան պատկանող հողամասին կեդրոնը» :

ԱՇԽԱՐՀ ՍՈՎԻ ՊԻՏԻ ՄԱՏՆՈՒԻ, ԵԹԷ..

ԼՈՆՏՈՆ. — Հռչակաւոր պատմաբան Տօքթ. Արնոլտ Թոյնպի «Խաղաղութիւն և երկրի բնակչութիւնը » նիւթին շուրջ դասախօսութիւն մը ընելով ըսաւ ի միջի այլոց. «Եթէ ուշադրութիւն չդարձնենք, ծնունդներու աճումը մեզ պիտի առաջնորդէ կործանումի» : Ըսաւ թէ՝ գիտութիւնը, մեծ չափով կրնայ աւելցնել ըսպառման նիւթերու արտադրութիւնը : Աւելցուց թէ՝ ամէն պարագայի մէջ օր մը պիտի հասնինք սովի շրջանին, որովհետեւ, թեքնիքը կրնայ զայն յետաձգել սակայն, չի կրնար անոր առաջքը առնել : Ծնունդները սահմանափակելու մասին խօսելով ըսաւ՝ թէ այդ ծրագիրը իրագործելու համար աւելի շատ ժամանակ պէտք է քան ինչ որ պէտք է մահացութիւնը նուազեցնելու համար :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՍԱԿԱՐԱՆ (Յունուար 11). — Զոյլ ոսկի 5615, նափոլէոն՝ 36, զուից. 35,70. քսան տոլարնոց 187,20, թղթադրամ (զուգահեռական շուկայ) անգլ. 13,85, տոլար 4,92, զուից. 1,15, մարք 1,19 :

ՊՐԻԺԻԹ ՊԱՐՏՕ, Ֆրանսական շարժանկարի ծանօթ աստղը մանչ զաւակ մը ունեցաւ երկուշաբթի առտու : Այս առթիւ ամուսինը՝ Ժագ Շարիէ մամուլի ասուլիս մը տուաւ : Ծանօթ է որ շաբաթներէ ի վեր սպասուած այս դէպքը ազգային հանգամանքէն ալ դուրս ելլելով միջազգային կարեւոր լուր մը կը նկատուէր : Նոյնիսկ բրիտանական մամուլը որ ծանօթ է իր զուսպ ոճին համար մեծ խորագիրներով կը հաղորդէր այս լուրը :

ՊՈԼՍՈՅ մէջ խումբ մը ուսանողներ համալսարանին պարտէզին մէջ «լուռ ցոյց» մը կազմակերպած էին բողոքելու համար Սայիտի Նուրսիի «յետադիմական գործունէութեան դէմ» : Ուսանողներուն կարծիքով այդ կրօնապետին ընթացքը, որ կը շարունակէ գլուխը կանաչ փաթթոց դնել եւ այդ ձեւով կը բռնաբարէ երկրին օրէնքը որ կ'արգիլէ կրօնական զգեստ կրել, հակառակ են Աթաթիւրքի հաստատած աշխարհականութեան :

ԱԻՍՏՐԻՈՅ վարչապետը Բաապ ձայնասփիւռ ճառով մը հաղորդեց թէ իր կառավարութիւնը պատրաստ է տարեկան 100 միլիոն շիլինով (20 միլիոն Ն. Ֆ.) վնասուց հատուցում վճարել Վատիկանի, գերմանական գրաւման ժամանակ կրած վնասներուն համար ;

Ի՞ՆՉ Կ'ԱՆՑՆԻ ԿԸ ԴԱՌՆԱՅ ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ

ՑՈՅՑԵՐ՝ ԹԵՀՐԱՆԻ ՄԷՋ

Պարսկաստանի մայրաքաղաքին մէջ երկուշաբթի օր հազարաւոր ուսանողներ ցոյց մը ըրին, բողոքելու համար քննութիւններու վրայ դրուած խստութեանց դէմ :

Յարձակում գործեցին Կրթական նախարարութեան վրայ, խորտակելով դուռ մը եւ պատուհաններու ապակիները կոտրելով : Պաշտօնական կառքեր կրակի տրուեցան ցուցարարներու կողմէ :

Ոստիկանութիւնը ստիպուեցաւ արտասուաբեր ռումբեր արձակել եւ գաւազաններ գործածել՝ ուսանողները ցրուելու համար : Ցուցարար մը սպաննուեցաւ եւ բազմաթիւ ուրիշներ վիրաւորուեցան :

Վիրաւորներ կան նաեւ ոստիկաններու մէջ :

Այս առթիւ կը յիշուի թէ Մարտ 11ին երկու հարիւր նոր երեսփոխաններու ընտրութիւնը պիտի կատարուի Պարսկաստանի մէջ :

ԻՐԱՔ–ԻՐԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

Շաթ էլ Արապի փոքր հողամասին պատճառով Պարսկաստանի եւ Իրաքի միջեւ ստեղծուած ծանր կացութիւնը սկսած է մեղմանալ : Ինչպէս ծանօթ է, երկու երկիրներու յարաբերութիւնները մտահոգիչ դարձած էին, երբ Թեհրանի կառավարութիւնը պաշտօնական յայտարարութեամբ մը կը ճշդէր թէ այդ հողամասը իրաւապէս Պարսկաստանի կը պատկանի :

Արդարեւ, վերջին քանի մը օրերու ընթացքին երկու երկիրներու «ձայնասփիւռի կռիւը» զգալապէս մեղմացած է : Մամուլը, իր կարգին, կը շեշտէ թէ մօտ ատենէն երկու երկիրները դեսպաններ պիտի փոխանակեն :

Թէեւ Պաղտատի կառավարութիւնը սկսած է լեզու գտնել Պարսիկներու հետ, բայց Գահիրէ – Պաղտատ տագնապը ըզդալի փոփոխութիւններ չէ կրած : Վերջերս Լիբանանի կառավարութեան պատուիրակը տեսակցութիւն մը ունեցած է Քասըմի հետ, որ յայտարարած է. — «Իրաք պատրաստ է մասնակցելու Արաբական Լիկայի ժողովներուն, պայմանաւ որ նիստերը Գահիրէի մէջ տեղի չունենան» :

Քաղաքական կուսակցութիւնները, որոնք արգիլուած էին Իրաքի մէջ, դարձեալ կեանքի կոչուեցան եւ իրենց ձայնը լսելի կը դարձնեն պետական օրէնքին թոյլտուութեամբ :

Պաղտատի դատավարութիւնը համեմատաբար մեղմացած է : Մեղադրեալներէն մէկը առջի օր յայտարարեց թէ «կրթական հաստատութիւններու մէջ սարսափի մթնոլորտ մը ստեղծուած էր ազգայնական ուսանողներու համար՝ Մուսուլի ըմբոստութեան վաղորդայնին » :

Դատախազը, գնդ. Մահտաուի, պատասխանելով յայտարարեց թէ այդ կացութիւնը բնական էր, նկատի առնելով որ անցեալ Մարտին Շաուաֆ փորձած էր նոր վարչակարգը տապալել :

Արաբական աշխարհի վերջին անցուդարձերուն պատկերը ամբողջացնելու համար, անհրաժեշտ է յիշել նաեւ Յորդանանի կառավարութեան տնտեսական նոր քաղաքականութիւնը : Արդարեւ, Ամմանի մէջ այս մասին յայտարարուեցաւ թէ կառավարութիւնը ներկայիս կ'աշխատի Յորդանանի տնտեսական անկախութիւնը իրականացնելու համար : Ծրագրին յաջողութեան համար տասը տարի կը նախատեսուի :

ՀԱՅ ԱՐՈՒԵՍՏԻՆ ՀՆԱԳՈՅՆ ԱՂԲԻՒՐՆԵՐԸ

ԽՄԲ.— Հայ մշակոյթի պատմութեան մէջ երախտագիտութեամբ պիտի յիշուի Պընըցեանու անունը, — ռումէն հայագէտ մեծ գիտնականներ, որոնք այս վերջին տարիներուն՝ կարեւոր ուսումնասիրութիւններ հրատարակեցին հայ մշակոյթին մասին:

Յատկապէս կը խնդրուի Պուքրէշի հայ մամուլէն՝ հրատարակել Փրոֆ. Վ. Պընըցեանու եւ Կլիա Պընըցեանու հայագէտներուն կենսագրութիւնը, ծանօթացնելու համար արտասահմանի Հայութեան:

Այս անգամ կ'առնենք Կլիա Պընըցեանուի այս կարեւոր յօդուածաշարքը :— Մեր ընթերցողները կը յիշեն Փրոֆ. Վ. Պընըցեանուն, որու գործերէն շատ ենք օգտուած :

Հայ մեծ մշակոյթը, որ մեզի կը ներկայանայ ճարտարապետական հազարաւոր յիշատակարաններով, ըլլան անոնք անվթար պահուած դարերու ընթացքին թէ աւերակ դարձած, երեւան կուգայ մանրանկարչական սքանչելի արուեստին մէջ, որմանկարի, խճանկարի, բարձրաքանդակներու եւ գիտական գրականութեան մէջ, — այնքան վաղայայտ կերպով հայկական բարձրաւանդակին վրայ, — նաեւ թատրոնին մէջ, որու սկիզբը պէտք է փնտռել Ա. դարուն նախ քան Քրիստոս: Այս ամբողջ մշակոյթը, որ հիացում կը պատճառէ հետազօտողներուն, հիմնուած է Ուրարտուի պետութեան հռչակաւոր մշակոյթին նուաճումներուն վրայ, զորս ժառանգած է հայ պետութիւնը եւ զարգացուցած մինչեւ ԺԴ. դար, Կիլիկիան Հայաստանի մէջ :

Արդի Հայաստանը, այսօր, կ'ամբողջացնէ իր այս հին մշակոյթը՝ երկրին ներուժ ճարտարարուեստականացումով եւ ճարտարապետական նոր կառուցումներով, որոնք կը գեղեցկացնեն քաղաքները, միաժամանակ տալով արուեստի եւ գրականութեան ասպարէզներու մէջ բարձրացող հռչակաւոր դէմքեր, մինչ գովելի ջանասիրութեամբ մը հողին ընդերքէն դուրս կը հանուին Ուրարտուի եւ հին Հայաստանի մշակոյթին մնացորդները՝ շնորհիւ կազմակերպուած ծաւալուն պեղումներու :

Խօսքը այն պեղումներուն մասին է, որոնք կը կատարուին Կարմիր Բլուրի, Արին Բերդի, Գառնիի, Դուինի, Վաղարշապատի, Աշնաքի, Օշականի եւ Սեւանի աւազանին մէջ :

Վանի մօտ գտնուած Թոփրաք Քալէի պեղումները կազմակերպուեցան դեռ եւս 1879 –1880 թուականներուն, Լոնտոնի բրիտանական թանգարանին կողմէ: Աւելի ետքը՝ պեղումներ կատարեցին Լեմանհաուպտ 1898 – 1899ին, եւ ակադեմական Հ. Ա. Օրբելի՝ 1911 – 1912ին: Այս վերջինը գտաւ մարմարեայ բարձրաքանդակի ծոփորը, ցուլերով, որ այսօր կը գտնուի Էրմիտաժի թանգարանին մէջ, իսկ կարգ մը զարդանկար վահաններ եւ պրոնզէ կերպարներ կը պահուին Լոնտոնի եւ Պերլինի մէջ:

Ինծի անձնապէս անկեղծ խանդավառութիւն կը պատճառէ ամէն բան որ կուգայ հին Հայաստանէն, ինչպէս ամէն բան որ կ'արտադրէ արդի Հայաստանը : Հետեւաբար, այսօր, կ'ուզեմ ներկայացնել ուրարտական հին արուեստի կարգ մը երեւոյթներ, զորս երեւան հանեցին գիտական պեղումները :

Յայտնի են Ուրարտուի պատմութեան լաւ ծանօթ Փրոֆ. Բ. Բ. Պիոտրովսկիի գործերը, Ուրարտուի Պատմութիւնը եւ Մշակոյթը, գրուած 1944ին, Ուրարտու, Կենդանի անցեալը, Պեղումներ նախապատմական շրջանէն, տպուած 1954ին, Պերլին, ինչպէս նաեւ Կարմիր Բլուրը, Ա. – Գ. հատոր, տպ. 1950 – 1955, Երեւան: Ասոնցմէ զատ մեր տրամադրութեան տակ կը գտնուին բազմաթիւ ուսումնասիրութիւններ, հրատարակուած՝ Խորհ. Միութեան պարբերական հանդէսներուն մէջ : Այս պեղումներուն մասին, որոնց մասնակցած են, Պիոտրովսկիի ղեկավարութեան տակ, Գ. Լ. Յովհաննիսեան, Ի. Մ. Լոսեվա, Գ. Կ. Ղաֆադարեան, Ս. Վ. Տէր – Աւետիսեան, Բ. Ն. Առաքելեան, Ա. Ա. Մարտիրոսեան, Մ. Ա. Իսրայէլեան, Գ. Մ. Մարտիկեան, Զ. Մ. Գասապեան, Թ. Ս. Խաչատրեան, Ա. Պ. Սուլթան – Շահ, Գ. Ա. Տիրացեան եւ ուրիշներ: Այստեղ չեմ յիշատակեր դեռ գործերը անոնց, Արեւմուտքէն, որոնք զբաղեցան Հայաստանի պեղումներով, բայց պիտի յիշատակեմ Արեւել. Գերմանիոյ թանգարաններու տնօրէն Կերհարտ Ռուտոլֆ Մեյէրի ուսումնասիրութիւնը, Սովետ. պեղումներ Թէյշեբանիի եւ Իրեպունիի շուրջ, տպ. 1957ին:

Կ. ՊԸՆԸՑԵԱՆՈՒ

(1)

ԳՐԱԿԱՆ - ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՏԱՐԵՓԱԿԻ ԱՌԹԻՒ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Գեղեցիկ նախադասութիւն մըն է. « Գրականութիւնը պէտք է տայ շրջանի մը պատկերը»: Քանի՛ քանի՛ գիրքեր, հինէն ու նորէն, շրջանի մը նկարագիրը, պատկերը տալով մէկտեղ, չեն գտած սպասուած ընթերցողները: Հարցուցէք գրագէտներու ու անոնց փորձառութենէն շատ տխուր պատմութիւններ պիտի լսէք: Նիւթական ակնկալութենէ մը ետք, նաեւ իրենց հաճոյքին համար է որ գիրքերը լոյս տեսած են: Անոնք իրենց կեանքը շահելու համար ուսուցիչ, քարտուղար, հաշուակալ, գրաշար են եւ որոնք՝ ըստ զեկուցաբեր Մ. Թէօլէօլեանի, «14 – 17 ժամ կ'աշխատին, առօրեայի սիրուն : Հարստութեան ակնկալութիւնը չունին, սակայն չեն ուզեր նաեւ նուաստութեան ենթարկուիլ »: Այս պայմաններուն մէջ, ինչպէ՞ս ձեր միտքէն կ'անցընէք անոնց ուսերուն վրայ բեռցնել նաեւ երազուած Հրատարակչականի մը կամ Գրողներու Միութեան մը բոլոր հոգերը : Անոնց արժանապատուութիւնը չվիրաւորելու համար, չենք անդրադառնար այն դժնդակ պայմաններուն, որոնց ենթարկուած են եւ հոգերով ծանրաբեռնուած :

Արտասահմանի գրողներու ուղղուած մեղադրանքը, թէ «Տարբեր կրակ ունէին հիները... մեր գրագէտները ծոյլ պէտք չէ ըլլան: Կրակ, զոհաբերութիւն, պըրկուած աշխատանք, վաստակ պէտք է ունենան: Պէտք է կազմակերպուին ... », անարդարանալի մեղադրանք մըն է (հին եւ նոր գրագէտներուն կեանքի եւ միջավայրի բաղդատութիւն մը մեզ շատ հեռուները պիտի տանի):

Քանի որ Հրատարակչականի մասին է խօսքը, խօսինք երեսուն տարիներէ ի վեր գոյութիւն ունեցող Հայ Գրագէտներու Բարեկամներ հրատարակչականին մասին (նախապէս՝ Նահատակ Գրագէտներու Բարեկամներ), որ 1929ին կազմուեցաւ, ինը գրագէտներու եւ մտաւորականներու նախաձեռնութեամբ : Դրժբախտաբար այս տարի իսկ դադրեցաւ գոյութիւն ունենալէ, ընթերցողներու եւ քաջալերութեան պակասին պատճառով, ոչ թէ հրատարակուած գիրքերու որակին եւ անխնամ հրատարակութիւններ ըլլալուն համար: Մատենաշար մը, որ 18 ընտրուած հատորներով, հեղինակներուն կենսագրութիւններով, գրական, բանաստեղծական, քննադատական ու երգիծական լաւագոյն գրականութիւն մը կը ներկայացնէր ընթերցողներուն : Կ'արժէ վերաքաղ մը ընել ամէն մէկ հատորին մասին:

Գաւառական գրականութիւն են, Ռուբէն Զարդարեանի «Արձակները եւ հէքեաթները» (Թիւ 1), Գեղամ Տէր Կարապետեանի «Տարօնի Աշխարհի» տիպարներ, (Թիւ 3), Հրանդի (Մելքոն Կիւրճեան) «Պանդուխտի՝ կեանքէն նամակները» (Թիւ 2): Երիտասարդ գրականութիւն են Գեղամ Բարսեղեանի (Թիւ 4), Տիգրան Չէօկիւրեանի (Թիւ 7), արձակները, Օհան Կարոյի «Խրճիթներէն մինչեւ խորհրդարանը » (Թիւ 8), Ռուբէն Սեւակի քերթուածները եւ «Բժիշկին գրքէն փրցուած էջերը» (Թիւ 15), ինչպէս նաեւ «Արդի հայ գրականութեան» երեք հատորները (Թիւ 11, 12, 13): Իրապաշտներէն ունինք Ա. Արփիարեանի «Պատմուածքները» (Թիւ 5), Գ. Զօհրապի (Քերթուածները», « Ծանօթ դէմքերն »ու արձակները (Թիւ 6), Երուխանի «Կեանքին մէջէն» պատմուածքները (Թիւ 14): Ա. Յարութիւնեանի « Քերթուածները », «Դիմաստուերները » եւ «Իմաստասիրական էջերը» (Թիւ 10) : Եղիա Տէմիրճիպաշեանի «Քերթուածները, արձակ էջերն ու նամակները » (Թիւ 18), Գար. Եպ. Սրուանձտեանցի « Համով – Հոտովը» (Թիւ 16, 17) եւ Եր. Օտեանի երգիծական գրականութիւնը «Ընկեր Փանջունի»ն (Թիւ 9):

Այս մատենաշարն էր որ ատենին անվերապահ ընդունելութեան արժանացաւ ընտրուած գիրքերուն որակին համար : Առաջին վեց հատորներէն տպուած էին 1500ական, իսկ մնացեալներէն՝ 1000ական օրինակ: Քանի մը հատորներ բոլորովին սպառած են երեսուն տարուան ընթացքին, իսկ մնացեալներէն կան վաճառելի բաւական թիւով :

Այս պատկերը քաջալերական կը գտնէ՞ք, որպէսզի նոր Հրատարակչական մը կազմելու մասին խորհուի :

×

Գիտենք որ գրքի եւ թերթի համար ո՛չ անհատական եւ ոչ ալ հաւաքական նուիրատուութեամբ դրամագլուխ մը կարելի է գոյացնել : Ընթերցողներու սահմանափակ թիւ մը միայն պէտք է գոյացնէ այդ դրամագլուխը :Կրնա՞նք արտասահմանի մէկ միլիոն հայ հաւաքականութենէն 500 վճարող ընթերցող գտնել: Երկու հազար անձերէն մէկ ընթերցողի պէտք ունինք : Ամէն մէկ բաժանորդ իբրեւ բաժնեգին ամսական հազար Ֆրանք վճարելով, տարին 12·000 Ֆրանք պիտի վճարէ, որուն փոխարէն պիտի ստանայ նուազագոյն տասը հատոր, վիպական, բանաստեղծական ու պատմական գիրքեր, եւ միեւնոյն ատեն բաժնետիրական ընկերութեան անդամ պիտի նկատուի, ենթադրելով, որ ընկերութիւն մըն ալ պիտի կազմուի ,շահաբաժին ունենալու իրաւունքով : 500 բաժանորդներու 12·000ական Ֆրանք վճարումով, սկզբնական դրամագլուխ պիտի գոյանայ վեց միլիոն Ֆրանք :

Թուաբանական պարզ հաշիւով, ամէն մէկ հատոր պիտի բաղկանայ 192 էջերէ, այսինքն 12 պրակ 16 էջով եւ պիտի տպուի հազար օրինակ, որուն 500 օրինակները պիտի տրուին 500 բաժանորդներուն, մնացած 500 օրինակները վաճառելի, պիտի աւելցուին դրամագլուխին վրայ :

Ամէն մէկ հատորին տպագրութեան պիտի յատկացուի 300 հազար Ֆրանք, պրակը՝ 25000 Ֆր. ինչ որ տպարանատիրոջ մը համար արհամարհելի գումար մը չէ, ներկայ գիները նկատի ունենալով միջին հաշիւով: Մէկ տարուան մէջ 10 հատոր տպելով, 3 միլիոն Ֆրանք պիտի յատկացուի տասը հատորներու տպագրութեան: Մեր 500 բաժանորդներէն գոյացած վեց միլիոն Ֆրանքէն պիտի մընայ տակաւին երեք միլիոն: Այս երեք միլիոնն ալ պիտի յատկացուի հեղինակի իրաւունքի, գրասենեակի եւ առաքման ծախքերուն եւայլն:

Տպագրելի ձեռագիրներուն ընտրութիւնը պիտի կատարէ հեղինակաւոր քննիչ մարմին մը, որուն ամէն մէկ անդամը եւս պիտի ստանայ որոշ գումար, իբրեւ աշխատավարձք :Մեր ներկայացուցած այս խնդիրը կարօտ է անշուշտ լուրջ քննութեան: Պէտք պիտի ըլլայ առեւտրա-

ՄՈՌՑՈՒԱԾ ԷՋԵՐ

Ց'ՊԱՀԱՆՋ

« Եւ այդ օրից սկսած՝ մի առանձին կարեւորութիւն ստացան իմ աչքում այդ պայմանական տառերով եւ «ց'Պահանջ » մակագրութեամբ գրուած նամակները :

« Այժմ ես գիտէի որ դրանք մեծ մասամբ պարունակում են իրենց մէջ սիրահարական գաղտնիքներ, թանկագին խոստովանութիւններ, սիրային ժամադրութիւններ, երբեմն տրտունջներ, յաճախ բացատրութիւններ, եւն., եւն.: Միով բանիւ, այդ նամակների հասցէներին նայելով, գուշակում էի արդէն նրանց բովանդակութիւնը: Այդ պատճառով էլ աշխատում էի հետեւել իմ գլխաւորի հրամանին ամենայն զգուշութեամբ :

«Բայց երբ նա հեռացաւ եւ ինքս տիրացայ նրա պաշտօնին, այնուհետեւ սկսան հետաքրքրել ինձ, ոչ թէ այդ նամակները, այլ նրանք ստացողները :

« Պէտք է ձեզ ասեմ որ ես ի բնէ շատ դիտող եւ թափանցող եմ: Ես թէպէտ հոգեբանութիւն չեմ ուսումնասիրած, այնուամենայնիւ, մարդու դէմքին նայելով, նրա շարժումը դիտելով, կամ խօսքը լսելով՝ կարող եմ թափանցել նրա ներքին աշխարհը եւ յաճախ հասու լինել այնպիսի ճշմարտութեանց, զորս սիրտն, առ հասարակ, ճգնում է ծածկել, անդիտանալով սակայն, թէ հէնց ծածկելու համար գործ դրուած աշխատութիւնն է որ յայտնում է ամէն բան :

« Եւ այդպիսի մէկը լինելու համար՝ հարկաւոր չէ, իմ կարծիքով, մեծ առաւելութիւններ ունենալ: Մեզանից իւրաքանչիւրն ունի այն հոգին ու զգացմունքներն, ինչ որ ունին ուրիշները : Բաւական է դրան միացնել ինքն իրեն քննելու եւ իւր շրջապատողներին ուշադրութեամբ դիտելու սովորութիւնը : Այնուհետեւ մարդ կը դառնայ արդէն հոգեբան : Ի հարկէ, չի լինել այնպիսին, որ աշխարհը զարմացնէ իւր հմտութեամբ, բայց գոնէ կը նմանուի հին նամակաբաշխին, որ «ց'Պահանջ» նամակներն իրանց տէրերի ձեռքը տալու ժամանակ՝ զուարճանում էր նրանց դէմքերն ու հայեացքները դիտելով :

« Ով քաղցր անցեալ, որին սիրով ենք յիշում միշտ, որքան էլ ներկան լաւագոյն լինի նրանցից, — բացագանչեց տեսուչը հառաչելով եւ վառեց ծխափողը, որ հանգել էր արդէն:

«Եւ այսպէս, սիրելի բարեկամներս, շարունակեց նա ծխելով, — ինձ սկսաւ հետաքրքրել «ց'Պահանջ» մակագրութեամբ նամակ ստացողները: Դրանք մեծ մասամբ լինում էին երիտասարդներ կամ երիտասարդուհիներ, նորատի կանայք, յաճախ նաեւ սեւեր հագած այրիներ : Դրանք գալիս էին ինձ մօտ, գլխաւորապէս այն ժամերին երբ քիչ էին լինում յաճախորդները :

« Մէկ էլ տեսնում ես, ահա, դուռը բացուեցաւ: Մի երիտասարդ ներս գալով՝ շտապ քայլերով մօտենում է ինձ :

— « Վասիլ Իւանիչ, ես նամակ չունի՞մ, հարցնում է նա կամացուկ, բայց տենդային արագութեամբ :

— « Դո՞ւք: Ձեր հասցէն՝ կարծեմ ..

—«Ա. Դ. «ց'Պահանջ» ասում է նա իսկոյն, բայց դարձեալ կամացուկ :

« Ես մօտենում եմ պահարանի այն դարակին, ուր «ց'Պահանջ» նամակներն են դրուած եւ նկատում եմ թէ՝ ինչպէս երիտասարդի հայեացքը հետեւում է իմ շարժմանը : Եւ երբ հանում եմ նամակների կոյտը, նա չունչը բռնած սպասում է թէ՝ ե՞րբ պիտի սկսիմ կարդալ, կամ ե՞րբ պիտի ասեմ — ահա, պարոն, ձեր նամակը :

« Իսկ ես դիտմամբ ծանր եմ շարժւում, եւ, միեւնոյն ժամանակ, նկատում եմ թէ՝ ինչպէ՞ս է անհանգստանում երիտասարդը, թէպէտ արտաքուստ աշխատում է հանգիստ երեւալ :

« Ես մէկ մէկ նայում եմ նամակները եւ հասցէները ինքս ինձ կարդում : Այդ պարապմունքը տեւում է մի քանի վայրկեան: Երիտասարդի նամակը դեռ չկայ : Նայում եմ նրա դէմքին եւ արտասանում մի բառ — «Կարծեմ...»:

— Ի՞նչ, կարծում էք որ չունի՞մ, հարցնում է նա շտապով :

— Այո, պատասխանում եմ անփութութեամբ :

— Լաւ նայեցէք, խնդրում եմ «ասում է նա, եւ միեւնոյն ժամանակ աղաչաւոր հայեացք ձգում վրաս :

— Տեսնեմ ... չեմ յիշում ... դուցէ : Սրանք, ի հարկէ, անմիտ բառեր են, զորս ես արտասանում եմ երիտասարդի համբերութիւնը փորձելու եւ ինքս ինձ զուարճանալու համար: Բայց, միեւնոյն ժամանակ տեսնում եմ թէ ինչպէս է խեղճը անհանգստանում այս տարակուսական բառերը լսելուց, ինչպէ՞ս նրա դէմքի արտայայտութիւնը փոխւում է եւ այդ սպասողական վայրկեանները մի մի ժամի չափ երկարում են նրա համար :

— Ահա, համեցէք ...

« Վերջապէս հանում եմ նամակը եւ տալիս նրան :

— Ահ, շնորհակալ եմ, բացագանչում է նա արագ եւ կիսաձայն եւ ապա նամակը գրեթէ յափշտակելով հեռանում է ինձանից :

ՄՈՒՐԱՑԱՆ

(4 Շար.)

ԱԹԵՆԱԿՈՐՈՍ ՊԱՏՐԻԱՐՔԻ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆԸ ՊԷՅՐՈՒԹ ԵՒ ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ՎԵՀ. ՋԱՐԵՀ Ա.Ի ՀԵՏ

ՅՄԲ.— Մեծի Տանն Կիլիկիոյ պաշտօնաթերթը «Հասկ»ի Դեկտեմբեր 1959ի թիւէն արտագրաբար, կուտանք ամփոփումը վեհ. Ջարեհ Ա. Կաթողիկոսի եւ Ամեն. Աթենակորաս Պատրիարքի հան-դիպումներուն մասին ։

*Աթենակորաս Ա. Տիեզերական Պատրիարքը, ընկերացած Գ. Պոլսոյ, Նոյեմբերի կիսուն Հոգեշնորհ Եպիսկոպոսով մը եւ Հոգեշնորհ Վարդապետով մը, Ս. Էջմիածին ժամանեց Հինգշաբթի, Նոյեմբեր 12ին, ժամը 11ին։ Ան Էջմիածնի մուտքին դիմաւորուեցաւ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին կողմէ Ս. Գիտական Խորհուրդի Նախագահ Գերապատիւ Արքեպիսկոպոս Գարեգին Սրբազանի կողմէ, Ս. Էջմիածնի Վանահայր Գերապատիւ Եպիսկոպոս Գարեգին Սրբազանի կողմէ, Ս. Էջմիածնի Վանքի Տեսուչ Գերապատիւ Եպիսկոպոս Գարեգին Սրբազանի կողմէ, Ս. Էջմիածնի Վանքի Տեսչութեան Քարտուղար Գերապատիւ Եպիսկոպոս Գարեգին Սրբազանի կողմէ, Ս. Էջմիածնի Վանքի Տեսչութեան Անդամ

Տէր եւ Տիկին Մոլքոն Աւետիս եւ զաւակը՝ Ժիրայր Մելքոն, Տէր եւ Տիկին Յանչերեան եւ զաւակները՝ Անդրանիկ, Մկրտիչ, Ալիս, Այրէ Տիկին Մառի Երամեան եւ զաւակը՝ Սեդրակ, Այրէ Տիկին Զարման Աժտահարեան եւ Սարեկա Աժտահարեան եւ զաւակները (Ամերիկա), Սանդուխտ Պէպիրեան, Պ. Պ. Պաղտասար, Աւետիս, Տիկին Նաւասարդ Երամեան, Շահրոզեան, Կէօզիւպէօյիւք եւ զաւակները, Յարութիւն, Առաքել, Սիրվարդ, Անահիտ Սիւրմէյեան եւ զաւակները, Քիւտեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Վահրամ Երամեան եւ զաւակը, Այրէ Տիկին Վերժին Փչիկեան եւ բոլոր պարագաները կը ծանուցանեն ի րենց մօր, մեծ մօր եւ ազգականին՝

ԱՃԻՒ ՏԻԿԻՆ ԿԶԻԿԵԱՆԻ

(Ծնեալ Երամեան, Արաբկիրցի
95 տարեկան)

մահը որ տեղի ունեցաւ կիրակի, Յունուար 10ին։

Յուղարկաւորութիւնը այս Ուրբաթ, ժամը 15·30ին, 9 Ռիւ տէ Պասքրոն (Մոնմորանսի), կառ տիւ Նորդէն իջնել Անկէն, օթօպիւս 6, թէրմինիւս Սըրիզիէ։

Մահազդ ղրկուած չըլլալով, կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել։

Ոչ ծաղիկ, ոչ ծաղկեպսակ։

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԷԼ.— Սէն Ժերոմի Հ. Ց. Դ. Հայաստան Ենթակոմիտէն գաւակցութիւնները կը յայտնէ ընկեր Ս. Ցարութիւնեանի եւ պարագաներուն իր քենեկալ Պ. Մ. Տուրդուեթեանի յանկարծական մահուան առթիւ։

Ս. ՑՈՎՀԱՆՆԷՍ ՄԿՐՏԻՉ

Ծնունդի ութօրէնքի եւ Անուանակոչութեան ծանին առթիւ պատարագ պիտի մատուցուի Փարիզի Ս. Ցովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյն մէջ։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այս կիրակի, Փարիզի Ս. Ցովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյն մէջ քառաձայն պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն ողբացեալ Առաքել Փաչա Նուպարի մահուան երրորդ տարեդարձին առթիւ։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց.Դ. «Սիամանթօ» խումբի տարեկան մեծ պարահանդէսը, Փետր. 28ին, Շաբաթ երեկոյեան։

Սիփան – Կոմիտաս երգչախումբի համերգը (դեկավարութեամբ կարպիս Ափրիկեանի)։ Ապրիլ 17ին

×

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ
Գեղարուեստական ցերեկոյթը
ՄԱՐՏ 27ԻՆ

×

Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ
ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Կիրակի, 21 Փետրուար 1960ին, ժողժ ե.ի պանդոկին սրահներուն մէջ, ժամը 17էն մինչեւ կէս գիշեր։

Imprimerie Spéciale du Journal « Haratch »

ՀՐԱՒԷՐ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎԻ

Հ. Ց. Դ. Փարիզի Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի եւ շրջանները բոլոր ընկերները այս շաբաթ՝ 16 Յունուար, ժամը 20·30ին, Մշակոյթի Տան մեծ սրահին մէջ, 17 Րիւ Պլէօ։

Շարունակութիւն նախորդ ժողովին, կը զեկուցանէ ընկեր Հրաւոտ Սամուէլ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապոյտ Աչի կեդր. վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է նոր տարուան առթիւ հետեւեալ նուիրատուութիւնները։

Գալուստ Կիւլպէնկեան հաստատութենէն ինչպէս ամէն տարի հազար Ն. Ֆ.։

Զարեհ Պէյ Նուպարէ 250 Ն. Ֆ.։

Նոյնպէս տօնածառի հանդէսին Տիկին Աստղիկ Ազնաւուրեանէ տասը քիլօ պօն պօն եւ չորս հարիւր թապլէթ չոքոլա։ Կոնտոլօ հաստատութիւնէն չորս ծրար պիսկիւի։ Տիկ. Սիրանոյշ Զրուանդեանէ 20 Ն. Ֆ.։ Ջերմ շնորհակալութիւններ նաեւ գեղարուեստական բաժինին իրենց մասնակցութիւնը բերողներուն։—Պ. Թաթուլ Ինճէյեանի եւ Օր. Անի Թարօնի, Ժան Գզըրեանի ու բոլոր միւս դերակատարներուն։

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ԱՒԵՏԱՐԱՆ. ԵԿԵՂԵՑԻ

8 bis, Rue des Ternes

Մեթրօ Փորթ Մայօ

Պաշտամունք այսկիրակի առաւօտ ժամը 10·45ին։

Կը խօսի Վերապատուելի ՍԻՍԼԵԱՆ

ՀԱՅ ԱՒԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ՄԿՐՏՋ. ԵԿԵՂԵՑԻ ՄԱՐՍԷՅԼ

Պաշտամունք՝ այս կիրակի, Սէն Ժերոմ, ժամը 9,30ին։ Ռիւ Ժէմափ՝ ժամը 10,45ին։

Կը քարոզէ Վերապատուելի Հելվաճեան։

ՀԱՅԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

ԳԵՂԱՐԱՆ ՍԻԼՎԷՍԹՐԸ

46, Ռիւ տը Թրէվիզ, 46
ՓԱՐԻԶ (9)

Յանձնարարելի Դեղարան մը։

Ջերմ ընդունելութիւն Փարիզի, Արուարձանի եւ Գաւառի հայ յաճախորդներուն։

Դեղարանը կը գտնուի Ռիւ տը Թրէվիզի եւ Ռիւ Լաֆայէթի անկիւնը, Ազգային Տունէն 100 մեթր հեռու։

Պ. Վահրամ Էլմաճեան՝ դեղագործ – վաճառող, ամէն օր իր հայրենակիցներուն տրամադրութեան տակ է, Սիլվէսթրը Դեղարանը, ժամը 8էն – 12, 15·30 – 20։

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Կազմակերպութիւններէն կը խնդրուի նուիրատուութեանց եւ չնորհակալիքնէրու ազդերը չարագրել ՆՈՐ ՏՐԱՆՔՈՎ, չփոթութեանց տեղի չտալու եւ վարչութեան աւելորդ աշխատանք չստեղծելու համար։

Շնորհակալութիւն
ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ «ՅԱՌԱՋ»Ի

ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Ֆրանսա եւ հասարակապետութիւն.—
Տարեկան.— 40 Ն. Ֆր. (4000)
Վեցամսեայ 22 Ն. Ֆր. (2200)։
Արտասահման.—
Տարեկան 50 Ն. Ֆր. (5000)։
Բաժանորդագրութիւնները կը վճարուին կանխիկ։

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Հովանաւորութեամբ Ս. Պօղոս – Պետրոս եկեղեցւոյ հոգաբարձութեան, ի նպաստ հայեցի դաստիարակութեան, Կրթ. յանձնախումբի կազմակերպած աննախընթաց գուտ հայկական պարահանդէսը տեղի պիտի ունենայ Շաբաթ, Յունուար 23ին, ժամը 21էն մինչեւ լոյս։

ՔԱՂԱՔԱՊԵՏԱԿԱՆ ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ, ՌԻԻ ՎՈԼԹԷՐ։

Բոլոր հայրենակիցներուն դիմացում տալու նպատակով՝

ՏԷՏԷՃԵԱՆ ԵՒ ՏԻՆԱՄԻՔ ՃԱՋ

Երկու նուագախումբով տեղի պիտի ունենան հայկ. եւ եւրոպական պարեր։

ՍՕՍԻ ՓՕԼՔԼՕՐԻԿ խումբը՝ դեկավարութեամբ ՏԻԿ. Յ. ՓԻՒԹՆԷՐԵԱՆԻ

Պիտի ճոխացնէ այս բացառիկ երեկոյթը, իր հայկական հմայքի, ինքնուրոյն պարերով եւ երգերով։

Սիրով կը հրաւիրուի հայ ժողովուրդը անխտիր։

ՃՈՒՆ ԵՒ ԴԻՒՐԱՄԱՏՋԵԼԻ ՊԻՒՖԷ

ՍԱԿԱՒԳԻՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ԱՋՔԵՐՈՒ

ՄԷԿ ԱՆԳԱՄՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՀԱՋԴ	30 Ն. Ֆր.	մինչեւ 1/4 սիւնակ	
ՀՈԳԵՀԱՆԴԻՍՏ	15 Ն. Ֆր.	մինչեւ 1/8 սիւնակ	
ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆր.	»	»
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ	15 Ն. Ֆր.	»	»
ՀԱՐՍԱՆԻՔ, ՆՇԱՆՏՈՒԻՔ	20 Ն. Ֆր.	»	»
ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆր.	»	»
«ՓՈՆԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ»	10 Ն. Ֆր.	»	»
«ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ»	5 Ն. Ֆր.	»	»
ԾԱՒՈՒ Է	20 Ն. Ֆր.	»	»

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ նշանակուած ծաւալով ազդերու համար են։

Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է։

Առեւտրական կամ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններուն համար դիմել Վարչութեան։

ՏՊԱԳՐԱԿԱՆ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՈՐԾԻ ՀԱՄԱՐ

ՅԱՌԱՋ

PARIS - IX
32, RUE DE TRÉVISE
TÉL. : PRO 86-60

ԹՆԱՄՈՒԱԾ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԱԳ ՅԱՆՁՆՈՒՄ

ՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐ

ԲԱՑԱՌԻԿ ԽՆԱՄՔՈՎ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ ՍԱԼ ՄԸ.

"ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ"

MUSIQUE ARMÉNIENNE
vocale et instrumentale

MICROSILLON 33 TOURS

Երգչախումբ՝ ՍԻՓԱՆ – ԿՈՄԻՏԱՍ

Orchestre Symphonique Chouteau

ԴԵԿԱՎԱՐ՝ ԿԱՐՊԻՍ ԱՓՐԻԿԵԱՆ

Դիմել հետեւեալ հասցէներուն.—

ՓԱՐԻԶ, Հրանտ – Սամուէլ *գրատունը*, 51, Rue Monsieur le Prince, DAN. 88-65
Յառաջի *խմագրութեան*,
ՃԱՇԱՐԱՆ ԱՐԹԻՒՐ 5, Rue Augustin-Thierry - Place des Fêtes
Երգչախումբի վարչութեան եւ անդամներուն մօտ։
ՄԱՐՍԷԼ, *ժանօ* Ղազարեան, La Banque ROSA, 31, La Canebière
Տիգրան Ղազարեան, *Պօմոն*,
Օր. ՍՕՆԱ ՓԻԼԻԿԵԱՆ 126, Bld. Queirel, ST-LOUP *Հեռաձայն՝* 42–82–40
ԼԻՈՆ, Պէրպէրեան *ժան*, 39, Rue Dunoir
ՏԻՄԻՆ, Սարգիս Առաքելեան, 12, Rue Nansen

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍԱԼԵՐ

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԵԱՄԲ եւ ՂԵԿԱՎԱՐՈՒԹԵԱՄԲ

ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ

(DISQUES VOGUE)

Հրապարակ ելաւ

MC 20162	Arménie Immortelle	15 *կտոր, խմբերգ եւ նուագախումբ*
» 20103	Հայ եւ կովկասեան	*ժող. նուագ եւ երգ.* 16 *կտոր*
» 20136	Arménie	14 *կտոր Հայաստ. եւ ղեղջուկ երգեր։*
» 20157	Reflets d'Arménie	14 *կտոր տոհմիկ եւ ոսմանթիք երգեր*
10016	Իրիս Պիւլպիւլեան	10 *մեներգ նուագախումբով։*

երգուած Փարիզի հայկական երգչախումբին կողմէ
Ֆօլիօրիֆ մեծ նուագախումբի ընկերակցութեամբ

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ

MC 20114	Եկմալեան պատարագ *և Ծննդեան տաղեր*	20 *կտոր, քառաձայն խումբ, երգչոն*
MC 20150	Կոմիտասեան պատարագ, 20 *կտոր,*	*պատարագիչի բաժինով, մեներգ՝ Պիւլպիւլեան եւ Սերոբեան, 55 վայրկեան*

Ստանալու համար դիմել Արա Պարթեւեանի, 14, Rue Petit, Paris 19e, BOT. 99-22
եւ եկեղեցւոյ դիւանատունը։

ՅԱՐԱՁ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց. 22 Ն. Ֆր.

Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 14 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

JEUDI 14 JANVIER 1960

36ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8696 — 36EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4497

1959-1960 ՊԱՏԱՀԱԾԸ ԵՒ ՊԱՏԱՀԵԼԻՔԸ

Ինչե՛ր պիտի պատահին 1960ին: Ամբողջ աշխարհի մամուլը, Նոր Տարուան սեմին, կը ջանայ պատասխան տալ այս հարցումին, Ամերիկեան *Ամերիքըն Նիուզ էնտ Ուորլտ Ռիփորթս* հանդէսն ալ՝ աշխարհի զանազան կողմերը գտնուող իր թղթակիցներուն դիմած եւ խնդրած է որ այս մասին հեռագիրներ ղրկեն իրեն: Ստորեւ՝ ծաղկաքաղ մը այդ շահեկան թղթակցութիւններէն, որ 1960ի քաղաքական ու տնտեսական հաւանական շարժման կը վերաբերին:

ԼՈՆՏՈՆ

1960ի ընթացքին, Անգլիոյ մէջ բարօրութիւն կը նախատեսուի, բայց ոչ մեծ չափի վրայ: Արտադրութիւնը պիտի աւելնայ: Նոյնպէս՝ պիտի աւելնան ներածումներն ու արտածումները: Գիները՝ համեմատաբար կայուն պիտի ըլլան: Մաք Միլընի կառավարութիւնը, վերջին ընտրութիւններէն զօրացած՝ հաստատ կերպով պիտի մնայ իշխանութեան դըլուխ: Էլիզապէթ թագուհին զաւակ մը պիտի ունենայ եւ իշխանուհի Մարկարիթ հաւանաբար, որոշէ ամուսնանալ:

ՓԱՐԻԶ

Բոլորովին նոր Ֆրանք մը, նոր Ֆրանսայի խորհրդանիշը պիտի ըլլայ 1960ին սկսող տասնամեակի ընթացքին: Պարզակեցութեան երկու տարիներ եւ հաստատուն կառավարութեան 19 ամիսներ, բազմաթիւ տարիներ յետոյ առաջին անգամ ըլլալով՝ Ֆրանսան առաջնորդեցին լաւ տնտեսական կացութեան մը: Արտածումները, 1953ի հետ բաղդատած 50 առ հարիւր աւելցած են եւ հինգ տարի յետոյ, առաջին անգամ ըլլալով՝ մեծ չափով անցած են ներածումներու չափը: Երկրին մէջ պարզակեցութեան ծրագիր մը, նպաստեց արտածումներու յաւելման: Թոշակները ցած մակարդակի վրայ պահուեցան: Ճարտարարուեստական բանուորներու ապրելակերպի մակարդակը 1957ի կէսերէն մինչեւ 1959ի կէսերը նուազեցաւ: 1960ի համար մեծ հարցը այն է թէ 1959ի նման բանուորները հանդիստ պիտի կենա՞ն: Արտադրութեան յաւելումով եւ գործազրկութեան նուազումով՝ հաւանաբար, բանուորական խռովութիւնները մեծ չըլլան 1960ին:

Միջազգային քաղաքական տեսակէտէ, շատ հաւանաբար, Ֆրանսայի բռնելիք դիրքը պիտի վճռէ Նաթոյի ճակատագիրը: Ինչպէս ծանօթ է, այս կէտին մէջ՝ տեսակէտներու մեծ տարբերութիւն կայ Ամերիկացիներուն եւ Զօրավար տը Կոլի միջեւ, որ իր հզօր զինակիցին հանդէպ անկախութիւն կ՝ուզէ: 1960ին, Ֆրանսական Սահարայի մէջ կատարուելիք Ֆրանսական անատական ռումբի փորձը՝ այս հակումին յատկանիշն է: Բայց, նը-մանապէս Փարիզի մէջ է որ Մայիս 16ին տեղի պիտի ունենայ վերին ժողովը, եւ անհաւանական չէ որ վճռական դեր կատարէ Արեւելքի եւ Արեւմուտքի յարաբերութեանց մէջ եւ առաջնորդէ միջազգային լարուածութեան մեղմացման եւ զինաթափութեան:

ՊՈՆ

1960ի ընթացքին, Արեւմտեան Գերմանիոյ մեծագոյն գործը պիտի ըլլայ պահպանել տնտեսական ծաղկումը, որ աշունէն ի վեր մեծ բարձրութեանց հասած է: 1960ի ընթացքին, նոր ճարտարարուեստներ գործել պիտի սկսին եւ մեծ դրամագլուխներ պիտի տրամադրուին կերպընկալ նիւթերու, քարիւղի զըտարաններու, բաղադրեալ նիւթերու, մեքենաներու եւայլնի համար:

Գիները շարունակ կը բարձրանան եւ 1960ի ընթացքին պէտք է բարձրանան նաեւ թոշակները: Մէկ քանի բանուորական միութիւններ մինչեւ 25 առ հարիւր յաւելում կ՝ուզեն:

Վերին ժողովը, թերեւս, առժամեայ որոշումներ տայ Պերլինի և ամբողջ գերմանական հարցի մասին: Ամէն պարագայի մէջ հաւանական չի թուիր թէ 1960ի ընթացքին Գերմանիոյ վերամիացումը յաջողի:

ՀՌՈՄ

1948ի ամերիկեան մեղմացման ազդեցութենէն յետոյ, ձեռնարկուները կը սկսին վերատիրանալ իրենց վստահութեան: Արտածումները տեւաբար կ՝աւելնան: Երկրին մէջ, պահանջը շատ մեծ է: Գործազրկութիւնը կը նուազի: Հետզհետէ, աւելի մեծ չափով ամերիկեան դրամագլուխներ կը զետեղուին ձեռնարկներու մէջ: Իտալիա աշխատաւոր ձեռքերու պահեստ ունի տակաւին, բայց, անոնց պահանջը պիտի աւելնայ անդադար:

ՍԿԱՆՏԻՆԱՒԵԱՆ ԵՐԿԻՐՆԵՐ

Շուէտի մէջ, դրամի արժեզրկման վախեր կան, օրավարձքերու վրայ մօտերս կատարուելիք վեց առ հարիւր յաւելման պատճառով: «Բարօրութեան պետութիւնը» օրէ օր աւելի սուղի ապրանք կ՝ըլլայ եւ արտածման կենսական նիւթարու գիները շարժման մէջ կը դնէ:

1960ի ընթացքին Դանիա եւ Նորվեկիա աւելի մեծ չափով բարօրութիւն կ՝ակընկալեն: Ֆինլանտա, որ Ռուսիոյ հետ տնտեսական մասնաւոր յարաբերութիւններ ունի, այնքան ալ վստահ չէ ...

ԹՈՔԻՕ

1959ի առաջին ինը ամիսներուն, դէպի Միացեալ Նահանգներ ճափոնական արտածումները աւելցան 50 առ հարիւր համեմատութեամբ եւ մէկ միլիառ տոլարի պիտի հասնին երբ նկատի առնուի ամբողջ տարին:

ՈՒՈՇԻՆԿԹԸՆ

Աշխարհի գլխաւոր մայրաքաղաքներուն համար, ասոնք են 1960ի նախատեսութիւնները: Գալով Միացեալ Նահանգներուն՝ տնտեսական հեռանկարները թէեւ փայլուն են բայց, քաղաքականը քիչ մը անորոշ է, 1960ի ընթացքին տեղի ունենալիք նախագահական ընտրութեանց ինչպէս նաեւ Անջրպետի ամերիկեան ծրագրին ուշացման պատճառով: Նմանապէս կայ Ռուսիոյ հետ յարաբերութեանց մեծ հարցը, որ մեծապէս կախում պիտի ունենայ մեծերու՝ Փարիզի խորհրդաժողովէն:

Եւրոպայի մէջ յոյս կայ թէ՝ Պերլինի շուրջ յառաջդիմութիւն մը պիտի արձանագրուի: Բայց, թերեւս շատ բարձր ըլլան Խրուշչեւի պահանջելիք գինը եւ տը Կոլի փառատենչութիւնները ...

Այնպէս կը թուի թէ Ասիոյ մէջ ալ, «պաղ պատերազմ»ի կլիմայի փոփոխութեան յոյսեր չկան ...

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՄՈՍԿՈՒԱ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ԴԷՄ, ԴԱՇՆԱԿԻՑՆԵՐՈՒ ՀԵՏ...

ԾԱՆՐ ՅԱՐՁԱԿՈՒՄՆԵՐ ՎԱՐՁԱՊԵՏ ԱՏԸՆԱՈՒԸՐԻ ՎՐԱՅ

Ինչպէս գրած էինք երէկ, խորհրդային մամուլի «Թաս» գործակալութիւնը խստօրէն կը քննադատէր Արեւմտեան Գերմանիոյ Վարչապետ Ատընաուըրի Պերլին ճամբորդութիւնը եւ Ծերակոյտին առջեւ արտասանած ճառը:

«Թաս»ի քննադատութեանց յաջորդեց Մոսկուայի մամուլին ճշդած դիրքը: «Փրաւտա» եւ «Իզվեստիա» ծանր յարձակումներ կը գործեն Ատընաուըրի վրայ, որ Արեւմտեան Պերլինը Դաշնակցային Գերմանիոյ անբաժանելի մէկ մասը կը նկատէ: Այս առթիւ կը դատապարտուի նաեւ նախկին մայրաքաղաքին քաղաքապետը՝ Պրանտ:

Նոր «գրգռութիւն»ներ որակելէ ետք Ատընաուըրի յայտարարութիւնները, «Իզվեստիա» կը շեշտէ թէ Վարչապետին ճառը վճռական ոչ մէկ առաջարկ կը բերէ եւ ուրիշ բան չէ ան, եթէ ոչ պաղ պատերազմը արդարացնելու փորձ մը: Խորհրդային թերթը Ատընաուըրի յայտարարութեանց մէջ կը գտնէ ռազմապաշտ մարդը՝ փոխանակ պետական մարդուն:

Ինչպէս ծանօթ է, Արեւմտեան Պերլինի Ծերակոյտին առջեւ Ատընաուըր ուղղակի դիրք ճշդած էր նաեւ բրիտանական քաղաքականութեան դէմ, շեշտելով թէ Դաշնակիցները տեղի պէտք չէ տան Խրուշչեւի սպառնալիքներուն առջեւ, Գերմանիոյ նախկին մայրաքաղաքին վրայ ունեցած իրենց իրաւունքներէն հրաժարելով: Այս յայտարարութիւնները, ըստ երեւոյթին ոչ մէկ յուզում պատճառած են Անգլիոյ Արտաքին նախարարութեան շրջանակներուն: Հակառակ մամուլի ներկայացուցիչներու պնդումներուն, Անգլիացիները մերժեցին որեւէ բացատրութիւն տալ այս մասին:

Այսուհանդերձ, հակառակ կարգ մը շրջանակներու հաստատումին, կիսապաշտօնական աղբիւրներ կը հաղորդեն թէ Ատընաուըրի յայտարարութիւնները պատճառ չեն՝ որ վարչապետ Մաքմիլըն որեւէ փոփոխութեան ենթարկէ իր քաղաքականութիւնը:

Ատընաուըր կը մտածէ թէ Ժընեւի խորհրդակցութեանց հիման վրայ գումարելով Մեծերու ժողովը՝ Արեւմուտքը նոր զիջումներ կրնայ ընել Խ. Միութեան: Տարբեր կարծիք ունին Լոնտոնի ղեկավարները:

Անգլիացիները միշտ այն տեսակէտը ունին, թէ Ժընեւի բանակցութեանց շնորհիւ խորհրդային եւ արեւմտեան տեսակէտներու միջեւ մերձեցում մը եղաւ: Այս իրերհասկացողութիւնը թոյլ կրնայ տալ որ Պերլինի մասին լուրջ համաձայնութիւն մը գոյանայ: Անգլիացիները կը մտածեն թէ Ատընաուըրի կասկածները անհիմն են:

ԿՐՈՆՔԻ ՄՈՍԿՈՒԱ Կ՝ԵՐԹԱՅ ՓԵՏՐՈՒԱՐ 5ԻՆ

Հակառակ անոր որ Արեւմտեան Գերմանիոյ դէմ բուռն յարձակումներ կ՝ըլլան խորհրդային երկիրներէն, ուշագրաւ է այն պարագան թէ Մոսկուա իր բարեխառն դիրքը կը պահէ Դաշնակիցներու հանդէպ:

Իտալիոյ Հանրապետութեան Նախագահ Կրոնքի, որ անցեալ շաբաթ թեթեւ անհանգստութեան մը պատճառով ըստիպուած էր յետաձգել Մոսկուա իր այցելութիւնը, քանի մը օրէ ի վեր ինքզինք վերագտած է: Որոշուած է նաեւ ճամբորդութեան թուականը — Փետրուար 5: Խ. Միութիւն կը հասնի Փետրուար 6-ին, ուր պիտի մնայ մինչեւ ամսոյն 11ը:

Իտալիոյ Արտաքին նախարարը Մարոքի կառավարութենէն խնդրեց, որ Մարոքի Վարչապետին Հռոմ այցելութիւնը, Փետրուար 9 – 11, յետաձգուի:

Այս առթիւ իտալական մամուլը անգամ մը եւս արձագանգ կը հանդիսանայ կարդինալ Օթաւիանիի ճառին: Այս կըղերականը կը քննադատէր Կրոնքին, որ Խ. Միութիւն պիտի երթայ: Մինչեւ իսկ կարգ մը շրջանակներ կը մտածէին թէ

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ. Էջ)

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՓԻՆԷԻ հրաժարումը անխուսափելի կը նկատուէր երեքշաբթի իրիկուն: Գլուխգլխի տեսակցութենէ մը ետք Նախագահ տը Կոլի հետ, ոչ մէկ որոշում տրուած էր եւ Փինէ կը յայտարարէր թէ նոր տեսակցութիւն մը պիտի ունենար Զորեքշաբթի: Նախատեսուած նոր նախարարն է՝ Վիլֆրիտ Պաումկարթնը, ապահով կը թուի նաեւ որ պիտի շարունակուի Փինէի քաղաքականութիւնը առանց Փինէի:

ՆՈՐ ՏԵԼՀԻԷՆ կը հաղորդեն թէ Վարչապետ Խրուշչեւ Հնդկաստան եւ Ինտոնեզիա այցելութեան առիթով տեսակցութիւն մը պիտի ունենայ նաեւ Մաօ Ցէ Թունկի հետ, յառաջիկայ ամիս:

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ընտրապայքարը հետզհետէ կը սաստկանայ: Դեմոկրատները հանրապետական կառավարութիւնը սկսած են քննադատել հետեւեալ մարզերու մէջ. — Գիտական մարզի մէջ Ամերիկա ետ մնացած է. պաշտպանութեան միջոցները բաւարար չեն, եւն.:

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ կառավարութիւնը այսօր ժողով մը պիտի ունենայ՝ քննելու համար Գերմանական կուսակցութեան (ազգայնական) արգիլման հարցը, նկատելով որ այս կուսակցութիւնը գործօն դեր ունեցած էր հակասեմական վերջին դէպքերուն մէջ:

ԱՆԳԼԻՈՅ Վարչապետ Մաքմիլըն Լակոսի մէջ խորհրդակցեցաւ Նիկերիոյ Վարչապետին հետ, անկախութեան հարցին շուրջ: Յառաջիկայ Հոկտեմբերին Նիկերիա անկախ Հանրապետութիւն պիտի հռչակուի:

ՆԻԻ ԵՈՐՔԻ մէջ մօտ հարիւր Հրեաներու գերեզմաններուն վրայ կեռ-խաչեր գծուած էին անծանօթներու կողմէ:

ԱՐԺԱՆԹԻՆԻ մէջ թղթատարական պաշտօնեաները, մօտ 80·000 հոգի, երկու շաբաթէ ի վեր գործադուլի մէջ են. իշխանութիւնները կը մերժեն աշխատավարձքի յաւելում ընել, իսկ բանթողները կը մերժեն գործի ձեռնարկել, այնքան ատեն որ յաւելում չէ եղած:

ՆԱՆՍԻ – ՇԱԹՕ ՍԱԼԷՆ շոգեկառքը գիծէն դուրս ելաւ Նանսիի մօտերը, արկածը հինգ հոգիի մահուան պատճառ դարձաւ. մօտ երեսուն վիրաւորներ կան:

ԹՐՔԱԿԱՆ կառավարութիւնը յայտարարեց թէ Ենի Սապահ թերթը պիտի զրկուի պաշտօնական յայտարարութիւններէ եւ պետական ազդերէ, որովհետեւ Յունուար հինգի իր թիւին մէջ, խմբագրականով մը կը գրէր թէ հակասեմական ցոյցերը Գերմանիոյ մէջ ազգային — ընկերվարութեան զարթօնքին փաստն են:

ԱՆԳԼԻԱՑԻ վիպասանը Նըվիլ Շիութ որ հեղինակն է «Ծովափին վրայ» գիրքին (այդ վէպէն առնուած է վերջին ծովափը շարժանկարը), մեռաւ 61 տարեկանին, սրտի տագնապէ:

ՑՈՒՐՏԻ հոսանք մը սկսաւ ամբողջ Եւրոպայի վրայ: Զիւն – ձմեռ ամէն կողմ: Առաջին անգամ ըլլալով երկու շաբթի օր Փարիզի վրայ ալ ձիւնեց: Միւլհուզի մէջ ջերմութիւնը ինկաւ 0էն վար 17ի: Փարիզեան շրջանի թէ գաւառներու բոլոր ճամբաները սառոյցի խաւով ծածկուած են, երթեւեկը դժուարացնելով եւ բազմաթիւ արկածներու պատճառ դառնալով: Վերջին երկու օրերու ընթացքին մօտ քսան արկածներ պատահած են այս պատճառով: Քանի մը ծերունիներ ալ մեռած են ցուրտի հետեւանքով:

Ա. Մ. ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ Նախագահ Նասր ընդունեցաւ Մարոքի թագաւորին հրաւէրը եւ մօտ ատենէն Մոհամէտ Ե.ի այցելութեան պիտի երթայ:

ԼԻՈՆԻ Զին. Ատեանը ալժերիացի չորս ահաբեկիչներ մահուան դատապարտեց:

ՅՈՒՇԱՏԵՂ

—o—

Ա.

Ընտրա՛վ, նայ դարձյալ ինձա՛ց կեցո՛ց
Գնա՛ց ու ինձ ձգեց ցավո՛վ լի կեանքո՛վ,
Ու ես ալ ինքզինքս կ՚ընդունիմ մեռած
Ու ամէն բան ալ կ՚ուրանամ ես հիմա։

Ինչո՞ւ ինձ ձգեցիր, ինչո՞ւ ինձ թողուցիր
Ու ինչո՞ւ ինձ ալ չառիր քեզի հետ,
Ինչո՞ւ ինձ ձգեցիր ցաւո՛վ լի կեանքո՛վ,
Ինչո՞ւ ինձ ձգեցիր ցաւո՛վ լի մահո՛վ։

Ինչո՞ւ ինձ ձգեցիր ցաւո՛վ լի կեանքո՛վ,
Ինչո՞ւ ինձ ձգեցիր ցաւո՛վ լի մահո՛վ։

ՆԱՀԱՊԵՏ ՂԱԶԱՐՅԱՆ

ՎԱՅԱՐԱՁ ՂԱՍԱՆ ԲԵՐԴՈՒՅ

Ա.

Հայր, իր բերդն էր քաշել – հոսդ դառը բաժակ, ինչպես ամեն մարդ, որ ձգտում է դեպի ազատ կեանք, որ ինքն իր տէրն է, որ ոչ ոքի չի ենթարկուիր, որ ոչ ոքի չի ծառայում, որ ոչ ոքի չի ստրկանում։

— Ողջո՛յն քեզ, որ մեր մէջ ես, որ նորից մեզ հետ ես, որ մեզ հետ ես ապրում, որ մեզ հետ ես շնչում։

Եւ հպարտ ու ինքնավստահ քայլերով առաջ գնաց։

Ամբողջ գիշեր ոտքի վրայ էր։ Ամբողջ գիշեր ոտքի վրայ էր ամբողջ ժողովուրդը։ Ամբողջ գիշեր ոտքի վրայ էր ամբողջ Վասպուրական։

Ամբողջ գիշեր ոտքի վրայ էր ամբողջ Հայաստան։

Ամբողջ գիշեր ոտքի վրայ էր ամբողջ աշխարհ։

Ամբողջ գիշեր ոտքի վրայ էր ամբողջ տիեզերք։

Ամբողջ գիշեր ոտքի վրայ էր ամբողջ կեանք։

Ամբողջ գիշեր ոտքի վրայ էր ամբողջ ապագայ։

Ամբողջ գիշեր ոտքի վրայ էր ամբողջ անցեալ։

Ամբողջ գիշեր ոտքի վրայ էր ամբողջ ներկայ։

Ամբողջ գիշեր ոտքի վրայ էր ամբողջ յաւիտենականութիւն։

Ամբողջ գիշեր ոտքի վրայ էր ամբողջ անսահմանութիւն։

Ամբողջ գիշեր ոտքի վրայ էր ամբողջ անդունդ։

Ամբողջ գիշեր ոտքի վրայ էր ամբողջ անհունութիւն։

Ամբողջ գիշեր ոտքի վրայ էր ամբողջ անհուն։

Ամբողջ գիշեր ոտքի վրայ էր ամբողջ անհունութիւն։

Ամբողջ գիշեր ոտքի վրայ էր ամբողջ անդունդ։

Ամբողջ գիշեր ոտքի վրայ էր ամբողջ անսահման

Վատիկանի ընդհմութեան պատճառով է որ նախազահական ճամբորդութիւնը յետաձգուած էր: Բայց, ինչպէս կը տես – նուի, Վատիկանի միջամտութիւնները նկատի չեն առնուած, քանի որ Նախա – գահ կրոնքի իր այցելութիւնը պիտի կատարէ :

Իտալական կառավարութիւնը եկեղե – ցին ձգած է, որ աշխատի այնպէս՝ ինչ – պէս կը մտածէ, բայց վերոյիշեալ կղե – րականին ճառը ոչ մէկ ձեւով արգելք կը հանդիսանար իտալական պետութեան՝ որ իր գործերը չարունակէ :

Տէր եւ Տիկին Մելքոն Աւետիս եւ զա – ւակը՝ Փիրայր Մելքոն, Տէր եւ Տիկին Յանչերեան եւ զաւակները՝ Անդրանիկ, Մկրտիչ, Ալիս, Այրի Տիկին Մառի Ե – րամեան եւ զաւակը՝ Սեդրակ, Այրի Տիկին Զարման Աժտահարեան եւ Սարեկա Աժտահարեան եւ զաւակները (Ամերի – կա), Սանդուխտ Պէպիրեան, Պ. Պ. Պաղ – տասար, Աւետիս, Տիկին Նաւասարդ Ե – րամեան, Շահրոզեան, Կէօզիւպէօյիւք – եան եւ զաւակները, Ցարութիւն, Առա – քել, Սիրվարդ, Անահիտ Սիւրմէյեան եւ զաւակները, Քիւտեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Վահրամ Երամեան եւ զա – ւակը, Այրի Տիկին Վերժին Փէքէկեան, Աւետիս Զուրիկեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Նորայր Երամեան (Քուլիս) եւ բոլոր պարագաները կը ծանուցանեն ի – րենց մօր, մեծ մօր եւ ազգականին՝

ԱՑՐԻ ՏԻԿԻՆ ԿԶԻԿԵԱՆԻ

(Ծնեալ Երամեան, Արաբկիրցի 95 տարեկան)

մահը որ տեղի ունեցաւ Կիրակի, Յուն – ուար 10ին :

Յուղարկաւորութիւնը այս Ուրբաթ, ժամը 15·30ին, 9 Րիւ տէ Պասըրոն (Մոն – մորանսի), կառ տիւ Նոուէն իչնել Անկէն, օթօպիւս 6, թէրմինիւս Սըրիզիէ :

Մահագդ դրկուած չըլլալով, կը խնդ – րուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել :

Ոչ ծաղիկ, ոչ ծաղկեպսակ :

Հասցէ՝ Մելքոն Աւետիս,

15, AVE. DR. BROQUET, GOUSSAINVILLE-SEINE

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՄԿՐՏԻՉ

Ծնունդի ութօրէնքի եւ Անուանակո – չութեան տօնին առթիւ պատարագ պիտի մատուցուի Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյն մէջ :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այս կիրակի, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկր – տիչ եկեղեցւոյն մէջ քառաձայն պատա – րագ եւ հոգեհանդստեան պաշտօն ող – բացեալ Առաքել Փաչա Նուպարի մահ – ուան 6րդ տարեդարձին առթիւ :

×

ՆԻՍԷՆ Տէր եւ Տիկին Քէպապճեան, ինչպէս նաեւ Աքօլեանան եւ Ալանեան ընտանիքները կը ծանուցանեն թէ հոգե – հանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի (17 Յունուար) ժամը 10·30– ին, Նիսի Ս. Աստուածածին Մատրան մէջ իրենց հօր եւ եղբօր՝

ԵՂԻՇԷ ՔԷՊԱՊՃԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ :

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները :

ԱՆԳԼԵՐԷՆԻ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԴԱՍԵՐ

Հայ երիտասարդ մը կը ստանձնէ անգ – լերէնի մասնաւոր դասեր :

ԴԻՄԷԼ ՍՈՂՈՄՈՆ ԱԲԵԼԵԱՆԻ ,

13, Rue de la Tour d'Auvergne, Paris 9.

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ԱՒԵՏԱՐԱՆ. ԵԿԵՂԵՑԻ

8 bis, Rue des Ternes

Մեթրօ Փորթ Մայօ

Պաշտամունք այսկիրակի առաւօտ ժա – մը 10·45ին :

Կը խօսի Վերապատուելի ՍԻՍԼԵԱՆ

ՀԱՅ ԱՒԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ՄԿՐՏՉ. ԵԿԵՂԵՑԻ ՄԱՐՍԷՅԼ

Պաշտամունք՝ այս կիրակի, Սէն ժէ – րոմ, ժամը 9,30ին: Ռիւ ժէմափ՝ ժամը 10,45ին :

Կը քարոզէ Վերապատուելի Հելվաճեան :

Imprimerie Spéciale du Journal « Haratch »

ՀՐԱՒԷՐ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎԻ

Հ. Ց. Դ. Փարիզի Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի եւ շրջան – ներու բոլոր ընկերները այս չաբաթ՝ 16 Յունուար, ժամը 20·30ին, Մչակոյթի Տան մեծ սրահին մէջ, 17 Րիւ Պլէօ :

Շարունակութիւն նախորդ ժողովին, կը զեկուցանէ ընկեր Հրանտ Սամուէլ :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապոյտ Խաչի Սէն Ժերոմի մասնաճիւ – ղի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ըս – տացած է հետեւեալ նուէրները.— Այրի Տիկին Հնազանդ Ներսէսեան (Լիոն), իր ներող ողբացեալ Մայրիամ Ներսէսեանի մահուան քառասունքի առթիւ Սէն Ժե – րոմի Կապ. Խաչին կը նուիրէ 20 Ն. Ֆ.: Ողբացեալ Մկրտիչ Տէր Մինասեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի Պ. Կարապետ Ցարութիւնեան կը նուիրէ 10 Ն. Ֆ.:

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

Նոր Տարուան առթիւ Հայ կարմիր Խա – չի Ֆէսավիլիէի օգափոխութեան կայա – նին կը նուիրեն.—

Պ. Ն. Հայթայեան 50 Ն. Ֆ., Տիկին Աննա Պուտաղեան 25 Ն. Ֆ., Պ. Պօյա ճեան քսան Ն. Ֆ., Տիկին Շէնըպէն 15 Ն. Ֆ., Պ. Ռաստանիկ Աճէմեան տասը Ն. Ֆ., Տէր եւ Տիկին Մուրթաֆեան (Շաթիյօն) տասը Ն. Ֆ., Տօքթ. Լը Կէ տասը Ն. Ֆ., Տէր եւ Տիկին Մարտիրոսեան (Փավիյօն Սու Պուա) տասը Ն. Ֆ., Պ. Իւնանեան տասը Ն. Ֆ., Տէր եւ Տիկին Պօտոսեան հինգ Ն. Ֆ., Պ. Խոմէն Մէրսիլեան հինգ Ն. Ֆ.:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ՀԱՅ - ԲՈՅԺ

ԺՈՂ. ԱՄՍԱԹԵՐԹ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ

Խմբագիր՝ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Սեպտեմբեր – Հոկտեմբեր (թիւ 213 – 214) ճոխ եւ այլազան բովանդակու – թեամբ. —

Դեղահատի դարը (Հայ–Բոյժ).— Ա – ողջութիւն բարոյական ուժով (Տոքթ. Պլոնտէլ).— Առանց ցաւի ծննդաբերու – թիւն (Փրոֆ. Մարգարեան).— Ստամոք – սի խոց (Տոքթ. Աշճեան).— Զուկը Հա – յաստանի մէջ, ձկնորսութեան ձեւերը, ձուկի տեսակները եւ անոնց համը (Փի – րուզեան).— Ի՞նչ պիտէք ճանճերու մա – սին (Տոքթ. Այվազեան).— Աւազ ի վե – րայ ճանճի (Միհաս Թոխաթցի).— Ա – կանջի ցաւը... քանսէրի նշան (Տոքթ. Ասմանազ).— Խրատներ լեարդի հիւանդ – ներուն (Տոքթ. Գալուստեան).— Բերանը ծռեցաւ... (Տոքթ. Քորոն).— Ոտքերը չեն բոլներ (Տոքթ. Ազատանի).—Զղեալ կամ մուչմուլա, պատմութիւնը եւ անդր – ադարձ ու բժշկական արժէքը (Շ. Նար – դունի).— Բարի ախորժակ, տիկիններ եւ պարոններ (Տոքթ. Շ. Օճառ):

Բաժանորդագրութեան պայմանները.— Տարեկան 15 նոր ֆրանք (1500 ֆրանք) : Արտասահման 20 նոր ֆրանք (2000 ֆր.), երկու տարեկանը մէկ կանխիկ վճարողին համար 37,5 նոր ֆրանք (3750 ֆր.):

Ch. Aïvazian
Au journal HARATCH
32, Rue de Trévise, Paris (9e)

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻՆ

× Պ. Մուշեղ Սահակեան մշեցի (Երե – ւանէն) կը փնտռէ իր հօրեղբօր որդին Խաչատուր Օհաննէսեան :

× Տիկին Մանուշակ Գալուստովա կը փնտռէ իր եղբօր որդին Արտաշէս Սար – դիսեանց, բնիկ Կարսեցի: Մօր անունն է Աննա, հօր անունը Խաչատուր, իսկ քրոջ անունն է Ռիմա:

× Երեւանէն կը փնտռուի Յովհաննէսի Համբարձում Համբարձումեանը :

× Երեւանէն Մամիկոն Մկրտիչեան Վարոսի կը փնտռէ իր հօրեղբայրը Ար – շակ Սարգիսի Մկրտիչեան :

× Երեւանէն Մարիամ Սարգիսի Խա – չատուրեան կը փնտռէ իր որդին Երէմ Ցարութի Խաչատուրեանը :

×Պ. Յակոբ Օհանեան կը փնտռէ իր եղբայրը Աւետիս Օհանի Օհանեանը :

Փնտռուող վերոյիշեալ անձերու հա – յէնները գիտցողներէն կը խնդրուի տե – ղեկացնել եկեղեցւոյ դիւանատունը, 15, Րիւ Ժան Կուժօն, Փարիզ (8):

(Շար.)

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը 23·10ին Ֆրանս 3 Ձայնասփիւռի կայանէն (նախ – կին Շէն Նասիոնալ) պիտի նուագէ դաշ – նակահար Սեդրակ Եավրուեան :

ՅԱՌԱՋԻ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Ֆրանսա եւ հասարակապետութիւն.— Տարեկան.— 40 Ն. Ֆր. (4000)
Վեցամսեայ 22 Ն. Ֆր. (2200):
Արտասահման.—
Տարեկան 50 Ն. Ֆր. (5000):

Բաժանորդագրութիւնները կը վճար – ուին կանխիկ :

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

Հ. Ց. Դ. ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԵՒՐՈՊԱՅԻ կ. կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ Տէսինէ կոմիտէն այս կիրակի կէսօրէ յետոյ ժա – մը 15ին, Հ. Ց. Դ. Տան մէջ: Կը հրա – ւիրուին նաեւ Փոն տը Շէրիւէի ընկեր – ները:

Վիէննի կոմիտէն այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 20·30ին, Օհանջանեան ակումբը :

Ներկայ կ'ըլլան Կ. Կ.ի ներկայացու – ցիչները:

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Հովանաւորութեամբ Ս. Պօղոս – Պետրոս եկեղեցւոյ հոգաբարձութեան, ի նպաստ հայեցի դաստիարակութեան, կրթ. յանձնախումբի կազմակերպած աննախընթաց գուտ հայկական պարահանդէսը տեղի պիտի ունենայ Շաբաթ, Յունուար 23ին, ժամը 21էն մինչեւ լոյս:

ՔԱՂԱՔԱՊԵՏԱԿԱՆ ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ, ՌԻԻ ՎՈԼԹԷՐ :

Բոլոր հայրենակիցներուն դո հացում տալու նպատակով՝

ՏԷՏԷՃԵԱՆ ԵՒ ՏԻՆԱՄԻՋ ՃԱՋ

Երկու նուագախումբով տեղի պիտի ունենան հայկ. եւ եւրոպական պարեր :

ՍՕՍԻ ֆոլքլօրիկ խումբը՝ ղեկավարութեամբ ՏԻԿ. Յ. ՔԻՒՐՆԵՐԵԱՆԻ

Պիտի ճոխացնէ այս բացառիկ երեկոյթը, իր հայկական հաճելի, ինքնուրոյն պարերով եւ երգերով :

Սիրով կը հրաւիրուի հայ ժողովուրդը անխտիր :

ՃՈԽ ԵՒ ԴԻՒՐԱՄԱՏՋԵԼԻ ՊԻՒՖԷ

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ (ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆ)

ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ԿԻՐԱԿԻ, 24 ՅՈՒՆՈՒԱՐ, ԺԱՄԸ 15 – 24

LES AMBASSADEURS

3, Avenue Gabriel, Champs-Elysées

Կը մասնակցին երկու հռչակաւոր նուագախումբեր

PIERRE DIEUZEY & SES CAPETIENS
JAZZ NEW ORLÉANS
PEPITO GOMEZ - TYPIQUE TANGOS

Գեղարուեստական բաժին Մուտք 5 Ն. Ֆ.

Կանխաւ ապահովել տոմսերը եւ սեղանները հեռաձայնելով Հայ կարմիր Խաչի կեդրոնատեղին, Էլիզէ 67 – 03 :

Կը խնդրուի նկատի ունենալ թէ վարձուած սեղանները զրաւուած պէտք է ըլ – լան ամէնէն ուշը ժամը 19·30ին: Հակառակ պարագային պարահանդէսին կազմա – կերպիչ յանձնախումբը որեւէ պատասխանատուութիւն չի ստանձներ :

ՍԱԿԱԳԻՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ

ՄԷԿ ԱՆԳԱՄՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՀԱԶԴ	30 Ն. Ֆր.	մինչեւ	1/4	սիւնակ
ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ	15 Ն. Ֆր.	մինչեւ	1/8	սիւնակ
ՅԱՒԱԿՅՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆր.	»	»	»
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ	15 Ն. Ֆր.	»	»	»
ՀԱՐՍԱՆԻՔ, ՆՇԱՆՏՈՒԻՔ	20 Ն. Ֆր.	»	»	»
ՆՈՒԻՐԱՏՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆր.	»	»	»
«ՓՈՔԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ»	10 Ն. Ֆր.	»	»	»
«ԿՐ ՓՆՏՌՈՒԻ»	5 Ն. Ֆր.	»	»	»
ԾԱՒՈՒ Է	20 Ն. Ֆր.	»	»	»

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ նշանակուած ծաւալով ազ – դերու համար են:

Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է:

Առեւտրական կամ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններուն համար դիմել վարչութեան:

ՏՊԱԳՐԱԿԱՆ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՈՐԾԻ ՀԱՄԱՐ

ՅԱՌԱՋ

PARIS - IX
32, RUE DE TRÉVISE
TÉL. : PRO. 86-60

★

ԹՆԱՄՈՒԱԾ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԱԳ ՅԱՆՁՆՈՒՄ

ՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐ

ՅԱՐԱՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց. 22 Ն. Ֆր.

Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ 15 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

VENDREDI 15 JANVIER 1960

36ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8697 — 36EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4498

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԱՍՈՒԱՆԻ ԱՄԲԱՐՏԱԿԸ

Միջազգային մամուլը «Նասրի յաղթանակը» կ'որակէ Ասուանի ամբարտակը, որուն կառուցման պաշտօնական ազդանշանը տրուեցաւ շաբաթ օր մեծ հանդիսաւորութեամբ :

Մարոքի թագաւորը, օտար դեսպաններ, ճարտարագէտներ եւ թերթի թղթակիցներ ներկայ գտնուեցան այդ արարողութեան, որուն ընթացքին Արաբ Միաց. Հանրապետութեան նախագահը Նեղոսի վրայ իշխող կրանիթեայ ժայռի մը բարձունքէն կրակ տուաւ 10 թոն տինամիթի, որ պայթեցաւ մէկ քիլոմեթր անդին :

1952 Յուլիս 23ի խաղաղ յեղափոխութեամբ նոր դարաշրջան մը կը բացուէր Եգիպտոսի համար : Ալպանացի Մուհամմէտ Ալի փաշայի վերջին շառաւիղը — Ֆարուգ Ա. — անփառունակ փախուստի կը դիմէր, իշխանութեան ղեկը ձգելով երիտասարդ ու հայրենասէր զինուորականներու ձեռքը :

Նոր վարչաձեւին առաջին գործն եղաւ ապահովել երկրին բացարձակ անկախութիւնը : Ու յաջողեցաւ : Անգլիացի զինուորները քանի մը տարի վերջ պարպեցին Սուէզի շրջանը եւ քաշուեցան Կիպրոս :

Քաղաքական անկախութենէն վերջ, Եգիպտոսի նոր վարիչները ուղեցին նաեւ ձեռք բերել տնտեսական անկախութիւն :

Աւելի քան մէկ միլիոն քառակուսի քիլոմեթր տարածութեան վրայ կ'ապրին քսաներկու միլիոն բնակիչներ, ջախջախիչ մեծամասնութեամբ գիւղացի երկրագործներ — Ֆէլլահ, ապրուստի աննախանձելի պայմաններու մէջ :

« Նեղոսը Եգիպտոսի օրհնութիւնն է » ըսուած է իրաւամբ : Առանց Նեղոսի ջուրերուն, ափրիկեան այդ հողամասն ալ անջրդի անապատ մը պիտի ըլլար : Բազմաթիւ ջրանցքներու շնորհիւ կ'ոռոգուի Նեղոսի հովիտը, ապահովելով երկրին հարստութեան գլխաւոր աղբիւրները — բամպակ, ծխախոտ, բրինձ, արմբտիք, շաքարեղէգ եւայլն :

Ասուանի ամբարտակին շնորհիւ տասը տարիէն Նեղոսի հովիտին մշակելի հողերուն տարածութիւնը պիտի կրկնապատկուի : Իսկ ջրելեկտրական ուժը չորս անգամ պիտի աւելնայ, հնարաւորութիւն տալով ծանր ճարտարարուեստի ստեղծումին :

Հրամայական պահանջ մըն էր այս ամբարտակին կառուցումը : Այդ պատճառով ալ նախագահ Նասր ժամանակին դիմեց Ամերիկայի՝ փոխատուութիւն մը խնդրելով համաշխարհային դրամատունէն :

Արեւմուտքի մերժումին հետեւանքով էր, որ Եգիպտոսի հանրապետութեան նախագահը 1956 Յուլիս 26ին ազգայնացուած հռչակեց Սուէզի ջրանցքի տիեզերական ընկերութիւնը : Նպատակն էր Սուէզէն ստացուած եկամուտներու շնորհիւ կառուցանել Ասուանի ամբարտակը :

Պատմութիւնը թարմ է դեռ :

1956ի աշնան Եգիպտոսի դէմ անգլեւ-Ֆրանսական ձախող արշաւանքը՝ Իսրայէլի աջակցութեամբ՝ ազգայնացման պատճառաւ էր : Տեսնուեցաւ թէ ջրանցքին փակումը քարիւղի ինչ մեծ տագնապ առաջ բերաւ այն ատեն Եւրոպայի մէջ :

Այժմ ամէն կողմէ դիմումներ կը կատարուին եգիպտական իշխանութեանց եւ իրարու հետ մրցումի ելած են՝ նիւթական օժանդակութեան առաջարկութեամբ :

Համաշխարհային դրամատունը 56ուկէս միլիոն տոլար փոխ տուաւ՝ Սուէզի ջրանցքի բարելաւման աշխատանքներուն համար : Որով կարելի պիտի ըլլայ ջրանցքի հասոյթները յատկացնել Ասուանի ամբարտակին ծախքերուն :

Խորհրդային Միութիւնը երեք հարիւր միլիոն ռուբլի եւ հարիւրաւոր ճարտարագէտներ տրամադրեց : Միացեալ Նահանգները վերջին տարիներուն 250 միլիոն տոլարի աջակցութիւն ընծայեցին : Դաշնակցային Գերմանիա 200 միլիոն մարք կ'առաջարկէ՝ Ասուանի ամբարտակին երկրորդ մասին կառուցման համար : Նոյնիմաստ առաջարկ ներկայացուցած են նաեւ կարգ մը Ֆրանսական տուներ :

Ո՛րքան աղէտներ խնայուած պիտի ըլլային մարդկութեան, եթէ աշխարհի մեծերը 1956ի ամրան ընէին այն, ինչ որ այսօր կ'ընեն :

ՀՐԱՆՏ — ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՓԻՆԷ ՔԱՇՈՒԵՑԱՒ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵՆԷՆ

—o—

ԵԼՄՏԱԿԱՆ ՆՈՐ ՆԱԽԱՐԱՐՆ Է ՊԱՌԻՄԿԱՐԹՆԸՐ

24 ժամուան յետաձգում մը իսկ չկրցաւ փրկել կացութիւնը եւ համոզել Փինէն որ մնայ կառավարութեան մէջ, ելմտական նախարարի պաշտօնը ձգելէ յետոյ :

Ի՞նչ առաջարկած էր Զօր. տը Կոլ :

Երեքշաբթի օրուան գլուխ գլխի տեսակցութեան ընթացքին Նախագահը կ'առաջարկէր .— Սեղմ խորհուրդի մը հաստատումը որուն նախագահէ տը Կոլ եւ մաս կազմեն Վարչապետէն զատ Փինէն եւ պետական ներկայ նախարարները : Այս խորհուրդը պիտի որոշէ քաղաքական մեծ խնդիրները եւ միւս նախարարները պիտի ըլլան պարզապէս գործադրողները :

Փինէ ընդունեցաւ 24 ժամ եւս մտածել այդ մասին, բայց նախարարապետ Տըպրէի հետ տեսակցութիւնը հակառակ արդիւնքը տուաւ եւ Փինէ հասկցաւ որ իրեն առաջարկուածը տարբեր բան չէր եթէ ոչ պետական նախարարի պաշտօնը :

Փինէի դիրքը յստակ էր, չէր կրնար ընդունիլ :

Ի՞նչ էր իր ուզածը, ըստ իրեն, կրցած է գտնել տնտեսական եւ ելմտական քաղաքականութիւն մը որ կը փրկէ կացութիւնը եւ կայուն վիճակ մը կը ստեղծէ : Փորձը տեսնուեցաւ 1952ին, կրկնուեցաւ 1959ին : Փինէ կրնայ ուրեմն պնդել թէ լաւը իր քաղաքականութիւնն է, քանի որ կը յաջողի եւ մեկնած օրը գանձին մէջ կը թողու հինգ միլիառ Նոր Ֆրանք (500 միլիառ) : Այս բոլորը պատճառ էին որ Փինէ ուզէ շարունակել իր քաղաքականութիւնը եւ չհետեւի այն մարդոց որ երբ գանձը լեցուն է կ'ուզեն պարպել :

Անկախներէն զատ, Ժողովրդական Շարժումը որ ատենին դէմ էր Փինէի քաղաքականութեան, փորձեցին համոզել Լուառի երեսփոխանը որ մնայ կառավարութեան մէջ : Ժողովրդական Շարժումը ուրիշ պատճառ մըն ալ ունէր Փինէի մեկնումը չուզելու, կառավարութեան մէջ գլուխ գլխի կը մնար «Միութիւն Նոր Հանրապետութեան համար» կուսակցութեան հետ :

Անթուան Փինէ յայտարարութիւն մը ըրաւ մամուլին շեշտելով թէ իրեն առաջարկուած պետական նախարարի պաշտօնը յստակ չըլլալով չէր կրցած ընդունիլ : «Կը մեկնիմ առանց դառնութեան, որովհետեւ ելմտական եւ տնտեսական բարւոք կացութիւն մը կը ձգեմ : Գանձը 500 միլիառ Ֆրանք ունի տրամադրելի : Տարադրամներու մուտքը 1959ին հասաւ 1.700 միլիոն տոլարի» :

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

"ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՓՈՐՁԵՐՈՒՆ ԴԷՄ ՊԻՏԻ ՉԲՈՂՈՔԵՆՔ"

ՅԱՅՏԱՐԱՐԵՑ ԱՅԶԱՆՀԱՈՒԸՐ

—o—

Միացեալ Նահանգները Խաղաղականի մէջ արձակուելիք խորհրդային հրթիռներուն դէմ բողոքելու նպատակ չունին : Մամուլի շաբաթական իր ասուլիսին ընթացքին Նախագահ Այզընհաուըր հաստատեց այս պարագան, հետեւեալ բացատրութիւնը տալով.

«Ամերիկա միշտ կողմնակից եղած է այն սկզբունքին՝ թէ ծովերը բաց պէտք է մնան բոլոր անոնց առջեւ՝ որոնք գիտական արժէք ունեցող փորձեր կ'ուզեն կատարել : Ամէն անգամ, ամերիկեան կառավարութիւնը դիտել տուած է թէ նախազգուշական միջոցներ ձեռք պէտք է առնել : Կը մտածենք թէ մեր դիրքը միջազգային իրաւասութեան սահմաններէն դուրս չելլեր : Միաժամանակ, մեզի համար անբնական էր՝ որ բողոքենք : Ճի՛շդ այդ ըրինք » :

Նախագահ Այզընհաուըրի յայտարարութիւնը ամբողջութեամբ հրատարակուեցաւ «Փրաւտա»յի մէջ : Խրուշչեւ շատ գոհ մնացած է Միացեալ Նահանգներու բռնած դիրքէն :

Այզընհաուըր միաժամանակ խօսքը ուղղելով անոնց՝ որ կը մտածեն թէ Ամերիկայի Նախագահը ստորադասութեան զգացում մը պիտի ունենայ մեծերու ժողովին մէջ, յայտարարեց. — Միացեալ Նահանգներու ուժին կը հաւատամ :

Այս պարագան ցոյց կուտայ թէ Նախագահը կը շարունակէ միջազգային մթնոլորտի մեղմացման նոր քաղաքականութիւնը :

ԱԶԳԱՅԻՆ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՀԱՐՑ

Ուոշինկթընէն հասած երկրորդ լուրը, նոյնքան կարեւոր, առաւելապէս կապ ունի ընտրապայքարին հետ :

Վերջերս Այզընհաուըր իր լաւատեսութիւնը յայտնած էր Ամերիկայի Ազգ. պաշտպանութեան մասին : Դեմոկրատ մամուլին հակազդեցութիւնը չուշացաւ :

Դեմոկրատները քննադատեցին Նախագահը, ըսելով թէ հարկ եղած ձեւով չեն ներկայացուած իրեն միջերկրային հրթիռներու մարզին մէջ ամերիկեան բանակին բուն տկարութիւնները : Կամ, կ'ըսէին Դեմոկրատները, Նախագահը կ'ուզէ ամէն բան վարդագոյն ներկայացընել :

Զինուորական այս հարցերը պատճառ եղան որ լրագրողները բազմաթիւ հարցումներ ուղղեն Նախագահին :

Այզընհաուըր խիստ ոճով պատասխանեց հարցումներուն. «կեանքս անցուցած եմ ազգային պաշտպանութեան գործերուն մէջ» ըսաւ ան, աւելցնելով թէ քաղաքական նպատակներով այս ձեւի մեղադրանքներ ընել կը նշանակէ «գէշ ծառայութիւն մը մատուցանել երկրին» :

Պատասխանելով ուրիշ հարցումի մը, Նախագահը ուղղակի մերժեց արտայայտուիլ Անթընի Իտընի «Յուշերուն» մասին : Սկզբունքի հարց է, ըսաւ ան, ուրիշներու Յուշերուն մասին խօսիլ չի սիրեր : Այսուհանդերձ, շեշտեց հետեւեալ կէտը. — Տիէն — Պիէն — Ֆիւի ատեն Հնդկաչինի վերաբերեալ ամերիկեան զինուորական ոչ մէկ ծրագիր մշակուած էր : Հաւանաբար Տըլըս որոշ գաղափարներ տուած է, խօսելով որոշ կարելիութեանց մասին, բայց ամերիկեան միջամտութեան մը ծրագիր չկար :

—o—

ԻՐԱՔ — ԻՐԱՆ սահմանային վէճը կը շարունակուի : Շաթ էլ Արապի շրջանին իրաքեան ուժերու ընդհ. հրամանատար Զօր. Ալի յայտարարեց թէ Պարսիկները սկսած են նոր ուժեր կեդրոնացնել այդ հողամասին վրայ :

ԿՐԵՄԼԻՆ ԱՆՆԱԽԸՆԹԱՑ ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐ ՊԻՏԻ ՏԱՅ

Կ'ԸՍԷ Ա. ՄԻԿՈՅԵԱՆ

ՎԱՐՉԱԿԱՆ ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆՆԵՐ Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

Միջազգային քաղաքականութեան մէջ մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայուի Անաստաս Միկոյեանի վերջին յայտարարութեան .— Խ. Միութեան Գերագոյն Խորհուրդի ժողովը, որ բացուեցաւ հինգշաբթի օր Կրեմլինի մէջ, բացառիկ որոշումներ պիտի տայ, որոնք աննախընթաց կարեւորութիւն ունին :

Թէեւ չըսաւ թէ հարցը ինչ բանի կը վերաբերի, բայց ճշդեց թէ «բովանդակ աշխարհը պիտի լսէ մեր ըսելիքը » :

Վերջերս խորհրդային թերթերը սկսած են անսովոր յայտարարութիւններ ընել, ինչ որ ցոյց կուտայ թէ Եշ. օր բացուած ժողովը բացառիկ կարեւորութիւն կը ներկայացնէ համայնավար աշխարհին համար :

Նախորդ ժողովին, Գերագոյն Խորհուրդը զբաղեցաւ պիւտճէի հարցերով եւ լսեց Խրուշչեւի տեղեկագիրը՝ Միացեալ Նահանգներ կատարած իր այցելութեան մասին :

Դիւանագիտական շրջանակները կը մտածեն թէ Խ. Միութիւնը հանդիսաւոր քայլ մը պիտի առնէ, զինաթափութեան, հրթիռներու կամ արտաքին քաղաքականութեան վերաբերեալ հրատապ հարցերու մէջ :

Ժամանակը աւելի քան յարմար է նման որոշումի մը համար՝ մառեշալ Վորոշիլովի Հնդկաստան այցելութեան նախօրեակին եւ Խրուշչեւի Ինտոնեզիա ու Հնդկաստան երթալէն ամիս մը առաջ : Այդ որոշումները կապ կրնան ունենալ նաեւ Ժընեւի զինաթափութեան ժողովին կամ մեծերու հանդիպումին հետ :

Այս առթիւ ուշագրաւ է այն պարագան, թէ չորեքշաբթի օր Խրուշչեւ ընդունեցաւ Մոսկուայի ամերիկեան դեսպան Թոմփսընի այցելութիւնը՝ խորհրդային Արտաքին փոխ նախարար Կուզնեցովի ներկայութեան : Մամուլի «Թաս» գործակալութիւնը կ'ըսէ թէ հանդիպումը եղած է Միացեալ Նահանգներու դեսպանի առաջարկով, բայց չի ճշդեր թէ ի՞նչ հարցի շուրջ եղած են խօսակցութիւնները :

Միւս կողմէ, վարչական կարգ մը փոփոխութիւններ եղան Խ. Միութեան մէջ :

Խ. Միութեան համայնավար կուսակցութեան Կեդր. Կոմիտէի լիազօր անդամներէն Ալեքսիս Կիրիչենքօ, որ այդ պաշտօնին վրայ էր 1955էն ի վեր, Ռոստով — Դոն շրջանի կուսակցական ընդհ. քարտուղար նշանակուեցաւ : Խրուշչեւի մօտիկ բարեկամներէն, Կիրիչենքօ կը զբաղէր պետական ապահովութեան հարցերով :

«Թաս» գործակալութիւնը կը հաղորդէ թէ Խ. Միութեան Ներքին նախարարութիւնը ջնջուած է : Անոր գործերը պիտի յանձնուին Խորհրդ. Միութեան Հանրապետութիւններու Ներքին նախարարութիւններուն : Որոշումը տրուած է Նախարարաց Խորհուրդին կողմէ :

× Խրուշչեւ ընդունեցաւ Աֆղանիստան երթալ Հնդկաստան այցելելէ ետք, կը հաղորդէ «Թաս» : Խորհրդային Վարչապետը հրաւէր ստացած է Մոհամէտ Զահիր Շահ թագաւորին եւ Աֆղան կառավարութեան կողմէ :

× Լոնտոնի խորհրդային դեսպան Մալիք պաշտօնանկ եղաւ, իր տեղը տալով Սոլտաթովի : 54 տարեկան, երկու տարի Աւստրալիա մնալէ ետք Սոլտաթով աշխատեցաւ արտաքին քաղաքականութեան մարզին մէջ, մասնաւորաբար ուշադրութիւն գրաւելով ՄԱԿի մէջ :

ՄԵՍՐՈՊ ՄԱՇՏՈՑ

Բ.

Քրիստոնէութեան Հայաստան մուտքը դար մը կ'ըլլայ արդէն: Սակայն շատ տեղեր — մանաւանդ լեռնային, անառիկ վայրերը— դեռ հեթանոսական պաշտամունքը կը շարունակուէր բացէ ի բաց: Կամ այնքան սերտօրէն խառնուած նոր կրօնքին, որ մարդ կը դժուարանար զանազանել: Հրապարակ ելած էին նաեւ կարգ մը աղանդներ, իբրեւ հակազդեցութիւն մոլեռանդ քրիստոնեաներուն:

Մաշտոց եւ աշակերտները կը լծուին գործի, աւելի տարածելու, ամրապնդելու քրիստոնէութիւնը, որուն վտիտ ոտքերը հայկական լեռնաշղթային քարքարուտ կողերն ի վեր կը բարձրանային տաժանելի ցաւերով: Չմոռնանք որ Փոքր Ասիոյ թերակղզին հակադիր կրօնքներու խառնարան մըն է եղած միշտ:

Դիւրին չէր քարոզիչներու աշխատանքը, վասն զի չունէին հզօր կառավարութիւն — յենարան մը:

Հռոմի եւ Պարսկաստանի դարաւոր մրցակցութիւնը արգելք կ'ըլլար հայկական ուժեղ պետութեան մը ստեղծման: Երկու աշխարհակալութիւնները անձնական հաշիւներով, փոխն ի փոխ, աւելի կամ նուազ բարեացակամ վերաբերում ցոյց կուտային թէեւ, բայց երկուքն ալ նոյն յետին նպատակը կը հետապնդէին, — ամէն գնով իրենց մէջ հալեցնել հայ ժողովուրդը: Երբեմն դաշնակից, երբեմն թշնամի, սուրով կամ խոստումներով, «բաժնէ որ տիրես» սկզբունքին հիման վրայ՝ կը ջլատէին Հայութեան ռազմական, հետեւաբար քաղաքական ուժը, օրուան պահանջին համաձայն՝ յառաջ քաշելով մին այն հայկական նախարարութիւններէն, որոնք իրենց զօրքով, դատարանով, հարկային դրութեամբ պետութեան մէջ պետութիւն էին դարձած եւ համահայկական ճակատը կը ճեղքէին: Ափսո՛ս որ Արշակ Բ.ի, Պապ թագաւորի (եւ ուրիշներու) ջանքերը, զսպել անհընազանդ եւ ինքնահաւան նախարարներու կեդրոնախոյս ձգտումները, չեն պսակուած տեւական յաջողութեամբ, ու կեդրոնական զօրաւոր միապետութեան մը պակասը միշտ զգալի է եղած մեր պատմութեան մէջ:

Շրջելով Հայաստանի գաւառները, Մեսրոպ եւ գործակիցները անձամբ կը հաստատեն օտար քարոզիչներու գործած բարոյական աւերները: Ասպարէզը բաց գտնելով, յոյն եւ ասորի հոգեւորականները ազատ — համարձակ կը գործեն: Իրենց տառերով ու լեզուով են գրուած մեր կրօնական գիրքերը, իրենց կամ մեր գրականութիւնը: Ուրեմն, քաշուելու պատճառ մը չունէին: Մանաւանդ հայկական գերիշխանութիւնը բացարձակ չէր եւ օտար խնամակալները կը պաշտպանէին զիրենք:

Մաշտոցի խումբը սրտի խորունկ կըսկիծով կուգայ հետեւեալ եզրակացութեան: Եթէ այս ձեւով շարունակուի, օտար տառերն ու լեզուն կրնան վերջնապէս թաղել Հայոց լեզուն: Եւ առանց լեզուի՝ Հայութիւնն ու հայ մշակոյթը արիւնագամ կը մեռնին հայրենի հողին վրայ իսկ:

Ինչպէս կը տեսնէք, մեր օրերու ըՍփիւռքի Հայութեան նոյն մտահոգութիւնը դարեր առաջ տանջած է նաեւ մեր նախնիքը:

Իրենքզիրենք գերազանց, չա՛տ խելացի կարծող օտար քարոզիչներու, պաշտօնեաներու, զինուորականներու նախատական արհամարհանքին տակ կ'ընդվզին մեր պաշտելի մտաւորականները եւ իրենց հետ՝ ամբողջ ժողովուրդը: Թագաւոր, Կաթողիկոս, հասարակութեան բոլոր խաւերը, ուսեալ թէ ռամիկ, հարուստ թէ աղքատ բնազդաբար կը զգան թէ արտակարգ բան մը պիտի պատահի: Բան մը պէտք է փոխուի անպայման:

Մարգարէական զարմանալի յայտնատեսութեամբ մը՝ Մեսրոպ Մաշտոց կը տեսնէ Հայութեան զրահին խոցելի կէտերը: Տարտամ գաղափար մը հետզհետէ կը կազմաւորուի եւ իբրեւ առաջին քայլ՝ կը փորձէ քարոզելու նոր ձեւ մը: Ժամերգութեան ատեն, ասորական կամ յունական գիրքերը կը կարդայ թէեւ, բայց անմիջապէս, տեղւոյն վրայ կը թարգմանէ հայերէնի: Ժամուորներու ականջին աւելի անուշ կը հնչեն մայրենի լեզուով արտասանուած Աւետարանին խօսքերը:

Հասկնալու համար այս «փոքր» նորութեան պատճառած հաճոյքը, ընթերցողը թող պահ մը փակէ աչքերը, երեւակայութեամբ ապրի նախնիքներու հոգեկան վիճակը ու լատիներէն կամ Ֆրանսերէն Փաթէր մը արտասանէ: Յետոյ՝ Հայր Մերը: Եզրակացութիւնը կը ձգեմ իրեն:

Բարձր՝ սակայն օտար մշակոյթին դէմ պաշտօնապէս կը պարզուէր ըմբոստութեան առաջին դրօշը:

Լուրը կը տարածուի կայծակի արագութեամբ, բերնէ — բերան չափազանցուելով, գունաւորուելով, խանդավառելով: Բայց գոհ չէ ինքը՝ գիւտին հեղինակը: Արթուն միտք, կը հասկնայ թէ ճիշդ ատենին եւ տեղին է տուած հարուածը, բայց կիսամիջոց մըն է պարզապէս: Ափ մը մարդիկ չեն կրնար լեցնել բոլոր եկեղեցիներն ու վանքերը: Ամենուրեքութիւնը աստուածային յատկանիշ է. իսկ իրենք Աստուածներ չեն: Աւելի՛ կտրուկ, աւելի գործնական միջոց մը պէտք է գտնել: Գտնել բան մը որ միանգամայն եւ շուտով (միշտ նոյն աճապարանքը) հայկական շունչ փչէ յուսալըքուած հոգիներէն ներս ու հայկականութեան թումբը բարձրացնէ օտար մտքին դէմ:

Արժանի աշակերտ եւ առաջին կենսագիր Կորիւնն է որ կ'ըսէ —

«Նա մտքում դրեց աւելի հոգալ նոյնպէս համայն աշխարհի (Հայաստան) ժողովուրդին մխիթարելու մասին ... եւ մտածմունքների ծփանքի մէջ էր ընկած, թէ արդեօք ինչպիսի ելք գտնի այդ բանի համար»:

Այո՛, մտածումներու ծփանքի մէջ էին ինկած Մեսրոպ եւ աշակերտները, մտածելու ընդունակ բոլորը: Ուղեղներու մէջ մուրճը կը բանէր տենդագին: Գաղափարը օդին մէջն էր, կը շնչէին, կը հոտոտէին, գրեթէ կը շօշափէին:

Մասնաւորաբար կը տառապի Մեսրոպ Մաշտոց: Լարուած են ջիղերը, կը թըրթըռայ ամբողջ նեարդերովը, բջիջներովը: Մովսէս մարգարէն է՝ Սինայի լերան վրայ: Ֆիզիքական, հոգեկան նոյն վիճակը: Վերացման պահերուն, հրեղէն բոցերով տառեր կը դառնան, կը պարեն, կը կանգնին աչքերուն առջեւ: Կը փսփըսան ականջին, թէ իրենք են այն ասպետները որոնք պիտի պաշտպանեն հայկական դարաւոր մշակոյթը յոյն, ասորի, պարսիկ, ապագայի բոլոր ոտնձգութիւններուն դէմ:

Մեսրոպ Մաշտոց կասկած չունի այդ մասին, բայց կը վարանի տակաւին: Մինակ մարդու մը ուժերէն վեր է այդ գործը: Քաղաքական կացութիւնը խառնակ է ու ոչինչ կրնայ ընել եթէ ազդեցիկ պաշտպաններ չունենայ: Յետոյ, անհըրաժեշտ ուսումնասիրութիւններուն համար նիւթական աղբիւրներ են հարկաւոր:

Կը վարանի սուրբ մարդը: Սակայն, տիւ եւ գիշեր, մղձաւանջի պէս աչքին առջեւն է այլեւս տեսիլքը: Փրկութիւն չկայ:

Բացառիկ ուժգին տագնապի մը ընթացքին, աստուածային կայծը կը լուսաւորէ միտքը: Գրպանը կը նետէ կտոր մը հաց ու կրկին ճամբայ կ'ինյայ դէպի մայրաքաղաք:

Վաղարշապատի մէջ, կաթողիկոս Սահակ Պարթեւին լուր կուտան թէ Մեսրոպ Մաշտոցը կը սպասէ դուրսը:

ՀՐԱՆԴ ԱԿՈՆԱՅԵԱՆ

(Շար.)

ԹՈՒՐՔ ԳԻՒՂԻՆ ՄԷՋ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Ընդդիմադիր թերթեր կը հաստատեն թէ Թուրքիոյ երկրագործութեան այժմեան դժուարութիւնները հետեւանք են այն իրողութեան, որ կառավարութիւնը ոչինչ կ'ընէ բարձրացնելու համար զայն: Ճիշ դէ, իշխանութիւնը իր ձեռքին մէջ ունեցող դեմոկրատ կուսակցութիւնը վերջերս յայտարարեց թէ մշակած է, յետագայ տասը տարիներու համար, երկրագործութեան զարգացման ծրագիր մը, որ կը նախատեսէ երկրագործութեան զարգացումը կեդրոնական Անատոլուի եւ կենդանիներու աճը՝ երկրին արեւելեան մասին մէջ: Ծրագրի հրատարակութենէն ի վեր անցաւ կէս տարիէն աւելի, բայց ոչ մէկ փորձ եղաւ զայն գործադրութեան դնելու համար: Գիւղացիները ոչ իսկ կը կասկածէին թէ գոյութիւն ունի այսպիսի ծրագիր մը: Ստեղծուած է այն տպաւորութիւնը թէ նոր ծրագիրը ամբոխավարական աֆթ մըն է միայն, իշխանութեան գլուխ գտնուող կուսակցութեան կողմէ, որ կ'ուզէ հրապուրել ընտրողները մեճլիսի մօտակայ ընտրութիւններուն համար:

Սննդեղէններու քանի մը մշակութեանց գնումի գիներուն վրայ 1959ին եղած աննշան յաւելումը թելադրուած է նմանապէս աւելի շուտ քաղաքական քան թէ տնտեսական նկատումներէ:

Այսպիսի կիսամիջոցներով կառավարութիւնը կը յուսայ յաղթահարել ընդդիմադիրները, որոնք կ'ամբաստանեն զինքը անտարբերութեան համար՝ հանդէպ գիւղացիութեան ճակատագրին: Ասկէ զատ այս որոշման իրագործումը կը հանդիպի ելմտական միջոցներու անբաւարարութեան: Կարելի չէ ըսել թէ պարապ է պետութեան գանձարանը, որովհետեւ երբ խօսքը պատերազմական պատրաստութիւններու մասին է, վատնումը սահման չունի: Թուրքիոյ զինուորական պիւտճէն կը ներկայացնէ ամբողջ պիւտճէին քառասուն առ հարիւրը: Ասոր փոխարէն կառավարութիւնը դրամ չունի նպաստաւորելու համար միջոցառումները երկրագործութեան բնագաւառին մէջ, որուն համար այնքան րէքլամ եղաւ:

Այլապէս եթէ նոյնիսկ դրամ ալ գտնուէր, դժուար է հաւատալ թէ այսպիսի կիսամիջոցներ պիտի կրնան բարելաւել Թուրք գիւղին կացութիւնը: Ան պէտք ունի դարմանումի արմատական միջոցներու՝ հողին վերաբաժանումը ընկերային արդարութեան ոգիով:

Գործը պիւտճէով գլուխ հանելու համար կառավարութիւնը յոյս ունի օժանդակութիւն ստանալ Ուոլ Սթրիթէն: Ամերիկայի «գործի մարդիկը» խուլ չեն մնար Անգարայի խնդրանքներուն: Վերջին տասնամեակի ընթացքին անոնք Թուրքիոյ տուին երկրագործութեան«յաւելեալներ» 1356 միլիոն տոլարի արժէքով: Սոյն օժանդակութիւնը վատթարացուց միայն Թուրք գիւղը տառապեցնող ծանր հիւանդութիւնը: «Ամերիկա կը խեղդէ մեր կենդանաբուծութիւնը» խորագրին տակ գրուած յօդուածի մը մէջ Իսթանպուլի «Միլլիէթ» թերթը կը տեղեկացնէ թէ Ամերիկայի «Կաթի թագաւորները» հեղեղեցին մեր երկիրը կաթնափոշիով, որ շուկայէն վտարեց, գրեթէ ամբողջապէս, թրքական կաթը եւ կաթնեղէն արտադրութիւնները: Գիւղացիները կը գտնուին ամբողջովին կործանումի վտանգին առջեւ: «Փոքր ագարակատէրերը, — կը գրէ թերթը, — պարզապէս կուլան: Այն իրողութիւնը թէ Ամերիկա համակրութիւն կը սնուցանէ մեր նկատմամբ, ուրախալի է մեզի համար: Եւ սակայն մենք կը խեղդուինք իր շատ ուժեղ ողջագուրումներուն պատճառով»:

ՄՈՌՑՈՒԱԾ ԷՋԵՐ

Ց'ՊԱՀԱՆՋ

Ո՞վ է դա, ի հարկ է չգիտենք: Այքանը կարող ենք գուշակել որ պատուաւոր ընտանիքներից մինի անդամն է, որին գրաւել է Դոն – Ժուանը՝ իր «բարեկամական» այցելութեանց միջոցին, «ասպետական ազնուութեան» եւ «պատշաճից օրէնքների» մասին ճառեր խօսելու ժամանակ...:

«Մեր այս խորհրդաւոր այցելուների մէջ լինում են յաճախ այնպիսիները, որոնք խուսափում են նամակաբաշխի քընող հայեացքներից, կամ նրա խորամանկ ու անտեղի ժպիտներից. այդ պատճառով իրենց նամակներն ստանում են մի անշունչ ու անխօս, բայց աւելի հաւատարիմ միջնորդի ձեռքով, այն է՝ փոստատան «բաժանորդական» պահարանը:

«Դա մի փայտեայ հիւսուածք է, որ պարունակում է իւր մէջ հարիւր կամ աւելի ապակեծածկ արկղիկներ, առանձին համարներով: Դրանք բացւում կամ փակւում են պահարանի այն կողմից, որը նայում է յաճախորդների յատկացուած սենեակին: Փոստի հետ յաճախ յարաբերութիւն ունեցողը, որոշ վճարով, վերցնում է իւր համար այդ արկղիկներից մինը, որի մէջ եւ նամակաբաշխը, ետեւի կողմից, ձգում է կանխաւ բաժանորդին հասանելի նամակները: Վերջինս անձամբ գալիս ու բանում է իւր արկղը, որի համարն է, օրինակ, 10 կամ 20 եւ վերցնում իւր նամակները:

«Եւ ահա, այն բաժանորդները, որոնք ունին խորհրդաւոր կապեր, սեփական արկղի բանալիի մի օրինակը յանձնում են իրենց, ասենք թէ՝ սիրուհուն: Վերջինս գալիս, բանում է արկղը եւ դնում նրա մէջ այն գիրը որ կը ցանկանար հասցնել հոմանիին, կամ վերցնում այնտեղից այն, ինչ որ սիրեցեալը թողել է իւր համար:

«Այսպիսով անշունչ արկղը կատարում է հաւատարիմ թղթատարի պաշտօն եւ սիրահարները օգտուելով նրա ծառայութիւնից՝ թէ ժամադրութիւններ են նշանակում եւ թէ մտքեր փոխանակում:

«Եւ որովհետեւ այդ խորհրդաւոր պահարանը գտնւում էր իմ հանդէպ, ուստի իմ քննական հայեացքները թափառում էին նրա շուրջը: Մէկ էլ տեսնում ես ներս է մտնում մի տիկին, շնորհքով հագնուած, կարի գեղանի, բայց խիստ լրջադէմ, այնպէս որ վրան նայողը չի կարող հաւատալ թէ՝ բոման ունի նա: Տիկինը մօտենում է պահարանին, ի հարկէ, առանց մէկի վրայ նայելու: Ըստ երեւոյթին, նա անուշադիր է դէպի շրջապատը: Բայց նամակաբաշխը նկատում է թէ՝ ինչպէս մի ակնթարթում նա աչք ածեց բոլորին եւ տեսնելով որ յաճախորդների մէջ ծանօթ ոչ ոք չկայ, մօտեցաւ պահարանին: Սակայն նրա սիրտը դարձեալ անհանգիստ է: Այդ երեւում է նրանից՝ որ ձեռքում պատրաստ ունեցած բանալին շտապով է մօտեցնում արկղին, ուստի եւ իսկոյն չի կարողանում բանալ: Վայրկենական չփոթութիւնը ստիպում է նրան նայել իւր շուրջը՝ ստուգելու համար թէ՝ արդեօ՞ք ոեւէ մէկը չի նայում իրեն:

«Բայց ինչի՞ց է քաշւում տիկինը: Ամէն ոք կարող է հաւատալ թէ՝ նա բանում է հէնց իւր ամուսնոյ արկղը, չէ՞ որ սա էլ բաժանորդ է այդ պահարանին. — Սակայն հէնց խնդիրն էլ այդ է, որ նա չի բանում թիւ 45ը, որ իւր ամուսնուն է պատկանում, այլ թիւ 64ը, որ ուրիշին է յատկացրած:

«Ի՞նչ ունի նա ուրիշի հետ...», այդ կարող են հարցնել եւ դրանից է քաշւում տիկինը:

«Այս խորհրդաւոր այցելուները, սիրելի բարեկամներս, որչափ բազմաթիւ, նոյնչափ եւ բազմազան են լինում: Եթէ ես դրանց փոքրագոյն մասի նկարագիրն իսկ անելու լինեմ, ամբողջ գիշեր պիտի խօսեմ: Բայց այդ կը հեռացնէ ինձ իմ նպատակից, եւ բացի այդ, դուք աւելի գարեջուր կը խմէք, քան ես: Ուրեմն դատարկենք դարձեալ մի գաւաթ եւ անցնենք բուն խնդրին»:

Այս ասելով կառավարիչը վերցրեց գարեջուրի շիշը, եւ փրփրան հեղուկը մինչեւ գաւաթի բռնունկները լցնելով՝ խմեց այն ախորժակով, ապա գաւաթը նորէն լցնելով՝ առջեւը դրաւ ու շարունակեց.

«Այս մի քանի այցելութեանց նկարագիրը որ արի, պարոններ, նրա համար էր որ ծանօթացնէի ձեզ այն խորհրդաւոր պատճառների հետ, որոնք իմ հետաքրքրութիւնը շարժում եւ երեւակայութիւնը վառում էին: Այժմ էլ պիտի աւելացնեմ՝ որ նման այցելուներով զբաղուելը՝ եթէ սկզբներում ինձ համար կազմում էր զուարճութիւն, վերջերում դարձաւ, գրեթէ զբաղմունք: Բացի այն որ այդ առթիւ շատ խօսում ու կատակներ էինք անում ծառայակիցների շրջանում, նոյնիսկ մեր տան խօսք ու զրոյցը յաճախ վերաբերում էր այդ նիւթին:

«Մեր տուն ասելով, ի հարկէ, պիտի հասկանաք ինձ եւ Յուլիային:

«Բայց ներողութիւն, վերջինի մասին դեռ ոչինչ չեմ ասել ձեզ:

«Յուլիան իմ կինն էր: Մի բարի, ազնիւ եւ գեղեցիկ արարած: Նրա հետ ես ծանօթացել էի դեռ այն ժամանակ, երբ նոր գիմնազիոնն աւարտած՝ մտել էի ծառայութեան, իսկ ինքը տակաւին շարունակու մէր ուսումը:

ՄՈՒՐԱՑԱՆ

(6 Շար.)

ԱԿՎՃՆՈ ՂՎՑՈՎՎՈՍ

—o—

ՎՎՈՍ ԲԿՀՈՐՅՈ

Ա.

Ու տրիբունի հետևի նամոզ ծղոնի ձայնը չէր դադարում, ու ժողովուրդը ոտքի էր կանգնել, ոտքերի վրա էր բարձրացել, որ լավ լսի ու տեսնի ամեն ինչ։ Ամենքն էլ ուզում էին իմանալ, թե ինչ է ասում ծղոնը։ Ամենքն էլ ուզում էին տեսնել, թե ինչ է անում ծղոնը։ Ամենքն էլ ուզում էին հասկանալ, թե ինչ է ուզում ծղոնը։

Ծղոնը ոչ մի բան չէր անում և ոչ մի բան չէր ասում։ Նա կանգնած էր ամբիոնի վրա, ձեռքերը ծալած կրծքի վրա, գլուխը կախ, աչքերը գետնին հառած, ու լուռ ու մունջ լսում էր ամբոխի աղմուկը։

Ամբոխը գոռում էր, ծղոնը լուռ էր։

Ամբոխը ոռնում էր, ծղոնը լուռ էր։

Ամբոխը կատաղ

փինէի աթոռը կը դրաւէ Ֆրանսայի դրամատան ընդհանուր կառավարիչը՝ Վիլֆրիտ Պաումկարթնըը որ այդ պաշտօնին գլուխն էր 11 տարիէ ի վեր : Փարիզ ծնած է 1902ին, բողոքական քաղքենի ընտանիքէ : Ինք ալ, փինէի նման, մաս կը կազմէ անոնց որոնք երկրին աչքին «ապահով արժէքներ »են : Ունենալով հանդերձ ընկերային ազատական դաղափարներ, դէմ է օրավարձքերու համար դիւրին քաղաքականութեան մը հաստատման :

Իր յայտարարութեան մէջ, ճշդեց թէ առանց ուրախութեան է որ կը ստանձնէ իր նոր պաշտօնը, իր կարծիքով այդ գործին գլուխը պէտք է ըլլան անցեալ ունեցող եւ փորձառու մարդիկ : Պաումկարթնըը աւելցուց թէ ամէն կերպով ի բրեն ապահովութիւն տրուած է որ պիտի չարունակէ փինէի քաղաքականութիւնը :

Ե· Հանրապետութեան առաջին տագնապն է որ կը լուծուի , բայց ժողովուրդը դժուար կրնայ հասկնալ թէ ինչ կ'անցնի կը դառնայ երբ պաշտօնազուրկ կ'ըլլայ մէկը որուն վարած քաղաքական նուիրումը կը դնահատուի տը Կոլի պաշտօնական յայտարարութեան մէջ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Ձիին – Ձմեռ բովանդակ Ֆրանսայի մէջ: Ոչ միայն Փարիզի, այլեւ Քոթ տ'Ազիւրի մէջ անգամ ձիւնեց : Սաստիկ ցուրտ ամէն կողմ : Ճամբաները սառոյցի խաւով պատուած են : Արկածները , դժբախտաբար , հետզհետէ կ'աւելնան , բազմաթիւ մահերու պատճառ դառնալով : Ցուրտ – ձմեռ է նաեւ Եւրոպայի միւս չրջաններուն մէջ: Պերլինի մէջ 178 արկածներ պատահեցան վերջին 30 ժամերու ընթացքին: Ճամբաները փակուած կամ սառուցապատ են նաեւ Հռոմի , Ժընեւի, Վիէննայի, Պելկրատի եւ Քոփենհակի մէջ :

ՑԱՐԴԱՆԱՆ մերժեց ընդունիլ Արաբական Լիկայի որոշումը՝ Ֆրանսան տնտեսական նախարար Մէյրի այս առթիւ յայտարարեց թէ Ֆրանսական տնտեսու թիւնը որեւէ ազդեցութիւն չի կրեր նման որոշումի մը գործադրութեան պատճառով :

ԱՆԳԼԻՈՑ մէջ հակապերմանական չարժում մը սկսած է, հակասեմական վերջին միջադէպերուն հակազդելու համար : Բրիտանական կարգ մը հաստատութիւններ գործէ արձակուած են իրենց դեր – մանացի պաշտօնեաները, իսկ մեծ վաճառատուն մը իր ցուցափեղկերէն վերցուցած է գերմանական արտադրութիւնները եւ յետաձգած՝ Գերմանիոյ բրած իր բոլոր ապսպրանքները :

ՀՐԱՒԷՐ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎԻ

Հ· Յ· Դ· Փարիզի Շրջ· կոմիտէն ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի եւ չրջանները ներու բոլոր ընկերները այս չաբաթ՝ 16 Յունուար, ժամը 20·30ին, Մչակոյթի Տան մեծ սրահին մէջ, 17 Րիւ Պլէօ :

Շարունակութիւն նախորդ ժողովին , կը զեկուցանէ ընկեր Հրաւտ Սամուէլ :

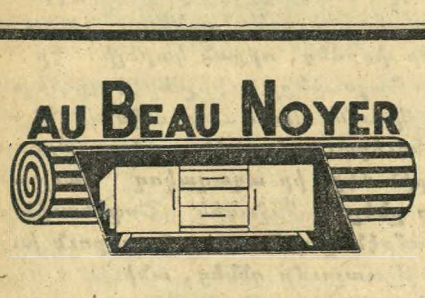

Salles de séjour _ Penderies - literie
Chambres - cosys _ Cuisines laquées
Salons-tapisserie _ Fauteuils-canapés-lit

ՀԱՅԵՐԷՆ ԿԸ ԽՕՍԻՆՔ
ՎՃԱՐՈՒՄՆԵՐՈՒ ՄԵԾ
ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ԶՐԻ ՅԱՆՁՆԵԼԻ ՖՐԱՆՍԱՑԻ
ԱՄԷՆ ԿՈՂՄԸ

185, BD· J· JAURES
15, AV. A. MORIZET
Boulogne - Billancourt
Métro : MARCEL SEMBAT
Tél. 06-03 et 60-38

Imprimerie Spéciale du Journal « Haratch »

"ՅԱՌԱՋ"Ի ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Ֆրանսա եւ հասարակապետութիւն ·— Տարեկան·— 40 Ն· Ֆր· (4000)
Վեցամսեայ 22 Ն· Ֆր· (2200)։
Արտասահման ·—
Տարեկան 50 Ն· Ֆր· (5000)։

Բաժանորդագրութիւնները կը վճարուին կանխիկ :

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

Հ· Յ· Դ· ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԵՒՐՈՊԱՑԻ Կ· կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ Տէօքնի կոմիտէն այս կիրակի կէսօրէ յետոյ ժամը 15ին, Հ· Յ· Դ· Տան մէջ: Կը հրաւիրուին նաեւ Փոն տը Շէրիւիի ընկերները :

Վիէնի կոմիտէն այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 20·30ին, Օհանջեանեան ակումբը :

Ներկայ կ'ըլլան Կ· Կ·ի ներկայացուցիչները :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այս կիրակի, Փարիզի Ս· Յովհ· Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ քառաձայն պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն ողբացեալ Առաքել Փաչա Նուպարի մահուան 6րդ տարեդարձին առթիւ :

×

Այրի Տիկին Եղիս Ալիքսանեան եւ ընտանեկան պարագաները կը յանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ, Փարիզի Ս· Յովհ· Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ իրենց ողբացեալ ամուսնոյն եւ ազգականին՝

ՄԻՀՐԴԱՏ ԱԼԻՔՍԱՆԵԱՆԻ

մահուան տարելիցին առթիւ :

Ցիշատակը յարգողներէն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ :

Ս· ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՄԿՐՏԻՉ

Ծնունդի ուխտէնքի եւ Անուանակոչութեան տօնին առթիւ պատարագ պիտի մատուցուի Փարիզի Ս· Յովհ· Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ :

ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Մարսէյլէն ուղղակի Օաեսա , կամ աշխարհի որեւէ կողմէ նաւով , օդանաւով , երկաթուղիով , որեւէ ընկերութեամբ եւ նոյն դիներով :

Վճարումը՝ հոս կամ արտասահման : կ'ապահովենք վիզայի գործողութիւնները ձրի, կ'ապահովենք նաեւ տեղերը ձրի :

Դիմել՝

ԺԱՆ-ԵԼԻՇԷ ԱՐԶՈՒՄԱՆԵԱՆԻ

որ 35 տարուան փորձառութիւն ունի :

AMERICAN LLOYD

48, RUE DE LA RÉPUBLIQUE
MARSEILLE
Tél. : 20-47-22

Ամէն դիւրութեան համար, ամէն տեղէ դիմել Մարսէյլի հասցէին :

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

1960Ի "ԳՈՅԱՄԱՐՏ" ՕՐԱՑՈՑՑ-ԱԼՊՈՄԸ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Հ· Յ· Դ· ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋԱՆԻՆ

Հ· Յ· Դ· 70ԱՄԵԱԿԻ ԱՌԹԻԻ *Ընտիր թուղթով ·— 13 Կ*

Շքեղ նկարներ, գրական եւ պատմական նկարագրով, ճոխ բովանդակութիւն :

ԳԵՂԱՋԱՐԴ ԵՒ ԳՈՒՆԱՒՈՐ ԿՈՂՔ

Բացառիկ խնամքով եւ ճաշակով պատրաստուած այս ՕՐԱՑՈՑՑ – ԱԼՊՈՄԸ պիտի կազմէ ամէն հայկ· տան զարդը :

Գին 500 ֆրանգ

Փարիզի համար դիմել՝ LIBRAIRIE H. SAMUELIAN 51, Rue Mr.-le-Prince, Paris 6e

կը ծախուի նաեւ Յառաջի մօտ :

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻԻ ՄԷՋ

Հովանաւորութեամբ Ս· Պօղոս – Պետրոս եկեղեցւոյ հոգաբարձութեան , ի նպաստ հայեցի դաստիարակութեան , կրթ· յանձնախումբի կազմակերպած անձնախընթաց զուտ հայկական պարահանդէսը տեղի պիտի ունենայ Շաբաթ , Յունուար 23ին, ժամը 21էն մինչեւ լոյս:

ՔԱՂԱՔԱՊԵՏԱԿԱՆ ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ, ՌԻԻ ՎՈԼԹԷՐ :

Բոլոր հայրենակիցներուն զոհացում տալու նպատակով՝

ՏԷՏԷՃԵԱՆ ԵՒ ՏԻՆԱՄԻՔ ՃԱՋ

Երկու նուագախումբով տեղի պիտի ունենան հայկ· եւ եւրոպական պարեր :

ՍՕՍԻ ֆօլքլօրիկ խումբը՝ ղեկավարութեամբ ՏԻԿ· Յ· ՓԻՒՆԵՐԵԱՆի

Պիտի ճոխացնէ այս բացառիկ երեկոյթը, իր հայկական հաճելի, ինքնուրոյն պարերով եւ երգերով :

Մերով կը հրաւիրուի հայ ժողովուրդը անխտիր :

ՃՈԽ ԵՒ ԴԻՒՐԱՄԱՏՋԵԼԻ ՊԻՒՖԷ

ՍԱԿԱԳԻՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ԱՋՒԵՐՈՒ

ՄԷԿ ԱՆԳԱՄՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՀԱՋԴ	30 Ն· Ֆր·	միւնչեւ 1/4 սիւնակ
ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ	15 Ն· Ֆր·	միւնչեւ 1/8 սիւնակ
ՑԱԻԱԿՑՈՒԹԻՒՆ	10 Ն· Ֆր·	» » »
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ	15 Ն· Ֆր·	» » »
ՀԱՐՍԱՆԻՔ, ՆՇԱՆՏՈՒՔ	20 Ն· Ֆր·	» » »
ՆՈՒԻՐԱՏՈՒԹԻՒՆ	10 Ն· Ֆր·	» » »
«ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ»	10 Ն· Ֆր·	» » »
«ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ»	5 Ն· Ֆր·	» » »
ԾԱՒՈՒ Է	20 Ն· Ֆր·	» » »

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ ճշգրտուած ծաւալով ազդերու համար են:

Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է:

Առեւտրական կամ այլ ազդերու մասնաւոր պայմանագրեր համար դիմել վարչութեան:

ՄԻՇՏ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ, ՄԻՇՏ ԱՌՈՂՋ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ
ԱՄԷՆ ՏԵՂ ՓՆՏՌԵՑԷՔ

ԵՒՐՈՊԱՑԻ ՄԵԾԱԳՈՑՆ ԱՐՏԱԴՐԻՉ

Sté le BOSPHORE ի

ՀԷԼՎԱՆ ԵՒ ԹԱՀԻՆԸ

ՀՐՈՒՇԱԿԸ, որ կը պատրաստուի շուշմայով (*սուսամ*) եւ շաֆարով , առաջնակարգ սնունդ մըն է, կազդուրիչ՝ շնորհիւ շուշմայիին , որ Արեւելքի մէջ ծանօթ է նաեւ հինէն ի վեր, իր հրաշալի բուժական յատկութիւններով, իր երիտասարդացնող տարրերով .
Արեւելեան ժողովուրդներուն երկարակեցութիւնը արդիւնք է Հէլվայի եւ թահինի գործածութեան :

Այսօր Արեւմուտքի մէջ եւս բժշկական հեղինակութիւններ կը հաստատեն առաջնակարգ այս սննդանիւթին արժէքը :

Sté le BOSPHORE
2, Rue Louis Astoin - Marseille

ՀՐԱՊԱՐԱԿ ԵԼԱԻ

"ARMENIE IMMORTELLE"

"ԱՆՄԱՀ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ"

DISQUE VOGUE
33 tours, 30 cm.
No MC 20162
VOLUME 4

Հայ տոհմիկ ոսմանիթիֆ երաժշտութեան չորրորդ սկաւառակը No MC 20162

Առաջին անգամ ըլլալով STÉOROPHONIQUE *պատրաստութեամբ*

Ցղացում եւ դեկավարութիւն ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆի

Կը պարունակէ 15 կտոր· 45 վայրկեան տեւողութեամբ

Մասնակցութեամբ Փարիզի Հայկական երգչախումբի *եւ մեծ նուագախումբի մը*

1·— Ծաղկիր Ազատ իմ հայրենիիֆ , 2·— Զոյգ աչեր, 3·— Զանգեզուր , 4·— Սիրուն մանիշակ, 5·— Չեմ կրնա խաղա, 6·— Հնծւորուհիիֆ, 7·— Գարուն ա, 8·— Խումար, 9·— Համով աղջիկ, 10·— Տասնըչորս, 11·— Զուարթ գիւղացիիֆ , 12·— Իմ եարի բոյը, 13·— Վարդով պար , 14·— Փինկէօլ, Հով լինի:

Երգարանով միասին ստանալու համար դիմել ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆի, 14, Rue Petit, Paris Tél. : BOT. 99-22 *եւ եկեղեցւոյ դիւանատունը·*

Գումարի համար առաքում խնամուած ծրարով, contre remboursement Գին 2900 ֆրանգ

ՅԱՐԱՏ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց. 22 Ն. Ֆր.

Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ՇԱԲԱԹ 16 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

SAMEDI 16 JANVIER 1960

36ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8698 — 36EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4499

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

Համայնավար կուսակցութեան Կեդրոնական Կոմիտէն Կիրակի օր հրատարակութեան տուաւ կարեւոր զեկոյց մը, « Կուսակցութեան պրոպագանդի խնդիրները ներկայ պայմաններուն մէջ » խորագրին տակ, որ կը հաստատէ թէ « յեղափոխութենէն քառասուներկու տարի վերջ խորհրդային բնակչութեան ամբողջ խաւեր զերծ կը մնան տակաւին կուսակցութեան ազդեցութենէն » (Լը Մոնտ, 12 Յունուար):

Զեկոյցը խիստ քննադատութիւն մըն է՝ ուղղուած կուսակցութեան քարոզչական մեքենային դէմ: Գրաւոր եւ բանաւոր պրոպագանդի պաշտօն ունեցող շրջանային սպասարկութիւնները (Ագիտ-Պրոպ) խստիւ կը դատափետուին անոր համար, որ պէտք եղած ուժգնութեամբ չեն կրցած պայքարիլ այն ազդայնական ձգտումներուն դէմ, որոնք երեւան եկած են ոչ-ռուս Հանրապետութեանց բնակիչներէն մէկ մասին մէջ:

Համայնավարութիւնը չորս տասնեակ տարիներէ ի վեր խորհրդային քաղաքացիներու հոգիէն չէ կրցած արմատախիլ ընել ազդայնական դաղափարները: «Մի-«ազդայնականութիւն» եւ «սոցիալիզմ ու կոմմունիզմ կառուցել» ու բոլոր քարոզութիւնները մնացեր են ձայն բարբառոյ յանապատի:

Միայն ազդայնական ոգին չէ որ արթընցած է յայնկոյս երկաթէ վարագոյրին: Կրօնքն ալ սկսած է ի պատուի դառնալ: Անաստուածութեան քարոզիչները չեն յաջողած իրենց առաքելութեան մէջ: Խորհրդային Միութեան մէկ ծայրէն միւսը շատցած ենհաւատացեալները:

Միւս կողմէ նաեւ հաւաքական տնտեսութեան դրութիւնը բոլորովին սնանկացած է: Հակառակ տարիներու երկար փորձին, մարդիկ չեն կրցած համակերպիլ կոլխոզներու եւ սովխոզներու կեանքին: Զգտում կայ անհատական անկախ գործի տէր դառնալու, ամէն ոք իր նախասիրած ճիւղին մէջ:

Ինչպէս կը մատնանշեն իրազեկներ, դատարկապորտութիւնն ու «խուլիգանութիւն»ը մտահոգիչ համեմատութիւններ ստացած են Խորհրդային Միութեան մէջ: Կեդր. կոմիտէի քննադատական սլաքները կ՝ուղղուին «Մարքսիզմ – Լենինիզմի հիմնարկութեան», կուսակցութեան Կեդր. Կոմիտէին կից Բարձրագոյն վարժարանին եւ Ընկերային գիտութեանց կաճառներուն, որոնք վերացական խնդիրներու մասին կը գրեն ու կը խօսին, առանց հետաքրքրուելու զանգուածներու իրական կեանքով:

Վերջ տալ «քաղաքական շաղակրատութեանց» կը պատգամէ կեդրոնական կոմիտէին զեկոյցը, որ կը հրահանգէ համայնավար քարոզիչներուն այսուհետեւ աւելի քիչ խօսիլ « մարքսեան փիլիսոփայութեան» մասին եւ զանգուածները կրթել այն ձեւով, որ անոնք աւելի շուտ եւ աւելի լաւ աշխատին: Անոնց մէջ հրահրել «աշխատանքի ճաշակը՝ իբրեւ կենսական պահանջ մը»:

Առանց լուրջ աշխատանքի, պիտի վրտանգուի եօթնամեայ ծրագիրը, որուն վրայ մեծ յոյսեր դրած է Խրուշչեւ:

« Որ ոչն գործիցէ եւ կերիցէ մի՛ » սկզբունքն է որ առաջնորդ պէտք է ըլլայ խորհրդային քաղաքացիին: Քարոզիչները պէտք է հասկցնեն աշխատաւորներուն, որ կարելի չէ ապրիլ ընկերութեան հաշուոյն՝ առանց փոխարէնը բան մը տալու անոր:

Ծանր տագնապի մատնուած է համայնավարութիւնը Խորհրդային Միութեան մէջ:

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՎԱՐՉԱՊԵՏ ԽՐՈՒՇՉԵՒԻ

ԶԳԱՅԱՑՈՒՆՑ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ԳԵՐԱԳՈՅՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻ ԱՌՋԵՒ

ԿԱՐՄԻՐ ԲԱՆԱԿԷՆ 1·200·000 ԶԻՆՈՒՈՐ ՆԵՐ ՊԻՏԻ ԱՐՁԱԿՈՒԻՆ

«ՍԱՐՍԱՓԱԶԴՈՒ» ՆՈՐ ԶԷՆՔ ՄԸ, ՈՐ « ԱՆՀԱՒԱՏԱԼԻ» ՈՒԺ ՈՒՆԻ

Խորհրդային թիւ 2 պարագլուխը, Անաստաս Միկոյեան բովանդակ աշխարհի ուշադրութեան կը յանձնէր Վարչապետ Խրուշչեւի խօսելիք ճառը, շեշտելով թէ բացառիկ կարեւորութիւն ունէր ան, ներքին թէ արտաքին աշխարհներու համար:

Արդարեւ, Խրուշչեւ երեք ժամ տեւողութեամբ ճառ մը խօսեցաւ Գերագոյն Խորհուրդի ժողովին մէջ, անդրադառնալով զինաթափութեան, ներքին կացութեան եւ ձեռք առնուելիք միջոցներուն:

Ինչպէս կը սպասուէր, կարմիր պարագլուխը չմոռցաւ հրթիռներու մարզին մէջ խորհրդային գիտնականներուն գրտած մեծ յաջողութիւններուն մասին խօսիլ, միաժամանակ անդրադառնալով բոլորովին նոր զէնքի մը պատրաստութեան:

Խ. Միութիւնը, ըսաւ ան, ցոյց տուաւ թէ նպատակ ունի արտասահմանի զինուորական իր խարիսխները լուծարքի ենթարկելու եւ զինաթափութեան ձեռնարկելու ոչ թէ խօսքով, այլ՝ գործով:

« 2·140·000 զինուորներ արձակած էինք արդէն. մեր բանակները պարպեցինք Ռումանիայէն, Արեւելեան Գերմանիոյ մեր ուժերը պակսեցուցինք, ինչպէս նաեւ Լեհաստանի եւ Հունգարիոյ խորհրդային զինուորներուն թիւը » յայտարարեց Խրուշչեւ:

Կէս ժամուան դադարէ մը ետք Վարչապետը շարունակեց իր ճառը, միշտ մնալով զինուորական հարցին մէջ:

« Կը մտածենք դարձեալ պակսեցնել մեր զինեալ ուժերուն թիւը, 16 – 17 միլիառ ռուբլիի խնայողութիւն մը ընելով: Խ. Միութեան նախարարաց խորհուրդը կ՝առաջարկէ 1·200·000 զինուորներ տուն ճամբել, ընդհանուր զինաթափութեան համար ըրած մեր առաջարկէն բոլորովին անկախ »:

Այս առթիւ Խրուշչեւ յիշեցուց թէ արեւմտեան երկիրները առաջարկած էին որ Խ. Միութիւնը իր զինուորներուն թիւը իջեցնէ 2·500·000ի, որմէ ետք աւելցուց. — Արդ, մեր նոր որոշումին գործադրութեամբ 2·423·000 զինուոր պիտի ունենանք, այսինքն՝ Արեւմտեաններու առաջարկածէն աւելի քիչ:

«ԱՆՀԱՒԱՏԱԼԻ » ԶԷՆՔ ՄԸ

« Անհրաժեշտ քանակութեամբ հիւլէական զէնքի պահեստ ունինք, բայց այնքան ատեն որ հիւլէական եւ ջրածին ռումբերու արգիլման շուրջ համաձայնութիւն պիտի չգոյանայ՝ ստիպուած ենք շարունակել անոնց արտադրութիւնը: Օդային եւ ծովային ուժերը, ռազմական տեսակէտէն կորսնցուցին իրենց այժմէութիւնը՝ արդի թէքնիքին պատճառով: Սկսած ենք արդէն ռմբարձակ օդանաւերու արտադրութիւնը պակսեցնել եւ հաւանական է որ ամբողջութեամբ դադրեցնենք: Սուզանաւերը, անշուշտ, հետզհետէ աւելի կարեւոր դեր մը կը խաղան, իսկ նաւատորմիզը օրէ օր կը կորսնցնէ իր կարեւորութիւնը »:

Այնուհետեւ Վարչապետը շարունակեց. — Մեր սպառազինումը կը կեդրոնացնենք հիւլէական հրթիռներու վրայ, կատարելագործելով: Բայց այսօր, ընկերներ, երեսփոխաններ, մենք կրնանք ըսել. ունինք սարսափազդու զէնքեր, բայց այն որ պիտի պատրաստուի, այսինքն այն զէնքը որ գիտնականներու թղթածրարին մէջ է, անհաւատալի է:

Մեր զինեալ ուժերը այնպիսի սպառազինում մը ունին, որ աշխարհի ոչ մէկ բանակը ունեցած է՝ պատմութեան ընթացքին:

Զգայացունց այս յայտարարութենէն ետք, խորհրդային պարագլուխը խօսեցաւ հիւլէական փորձերու մասին:

« Այն կառավարութիւնը որ պիտի վերսկսի հիւլէական իր փորձերը, ծանր պատասխանատուութիւն մը պիտի առնէ իր վրան: Աւելի քան մէկ տարիէ ի վեր աշխարհ մոռցած է հիւլէական եւ ջրածին ռումբերու պայթումները: Այս պարագան յոյս ներշնչեց ժողովուրդներուն: Բայց, Դեկտեմբեր 29ին Միացեալ Նահանգները յայտարարեցին թէ կրնան վերսկսիլ իրենց փորձերը: Ներկայ կացութեան մէջ ասիկա կը նշանակէ թէ երբ ժողովուրդ մը նման փորձերու ձեռնարկէ, ուրիշներ ալ կրնան ընել նոյն բանը: Հետեւաբար, ցաւալի փորձերու արշաւ մը պիտի սկսի: Ճիշդ այս պատճառով կ՝առաջարկենք որ Ժընեւի մէջ ստորագրուի համաձայնագիր մը՝ բոլոր փորձերը արգիլելով:

« ՆԱԽԱՅԱՐՁԱԿԸ ՊԻՏԻ ԲՆԱՋՆՋՈՒԻ ».

Հիւլէական այնքան ռումբեր ունինք եւ փոխադրական այնքան կատարելագործուած միջոցներ, որ, ո՛վ որ ալ ըլլայ Խ. Միութեան դէմ յարձակում գործող երկիրը, կրնանք բնաջնջել զայն երկրի վրայէն: Նոր պատերազմի մը պարագային բոլոր երկիրներն ալ պիտի վնասուին: Մենք ալ պիտի ենթարկուինք մեծ վնասներու, բայց Արեւմուտքն է որ պիտի կրէ ծանր հարուածը: Այդ պիտի ըլլայ իր վերջին պատերազմը եւ դրամատիրութեան վախճանը:

Անհաւանական չէ, որ Արեւմտեանները օր մը հասնին մեզի՝ հրթիռներու պատրաստութեան մարզին մէջ: Միացեալ Նահանգները կը յայտարարեն թէ հինգ տարիէն կրնան հասնիլ մեր ետեւէն: այց, Ամերիկացիները, իրե՛նք ալ դիտեն եւ կ՝ըսեն թէ այդ ժամանակամիջոցի ընթացքին մեր ձեռքերը կապած պիտի չնստինք:

Պէտք է մտածենք անակնկալ յարձակումի մը մասին: Պէտք չէ մոռնալ սակայն, թէ անակնկալ ոչ մէկ ռմբակոծում կրնայ փճացնել ջրածին ռումբի մեր պահեստները եւ մենք միշտ կրնանք պատասխանել նախայարձակին կամ նախայարձակ խմբակին:

«ՏԸ ԿՈԼ, ՔԱՋ ՄԱՐԴ ՄԸ »

Ճառին վերջին մասը յատկացուած էր արեւմտեան զեկավար դէմքերու: Տըլըսի քաղաքականութիւնը քննադատելէ եւ Հիթլերի մասին ծանր բառերով արտայայտուելէ ետք, Խրուշչեւ ըսաւ թէ Ատընաուըր դաս չէ առած Հիթլերի պատմութենէն: Բայց, աւելցուց ան, եթէ նոր պատերազմի մը ձեռարկէ, Գերմանիա այս անգամ «ոչ թէ պիտի ջախջախուի Մոսկուայի կամ Սթալինկրատի դուռներուն առջեւ, այլ՝ իր հողերուն վրայ »:

Խրուշչեւի կարծիքով Արեւմտեան Գերմանիոյ քաղաքականութիւնը վտանգաւոր է, այնքան վտանգաւոր՝ որ կրնայ երրորդ Աշխարհամարտի մը դուռ բանալ:

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՄԱԼԻՆՈՎՍՔԻ.- ՄԵՐ ՀՐԹԻՌՆԵՐԸ ԿԱՐԵԼԻ ՉԷ ՎԱՐ ԱՌՆԵԼ

Խորհրդային Պատերազմական նախարար եւ զինեալ ուժերու հրամանատար մառեշալ Մալիոնվսքի նոյնպէս խօսեցաւ Գերագոյն Խորհուրդի ժողովին մէջ, մասնաւորապէս ծանրանալով պատերազմական հարցերու վրայ. — Խ. Միութիւնը ներկայիս ունի միջերկրային հրթիռներ, որոնք գործածելի են եւ կըրնան հարուածել որեւէ թիրախ, ինչ հեռաւորութեան վրայ ալ ըլլայ ան. մեր հրթիռները թռիչքի ընթացքին կարելի չէ վար առնել, ըսաւ ան, եւ շարունակեց.

« Այս հրթիռները ի վիճակի են ռմբակոծելու թշնամի հողամասը՝ երկու միլիոն թոն սովորական ռումբ տանելով իրենց հետ. այն ռումբերէն՝ որոնք գործածուեցան Բ. Աշխարհամարտի ընթացքին: Հարիւրեակ մը այս հրթիռներէն, շեշտեց Մալինովսքի, 300·000էն 500·000 քառ. քիլոմեթրի շրջան մը մոխիրի կրնան վերածել »:

Պատերազմական նախարարը ըսաւ թէ Խ. Միութեան դէմ ըլլալիք որեւէ պատերազմի համար անհրաժեշտ պատրաստութիւնները ունին, մինչեւ իսկ սկսած են պատրաստուիլ անակնկալ յարձակում մը դիմագրաւելու համար:

Մալինովսքի շեշտեց նաեւ Խրուշչեւի յայտարարութիւնը, թէ զինուորներուն թիւը պիտի իջնէ 2·423·000ի, բայց, աւելցուց ան, հրթիռներու գործածութիւնը անոնց տեղը լիովին կը լեցնէ:

Մառեշալը աւելցուց թէ խորհրդային հրթիռներուն անսխալականութիւնը ապահով է. այսօր որեւէ ուղղութեամբ հրթիռներ կարելի է արձակել, վստահ ըլլալով որ անոնք պիտի հասնին իրենց թիրախին:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԹՈՒՐՔԻՈՅ մէջ երկու լրագրողներ 13 ամիս բանտարկութեան եւ 333 ոսկի տուգանքի դատապարտուեցան, որովհետեւ նախատական նկատուած յօդուած մը հրատարակած էին Զօնկուլտախի քաղաքապետին հասցէին:

ՆԱԽԱԳԱՀ ԱՅԶԸՆՀԱՈՒԸՐ երկու երինջ եւ մէկ ցուլ նուէր ղրկեց Վարչապետ Խրուշչեւի:

ԿԻ ՄՈԼԷ խօսք առնելով վիճաբանական ժողովի մը ընթացքին յայտարարեց թէ տը Կոլի Ատլանտեան քաղաքականութիւնը սխալ է: Նախարարը շեշտեց. — « Տը Կոլի դիրքը Ատլանտեան Ուխտի նկատմամբ սխալ է, կը վախնամ որ ներկայիս դաշնակիցներու կապերը խզուին եւ չունենանք այլեւս հարկ եղած միասնականութիւնը խորհրդային աշխարհին դէմ » : Ընկերվարական կուսակցութեան ընդհ. քարտուղարը աւելցուց. — Եւրոպայի մէջ կը տեսնենք գերմանական հարցին լուծման միջոցը: Գիտեմ որ գերմանատեաց ըլլալը նորութիւն է: Բայց դիւրին ատելութիւն մը խենդութիւն է: Գերմանիան պէտք է մտնէ զինքը գերազանցող ամբողջութեան մը մէջ:

ՈՒՈՇԻՆԿԹԸՆԻ խորհրդային դեսպան Մենշիքով տեսակցութիւն մը ունեցաւ Նախագահ Այզընհաուրի հետ, որմէ ետք յայտարարեց թէ զեկոյց մը պիտի հրատարակուի:

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ Վարչապետ Ատընաուըր պատասխանեց Խրուշչեւի վերջին նամակին՝ Պերլինի հարցին շուրջ. Վարչապետին պատասխանը յայտնի չէ:

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ Արտաքին չորս նախարարները Ապրիլի կիսուն ժողով մը պիտի դումարեն Ուոշինկթընի մէջ:

ՄԵԾԵՐՈՒ ԺՈՂՈՎԷՆ առաջ Վարչապետ Ատընաուըր պիտի երթայ Ամերիկա, Ճափոն եւ Անգլիա, քաղաքական կարեւոր խօսակցութիւններ ունենալու համար:

ՀԱՅ ԱՐՈՒԵՍՏԻՆ

ՀՆԱԳՈՅՆ ԱՂԲԻՒՐՆԵՐԸ

Մեծ կարեւորութիւն ունի ինչ որ պեղումները երեւան բերին, 1950 – 1951ին, Արին բերդի մէջ, — հսկայ պալատ մը, ուր կը գտնուին ճերմակի վրայ կարմիրով եւ կապոյտով գծուած որմանկարներ, որոնք կը ներկայացնեն երեք ծոփորներ, վերինը՝ տերեւներով վարդաձեւ զարդեր, գոց շրջանակի մը մէջ, երկրորդը (մէջտեղինը) արմաւենեակներ, իսկ վարինը՝ զարդական մոթիֆներով պսակներ: Հետաքրքրական է որ նոյն պալատին մէջ կը գտնենք որմանկարի ծոփորներ, որոնք կը ներկայացնեն կենաց ծառ մը՝ աջին եւ ձախին ունենալով Առաջաւոր Ասիոյ արուեստի այնքան ծանօթ թեւաւոր ոգիներու կերպարներ՝ արծիւի գլուխներով: Այս ոգիներուն առընթեր կը գտնենք նաեւ երկար շարքերով նկարուած զանազան կենդանիներ:

1952 – 1956 տարիներու պեղումներուն ընթացքին, Արին Բերդի մէջ երեւան ելաւ ընդարձակ սրահ մը, որու ձեղունը իր ատենին կը յենուր փայտէ 30 սիւներու վրայ, որոնց միայն քարէ հիմը կը մնայ այսօր:

Արին Բերդը Ուրարտուի վարչական կեդրոնն էր Անդրկովկասի մասին մէջ: Այս կեդրոնը աւելի ետքը փոխադրուեցաւ Կարմիր Բլուր: Այստեղ կանոնաւոր պեղումներ կատարուեցան 1939ին, Պիոտրովսկիի ղեկավարութեամբ: Սակայն ընդհատուեցան 1941ին, իբրեւ հետեւանք պատերազմին: Հազիւ կարելի եղաւ վերսկսիլ 1945ին, եւ այնուհետեւ շարունակուեցան առանց ընդհարումի, մինչեւ այսօր:

Այս պեղումները հետաքրքրական յայտնութիւններ ընծայեցին Հայաստանի հնախօսներուն: Այսպէս երեւան բերուեցաւ Ուրարտուի կառավարիչին պալատը, որ ունէր մօտաւորապէս 120 սենեակ, ոմանք մինչեւ 30 մեթր լայնքով եւ 10 մեթր բարձրութեամբ: Երկյարկանի այս պալատին կեդրոնական մասին, ինչպէս նաեւ Արին Բերդի մէջ, գտնուեցան բեկորներ վերի յարկի պատերուն որմանկարներէն, որոնք կը ներկայացնեն զարդաձեւեր, թեւաւոր ոգիներու կամ աստուածներու կերպարներ, կենաց ծառը, արմաւենեակներ եւ նուռեր: Այս շէնքերուն թէ որմանկարը, թէ զարդական տարրերը կը յիշեցնեն Ասորեստանեան ճարտարապետութեան յիշատակարաններուն ոճը:

Այստեղ պէտք է կանգ առնեմ Գառնիի պեղումներուն վրայ, որ Տրդատ թագաւորի ժամանակէն հին հայ թագաւորներու բնակավայրն էր: Վաղուց յայտնի էր, որ Գառնիի մէջ կը գտնուէր, Ա. դարուն, հայկական հին տաճար մը, որ կը համապատասխանէ Մուսասիրի ուրարտական տաճարին ճարտարապետութեան:

Խորհրդ. Միութեան մեծ պատմագէտները, Բունիատով, Տրեվեր, ինչպէս Մանանդեան, մեծ հետաքրքրութիւն ցոյց տուած են ու կը խօսին այս տաճարին մասին, որու պատերուն վրայ կը գտնուի Տրդատ թագաւորին յունարէն մէկ արձանագրութիւնը: Մուսասիրի տաճարը կառուցուած է Թ. դարուն վերջերը կամ Ը. դարուն սկիզբը (Քրիստոսէ առաջ), ուրարտական շրջանին, եւ ուրախալի դիպուածով մը անոր բարձրաքանդակ վերարտադրութիւնը կը գտնենք Ասորեստանի թագաւոր Սարգոն Բ.ի պալատին մէջ:

Ըստ այս բարձրաքանդակին, տաճարին ճակատամասը կը ներկայացնէ սիւնաշարք մը, որու սիւները չունին խոյակներ, ոչ ալ հիմք: Այս կառոյցը նմանութիւններ ունի Փոքր Ասիոյ ճարտարապետութեան հետ եւ իր ազդեցութիւնը ունեցած է հին Յունաստանի տաճարներու ճարտարապետութեան վրայ: Երբ Գառնին դարձաւ հայ թագաւորներու բնակավայր, հին ուրարտական տաճարին տեղւոյն վրայ հաւանաբար բարձրացաւ, Բ. դարուն (Քրիստոսէ առաջ), Գառնիի հռչակաւոր տաճարը, որ աւերակի վերածուեցաւ հազիւ ԺԷ. դարուն:

Երբ ուզենք ներկայացնել ուրարտական քանդակագործութիւնը, ամէն բանէ առաջ պէտք է ըսենք թէ Ասորեստանեան աղբիւրները կը մղեն հաւաստելու որ Մուսասիրի այս տաճարին մէջ գտնուած են պրոնզէ մեծ արձաններ, ինչ որ հաւանական է, քանի որ այնտեղ գտնուեցան մեծ թիւով պրոնզէ կամ թրծուն հողէ արձանիկներ, որոնք իրենց ձեւերով կը յայտնէին առաջացած արուեստ մը: Այսպէս պէտք է յիշենք պրոնզէ արձանիկ մը, որ կը ներկայացնէ պատերազմի աստուածը, Տեշուբ, ձեռքը կացին մը բռնած՝ իր խորհրդանշանը, (ինչպէս այն ցուլերը զորս յաճախ պիտի տեսնենք, իբր խորհրդանշան ներկայացուած՝ ուրարտական արուեստի առարկաներուն վրայ): Տեշուբի արձանիկը գտնուեցաւ Կարմիր Բլուրի մէջ, նկարագրութիւնը՝ Մէյէրի գերմաներէն աշխատութեան մէջ, — Ուրարտական բերդաքաղաքը, Տեշեբա, Երեւանի մերձակայքը, տպ. 1952ին: Տուշպայի (Թոփրաք Քալէ) պեղումներուն մէջ գտնուեցան պրոնզէ արձանիկներ, որոնք կը ներկայացնեն թեւաւոր եւ մարդագլուխ չորքոտանի կենդանիներ, թեւաւոր մարդու պատկերներ ներկայացնող ոգիներ, սակայն թռչունի գլուխով, սովորաբար արծուի, կամ կենդանիներու վրայ ոտքի կեցած աստուածութիւններ: Մարդոց եւ կենդանիներուն գլուխները շինուած էին ճերմակ քարէ, իսկ մարմինը ծածկուած էր ոսկիի բարակ խաւով մը:

Կ. ՊԸՆԸՑԵԱՆՈՒ

(2)

ԱՐԺԷՔԱՒՈՐ ՍԱԼ ՄԸ

Հայկական արժէքաւոր սալ մըն է, որ լոյս տեսած է երաժիշտ Կ. Ափրիկեանի խնամքով եւ ղեկավարութեամբ, Սիփան-Կոմիտաս երգչախումբի ձայնական եւ Շութօ նուագախումբի գործիական կատարումով:

Պարկեշտութեան ապացոյց է օրը օրին քննադատել գեղարուեստական արժէքէ զուրկ սալ մը կամ լռութեամբ անտեսել: Այդպէսով մամուլը զգուշացուցած կ՚ըլլայ անփորձ կամ միամիտ ազգասիրութենէ տարուած ընթերցողը, որ գնորդն ըլլայ անյաջող սալի մը եւ ակամայ քաջալերողը՝ յանուն արուեստի կատարուած առաւելապէս շահադէտ ձեռնարկներու:

Իսկ արժէքաւոր սալ մը, ինչպէս վերջերս Ափրիկեանին պատրաստածը, հանրային գովքի յապաղումէն չի տուժեր: Ընդհակառակն: Ընդունելի կարծիք մը յայտնելու համար, որոշ ատեն մը ետք միայն, եւ այդ շրջանին՝ նոյն սալը ստէպ մտիկ ընելով, կարելի է խուսափիլ առաջին եւ միակ ունկնդրութեան մը սովորաբար ձգած թեր ու դէմ անհարազատ տպաւորութենէն:

Հայ արուեստի գործին համար «հայկական է՝ պատուական» նշանաբանով յետադէմ եւ աժան ազգասիրութեան անհաղորդ ենք, բուռն կերպով եւ ամենայն գիտակցութեամբ:

Այս խստապահանջ եւ արուեստասէր ըմբռնումով՝ սալն ունկնդրող եւ դատող ուէ լուրջ երաժշտասէր չի կրնար չգնահատել անոր արժէքաւոր կողմերը:

Բազմերգ երեսներով երկարատեւ սալի մը յաջողութիւնը կամ ձախողութիւնը, ամէն բանէ առաջ, կախում ունի երեք հիմնական մասերու առաւել կամ նուազ յաջող գործադրութենէն, — յայտագրի ճաշակաւոր ընտրութիւն, մեկնարկութեան հարազատութիւն եւ անթերի արձանագրութիւն:

Հազիւ քանի մը ակօսի ընդհատումով իրարու յաջորդող՝ երգերու գոյնի եւ կշռոյթի միօրինակութենէն կամ անհանդուրժելի հակադրութենէն խուսափելու համար, անհրաժեշտ է անոնց ընտրութիւնը կատարել երաժշտական նուրբ ճաշակով, գիտութեամբ եւ զգայնութեամբ: Այս առաջին գլխաւոր պայմանը կը լրացընէ Ափրիկեանի սալը, մէկ կամ երկու բացառութեամբ, իր տասնըմէկ հատընտիր խմբերգներով, նուագախումբի եւ մեներգի բաժիններով:

Մեկնարկութեանց հարազատութիւնը, ձայնական եւ գործիական համախումբը առաջնորդողին հասունութեան չափանիշն է: Ընդհանուր առումով, Ափրիկեանի նախընտրած մեկնարկութիւնները նպաստաւոր են իր տարուէ տարի հասունցող երաժշտական խառնուածքին, իր ճպոտին բծախնդրութեան, մեկնարկած հեղինակներուն գործը պարտաւոր հաւատարմութեամբ վերլուծելու ջանքին եւ նոյնութեամբ վերարտադրելու նախանձախնդրութեան:

Արձանագրութիւնը խնամուած եւ մաքուր, զերծ է հապճեպով պատրաստուած, ժամանակի կամ դրամի խնայողութեան համար անոր որակը զոհող սալերու ընթացիկ թերութիւններէն: Ամէն ունկնդիր պիտի հաստատէ այս կարեւոր կէտը, եթէ դիտէ իր սալադարձ գործիքին սուր եւ թաւ հունչերու համեմատութիւնը եւ նուագի ուժգնութիւնը կանոնաւորել, ըստ երգի սեռին: Որեւէ սալի համար, այդ գիտակցութեամբ եւ կանոնաւորումով միայն կարելի է հաւատարիմ կերպով վերարտադրել եւ լրիւ վայելել՝ արձանագրութեան մը սկզբնական արուեստագիտական լիութիւնն ու երաժշտական նրբերանգները:

Ափրիկեանի սալին մէջ ականջառու կողմ մըն է, ձեւով եւ ոճով դասական, երգերուն անձնապէս տուած նուագախմբային մշակումն ու յաւելուածը:

Մանրախօսին դիմաց ընդհանրապէս կեդրոնախոյս՝ երգչախումբի ձայները նուագախումբով մը շրջանակելով, անշուշտ, կարելի կ՚ըլլայ արձանագրութիւնը աւելի կուռ եւ լեցուն կատարել: Բայց թէ մեր ժողովրդ. երգերուն գրեթէ աշուղային ինքնայատուկ ձայնաշարը, հայ երգին զմայլելի պարզութիւնը՝ իր անգերազանցելի գրչէն հոսեցնող Մեծն Կոմիտասի մը անոր վերապահած գիտակից եւ կամաւոր գեղեցիկ մերկութիւնը, ուէ հեղինակի զուտ ձայնական շարադրութիւնը ի՞նչ կը շահի կամ կը կորսընցնէ նուագախմբային յաւելուածէ մը, ասիկա թեր ու դէմ եւ մնայուն գեղարուեստական վէճի նիւթ մըն է միջազգային երաժշտական աշխարհին համար:

Իր ամբողջութեանը մէջ յաջող այս սալին երգ առ երգ վերլուծումը, անհատական նախընտրութեանց տեսակէտով, կրնայ բնականաբար որոշ տարակարծութիւններ ալ ներշնչել:

Ոմանք կրնան աւելի արեւոտ, ուրախ եւ առոյգ շեշտերով երեւակայել «Կալի Երգ« մը. եւ ծանրացուցիչ դատել ներմուծուած անտիպ եղանակի բաժինը: Ուրիշներ պիտի նախընտրեն «Հայկական պարերը» լսել՝ կշռոյթով աւելի նազելի եւ գործիական արտայայտութեամբ աւելի օդապար: Սիրող սիրտ մը ծակող գընդակի հարուածը, նոյնիսկ «Երազ» երգի մը մէջ, աւելի ցնցիչ կարելի է ակնկալել: Աւելի նազ եւ իղձ սպասող կրնայ ըլլալ «Նիննամ – Հօ՛յ Նար» ջահելներու երկսեռ սիրերգի մը մէջ:

Բնականաբար ամէն արուեստի մէջ եւ ամէն արուեստագէտի համար, անկարելի է գոհացնել ամէնուն անձնական ճաշակը՝ նոյն չափով եւ ձեւով: Կարեւորը մեծամասնութեան մը գեղարուեստական վայելքը, թռիչքն ու ապրումը ապահովելուն մէջ է. եւ այս տեսակէտով յաջողած է լոյս տեսնող սալը:

Իր ամբողջութեանը մէջ հայ երգը արժէքաւորող սալ մըն է որ կրնանք, ճակատաբաց, օտարին ալ ներկայացնել:

Կ. Մ. ԱԼԷՄՇԱՀ

ՄՈՌՑՈՒԱԾ ԷՋԵՐ

Ց՚ՊԱՀԱՆՋ

Չնայելով որ ես հարուստ չէի, այսուամենայնիւ, Յուլիայի մայրը համաձայնուեց տալ ինձ իւր աղջկայ ձեռքը, երբ իմացաւ որ վերջինս սիրահարուած էր ինձ վրայ: Եւ որովհետեւ իրենք էլ միջոցներից զուրկ էին, ուստի վեցերորդ դասատան ուսումը բաւական համարուեց օրիորդի համար եւ ամառնային մի գեղեցիկ օր մենք պսակուեցանք:

« Գուցէ դուք կը կամենայիք որ, իբրեւ միջանկեալ, ես նախ պատմէի ձեզ թէ՝ ի՞նչպէս ծանօթացանք մենք, ի՞նչպէս սիրեցինք իրար, ի՞նչ ձեւով սիրոյ առաջին խոստովանութիւնն արինք, եւն., եւն., բայց դրանք աւելորդ են: Մենք էլ սիրեցինք այնպէս, ինչպէս ուրիշները: Եւ թէպէտ ամէն սիրող չի խոստովանել ձեզ այդ, առարկելով որ իւր սէրը բոլորովին ուրիշ, կամ նոյնիսկ եզակի եղանակով է ծնունդ առել եւ զարգացել. թէ իւր սիրահարութիւնը բանաստեղծներից երգուելու արժանի պատմութիւն է ունեցել եւն., բայց այդ ամէնը երեւակայութիւն է: Սիրոյ հիւանդութեամբ, առ հասարակ մարդիկ վարակւում են միատեսակ: Պատահում է, ի հարկէ, որ մենք տենդը սաստիկ է լինում, կամ երկարատեւ, իսկ միւսինն՝ ընդհակառակն, այսուամենայնիւ հիւանդութեան հետեւանքը լինում է միեւնոյնը: Ուրեմն այդ մասին չերկարելով հանդերձ, պիտի խոստովանիմ որ ես, արդարեւ, երջանիկ էի Յուլիային ընտրելով: Բացի իւր բարութիւնն ու աննման գեղեցկութիւնը, նա էր, միեւնոյն ժամանակ, սիրող ամուսին, հաւատարիմ ընկեր, շնորհալի տանտիկին, իսկ ծանօթների շրջանում՝ կենցաղագէտ այցելու եւ հաճելի խօսակից: Այն մի քանի տարիները, որ ես ապրեցի նրա հետ, կազմում էին իմ կեանքի միակ երջանիկ շրջանը, որի մէջ, արդարեւ, չեմ յիշում մի օր՝ որ ես տխրած լինէի, կամ Յուլիայից վշտացած: Նա ամէն ինչ էր ինձ համար, ե՛ւ սէր, ե՛ւ կեանք, ե՛ւ հարստութիւն: Նրան ժառանգելով ես կարծում էի թէ՝ ժառանգել եմ արդէն աշխարհի բոլոր բարիքները միասին:

« Բայց այս ամէնը, ի հարկէ, միջանկեալ էր: Այժմ մեր զրոյցը շարունակենք:

« Ասացի որ մեր տան խօսակցութիւնն էլ յաճախ վերաբերում էր իմ խորհրդաւոր այցելուներին: Եւ իրաւ, ամէն անգամ, երբ վերադառնում էի ես ծառայութիւնից, Յուլիան դիմաւորում էր ինձ ժպտադէմ եւ թեւանցուկ անելով՝ քնքշաբար հարցնում.

— «Դեհ, ասա, սիրելիս, այսօր քանիսի՞ն ուրախացրիր:

« Եւ ես սկսում էի պատմել թէ՝ ո՞վ ունէր նամակ, ո՞վ ձեռնունայն վերադարձաւ, ո՞վ չերեւաց այդ օրը, կամ ի՞նչ նոր յաճախորդ լոյս ընկաւ:

« Այս զրոյցները այնքան էին սովորական դարձել որ Յուլիան, մինչեւ անգամ, տեսած չլինելով իմ այցելուներին, ճանաչում էր նրանց իրենց հասցէներով, կամ իմ նկարագրած արտաքինով: Ուստի եւ յաճախ այսպիսի հարցեր էր տալիս:

— « Ն. Պ. նամակ ունէ՞ր, թիւ 150ը չերեւա՞ց: Ծաւի աչքերով օրիորդը եկա՞ւ. սեւազգեստ այրին յաճախո՞ւմ է, իսկ բեխերը ներկած պարո՞նը. հապա փափլիկ դերասանուհի՞ն, եւն. եւն.:

« Ես, ի հարկէ, ինչպէս ասացի, գոհացնում էի նրա հարցասիրութիւնը լիուլի: Այս առթիւ, երբեմն, մեր զրոյցը երկարում էր եւ ես, խօսակցութեանս միջոցին, սկսում էի դատել, կամ ծաղրել մարդկանց, մեղարդելով մինին, արդարացնելով միւսին եւ վերջ ի վերջոյ գալիս այն եզրակացութեան՝ որ ամէն մարդ անշուշտ ունի մի գաղտնիք որ ծառայում է իւր ներքին, անհատական երջանկութեանը՝ ի վնաս իւր ընկերի կամ հարազատի բարօրութեան:

« Օ՛, որքան ծնողներ կան, բացագանչում էի ես, որոնք հրեշտակների տեղ են դնում իրենց զաւակներին եւ դրուատում նրանց հրապարակով, որքան ամուսիններ կան, որոնք առաքինութեան տիպար են համարում իրենց կանանց. կամ տիկնայք՝ որոնք ամուսիններին միակ հաւատարիմներն են ճանաչում աշխարհում... եւ սակայն դրանց բոլորին ճանաչում է փոստի նամակաբաշխը, նա գիտէ որ ամէնքն էլ գաղտնիքներ ունին, որ աղջիկը խաբում է մօրը, կինը՝ ամուսնուն, տղամարդն՝ իր կնոջը, այրին՝ հարազատին եւն., եւն., բայց խաբուածներից ոչ ոք դժբախտ չի համարում իրեն, որովհետեւ խաբուած լինելը չգիտէ ...:

« Եւ այս տեսակ մտածութեանց միջոցին, երբ դառնում նայում էի իմ Յուլիայի վրայ եւ տեսնում նրա խաղաղ նայուածքը, որի մէջ ասես իւր հոգւոյ անմեղութիւնն էր ցոլանում, կամ լսում նրա խելօք զրոյցները, որոնցով նա բարքերի ապականութիւնն էր դատափետում, ինքս ինձ հիանում ու փառք էի տալիս Աստծուն, որ նա արժանացրել է ինձ այնպիսի մի կնոջ, որ ամբողջ գլխով բարձր է իւր քոյրերից եւ որի վերաբերմամբ համարձակ կարող էի ասել՝ ահա՛ կին, որ արատ չունի, ահա՛ ամուսին, որով կարող եմ պարծենալ: Ա՛խ, ի՞նչ լաւ բան է հաւատը... Բացագանչեց կառավարիչը եւ գարեջրի գաւաթը վերցնելով՝ դատարկեց մի ումպով եւ ապա նորից լցնելով՝ առջեւը դրաւ ու շարունակեց:

ՄՈՒՐԱՑԱՆ

(7 Շար.)

ԼԵՀԱՍՏԱՆԻ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒՆ ՎԻՃԱԿԸ

Լեհաստանի գրողները «Բոկոտն ու տկլոր դատարկապորտնե՞ր են» եւ կամ «Նոր հարուստնե՞ր», որոնք ամէն գիշեր Վարշաւայի գիշերային զբօսարաններուն եւ գրական ակումբներուն մէջ շամբանեը կը կոնծեն ...

Այս երկու կարծիքներն ալ հաւասարապէս տարածուած են այն շրջանակներուն մէջ որոնք ուղղակի շփում չունին «գրագէտներու»ն հետ, եւ մտաւորականները իրենք իսկ տարակարծիք են, երբ հարց տրուի անոնց իրենց վիճակին մասին :

Այս հարցը ծագում առած է այնպիսի պահու մը, երբ Լեհաստանի ղեկավարները ձեռք առած են վճռական միջոցներ, երկրին տնտեսական վիճակը բարեկարգելու համար: Ձեռք առնուած վերջին միջոցները, անշուշտ, ուղղուած են գործաւոր դասակարգին դէմ, որոնք ուղղակի վնասուողները պիտի ըլլան :

Օրինակ, որակեալ աշխատաւոր մը, որ Վարշաւայի կարգ մը հաստատութիւններուն մէջ կը յաջողէր ցարդ զանազան աճապարարութեանց շնորհիւ իր արտադրութեան քանակը աւելի նշել տալ եւ կամ միջոցը կը գտնէր իր հաշւոյն յաւելեալ ժամեր արձանագրել տալու եւ այդպէսով կը ստանար երեք հազար զլոթիի ամսավճար մը, ներկայիս, երկրին տնտեսական վիճակը բարեկարգելու համար ձեռք առնուած կարգապահական միջոցներու պատճառաւ ստիպուած է աւելի ժամեր ընելով հանդերձ, ստանալ միայն վեց հարիւր զլոթիի ամսավճար մը:

Լրագրողները եւ ձայնասփիւռի պաշտօնեաները նոյնպէս նոր կարգադրութեանց զոհերը պիտի ըլլան: Ցարդ, կարգ մը խմբագրատուներու մէջ առանձնաշնորհեալ խմբագիրներ կը ստանային ամսական տասը հազար զլոթի, նոր կարգադրութիւնները որոշած են այդպիսիներուն սակը՝ 3 – 4000 զլոթի ամսական:

Նոր կարգադրութիւնները վէճերու առիթ տուած են լեհ մտաւորական շրջանակներուն մէջ: Հակասական կարծիքներ շրջան կ՚ընեն այն առնչութեամբ թէ՝ Լեհաստանի բնակչութեան մէկ կարեւոր մասը կ՚ապրի կեանք մը, որ վեր է իր նիւթական միջոցներէն:

Անշուշտ, ինչպէս ամէն տեղ, հոն ալ կան ճարպիկներ :

Եւ սակայն, եթէ դիւրին է գիտնալ թէ ճաշարանի սպասեակ մը կամ հանրակառքի գանձիչ մը ի՞նչ ճարպիկ միջոցներու կը դիմէ իր ապրելակերպը բարելաւելու համար, դժուար է սակայն ճշգրտօրէն ճանչնալ գրագէտի մը կամ լրագրողի մը ապրուստի աղբիւրները, որովհետեւ հեղինակի իրաւունքները անհաւասար բաժանման դրութեան մը ենթակայ են :

Այս հարցին մասին Վարշաւայի «Նովա Քիւլթուրա» շաբաթաթերթին մէջ Քրիզիսթոֆ Վոլիցքի ուսումնասիրութիւն մըն է ստորագրած, որ քիչ մը լոյս կը սփռէ հարցին վրայ :

« Լեհաստանի իրաւակարգը, կը գրէ Վոլիցքի, տակաւին չէ կրցած գտնել այն բաղձալի հաւասարակշռութիւնը, որ կարելիութիւն պիտի ընծայէր երկրին ղեկավարներուն, ինչպէս եւ նոյնինքն լեհ գրողներուն, պաշտպան կանգնիլ իրենց շահերուն »:

Արդարեւ, լեհ գրողի մը նիւթական հասոյթը կախում ունի իր արտադրութեան քանակէն: 1956 Յունուար 1էն ի վեր, Գրողներու Ընկերակցութեան անդամներէն ոմանք, թիւով 292, ոչինչ են հրատարակած: Անոնցմէ 317 հոգի հրատարակած են 1 – 3 գործեր : 137 ուրիշ գրողներ տուած են չորսէն ինը հատոր : Վերջապէս, 32 ուրիշ գրողներ, յաջողած են գրատուներու ցուցափեղկերուն մէջ ցուցադրել տասնեակ մը գործեր :

Հեղինակի իրաւունքը, որ կը տարուբերի 30·000էն 40·000 զլոթիի միջեւ, ընդհանրապէս հաշուուած է առաջին 10 հազար տպաքանակի մը վրայ :

Քննութիւն մը կատարելով, Պ. Վոլիցքի յաջողած է հաստատել թէ 307 հեղինակներ, որոնք կրցած են երկու տարուան ընթացքին հատոր մը միայն հրատարակել, միջին հաշուով կարողացած են շահիլ տարեկան 16·000 զլոթի, 137 ուրիշներ որոնք հրատարակած են երեք գործեր, իրենց տարեկան վճարը հասած է մինչեւ յիսուն հազար զլոթի: Այս գումարները համեստ վճարումներ են եւ որոնք, կարգ մը պարագաներու մէջ, ըստորագաս կը մնան գործարանի մէջ աշխատող գործաւորի մը ռոճիկէն :

Թէեւ նախապատերազմեան շրջանին հետ համեմատելով, ներկայիս Լեհաստանի մէջ մեծ ճիգ կը թափուի մշակոյթի աւելի լայն տարածում մը ձեռք ձգելու համար, սակայն, միւս կողմէ, միջակութիւնները աւելի են վարձատրուած նիւթապէս, քան իսկական գրական տաղանդները :

Այսպէս, ոստիկանական հասարակ վէպի մը հեղինակը շատ դիւրութեամբ ըստացած է 40·000 զլոթի հեղինակի իրաւունք, մինչդեռ յայտնի գրող Ժիւլիուս Սթրիժքովսքիի «Խաւարը կը ծածկէ երկիրը» գործը իրեն բերած է հազիւ 30000 զլոթիի գումար մը:

Թարգմանական մարզին մէջ նոյնն է վիճակը: Թովմաս Մանի «Տոքթէօր Ֆաուստ»ին լեհերէն թարգմանութեան համար թարգմանիչը էջ գլուխ ստացած է հազար զլոթի, մինչ Ֆրանսացի ոստիկանական վէպերու հեղինակ Կաստոն Լրուի «Դեղին Սենեակին Գաղտնիքը» վէպին թարգմանիչը իւրաքանչիւր էջի համար ստացած է 1710 զլոթի ...

Եւ սակայն, ամէնէն բարձր հեղինակի իրաւունք ստացողները կը մնան շանսոնիէնները, երգիծաբանները եւ մանկական գիրքերու հեղինակները: Այս մարզերուն մէջ ստացուած գումարները յաճախ կը հասնին 25էն մինչեւ 50·000 զլոթի ամսական :

Մէկ խօսքով, բոլոր արժանաւոր գրողները, այդ կոչումին իսկապէս արժանի հեղինակները, Լեհաստանի մէջ շատ հեռու են առատութեան կեանք մը ապրելէ : Ինչ որ կ՚ապացուցանէ թէ ղեկավարուած կամ առաւելապէս վաճառումի ձգտող մշակոյթի ձեւերու միջեւ՝ դժուար է գտնել միջին ճամբայ մը:

Թ. Ա. Թ.

ԱՄԱՆՈՐԻ ՀԱՆԴԷՍ

Ալֆորվիլի Կրթ. Հոգաբարձութեան կազմակերպած դպրոցական հանդէսը տեղի ունեցաւ 26 Դեկտեմբեր երեկոյան, Ռիւ Վոլթէր, հովանաւորութեամբ Կաթ. Պատուիրակ Ս. Եպիսկ. Մանուկեանի եւ պատուոյ նախագահութեամբ քաղաքապետ Պ. Պլէօզի :

Ուսուցչուհի Օր. Ա. Հազարեանի ղեկավարութեամբ եւ Տիկին Ա. Թագւորեանի դաշնակի մասնակցութեամբ՝ յիսունէ աւելի՝ երկսեռ աշակերտներ երգեցին նախ «Մարսէյեէզ»ը, «Ծաղկիր ազատ իմ հայրենիքը» եւ«Ով մեծասքանչ»ը:

Խօսնակ Պ. Զ. Մուրատեան իր հաճելի խօսքերով ոգեւորութիւն եւ խանդավառութիւն ստեղծեց եւ խօսքը տուաւ Պ. Կ. Գայիշեանի, որ Կրթ. Հոգաբարձութեան կողմէ, գրաւոր, հայերէն դասընթացքներու կարեւորութիւնը շեշտելէ ետք, կոչ ըրաւ ծնողքներուն, որ իրենց զաւակները Եշ. օրերը հայկական դպրոց եւ կիրակիները եկեղեցի առաջնորդեն :

«Հակառակ մեր թափած անխոնջ ջանքերուն աշակերտներու հազիւ վաթսունը միայն կ՚օգտուին »:

Ինչո՞ւ այս անտարբերութիւնը :

Ազգ մը իր լեզուով միայն կը ճանչցուի, սիրենք մեր սքանչելի լեզուն ու ճանչցնենք զայն մեր փոքրիկներուն :

Եթէ չէք ուզեր, որ այս ազգը յաւէտ կորսուի, զրկեցէք ձեր զաւակները հայ դպրոց, ուր անոնց պիտի աւանդուին Ազգ. Պատմութիւն եւ գրականութիւն :

Փարիզի Կրթ. Յանձնախումբի կողմէ Պ. Յ. Պօղոսեան Ֆրանսերէն լեզուով շնորհակալութիւն յայտնեց քաղաքապետ Պ. Պլէօզի, որ Ալֆորվիլի Հայութեան անհատական թէ հաւաքական բոլոր խնդրանքներուն միշտ գոհացում է տուած:

Պ. Պլէօզ իր կարգին համակրալից խօսքերով դրուատեց գաղութին օրինապահ, աշխատասէր եւ շինարար առաքինութիւնները եւ աւելցուց թէ ինչպէս միշտ Ֆրէժիւսի աննախընթաց աղէտին առթիւ իր բարոյական եւ նիւթական աջակցութեամբ սատար հանդիսացաւ :

« 13 տարիէ ի վեր ոչ թէ քաղաքապետ այլ մտերիմ բարեկամի մը հանգամանքով կը քաջալերեմ այս փոքրիկները, որոնք իրենց զմայլելի երգերով հիացում կը պատճառեն :

Հանդէսին պաշտօնական բաժինը վերջացած ըլլալով սկսաւ գեղարուեստականին բաժինը :

Հակառակ բաւական ատենէ ի վեր իր Ֆիզիքական տկարութեան՝ Օր. Ա. Հազարեանի ջանքերուն շնորհիւ բոլոր աշակերտները հայերէն թէ Ֆրանսերէն յաջող արտասանութիւններ ըրին :

Իսկ մէջ ընդ մէջ ներդաշնակ երգեր երգուեցան : Փոքրիկն Պատրիկ Տէյիր-մէնճեան Ֆրանսերէն իր մանկական թովիչ լեզուով՝ արտասանեց «Լա Ֆուրմին» արժանանալով ծափերու :

10 տարեկան, Պ. Յովհ. Աւետիքեան իր գրութիւնը «Ես կը սիրեմ մայրենի լեզուս»ը անսայթաք կարդաց, յուզելով բոլոր ներկաները :

Նոյնպէս Օր. Քրիստիան Գալայճեան իր գեղեցիկ եւ զգայուն ձայնով երգեց « Իմ ջան հայրենիքը»:

Նախկին աշակերտներէն Օր. Ա. Սըմսարեան ընկերակցութեամբ կիթառիստ Պ. Գայսէյլեանի «Իսիէն) իր թռթռուն ձայնով երգեց «Աննման եարիս» եւ Եանպէկեանէ՝ «Պանդխտութիւնը» : Պ. Գայսէրլեան նուագեց երեք քերթուածներ : Պ. Տարօն Գալուստեան դաշնակի ընկերակցութեամբ երգեց «Տէր կեցո դու զՀայս», «Կարմիր վարդը »:

Բոլոր երգողներն ալ ծափերու արժանացան :

Յետոյ սկսաւ «Այցելութիւն մը դէպի Մսուր » մանկական թատերախաղին առաջին մասը : Նախկին աշակերտուհի Մառի ՌօզՍօֆեան մօրը դերը, իսկ փոքրիկն Վարսենիկ աղջկանը դերը շատ բընական կերպով կատարեցին :

Պ. Աւետիս Քիւփէլեան երգեց «Խորհուրդ մեծ եւ սքանչելի», «Փառք ի բարձունս»ը :

Բ. մասը «Յիսուսի Մսուրը», բեմին մէջտեղը լուսաւոր աստղին ներքեւ, Մայր Աստուածածին ու Յովսէփը : Արեւելքէն երեք մոգեր, երփներանգ եւ ճոխ հագուստներով, իրենց նուէրները բերին : Հովիւներ եւ հրեշտակներ մսուրին երկու կողմը շարուած յուզիչ տեսարան մը կը պարզէին :

Սրբազան հայրը՝ ի մէջ այլոց՝ իմաստալից եւ հոգեշունչ խօսքերով դրուատեց մեր նախնիքներուն եռանդն ու ջանքերը, սուրի ու թուրի հալածանքներէն մազապուրծ՝ անոնք մեզի աւանդ ձգեցին մեր գեղեցիկ լեզուն :

Լեզուն եւ հայրենիքը ամէն բանէ վեր են: Օգտուինք այս գեղեցիկ երկրին մէջի ընծայած բարիքներէն, առաջնորդենք մեր զաւակները դպրոց ու եկեղեցի, հոն է որ անոնք պիտի թրծուին հայ ոգիով ու մեծնան իբրեւ ճշմարիտ Հայեր :

Գնահատանքի խօսքերով դրուատեց կարող ուսուհչուհի Օր. Հազարեանի ջանքերը, եւ կոչ ըրաւ բոլորին իրենց նիւթական եւ բարոյական օժանդակութիւնը չզլանալ այս խիստ կենսական ձեռնարկին :

Կրթական Հոգաբարձութեան ատենապետը Պ. Ո. Գալայճեան քաջալերուած այս կոչէն ներկաներուն նիւթական աջակցութիւնը խնդրեց :

Կարճ ժամանակի մը մէջ գոհացուցիչ գումար մը գոյացաւ եւ հանդէսը վերջ գտաւ :

Կ. Տ.

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (103)

ԱՄԻՐԱՅԻՆ ԱՂՋԻԿԸ

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՄԵՐԺՈՒԱԾ ՍԷՐ

Ա.

Հիմակ, իր խոհանքներուն ցաւագին ալեկոծմանը մէջ, հարցում մը շարունակ կուգար մտքին առջեւ, կը ցցուէր, հակառակ որ ինք յամառօրէն զայն վանել ուզէր, անոր պատասխանելու անհնարութենէն հարկադրուած :

— Ի՞նչ եղած էր նամակը :

Ցաւատանջ սրտէ մը բրդած արուն արցունքի այդ կաթիլը ո՞ւր գացած ինկած էր. սրտի մը զգուոտ աղապատանքին վրա՞յ թէ ապառաժի մը կարծրութեանը :

Այս վերջին պարագային հաւանականութիւնը կը սառեցնէր իր երակները, կորսուած, ոչնչացած կը զգար ինքզինքը, ու կը թուէր իրեն թէ կարկառը որուն վրայ կանգնած էր, կը խլրտար, կը շարժէր, կը թաւալէր՝ նետելով զինքը վարը անդունդին մէջ: Ու երկու ձեռքերը յենարան մը բռնելու պէս դէպի առաջ կարկառած, սարսափի պիշ նայուածքով. « ամա՞ն , ամա՞ն» կը պոռար նստելով , գրեթէ իյնալով կռնակին վրայ :

Մութը կոխեց, մշուշները ցրուեցան հալեցան խաւարին մէջ, դիմացի բլուրներուն սեւ ուրուականը հազիւ թէ կ՚անջատուէր երկինքին գորշ յատակին վրայ, եւ Համբիկ, կարկառին վրայ երկնցած , դեռ կը խոկար: Գիշերուան զովութիւնը յանկարծ իրականութեան բերաւ տղան , որ թօթվուեցաւ , ելաւ, ու գնաց, գըլխիկոր տուն մտաւ :

— Համբիկ, օրդի, աս ատեն վո՞ւր էս, հարցուց մայրը անձկութեամբ :

— Զորպաճիս տեղ ղրկեց, մայրիկ, ուշ մնացի ... խայըխով էկայ :

— Շատ ֆէսֆէսէ ըրի, օրդիս :

Գիշերը անկողնին մէջ, նորէն վրայ հասան զարհուրելի մղձաւանջները, որոնց մէջ ճերմակազգեաց կինը, ասպետի երեւոյթով երիտասարդը, նամակը հետզհետէ երեւան կուգային, պաղ քրտինքներու մէջ ողողելով զինքը, ընդոստ զարթնումներու ենթարկելով :

Ու օրերը, հոգեկան մահացու տագնապներով, իրարու նմանեցան: Պարտէզին մէջ, ածուի մը քով, գետինը շրջած կը մնար ցնցուղը , պարապ եւ ժանգոտ. հողասանտրը ծառի մը կը կրթնէր , ու ծաղիկները, ծղօտնուն վրայ, թարշամած բաժակներին գլխահակ արեւին տակ տխուր եւ գունատ կարծես իրենց կենդանութիւն տուող բազուկներուն օգնութիւնը կը պաղատէին ...

—Շարունակ նայուելու պէտք ունի օրիորդը, ըսած էր տոքթոր Մարկոսեան , երբ որ Կիւլիւկ հանըմ երկրորդ անգամ իր աղջիկը տարեր էր երիտասարդ բըժիշկին :

— Աստուած օրերդ շատցնէ, զաւակս , պատասխանած էր Կիւլիւկ հանըմ, այս անձնուէր հոգածութեան ցոյցէն յուզուած :

Այս երկրորդ անգամուն, մէկ շաբաթուան համար միայն դեղ տուած, եւ դեղագիրն ալ իր անձնական քսակէն պատրաստած էր:

Իր թելադրութեամբը, տիկին Մարկոսեան ճամբեց իր բազմամեայ լուացարարուհին եւ անոր տեղ Կիւլիւկ հանըմը բռնեց: Այս պատճառով , յարաբերութեանց յաճախութիւն մը հաստատուեցաւ ամիրային տանը հետ :

Սոֆի, որ տոքթորին աչքերուն մէջ փայլատակող կայծերէն հետզհետէ կը մագնիսանար, իբրեւ լուացարարուհիմօրը այդ տունէն ներս մտած ըլլալը արդարանալի պատրուակ մը նկատեց ինքն ալ հոն յաճախելու, օգնելու համար ամիրային աղջկան տնական զբաղումներուն, ինչ որ արդէն չափէն աւելի գոհունակութիւն պատճառեց այս վերջինին: Քիչ քիչ մը տերմութիւն մըն է հաստատուեցաւ :

Տիկին Մարկոսեան համակրեցաւ այդ հմայքոտ ու հեզ աղջկան, եւ նոյնիսկ օրին մէկը յայտարարեց իր զաւկին թէ իր պաշտպանութեանը տակ կ՚առնէր զանիկա: Տոքթորը գովեց մօրը զգացումը :

Սոֆի, ամիրային ապարանքին մթին պերճութեանը մէջ, անսովոր հաճոյք մը, անբացատրելի երանութիւն մը կ՚ապրէր: Բնազդօրէն , կը զգար թէ ատիկա է միակ միջավայրը ուր ինք պէտք էր ու արժանի էր ապրելու: Կահաւորուած անդորր սենեակներուն մէջ պտըտիլը հեշտանք մըն էր իրեն համար, բազմիլ թաւիշէ լայն թիկնաթոռներուն մէջ , դիտել զանազան մեծագին առարկաները որոնք ամիրայական փարթամ ժամանակամիջոցի մը աղմկալից դրուագները կը պատմէին, իբրեւ անոնց լուռ վկաները :

Քանի մը հեղ, տոքթորը, չնչին պատրուակներով, իր բժշկական խուցը տարաւ մանկամարդ աղջիկը, եւ նստեցնելով զայն, բժշկութեան բարիքները եւ հրաշքները պատմեց անոր, Կոստանեանէն սորված ճոռոմ շեշտերով ու լայնածիր շարժումներով : Աղջիկը , շլացած , հմայուած, մտիկ ըրաւ: Ի մէջ այլոց դաստիարակութեան եւ քաղաքակրթութեան բարիքներուն վրայ խօսեցաւ :

ԵՐՈՒԱՆԴ ՍՐՄԱՔԷՇԽԱՆԼԵԱՆ

(Շար.)

Գերմանական քաղաքականութիւնը քննադատելէ ետք, Մրուժէեան յարգանքով խօսեցաւ տը Կոլի մասին. — Երկու ամիսէն Ֆրանսա պիտի երթայ Նախագահ տը Կոլի հետ տեսնուելու համար, ըսաւ ան, աւելցնելով. Զօր. տը Կոլ մեր երկրին մէջ ճանչցուած է իբրեւ քաջ մարդ, որ պայքարեցաւ Թշնամիին դէմ պատերազմի ընթացքին, մինչ պետական բազմաթիւ մարդիկ դաւաճանած էին երկրին :

Գալով Նախագահ Այզընհաուըրի, Մրուժէեան յայտնեց որ Քէմփ Տէյվիտի ոգին պիտի զօրանայ՝ երբ Միացեալ Նահանգներու Նախագահը Մոսկուա այցելէ :

Ի՞նչ է սակայն «անհաւատալի» այն դէնքը, որու մասին խօսեցաւ Մրուժէեան, հարց կուտան բազմաթիւ լրջանակներ :

Ամերիկացի դիտնական մը այս մասին խօսելով, յայտարարեց թէ հաւանաբար արուեստական արբանեակ մըն է ան, որ կրնայ ջրածին ռումբ կրել եւ անհունին մէջ արձակուիլ, երկրի ուղղակի հսկողութեան ենթարկուելով. հեռաւար արբանեակ մը :

Ամերիկացի դիտնականը աւելցուց թէ դինուորական տեսակէտէն նման դէնք մը լաւագոյնը չի կրնար ըլլալ, բայց հողէբանական տեսակէտէն մեծ դործ կը տեսնէ :

———o———

ՔՈՒՊԱՅի Արտաքին նախարարը յայտարարեց թէ Ա. Մ. Հանրապետութեան Նախագահ Նասը պաշտօնապէս ընդունած է Քուպա այցելել :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Լիմն.— Հ. Ց.Դ. «Մխամանթօ» խումբի տարեկան մեծ պարահանդէսը, Փետր. 20ին, Շաբաթ երեկոյեան :

Սիփան – Կոմիտաս երդչախումբի հանդեսը (դեկավարութեամբ Կարպիս Ափրիկեանի) : Ապրիլ 17ին

×

Փարիզի Հաճնոյ Հայր. Միութեան տարեկան պարահանդէսը Մարտ 13ին, կիրակի ժամը 16էն մինչեւ 24, Ամպասատէօրի չքեղ սրահին մէջ :

×

Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ
ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

կիրակի, 21 Փետրուար 1960ին, ժորժ Ե.ի պանդոկին սրահներուն մէջ, ժամը 17էն մինչեւ կէս գիշեր :

ՇԱԽԻԼ

Այս կիրակի առաւօտ, պատարագ տեղի պիտի չունենայ :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ԻՄԻ.— Տէր եւ Տիկին Պաչատուր Ար-զումանեան, Լուսիկ եւ Վարսենիկ Ար-զումանեան, Տէր եւ Տիկին Պաղտասար Արզումանեան եւ ընտանեկան բոլոր պարագաները խորին շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց՝ որոնք անձամբ եւ ծաղկեպատկերով իրենց մասնակցութիւնը բերին իրենց եղբօր եւ եղբօրորդւոյն տարաբախտ ԱՍԱՏՈՒՐ ԱՐԶՈՒՄԱՆԵԱՆի արկածալի մահուան առթիւ : Շնորհակալութիւն նոյնպէս Իմիի հայ գաղութին :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻՆ

× *Աբեւհատ Մարտիրոսեան կը փնտռէ իր եղբայրը եղոր Սողոմոնի Մարտիրոսեանը :*

× *Սուսաննա Սահակի Գէորգեանը կը փնտռէ իր զաւակը Դերենիկ Արիստակէս Գէորգեանը, եւ իր եղբայրը Մամիկոն Սահակի Մինասեանը :*

× *Պարոն Աբրամ Մալեան, բնիկ Պրուսացի կը փնտռէ իր մօրեղբայրը Սարգիս Սահաթճեան :*

× *Տիկին Երանուհի Ադիլեան կը փնտռէ իր եղբայրը վաղենակ Գէորգի Ա-ճէմեանը :*

× *Գոհար Էդիլեան կը փնտռէ իր հօրեղբայրը Եփրեմ Յովհաննէսի Ռշտունեան :*

× *Նամակ ունի Տիկին Նազիկ Յակոբեան (Հայաստանէն) :*

× *Գարեգին Ալեքի Սարիբէկեան կը փնտռէ իր զաւակը Ժորա Գարեգինի Սարիբէկեանի :*

Փնտռուող վերոյիշեալ անձերու հասցէները զիւցղողներէն կը խնդրուի տեղեկացնել եկեղեցւոյ դիւանատունը, 15, Րիւ Ժան Կուժօն, Փարիզ (8) :

Imprimerie Spéciale du Journal « Haratch »

ՀՐԱՒԷՐ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎԻ

Հ. Ց. Դ. Փարիզի Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի եւ չրջան – ներու բոլոր ընկերները այս շաբաթ՝ 16 Յունուար, ժամը 20·30ին, Մշակոյթի Տան մեծ սրահին մէջ, 17 Րիւ Պլէօ :

Շարունակութիւն նախորդ ժողովին, կը զեկուցանէ ընկեր Հրանտ Սամուէլ :

Հ. Ց. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

Հ. Ց. Դ. ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԵՒՐՈՊԱՅԻ կ. կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ Տէսինի կոմիտէն այս կիրակի կէսօրէ յետոյ ժամը 15ին, Հ. Ց. Դ. Տան մէջ : Կը հրաւիրուին նաեւ փոն տը Շէրիւիի ընկերները :

Վիլնի կոմիտէն այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 20·30ին, Օհանջանեան ակումբը :

Ներկայ կ'ըլլան կ. կ.ի ներկայացուցիչները :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Սէն Ժերմի Թաղ. խորհուրդս, խորին շնորհակալութեամբ ստացած է փոխան ծաղկեպսակի հետեւեալ նուիրատուութիւնները, Թաղեցիներէն ողջոյց – եալ Մկրտիչ Տուրտուեանի մահուան առթիւ, ի նպաստ Թաղին եկեղեցւոյ եւ դպրոցին :

Պ. Պ. Մկրտիչ եւ Սուրէն Կիրակոսեան եղբարք, Յովհաննէս Գափլանեան, Օնիկ Գահվէճեան (Նիսէն), քսանական Ն. Ֆ., Գրիգոր Պաղտասարեան, Գարաօղլանեան Յարութիւն, Մինասեան ընտանիք, Վարպետեան եղբարք, Բարդէն Բրուտեան, Գրիգոր Դաւիթեան, Ռուբէն Ասարլըքեան, Պ. Ժանօ (Պար Թիւնէլ), Պ. Անթուան, Յարութիւնեան Կարպիս, Հայկ Մկրտիչեան, 10ական Ն. Ֆ., իսկ Կիրակոս Վարդանեան 5 Ն. Ֆ., ի նպաստ դպրոցին :

Պ. Պ. Յովհաննէս Մարգարեան, Մկրտիչ Ղազարեան, Քերովբէ Փունարճեան տասնական Ն. Ֆ., իսկ Կարպիս Ադէմեան 5 Ն. Ֆ. ի նպաստ եկեղեցւոյն :

Ողբացեալ Մելիքօֆ Սելպիրեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի, Յարութիւն Նէվչհիրլեան 10 Ն. Ֆ., Յարութիւն Թահմազեան եւ Մանուկ Գասպարեան հինգական Ն. Ֆ., տեղւոյն դպրոցին :

Ողբացեալ Գալուստ Ժամկոչեանի մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի Պ. Յակոբ Փափազեանէ 10 Ն. Ֆ., ի նպաստ Թաղին դպրոցին :

ՏՕՆԱԿԱՆ ՕՐԵՐԸ ԱՆՑԱՆ
ԲԱՅՑ ՄԻՇՏ՝

ՊԱՀԱՍՏՈՒՐԵԱՆ վաճառատան մէջ պիտի գտնէք Աբեւելեան եւ Եւրոպական պարկան ամէնէն ընտիր ապրանքները՝ յարմար դիներով :

ՊԱՀԱՍՏՈՒՐԵԱՆ
ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
246, Rue Vendôme
20, Rue Villeroy
65, Rue Robert
Lyon

Արմաւ, «պամիա», «եալանճի տոլմա», յունական «թուրչի», «պիլպիլոն», տերեւ, թահին հելվա, «վանիլլ», չոքոլա, «նուազէթ», «լոզում», «սոգըզ», պիստակ, Շիրակ օղի (41 – 45o), Իզմիրի չամիչ, «սուճուք», կեսարական «պաստըրմա», առաջնակարգ սուրճ, (fարավան եւ մոգա), համեմներ «մահլէպ», «սալէպ», ձիթապտուղ, ձէթ, «քաչքավալ» պուլկարական, ճերմակ պանիր ոչխարի կաթով : Ամէն կարգի պահածոներ, « քուսքուս», հարիսա, սումագ, թարամա, լաֆերտա, տերեւ եւայլն :

Անգամ մը դիմեցէք՝

ԳՈՀ ՊԻՏԻ ՄՆԱՔ

Մի մոռնաք թէ՝

ՊԱՀԱՍՏԻՐԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ

Ունի նաեւ մասնաճառատուն մը, որուն առաջնակարգ միսերը գոհացում կուտան ամէնէն նրբաճաշակ – ներուն : Ոչխարի, հորթի եւ եզան միս (քաշուած միս, եւայլն) :

ՄԷԿ ԱՆԳԱՄ ԳՆՈՐԴ
ՄՆԱՑՈՒՆ ՅԱՃԱԽՈՐԴ

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

1960ի "ԳՈՅԱՄԱՐՏ" ՕՐԱՑՈՑՑ-ԱԼԲՈՄԸ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻԻՆ Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋԱՆԻՆ

Հ. Ց. Դ. 70ԱՄԵԱԿԻ ԱՌԹԻԻ Ընտիր թուղթով .— 13 էջ

Շքեղ նկարներ, գրական եւ պատմական նիւթերով, ճոխ բովանդակութիւն :

ԳԵՂԱՋԱՐԴ ԵՒ ԳՈՒՆԱՒՈՐ ԿՈՂՔ

Բացառիկ խնամքով եւ ճաշակով պատրաստուած այս ՕՐԱՑՈՑՑ – ԱԼԲՈՄԸ պիտի կազմէ ամէն հայկ. տան զարդը :

Գին 500 ֆրանք

Փարիզի համար դիմել՝ LIBRAIRIE H. SAMUELIAN 51, Rue Mr.-le-Prince, Paris 6e

կը ծախուի նաեւ Յառաջի մօտ :

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ
ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Հովանաւորութեամբ Ս. Պօղոս – Պետրոս եկեղեցւոյ հոգաբարձութեան, ի նպաստ հայեցի դաստիարակութեան, կրթ. յանձնախումբի կազմակերպած անձնախընթաց զուտ հայկական պարահանդէսը տեղի պիտի ունենայ Շաբաթ, Յունուար 23ին, ժամը 21էն մինչեւ լոյս :

ՔԱՂԱՔԱՊԵՏԱԿԱՆ ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ, ՌԻԻ ՎՈԼԹԷՐ :

Բոլոր հայրենակիցներուն դո հացում տալու նպատակով՝

ՏԷՏԷՃԵԱՆ ԵՒ ՏԻՆԱՄԻՔ ՃԱՋ

Երկու նուագախումբով տեղի պիտի ունենան հայկ. եւ եւրոպական պարեր :

ՍՕՍԻ Ֆոլքլօրիկ խումբը՝ դեկավարու թեամբ ՏԻԿ. Ց. ՔԻՒՐԹՆԷՐԵԱՆի

Պիտի ճոխացնէ այս բացառիկ երեկոյթը, իր հայկական հաճելի, ինքնուրոյն պարերով եւ երգերով :

Սիրով կը հրաւիրուի հայ ժողովուրդը անխտիր :

ՃՈԽ ԵՒ ԴԻՒՐԱՄԱՏՋԵԼԻ ՊԻՒՖԷ

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ (ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆ)
ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ԿԻՐԱԿԻ, 24 ՅՈՒՆՈՒԱՐ , ԺԱՄԸ 15 – 24

LES AMBASSADEURS

3, Avenue Gabriel, Champs-Elysées

Կը մասնակցին երկու հռչակաւոր նուագախումբեր

PIERRE DIEUZEY & SES CAPETIENS
JAZZ NEW ORLÉANS
PEPITO GOMEZ - TYPIQUE TANGOS

Գեղարուեստական բաժին Մուտք 5 Ն. Ֆ.

Կանխաւ ապահովել տոմսերը եւ սեղանները հեռաձայնելով Հայ Կարմիր Խաչի Կեդրոնատեղին, Էլիզէ 67 – 03 :

Կը խնդրուի նկատի ունենալ թէ վարձուած սեղանները զբաւուած պէտք է ըլլան ամէնէն ուշը ժամը 19·30ին : Հակառակ պարագային պարահանդէսին կազմակերպիչ յանձնախումբը որեւէ պատասխանատուութիւն չի ստանձներ :

ՍԱԿԱՎԻՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ԱՋԴԵՐՈՒ
ՄԷԿ ԱՆԳԱՄՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՀԱՋԴ	30 Ն. Ֆր.	մինչեւ 1/4 սիւնակ		
ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ	15 Ն. Ֆր.	մինչեւ 1/8 սիւնակ		
ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆր.	»	»	»
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ	15 Ն. Ֆր.	»	»	»
ՀԱՐՍԱՆԻՔ, ՆՇԱՆՏՈՒԻՔ	20 Ն. Ֆր.	»	»	»
ՆՈՒԻՐԱՏՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆր.	»	»	»
«ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ»	10 Ն. Ֆր.	»	»	»
«ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ»	5 Ն. Ֆր.	»	»	»
ԾԱՒՈՒ Է	20 Ն. Ֆր.	»	»	»

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ նշանակուած ծաւալով ազդերու համար են :

Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է :

Առեւտրական կամ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններուն համար դիմել վարչութեան :

Հիմնադիր–Տնօրէն ԳՐԻԳՈՐ ԹԵՒԱՆԵԱՆ

ՃԱՇԱՐԱՆ ԵԱՐ

Ֆրանսական – հայկական եւ կովկասեան ընտիր կերակուրներ

4, RUE ROBERT-ETIENNE
(Rue Marbeuf) PARIS - 8e
TÉL. : BAL. 31 21
ՇԱՆ ԶԷԼԻԶԷԻ ՍՐՏԻՆ ՎՐԱՑ
Métro : F. D. Roosevelt

Հաճելի մթնոլորտ

Առաջնակարգ կովկասեան խորոված – ներ, «շաշլիք», «քարսքի»

Bar Américain

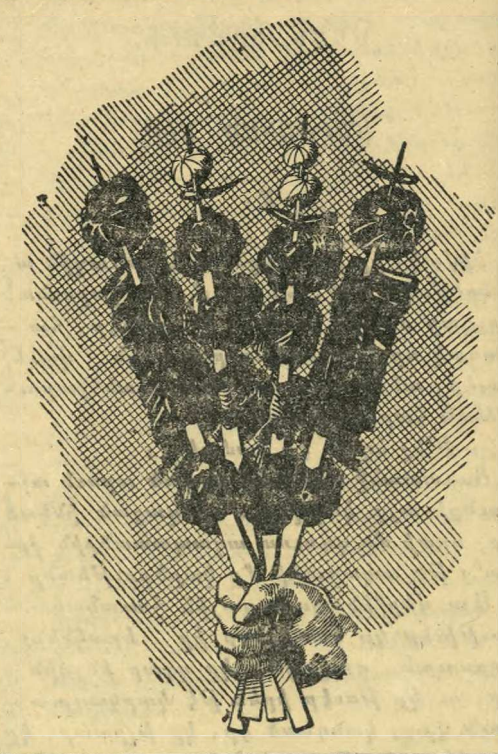

ՅԱՐԱՏ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց. 22 Ն. Ֆր.

Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ 17 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

DIMANCHE 17 JANVIER 1960

36ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8699 — 36EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4500

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԱՊԱԿԵԴՐՈՆԱՑՈՒՄ ԹԷ ԿԵԴՐՈՆԱՑՈՒՄ

Խորհրդային Միութեան Գերագոյն Խորհուրդին գումարումը եւ այդ առթիւ Խրուշչեւի ըրած «զգայացունց» յայտարարութիւնները անգամ մը եւս միջազգային դիւանագիտութեան ուշադրութիւնը ուղղեցին դէպի արեւելեան կողմն աշխարհի :

Կրեմլինի մենատէրը իր սովորական ճարպիկութեամբ նոր առիթ մը գտաւ ազդելու միջազգային հանրային կարծիքին վրայ , Մեծերու վերին ժողովի նախօրեակին :

Զինաթափութիւնը, խաղաղութեան ամրապնդումը , համակեցութիւնը սիրելի բառեր են, զորս գիտէ լաւագոյնս շահագործել պարագային համեմատ՝ ներքին եւ արտաքին ճակատներու վրայ :

Համայնավար կուսակցութեան կեդրոնական կոմիտէին զեկոյցը առանց բառերը ծամծմելու կը հասկցնէր թէ մարքս – լենինեան գաղափարախօսութիւնը , — համայնավարական վարդապետութիւնը — մատչելի չէ եղած բանուորա – գիւղացիական խաւերուն , որոնք ամէն բանէ առաջ կ՝երազեն իրենց ապրուստի մակարդակին բարձրացումը : Կ՝ուզեն ապրիլ մարդու պէս: Վայելել մարդկային տարրական ազատութիւնները, որոնցմէ զրկուած է խորհրդային քաղաքացին աւելի քան չորս տասնեակ տարիներէ ի վեր :

Զեկոյցը լռելեայն խոստովանութիւն մըն է թէ համայնավարական գաղափարը բոլորովին սնանկացած է :Արմատ չէ բռնած հարիւր միլիոնաւոր մարդոց հոգիին մէջ :

Միւս կողմէ կեդրոնական կոմիտէն ցաւով դիտել կուտայ թէ համայնավար քարոզիչները ոչ միայն չեն կրցած անհետացնել «քաղքենի ազգայնականութեան» հետքերը, այլ թոյլ տուած են , որ «ազգային աւանդութեանց» ձեւին տակ վերստին կեանքի կոչուին «յետաշրջական ըկերվարութեան սովորութիւնները»: Այսինքն, պարզ աշխարհաբարով, ըսել կ՝ուզէ որ ազգայնական գաղափարները սկսած են ի պատուի ըլլալ խորհրդային ոչ–ռուս Հանրապետութեանց մէջ:

Սթալինի մահէն վերջ Մոսկուայի վարիչները պարտաւորուեցան որոշ չափով թուլցնել խորհրդային վարչաձեւի սեղմումները: 1956 մարտին լուծեցին կեդրոնի դատական նախարարութիւնը եւ արտօնեցին որ խորհրդային միւս 15 Հանրապետութեանց կառավարութիւնները իրենք ստանձնեն դատական գործերը :

Այս անգամ նոյն կարգադրութիւնն ըրին ներքին նախարարութեան համար :

Մէկ կողմէ հետզհետէ դէպի ապակեդրոնացում երթալով եւ ազգային Հանրապետութեանց իրաւասութիւնները ընդլայնելով, Կրեմլինի վարիչները կ՝ուզեն սիրաշահիլ այլացեղ տարրերու համակրութիւնը : Միւս կողմէ սակայն խըստիւ կը հետապնդեն ռուսացման քաղաքականութիւնը եւ կը ջանան ռուսական հսկայ հալոցին մէջ ձուլել այդ նոյն տարրերը :

Մէկ կողմէ վարչական «ինքնավարութիւն» կուտան դաշնակցային կառավարութեանց, միւս կողմէ համայնավար կուսակցութեան խիստ հակակշիռին կ՝ենթարկեն այս վերջինները:

Ոչ մէկ բան պիտի փոխուի իրականին մէջ: Կուսակցութիւնը աւելի քան երբեք իր զօրաւոր թաթը պիտի դնէ տեղական իշխանութեանց վրայ, իր հրահանգները ստանալով Մոսկուայի կեդրոնէն :

Կեդրոնացումը պիտի սաստկացուի աւելի քան երբեք, ամէն ինչ ենթարկելով Կոմկուսի կամքին:

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԽՐՈՒՇՉԵՒԻ ՃԱՌԻՆ ԱՐՁԱԳԱՆԳՆԵՐԸ

ԳԵՐԱԳՈՅՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻ ԺՈՂՈՎԸ ՎԵՐՋԱՑԱՒ

Գերագոյն Խորհուրդի ժողովը խորհրդային պատմութեան մէջ ցարդ գումարուածներուն ամէնէն կարճատեւն էր: Փակուելէ առաջ, միաձայնութեամբ ընդունեցաւ բանակին մէկ երրորդը զեղչելու Խրուշչեւի առաջարկը. Նախապէս բանակին 3 պարագլուխները ամէն ապահովութիւն տուած էին, թէ հրթիռներու շնորհիւ ազգ. պաշտպանութիւնը աւելի հաստատուն հիմերու վրայ դրուած է :

Գերագոյն Խորհուրդը միաժամանակ հրաւիրեց Արեւմտեանները, որ Մոսկուայի օրինակին հետեւին եւ կը կարծուի թէ Մեծերու յառաջիկայ ժողովին մէջ այս պարագան ռուսական առաջարկին գլխաւոր կէտերէն մէկը պիտի ըլլայ :

Խ. Միութեան Արտաքին նախարար Կրոմիքօ յայտարարեց թէ 15 տարիէ ի վեր ՄԱԿի զանազան յանձնախումբերու մէջ 660 ժողովներ գումարուած են զինաթափութեան շուրջ . «գործի ժամանակը եկած է, բաւական վիճաբանութիւններ եղան» աւելցուց ան :

« Խորհրդային ուժերը, այս ձեւով, աւելի քիչ զինուորներ պիտի ունենան քան թէ Միացեալ Նահանգները, հակառակ անոր որ աւելի ընդարձակ սահմաններ ունի՝ պաշտպանելու համար »: Արտաքին նախարարը յայտարարեց նաեւ թէ այս որոշումը խորհրդային արտաքին քաղաքականութեան շղթային մէկ օղակն է եւ շարունակեց . — Խորհրդային օրինակը ցոյց կուտայ թէ այն երկիրները որոնք յարձակողական նպատակներ չունին՝ կրնան դադրեցնել սպառազինումը , թէեւ արեւմտեան կարգ մը ղեկավարներ կը նախընտրեն հիւլէական ռումբերու պարը՝ քան թէ տրամաբանական խօսակցութիւնները :

Աշխատանքի հարցերու պատասխանատու Նիքիթա Զալիվաքին յայտարարեց թէ «բանակէն արձակուելիք 1·200·000 սպաներն ու զինուորները ամէն ապահովութիւն ունին՝ թէ գործ պիտի կարենան գտնել »:

Արդարեւ, ըսաւ Զալիվաքին «աշխատաւորներու կարիք կար մասնաւորապէս Խ. Միութեան հիւսիսային շրջաններուն՝ Սիպերիոյ, Ուրալի, ինչպէս նաեւ Խազախստանի շրջաններուն մէջ»:

Գերագոյն Խորհուրդի այս ժողովը եւ Վարչապետ Խրուշչեւի յայտարարութիւնները մեծ աղմուկ հանեցին բովանդակ աշխարհին մէջ: Նախ, առաջին անգամ ըլլալով խորհրդային պարագլուխ մը կը հաղորդէր Կարմիր Բանակի զինուորներուն թիւը . «մէկ երրորդը՝ 1·200·000»: Միաժամանակ ճշդելով զինուորական պիւտճէն, ինչպէս կը գրէինք երէկ :

Յետոյ, պատրաստութեան մէջ եղող «անհաւատալի» նոր զէնքը: Ըստ երեւոյթին, այս պարագան աւելի մեծ հետաքրքրութիւն ստեղծած է Արեւմուտքի մէջ:

Միացեալ Նահանգներու գիտնականները անակնկալի չեն եկած . աւելին կը սպասէին՝ քարոզչական մարզի մէջ : Այսուհանդերձ, զինուորներու մէկ երրորդին արձակման լուրը զարմացուցած է զիրենք :

Միւս կողմէ, կը շարունակեն հարց տալ թէ ի՞նչ է արդեօք նոր զէնքը, որ պատրաստութեան մէջ է եւ որուն մասին ոչ մէկ բացատրութիւն տուաւ Խրուշչեւ : Ոչ ոք յստակ բան կը գրէ այս մասին :

Պարզ ենթադրութիւններ կ՝ըլլան , Ուոշինկթընէն մինչեւ Թոքիօ : Ջրածին ռումբ կրող արբանեակի մը գաղափարը յաճախ կ՝արծարծուի զանազան շրջանակներու մէջ: Բայց եթէ այդ ըլլար , դժուար թէ Խրուշչեւ այնքան ապահովութեամբ խօսէր , քանի որ աննըշան սխալ մը անգամ մեծ աղէտի մը պատճառ կրնայ դառնալ :

Կրնայ ըլլալ նաեւ, որ Խրուշչեւի յայտարարութիւնը քաղաքական նպատակներու համար եղած է :

Նախագահ Այզընհաուրը ամերիկեան Քոնկրէսին նամակ մը յղեց, առաջարկելով որ ուժ տրուի հրթիռներու պատրաստութեան՝ մթնոլորտային փնտրտուքներու համար: Բայց, կ՝աւելցնէ Նախագահը, «առայժմ պատերազմական հրթիռներու կարիք չկայ ...»:

Դեմոկրատները, խորհրդային սպառնալիքները մեծապէս կ՝օգտագործեն ընտրական քարոզչութեան մէջ, քննադատելով կառավարութիւնը որ պաշտպանութեան անհրաժեշտ միջոցներու մասին չի մտածեր :

Բրիտանական մամուլը գոհունակութեամբ կը դիմաւորէ 1·200·000 զինուորներու արձակման լուրը, մեծ տեղ յատկացնելով Խրուշչեւի յայտարարութիւններուն : «Կարտիրն» թերթը այն եզրա-

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

Օրը Օրին

Ո՛ԻՐ ՀԱՍԵՐ Է, Ո՛ԻՐ ...

— Ուշադրութիւն ըրա՞ծ ես որ երբ անհատը հասարակ ռճիր մը գործէ , հարիւր տարուան բանտարկութեան կը դատապարտեն զայն — եթէ կախաղան բարձրացուցած չըլլան — ու հարիւր տարի , «ներեալ ես » չեն ըսեր անոր : Նոյնիսկ այն պարագային, երբ բարեկարգուած ըլլայ բանտին մէջ... Երբեմն, պատիժը կը թեթեւցնեն եւ բանտէն դուրս կը հանեն, բայց մարդիկ, երբեք , չեն մոռնար որ ան նախկին թիապարտ մըն էր... Հիմա ըսելիքս ըսեմ :

— Օ՛, ըսել է ատիկա յառաջաբանն էր ըսելիքիդ ...

— Ըսելիքս հետեւեալն է ... Թուրք կոչուած ժողովուրդը հինգ հարիւր տարուան մէջ, հինգ հարիւր տեսակ ռճիր գործեց, բայց հազիւ թէ բանտին դրան առջեւ տարուած էր, յանկարծ ետ դարձուցին զինքը ...

— Դատապարտա՞ծ էին որ ...

— Ո՛չ, դատապարտելու վրայ էին , բայց այս աշխարհը, ինչպէս եղաւ, չեմ գիտեր , գլխիվայր շրջեցաւ ու Թուրքին համար սահմանուած կամ սահմանուելիք պատիժը մոռցուեցաւ , գնաց ...

— Վստա՞հ ես ... Կարելի է դատավարութեան թուղթերը կը պատրաստեն :

— Դուն քնացեր ես, բարեկամ: Դատավարութեան թուղթերը 1920ին աչքէ անցուցին, սանկ մը , բայց անոնց մէջ «խելք հասնելիք» բաներ չգտան եւ դատապարտեալը անպարտ արձակեցին ...

— Ո՞ւր , ե՞րբ, ես լուր չունիմ :

— Լոզանի մէջ, 1923ին... Հիմա, այլեւս Թուրքը նախկին թիապարտը չէ, այլ հրեշտակ ... Գառն Աստուծոյ ...

— Հոգդ մի՛ ըներ. ռճրագործ ըսուածը միշտ իր ռճիրը կը կրկնէ ... Համը բերանը մնացած կ՝ըլլայ ու նորէն ծուռ ճամբու մը կը հետեւի... Համբերէ նայինք ... Ես վստահ եմ որ Թուրքը , նորէն խելքը պիտի թոցնէ ... Այս անգամ կը պատժեն ...

—Վա՛յ քեզ քաղաք որ թագաւորդ մանուկ է... Բարեկամ, երեւի դուն լրագիր չես կարդար ... Այզընհաուրը Թուրքը եօթներորդ երկինքը բարձրացուց , քանի մը շաբաթ առաջ ...

— Նախագահը մաքուր ու բարեկիրթ մարդ է ... Հիւր գացած էր... Բնականաբար, չէր կրնար ամէն ճշմարտութիւն երեւան հանել ու շարել Անգարայի կոչունքին սեղանին վրայ շարուած *մուհալեպի*ներուն, *խատայիֆ*ներուն կամ *փախլաւա*ներուն քով: Դուն ալ, օր մը , Նախագահ կամ նախարար ըլլաս, ատանկ բաներ պիտի ըսես՝ երբ քեզ Անգարա կամ Մոսկուա հրաւիրեն ... Ինչպէս աղը ջուրին մէջ կը հալի, ազգերու գործած ռճիրներն ալ, երբեմն, կը կորսուին դիւանագիտութեան համայնակուլ ծովուն մէջ... Նորէն կ՝ըսեմ —համբերէ՛ ու պիտի տեսնես որ Թուրքը ուրիշ ռճիրներ պիտի գործէ ...

— Եղբայր, այդ ռճիրները ամէն օր կը գործէ, բայց տեսնող չկայ... Միտքդ չէ՞ 1943ի կողոպուտը ... Միտքդ չէ՞ 1955ի գազանութիւնը ... Ամէնքն ալ մոռցուեր գացեր են ...

— Մոռցուած չեն ... Ես վստահ եմ որ դատավարութեան թուղթերը կը պատրաստեն եւ օր մը, Թուրքին օձիքէն պիտի բռնեն ...

— Դուն, իրա՛ւ, տգէտ եւ անխելք բան ես եղեր ... Աչքդ բա՛ց, կ՝ըսեմ քեզի ... Թուղթ մուղթ պատրաստող չկայ ... Չզարմանաս եթէ օր մը դատական այդ թուղթերը մեզի համար պատրաստեն ...

— Ինչո՞ւ, մե՞նք ինչ ըրեր ենք որ ... Մե՞ր մեղքը ինչ էր ...

— Մե՞ր մեղքը... Ըսեմ ... կրնան; օր մը , մեզ ամբաստանել թէ Թուրքին բարի համբաւը խայտառակեր ենք... Չէ՛ որ Թուրքը հիմա Մեծերուն խնամի եղած է: Դուն կը հանդուրժե՞ս որ մէկը ելլէ քու խնամիդ գետնէ գետին զարնէ ...

— Յոռետես մարդ ես ...

— Յոռետես չեմ... Ա՛ռ կարդա քրիստոնեա՛յ Մոնիթորի երեքշաբթի օրուան խմբագրականը ... Հաւատալս չեկաւ ... Աչքերս լեցուեցան ... Աս ո՛ւր հասեր է այս աշխարհը, եղբայր... Ո՛ւր ...

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԼԻԱՆԱՆԷՆ հասած լուրերու համաձայն, Պէյրութի կառավարութիւնը ընտրական օրէնքի բարեփոխում մը կը պատրաստէ, որ խորհրդարանին վաւերացման ենթարկուելէ ետք նոր ընտրութիւններու դուռ կրնայ բանալ: Նոր ընտրութիւններ կրնան ըլլալ ընթացիկ տարուան մէջ :

ՃԱՓՈՆԻ Վարչապետ Քիշի Միացեալ Նահանգներ մեկնեցաւ կարգ մը բանակցութիւններ ունենալու համար: Այս առթիւ, ձախակողմեան ուսանողներու խմբակ մը ցոյցեր ըրաւ, բողոքելով Վարչապետին Ամերիկա երթալուն դէմ : Ոչ մէկ միջադէպ պատահեցաւ :

ՍԱՍՏԻԿ ՑՈՒՐՏԸ կը շարունակուի Ֆրանսայի թէ Եւրոպայի մէջ: Փարիզի մէջ շաբաթ առաւօտ աստիճանաչափը իջած էր մինչեւ — 15: Ճամբաներու կացութիւնը միշտ գէշ է եւ հակառակ ձեռք առնուած միջոցներուն, արկածները կը շարունակուին: Ցուրտի հետեւանքով 15 հոգի մեռան :

ՀՈԼԱՆՏԱՅԻ մէջ թումբ մը խորտակուեցաւ եւ ջուրերը ողողեցին Ամսթերտամի մէկ թաղը. 15·000 հոգի պարպուեցան : Ոչ մէկ զոհ կայ, բայց նիւթական վնասները մեծ են, նկատելով որ բոլոր տուներու առաջին յարկերը ծովու ջուրերուն տակ մնացած են : Կառավարութիւնը ճիգ չի խնայեր թումբը կարելի եղածին չափ արագ շինելու համար :

ԼԵԶՈՒԱԿԱՆ

Ո՞Յ ԹԷ Օ

—o—

12

Կը փակեմ պրպտումներուս այս շարքը Ց տառին մասին,— օ՛ ձեռնունայն որ – սորդը որ ես եմ,— նոյն նախախոստովան արձանագրութեամբ թէ միշտ մութ ու վիճելի պիտի մնայ այս տառին պատմու – թիւնը կամ հնչաբանական արժէքը :

Չեւաբանական պրպտումներ չա՛տ են կատարուած , — ի՛նչ օգուտ : Այս տա – ռը, ինչպէս Հ, Վ եւ Ի տառերը, առաւե – լապէս իրենց մարմինով չէ որ կը հետա – քրքրեն մեր լեզուին պատմութիւնը, այլ՝ ձայնով :

Իսկ այդ ձայնը պիտի մնայ միշտ վէճի առարկայ :

Երկու գլխաւոր տեսակէտներու կը յանգին բոլոր այն պրպտումները, որոնք կատարուած են այս առթիւ.

1.— Համր տառ մըն է Ց գիրը՝ բառե – րու վերջը, այ կամ ոյ վերջաւորութեանց մէջ,— Հիւպշմանի տեսակէտը :

2.— Ձայնաւոր էր, բայց կորնցուցած է իր ձայնը նոյն այդ վերջաւորութեանց մէջ,— Աճառեանի տեսակէտը :

Իրրեւ միջին տեսակէտ՝ կարելի է պն – դել թէ փոքր ձայնաւոր մըն էր Ց տառը, օժանդակ տառ (*), որ կը սպասարկէր մայր տառերուն, ճիշդ ինչպէս Ո տառին «ձայնը կարճ ըլլալով, քիչ մը երկննայե – լու համար, քովը Վ դրուած է, բայց ա – նանկ որ վեվի ձայն չելլէ՝ ակռան վարի շրթունքին չդպչելով» : Ուրեմն ձայնա – նիչի դեր կը կատարէր, ոչ թէ տառի : Հետաքրքրական է ուսումնասիրել այս կանոնը, ապահովաբար ասորական ա – նանդութեան մնացորդ : Այս պարագան՝ բառամէջի դործածութեան համար : Կա – րելի է պնդել բառավերջերու բերած իր նպաստին համար եւս, որ ընդհուպ :

Այս բացատրութեամբ՝ պէտք է մերժել Հիւպշմանի տեսակէտը : Արդարեւ , ու – նինք օտար բառեր, որոնք, հայացուած ժամանակ, կը պահանջեն ու կը դործա – ծեն Ց տառը իրրեւ պոչ :

Առնենք Նոյ անձնանունը : Ամենահին նմոյշն է որ կը ներկայանայ ՈՑ վերջա – ւորութեամբ, մեր վէմին բուն առարկան :

Արդ, կարելի չէ ջնջել Ց գիրը այստեղ՝ իրրեւ համր տառ կամ յաւելածոյ : Այժմ չի հնչուիր պոչ կազմած այդ տառը , բայց արմատական պահանջ է պահել զայն ու դրել Նոյ, — արտասանեցէք ի՛նչ ձեւով որ կ՛ուզէք , բայց դրեցէք Նոյ :

Վասնզի , ըստ երբայերէն բնագրին՝ այս անձնանունը կը գրուի ու կ՛արտա – սանուի նօահ, — ըստ ոմանց՝ նօահհ (վերջին տառը կրկնուած), ինչ որ կը հաստատէ թէ խորաչունչ եւ ուժեղ հընչ – չիւն մը ունի ծայրատառը, որու անունն է հեթ , ըստ այլոց՝ կը գրուի նօախ , ան – չուշտ աւելի զօրացնելու համար նոյն հեթը :

Երկա՛ր վէճերու առարկայ դարձած է երբայերէն այս տառին արտասանութիւ – նը, նոյնքան՝ Նոյի անուան ստուգաբա – նութիւնը, որ ըստ ոմանց՝ կը նշանակէ հանգիստ, ըստ այլոց՝ մխիթարութիւն , մեկնութիւն համարելով Ղամէքի խօսքը՝ իր զաւկին անուանակոչութեան առթիւ (Ծննդ. Ե. 29) : Իրողութիւնն այն է որ Եօթանասնից թարգմանութիւնը յարմար դատած է կիսաձանկ մը չինել է տառով՝ երբ կը գրէ Նօէ , որմէ մերոնք՝ Նոյ :

Այսքանը բաւական է որ մերժենք ՈՑ յանգը համապատասխան ընդունիլ Օ տա – ռին՝ որով կը վերջանան կարգ մը օտար անուններ, ինչպէս Հիւկօ, Մալօ, Փլե – մանսօ, կամ Ո տառին՝ որով կը վերջա – նան կարգ մը բայերու հրամայական ե – զանակները պրարարի մէջ, ինչպէս խո – նարհեցո՛, զօրացո՛ : Հարկ է աւելցնել թէ «այո» բառը ամանակով կը համապա – տասխանէ այս «ցո» յանգաւորեալ հրա – մայականներուն՝ արտասանութեամբ : Իսկ ՈՑ յանգով այլ բառեր, ինչպէս ազ – գոյ կամ ժողովածոյ , այն փաստը թէ գործածական է նաեւ ազգու կամ ժողո – վածու ձեւը, չեն կրնար համոզել մեզ թէ ՈՑ = Օ :

Մեկնելով այս եզրակացութենէն՝ սը – խալ կը համարինք գրել Մարոյ, Կարոյ , Ֆաչոյ կամ Մկոյ :

Ուղիղն է գրել Մարօ, Կարօ, Ֆաչօ եւ Մկօ :

Թէ ինչո՞ւ :

Մեր դասական լեզուն կը գործածէ Ո յանգը կարգ մը բայերու հրամայական եղանակին մէջ, բացառաբար նաեւ «այո» բառը : Ուրեմն սխալ է գրել Մարո , Կա – րո , Ֆաչո , Մկո :

Բոլոր այն բառերը, որոնք ծանօթ են ՈՑ յանգով, չեն համապատասխաներ Օ արտասանութեան՝ ո՛չ ամանակով, ոչ ալ ձայնով, առաւել եւս՝ իրենց ստուգա – բանական պատկերով :

Եւ յետոյ, աշխարհաբարը աշխարհա – բար է , գրաբար չէ , — նոր պարագանե – րու իր ծնունդով զարգացման նոր ձեւեր ունի : Եթէ սխալ է գրել Մարօ կամ Կարօ՝ այն առարկութեամբ թէ օտար է Օ տառը, սրբագրեցէք ուրեմն միջնադար – եան այն ամբողջ բառերը, որոնց մէջ մը – տած է նոյն տառը :

Իմ գիտցածս այն է, սակայն, թէ դա – սական մատենագրութեան մէջ Բրգիչոյ անձնանուան ուղղագրութիւնը չի համա – պատասխաներ այն կանոնին, զոր հրա – պարակ կը նետեն մեր օրերու քերականա – ները՝ պահանջելով գրել Հիւկոյ կամ Քլեմանսոյ :

Կ՛առարկուի թէ Հիւկօ անունը, հոլով – ման պարագային, կը դառնայ Հիւկոյի , ինչ որ չատ պիտի զարմացնէր նորավար – ժը : Բայց չէ՞ որ «մայր» բառը, հոլով – ման պարագային, կը դառնայ «մօր» , ապչութիւն պատճառելով նոյն նորավար – ժին, կամ «ուրախութիւն» բառը՝ «ուրա – խութեան» ձեւին մէջ :

Դեռ աւելին ,— երբ կը պահանջուի գը – րել Պօղոս, որովհետեւ աւ = օ, ինչո՞ւ գրելմալոյ կամ Առնոյ, աւը տալով հա – ւերուն :

Գանք հայ անուններուն :

Ուսումնասիրուած չէ հայ լեզուն աչ – խարհագրականօրէն, — սքանչելի նիւթ մը՝ որ կը փնտռէ կլիմայական կամ այլ պատճառներու միջամտութիւնը տառա – յին կամ վանկային միւթասիոններու մէջ : Դիտուած է որ, հայ աչխարհի կարգ մը շրջաններուն մէջ, յաճախալուր են Նաւոյեան , Դաւոյեան , Կոսոյեան , Սոսոյեան, Նարոյեան մականունները : Առանց կազմութեան ծագումը երկար քըն – նութեան կարօտ : Կրճատ անուններու ծագումը կապուած է բազմազան պարա – դաներու :

Առ այժմ՝ առնելով Մարօ, Կարօ, Ֆա – չօ եւ նման կրճատ անունները, ամէ – նուն ծանօթ է թէ կանչելու ձեւեր են, (բայց ո՛չ Մկօ ձեւը) : Այս ձեւերուն մէջ երկու յատկանշական կէտ կայ, — կար – ճեցնել անունը եւ ձայնաւորով մը երկա – րել վերջին վանկը : Հին հայերէնի մէջ հոչակաւոր կը կոչուէր այս ձեւը, որ ծա – նօթ էր ընդհանրապէս երկարաձիգ է ձայնաւորով, — ասկէ՝ ժողովրդական «մարէ՛» ձեւը (մայրիկ կանչելու համար կամ Մարօ) :

Այսպէս Ֆաչաուր կամ Կարապետ ե – ռավանկ անունները կրճատուած են եւ վերածուած՝ երկվանկ անուններու, յանգ առնելով Օ ձայնաւորը, որ կ՛օգնէ երկարելու համար ձայնը :

Աչխարհաբարն է, դարձեալ, որ խոր – տակելով դասական օրէնքները, կը գրէ հօ՛յ եւ ոչ թէ հո՛յ, կամ Լօյտ եւ ոչ թէ Լոյտ, վերջապէս Տիթրօյթ եւ ոչ թէ Տիթրոյթ :

Բացատրութեան կամ պաշտպանու – թեան չեն կարօտիր այս օրինակները : Ոսկեդարու մեր մատենագիրներն անդամ իրաւունք պիտի տային արդի աչխարհա – բարին այս լիսանձին, ինչպէս արդի լեզ – ուաբանութիւնը իրաւունք կուտայ գրա – բարին կատարած սահմանազանցութիւն – ներուն :

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

(Վերջ)

(*) Չեմ գիտեր թէ ե՛րբ սկսած են Ց տառը գործածել իբրեւ զատուցիչ (տիս – ժոնքթիֆ) : Եթէ Ց տառը Նոյ անձնան – ուան ծայրը կուգայ՝ փոխարինելու հա – մար պակսած վանկ մը, այլ բառերու մէջ երեւան կուգայ իբրեւ յաւելածոյ , պարզապէս խափանելու համար յօրանջ մը, ինչպէս այեր բառին մէջ :

Չեմ գիտեր, նոյնպէս, թէ ե՛րբ սկսած են Ց տառը գործածել զօրացնելու համար կիսաձայն ձայնաւոր մը՝ միջնէ բաղա – ձայն դարձնելը, ինչպէս « յակինթ » բառին մէջ, սկզբնատառը, յունական իպսիլոն ձայնաւորը, վերածուած է բա – զաձայնի :

ՄԵՍՐՈՊ ՄԱՇՏՈՑ

—o—

Գ.

Սահակ Պարթեւ մեծանուն կաթողիկո – սին գրկաբաց ընդունելութիւնը կ՛ուրա – խացնէ Մեսրոպ Մաշտոցը: Բարեյիշա – տակ Հայրապետին անվերապահ եւ ան – կեղծ գործակցութիւնը պիտի տեւէ ցը – մահ :

Շարաթներով, օրերով դլուխ – դլխէ խօսելէ, խորհրդակցելէ վերջ կուգան այն եզրակացութեան որ Եկեղեցին մի – նակը չի կրնար իրականացնել այս մեծա – ծախս ծրագիրը: Անհրաժեշտ է ապահո – վել թագաւորին օժանդակութիւնը, հա – ւանութիւնը :

« Շատ հարցուփորձով ու որոնումով պարապեցին եւ չատ նեղութիւններ կրե – ցին. յետոյ եւ իրենց առաջուց ուզած բանի մասին իմաց տուին Հայոց թագա – ւորին, որի անունը Վռամչապուհ էր կոչ – ւում » :

Երկու սուրբ Հայրերը կը ներկայանան Արշակունի Վռամչապուհ արքային , (պարսիկ Պարթեւ Արշակունիներու հա – յացած ճիւղէն) եւ կը պարզեն իրենց միտքը տանջող խնդիրը :

Հոն իրենց կը սպասէ հաճելի անակն – կալ մը :

Արքան նախ կը յայտնէ թէ ինք եւս լսած ու մտածած է այդ մասին: Յետոյ, գործով Միջագետք գտնուած միջոցին ի – մացած է, թէ ոմն Դանիէլ եպիսկոպոս , ասորի, արդէն պատրաստ հայկական տառեր ունի կամ գտած է :

Սահակ – Մեսրոպի ուրախութիւնը չափ չունի :

Իրենց խնդրանքին վրայ, թագաւորը չուտափոյթ ճամբայ կը հանէ իր զինքի ընկերներէն Վահրիճը , որ Միջագետքի պատյտի ընթացքին թագաւորին ընկերա – ցած ըլլալով՝ տեսած էր ասորի եպիսկո – պոսը :

Անպայման Մաշտոցի համակիրներէն էր նաեւ վերոյիշեալ Վահրիճը, որովհե – տեւ առանց ժամանակ կորնցնելու կը վազէ Միջագետք: Դանիէլի ազգական Ա – բէլ քահանայի հետ կը ներկայանայ ե – պիսկոպոսին, կը յայտնէ ճամբորդու – թեան նպատակը : Դանիէլ եպիսկոպոս ուրախութեամբ գոհացում պիտի տայ Հայոց Արքայի բաղձանքին, բայց, տա – ռերը չագանակ կամ արմաւ չեն. կարելի չէ անտուկի մէջ դնել ու ղրկել: Պէտք է հոն կենալ, տեղւոյն վրայ ուսումնասի – րել: Վահրիճ կը լծուի նաեւ այդ աչխա – տանքին եւ տառերուն հետ գոհացուցիչ կերպով ընտելանալէ ետքը, երախտագի – տութեամբ կը համբարէ ասորի ուսուցի – չին աչքը ու կ՛ճամապարէ վերադառնալ Հայաստան :

Մինչ այդ, պարապ չեն նստած Սահակ Մեսրոպ :

Թագաւորին օժանդակութեամբ կը պատրաստեն դպրոցներու ցանց մը, ա – չակերտներ, որպէս զի երբ նոր այբու – բենը հասնի՝ ամէն ինչ պատրաստ ըլ – լայ :

Ճաշողութեամբ կը կարդադրեն նաեւ հետեւեալ գլխաւոր արդելքը :

Հայաստանի մէջ թէեւ Հայոց Արքայ կայ, սակայն հարկատու էր Արքայից Արքային: Երկրի մեծ մասին խնամակալը Պարսիկներն էին: Քաղաքական, յեղա – փոխական այսպէս կարեւոր ձեռնարկի մը համար Արքայից Արքային թոյլա – տուութիւնը ապահովելու էր: Բարեբախ – տաբար, առենէ մը ի վեր պարսիկ ար – քունիքին մէջ գրաղած էին իրար ուտե – լու հաճելի ժամանցով: Մոգերը, ազնը – ւականները մէկ կողմը, գահակալը՝ միւս կողմ : Պայքարին թիրա՞խը: Ո՞վ պիտի պահէ իշխանութիւնը իր ձեռքին մէջ: Դաշոյնն ու ցիցը սովորական զէնքերն է – ին :

Վռամչապուհի ժամանակակից Ցաղ – կերտ եւս սոյն մտահոգութիւններն ունենալով, արդելք չըլլար նախկին զար – միկին եւ երբ Վահրիճ ու տառերը կը հասնին Հայաստան, արդէն պատրաստ դպրոցները կը բացուին, նոր տառերով ուսուցանելու համար մայրենի լեզուն :

Երկու տարի, Սահակ Պարթեւի հայ – րական խնամքին տակ, Մաշտոց եւ աչա – կերտները հեւ ի հեւ կ՛աչխատին աչա – կերտներ հասցնելու: Սակայն, հետզհե – տէ կը պաղի սկզբնական խանդավառու – թիւնը :

Այբուբենը թերի է. չի կրնար լրիւ

ՄՈՒՑՈՒԱԾ ԷՋԵՐ

Ց՛ՊԱՀԱՆՋ

—o—

« Մի առաւօտ փոստատուն մտաւ մեր լաւ ծանօթներից մինը: Սա երիտասարդ դերասան էր, որ իւր չնորհալի խաղով քիչ ժամանակի մէջ մեծ հռչակ էր ձեռք բերել մայրաքաղաքում : Եւ որովհետեւ տաղանդի հետ միասին նա ունէր եւ գը – բաւիչ արտաքին , ուստի բոլոր կանայք սիրում էին նրան, իսկ օրիորդները՝ գը – բեթէ պաչտում : Այս պատճառով այն ներկայացումներին, որոնց մասնակցում էր Շուբինը, (այս էր երիտասարդի ազ – դանունը), ներկայ էր լինում միշտ ահա – գին թուով ժողովուրդ : Եւ որովհետեւ չատերը ցանկանում էին ձեռք բերել ար – տիստի ծանօթութիւնը, ուստի նա ըն – դունուեցաւ եւ ընտանիքներում :

« Մեր բարեկամներից մինի տանը ծա – նօթացանք Շուբինի հետ ես եւ կինս : Եւ որովհետեւ պարոնը այցելեց մեզ սի – րով, ուստի ես եւս փոխարինեցի նրան եւ մի անգամ ճաչի հրաւիրելով՝ պատ – ուեցի արտիստին իմ յարկի տակ: Այս – տեղից մեր մէջ սկսուեց մի բարեկամու – թիւն, որ թէպէտ մի առանձին ջերմու – թիւն չունէր, բայց հաճոյական էր միչտ: Այս պատճառով ամէն անգամ, երբ մեր ծանօթներն հաւաքուած էին, Շուբինն անպակաս էր նրանց մէջ: Պարոնի ասե – լով՝ նա ոչ ոքին չէր այցելում այնպէս սիրով, ինչպէս մեզ, որովհետեւ իմ ան – կեղծութիւնն ու բարութիւնը, իսկ Ցու – լիայի չնորհալի զրուցատրութիւնը դրա – ւել էին նրան :

« Իրաւունք չունէի զհաւատալ պարո՛ – նին, որովհետեւ նա այդ ասում էր այն – պիսի մի սրտաբաց մտերմութեամբ , ո – րի մէջ յետին մտքերի ամենափոքր ըստ – ուեր չէր կարելի նչմարել :

Բայց եւ այնպէս ես զարմանում էի որ Շուբինը այդքան սիրուած լինելով քաղաքում, երբեք չէր դիմում ինձ «ց՛Պահանջ» մակագրութեամբ որեւէ նա – մակ ստանալու : Այս առթիւ խօսում է – ինք մենք յաճախ եւ ծիծաղում :

« Եւ սակայն չուտով նրա հերթն էլ հասաւ : Ցիչածս առաւօտը մտնելով փոստատուն, նա մօտեցաւ ինձ եւ ասաց.

— « Վասիլ Իւանիչ, եթէ «Ա. Բ. Գ.» տառերով նամակ ստանալու լինիք, խնդ – րեմ պահէք այն եւ յանձնեցէք ծառային :

— Ձեր ծառայի՞ն, հարցրի ես զար – մացմամբ :

—Այո, միայն նրան:

— Իսկ նա հաւատարի՞մ է ձեզ, հար – ցրի նորից խորհրդաւոր զգուշութեամբ:

— Օ՛, չունից աւելի, պատասխանեց նաեւ ընդմին չտապով, աւելացրեց .— էհ, ցտեսութիւն, յուսամ չէք մոռանալ . « Ա. Բ. Գ. ց՛Պահանջ» :

— Հանգիստ եղէք, երբեք չեմ մոռա – նալ, ապահովացրի ես պարոնին : Եւ ա – պա երբ հեռացաւ, ինքս ինձ մտածեցի .

— Սա էլ ուրեմն դարձաւ իմ ժողովուրդ :

« Եւ սակայն այս յայտարարութիւնը ինձ հաճելի եղաւ այն պատճառով որ այդ օրը Ցուլիային կարող էի յայտնել մի նորութիւն :

« Երբ տուն վերադարձայ, առաջին խօսքս եղաւ.

— Կարո՞ղ ես դուչակել թէ ի՞նչ նոր յաջախորդ ունեմ :

— Նոր յաճախո՞րդ, հարցրեց ինձ Ցուլիան, առանց իւր աչքերը կարից վերցնելու :

— Այո :

— Ո՞վ է :

— Հապա դուչակիր :

— Ինչպէ՞ս դուչակեմ. քաղաքում մարդ չա՛տ :

— Չէ, մեր ծանօթներից է :

— Բայց ո՞վ է :

— Գուչակիր տեսնեմ, կրկնեցի ես :

— Սաացի որ չեմ կարող :

— Շուբինը :

— Մէթէ՞, այդ հետաքրքրական է ա – սաց Ցուլիան ժպտալով՝

— Այդքա՞ն մխայն :

— Հապա էլ ուրիչ ի՞նչ :

ՄՈՒՐԱՑԱՆ

(8 Շար.)

ՆԿՉՆՈ ՂՎՑՈՎՈՈ

—o—

ՎԱՍԱԿԱՑ ԴՈՍՏ

Ա.

ԺԱՌ ՔՈՎՈՐԺԱՑ

Իր խորհրդարանական վաղորդյան ժամերից մեկում, երբ ես իմ մտքին տալիս էի վերջին հարվածները իմ նոր վեպին, որի անունը պիտի լիներ «Ոսկե ձուկը», ինձ մոտ եկավ Ժառ Քովորժացը։ Նա ինձ ասաց, որ ուզում է ինձ հետ խոսել մի շատ կարևոր գործի մասին։ Ես ուրախ եղա նրա գալուն, որովհետև ինձ համար հետաքրքրական էր ծանոթանալ այդ մարդու հետ, որի մասին այնքան շատ էին խոսում Փարիզի թերթերը։ Ժառ Քովորժացը ինձ ասաց, որ ինքը

կացութեան կը հասնի թէ Խրուշչեւ կը փափաքի տրամաբանական խօսակցութիւններ ունենալ Արեւմտեաններու հետ»:

Ամերիկեան եւ գերմանական թերթերը աւելի վերապահ են. Նիւ Եորք Թայմզ քաղաքական քարոզչութեան վերագրելէ ետք Խրուշչեւի ճառը, հարկ է սպասել, կ'ըսէ, տեսնելու համար թէ իրապէս պիտի արձակուի՞ն զինուորները:

Արեւմտեան Գերմանիոյ մամուլը «ոչ-բարեկամական ճառ» մը կը նկատէ Խրուշչեւի խօսքերը: Խ. Միութեան Վարվապետը, կը գրէ «Կեներալ Անցայկը» մեծերու յառաջիկայ ժողովը Գերմանիոյ դէմ ուղղուած դատավարութեան մը կ'ուզէ վերածել:

Եզրակացնելով, նոյն թերթը կը գրէ թէ «իրականին մէջ դառն կատակ մըն է այն պարագան թէ Արեւմտեան Գերմանիա իր համեստ ուժերով անգամ համաշխարհային պատերազմի մը գլխաւոր վրտանգը կը նկատուի ...»:

ՓԻՆԷԻ մեկնումը կը շարունակէ զարմանք եւ մտահոգութիւն պատճառել Ֆրանսայի եւ արտասահմանի մէջ: Պելժ, ամերիկեան եւ անգլիական թերթերը ապացոյցը կը տեսնեն «նախագահական» վարչաձեւի մը: Ցստակ է թէ Զօր. տը Կոլ կ'ուզէ ինք վարել բոլոր կարեւոր քաղաքականութիւնները՝ Ալժերիա, Օթան, ելմտական եւ տնտեսական: Փինէին հետեւեցաւ Մաքս Ֆլեշէ պետական նախարար՝ արտաքին առեւտուրի համար: Կրթական նախարար՝ Պուլոշի տեղ նշանակուեցաւ Լուի Ժոքս:

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻՆ

Նոր Տարուան առթիւ Հայ Կարմիր Խաչի Ֆէսանվիլիէի օդափոխութեան կայանին կը նուիրեն.—

Պ. Պ. Համբարձումեան 10 Ն. Ֆ., Գիւրճեան, Գաբրիէլ Փափազեան (Նօժան Սիւր ամրն), Յարութիւն Փիլիճեան, Մանուկեան (Սէն Շամոն), Գասպարեան (Պուրժ) տասնական Ն. Ֆ., Պ. Տէօվլէթեան, Պ. Վարժապետեան հինգական Ն. Ֆ.:

Հայ Կարմիր Խաչի Փարիզի դարմանատան կը նուիրեն.—

Տիկին Տէօքմէճեան 20 Ն. Ֆ., Տիկին Տօնապետեան տասը Ն. Ֆ., Տիկին Ֆրէնկեան հինգ Ն. Ֆ., Տօքթ. Շամլեան հինգ Ն. Ֆ.:

ՏՕՆԱԿԱՆ ՕՐԵՐԸ ԱՆՑԱՆ ԲԱՅՑ ՄԻՇՏ՝

ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ վաճառատան մէջ պիտի գտնէք Արեւելեան եւ Եւրոպական ամէնէն ընտիր ապրանքները՝ յարմար գիներով:

ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

246, Rue Vendôme
20, Rue Villeroy
65, Rue Robert
Lyon

Արմաւ, «պամիա», «եալանճի տոլմա», յունական «թուրշի», «պիպէռ», տերեւ, թահին հելվա, «վանիյլ», շոքոլա, «նուազէթ», «լոգում», «սագըզ», պիստակ, Շիրակ օղի (41 – 45օ), Իզմիրի չամիչ, «սուճուք», կեսարական «պաստըրմա», առաջնակարգ սուրճ, (քարավան եւ մոգա), համեմներ «մահլէպ», «սալէպ», ձիթապտուղ, ձէթ, «քաշքավալ» պուլկարական, ճերմակ պանիր ոչխարի կաթով: Ամէն կարգի պահածոներ, «քուսքուս», հարիսա, սումագ, թարամա, լաքերտա, տերեւ եւայլն:

Անգամ մը դիմեցէք՝

ԳՈՀ ՊԻՏԻ ՄՆԱՔ

Մի մոռնաք թէ՝

ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ

Ունի նաեւ մսավաճառատուն մը, որուն առաջնակարգ միսերը գոհացում կուտան ամէնէն նրբաճաշակներուն: Ոչխարի, հորթի եւ եզան միս (քաշուած միս, եւայլն):

ՄԷԿ ԱՆԳԱՄ ԳՆՈՐԴ
ՄՆԱՅՈՒՆ ՅԱՃԱԽՈՐԴ

"ՅԱՌԱՋ" ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

Օր. Քրիստինէ Զէյթունցեան մէկ տարեկան «Յառաջ» կը նուիրէ իր հօրը Պ. Զաքար Զէյթունցեանի (Տէսին):

Պ. Ժիրայր Պառաւեան մէկ տարեկան «Յառաջ» կը նուիրէ իր աներոջ՝ Աւետիս Համբարձումեանի (Քրեմիէօ):

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Իսիի Խրիմեան դպրոցի հոգաբարձութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկին Մարթայեանէ 25 Ն. Ֆ. իրենց զաւկին Ալիս Միքայէլեանի մահուան ութերորդ տարեդարձին առթիւ:

×

Փարիզի Աղքատախնամի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները.— Պ. Պետրոս Շահվէրտեան, փոխան ծաղկեպսակի Տիկին Էլմոնէ Պէրպէրեանի մահուան առթիւ Մոնմորանսիի ծերանոցին՝ 20 Ն. Ֆ., Տիկին Զաքարեան Անտիյիի ծերանոցին 50 Ն. Ֆ., Գործունեան ընտանիք, ողբ. Ներսէս Սապունճեանի մահուան առթիւ 100 Ն. Ֆ., Տէր եւ Տիկին Ազարեան Սարգիս (Պիվէր) Պ. Կ. Ազարեանի եւ Օր. Ա. Հաճընլեանի ամուսնութեան առթիւ 20 Ն. Ֆ., Տէր եւ Տիկին Անդրանիկ Պօյաճեան Մոնմորանսիի ծերանոցին, ողբ. Պետրոս Շմաւոնեանի մահուան առթիւ 30 Ն. Ֆ., Տէր եւ Տիկին Հացագործեան 50 Ն. Ֆ., եւ Տէր եւ Տիկին Յակոբ Ադամեան 50 Ն. Ֆ. ողբ. Արշակ Աշչիպաշեանի մահուան առթիւ:

Այրի Տիկին Մաքրուհի Խրիմեան, ողբ. Արմենակ Խրիմեանի մահուան առաջին տարելիցին առթիւ 10 Ն. Ֆ., Պ. Յարութիւն Արըճեան, փոխան ծաղկեպսակի ողբ. Տիկին Ագգաշեանի մահուան առթիւ տասը Ն. Ֆ., Տիկին Թագուհի (Տիկին Ակոնայեանի ձեռամբ) հարիւր Ն. Ֆ., ծերանոցներուն Տիկին Ակոնայեան հինգ Ն. Ֆ., Պ. Յովհաննէսեան հինգ Ն. Ֆ., Տիկին Միւթէվէլեան հինգ Ն. Ֆ., Տիկ. Տէօքմէճեան Թագուհի տասը Ն. Ֆ., Տիկին Ծաղիկ Զամասանեան՝ ծերանոցներուն 50 Ն. Ֆ., Պ. Սարգիս Աղապապեան տասը Ն. Ֆ., Պ. Լեւոն Գանարեան, Տիկին Վէլէտեանի յիշատակին քսան Ն. Ֆ., Ողբ. Տիկին Եսթեր Տալտապանեանի մահուան առթիւ Մոնմորանսիի ծերանոցին՝ Տիկին Ակլականեան 30 Ն. Ֆ., Պ. Թէրզեան քսան Ն. Ֆ., Պ. Թէրզեան (Արժանթէօյ) տաս Ն. Ֆ.:

(Շար.)

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

ՀԱՅ - ԲՈՅԺ

ԺՈՂ. ԱՄՍԱԹԵՐԹ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ

Խմբագիր՝ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Սեպտեմբեր – Հոկտեմբեր (թիւ 213 – 214) նոխ եւ այլազան բովանդակութեամբ.—

Դեղահատի դարը (Հայ-Բոյժ).— Առողջութիւն բարոյական ուժով (Տոքթ. Պլոնտէլ).— Առանց ցաւի ծննդաբերութիւն (Փրոֆ. Մարգարեան).— Ստամոքսի խոց (Տոքթ. Աշնեան).— Զուկը Հայաստանի մէջ, ձկնորսութեան ձեւերը, ձուկի տեսակները եւ անոնց համը (Փիրուզեան).— Ի՞նչ գիտէք ճանճերու մասին (Տոքթ. Այվազեան).— Աւաղ ի վերայ ճանճի (Մինաս Թոխաթցի).— Ականջի ցաւը... քանսէրի նշան (Տոքթ. Ասքանազ).— Խրատներ լեարդի հիւանդներուն (Տոքթ. Գալուստեան).— Բերանը ծռեցաւ... (Տոքթ. Քորոն).— Ոտքերը չեն բռներ (Տոքթ. Ազատանի).—Զղեար կամ մուշմուլա, պատմութիւնը եւ սնընդական ու բժշկական արժէքը (Շ. Նարդունի).— Բարի ախորժակ, տիկիններ եւ պարոններ (Տոքթ. Շ. Օնառ):

Բաժանորդագրութեան պայմաններ.— Տարեկան 15 նոր ֆրանք (1500 ֆրանք): Արտասահման 20 նոր ֆրանք (2000 ֆր., երկու տարեկանը մէկ կանխիկ վճարողին համար 37,5 նոր ֆրանք (3750 ֆր.):

Ch. Aïvazian
Au journal HARATCH
32, Rue de Trévise, Paris (9e)

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Այրի Տիկին մը սենեակ կը փնտռէ, Շամփէռէ կ'աշխատի: Հասցէ Տիկին Մանուքեան,

9, RUE DE L'ARRIVÉE, LA GARENNE SEINE

Imprimerie Spéciale du Journal « Haratch »

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Կապոյտ Խաչի Վիէնի մասնաճիւղին, կը տօնուի Կիրակի (Յունուար 24), կէսօրէ յետոյ ժամը 15-ին Սէրքլը Կաթոլիքի սրահին մէջ:

Երգ, արտասանութիւն, եւրոպական եւ հայկական պարեր, երեք դպրոցներու աշակերտութեան կողմէ:

Նուէրներ փոքրիկներուն:

Մուտքը ազատ է:

"ՅԱՌԱՋ"Ի ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Ֆրանսա եւ հասարակապետութիւն.—
Տարեկան.— 40 Ն. Ֆր. (4000)
Վեցամսեայ 22 Ն. Ֆր. (2200):

Արտասահման.—
Տարեկան 50 Ն. Ֆր. (5000):

Բաժանորդագրութիւնները կը վճարուին կանխիկ:

1960Ի "ԳՈՅԱՄԱՐՏ" ՕՐԱՑՈՅՑ-ԱԼՊՈՄԸ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋԱՆԻՆ

Հ. Յ. Դ. 70ԱՄԵԱԿԻ ԱՌԹԻՒ — Ընտիր թուղթով.— 13 էջ

Շքեղ նկարներ, գրական եւ պատմական նիւթերով, ճոխ բովանդակութիւն:

ԳԵՂԱՋԱՐԴ ԵՒ ԳՈՒՆԱՒՈՐ ԿՈՂՔ

Բացառիկ խնամքով եւ ճաշակով պատրաստուած այս ՕՐԱՑՈՅՑ – ԱԼՊՈՄԸ պիտի կազմէ ամէն հայկ. տան զարդը:

Գին 500 ֆրանք

Փարիզի համար դիմել՝ LIBRAIRIE H. SAMUELIAN 51, Rue Mr.-le-Prince, Paris 6e

Կը ծախուի նաեւ Յառաջի մօտ:

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Հովանաւորութեամբ Ս. Պօղոս – Պետրոս եկեղեցւոյ հոգաբարձութեան, ի նպաստ հայեցի դաստիարակութեան, Կրթ. յանձնախումբի կազմակերպած աննախընթաց զուտ հայկական պարահանդէսը տեղի պիտի ունենայ Շաբաթ, Յունուար 23ին, ժամը 21էն մինչեւ լոյս:

ՔԱՂԱՔԱՊԵՏԱԿԱՆ ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ, ՌԻԻ ՎՈԼԹԷՐ:

Բոլոր հայրենակիցներուն գոհացում տալու նպատակով՝

ՏԷՏԷՃԵԱՆ ԵՒ ՏԻՆԱՄԻՔ ՃԱՋ

Երկու նուագախումբով տեղի պիտի ունենան հայկ. եւ եւրոպական պարեր:

ՍՕՍԻ Ֆօլքլօրիկ խումբը՝ ղեկավարութեամբ ՏԻԿ. Յ. ՔԻՒԹՆԷՐԵԱՆԻ

Պիտի ճոխացնէ այս բացառիկ երեկոյթը, իր հայկական հաճելի, ինքնուրոյն պարերով եւ երգերով:

Սիրով կը հրաւիրուի հայ ժողովուրդը անխտիր:

ՃՈԽ ԵՒ ԴԻՒՐԱՄԱՏՉԵԼԻ ՊԻՒՖԷ

ՍԱԿԱԳԻՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ

ՄԷԿ ԱՆԳԱՄՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՀԱԶԴ	30 Ն. Ֆր.	մինչեւ 1/4 սիւնակ
ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ	15 Ն. Ֆր.	մինչեւ 1/8 սիւնակ
ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆր.	» » »
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ	15 Ն. Ֆր.	» » »
ՀԱՐՍԱՆԻՔ, ՆՇԱՆՏՈՒՔ	20 Ն. Ֆր.	» » »
ՆՈՒԻՐԱՏՈՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆր.	» » »
«ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ»	10 Ն. Ֆր.	» » »
«ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ»	5 Ն. Ֆր.	» » »
ԾԱԽՈՒ Է	20 Ն. Ֆր.	» » »

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ նշանակուած ծաւալով ազդերու համար են:

Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է:

Առեւտրական կամ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններուն համար դիմել Վարչութեան:

Կ + Պ + Ո + Ն + Ի

Պ + Կ + Ո + Ի + Ն

ՊՈՆԿՈՒ

Ամէնօրեայ ուժ եւ կորով,

— Bongoût —

Հելվա եւ լոխում ուտելով:

Société des Conserves

BONGOUT

MARSEILLE — 40, la Canebière — MARSEILLE

MORY et Cie

ՆՈՒԷՐՆԵՐՈՒ ԵՒ ԾՐԱՐՆԵՐՈՒ ԱՌԱՔՈՒՄ ԴԷՊԻ ԽՈՐՀՐԴ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ:

Գնեցէք զանոնք ձեր ուզած տեղը եւ առաքումը մեզի վստահեցէք: Նուազագոյն ծախքերով կը ղրկենք խորհրդ. Միութիւն:

Դիմեցէք մեր նոր գիները գիտնալու համար.—

10, Rue de St.-Quentin, Paris 10e

(PRÈS DE LA GARE DU NORD)

ou Téléphone : NOR. 40-72 et 50-83

ՅԱՐԱՏ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց. 22 Ն. Ֆր.

Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 19 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

MARDI 19 JANVIER 1960

36ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8700 — 36EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4501

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՖՐԱՆՍԱՆ ԻՐ ՀՈԳԵՐՈՎ

ԺՈՂՈՎՐԴ. ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ԺՈՂՈՎԸ

Ժողովրդական Շարժումին Ազգ. Խորհուրդը դռնփակ նիստ մը գումարեց, որ 36 ժամ տեւեց: Ոչ մէկ պատուիրակութիւն առաջարկեց որ կուսակցութեան չորս նախարարները քաշուին դահլիճէն: Ոմանք սակայն որոշ մտահոգութիւններ յայտնեցին Ատլանտեան եւ եւրոպական քաղաքականութեան մասին որ տարբեր ուղղութիւն պէտք է առնէ:

Փինէի մեկնումին անդրադառնալով Ժորժ Տելֆոս իր տեղեկագրին մէջ կ'աւելցնէ հետեւեալ եզրակացութիւնները.

— «Կառավարութեան հինգերորդ նախարարին մեկնումը չէ միայն: Քաղաքական կարեւոր դէպք մըն է: Արդեօք չի՞ նշանակեր վարչաձեւին տկարացումը: Չեմ կարծեր թէ կրնանք միանալ աջակողմեան տարրերուն, որոնք սկսան պայքարիլ Հանրապետութեան Նախագահին դէմ: Անոնց հետ չէ որ պիտի լուծենք Ալժերիոյ, հասարակապետութեան հարցը: Վատթարագոյնին քաղաքականութիւնը մեր սովորութեանց մէջ չէ: Պէտք է սակայն որ ճշդենք մեր դիրքերը մանաւանդ օտար տնտեսական եւ ընկերային քաղաքականութեան, ինչպէս նաեւ վարչաձեւին բռնած ընթացքին մասին: Արկածախնդրութեան մէջ, որ գիտենք թէ մեզ կը տանի ժողովրդավարութեան հակընդդէմ բեւեռները, պէ՞տք չէ որ նախընտրենք աշխատիլ վարչաձեւին ամրապնդման եւ բարելաւման:

Խօսք առաւ նաեւ Պիւրօն, որուն ըսածներուն ներկաները հետեւեցան ուշադրութեամբ, նկատի առնելով որ նախորդ օրը Լըքուրի հետ երկար տեսակցութիւն մը ունեցած էր Էլիզէի մէջ: Պիտոն շեշտեց թէ Ժողովրդական Շարժումին պարտականութիւնն է զօրավիգ կանգնիլ տը Կոլի ափրիկեան եւ ալժերիական քաղաքականութեան: Փինէի մասին իր կարծիքն այն է որ եթէ կը ցաւի անոր մեկնումին համար, չի կարծեր որ Ժողովրդական Շարժումը պէտք է դիրք ճշդէ ելմտական եւ միւս նախարարներու տարակարծութեանց շուրջ:

Բոպէռ Լըքուր կը խօսի նախ Ալժերիոյ մասին.— «Ո՞վ աւելի լաւ դիրք ունի քան տը Կոլը կարգադրելու համար այս խնդիրները հեղինակութեամբ եւ յարատեւութեամբ»: Խօսելով Հասարակապետութեան մասին պետ. նախարարը շեշտեց.— Հասարակապետութիւնը կ'ապրի եւ կ'աճի շնորհիւ նիւթական եւ հոգեբանական տուեալներու: Ափրիկէի համար անկախութեան ժամը հնչած է: 1960ին ափրիկեան չորս պետութիւններ պիտի տիրանան իրենց անկախութեան: Ըստ նախարարին անհրաժեշտ է մտածել գործադիրին եւ օրէնսդիրին յարաբերութիւններուն մասին եւ ընել այնպէս որ խորհրդարանական վարչաձեւը գործադրուի հարկ եղածին պէս:

Ի վերջոյ եզրակացուցիչ բանաձեւով մը, Ժողովրդական Շարժումին Ազգային Խորհուրդը յայտարարեց. — Ազգ. Խորհուրդը գիտակից՝ այն ծանրակշիռ հարցերուն, որոնք հետեւանքն են ազատութեանց պահպանման, ալժերիական խնդրին լուծման եւ ընկերային ու տնտեսական քաղաքականութեան բարելաւման, կը մերժէ ծանրացնել կացութիւնը մասնակցելով կուսակցական կռիւներու:

ԱՓՐԻԿԵԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

Երկուշաբթի որ Զօր. տը Կոլ եւ Վարչապետ Տըպրէ ճշդեցին Ֆրանսական դիրքը մալիական (Սուտան – Սենեկալ) անկախութեան նկատմամբ:

Նոյն օրը խօսակցութիւնները պիտի սկսին Ֆրանսայի եւ Մալիի միջեւ որոնց նիւթն է Սենեկալ եւ Սուտան դաշնակցային պետութեանց անկախութիւնը եւ անոնց պահպանութիւնը հասարակապետութեան մէջ:

ՄԵԾ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՅԶԸՆՀԱՈՒԸՐ.— 9 ՕՐ Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ (ՅՈՒՆԻՍ 10 – 19)

ԱՏԸՆԱՈՒԸՐ.— ՀՌՈՄ (ՅՈՒՆՈՒԱՐ 23 – 24)

Սպիտակ Տան մէկ պաշտօնական զեկոյցը կը յայտարարէ թէ Նախագահ Այզընհաուըր Խորհրդ. Միութիւն պիտի երթայ Յունիս 10էն 19: Այս առթիւ ամերիկեան մամուլը աւելորդ չի նկատեր յիշել այս ճամբորդութեան սկզբունքը, որ որոշուեցաւ Խրուշչեւի Ամերիկա գտնուած ժամանակ: Այզընհաուըր նախ չէր կարծեր որ հինգ օրէն աւելի մնայ Խորհ. Միութիւն: Իրեն համար «պետական»այցելութիւն մըն էր միայն: Այս այցելութեան առթիւ Վլատիվոսթոք եւ Սան Ֆրանսիսքօ զուգորդ քաղաքներ պիտի հռչակուին: Այզընհաուըր պիտի այցելէ նաեւ Քիէվ, Լենինկրատ եւ Քուիպիչեւ:

Վերջերս սակայն ամերիկեան մամուլը սկսած է վերապահ դիրք մը բռնել խորհրդային քաղաքականութեան հանդէպ: Հարուրրտի համալսարանը փաստաթուղթ մը հրատարակած է ուր կը թելադրէ չխաբուիլ Խրուշչեւի ժպիտներէն, որովհետեւ Խրուշչեւը «աւելի մեծ վըտանգ մըն է քան Սթալինի Ռուսաստանը»:

Վարչապետ Ատընաուըր կիրակի օր ձայնասփիւռ ճառով մը խօսեցաւ հակասեմական ցոյցերուն մասին եւ շեշտեց.— Այս միջադէպերը ունեցան նաեւ լաւ կողմ մը՝ այն է ինքնաբերաբար եւ միաձայնութեամբ ժողովուրդին հակազդեցութիւնը արթնցնել գաղափարներու եւ ձգտումներու դէմ, որոնք արմատ չունին դաշնակցային հանրապետութեան մէջ:

—Վարչապետը կը պատրաստուի Իտալիա երթալ քանի մը օրէն: Իրեն պիտի ընկերանայ նախարար՝ Ֆոն Պրենթանօ: Իտալիոյ եւ Գերմանիոյ վարիչներուն տեսակցութիւնները մասնաւոր բնոյթ մը չունին, ըլլա՛յ քաղաքական, ըլլա՛յ տընտեսական: Ատընաուըր պիտի ընդունուի նաեւ Յովհաննէս ԻԳ. Պապին կողմէ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԽՈՐՀՐԴ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ մէջ պաշտօնազրկումները կը շարունակուին: Կուսակցութեան կեդրոնական կոմիտէի գերագոյն խորհուրդի մէկ ուրիշ անդամը՝ Նիքոլա Պալիաեւ պաշտօնանկ եղաւ: Մտերիմ գործակից մըն էր Խրուշչեւի: Նման որոշման մը զոհ գնաց, քանի մը օր առաջ, Ալեքսիս Քիրչենքօ:

ԱՄԵՐԻԿԱ ծրագրած է 95 միլիոն տոլարի վարկ մը բանալ ափրիկեան թերաճ երկիրներու տնտեսական զարգացումին համար, գլխաւորաբար Կապոնի եւ Քոնկոյի հանքերու շահագործումին համար: Եթէ ամէն ինչ նախատեսուած ձեւով ընթանայ, տասը տարուան ընթացքին այդ սկզբնական վարկը մինչեւ 350 միլիոն տոլարի պիտի հասնի:

ԹՈՒՆՈՒԶ եւ Խորհրդ. Միութիւն վաճառականական նոր համաձայնութիւն մը ստորագրեցին, որուն շնորհիւ երկու երկիրներու միջեւ տարեկան 400·000 տինարի (չորս միլիոն Ն. Ֆ.) արժողութեամբ ապրանք պիտի փոխանակուի:

Օրը Օրին

«Ա՛խ, ԱՏ ՕՐԸ ՏԵՍՆԷԻ»

— Դուն իմ գործս խանգարեցիր, պարոն խմբագիր եւ չձգեցիր որ ես իմ խելքովս շարժէի ... Հիմա կը տեսնեմ որ իմ խելքս քու խելքէդ աւելի կ'արժէ եղեր...

— Այդ մասին տարակոյս չունէի ... Բայց, ըսէ տեսնեմ — ի՞նչ մեղք գործեր եմ ...

— Անցածները քեզի եկայ որ իմ անունովս նամակ մը գրէիր մեր սիրելի Նախագահին ... Այդ նամակին մէջ խորհուրդ պիտի տայի իրեն որ փոխանակ Աթաթիւրքի գերեզմանին վրայ ծաղկեպըսակ դնելու, Հնդկաստան գացած ատենը, ծաղկեպսակ մը նետէր Տէր Զօրի աւազներուն վրայ, որոնց տակ թաղուած են Հայոց ազգին զաւակները... Աստուած անոնց հոգին լուսաւորէ: Բայց, դուն ելար ինծի դիւանագիտութեան մասին դասեր տուիր եւ թող չտուիր որ ատ շէնքով շնորհքով նամակս իր տեղը հասնէր ... Տեսա՞ր ինչ եղաւ ...

— Ի՞նչ եղաւ որ ...

— Նախագահը իր ծաղկեպսակը ի՛ր ուզած տեղը դրաւ եւ վերջն ալ ելաւ Թուրքերուն մասին աղուոր, աղուոր բաներ ըսաւ... Լեզուս վրայ չերթար, բայց, եթէ չըսեմ, պիտի ճաթիմ — մեր բարի Նախագահը դանակը առնէր Հայոց ազգին կռնակը խրէր, Հայոց ազգը այնքան պիտի չվիրաւորուէր, որքան վիրաւորուած է, հիմա... Վիրաւորուած՝ սրտէն... Մենք այդչափ բան քաշենք Թուրքին ձեռքէն, ետքն ալ մեր բարեկամները երթան Թուրքին հետ պագտըւին... Կը վայլէ՞...

— Բարեկամ, նոր չէ որ կը պագտուին ... Այդ սիրուըտուքը սկսաւ 1923ին ... Թուրքը պագնողներէն մէկն ալ Ռուս Քեռին էր, 1920էն մինչեւ 1945... Չմոռնաս ...

— Ես բոլշեւի՞կ եմ որ այդ անբարոյականութիւնը մոռնամ: Սըտեղը նստէ նայիմ եւ ինծի համար, նորէն իմ անունովս, Կոչ մը խմբագրէ ...

— Կո՞չ ... Որո՞ւ ուղղուած ...

— Այս մեծ ու ազնուական պետութեան Հայ քաղաքացիներուն:

— Ի՞նչ պիտի ըսես ...

— Ես իմ գիտցած ձեւովս ըսեմ, դուն կարգի դիր ... Ամէն հայ քաղաքացի թող ելլէ նամակ մը, բողոքագիր մը զրկէ Նախագահին եւ սրտի դառն կսկիծով եւ ամենայն անկեղծութեամբ ու քաջութեամբ, թող ցաւ յայտնէ որ ան հայ ժողովուրդին սիրտը ծակող, հայ ժողովուրդին սիրտը արիւնող բաներ ըսաւ Անգարայի մէջ, ի պատիւ Թուրքին, որ — եթէ կ'ուզես, ասիկա ալ փակագծի մէջ աւելցուր — տակաւին քանի մը ամիս առաջ, Իզմիրի մէջ, գազանաբար կը ծեծէր Ամերիկացի զինուորներ՝ սովորական յանցանքի մը համար ...

— Կոչին արդի՞ւնքը ինչ պիտի ըլլայ..

— Ինչպէ՛ս, թէ ի՛նչ պիտի ըլլայ... Պարոն Նախագահնիս, իր վերադարձին, պիտի կարդայ այդ բողոքագիրները ...

— Լա՛ւ, ենթադրենք որ ժամանակ գըտաւ ու կարդաց, վե՞րջը ... Ի՛նչ շահած կ'ըլլանք... Նախագահը Անգարայի մէջ արտասանած իր բաժականառը ե՞տ բերել կուտայ...

— Եղածը ա՞տ է ... Բարեկամ, դուն աղաւնիէն ալ աւելի միամիտ ես եղեր... Այդ տեսակ կոչերով, բողոքներով ու թատերական ելոյթներով տե՛ղ մը չենք հասնիր: Ամէնքն ալ գիտեն որ մենք ներկայ ենք, բայց դիւանագիտութիւնը իր ճամբան գծեր է, ա՛լ անկէ չի շեղիր ... Դուն ուզածիդ չափ լաց, պոռա, կանչէ ... Օգուտ չունի... Ուրեմն, արցունքդ սրբէ, քար մը դիր սրտիդ վրայ ու սպասէ ...

— Մինչեւ ե՞րբ ... Երկու հազար տարի է կը սպասեմ ...

— Մինչեւ որ, օր մը Թուրքին հաշիւը մաքրուի՝ անոր Ալլահին ձեռքով ...

— Ա՛խ, ատ օրը տեսնէի ...

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ՆԻՔՍԸՆ ԿԸ ՊԱՏԱՍԽԱՆԷ ԽՐՈՒՇՉԵՒԻ

— Ոչ մէկ զէնք կրնայ Միացեալ Նահանգներու փոխ վրէժի ռազմական միջոցները չէզոքացնել:

— Պէտք չէ որ դաշնակիցները իրենց զինուորական ուժերը պակսեցնեն:

Մամուլի ասուլիսի մը ընթացքին՝ Ամերիկայի փոխ նախագահ Ռիչըրտ Նիքսըն կարգ մը խիստ խորհրդակցութիւններ ըրաւ վարչապետ Խրուշչեւի Գերագոյն Խորհուրդի վերջին նիստին մէջ ըրած յայտարարութիւններուն:

«Որքան որ Խրուշչեւի ակնարկած խորհրդային սարսափելի նոր զէնքին մասին գաղափար չունինք, բայց եւ այնպէս Ամերիկա իսկ տագնապելու ոչ մէկ պատճառ ունի»: Գաղտնիք մը չէ աշխարհին համար որ մենք ալ, մեր կարգին, աւերիչ որպիսի նոր զէնքեր ունինք որ նոյնիսկ եթէ անակնկալ յարձակումի մը ենթարկուինք, պիտի կարենանք նախայարձակ երկիրը քար ու քանդ ընել:

Խորհրդային Միութեան խաղաղասիրութեան սպասելով, կարեւորը այն է որ դաշնակից երկիրները, հասարակաց վըտանգին առջեւ, միշտ աւելի ամրապնդեն իրենց գործակցութիւնը ամէն մարդի մէջ եւ մանաւանդ չպակսեցնեն իրենց զինուորական կազմակերպութիւնն ու բանակներու ուժերը:

Խորհրդային բանակին 1·200·000 զինուորի ազատ արձակումը, ապազինում չի նշանակեր: Իրականին մէջ կարմիր բանակի մասին պարբերաբար տրուած լուրերը հեռու են իրականութենէն: Ըստ Ատլանտեան Ուխտի ունեցած ստոյգ տեղեկութիւններուն, խորհրդային բանակը, 4·500·000 միլիոնէ աւելի զինուոր ունի առանց հաշուելու զանազան ուրիշ անուններով զինուորական կազմ եւ բնոյթ ունեցող ներքին կազմակերպութիւններու մէջ կէս միլիոնէ աւելի զինուորագրուածները: Այս թիւերուն վրայ պէտք է աւելցնել նաեւ արբանեակ երկիրներու շուրջ վեց միլիոն զինուորով միացեալ բանակները, որոնք առաւել կամ նուազ հաւատարմութեամբ կրնան ի հարկին ծառայել խորհրդային բանակին հետ:

Ըստ Ամերիկեան ծերակոյտի արտաքին գործերու յանձնախումբին, Խորհրդային Միութիւնը դեռ չէ հրաժարած այն սխալ եւ վտանգաւոր տեսակէտէն թէ պատերազմը եւ անոր տխուր հետեւանքը միջոցն ու առիթը կրնան ըլլալ օր մը աշխարհի պարտադրելու համայնավար գաղափարականը, վարչաձեւը եւ ընկերային ապրելակերպը: Այսուհնդերձ, եթէ խորհրդային իշխանութիւնները նոյնիսկ ամէն օր այդ փորձութեան մէջ կ'ապրին, անհաւանական է որ եկող տասնամեակին ընթացքին պատերազմի մը պատճառ դառնալու անդարմանելի սխալը գործէ Խորհրդային Միութիւնը: Շատ բան կըրնայ անգիտանալ եւ շատ սխալ ենթադրութիւններ կրնայ ընել այսօր Վարչապետ Խրուշչեւ, եթէ ոչ աշխարհի խաղաղութեան համար, դէթ իր հայրենիքին բարիքին համար մէկ կէտի վրայ սխալելու իրաւունք չունի. — Որեւէ պատերազմ իր երկրին ալ քանդումն ու բնաջնջումը պիտի ըլլայ:

ԵՐԵՒԱՆԻ
"ԵՐԳՈՒ ՊԱՐԻ" ԽՈՒՄԲԸ
ԳԱՀԻՐԷԻ ՄԷՋ

—o—

Հռոմաճայն «Ցուսաբեր»ի մէկ խմբագրականին եւ երկու յօդուածներու, մեծ խանդավառութեամբ ունկնդրուած է «Երեւանի Երգ ու Պարի խումբը» Գահիրէ, Եգիպտոսի մայրաքաղաքին մէջ, ուր եւ կած էր ան քանի մը համերգներ տալու, ղեկավարութեամբ ծանօթ խմբավար Թաթուլ Ալթունեանի :

Այս առթիւ ղեկացուած գոհունակութիւնը եղած է խիստ մեծ :

Մանաւանդ կը շեշտուի նման այցելութիւններով Սփիւռքի եւ հայրենիքի կապը սերտացնելու կարեւորութիւնը :

Մեր ժողովուրդին մէկ երրորդը կը գտնուի Հայաստանէն դուրս, զրկեցէք լքեալ իր ճակատագրին :

Հայրենիքը ցարդ մնաց անտարբեր այս հսկայ բազմութեան հանդէպ, որ կը հաշուէ ոչ պակաս քան մէկ միլիոն Հայեր :

Անոնք պահանջը ունին հայրենիքի դուրգուրանքին :

Իր հերթին հայրենիքը պէտք ունի այս բազմութեան նիւթական եւ մտաւորական ուժին :

Փոխադարձ կապով միայն կարելի պիտի ըլլայ սերտացնել յարաբերութիւնները : Մօտենալ իրարու եւ հասկընալ զիրար :

Եթէ ցարդ քաղաքական աննպաստ պայմաններու հետեւանքով ու ձախորդ ղեկավարութեան մը սխալներուն պատճառով կարելի չեղաւ գտնել լեզու ու ստեղծել վառ տրամադրութիւններ, կը կարծուի որ, այդ բոլորը մասամբ այսօր փոխուած՝ պէտք է ջանալ յօդուտ մեր ապագային, այլեւս զօրացնել կապը :

Կ'ըսուի, թէ Գահիրէ այցելող երիտասարդ արուեստագէտներու խումբը այցելեր է նոյնիսկ աղգային վարժարանները ու ամէն տեղ արժանացած սիրալիր ընդունելութեան :

Թէ՛ այցելողներ եւ թէ՛ արուեստագէտները ընդունող ազգայիններ ապրած են հոգեկան քաղցր վայրկեաններ :

Մեծ եղած է խանդավառութիւնը արտերկրի այդ չքնաղ մեր հայրենակից ներուն. նուազ խոր չէ եղած յուզումը նոյնպէս այցելողներու, որոնք գտած են իրենց ղէմը հայրենիքի սիրով ու վերելքով ցնծուն բազմութիւններ :

Սխալ պիտի ըլլար այլ ձեւի կեցուածք :

Առաւել աննկարելի սխալ մը պիտի ըլլար հայրենիքի մէջ ապրող մեր ամէն խաւի բազմութիւններու համար այն միտքը, թէ Սփիւռքը կրնար վայրկեան մը մնալ անտարբեր հայրենիքը խոցող ցաւերու եւ փոխադարձ զայն ուրախացնող ամէն կարգի ցնծաւէտ երեւոյթներու առջեւ :

Քառասուն տարի Սփիւռքի մէջ միայն ճեղքուած ու խրամներ բանալու հետամուտ տարրեր, ծախուած Սթալինեներու եւ Բերիաներու, աշխատեցան հայրենի իշխանութեան եւ ժողովուրդին այնպէս ցոյց տալ, թէ արտերկրի մէջ կ'ապրին Հայեր, որոնք ղէմ են հայրենիքի մեծութեան եւ հզօրացման :

Ըրին այդպէս, որովհետեւ գաղութնե րը՝ բռնագրաւուած մեր հողերուն կցուած կը պահանջէին Մոսկուայէն :

Մարդիկ որոմ ու աւելութիւն սերմանեցին, որովհետեւ մեր լեզուին ու գրականութեան նախանձախնդիր խմբակներ ու անհատներ, պահանջեցին, որ մնայ մաքուր մեր Մեծասքանչը ու դուրս չպրտուին մեր գրականութենէն անհարազատ գաղափարներ :

Սրտցաւ ամէն դիտողութիւն ու մատնանշում, (սովորական երեւոյթ աշխարհի ամէն կողմ գոյութիւն ունեցող ժողովրդավար երկիրներու մէջ), հարայ հրոց բարձրացուց Սթալինի նկարներով իրենց հանդէսները զարդարող անդոյն մարդոց մօտ :

Հիմա, որ բան մը փոխուած ըլլալ կը թուի մտայնութեանց մէջ, պիտի տրուի՞ Սփիւռքին հրճուանքն ու գոհունակութիւնը, թէ Երեւան պիտի ըլլայ աւելի լայնախոհ ու հեռատես :

Ան պիտի նայի՞ արտերկրի մէկ միլիոն բազմութեան վրայ, որպէս հարազատներու, որոնք մէկ օր պէտք է իրենց դուրգուրանքը ունենան հայրենիքի ծոցին մէջ :

Երեւան անխտրական ոգիով ու լայնմտութեամբ պիտի երկարէ՞ իր ձեռքերը Սփիւռքին, ու պիտի ողջունէ՞ իւրաքանչիւր Հայու մէջ հարազատ զաւակը կամ ժառանգորդը ցեղին :

Ուրախ ենք, որ ան իր կապը արտերկրի Հայութեան հետ կը փորձէ պահել արուեստի ճամբով :

Մաքուր ուղին է անիկա :

Այդ դծով ալ պէտք է չարունակուի յառաջիկային պահել կապը Սփիւռքի հետ :

Ամէն չեղում այդ դծէն, պիտի ստեղծէր նոր թիւրիմացութիւններով ու պառակտումներով ազգ ու հայրենիք չի կերտուիր, պէտք է աշխատիլ հեռու մնալ անոնցմէ :

Երեւանի որդեգրած կապի եղանակը լաւագոյնն է : Ան պէտք է ըլլայ փոխադարձ, եթէ կ'ուզէք : Կ'ընդունինք, որ իր ճակատագրին ձգուած Սփիւռքը կարգ մը գաղղերու մէջ պակաս կը կշռէ Հայրենիքէն, այսուհանդերձ, պիտի գտնուին միշտ ուժեր այս վերջնոյն մէջ ալ, որոնք արուեստի եւ գիտութեան կալուածին մէջ կրնան չահեկան նորութիւններ ու նեցնել հայրենիքի համար :

Առ այժմ կարեւորը այս վերջինը չէ սակայն :

Կարեւորը հայրենիքէն դէպի Սփիւռք այցելութիւններն են հայրենի արուեստ –

ՄԵՍՐՈՊ ՄԱՇՏՈՑ

—o—

Դ.

Իր տեղը եթէ ուրիշ մէկը ըլլար, հաւանաբար այլեւս հանգստեան կոչէր ինքզինքը՝ թաղաւորական պալատին մօտիկ հարուստ վանքի մը մէջ. բայց երանելի Սուրբը ուրիշ խմորէ չինուած էր : Ըստ իրեն՝ կեանքը կարճ է, գործը՝ շա՜տ :

Անխոնջ եւ տոկուն պայքարի հերոսը քղանցքը կը ժողվէ ու դարձեալ կը նետուի հրապարակ : Ըսինք արդէն. իր նկարագրի դլխաւոր դիծը ստեղծագործ աշխատանքի ուժեղ կամքն է :

Դպրոցներու ցանցը հետզհետէ կը լայնցնայ Արեւելեան Հայաստանի մէջ : Մոդերու խոժոռ նայուածքներուն տակ :

Եկեղեցիներու ժամերդութիւնը հայերէն է այլեւս : Դպրոցներու լեզուն ու գիրը՝ հայերէն : Զարդացած հոդեւորականներ, կարող ուսուցիչներ պէտք է հասցնել : Արքայէն քաջալերուած, Մեսրոպ Մաշտոց, Սահակ Պարթեւ իրենց մտաւոր պաշարը լայնօրէն կը բաժնեն ուսման ծարաւի տղոց :

Մեսրոպ քրիստոնէութեան քարոզիչ է, գործիչ, թարգմանիչ, ուսուցիչ, ուսուցչապետ : Ամէն բան է : Ամէն տեղ է : Այդ օրուընէ սկսեալ մեր վանքերը մեղուի փեթակի կը վերածուին :

Զեռագիր մը գրկողը կը վազէ ապաշխարանքի խուցը, թարգմանելու, ընդօրինակելու համար : Հալող մխին ու աքերու լոյսին վարձքը չոր հաց, պաղ ջուր, կաթ :

Լրացած է արդէն Աստուածաշունչ Մատեանին թարգմանութիւնը : Եւ ի՞նչ թարգմանութիւն : Խոստովանիմ՝ չեմ

տի ուժերուն, որոնց ներկայութիւնը մոռցնել պիտի տայ գաղթահայութեան, իր ուրացուած ըլլալու դառնութիւնն ու կսկիծը, ու դնէ անոր հոգիին մէջ լուսաւոր հաւատք հանդէպ հայրենիքի :

Գաղութահայութիւնը պէտք ունի ատոր : Պէտք ունի, լքումի մղձաւանջէն ձերբազատուելու, յոյսով նայելու համար իր ապագային :

Մենք կը հաւատանք հոգեկան գործօնութեան :

Բարոյական գայթումներու մէջ է Սփիւռքի Հայութեան մէկ մասը, ու ա՛ սիկա ի վնաս մեր համրանքին ու մեր հայրենիքին :

Որքան յապաղի կապի սերտացման աշխատանքը, այնքան աւելի պիտի խորանայ վէրքը Սփիւռքի :

Քանի դեռ ժամանակ կայ, Երեւան պէտք է մտածէ յաջորդական այցերով ու առաքելութիւններով, մօտենալ գաղութներուն ու կապի սերտացումով հեռացնել մեր բազմութիւններուն սպառնացող վտանգները :

«ԱՐՄԵՆԻԱ»

հասկնար անոր նրբութիւնները· սակայն երբ բանիմաց, հեղինակաւոր անձեր « Թագուհի» մակդիրը կուտան անոր՝ ապահովաբար իրաւունք ունին :

Թարգմանութիւններէն եաքը կը սկսին սեփական ստեղծագործութիւնները, Աստուածաշունչ Մատեանին նուիրուած մեկնութիւններ, աղօթքներ, եւն. : Զուգահեռաբար նաեւ աշխարհական գրականութիւնը : Աղգերու պատմութիւն, ճարտասանութիւն, փիլիսոփայութիւն, քերականութիւն, թարգմանածոյ կամ ինքնատիպեր : Օր ըստ օրէ կը լեցուին մոլեռանդ քրիստոնեաներու փճացուցած հեթանոսական մշակոյթին բացերը :

Պարսկական հովանաւորութեան տակ գտնուած Հայաստանի գործերը լաւ կը քալեն : Հոն է Սահակ Պարթեւ Հայրապետը, այնպէս որ ինքը կրնայ հանգիստ սիրտով մեկնիլ Հայաստանի միւս ըղձանը, որուն խնամակալն է Հռոմի արեւելեան կայսրութիւնը՝ Բիւզանդիոնը :

Հայութեան կացութիւնը հոս եւս փայլուն չէ : Դաւանական, քաղաքական հալիւներով կը նեղէին մեր նախնիքը : Ցունարէն լեզու, յունարէն ժամերգութիւն եկեղեցիներուն մէջ :

Ցոյն բարձրաստիճան պաշտօնեաները թէեւ քաղաքավարութեամբ կ'ընդունին Մաշտոցը, սակայն կը մերժեն հայկական դպրոցներ բանալու խնդրանքը : Սուրբին կը մնայ մէկ ելք,— մեկնիլ ուղղակի Կոնստանդնուպոլիս եւ ներկայանալ Թէոտոռոս կայսեր : Այդպէս ալ կ'ընէ հետը առնելով Դերջանի եպիսկոպոս Գինթը եւ մէկ – երկու աշակերտներ :

Մայրաքաղաքին մէջ Մեսրոպ ստիպուած է գործածել լեզուական բոլոր կարողութիւնն (սքանչելի յունախօս էր) ու դիւանագիտութիւնը՝ համոզելու համար Կայսրը : Կը յայտնէ թէ Պարսիկներու հաչտարար, հանդուրժող ոգին, մեղմ քաղաքականութիւնը կրնան վերջնական օրէն իրենց կողմը քաշել Հայութեան մեծագոյն մասը : Հեռանկարը խոկալէն հաճելի չէ Ցոյներուն : Երկար բանակցութիւններէ ետքը, Ցոյները կ'ընդունին Մաշտոցին խնդրանքը, ու կայսեր հրովարտակը գրպանը, Մեսրոպ եւ աշակերտները ճամբայ կ'ելլեն դէպի արեւմտեան Հայաստան, գպրոցներու, վանքերու ցանցով պատելու համար այդ չքնաղ եւս :

Սուրբը հասած է նպատակին. բայց անհանգստութ մարդուն բառարանին մէջ հանդչիլ բառը գոյութիւն չունի : Հայութեան գործերը կարգի դնելէ ետք, կ'անցնի Աղուաններու, Վրացիներու երկիրը քրիստոնէութիւնը տարածելու, անոնց գիրերու գիւտին օգնելու համար : Թէեւ երիտասարդի նման կը վազէ դեռ, սակայն ծերացած է այլեւս : Ութսունոյ է : Զիւնը չատոնց նստած մազ ու մօրուքին վրայ :

439 Սեպտեմբեր 7ին հոգին կ'աւանդէ նախ Սահակ Պարթեւ կաթողիկոսը : Մեծ բարեկամին, մտերիմ գործակիցին մահը անչուշտ խոր վիշտ կը պատճառէ Մաշ –

(9 Շար.)

ՄՈՒՑՈՒԱԾ ԷՋԵՐ

Ց'ՊԱՀԱՆՋ

— Չե՞ս զարմանում, ուրեմն, իմ այն մարզարէութեան վրայ որ ասում էի թէ՝ չուտով Շուբինը իմ «ժողովուրդ» է դառնալու :

—Օ՛, ի՞նչ մեծ մարգարէութիւն ես արել, ո՞ւմ չէ յայտնի որ նա հարիւրաւոր երկրպագուներ ունի քաղաքում :

— Ունի, ես էլ գիտեմ, բայց բանն այն է որ նամինչեւ այժմ ծածկագիր չէր ըստանում :

— Իւր հասցէով նամակ մը ստանո՞ւմ էր :

— Ինչո՞ւ չէ :

— Ւհ, այդ նամակները չէի՞ն կարող դաղտնի ղրոյցներ պարունակել :

— Չեմ կարծում : Նման նամակները «ց'պահանջ» են դրում միշտ :

— Որ ապահովապէս տիրոջ ձե՞ռքը հասնի, հարցրեց Ցուլիան ժպտալով :

— Անշուշտ :

— Ի՞նչ հասցէ ունի Շուբինի նամակը, հետաքրքրուեց կինս :

—Ալգեբրայական, պատասխանեցի ես :

— Այսի՞նքն :

— Ա. Բ. Գ. ց'պահանջ :

— Բոլորովին նոր հասցէ է :

— Այո, դեռ այս հասցէով նամակ չէ ստացուել ինձ մօտ :

— Գիտե՞ս ինչ եմ ուզում ասել քեզ, դարձաւ ինձ Ցուլիան ժպտալով :

— Ի՞նչ :

— Արի մի անգամ բեր Շուբինի այդ Ա. Բ. Գ.ն, բանանք ու կարդանք :

— Խելագարուե՞լ ես դու, հարցրի ես զարմանալով :

— Ի՞նչ կը լինի, կարդանք եւ իմանանք թէ ո՞վ է դրա մտերմուհին :

— Ցուլիա, Ցուլիա, ինչե՞ր ես խոսում, այդպիսի առաջարկութիւն ես չէի սպասում քեզանից, նկատեցի ես լրջութեամբ :

— Օ՛հ, մեծ բան է, կարծես չես կարող ծրարը նորէն փակել ու յանձնել իրեն :

— Ես քեզ խնդրում եմ որ այդ խոսքը չկրկնես. նոյնիսկ կատակով : Այդպիսի վարմունքը յանցանքից աւելի է. մի կարծեր թէ ամուսնդ ընդունակ է անաղարտութեան, ասացի ես վճռաբար եւ մեր մէջ այլեւս խոսք չեղաւ այդ մասին :

«Երկու օրից յետոյ, արդարեւ, փոստային արկղներից հանած նամակների միջից երեւան եկաւ «Ա. Բ. Գ.» հասցէով ծրարը, որը, չգիտեմ ինչո՞ւ, միւսներից աւելի զրաւեց ուշադրութիւնս, եւ ես, փոխանակ սովորական դարակի մէջ դնելու այն, պահեցի իմ սեղանի արկղում : Շուտով երեւաց Շուբինի ծառան, որին անձամբ ճանաչում էի : Իսկոյն յանձնեցի նրան տիրոջ նամակը՝ պատուիրելով որ իմ աչքի առաջ ծոցը դնէ, որպէսզի չկորցնէ :

« Տուն վերադառնալուց յայտնեցի Ցուլիային որ Ա. Բ. Գ. հասցէով նամակին արդէն ստացայ եւ ուղարկեցի տիրոջը :

« Այս լուրը, չգիտեմ ինչո՞ւ, նրան այլայլեց եւ մի թեթեւ չառադոյն նրա սիրուն դէմքը պատեց :

— Ի՞նչ պատահեց քեզ, ինչո՞ւ չիկնես, հարցրի ես զարմանալով նրա դէմքի յանկարծական փոփոխութեան վրայ :

— Շիկնեցի՞... չգիտեմ, դուցէ յուզմունքից, պատասխանեց նա :

— Բայց ինչո՞ւ յուզուեցար :

— Որովհետեւ այդ նորութիւնը յիշեցրեց ինձ անցեալ օրուայ քո կոպիտ վարմունքը.... Այսքան ժամանակ է մենք պահուած ենք, եւ ես քեզանից դեռ ծանր խոսք չէի լսել : Բայց այն օրը, մի որեւէ Շուբինի պատճառով, էլ նախատական բան չմնաց որ դու չասէիր ինձ... օ՛հ, չեմ կարող մոռանալ ...

« Այս ասելով Ցուլիան արտասուեց եւ թաշկինակը հանելով սեղմեց աչքերին :

— Ցուլիա, Ցուլիա, ի՞նչ ես անում դու, ինչե՞ր ես խոսում. ի՞նչ պէս կարող եմ քեզ նախատել ...

« Այս խօսքերով դիմեցի ես դէպի ա՛ մուսինս եւ գրկելով նրան, սեղմեցի կրծքիս ջերմագին :

— Նախատինք չէր, հապա ի՞նչ էր· ես քեզ կատակով խօսք եմ ասում, իսկ դու այն ճշմարտութեան տեղ դնելով՝ նկատում ես թէ՝ ես խելագարուել եմ, թէ ես քեզ անազնուութեան ընդունակ մարդ եմ համարում, եւն., եւն. : Մի թէ՛ արդարեւ կարծում ես թէ՝ ես թոյլ կը տամ ինձ մի վայրկեան մտածել թէ իմ Վանիան կարող է ուրիշների նամակը բանալ ... ինչո՞ւ չիմացար որ խոսած – ներս կատակ էին :

— Ներիր ինձ, հոգիակս, ներիր, խոստովանում եմ որ սխալուել եմ, բայց ի – րաւ որ քեզ նախատելու նպատակ չեմ ունեցել, ասացի ես եւ ջերմագին համբոյրներով սկսայ իմ սիրելիի ձեռքերն ու դէմքը ծածկել :

— Թող այսուհետեւ այդ «ց'պահանջ» նամակների մասին խոսք չլինի մեր մէջ, ես այլեւս ոչինչ չեմ ուզում լսել, որովհետեւ ամէն անգամ էլ այս դէպքը յիշելով պիտի յուզուեմ, ասաց Ցուլիան, վերջին անգամ աչքերը սրբելով :

— Քո հրամանը կը կատարուի ճշդութեամբ, պատասխանեցի ես : Եւ այնուհետեւ, արդարեւ, այլեւս խոսք ու ղրոյց չեղաւ մեր մէջ այդ նամակների մասին :

« Եւ սակայն, սիրելիներս, ես չարաքի մի երկու անգամ պարբերաբար ստանում էի «Ա. Բ. Գ.» մակագրութեամբ նամակներ եւ հասցնում Շուբինին :

ՄՈՒՐԱՑԱՆ

ՀԱՅ ԱՐՈՒԵՍՏԻՆ

ՀՆԱԳՈՅՆ ԱՂԲԻՒՐՆԵՐԸ

Կարմիր Բլուրին մէջ եւս գտնուեցան պրոնզէ արձանիկներ։ Պրոնզէ ձիու գլուխ մը, 10 սանթիմեթր բարձրութեամբ, կը հաստատէ այն կազմախօսական ճշդութիւնը եւ արուեստը, որոնց մով չինուած էին կենդանիներու պատկերները։ Թէ ուրարտական արուեստը ունեցաւ յառաջացած քանդակագործու թիւն մը, ոչ միայն պրոնզի, այլ եւ քարի վրայ, կը հաստատուի այն իրողու թեամբ թէ Թուիրաք Քալէի պեղումները յայտնաբերեցին քարէ արձանի մը իրա –

տոցին ։ Բայց «կամք Տեառն օրհնեալ է – ղեցի»։ Հաւանաբար իր մօտալուտ մահուան նախազգացումը եւս ունենալով՝ կը գրէ իր վերջին «Թուղթ»երը ։— «Բա – զում Թուղթս խրատագիրս եւ զդուշա – գուցիչս ընդ ամենայն գաւառս առա – քէր ...» եւ 17 Փետրուար 400ին — այս – ինքն՝ հազիւ վեց ամիս անցած — աչքե – րը կը փակէ եղէգը ձեռքին, աղօթքն ու օրհնութիւնը բերնին մէջ ։

Վէճը կը սկսի Մաշտոցի դագաղին չուրջ ։

— Ո՞ւր պիտի թաղուի ։

Իշխան, նախարար, աղնուական , իւ – րաքանչիւրը կ'աշխատի իր կալուածնե – րուն մէջ հանդիսեցնել Սուրբին մարմինը ։ Երկար վէճերէ ետքը, այդ բացառիկ պատիւը կը չնորհուի հազարապետ Վա – հան Ամատունիին, որուն կը պատկանէր Արարատեան նահանգի Արագածոտն գա – ւառը ։

Թաղումը կ'ըլլայ համազգային ։

Հոգեւորականներու , Նախարարներու, ժողովուրդի հոծ բազմութիւնը Թափօր կազմած կը հետեւի Մաշտոցի դագաղին, վաղարշապատէն մինչեւ Օշական, «Սաղ – մոսիւք եւ օրհնութեամբ եւ հոգեւոր ցն – ծութեամբք, կանթեղօք վառելովք եւ ջահիւք բորբոքելովք եւ խնկօք Բուրե – լովք եւ ամենայն լուսաճաճանչ զնդիւն»։

Օշականի մէջ կը գտնուէր Մարտիրո – սարան ըսուած վայրը, ուր Թաղուած է – ին քրիստոնէութեան սկզբնական չրջանի հաւատքի նահատակները ։ Առժամաբար այնտեղ հողը կ'իջեցնեն Մաշտոցի մար – մինը եւս ։

Երեք տարի չանցած, Վահան Ամատու – նի չինել կուտայ սքանչելի տաճար մը , սրբատաշ, քանդակուած քարերով եւ մէջը՝ Սուրբին գերեզմանը ։

Երախտագէտ հայ ժողովուրդը, սրբա – ցնելով Մաշտոցը, ուխտագնացութեան վայր կը դարձնէ անոր Թաղուած տեղը , աղօթելու, օրհնելու համար Սուրբին յի – շատակը ։

ՀՐԱՆԴ ԱԿՈՆԱՑԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

նը։ Իսկ նոյն պեղումներէն ծոփոր մը , կարմիր մարմարի վրայ աշխատուած, կը ներկայացնէ ցուլերու պատկերներ եւ կենաց ծառը։ Ապահովաբար ուրարտա – կան չրջանի քանդակագործութիւնը , պրոնզի եւ քարի վրայ, չարունակեց զարգանալ նաեւ հեթանոսական ժամա – նակի հին հայկական չրջանին, որովհե – տեւ Գառնիի եւ Վաղարշապատի մէջ հո – ղէն հանուեցան մարմարէ խորաքանդակ մը, որ կը ներկայացնէ գահի վրայ նըս – տած մարդու մը պատկերը, նաեւ կինե – րու թրծուն հողէ արձանիկներ, ինչպէս մեզի կը տեղեկացնէ Բ. Առաքելեան, այնտեղ կատարուած պեղումներուն մա – սին իր հաղորդագրութեամբ (Երեւան , 1951)։ Ըստ Բ. Առաքելեանի հաստատում – մին, գտնուած արձանիկները չինուած է – ին Գառնիի եւ Վաղարշապատի մէջ ։

Երեւանի Պատմութեան Թանգարանին մէջ կը պահուին Արգիշտի Ա. արքային գլխագիրը, անոր պրոնզէ չորս վահան – ները եւ երեք վահաններ ալ Սարդուր Գ. արքային , որոնք գտնուած են Կարմիր Բլուրին մէջ։ Արգիշտի Ա. Թագաւորին գլխագիրին եւ Սարդար Գ. Թագաւորին մէկ վահանին վրայ, երկուքն ալ պրոն – զէ , կը գտնենք մեծ կենդանութեամբ եւ չարժումով ներկայացուած առիւծներու եւ պատերազմական կառքերու լծուած ձիերու պատկերներ , կենաց ծառը եւ ո – գիներ ։ Կրնանք պնդել թէ քարի եւ պը – րոնզի վրայ քանդակագործութիւնը, ինչ – պէս եւ պրոնզէ բարձրաքանդակի կիր – առական արուեստը, զոր կը տեսնենք ուրարտական չրջանի առարկաներուն վը – րայ, կը ներկայացնեն ոճի բացարձակ նմանութիւն մը Ասորեստանի դեղար – ուեստական յիշատակարաններուն հետ ։ Ասորեստանեան ազդեցութիւնը Ուրար – տական քանդակարուեստի (կլիփթիֆ) վրայ, ի յայտ կուգայ Ասորեստանեան դեղարուեստական յիշատակարաններուն վրայ գտնուած տեսարաններուն ցայտուն նմանութեամբը Ուրարտականներուն հետ, ինչպէս է օրինակ բեղնաւորման ա – րարողութեան մը տեսարանը , գտնը – ւած՝ Ուրարտական սեղանատախտակի մը վրայ, որ կը ներկայացնէ թեւաւոր ոգի – ներու պատկերներ թռչունի գլխով, կե – նաց ծառերու դէմ կեցած եւ իրենց ձեռ – քերուն մէջ բռնած պաշտամունքի առար – կաներ եւ արմաւենիի մը ծաղիկը ։

Պրոնզէ բարձրաքանդակի կիրառական արուեստը մեզի կը ներկայանայ տարբեր տեսակի բազմաթիւ օրինակներով, կեն – դանիներու, ոգիներու կամ աստուածու – թիւններու կենսալից պատկերներու ներ – կայացումներով։ Կան Ուրարտուի թա – գաւորներուն պատկանող պրոնզի վրայ աշխատուած զարդանկարչական կարգ մը վահաններ, որոնք կը զարդարէին կար – միր Բլուրի կառավարական պալատին պատերը ։ 1951ին գտնուեցաւ Սարդար Բ Թագաւորին զարդանկար մէկ վահանը (տես Կարմիր Բլուր, Բ. էջ 51), որ կը ներկայացնէ դեղեցկօրէն իրագործուած առիւծներու եւ ցուլերու պատկերներով

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

«ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ»

ՄԱՐՍԷԼ, (Յատաջ)։ — Ֆրանսահայ կապոյտ Խաչը, զովելի առաջադրու – թեամբ, տարին անգամ մը, մասնաւոր դուրդուրանքի առարկայ կը դարձնէ մանկական աշխարհը։ Կիրակի, Յուն – ուար 3ին Մանուկներու Օրը տօնուեցաւ՝ Պոմոնի Ս. Սահակ – Մեսրոպ սրահին մէջ, նախաձեռնութեամբ Շրջ. Վարչու – թեան եւ մասնակցութեամբ՝ Պոմոնի , Մարսէյլի եւ Պուլ. Օտտոյի մասնաճիւ – ղերուն ։

Բեմին երկու կողմերը զետեղուած էին Ծնունդի երկու ծառեր՝ ոսկեզօծ թելե – րով եւ գոյնզգոյն առարկաներով զար – դարուած ։ Ուրախութեան չող կը ճառագայթէը իւ – րաքանչիւր պատանիի դէմքէն . եկած էին տօնելու իրենց տօնը՝ գոհունակու – թեամբ եւ անմեղ հպարտանքով ։ Երգ , արտասանութիւն, ուղերձ, նուագ եւ մանուկներու յատուկ չարժանկար յա – ջորդեցին իրարու՝ այլազան ու գեղեցիկ պատկերներու պէս ։

Կ. Խաչի վարչութեանց անդամուհիները մանուկներուն առատօրէն բաժնեցին՝ թացան եւ տեսակ տեսակ պտուղներ ։

ամբողջական չերտեր ։ Արգիշտի Ա. Թա – գաւորին գլխագիրը, հողէն հանուած 1950ին , կը ներկայացնէ տեսարաններ ձիերու, պատերազմական կառքերու , ձիաւորներու, կենաց ծառին դէմ կե – ցած ոգիներու, առիւծի գլուխով վիշապ – ներու։ Պրոնզէ նման բարձրաքանդակներ կը գտնուին նաեւ Կարմիր Բլուրէն հան – ուած ուրիշ գլխագիրներու վրայ ։ Ինչ – պէս արդէն յիչեցի , 1951 – 1953 տարի – ներու ընթացքին երեւան ելան պրոնզէ եօթը մեծ վահաններ, այսպէս կոչուած զարդանկարչական վահաններ (տես Կար – միր Բլուրը, Գ. էջ 27), որոնց չորսը կը պատկանին Արգիշտի Ա. Թագաւորին, իսկ երեքը՝ Սարդուր Գ. Թագաւորին (տես վերարտադրութիւնները 17 – 20 , Կարմիր Բլուր Գ.)։ Անոնք կը նմանին Վանայ մօտ Թուիրաք Քալէի մէջ երեւան հանուածներուն, որոնք կը գտնուին , այսօր, Լոնտոնի բրիտանական Թանգա – րանին եւ Պերլինի Առաջաւոր Ասիոյ Թան – գարանին մէջ։ Բոլորը կը ներկայացնեն բարձրաքանդակ առիւծներու եւ ցուլերու սքանչելի տեսարաններ։ Սարդուր Գ. Թագաւորին նետերու երկու մախաղները եւ Արգիշտի Ա. Թագաւորին եօթը մա – խաղները ունին, նոյնպէս, ձիաւորներու եւ պատերազմական կառքերու տեսարան – ներ (տես Կարմիր Բլուր, Բ. 50, Գ. 36 – 39)։

Կ. ՊԸՆՉԵԱՆՈՒ

(3)

— Բազմատեսակ նուէրներու, խաղա – լիկներու բաչխումը՝ ուրախութեան եւ ցնծութեան առիթ ընծայեց մանուկնե – րուն ։ Զգլխանքի անուշ պահեր որ ձեզ եւս կը տանին բոպէ մը, մանկութեանդ ա – նուշ յիչատակներուն դիրկը ։ ։ ։

Խօսք առաւ կապոյտ Խաչի ուսուցիչը։ — Մանուկներու Օրը դիս ալ լեցուց անպատում հրճուանքով, կարելի՞ բան է հանդիսաւոր ըլլալ ցեղին սիրասուն զաւակներուն խանդաբորբ , ինքնաբուխ ապրումներուն ,խնդութեան եւ չհրճուիլ, իրենց հետ չմանկանալ պահիկ մը ։ Իրենց տօնը՝ տօներու ամէնէն յատկանչականն ու խորհրդաւորն է ։ Տօն մը որ յոյս կը բերէ , վաղուան կը դարձնէ մեր ակնար – կը, որ կը պայծառացնէ մեր մտածումը, որ ժպիտ կը բերէ մեր հոգիներուն, որ երազներ հիւսել կուտայ մեզի ։ Վասնզի մատաղ սերունդն է որ պիտի կերտէ Հա – յուն վաղը, պիտի դառնայ՝ անոր տեն – չանքներուն թարգմանն ու արդար իրա – ւունքներուն հարազատ պաշտպանը ։

Թերեւս անծանօթ ուժ մը կը վարէ այս մանուկներէն մէկն ու միւսը որ դառնայ՝ ցեղին պատուաբեր հանճար մը, ինչպէս Հանրի Թուրայի մը որ կը բազմի այսօր՝ Ֆրանս. կառաւարի անմահներու չարքին մէջ ։ ։ ։ Հայ մայրեր, լոյս ճամբեցէք ձեր զաւակներուն, լուսաւորութեան դար է ։ բայց մի մոռնաք նաեւ որ առաքինի եւ դիտակից մօր մը պարտքն է՝ Հայ պահել իր զաւակները ։ — Ուժ տուէք Կ. Խաչին որ չարունակէ՝ իր բարի, նուիրական գործը՝ ոչ միայն կրթական այլեւ ուրիչ ազդօգուտ ձեռնարկներու մէջ »։

Մանուկներու Օրը վերջացաւ՝ ջերմ ու չէնչող մթնոլորտի մը մէջ ։

Վ. Կ. Մ.

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ԲԵՐԻՈՅ ԹԵՄԻ ԱԶԳ. ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐՈՒ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆԸ

Բերիոյ Թեմի Ազգ. վարչութեան նոր – ընտիր Քաղաքական ժողովը Դեկտեմ – բեր 30ի երեկոյեան , դումարած է իր Ա. նիստը եւ իր դիւանը կազմած է հե – տեւեալ կերպով ։ —

Տօքթ. Յակոբ Գասապեան,ատեան – պետ, Պ. Վահէ Զոգկարեան, ատենա – դպիր ։

Ապա, ըստ օրակարգի, ժողովը ձեռ – նարկեց տեսուչ խորհուրդներու վերա – կազմութեան ։

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻ ԱՆԴԱՄ ԸՆՏՐՈՒԵՑԱՆ

Տօքթ. Նուպար Թոփճեան, Պ. Պ.Վազ – դէն Սէլեան, Անդրանիկ Արըզեան, Յա – րութիւն Գալուստեան, Կարապետ Թաչ – ճեան, Նշան Խորայէլեան, Կարապետ Նալ – պանտեան ։

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

Պ. Պ. Յովհաննէս Էքմէքճեան, Լեւոն Գասպարեան, Կարապետ Մուշեղեան – ճեան, Գէորգ Զաղլասեան։ Լեւոն Ղազէլ, Ներսէս Գոզանեան, Ղեւոնդ Նալպանտ – եան ։

ԱԶԳ. ՔԱՐԻՆ ԵՓԷՔ ՃԵՄԱՐԱՆԻ ՅՆԱՄԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ

Պ. Սեդրակ Յովսէփեան, Տօքթ. Գաս – պար Գասպարեան, Պ. Պ. Յարութիւն Զաղրեան, Ստեփան Ինճէյեան, Վահէ Զոգկարեան, Կարապետ Թաչճեան, Գրի – գոր Ուլուպէյեան ։

ԿԱԼՈՒԱԾՈՅ ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

Պ. Պ. Գրիգոր Մարանկէօզեան , Յա – կոբ Պասմաճեան, Սարգիս Սէլեան, Տօքթ. Յակոբ Գասապեան, Պ. Պ. Թորոս Ս. Պապիկեան, Աբրահամ Գազանճեան , Խաչատուր Տօնիկեան ։

ԱՄԻՐԱՅԻՆ ԱՂՋԻԿԸ

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՄԵՐԺՈՒՄԸ ՍԿՍ

Ա.

— Էյ սանքի մէկ Թարաֆէն ալ կէշ չըլլար, վրայ բերաւ Մերկերեան ձեռքը դինիի գաւաթին երկնցնելու, տօքթորին ամբողջ հոգեբանութեան Թափանցած ։

— Քանի որ յարմար կը տեսնաք, ե՞ս ինչու չուզեմ, յայտարարեց տիկինմարկոսեան, երբ, գանձապահին հեղինակաւոր հաւանութիւնը տեսաւ իր դէմը ։

Եւ անմիջապէս որոշուեցաւ որ Թա – ղէոս աղա հետեւեալ օրն իսկ երթար լուացարարուհիին տունը եւ զայն համո – զէր որ աղջկանը հետ ելլարատ խեղճ տնակէն եւ փոխադրուէր ամիրային ա – պարանքը, հոն բնակելու համար վերջ – նականապէս տիկին Մարկոսեանի եւ տօքթորին բարձր եւ պատուաբեր հո – վանաւորութեանը ներքեւ, երջանկաւէտ

ապագայի մը յոյսովը ։

— Ատ գործը ինէ կ'ըսէք, Մերկեր – եանին ծառքէն պան չի փախիր, վճռեց գանձապահը, պեխերն ու Թուչը սրբելով անձեռնոցովը ։

Իր մեղապարտ դիտաւորութեան այդ – քան դիւրին եւ արագ յաջողութենէն գի – նովցած , հիմա, տօքթորը, ոտքի վրայ, մամային ուսերը չոյելէն, գղուական ու զուարթ ձայնով մը կ'ըսէր ։

—Մամաս ալ չի կրնար աչխատիլ, մա – մայիս սիրուն ատ մայրն ու աղջիկը մեր տունը ընդունելու զոհողութիւնը յանձն կ'առնեմ ։ ։ ։

— Աղուոր զաւակս, հոգիս, կը մրմըն – ջէր միամիտ կինը՝ զաւկին ձեռքերը փայփայելով իր ուսերուն վրայէն ։

— Հէլպէթտէ եա, մեղք է մամադ, օղ – լում , վրայ կուտար մակաբոյծը անդի – էն՝ չար ու նենգ ժպիտով մը իր առջեւի երկու ակռաները ցուցնելէն ։

Բայց երբ որ Մերկերեան մինակ մնաց իր տանը մէջ, այս նորութեան վրայ իր բարձրաձայն խորհրդածութիւնները ը – րաւ ։

— Եա, վայ զավալլը ախճիկ, գլուխդ փորձանք մը կը գառնայ կոր ամա նա – յինք ի՞նչ է ։ ։ ։ հասկցուեցաւ, ատ տոք – թոր օլաճախը աչկ է նետեր ախճրկանը ։ հիմա ճանկերուն մէջ առնել կ'ուզէ կոր ։ ։ ։ վայ պապանըն ։ ։ ։ աղուոր ալ կտոր է պէ ։ ։ ։ Ծօ ան չէ ամա, անդրադարձաւ գանձապահը ձեռքը ճակտին զարնելով , էս ինչի էմ աս գործին մէջ Թաղակո՞ն եմ մի ։ ։ ։ սօն տարիքիդ մէջ ասանկ գործե՞ր ալ պիտի տեսնաս էղեր, Թադիկ ։ ։ ։ եւ քեզի ։ ։ ։ Պէ ճանըմ , վո՞վդ ա – տանկ գործեր չըներ կոր, աչխարքին ը – րա՞ծը ինչ է քի ։ ։ ։ Միջնորդ հաչտու – թեան հէ՞, տէր Դանիէլին ըսածին պէս ։ Հէմ ան ձգէ, ընելի՞ք ինչ է քի ։ չամա – չըճիին պիտի էրթամ ըսեմ որ հանըմը քեզի իր տունը կ'ուզէ կոր, ախճիկդ ալ հետը, կ'երթա՞ս մի չես երթար ։ հէլ – պէթտէ կ'երթաս , ինչ ալ ըլլայ՝ ամի – րայի տուն է ։ ։ ։ չորս օտքով պիտի վա – զէ ։ ։ ։ Էլէյիչ զէվալ եօք ։ զաթը հիմակ – ուան զէնկինները՞ր ասանկ էլէյիու – թիւններով չէ զէնկինցած ։ ։ ։ չէ, Թա – դիկ, օղլում, ատանկ պաները ումուռդ պիլէ մըներ ։ ամա տօքթորին միտքը գէշ է եղեր, խերը անիծեմ անոր ալ մէկալին ալ, մենք մեր գործը նայինք ։ ։ ։

Եւ գանձապահը այսպէս իր խղճին եւ արժանապատուութեան զգացումին ըմ – բոստացման փորձութիւնները հանդար – տեցնելով մտաւ անկողին ։

Հետեւեալ օրը, Թադէոս աղա եկեղեցի իր սովորական այցելութենէն ետքը, լը – ւացարարուհիին տունը գնաց ։ Մայր ու աղջիկ տունն էին, եւ չափազանց զար – մացան իրենց սեմին վրայ տեսնելով մե – ծանուն գանձապահը ,որ առանկ անակն – կալ կերպով կը հաճէր իր Թաղականու –

— Բազմատեսակ նուէրներու, խաղա – լիկներու բաչխումը՝ ուրախութեան եւ ցնծութեան առիթ ընծայեց մանուկնե – րուն ։ Զգլխանքի անուշ պահեր որ ձեզ եւս կը տանին բոպէ մը, մանկութեանդ ա – նուշ յիչատակներուն դիրկը ։ ։ ։

Խօսք առաւ կապոյտ Խաչի ուսուցիչը։ — Մանուկներու Օրը դիս ալ լեցուց անպատում հրճուանքով, կարելի՞ բան է հանդիսաւոր ըլլալ ցեղին սիրասուն զաւակներուն խանդաբորբ , ինքնաբուխ ապրումներուն ,խնդութեան եւ չհրճուիլ, իրենց հետ չմանկանալ պահիկ մը ։ Իրենց տօնը՝ տօներու ամէնէն յատկանչականն ու խորհրդաւորն է ։ Տօն մը որ յոյս կը բերէ , վաղուան կը դարձնէ մեր ակնար – կը, որ կը պայծառացնէ մեր մտածումը, որ ժպիտ կը բերէ մեր հոգիներուն, որ երազներ հիւսել կուտայ մեզի ։ Վասնզի մատաղ սերունդն է որ պիտի կերտէ Հա – յուն վաղը, պիտի դառնայ՝ անոր տեն – չանքներուն թարգմանն ու արդար իրա – ւունքներուն հարազատ պաշտպանը ։

Թերեւս անծանօթ ուժ մը կը վարէ այս մանուկներէն մէկն ու միւսը որ դառնայ՝ ցեղին պատուաբեր հանճար մը, ինչպէս Հանրի Թուրայի մը որ կը բազմի այսօր՝ Ֆրանս. կառաւարի անմահներու չարքին մէջ ։ ։ ։ Հայ մայրեր, լոյս ճամբեցէք ձեր զաւակներուն, լուսաւորութեան դար է ։ բայց մի մոռնաք նաեւ որ առաքինի եւ դիտակից մօր մը պարտքն է՝ Հայ պահել իր զաւակները ։ — Ուժ տուէք Կ. Խաչին որ չարունակէ՝ իր բարի, նուիրական գործը՝ ոչ միայն կրթական այլեւ ուրիչ ազդօգուտ ձեռնարկներու մէջ »։

Մանուկներու Օրը վերջացաւ՝ ջերմ ու չէնչող մթնոլորտի մը մէջ ։

Վ. Կ. Մ.

Թեան բարձունքէն իջնալ մինչեւ այդ խո – նարհ ու աղքատ չարկը ։

— Հրամմեցէք , Մերկերեան էֆէն – տի, ըսին մայր ու աղջիկ՝ ներս հրամ – ցնելով պատուաբժան գանձապահը, որ իր սովորական ծանրաչուք եւ արժանավայել չարժուածքովը, լուիկ մնջիկ , գնաց տո – տոզուեցաւ նեղ ու ցած բազմոցին վրայ որ պատուհանին ամբողջ երկայնքը կը գրաւէր ։

— Խե՞ր է, Թադէոս աղա, հարցուց մայրը՝ որպիսութեան սովորական հար – ցումներէն յետոյ ։

ԵՐՈՒԱՆԴ ՍՐՄԱՔԷՇԱՆԼԵԱՆ

(Շար.)

Տէր Սիմոնեան, Աւետիսեան, Տակառեան եւ Շիրինեան ընտանիքները կը ծանուցանեն իրենց մօր, հօրաքրոջ եւ ազգակային՝

ԱՅՐԻ ՏԻԿ. ՀՈՌՈՓ ՏԷՐ ՍԻՄՈՆԵԱՆԻ
(Մշոյ Խասգիւղացի)

մահը, որ տեղի ունեցաւ Շաբաթ, Յունուար 16ին, Մարսիլիոյ մէջ :

ՅԱՌԱՋ.— Մեր ցաւակցութիւնները Տակառեան եւ Շիրինեան ընտանիքներուն :

Այրի Տիկին Հայկանուշ Գալուստեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Համբարձում Գալուստեան (Հայաստան), Ժագ եւ Միշէլ Գալուստեան, Տէր եւ Տիկին Վան Մոլ (Պրիւսէլ), կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆԻ
(63 Տարեկան)

մահը, որ տեղի ունեցաւ Յունուար 17ին :

Յուղարկաւորութիւնը այս Չորեքշաբթի ժամը 14ին, իր բնակարանը, 9 Բիւ Մատըլէն, Իսի լէ Մուլինօ :

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել :

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

ՀԱՅ - ԲՈՅԺ

ԺՈՂ. ԱՄՍԱԹԵՐԹ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ

Խմբագիր՝ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Սեպտեմբեր – Հոկտեմբեր (թիւ 213 – 214) ճոխ եւ այլազան բովանդակութեամբ. —

Դեղահատի դարը (Հայ–Բոյժ).— Առողջութիւն բարոյական ուժով (Տոքթ. Պլոնտէլ).— Առանց ցաւի ծննդաբերութիւն (Փրոֆ. Մարգարեան).— Ստամոքսի խոց (Տոքթ. Աշճեան).— Ձուկը Հայաստանի մէջ, ձկնորսութեան ձեւերը, ձուկի տեսակները եւ անոնց համը (Փիրուզեան).— Ի՞նչ գիտէք ճանճերու մասին (Տոքթ. Այվազեան). — Աւաղ ի վերայ ճանճի (Միհաս Թոխաթցի).— Ականջի ցաւը... քանսէրի նշան (Տոքթ. Ասքանազ).— Խրատներ լեարդի հիւանդներուն (Տոքթ. Գալուստեան).— Բերանը ծռեցաւ... (Տոքթ. Քորոն).— Ոտքերը չեն բռներ (Տոքթ. Ազատանի).—Զղեար կամ մուշմուլա, պատմութիւնը եւ սնընդական ու բժշկական արժէքը (Շ. Նարդունի).— Բարի ախորժակ, տիկիններ եւ պարոններ (Տոքթ. Շ. Օնառ):

Բաժանորդագրութեան պայմաններ.— Տարեկան 15 նոր Ֆրանք (1500 Ֆրանք) : Արտասահման 20 նոր Ֆրանք (2000 Ֆր., երկու տարեկանը մէկ կանխիկ վճարողին համար 37,5 նոր Ֆրանք (3750 Ֆր.):

Ch. Aïvazian
Au journal HARATCH
32, Rue de Trévise, Paris (9e)

ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Մարսէյլէն ուղղակի Օտեսա, կամ աշխարհի որեւէ կողմէ նաւով, օդանաւով, երկաթուղիով, որեւէ ընկերութեամբ եւ նոյն գիներով :

Վճարումը՝ հոս կամ արտասահման: Կ'ապահովենք վիզայի գործողութիւնները ձրի, կ'ապահովենք նաեւ տեղերը ձրի :

Դիմել՝

ԺԱՆ-ԵՂԻՇԷ ԱՐՋՈՒՄԱՆԵԱՆԻ
որ 35 տարուան փորձառութիւն ունի :

AMERICAN LLOYD
48, RUE DE LA RÉPUBLIQUE
MARSEILLE
Tél. : 20-47-22

Ամէն դիւրութեան համար, ամէն տեղէ դիմել Մարսէյլի հասցէին :

Imprimerie Spéciale du Journal « Haratch »

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՏԷՍԻՆԷՆ Պ. Սարգիս Մատթէոսեան իր մօրը՝ ութսունամեակին առթիւ 10 Ն.Ֆ. կը նուիրէ «Յառաջ»ի բարգաւաճման :

"ՅԱՌԱՋ" ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

Նոր Տարուան առթիւ Պ. Սեպուհ Արզումանեան մէկ տարեկան «Յառաջ» կը նուրիէ իր ծնողքին (Վիէն):

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կ. Խաչի Պոմոնի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է Այրի Տիկին Հայկանոյշ Երամեանէ 10 Ն. Ֆ. իր հօր Պ. Մելքոն Պէրպէրեանի եւ ամուսնոյն ողբացեալ Մինաս Երամեանի հոգւոց ի յիշատակ :

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Կ. Թորոսեան (Մարսէյլէն) ցաւակցութիւն կը յայտնէ Յովհաննէս Պօյաճեանի իր զաւկին կսկծալի մահուան առթիւ, ցաւակցութիւն՝ նաեւ Օհան եւ Մարտիրոս Պօյաճեանի :

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ ՊՈՐՏՈՅԻ ՄԷՋ

Ֆ. Կ. Խաչի Պորտոյի մասնաճիւղը Մանուկներու Օրը կը տօնէ, այս Կիրակի, կէսօրէ ետք ժամը ճիշդ 3.30ին, Սալ Քանթոնալ, Բիւ տը Նիւի, Պորտօ, Պասթիտ :

ՃՈԽ ՅԱՅՏԱԳԻՐ.— Դպրոց մի փոխեր (տրամախօսութիւն), Պայուսակը (տրամախօսութիւն), Աչք կապուկ (տրամախօսութիւն) : Խմբերգ, արտասանութիւն եւայլն :

Մուտքը ազատ է :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ.Դ. «Սիամանթօ» խումբի տարեկան մեծ պարահանդէսը, Փետր. 20ին, Շաբաթ երեկոյեան :

Սիփան – Կոմիտաս երգչախումբի համերգը (զեկավարութեամբ Կարպիս Ափրիկեանի) : Ապրիլ 17ին

×

Փարիզի Հաճնոյ Հայր. Միութեան տարեկան պարահանդէսը Մարտ 13ին, Կիրակի ժամը 16էն մինչեւ 24, Ամպասատէօրի շքեղ սրահին մէջ :

ՏՕՆԱԿԱՆ ՕՐԵՐԸ ԱՆՑԱՆ
ԲԱՅՑ ՄԻՇՏ՝

ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ վաճառատան մէջ պիտի գտնէք Արեւելեան եւ Եւրոպական ամէնէն ընտիր ապրանքները՝ յարմար գիներով :

ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ
ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
246, Rue Vendôme
20, Rue Villeroy
65, Rue Robert
Lyon

Արմաւ, «պամիա», «եալանճի տոլմա», յունական «թուրշի», «պիպէռ», տերեւ, թահին հելվա, «վանիյլ», շոքոլա, «նուազէթ», «լոգում», «սագըզ», պիստակ, Շիրակ օղի (41 – 45օ), Իզմիրի չամիչ, «սուճուք», կեսարական «պաստըրմա», առաջնակարգ սուրճ, (քարավան եւ մոգա), համեմներ «մահլէպ», «սալէպ», ձիթապտուղ, ձէթ, «քաշքավալ» պուլկարական, ճերմակ պանիր ոչխարի կաթով: Ամէն կարգի պահածոներ, «քուսքուս», հարիսա, սումագ, թարամա, լաքերտա, տերեւ եւայլն:

Անգամ մը դիմեցէք՝

ԳՈՀ ՊԻՏԻ ՄՆԱՔ

Մի մոռնաք թէ՝

ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ

Ունի նաեւ մսավաճառատուն մը, որուն առաջնակարգ միսերը գոհացում կուտան ամէնէն նրբաճաշակներուն: Ոչխարի, հորթի եւ եզան միս (քաշուած միս, եւայլն):

ՄԷԿ ԱՆԳԱՄ ԳՆՈՐԴ
ՄՆԱՅՈՒՆ ՅԱՃԱԽՈՐԴ

"ՅԱՌԱՋ"Ի ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Ֆրանսա եւ հասարակապետութիւն.—
Տարեկան.— 40 Ն. Ֆր. (4000)
Վեցամսեայ 22 Ն. Ֆր. (2200):

Արտասահման.—
Տարեկան 50 Ն. Ֆր. (5000):

Բաժանորդագրութիւնները կը վճարուին կանխիկ :

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Կապոյտ Խաչի Վիէնի մասնաճիւղին, կը տօնուի Կիրակի (Յունուար 24), կէսօրէ յետոյ ժամը 15-ին Սէրքլը Կաթոլիքի սրահին մէջ :

Երգ, արտասանութիւն, եւրոպական եւ հայկական պարեր, երեք դպրոցներու աշակերտութեան կողմէ :

Նուէրներ փոքրիկներուն :

Մուտքը ազատ է :

1960Ի "ԳՈՅԱՄԱՐՏ" ՕՐԱՑՈՅՑ-ԱԼՊՈՄԸ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋԱՆԻՆ
Հ. Յ. Դ. 70ԱՄԵԱԿԻ ԱՌԹԻՒ Ընտիր թուղթով.— 13 էջ

Շքեղ նկարներ, գրական եւ պատմական նիւթերով, ճոխ բովանդակութիւն :

ԳԵՂԱՋԱՐԴ ԵՒ ԳՈՒՆԱՒՈՐ ԿՈՂՔ

Բացառիկ խնամքով եւ ճաշակով պատրաստուած այս ՕՐԱՑՈՅՑ – ԱԼՊՈՄԸ պիտի կազմէ ամէն հայկ. տան զարդը :

Գին 500 ֆրանք

Փարիզի համար դիմել՝ LIBRAIRIE H. SAMUELIAN 51, Rue Mr.-le-Prince, Paris 6e

Կը ծախուի նաեւ Յառաջի մօտ :

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ
ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Հովանաւորութեամբ Ս. Պօղոս – Պետրոս եկեղեցւոյ հոգաբարձութեան, ի նպաստ հայեցի դաստիարակութեան, Կրթ. յանձնախումբի կազմակերպած աննախընթաց զուտ հայկական պարահանդէսը տեղի պիտի ունենայ Շաբաթ, Յունուար 23ին, ժամը 21էն մինչեւ լոյս:

ՔԱՂԱՔԱՊԵՏԱԿԱՆ ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ, ՌԻՒ ՎՈԼԹԷՐ :

Բոլոր հայրենակիցներուն գոհացում տալու նպատակով՝

ՏԷՏԷՃԵԱՆ ԵՒ ՏԻՆԱՄԻՔ ՃԱՋ

Երկու նուագախումբով տեղի պիտի ունենան հայկ. եւ եւրոպական պարեր :

ՍՕՍԻ Ֆօլքլօրիկ խումբը՝ զեկավարու թեամբ ՏԻԿ. Յ. ՔԻՒԹՆԷՐԵԱՆԻ

Պիտի ճոխացնէ այս բացառիկ երեկոյթը, իր հայկական հաճելի, ինքնուրոյն պարերով եւ երգերով :

Սիրով կը հրաւիրուի հայ ժողովուրդը անխտիր :

ՃՈԽ ԵՒ ԴԻՒՐԱՄԱՏՉԵԼԻ ՊԻՒՖԷ

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ (ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆ)
ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ
ԿԻՐԱԿԻ, 24 ՅՈՒՆՈՒԱՐ, ԺԱՄԸ 15 – 24

LES AMBASSADEURS
3, Avenue Gabriel, Champs-Elysées

Կը մասնակցին երկու հռչակաւոր նուագախումբեր

PIERRE DIEUZEY & SES CAPETIENS
JAZZ NEW ORLÉANS
PEPITO GOMEZ - TYPIQUE TANGOS

Գեղարուեստական բաժին Մուտք 5 Ն. Ֆ.

Կանխաւ ապահովել տոմսերը եւ սեղանները հեռաձայնելով Հայ Կարմիր Խաչի Կեդրոնատեղին, Էլիզէ 67 – 03 :

Կը խնդրուի նկատի ունենալ թէ վար ձուած սեղանները գրաւուած պէտք է ըլլան ամէնէն ուշը ժամը 19.30ին: Հակառակ պարագային պարահանդէսին կազմակերպիչ յանձնախումբը որեւէ պատասխանատուութիւն չի ստանձներ :

ՄԻՇՏ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ, ՄԻՇՏ ԱՌՈՂՋ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ
ԱՄԷՆ ՏԵՂ ՓՆՏՌԵՑԷՔ

ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԱՐՏԱԴՐԻՉ

Sté le BOSPHORE Ի

ՀԷԼՎԱՆ ԵՒ ԹԱՀԻՆԸ

ՀՐՈՒՇԱԿԸ, որ կը պատրաստուի շուշմայով (սուսամ) եւ շաքարով, առաջնակարգ սնունդ մըն է, կազդուրիչ՝ շնորհիւ շուշմային, որ Արեւելքի մէջ ծանօթ է նաեւ հինէն ի վեր, իր հրաշալի բուժական յատկութիւններով, իր երիտասարդացնող տարրերով.

Արեւելեան ժողովուրդներուն երկարակեցութիւնը արդիւնք է Հէլվայի եւ թահինի գործածութեան :

Այսօր Արեւմուտքի մէջ եւս բժշկական հեղինակութիւններ կը հաստատեն առաջնակարգ այս սննդանիւթին արժէքը :

Sté le BOSPHORE
2, Rue Louis Astoin - Marseille

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և Հասարակապետ· տար· 40 Ն· Ֆր·, վեց·22Ն·Ֆր·
Արտասահման՝ տար· 50 Ն· Ֆր· Հատը 0,20 Ն· Ֆր·

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
20
ՑՈՒՆՈՒԱՐ
MERCREDI
20 JANVIER
1960

36ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8701 — 36EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4502

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՋԼԱՄԱՐՏԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻ

Ազատ աշխարհի պետական պատասխանատու վարիչներն ու հանրային կարծիքը քի արտայայտիչ թերթերը կը չարունակեն ըստ իրենց հայեցողութեան մեկնաբանել Խրուշչեւի ծանօթ ճառը։

Իրոլորն ալ համաձայն են այն կէտին շուրջ, որ Խորհրդային Միութեան նախարարական խորհուրդին որոշումը «խաղաղասիրական» նպատակներով չէ որ տրուած է, այլ պարզապէս ներքին, տնտեսական, խնայողական եւ քարոզչական նկատումներով։

Արդիական զէնքերը այլեւս անհրաժեշտ չեն դարձներ դրօշի տակ պահել մեծ թիւով զինուորներ։ Մասնագէտներու կարծիքով, 1·200·000 զինուորներու արձակումը ո՛չ մէկ կերպով պիտի տկարացնէ կարմիր բանակը, որ ներկայիս 3·623·000 հոգի կը հաշուէ։

Զօրացրումէն մէկ անգամէն չէ որ պիտի կատարուի, այլ աստիճանաբար, քանի մը տարուան ընթացքին, երբ զինուորներու թիւը պիտի պակսի մէկ երրորդով, հասնելու համար 2·423·000 հոգիի, ըստ Խրուշչեւի յայտարարութեան։

Այդ ժամանակ հաւասարակշռութիւն պիտի ստեղծուի հակամարտ երկու ճակատներուն մէջեւ։

Զինուորներու թիւը պակսեցնելով, կրեմլին մէկ քարով քանի մը թռչուն կը զարնէ միաժամանակ։

Ա) Տարեկան 16–17 միլիառ ռուբլիի (21 միլիառ նոր ֆրանք) խնայողութիւն մը կ'ընէ։ Այդ գումարը կրնայ յատկացնել ընտրական արդիւնաբեր աշխատանքներու։

Բ· Արձակուած զինուորները կրնայ օգտագործել ճարտարարուեստի եւ երկրագործութեան զանազան ճիւղերուն մէջ։ Կրնայ նոյնիսկ անոնց մէկ մասը ղրկել Քազաքիստան եւ Սիպերիա՝ «խամ ու խոպան» հողերը մշակելու համար։

Գ) Պատերազմի տարիներուն Խորհրդային Միութեան բոլոր հանրապետութիւններուն մէջ ծնունդներու թիւը պակսած ըլլալով, չափահասութեան տարիքը կոխելիք զինուորցու երիտասարդներն ալ նոյն համեմատութեամբ պակաս պիտի ըլլան յառաջիկայ 4–5 տարիներու ընթացքին։ Պիտի պակսին նաեւ աշխատող ձեռքերը։ Երկնամեայ ծրագրին լրիւ գործադրութիւնը կը կարօտի այս վերջիններուն։

Դ) Կարմիր բանակին մէկ երրորդը արձակելու որոշումը մեծ տպաւորութիւն պիտի գործէ բովանդակ աշխարհի հանրային կարծիքին վրայ։ Կրեմլինի «խաղաղասիրական» նպատակները գործնապէս արտայայտելու կոչուած այս կարգադրութիւնը մեծապէս պիտի ծառայէ բոլշեւիկեան քարոզչութեան։

«Զգայացունց» ճառին ուշադիր ընթերցումը բացորոշ կերպով երեւան կը հանէ հակասութիւնն ու յետին միտքը Ն· Միութեան վարչապետին։

Մինչ մէկ կողմէ դրդռդափին յայտարարութիւններ կ'ընէր զինուորներու թիւին կրճատման մասին, իբրեւ թէ խաղաղասիրական նպատակներով, միւս կողմէ կը յայտնէր թէ ռազմական օդանաւերն ու մարտանաւերը այլեւս կորնչցուցած են իրենց արժէքը, չնորհիւ զինուորական գիտութեան նուաճումներուն։ Թէ այլեւս ոմբաձիգ օդանաւեր պիտի չշինեն։ Ա – ռանց փոխարէն ուժ պիտի տան հիւլէա – կան զէնքերու եւ սուզանաւերու շինութեան...

Ուրեմն Խրուշչեւ լռելեայն կը խոստովանի որ զինուորներու թիւին կրճատումն ալ արդի ռազմագիտութեան պահանջներուն պատճառաւ տեղի կ'ունենայ։

Գաղտնի զարհուրելի նոր զէնքի մը

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

Ի՞ՆՉ Կ'ԱՆՑՆԻ ԿԸ ԴԱՌՆԱՅ ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ

ԻՐԱՔԻ ՀԱՄԱՁՆԱՒԱՐ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ԽԼՐՏԻ

●

Ժամանակէ մը ի վեր Իրաքէն հասած լուրերը անուղղակի արձագանգ կը հանդիսանային որոշ խլրտումներու, որոնք երեւան ելած են համայնավար կուսակցութեան մէջ։ Արդարեւ կուսակցութիւնը բաժնուած է երկու յստակ խումբերու։ Մէկը կը ղեկավարէ հին չարքային մը՝ Ապտէլ Քառէր Իսմայիլ էլ Պուաթանի, իր եարին ունենալով Իքթիհատ էլ Շապ թերթին կազմը եւ «հերձուած» մը զոր կը ղեկավարէ Տաուտ էլ Սայիկ, Ալ Մապտա թերթին խմբագիրը։

Խլրտումի առաջին նշանները երեւան ելան անցեալ Յուլիսին, Քէրքիւքի դէպքերուն ժամանակ։ Զօր· Քասըմ ակնարկած էր արդէն կարգ մը «անիշխանական տարրերու, որոնք պատասխանատու էին Քէրքիւքի դէպքերուն»։ Կ'ըսուէր նոյնիսկ թէ «խնդրած է» էլ Պուաթանիէն որ Իրաքէն դուրս մնայ։ Այս կացութեան վարդրդային «կակուղներու» եւ «կարծր – ներու» բաժնուած էին կուսակցութեան անդամները։ Առաջինները կը մտածէին թէ պէտք չէ փութացնել դէպքերը, մինչ «կարծրերը» կ'ուզէին բռնութեամբ իսկ իշխանութեան գլուխն անցնիլ։ Այս ընդդիմութիւնը կ'երեւի արդէն երկու հակամարտ կողմերու ծրագիրներուն մէջ։ Իքթիհատ էլ Շապի համար խոչ կը մնայ հանրապետութեան պահպանումը եւ արաբ ու թուրք Քիւրտերու եղբայրական միութիւնը Հանրապետութեան մէջ։ «Կարծրերը» մարքսիսմ – լենինիսմէ կը ճառեն եւ կը պահանջեն որ կուսակցութիւնը մաքրագործուի քաղքենի եւ պատեհապաշտ տարրերէն։

Համաձայն կարգ մը դէտերու, ցարդ կանուխ է մեկնութիւնները տալ այս կացութեան մասին։ Անցեալին ալ կուսակցութիւնը չեղումներ ունեցած է։ Կը կարծուի սակայն թէ «ծայրայեղները» կամ կարգի պիտի գան կամ պիտի չէզոքացուին։ Արդէն թիւով և մանաւանդ որակով տկար են։

Տեսակցութիւն մը տալով էլ Մապտա թերթին, Վարչապետ Քասըմ յայտարարած է.— «Միայն մէկ համայնավար կուսակցութիւն կրնայ գոյութիւն ունենալ Իրաքի մէջ։ Կը խնդրեմ եղբայրնե – րէս որ հասկացողութեան ճիգ մը թափեն եւ միանան ժողովուրդին ծառայե – լու համար»։

Գաղտատի ճանչնափիւռը առջի օր հաղորդեց որ իրաքցի փաստաբաններու կարգին ղեկավարը (պաթոնիէ) Ապտէլ Ռազաք Շէպիպ ձերբակալուած է։ Զեր – բակալութիւն մը որ պատճառ դարձաւ Արաբ Միացեալ Հանրապետութեան եւ Լիբանանի փաստաբաններու գործադուլին։

Գործադուլը տարածուած է նաեւ մինչեւ Լիբիա, Մարոք եւ Սուտան։ Նոյն ընդ –

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

սպառնալիքը որեւէ կասկած չի ձգեր կրեմլինի մենատիրոջ հետապնդած բուն նպատակներուն մասին։

Գերլինի եւ Աեհնաուըրի մասին իր յայտարարութիւններն ալ նոր փաստեր են, որ կ'ապացուցանեն թէ Մոսկուա վճռած է ամէն գնով չարունակել ջիղե – րու պատերազմը։

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ԿԻՊՐՈՍԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԻՒՆԸ ՅԵՏԱՁԳՈՒԵՑԱՒ

Լոնտոնի մէջ գումարուած կիպրոսի ժողովը վերջացաւ անսպասելի ձեւով եւ առանց անմիջական արդիւնքի։ Այնկա – խութեան հռչակումը որ պիտի կատար – ուէր Փետրուար 19ին, յետաձգուեցաւ Մարտ 19ին կիպրացի պատուիրակներու իսկ դիմումով։

Պաշտօնական զեկոյցին համաձայն ժողովը յետաձգուած է ցնոր տնօրինու – թիւն, որովհետեւ ի վիճակի չէ եղած ուսումնասիրելու այն բոլոր հարցերը, որոնք «պէտք է կարգադրուէին անկա – խութեան հռչակումէն առաջ»։

Աւելի ուշ միայն որոշում պիտի տրը – ուի թէ կրկին լիակատար ժողով մը պէ՞տք է գումարել։ Մինչ այդ Մակա – րիոս Արք· եւ Տոքթ· Քիւչիւք Լոնտոն պիտի մնան օգնելու համար աշխատող յանձնախումբերուն։

Առաւօտեան գումարուած նիստին ոչ մէկ համաձայնութիւն գոյացած էր ճըշդելու համար բրիտանական իշխանու – թեան մնալիք գօտիին սահմանումը եւ տարածութիւնը։ Ամբողջ խօսակցութիւն – ները անորոշ բնոյթ մը ունէին։

Տարակարծութեան հիմը կը կազմէ անգլիական պահանջը։ Անգլիա կ'ուզէ իր տրամադրութեան տակ ունենալ 17 հազար հոգիի համար բաւարար տարածութիւն, պարենաւորման դիւրութիւն եւ պաշտօնէութիւն։ Պարզ է որ Սուէզի ջրանցքին պարպումէն ի վեր կիպրոս ռազմագիտական մեծ կարեւորութիւն ստացած է Մեծն Բրիտանիոյ համար։

Մակարիոս արք· որ նախապահն է կիպրոսի Հանրապետութեան, կը խորհի որ նման բան մը ուրիշ բան չէ եթէ ոչ տեսակ մը «պղտիկ Հոնք–Քոնկ» ստեղծել արեւելեան Միջերկրականի մէջ։ Իր կարծիքով անգլիական կայաններու տարածութիւնը պէտք է սահմանուի 60 քիլոմեթրի մինչ Անգլիա 200 կը պահանջէ։ Այս է հիմնական տարակարծութիւնը, որ պատճառ դարձաւ ժողովին յետաձգման։

Այս պայմաններու տակ յետաձգուեցան նաեւ կիպրոսի ընտրութիւնները, որոնք տեղի պիտի ունենային Փետրուարի վերջին։

ՌՈՒՍԵՐԸ ԿՐ ՇԻՆԵՆ ԱՍՈՒԱՆԻ ԱՄԲԱՐՏԱԿԸ ԵՕԹ ՏԱՐԻՆ

Նասըրի կառավարութիւնը պաշտօնապէս կը հաղորդէ թէ Ասուանի ամբար – տակին ամբողջական շինութեան համար նոր համաձայնութիւն մը կրքուած է Մոսկուայի հետ։ Գահիրէի ճանապարհին խօսնակը յայտարարեց թէ Նասըրի եւ Խրուշչեւի միջեւ փոխանակուած նամակներով ճշդուած են այս համաձայնութեան պայմանները, ըստ Գահիրէի՝ «փայլուն յաղթանակ մը Արաբ Միացեալ Հանրապետութեան համար»։

Ահա թէ ի՛նչ պայմաններով կնքուած է այս համաձայնութիւնը.—

Ա) Ամբարտակին շինութիւնը պիտի կատարուի ամբողջական ծրագրով մը, եւ ոչ թէ երկու մասէ բաղկացած ծրագրով մը, ինչպէս որոշուած էր առաջ։

Բ) Ամբողջական շինութիւնը պիտի լրանայ եօթը տարիէն, մինչ ըստ նախկին որոշման՝ պիտի լրացուէր տասը տարիէն։

Գ) Ամբարտակին արտադրած էլեկտրական ուժը պիտի օգտագործուի Նեղոսի հովտին մէջ 1964ի վերջաւորութեան կամ 1965ի սկիզբը։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՖՐԱՆՍԱ անցեալ տարուան ընթացքին (1959) ի վաճառ հանած է 2·300·000 ինքնաշարժ, 1958ին չուկայ հանած էր 1·127·549 ինքնաշարժ, 1957ին՝ 927·956։ Արտադրութեան մրցանիշ մը կը համարուի անցեալ տարուան ընթացքին չին – ուած կառքերուն թիւը, որու 1·085·177ը անհատական կառքեր, 42·805ը առեւտրական կառքեր, 2·648ը հանրային ըն – պասարկութեան յատուկ, 152·529ը ճարտարուեստի մէջ գործածելի։

ՃԱՓՈՆի վարչապետը՝ Քիչի Ուշինկթըն հասաւ կիրակի օր։ Օդակայան դիմաւորեցին փոխ–նախագահ Նիք – սըն եւ արտաքին՝ Հերթըը։

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻՆ կը հաղորդեն որ 1959ին Խորհ· Միութեան բնակչութիւնը 3 միլիոն 660 հազար հոգիի յաւելում կրած է, հասնելով 208·826·000ի։

ՍԷՈՒՏԱԿԱՆ ԱՐԱԲԻՈՑ մէջ թղթա – դրամը սկսաւ փոխարինել ոսկեդրամը, համաձայն թագաւորական հրովարտակի մը։

ԳԱՀԻՐԷի մէջ մասնագէտներ երեւան հանեցին հնախօսական հարստութիւններ, որոնց գոյութիւնը ցարդ անծանօթ էր։

ՔԱՀՎԱՏՈՒՆ նահանգապետը արգիլեց հաւաքոյթ մը որ տեղի պիտի ունենար կիրակի օր Քանի մէջ եւ որուն ընթացքին միապետական նկատուած՝ կղզիէ Վալա խօսք պիտի առնէր։ Վալա հրէական հարցերու նախարար էր Վիչիի կառավարութեան ժամանակ։

ՆՈՒՊԱՐ ԿԻԼԻՊԻՆԿԵԱՆ առջի օր մասնակցեցաւ հականացիական ցոյցի մը, Լոնտոնի մէջ, որուն 30·000 հոգի կը մասնակցէին։ Բողոքի լուռ տողանգ մըն էր որուն գլխաւոր դերակատարներն էին Գարոն 3 %՝ Նուպար Կիւլպէնկեան, եւ Աւետիսի արգելափակման կայանին մէկ բանտարկեալը՝ Տիկին Քէննէտի որ նացիական կայաններու համազգեստը հագած էր։

ԴԱՐՈՒՍ մեծագոյն դատերէն մէկը բացուեցաւ երկուշաբթի օր Փրնեւի մէջ։ Ամբաստանեալին անձն է մանաւանդ որ կարեւոր կը դարձնէ դատավարութիւնը։ Ժապու՝ Զուիցերիոյ մեծագոյն փաստաբաններէն է, միջազգային համբաւի տէր իրաւագէտ մը որ ասկէ քանի մը ամիս առաջ ձերբակալուեցաւ։ Իրեն կը վերագրուի Պ· Զումպախի սպանութիւնը եւ անոր կնոջ վիրաւորումը։ Այս վերջին – ներուն տղան յայտարարած է թէ ժապու իրմէ կը նախանձէր, որովհետեւ սիրուհին լքած էր ժապուն եւ կը սիրաբանէր իրեն հետ, ատոր վրէժը լուծելու համար է որ ուզած է զինքը սպաննել եւ սպաննած է ծնողքը։ Ժապու կը պոռայ իր անմեղութիւնը, պաշտպան փաստաբանն է՝ Րընէ Ֆլորիօ։

ՉՕՐ· ՄԱՍԻՒ հերքեց դերմանական Զուտտէօյչէ Ցայթունկ թերթին հրատարակած լուրը, որուն համաձայն զօրավարը յայտարարած է· «Բանակը իր հարազատ զաղափարները պիտի գործադրէ Ալժերիոյ մէջ»։ Համաձայն նոյն թերթին, Մասիւ ըսած է թէ բանակը հաւանարար սխալ մը գործեց Տը Կոլը իշխանութեան գլուխ բերելով։

ԱԼԺԵՐԻՈՑ մէջ անցեալ շաբթուան ընթացքին 26 զինուոր մեռած են իսկ 529 ըմբոստներ կռիւներէն հանուած են։ 12 ըմբոստներ բանակին միացած են։

Այս երկրորդ համաձայնութեամբ՝ Մոսկուա պիտի վճարէ ամբարտակին շինութեան ծախքերուն համար երկրորդ մասնավճար մը, 130 միլիոն եգիպտ· ոսկի, որու 90 միլիոնը՝ տարադրամով (տրվիզ)։

ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԱՋԿՈՒԱՅԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՅՈՅՆԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԻՐ ԳՈՅԱԲԱՆՈՒԹԵԱՆ

Ա.

Մայր, հօտաւորապէս 45 տարի ի՛նչ, որ աչքերդ տեսած են ամէն տեսակ ցաւեր ու տառապանքներ, ամէն տեսակ փորձանքներ, բայց ոչ մէկ անգամ այնքան մեծ, որքան այս անգամ, երբ քու միակ որդիդ, քու սիրելի Արտաշէսդ, քու հպարտութիւնդ, քու ապագայ յոյսդ, քու ամբողջ կեանքդ, ամբողջ էութիւնդ, ամբողջ հոգիդ, ամբողջ սիրտդ, ամբողջ մարմինդ, ամբողջ գոյութիւնդ, ամբողջ աշխարհդ, ամբողջ տիեզերքդ, ամբողջ ամենայն ինչդ, ամբողջ ամենայն ոչինչդ, ամբողջ ամենայնդ, ամբողջ ոչնչդ, ամբողջ ոչնչութիւնդ, ամբողջ ամենայնութիւնդ, ամբողջ ոչնչութեան ամենայնութիւնդ, ամբողջ ամենայնութեան ոչնչութիւնդ, ամբողջ ոչնչութեան ամենայնութեան ոչնչութիւնդ, ամբողջ ամենայնութեան ոչնչութեան ամենայնութիւնդ, ամբողջ ոչնչութեան ամենայնութեան ոչնչութեան ոչնչութիւնդ, ամբողջ ամենայնութեան ոչնչութեան ամենայնութեան ոչնչ

ՆԱՀԱՊԵՏ ԴԱՎԹՅԱՆ

ՎԱՀԱԳՆ ԴԱՎԹՅԱՆ

ՄԵՐ ԺԱՄԱՆԱԿԸ

—o—

Ա.

— Ես ե՛, Հիւլիւլ, ախ ե՛ս, ա՛ռ ու տար... Ինչո՞ւ համար ես ինձ կանչեցիր... Ասելիքդ արագ ասա՛, ես շտապում եմ տուն... Ինչո՞ւ համար ես ինձ կանչեցիր... Ասելիքդ արագ ասա՛, ես շտապում եմ տուն...

Այս ինչպիսի՛ ոճ է, ինչպիսի՛ ոճ... Ինչպիսի՛ ոճ է, ինչպիսի՛ ոճ

թացքը բռնած են նաեւ Դամասկոսի համալսարաններու եւ վարժարաններու ուսանողները:

× Լիբանանի Արտաքին նախարարը՝ Հիւսէյին Ուէնի յայտարարեց թէ Լիբանանի կառավարութիւնը 12 միլիոն լիբանան ոսկիի (մօտ 20 միլիոն Ն. Ֆ.) վարկ մը պիտի ուզէ խորհրդարանէն Յորդանան գետին հոսակիցին՝ Հասպանի դարձի աշխատանքները կատարելու համար, լիբանանեան հողին վրայ (շուրջ 20 քիլոմեթր):

Արտաքին նախարարին համար այս որոշումը տեսակ մը պատասխան է Իսրայէլի կատարած դարձին Յորդանանի գետին համար:

ՄԱՐՈՔԻ ԹԱԳԱՒՈՐԸ ԴԱՄԱՍԿՈՍԻ ՄԷՋ

Աւելի քան հարիւր հազար հոգի ողջունեցին Մարոքի թագաւորը որ Դամասկոս հասաւ կիրակի օր: Ա. Միացեալ Հանրապետութեան փոխ – նախագահը Ապտիւլ Հաքիմ Ամէր դիմաւորեց Մոհամէտ Ե.:

Տէր եւ Տիկին Կ. Փօլատեան, Փօլատեան եւ Եագուպեան ընտանիքներ (Դամասկոս), Էօքսիւզեան, Աթիշեան եւ Հրաչեան ընտանիքներ, ինչպէս նաեւ համայն ազգականներ եւ բարեկամներ ցաւով կը հաղորդեն մահը, յետ երկարատեւ հիւանդութեան, իրենց հօր, եղբօր եւ ազգականին՝

ՅԱԿՈԲ ՓՕԼԱՏԵԱՆԻ

Յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ ընտանեկան ամենասեղմ շրջանակի մէջ: Մարսէյլ, 15 Յունուար 1960:

«Յառաջ».— Մեր ցաւակցութիւնները Տէր եւ Տիկին Փօլատեանի:

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ԱՒԵՏԱՐԱՆ. ԵԿԵՂԵՑԻ

8 bis, Rue des Ternes

Մեթրօ Փորթ Մայօ

Պաշտամունք այսԿիրակի առաւօտ ժամը 10·45ին:

Կը խօսի Վերապատուելի ՍԻՍԼԵԱՆ

ՀԱՅ ԱՒԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ՄԿՐՏՉ. ԵԿԵՂԵՑԻ ՄԱՐՍԷՅԼ

Պաշտամունք՝ այս կիրակի, Սէն Ժէրոմ, ժամը 9,30ին: Ռիւ Ժէմափ՝ ժամը 10,45ին:

Կը քարոզէ Վերապատուելի Հելվաճեան:

PENSION DE FAMILLE

AVEC CONFORT

M.O. AVAKIANTZ

52, Grand'rue

Montcerf (S. et M.)

Tél. 57

POUR RETRAITÉS - CONVALESCENTS - REPOS

Téléphoner SUF. 82-59

aux heures de repas

ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎ

Հայ Նախկին Ռազմիկներու Միութեան տարեկան ընդհ. ժողովը գումարուեցաւ 1960 Յունուար 10ին, 32 Ռիւ տը Թրէվիզ: Ներկաներու թիւը կանոնագրային մեծամասնութիւնը կազմած չըլլալով, ժողովը յետաձգուեցաւ 1960 Յունուար 31ին, առաւօտեան ժամը ճիշդ 10ին, նոյն հաւաքավայրը:

Քուէարկելու իրաւունք ունենալու համար, կը խնդրուի արձանագրուած գործօն անդամներէն որ ամէնէն ուշը մինչեւ յառաջիկայ երկուշաբթի Յունուար 25, վերջին պայմանաժամը, կանոնաւորեն իրենց պարտաւոր անդամավճարները 1957էն սկսեալ, եւ ժողովին ներկայանան իրենց անդամատետրով եւ վճարագիրներու ստացագիրներով:

Այս նպատակով, գրասենեակը 32 ռիւ տը Թրէվիզ բաց պիտի ըլլայ ամէն երկուշաբթի եւ ուրբաթ օրերը ժամը 18,30էն 21:

ԴԻՒԱՆ
ՀԱՅ ՆԱԽԿԻՆ ՌԱԶՄԻԿՆԵՐՈՒ
ՄԻՈՒԹԵԱՆ

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ ՊՈՐՏՈՅԻ ՄԷՋ

Ֆ. Կ. Խաչի Պորտոյի մասնաճիւղը Մանուկներու Օրը կը տօնէ, այս Կիրակի, կէսօրէ ետք ժամը ճիշդ 3·30ին, Սալ Քանթոնալ, Ռիւ տը Նիւի, Պորտօ, Պասթիտ:

ՃՈԽ ՅԱՅՏԱԳԻՐ.— Դպրոց մի փոխեր (տրամախօսութիւն), Պայուսակը (տրամախօսութիւն), Աչք կապուկ (տրամախօսութիւն): Խմբերգ, արտասանութիւն եւայլն:

Մուտքը ազատ է:

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

ՀԱՅ - ԲՈՅԺ

ԺՈՂ. ԱՄՍԱԹԵՐԹ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ

Խմբագիր՝ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Սեպտեմբեր – Հոկտեմբեր (թիւ 213 – 214) ճոխ եւ այլազան բովանդակութեամբ.—

Դեղահատի դարը (Հայ–Բոյժ).— Առողջութիւն բարոյական ուժով (Տոքթ. Պլոնտէլ).— Առանց ցաւի ծննդաբերութիւն (Փրոֆ. Մարգարեան).— Ստամոքսի խոց (Տոքթ. Աշճեան).— Ձուկը Հայաստանի մէջ, ձկնորսութեան ձեւերը, ձուկի տեսակները եւ անոնց համը (Փիրուզեան).— Ի՞նչ գիտէք ճանճերու մասին (Տոքթ. Այվազեան).— Աւաղ ի վերայ ճանճի (Մինաս Թոխաթցի).— Ականջի ցաւը... քանսէրի նշան (Տոքթ. Ասքանազ).— Խրատներ լեարդի հիւանդներուն (Տոքթ. Գալուստեան).— Բերանը ծռեցաւ... (Տոքթ. Քորոն).— Ոտքերը չեն բռներ (Տոքթ. Ազատանի).—Զզեար կամ մուշմուլա, պատմութիւնը եւ սնընդական ու բժշկական արժէքը (Շ. Նարդունի).— Բարի ախորժակ, տիկիններ եւ պարոններ (Տոքթ. Շ. Օնառ):

Բաժանորդագրութեան պայմաններ.— Տարեկան 15 նոր Ֆրանք (1500 Ֆրանք): Արտասահման 20 նոր Ֆրանք (2000 Ֆր., երկու տարեկանը մէկ կանխիկ վճարողին համար 37,5 նոր Ֆրանք (3750 Ֆր.):

Ch. Aïvazian
Au journal HARATCH
32, Rue de Trévise, Paris (9e)

Imprimerie Spéciale du Journal « Haratch »

"ՅԱՌԱՋ"Ի ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Ֆրանսա եւ հասարակապետութիւն.—
Տարեկան.— 40 Ն. Ֆր. (4000)
Վեցամսեայ 22 Ն. Ֆր. (2200):
Արտասահման.—
Տարեկան 50 Ն. Ֆր. (5000):

Բաժանորդագրութիւնները կը վճարուին կանխիկ:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ.Դ. «Սիամանթօ» խումբի տարեկան մեծ պարահանդէսը, Փետր. 20ին, Շաբաթ երեկոյեան:

Սիփան – Կոմիտաս երգչախումբի համերգը (ղեկավարութեամբ Կարպիս Ափրիկեանի): Ապրիլ 17ին

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Կապոյտ Խաչի Վիէնի մասնաճիւղին, կը տօնուի Կիրակի (Յունուար 24), կէսօրէ յետոյ ժամը 15-ին Սէրքլը Կաթոլիքի սրահին մէջ:

Երգ, արտասանութիւն, եւրոպական եւ հայկական պարեր, երեք դպրոցներու աշակերտութեան կողմէ:

Նուէրներ փոքրիկներուն:

Մուտքը ազատ է:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Փարիզի Հաճնոյ Հայր. Միութեան տարեկան պարահանդէսը Մարտ 13ին, Կիրակի ժամը 16էն մինչեւ 24, Ամպասատէօրի շքեղ սրահին մէջ:

1960Ի "ԳՈՅԱՄԱՐՏ" ՕՐԱՑՈՅՑ-ԱԼՊՈՄԸ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋԱՆԻՆ

Հ. Յ. Դ. 70ԱՄԵԱԿԻ ԱՌԹԻՒ — Ընտիր թուղթով.— 13 էջ

Շքեղ նկարներ, գրական եւ պատմական նիւթերով, ճոխ բովանդակութիւն:

ԳԵՂԱՋԱՐԴ ԵՒ ԳՈՒՆԱՒՈՐ ԿՈՂՔ

Բացառիկ խնամքով եւ ճաշակով պատրաստուած այս ՕՐԱՑՈՅՑ – ԱԼՊՈՄԸ պիտի կազմէ ամէն հայկ. տան զարդը:

Գին 500 ֆրանք

Փարիզի համար դիմել՝ LIBRAIRIE H. SAMUELIAN 51, Rue Mr.-le-Prince, Paris 6e

Կը ծախուի նաեւ Յառաջի մօտ:

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Հովանաւորութեամբ Ս. Պօղոս – Պետրոս եկեղեցւոյ հոգաբարձութեան, ի նպաստ հայեցի դաստիարակութեան, Կրթ. յանձնախումբի կազմակերպած աննախընթաց զուտ հայկական պարահանդէսը տեղի պիտի ունենայ Շաբաթ, Յունուար 23ին, ժամը 21էն մինչեւ լոյս:

ՔԱՂԱՔԱՊԵՏԱԿԱՆ ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ, ՌԻՒ ՎՈԼԹԷՐ:

Բոլոր հայրենակիցներուն զոհացում տալու նպատակով՝

ՏԷՏԷՃԵԱՆ ԵՒ ՏԻՆԱՄԻՔ ՃԱՋ

Երկու նուագախումբով տեղի պիտի ունենան հայկ. եւ եւրոպական պարեր:

ՍՕՍԻ Ֆօլքլօրիկ խումբը՝ ղեկավարութեամբ ՏԻԿ. Յ. ՔԻՒԹՆԷՐԵԱՆԻ

Պիտի ճոխացնէ այս բացառիկ երեկոյթը, իր հայկական հաճելի, ինքնուրոյն պարերով եւ երգերով:

Սիրով կը հրաւիրուի հայ ժողովուրդը անխտիր:

ՃՈԽ ԵՒ ԴԻՒՐԱՄԱՏՉԵԼԻ ՊԻՒՖԷ

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ (ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆ)

ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ԿԻՐԱԿԻ, 24 ՅՈՒՆՈՒԱՐ, ԺԱՄԸ 15 – 24

LES AMBASSADEURS

3, Avenue Gabriel, Champs-Elysées

Կը մասնակցին երկու հռչակաւոր նուագախումբեր

PIERRE DIEUZEY & SES CAPETIENS

JAZZ NEW ORLÉANS

PEPITO GOMEZ - TYPIQUE TANGOS

Գեղարուեստական բաժին — Մուտք 5 Ն. Ֆ.

Կանխաւ ապահովել տոմսերը եւ սեղանները հեռաձայնելով Հայ Կարմիր Խաչի Կեդրոնատեղին, Էլիզէ 67 – 03:

Կը խնդրուի նկատի ունենալ թէ վարձուած սեղանները գրաւուած պէտք է ըլլան ամէնէն ուշը ժամը 19·30ին: Հակառակ պարագային պարահանդէսին կազմակերպիչ յանձնախումբը որեւէ պատասխանատուութիւն չի ստանձներ:

ՏՊԱԳՐԱԿԱՆ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՈՐԾԻ ՀԱՄԱՐ

ՅԱՌԱՋ

PARIS - IX

32, RUE DE TRÉVISE

TÉL. : PRO. 86-60

ԻՆԱՄՈՒԱԾ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ — ԱՐԱԳ ՅԱՆՁՆՈՒՄ

ՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐ

ՍԱԿԱԳԻՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ

ՄԷԿ ԱՆԳԱՄՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՀԱԶԴ	30 Ն. Ֆր.	մինչեւ 1/4 սիւնակ
ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ	15 Ն. Ֆր.	մինչեւ 1/8 սիւնակ
ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆր.	» » »
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ	15 Ն. Ֆր.	» » »
ՀԱՐՍԱՆԻՔ, ՆՇԱՆՏՈՒՔ	20 Ն. Ֆր.	» » »
ՆՈՒԻՐԱՏՈՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆր.	» » »
«ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ»	10 Ն. Ֆր.	» » »
«ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ»	5 Ն. Ֆր.	» » »
ԾԱԽՈՒ Է	20 Ն. Ֆր.	» » »

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ նշանակուած ծաւալով ազդերու համար են:

Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է:

Առեւտրական կամ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններուն համար դիմել Վարչութեան:

ՅԱՐԱՏ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց. 22Ն. Ֆր.

Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 21 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

JEUDI 21 JANVIER 1960

36ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8702 — 36EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4503

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԴԷՊԻ ՇԷՐԻԱ՞Թ

Մուսթաֆա Քեմալի արմատական բարենորոգումներէն մէկն ալ կրօնքին բաժանումն էր պետութենէն:

Օսմանեան կայսրութեան սահմանադրութեան համաձայն, իսլամութիւնը պետական կրօնք էր, Նախարարական խորհուրդին մէջ ամէնէն կարեւոր տեղը կը գրաւէր Շէյխ իւլ Իսլամը, մեծ – եպարքոսէն անմիջապէս վերջ:

Պատմական մեծ դէպք մըն էր ջնջումը խալիֆայութեան, որ օսմանեան սուլթաններու առանձնաշնորհն էր դարձած Սուլթան Սէլիմէն ի վեր: Ապտիւլ Համիտ իր համիսլամական քաղաքականութեան շնորհիւ է, որ կրցած էր քայքայումէ փրկել կայսրութիւնը: Իթթիհատի ոճրագործ վարիչները փորձեր էին շահագործել խալիֆայութիւնն ու իսլամական կրօնքը՝ Ճիհատ (սուրբ պատերազմ) յայտարարելով 1914ի աշնան՝ դաշնակիցներուն դէմ: Ուզեր էին Հնդկաստանի իլսամները հանել Անգլիացիներուն դէմ:

Աթաթիւրք միանգամ ընդ միշտ վերջ դրաւ համիսլամութեան: Համակերպեցաւ Ալեքսանտրէթի ծոցէն դէպի հարաւ գտնուող արաբական հողամասերու անջատման: Ուժ տուաւ համաթրքութեան: Կրօնական մոլեռանդութեան տեղ հրահրեց ազգային զգացումը, — թուրք ցեղի պաշտամունքը:

Եւ ուզելով կապկել արեւմուտքի քաղաքակիրթ երկիրները, փորձեց նոր Թուրքիան կառավարել աշխարհական սկզբունքներով:

Սակայն կարելի չէր մէկ օրէն միւսը աշխարհիկ դարձնել Թուրքը, որ ամէն բանէ առաջ իսլամ էր մանաւանդ Անատոլուի մէջ:

Հալք կուսակցութեան ծրագրին գլխաւոր կէտերէն մէկն ալ «աշխարհականութիւն»ն է: Դեմոկրատները պիտի չուզէին անշուշտ անկէ ետ մնալ, մանաւանդ որ իրենք զիրենք աւելի յառաջդիմական կը դաւանին:

Եւ սակայն երկու կուսակցութիւններն ալ չեն յաջողած կրօնական մոլեռանդութիւնը արմատախիլ ընել Թուրքին հոգիէն: 1923էն ի վեր քանիցս յետաշրջական շարժումներ փորձուեցան Պոլսոյ եւ գաւառի մէջ:

Այժմ տարօրինակ կացութիւն մըն է ստեղծուած:

Պոլսոյ եւ Անգարայի մէջ տարիներէ ի վեր դասակարգի մը պատկանող Թուրքեր,— մանաւանդ Թրքուհիներ— կը տօնեն եւրոպական Ծնունդի եւ Կաղանդի զարթօնքը (բէվէյեռն): Ոչ թէ անոր համար որ կը հաւատան Քրիստոսի, այլ պարզապէս զուարճանալու առիթ կը նկատեն այդ տօները:

Վերջերս «Մոնտ»ի Անգարայի թղթակիցը կը պատմէր թէ տարօրինակ զուգադիպութեամբ մը այս տարի Կաղանդի զարթօնքը կը զուգադիպէր Մարգարէի ծննդեան տօնին (Մէվլուտ): Թուրքերու մէկ մասը այդ գիշերը անցուցեր է մեծ պանդոկներու կամ քապարէներու մէջ՝ կիսամերկ կիներու հետ պարելով: Միւս մասը՝ մզկիթներու մէջ աղօթելով:

Թղթակիցը դիտել կուտար թէ մզկիթ գացողներուն մէջ կան շատ մը երիտասարդներ, ուսանողներ եւ համազգեստաւոր զինուորականներ, որոնց բոլորն ալ անատոլուցի գիւղացիներ չեն:

Յատկանշական երեւոյթ է այս: «Աշխարհականացում »էն 37 տարի վերջ ալ նոր սերունդը սերտօրէն կապուած է իսլամական կրօնքին եւ մզկիթ կը յաճախէ բարեպաշտօրէն:

Կառավարութիւնն ալ պարտաւորուեր է պաշտօնականացնել Մէվլուտի տօնը եւ Պոլսոյ ձայնասփիւռը նոր տարուան գիշերը ամբողջ երկուքուկէս ժամ յատկացուցեր է Ֆաթիհի մզկիթին արարողութեանց:

Խօսնակը յայտնած է թէ «Մէվլուտ»ը կազմակերպուած է Դեմոկրատ կուսակցութեան Պոլսոյ մասնաճիւղին ու հօճաներու եւ մօլլաներու ընկերակցութեան հետ միասնաբար:

Ո՞ւր կ՝երթայ Մէնտէրէսի Թուրքիան:

Դէպի Շէրիա՞թ:

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՄԱՍԻԻ ՓԱՐԻՋ ԿԸ ԿԱՆՉՈՒԻ

ԲԱՑԱՏՐՈՒԹԻՒՆ ՏԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Երէկ արձագանգ հանդիսացած էինք Զօր. Մասիւի մէկ յայտարարութեան, որուն համաձայն Ալժերիոյ բանակի պատասխանատուն կըկասկածէր թէ բանակը կը շարունակէ հնազանդիլ Զօր. տը Կոլի քաղաքականութեան: Մասիւ կը հերքէր այդ խօսքերը զորս հրատարակած էր դերմանական «Զուտտէօյչէ Ցայթունկը» բայց թերթին խմբագրութիւնը եւ մանաւանդ այն թղթակիցը որ հեռաձայնով հաղորդած էր Մասիւի հետ իր ունեցած տեսակցութիւնը, կը հաստատէին բառ առ բառ յօդուածին բովանդակութիւնը:

Մասիւ իր յայտարարութիւններով կը դատապարտէր նոյնիսկ նախագահ տը Կոլի ալժերիական քաղաքականութիւնը եւ կը մտածէր նաեւ թէ յաջորդ մը պէտք է գտնել տը Կոլի:

Մասիւի խօսքերը որ կը հրատարակուին ճիշդ Յունուար 22էն երեք օր առաջ չէին կրնար, հակառակ բոլոր հերքումներուն, աղմուկ եւ յուզում չարթնցնել նախ Ալժերիոյ ապա նաեւ Փարիզի մէջ: Ծանօթ է որ Յունուար 22ին Զօր. տը Կոլ նոր յայտարարութիւններ պիտի ընէ Ալժերիոյ մասին:

Միջադէպը որուն հետեւանքով Փարիզ կանչուեցան Ալժերիոյ զինուորական եւ քաղաքային պատասխանատուները, ցոյց կուտայ ամէն պարագայի մէջ որ որոշ տագնապ մը գոյութիւն ունի բանակին մէջ:

Զուգընթաց այս կացութեան, Ալժերիոյ մէջ քաղաքական ջերմաչափը կը բարձրանայ: Ալժերիայի քաղաքապետներու դաշնակցութիւնը բանաձեւ մը քուէարկեց առջի օր, խստօրէն դատապարտելով Զօր. տը Կոլի ալժերիական քաղաքականութիւնը իր ամբողջութեան մէջ:

Զօր. Մասիւի տեսակցութիւնը Քեմփսքիի հետ որ գերմանական թերթին թղթակիցն է, տեղի ունեցած է շաբաթ օր գերման թարգմանի մը ներկայութեան: Մասիւի հերքումը կրցաւ սակայն միտքերը հանդարտեցնել պարզ այն պատճառով որ նման յայտարարութիւններ եղած են արդէն հոս – հոն, պատասխանատու ըսպաներու կողմէ: Բանակը ապահովութիւններ կ՝ուզէ պետութենէն եւ ըստ իրեն այդ ապահովութիւնները կը պակսին անորոշ ձգելով կացութիւնը: Պատերազմը կը շարունակուի, իսկ անդին Ալժ. Ազատագրական Ճակատը եւ կարգ մը Ալժերիացիներ կը նոյնացնեն «ինքնորոշում» եւ «անկախութիւն»:

Նման կացութեան մը առջեւ Մասիւի տեսակցութիւնը Միւնիխի ազատական թերթին մէջ հրատարակուած՝ կրնար միայն պատրուակ մը հանդիսանալ պայթեցնելու համար տագնապ մը որ ատենէ մը ի վեր կը հասուննար: «Զուտտէօյչէ Ցայթունկ»ի խմբագրութիւնը հաստատելով տեսակցութեան բովանդակութիւնը կը բացատրէ նոյն ատեն թէ թերթին նը-

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՓԻՆԷ, ելմտական նախկին նախարարը իր պաշտօնը յանձնեց Վիլֆրիտ Պոմ – կարթնէրի, եւ Քօթ տ՝Ազիւր մեկնեցաւ քանի մը օր հանգստանալու:

ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ նախարար՝ Անտրէ Մալրօ երեքշաբթի օր ամերիկեան վեթերաններու բարձրագոյն շքանշանը ստացաւ:

ԴԱՇՆԱԿՑԱՅԻՆ ԳԵՐՄԱՆԻԱՆ պաշտօնապէս կը հաստատէ թէ հակասեմական ցոյցերը համայնավարներու կողմէ կազմակերպուած են: 1959ի սկիզբը արեւելեան Գերմանիոյ ընկերվարական – համայնավար կուսակցութեան կեդրոնական կոմիտէի մէկ նիստին ընթացքին, որուն նախագահած է Վալթէր Ուլպրիխթ, կեդրոնական կոմիտէն նկատած է որ.— «Հակասեմական ձգտումներու տարածման վերաբերեալ յայտարարութիւններ եւ հրատարակութիւններ Դաշնակցային Գերմանիոյ մէջ մեծ օգտակարութիւն կրնան բերել նուաստացնելու համար Գերմանիոյ վարկը արեւմտեան իր զինակիցներուն եւ չէզոք երկիրներու աչքին»:

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ամերիկեան դեսպանը երկու օր հիւրը եղաւ Խրուշչեւի անոր տաչային մէջ: Հիւրերու կարգին կային Միկոյեան, Կոզլով եւ Կրոմիքօ ընտանիքները:

ԹԵՀՐԱՆ հասած է ամերիկեան զինուորական պատուիրակութիւն մը ուսումնասիրելու համար Պարսկաստանի զինուոր. կացութիւնը: Պատուիրակութիւնը ընդունուեցաւ Շահին կողմէ, ապա մեկնեցաւ Փաքիստան:

ՆԱԽԱԳԱՀ ԱՅԶԸՆՀԱՈՒԸՐ Խորհրդ. Միութիւն այցելելէ ետք պիտի անցնի Ճափոն:

ԽՈՐՀ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ Գերագոյն Խորհուրդի նախագահը մառեշալ Վորոշիլով Հնդկաստան մեկնած է պաշտօնական այցելութիւն մը տալու համար: Խորհրդային պատուիրակութիւնը ներկայ պիտի ըլլայ հնդկական հանրապետութեան հիմնարկութեան տարեկան տնօակատարութեան: Վորոշիլովի այցելութեան պիտի յաջորդէ Խրուշչեւի այցելութիւնը:

ՖՐԵԺԻՒՍԻ աղէտին վերջնական հաշուեկշիռն է. — 421 մեռեալ եւ անհետացած, 2524 ընտանիք, առանց ապաստանի: Թաղապետութիւնը 21 միլիոն Ն. Ֆ. գանձած է:

ՄԻԼԱՆՈՅԻ մէջ, Ատլանտեան Ուխտի Ընդհ. քարտուղարը՝ Սփաք դէմ արտայայտուեցաւ հիւլէական Ֆրանսական ռումբին, շեշտելով. — «Իսկապէս անհրաժե՞շտ է Եւրոպայի վարկին համար որ երկրորդ անգամ մը տեսնէ ինչ որ Ամերիկան արդէն տեսաւ: Եւ արդեօ՞ք Մ. Նահանգները վտանգի մէջ կ՝ըլլային եթէ իրենց բարեկամներուն հաղորդէին ինչ որ իրենց թշնամիները արդէն գիտեն»:

պատակը չէ եղած միջամուխ ըլլալ Ֆրանսայի ներքին հարցերուն եւ կ՝աւելցընէ թէ երկու անգամ հեռաձայնած է իր թղթակիցին՝ ապահովութիւն ստանալու համար, նկատի առնելով Մասիւի յայտարարութեանց ծանր հանգամանքը: Գալով թղթակիցին ոչ միայն կը պնդէ Մասիւի խօսքերուն ճշգրիտ վերարտադրութեան, այլ եւ կ՝աւելցնէ թէ Զօր. Շալ, իր կարգին, ըսած է. «Մի՛ մոռնաք, որ մենք, բանակը, Ալժերիոյ մէջ ենք եւ երբեք չենք ձգեր Ալժերիան»:

Երեքշաբթի օր Փարիզի մէջ տեղի ունեցաւ Ալժերիոյ վերաբերեալ զինուորական հերթական ժողովը: Կը կարծուի թէ այդ նիստին ընթացքին որոշուած է Փարիզ կանչել Մասիւն եւ միւս պատասխանատուները: Կանչուած է նաեւ զինուորական թարգմանը որ ներկայ եղած է տեսակցութեան:

ԵԹԷ ԽԱՂԱՂՈՒԹԻՒՆԸ ՏԻՐԷՐ...

Խորհրդային Արհեստակցական Ընկերութեան Թրուտ պաշտօնաթերթին վերջին թիւին մէջ, լրագրող մը աշխարհատարած եւ մարդկութեան օգտաւէտ միջազգային ձեռնարկներու ծրագիր մը կ՝առաջարկէ: Եթէ աշխարհի բոլոր պետութիւնները հարկ եղած բարի կամեցողութիւնը ի գործ դնեն որպէսզի ապազինումը իրապէս ընդհանուր եւ ամբողջական ըլլայ, եթէ աշխարհի բոլոր մարդիկը ձեռք ձեռքի տային որպէսզի խաղաղութիւնը ընդմիշտ տիրէ, հետեւեալ հանրօգուտ մեծագոյն ձեռնարկները կարելի պիտի ըլլար կատարել.—

Հոր մը բանալ մինչեւ աշխարհի կեդրոնը, այնտեղ ուր երկրագունդի խաւը ամէնէն բարակն է եւ հազիւ 12 կամ 14 հազարամեթր խորութեան կը հասնի՝ Խաղաղական Ովկիանոսի տակ: Այս միջոցով կարելի պիտի ըլլայ լուսաբանել մեր մոլորակին կազմութեան վերաբերեալ կարգ մը առեղծուածներ. եւ մանաւանդ հաստատել երկրաբանական այն կարեւոր գիտելիքը թէ՝ ժամանակի ընթացքին երկրագունդը կը տաքնայ թէ կը պաղի:

Շինել աշխարհի երեք հեռաւոր ցամաքամասերը իրարու հետ ուղղակի յարաբերութեան դնող ամէնէն երկար երկաթուղին: Մայր գիծէն մեկնող, երկու գլխաւոր ուղիներով ցամաքային հաղորդակցութեան մէջ դնել Լոնտոն, Մոսկուա եւ Նիւ Եորք: Մէկ գիծը Մանշի ջրանցքին տակէն անցնող փապուղիովմը, նոյնպէս ընդծովեայ գիծ, միւսը՝ Ասիան Հիւսիսային Ամերիկայէն բաժնող եւ Խաղաղական Ովկիանոսը Սառուցեալին միացնող նեղուցին տակէն եւ կամ նեղուցը կտրող թումբի մը վրայէն ընթացող երկաթուղիով: Այդ ուղիղ գիծերուն վրայ ընթացող շոգեկառքերուն համար կարելի է ժամական երեք հարիւր հազարամեթր արագութիւն մը նախատեսել, առանց որեւէ արկածի կարելիութենէ վախնալու:

Հիմալայա լերան տակ փապուղի մը ծակել, որուն միջոցով կարելի պիտի ըլլայ Հնդկաստանը ու Չինաստանը ուղղակի հաղորդակցութեան մէջ դնել:

Սահարայի մէջ ստեղծել արուեստական ծով մը, այնտեղ հոսեցնելով Միջերկրականի ջուրերը՝ յատուկ ջրանցքներու միջոցով:

Ճիպրալթարի ջրանցքը խափանել թումբով մը, ցամքեցնել Միջերկրականի մէկ մասը եւ այդպէսով բարեբեր հողերու նոր տարածութիւններ ստեղծել:

Ատլանտեան Ովկիանոսի մէջ թումբ մը բարձրացնել, որուն միջոցաւ կարելի ըլլայ՝ Մեքսիքայի ծոցէն դէպի Նորվեկիա ընթացող, Հըլֆ–Սթրիմ տաք օդի բնական հոսանքին որոշուած ուղղութիւններ տալ, հիւսիսային Եւրոպայի եւ Միացեալ Նահանգներու այս կամ այն մասին մէջ, ըստ կամս, տաք կլիմաներ ստեղծելու համար:

Եւրոպան Հիւսիսային Ափրիկէի միացնող փապուղի մը փորել, Ճիպրալթարէն մինչեւ Զէութա:

Հարաւային Ամերիկայի երեք մեծագոյն գետերը իրարու միացնող ջրանցք մը ստեղծել, այդ աշխարհամասի ոռոգումին կարեւոր խնդիրը լաւագոյն կերպով լուծելու համար:

Ոռոգումի ալ գործածելու նպատակով, երկրագունդի երկու բեւեռներէն անջատուող եւ ծովերուն մէջ թափառող սառնակոյտերը քաշել ու տանիլ դէպի երկու Ամերիկաներու խոպան հողամասերու մօտ ծովեզերքները եւ տեղւոյն վրայ հալեցնելով, օգտագործել սառի այդ հսկայ զանգուածներուն պարունակած անուշ ջուրի անհատնում քանակները:

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԵՕԹՆԱՄԵԱՅ ԾՐԱԳԻՐԸ

Ամերիկայէն դարձին, Խրուշչեւ ի միջի այլոց յայտարարեց որ ըստ իր դիտածին ու դատածին, դրամատիրութեան տնտեսական դրութիւնը չէր կրնար այնքան ազդու եւ արդիւնաւոր ըլլալ՝ որքան էր ընկերվարական դրութիւնը:

Հակոտնեայ դրութիւնները բաղդատելու այս խորամանկօրէն պարզ ձեւը զարմանալի չէ անշուշտ, մանաւանդ երբ կը գործածուի ի պէտս բազմութիւններու, քանի որ համայնավար նիւթապաշտութեան հիմը, կրօնական դաւանանքի մը պէս, կը յենու հաւատքի մը վրայ:

Էականը Միութեան ժողովուրդներուն առաւել անգամ մը եւս պատգամելն ու կրկին հաստատելն է այն ինչ որ քառասուն տարիներէ ի վեր կը կրկնուի իրենց, նախընտրելութեանը մասին վարչաձեւի մը՝ որուն տակ կ'ապրին քառասուն տարիներէ ի վեր:

Խորհրդային մամուլն ու իշխանութիւնները կը շարունակեն ըստ առաջնոյն դրուատել վարչաձեւին նուաճումներն ու ձեռք բերած արդիւնքները: Կը հաւատեն թէ Խորհ. Միութեան արդիւնաբերութիւնը զօրացած է եւ արտադրութիւնը հսկայ համեմատութեամբ աճած: Իր մասնագէտներուն գերակայութիւնը ակընբախ եւ անվիճելի իրողութիւն է: Հետեւաբար, հաւատք ընծայելով ըսուածներուն, քանի մը տարիէն Միութեան ժողովուրդները այնպիսի բարգաւաճ տընտեսութիւն մը եւ ապրելակերպի այնպիսի բարձր մակարդակ մը պիտի ունենան՝ որոնց հասնիլ դրամատիրական երկիրները չեն կրնար երազել անգամ:

Քառասուն տարիներէ ի վեր հոլովուած այս « ապագայապաշտ » յանկերգը պատճառ չկայ որ չկրկնուի 41րդ տարին ալ: Հաւատքի հարց է եւ ինչո՞ւ կ'ուզէք որ դադրի, քանի որ խնդրոյ առարկան միշտ ապագան է:

Անժխտելի է որ խորհրդային տնտեսութիւնը նկատելիօրէն զարգացած է պատերազմէն ի վեր: Բայց արտադրութեան աճումը համեմատական տոկոսներով ներկայացնելու ձեւը չի կրնար յաջողութեան իրական պատկերը տալ: Այսպէս, ճարտարարուեստի մարզին մէջ յետամնաց երկիր մը, որպիսին էր Ռուսաստան նախ քան յեղափոխութիւնը, կրնայ քանի մը տարուան մէջ կրկնապատկել իր ճարտարարուեստական արտադրութիւնը, առանց որ այդ կրկնապատկութիւնը կարելի ըլլայ երկրին ընդհանուր տնտեսութեան մէջ բացարձակ յաղթանակ մը նկատել:

Պէտք չէ անտեսել նաեւ այն պարագան՝ որ Խորհ. Միութեան վարչական ամենազօր մեքենան ի վիճակի է, իր իսկ վճիռով միայն, արտադրութեան այս կամ այն մարզին բացառիկ եւ արտակարգ ճիգեր պարտադրելու, ի հեճուկս եւ ի վնաս ուրիշ մարզերու եւ ի մասնաւորի զանգուածներու սպառողական պահանջները բաւարարող մարզերուն: Ինչ որ նոյն թափով կարելի չէ անշուշտ, եթէ ոչ բոլորովին անհնար, արեւմտեան երկիրներու մէջ:

Այդ պարտադրեալ ճիգերուն արդիւնքը բնականաբար յոխորտանքի եւ հպարտ ցուցադրութեան առիթ ու միջոց կը դառնայ: Բայց այդ պարագային ինչ որ կամովին մոռացութեան կը տրուի, ինչ որ մութի մէջ կը ձգուի, այն միւս մարզերն են՝ որոնք երկրորդական նկատուելու չար բախտին արժանացած են, որոնց պարտադրուած զոհողութեամբ սակայն կարելի եղած է իրականացնել ընտրեալ մարզերուն յաջողութիւնը:

Ծանր ճարտարարուեստին զարգացումը ապահովելու համար, խորհրդային իշխանութիւնը հարկադրուած էր շատ ժլատութեամբ բաժնել ժողովուրդին ապրուստին համար առօրեայ անհրաժեշտ նիւթերն եւ իրերը:

Բիրտ ուժ պահանջող քաղաքականութիւն մը, որովհետեւ մարքս-լենինեան վարդապետութիւնը, յաչս զանգուածին, դժուարաւ կրնար ապրելու համար անհրաժեշտ սնունդին, հագուստ-կապուստին եւ մնացեալին տեղը բռնել: Ժողովուրդներու բնածին առողջ դատողութիւնը չի կրնար համոզուիլ որ ապագայի փարթամութեան փոխարժէքը ներկայի թշուառութեամբ միայն կարելի է վճարել եւ վճարել կանխիկ, փարթամութիւնը թէականին վստահելով:

Խրուշչեւ իշխանութիւնը ձեռք ձգելէ վերջ, ուզեց սրբագրել ծրագիրներ ու մասնագէտներուն ծայրայեղութիւնները եւ նախագիծերուն չափազանցութիւնները: Ըմբռնեց որ ի վերջոյ կարելի չէր աշխատաւոր բազմութիւնները յաւիտենապէս զրկել այն բոլորէն՝ որ մարդկօրէն անհրաժեշտ էր իրենց եւ որուն կը տենչային կարօտի տառապանքով:

Խրուշչեւ 1957 Փետրուարին յաջողելով պարտադրել իր տեսակէտները, հեռացուց «կեդրոնաձիգ» ծրագիրներու անդրդուելի մասնագէտները՝ զորս պատասխանատու բռնեց գործադրութեան մէջ եղող հնգամեայ ծրագրին առաւել քան միջակ արդիւնքներուն: Քայլ մը եւս առաջ երթալով, նախ քան նոր ծրագիր մը մշակելը, Միութեան իւրաքանչիւր հանրապետութեան կառավարութեան եւ իւրաքանչիւր տնտեսական ազգային խորհուրդին յանձնեց իրենց երկրին պէտքերն ու պահանջները ճշդելու եւ սահմանելու հոգը եւ որոնց համադրութեամբ նախագծուեցաւ նոր ծրագիրը, որ այս անգամ եօթնամեայ է եւ որուն գործադրութիւնը պիտի աւարտի 1965ին:

Ներկայի եօթնամեայ ծրագիրը կը փոխարինէ ուրեմն վեցերորդ հնգամեայ ծրագիրը՝ որ 1956ին վաւերացուած ըլլալով, տարի մը վերջ մէկ կողմ կը դրուէր արդէն Խրուշչեւի որոշումով:

Եւ սակայն եօթնամեայ նոր ծրագիրն ալ շատ յախուռն կը թուի իր նախատեսութիւններուն մէջ: Այսպէս եօթը տարուան մէջ հանրօգուտ ձեռնարկներու յատկացուած գումարներուն քանակը պիտի ըլլայ այնքան՝ որքան եղած է 1917ի յեղափոխութենէն մինչեւ 1958: Ուրեմն խորհրդային իշխանութիւնը հանրօգուտ ձեռնարկներու մարզին ի նպաստ եօթը տարուան մէջ պիտի ծախսէ այնքան՝ որքան ծախսած է արդէն 41 տարուան իր տիրապետութեան ընթացքին:

Դարձեալ, 1958ի արտադրութիւնը հիմ բռնելով, եօթնամեայ ծրագրի վերջաւորութեան ծանր ճարտարարուեստի արտադրութիւնը 85 առ հարիւր համեմատութեամբ աճած պիտի ըլլայ, երկրագործական արտադրութիւնը՝ 70 առ հարիւր, իսկ ներքին սպառողական կարիքներու արտադրութիւնը՝ 65 առ հարիւր: Կը տեսնուի ուրեմն որ այս նոր ծրագիրն ալ իրապէս յանդուգն է լայն յաջողութիւններու իր հեռանկարներով:

Բայց ինչ որ մասնաւորապէս աչքի կը զարնէ, սպառողական պահանջներու, այսինքն ժողովուրդին անհրաժեշտ իրերուն, սնունդին, հագուստ-կապուստին, առտնին կահ-կարասիներուն արտադրութեան համար ծրագրուած 65 առ հարիւրի յաւելումն է, ինչ որ շատ աւելի կը մօտենայ ծանր ճարտարարուեստի արտադրութեան համար նախատեսուած աճումին՝ քան եղած է երբեք հնգամեայ ծրագիրներու ընթացքին: Ասիկա իրապէս նոր երեւոյթ մըն է խորհրդային տնտեսութեան մէջ:

ԲԱԲԳԷՆ ԳԱՎԷՋ

(1 – Շար)

ՏԱՐԱԳԻՐ ՀԱՅՈՒԹԵԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆԸ՝ ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ ԻՐ ԳՈՅՈՒԹԵԱՆ ՊԱՀՊԱՆՄԱՆ

Բ.

Նոր տարագրութեան կամ, ընթացիկ բառով, գաղութահայութեան համար, բնակութեան անմիջական հանգրուանները եղան, գլխաւորաբար Մերձ.Արևելքի, Պալքաններու, Եւրոպայի, Հիւսիս. ու Հարաւ. Ամերիկայի այն երկիրները, — Պարսկաստան, Իրաք, Սուրիա, Լիբանան, Յորդանան, Եգիպտոս, Յունաստան, Ռումանիա, Պուլկարիա, Ֆրանսա, Միացեալ Նահանգներ եւ Հարաւ. Ամերիկայի կարգ մը երկիրներ, — ուր ժամանակի ընթացքին, աստիճանաբար կազմուած էին սակաւաթիւ հայ գաղութներ: Տասնեակ հազարներով նորեկ գաղթականներու ժամանումը, թուական թէ իմացական տեսակէտներով, կարեւոր նպաստ մը եթէ ոչ իրական բարիք մը հանդիսացաւ վերոյիշեալ կարգ մը երկիրներու ցանուցիր եւ անկազմակերպ Հայութեան համար, հայ կեանքին հետ կրկին հաղորդակից ըլլալու եւ նոր կազդոյր ու աւիշ ստանալու տեսակէտներով: Քանի որ, ժամանակի ընթացքին, եւ տարիներու թաւալումին զուգահեռ, յիշեալ գաղութներէն ոմանք, որոշապէս ազդուած էին տեղական աննպաստ պայմաններէն ու միջավայրէն եւ շատ բան կորսընցուցած իրենց հայկական ազգային դիմագծէն ու զգացումներէն:

Նորեկները, իրենց թուական գերակշռութեամբ ու մտաւորական պատրաստութեամբ, ինչպէս նաեւ, հանրային կեանքի փորձառութիւններով, մեծ դեր կատարեցին գաղութահայ հանրային եւ ազգային կեանքի թարմացման եւ վերանորոգման մէջ: Նորեկները, շատ մը առաւելութիւններու կարգին, իրենց հետ բերին հաւատք, խանդավառութիւն, զոհաբերութեան ոգի, պատասխանատուութեան գիտակցութիւն, ազգային մտահոգութիւն եւ հանրային հետաքրքրութիւններ: 1920էն 1930 թուականները երկարող տասնամեայ շրջանը, Հ. Յ. Դաշնակցութեան անմիջական նախաձեռնութեամբ եւ Դաշնակցական անհատներու գործօն մասնակցութեամբ, եղաւ կազմակերպական եռուն շրջան մը գաղութահայութեան համար: Շատ մը երկիրներու մէջ, նորեկները իրենք նախաձեռնարկ եղան ազգային, եկեղեցական կամ հանրային կեանքի այլ ասպարէզներու կազմակերպութեան, յաճախ ստանձնելով ղեկավարող եւ պատասխանատու դերեր, ի՞նչ ինչ ասպարէզներու մէջ: Հ. Յ. Դաշնակցութեան մղումով, անմիջական թելադրանքներով եւ Դաշնակցական անհատներու գործօն մասնակցութեամբ, բուն կուսակցական կազմակերպական աշխատանքներուն զուգընթաց, շատ մը վայրերու մէջ ստեղծուեցան ազգային եւ դպրոցական չէնքեր, եղան թեմական ընտրութիւններ, կազմուեցան բազմաթիւ միութիւններ, ազգային, մշակութային, մարզական եւ բարեսիրական – խնամատարական առաջադրութիւններով:

Եթէ ապագային, օր մը հարկ ըլլայ ձեռնարկել գրելու գաղութահայ կեանքի այսօրուան պատմութիւնը, հեռու հայ կեանքը ալեկոծող կիրքերէն եւ կողմնակցական շիլ հաշիւներէն, միայն դէպքերը եւ իրողութիւնները առարկայականօրէն դատելէ ու վերլուծելէ յետոյ, ապագայ պատմագէտը, անկասկած, գնահատական եւ խանդաղատալից տողեր պիտի նուիրէ Դաշնակցութեան, պանծացնելով անոր կողմէ կատարուած բազմաթիւ դրական աշխատանքները, թէ՛ ազգապահպանման, թէ՛ հանրային կեանքի կազմակերպութեան, թէ՛ քաղաքական, ազգային, մշակութային եւ թէ ալ կրթական բազմապիսի ասպարէզներու վրայ: Որովհետեւ, առանց չափազանցութեան կարելի է ըսել թէ գաղթահայ կեանքի մէջ, Դաշնակցութիւնը եղաւ առաւել չափով շինարար, եւ դրական ազդակներէն գլխաւորագոյնը: Նոյնիսկ այսօր, ինչ որ կայ գաղութներու մէջ իբրեւ դրական գործ, իբրեւ մխիթարական երեւոյթ, այդ կը պարտինք միայն Դաշնակցութեան կամ Դաշնակցական անհատներու նախաձեռնութեան, անոնց անշահախնդիր աշխատանքներուն եւ ստանձնած անհուն զոհողութիւներու, գաղութերու ազգային դիմադրական կարողութիւնները աստիճան մը եւս աւելցնելու, հայրենասիրական ոգին վառ պահելու եւ իր ապագային ու հայրենիքին հանդէպ հաւատքն ու յոյսը մշտնջենապէս կենդանի եւ անշէջ դարձնելու առաջադրութիւններով:

Սակայն, դժբախտաբար, այս շինարար եւ միայն ազգապահպանման ու գաղութներու ազգային կազմակերպութեան ձգտող աշխատանքները, կարելի չեղաւ դիւրութեամբ եւ ամբողջապէս գլուխ հանել: Պատճառները՝ կ'ենթադրեմ թէ ծանօթ են բոլորին: Եթէ՝ գաղթահայութեան ընդհանուր կազմակերպութիւնը այսօր ալ կը մնայ հրամայական անհրաժեշտութիւններէն մէկը, եւ չունինք Սփիւռքի մէջ ցրուած մէկ միլիոնէ աւելի Հայութեան կեանքը ընդհանուր յայտարարի բերող համազգային վստահութիւն վայելող իշխանութիւն, պատճառը այն է, որ բացասական մութ ուժեր եւ օտար վարդապետութիւններով ու գաղափարներով սնած մարդիկ, իրենց առաջնակարգ գաղափարներով սնած մարդիկ, ի-

ՄՈՌՑՈՒԱԾ ԷՋԵՐ

Ց'ՊԱՀԱՆՋ

«Հէնց այդ միջոցին պատահմամբ ձեռքըս ծոցս տարի եւ շօշափեցի այդտեղ Շուբինի նամակը:

— Ախ, ինչ յիմարութիւն արի ես, բացագանչեցի յանկարծ, այս նամակը պէտք է տիրոջը յանձնենք:

— Ի՞նչ նամակ, հարցրեց ընկերս:

— Այ, այս «Ա. Բ. Գ.»ը:

— Թող, բան չունի՞ս, դրա տիրոջ հէրըն անիծած, ի՞նչ կը կորցնի եթէ վաղն ստանայ:

— « ց'Պահանջ» է, այ մարդ, կարող է ժամադրութեան խանգարում պատճառել, նկատեցի ես ծիծաղելով:

— Ինձ ինչ, թող խանգարուի: Բայց չէ, տուր ինձ այդ նամակը, ես պիտի կարդամ, տեսնեմ ո՞վ է դա, որ յաճախ ժամադրութիւններ է նշանակում: Անշուշտ գեղարուեստի երկրպագուներից մինն է...

— Թող, բան չունի՞ս, ասացի ես լըրջութեամբ եւ կամեցայ ծոցս դնել ծրարը: Բայց ընկերս արագութեամբ յափշտակեց զայն ձեռքիցս եւ մի ակնթարթում ծրարը պատռեց:

— Երդուեցնում եմ քեզ այն ամէնով, ինչ որ սուրբ է քեզ համար, մի կարդար այդ նամակը, բացագանչեցի ես:

— Ծրարն արդէն պատառել եմ, այսպէս հօ չես կարող տիրոջը վերադարձնել, պատասխանեց ընկերս՝ շարունակ ծիծաղելով եւ ինձանից փախչելով:

— Ուրիշ ծրարում կը դնեմ, թող:

— Անկարելի է, այս նամակը պիտի կարդանք, ասաց նա վճռաբար:

— Ուրեմն մի պայմանով, յարեցի ես, տեսնելով որ նրա ձեռքից չեմ կարող այդ գիրն ազատել:

— Ի՞նչ պայմանով, հարցրեց նա:

— Այն, որ առաջ ես կարդամ եւ եթէ յարմար գտնեմ բովանդակութիւնը քեզ հաղորդելու, այն ժամանակ միայն հաղորդեմ:

— Համաձայն եմ, ասաց ընկերս եւ վերադարձրեց նամակը:

« Եթէ գինին տաքացրած չլինէր ուղեղըս, գուցէ այդ գրի ծալքն անգամ չշարժէի: Բայց արդէն անբնական դրութեան մէջ լինելով եւ իմ ձեռքում բաց տեսնելով այն ծածկագիրը, որ այնքան շատ հետաքրքրել էր ինձ, հրապուրուեցայ եւ բացի...: Բայց, Աստուած իմ, ի՞նչ տեսայ... Աշխարհն ասես շուռ եկաւ գլխիս եւ գինովութիւնը վայրկենապէս անցաւ: Զգացի որ աչքերս սեւանում են եւ գետինը շարժւում է ոտքերիս տակ. ուստի մէջքս դէմ տուի ծառին:

— Ի՞նչ պատահեց քեզ, եղբայր, ինչո՞ւ գոյնդ թռաւ. ի՞նչ կար այդ նամակում, հարցրեց ընկերս բոլորովին շուարած:

— Ոչինչ .. ոչինչ ... կառք բերել տուր, իսկոյն պիտի գնամ քաղաք, հազիւ շշնչացի ես, որովհետեւ բերանս վայրկենապէս ցամաքել ու լեզուս դառնացել էր, խօսել չէի կարողանում:

« Ընկերս կարծես գուշակել էր ինձ հասած դժբախտութիւնը, ուստի առջեւս արձանացած ոչինչ կարողանում էր խօսել: Մի քանի վայրկեան այսպէս լուռ մնացինք: Նա նայում էր ինձ վրայ, իսկ ես օդի տարածութեանը, որ այդ վայրկեանին թւում էր ինձ պղտոր ու մթին, ես շունչ էի քաշում այնպէս ծանր ու դժուարութեամբ, որ կարծես թէ թոքերս ճնշում էր մի երկանաքար: Ապա տեսնելով որ ընկերոջս ներկայութիւնը աւելի է ծանրացնում իմ թշուառ դրութիւնը, ասացի նրան նուաղած ձայնով:

— Ես հեռանում եմ այստեղից, մի հետեւիր ինձ, խնդրում եմ:

« Ընկերս կանգնած տեղից մինչեւ անդամ չշարժուեց: Ես դողդոջուն քայլերով դէպի ծառերի խորքերը հեռացայ:

ՄՈՒՐԱՑԱՆ

(11 Շար.)

ԱՆՀԵՏԱՑՈՂ ԴԷՄՔԵՐ

ՀԱՅՐ ՄԿՐՏԻՉ ՎՐԴ. ՊՈՏՈՒՐԵԱՆ

Վերջերս Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Վազգէն Ա.ի հրաւէրով Հայր Մկրտիչ վրդ. Պոտուրեան կը մեկնի Ս. Էջմիածին իբր հիւրը Վեհափառ Հայրապետին, որ պիտի մօտէն կը ճանչնայ, եւ ահա այսօր ցաւով կը տեղեկանանք թէ անողոք հիւանդութեան մը հետեւանքով Դեկտ. 8ին վախճանած է Ս. Էջմիածնի մէջ եւ թաղուած Ս. Գայիանէի միաբանական գերեզմանատունը:

Հայր Մկրտիչ Պոտուրեան տարիներ շարունակ օտար երկինքներու տակ թափառելէ ետք, կը թաղուի հայրենի հողին տակ, որուն կարօտովը այնքա՛ն կը տառապէր:

Հայր Մկրտիչ Պոտուրեան կը պատկանէր Վենետիկի Մխիթարեան Միաբանութեան, եղած է ուսուցիչ, խմբագիր, գրող, քանասէր եւ վիպագիր: Ծնած է Պարտիզակ, 1884 թուականին. նախնական կրթութիւնը ստացած է Ծննդավայրի ազգ. վարժարանին, ապա Մխիթարեանց դպրոցին մէջ: Ժամանակ մը աշակերտած է Գատրգիւղի Մխիթարեանց գիշերօթիկ վարժարանին, յետոյ անցած է Վենետիկ, ուր Ս. Ղազարու վանքին մէջ ձեռնադրուած է վարդապետ:

Նախ վարած է տպագրական գործերու տեսչութիւնը, ապա նշանակուած է ուսուցիչ՝ Վենետիկի Մուրատ Ռափայէլեան վարժարանին, աւանդելով գրաբար եւ աշխարհաբար, մատենագրութիւն եւ դրականութիւն: Եղած է խմբագիր «Բազմավէպ»ի եւ կազմած է «Գեղունի» դրական հատորը:

1910ին վերադարձած է Պարտիզակ եւ դրաշած ուսուցչութեամբ. անցած է Պոլիս եւ տեղւոյն վրայ կազմած ազգ. երգչախումբեր ու աւանդած է հայերէն, ֆրանսերէն եւ իտալերէն: Ի վերջոյ կոչուած է Հունգարիոյ հայ կաթողիկէ եկեղեցւոյն հոգեւոր հովիւ: Առաջին համաշխարհային պատերազմէն ետք, 1919ին կ'անցնի Ռումանիա եւ կը հաստատուի Պուքրէշ:

×

Հայր Մ. Պոտուրեան Հունգարիոյ մէջ պաշտօնավարած չրջանին Հայկական Պատարագը թարգմանած է Հունգարերէնի եւ աշխատած է, որ Հունգարիոյ Հայերը կարելի եղածին չափ պահեն իրենց հաւատքը, եկեղեցին ու ազգային ղազգումները:

Ռումանիոյ մէջ Հ. Մ Պոտուրեանը չատ մօտէն ճանչցած եմ. տարիներով ապրած ենք միեւնոյն չէնքին մէջ. ան կ'ապրէր չէնքին երկրորդ յարկը իր ծնունի մօրը հետ: Խառնուածքով ըմբոստ էր, սակայն աշխատասէր եւ ուրիշներուն օգտակար ըլլալու համար վազող վազվզող:

1919ին սկիզբը Պուքրէշի մէջ հայ գիրը տարածելու նպատակով կը սկսի հրատարակել «Մասիս» չաբաթաթերթը, դժուարին պայմաններու մէջ. գրաշարի չգոյութեան պատճառով կըստիպուի ինք կատարել գրաշարի պաշտօնը, սակայն նիւթական միջոցները կը պակսէին եւ այդ պատճառով «Մասիս»ի հրատարակութիւնը վերջ կը գտնէ: Վարդապետը յոգնիլ եւ յուսահատիլ չէր գիտեր: 1921ի սկիզբը կը հրատարակէ «Նոր Արշալոյս» չաբաթաթերթը, սակայն կը ստիպուի այս թերթն ալ փոխանցել Աչուղ Զիւանիի կրտսեր որդւոյն՝ Պարոյր Լեւոնեանի:

Հ. Պոտուրեան կը տառապէր, երբ իր սեփական թերթը չունենար. 1923ին կը հրատարակէ «Գաղութահայ Ձայն» չաբաթաթերթը:

Վեց ամիս ետք թերթը կը դադրեցնէ դարձեալ նիւթական պատճառներով. միշտ նոյն դժուարին պայմաններուն մէջ 1924ին կը հրատարակէ «Փարոս» չաբաթաթերթը, որ հազիւ 5–6 ամիս լոյս կը տեսնէ: Ձայն եւս կը փոխանցէ ծանօթ մտաւորական Վարդան Մեչտուճեանին (Գամեր Աբշաւիր):

1928ին, առաւօտ մը կանուխ, Հ. Մ. Պոտուրեան իր պատմական պայուսակը թեւին տակ, մտաւ մեր տունը եւ ըսաւ. «Երէկ գիշեր երազիս մէջ տեսայ, որ մեզի «երկիր» անունով թերթ մը կը հրատարակէինք. այս երազս պէտք է իրագործուի»: Ուղեցի իր փափաքին գոհացում տալ եւ «Երկիր» թերթը ժամանակ մը միասին հրատարակելէ ետք դադրեցուցինք տեսակէտներու անհամաձայնութեան պատճառով: Առկէ ետք ինք հրատարակեց «Դիցաւաճ» դրական ամսագիրը (1930–31):

×

Հայր Մկրտիչ Պոտուրեան ունի անտիպ ղմայլելի քերթուածներ: Զբաղած է առաւելաբար պատմական, բանասիրական ու ազգագրական ուսումնասիրութիւններով: Իր գործերէն հրատարակուած են Սրբազան Հայկազունք (1902), Զարդա – նկարք Մըլիէ Թագուհւոյ (1902), Կոս – տանդին երգնկացի եւ իր քերթուածները (1905), Գեղունի՝ ի նպաստ Աստանայի որբերուն (1909), Հայ մամուլը տասնըհինգ տարուան մէջ (1910), Սեւ էջը՝ ազգ. նորավէպեր, Արմենիա՝ հունգարերէն հանդէս (1919), Վիպակներ՝ ազգ. կեանքէ դրուագներ եւ Հայ Հանրագիտարանը, որ կուգայ լրացնել կարեւոր պակաս մը: Ունի թարգմանութիւններ, Ոճիրին Պանդոկը, 2 հատոր, Սիրտերու կռիւը, 7 հատոր, Գահ եւ Սէր՝ ընդարձակ վէպը, 4 հատոր. հէքեաթներ՝ թարգմանուած հունգարերէնէ. կարմիր Լուսին ևն. ևն.:

×

Հ. Մկրտիչ Պոտուրեան միշտ նիւթական դժուարին պայմաններու մէջ ապրած է. իր սեղեակին մէջ թերթերու, գիրքերու եւ հանդէսներու ծրարներ խառն ի խուռն նետուած կը մնային փոշիներու տակ. եթէ պատահէր, որ անհրաժեշտ ըլլի քանի մը հարիւր ֆրանքի պէտք ունենար, այդ դիզուած թերթերէն մաս մը թեւին տակ առած կ'երթար նպարավաճառի մը խանութը եւ կը ծախէր այդ օրը անցընելու համար: Նիւթը չէր հետաքրքրեր զինք. հազուագիւտ մարդ մըն էր, կատարեալ տէրվիչ մը, մարդասէր մը, որ իր չունեցածէն կուտար ուրիշներուն. իր խոչալն էր ծառայել հայ ազգին ու մարդկութեան: Իր մահով կ'անդրադառնայ հայ մշակոյթին ծառայող յայտնի դէմքերէն մին:

ՇԱՀԷՆ ԿԻՒՐՃԵԱՆ

Նոր հարուստ մը լրագիր մը կը գնէ շրջուն լրագրավաճառէ մը, որ տխուր դէմք մը ունի:

— Ի՞նչ ունիս, խեղճ մարդ, կ'ըսէ, ինչո՞ւ տխուր ես: Ես ալ տասը տարի առաջ ճեզի պէս թերթ կը ծախէի փողոցները: Տե՛ս, հիմա դրամատուն մը տնօրէնն եմ:

— Այո՛, կ'ըսէ լրագրավաճառը արտնեղած, տասը տարի առաջ ես ալ դրամատուն էի···

×

Յակոբիկ կը հարցնէ հօրը·

— Հայրի՛կ, ամբողջ օրը ի՞նչ կ'ընես գրասենեակը:

— Ո՛չինչ, տղաս, կը պատասխանէ հայրը, անկեղծօրէն:

— Այն ատեն ի՞նչպէս կը հասկնաս թէ վերջացուցիր գործդ, կը հարցնէ տղեկը զարմացած:

«ԾԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (107)

ԱՄԻՐԱՅԻՆ ԱՂՋԻԿԸ

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՄԵՐԾՈՒԱԾ ՍԷՐ

Ա.

Մանկամարդ աղջիկը իր անցուցած, փայփայած, ըղձացած երազներուն իրականացումին առջեւ կը տեսնար ինքզինքը՝ դիւթական զօրութեամբ մը կարծես: Ինչ, հոդ ըլլալ, այդ խաղաղ, ազնուական, փարթամ մթնոլորտին մէջ, աղուոր ու սքանչելի երիտասարդի մը կազդուրող եւ հմայքոտ ընկերակցութեանը մէջ, մեծանուն ամիրայի մը աղջկանը յարաժամ ու հոգածու ամիրայի մը աղջկանը յարաժամ ու հոգածու հովանաւորութեանը տակ, կարենալով վերէն, չատ վերէն նայիլ այնպիսի մարդոց վրայ որոնց մին՝ չեւ այն ատեն վարէն, չատ վարէն նայիլ սորուած էր իրեն, կուշտուկուռ զոհացումը ունենալ անանկ տրամադրութիւններու որոնք մինչեւ այն ատեն իր քունը խռովեր, սիրտը մաչեցուցեր, միտքը տառապեցուցեր էին. ասիկա չյուսացումած երջանկութեան մը յայտնութիւնն էր, մութ դիշերուան մը մէջէն մէկէնի մէկ բարձրացող արեւի մը ճառագայթումը:

Այս անակնկալ եւ անկարելի հրաւէրին հոգեբանութիւնը ընելով, Սոֆի, իր միամիտ ու խանդավառ աղջկան հասկացողութեամբը, կարծեց գտնել ատոր բուն չարժառիթը. թէ տոքթորը կը սիրէր զինքը, եւ կ'ուզէր միշտ իր քովը ունենալ իր սիրոյն առարկան: Ուրիչ ամէն ենթադրութիւններ՝ այս ուզուած փըն – տռուած հաւանականութեան առջեւ՝ չուրը լինան, ու աղջիկը ատոր համոզումին մէջ անճառելի հեչտութիւն մը խմեց, գինովցաւ, փղձկեցաւ, կոպերուն մէջ արցունքի չիթեր խռնուեցան, զորս խը – նամքը ունեցաւ ծածկելու իր մօրմէն. ու կ'երեւակայէր թէ որքան մեծ ըլլալու էր իր ներշնչած սէրը որ ամիրայի մը թոռը գիջանէր աղքատները ընդունիլ իր փա – ռաւոր ապարանքէն ներս, ամէն նկատում, ամէն հպարտութիւն ոտնակոխ ընելով:

— Էյ, Սոֆի, ի՞նչ կ'ըսես, զաւակս, էրթա՞նք, կը հարցունէր մայրը՝ ալ այդ գործին մէջ ամէն հեղինակութիւն կորսնցուցած, աղջկանը կամքին ապաւինելով:

— Երթանք մայրիկ, ինչո՞ւ չերթանք, պատասխանեց աղջիկը տիրականօրէն, տանքները խափանելու, անոր կարեւոր ձեռնարկները ձախողեցնելու, զայն բոյսպէս ու ֆիզիքապէս մեռցնելու, կազմակերպական մեքենան քայքայելու, զայն յաչս հայ ժողովուրդին եւ հիւրընկալ երկիրներու իշխանութեանց կասկածելի ցոյց տալու եւ վարկաբեկելու մտահոգութեամբ: Այս բոլորէն ի՞նչ օգուտ կրնայ սպասել հայ ժողովուրդը, կամ այս խելագար մտայնութիւնը եւ զեհիկ պայքարին իբրեւ անմիջական հետեւանք, գաղթաշխարհի մէջ ստեղծուած անբաղձալի կացութիւնը ի՞նչ չափով կը համապատասխանէ տարագիր Հայութեան հաւաքական չահերուն, այդ մասին երբեք չի մտածեր բոլշեւիզմը, ինչպէս չեն մըտածեր նաեւ Հայաստանի բոլշեւիկ իշխանաւորները: Եւ, տրամաբանօրէն, արդար ըլլալու համար, պէտք է ընդունիլ թէ իրաւունք ալ ունին, որովհետեւ, Հայաստան եւ Հայութիւն, մանաւանդ խըն – դիրներ են բոլշեւիզմին համար, քանի որ հիմնական նպատակն է համաշխարհային յեղափոխութիւնը եւ եթէ հարկ ըլլայ զոհել Հայաստանն ու ամբողջ հայ ժողովուրդը համաշխարհային յեղափո – խութեան համար, ապահովաբար մէկ վայրկեան իսկ պիտի չվարանին բոլշեւիկ վարիչները:

ՏԻԳՐԱՆ ԹԱԴՈՑԵԱՆ

(Շար.)

ԱՄԻՐԱՅԻՆ ԱՂՋԻԿԸ

—o—

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՄԵՐԾՈՒԱԾ ՍԷՐ

Ա.

Մանկամարդ աղջիկը իր անցուցած, փայփայած, ըղձացած երազներուն իրականացումին առջեւ կը տեսնար ինքզինքը՝ դիւթական զօրութեամբ մը կարծես: Ինչ, հոդ ըլլալ, այդ խաղաղ, ազնուական, փարթամ մթնոլորտին մէջ, աղուոր ու սքանչելի երիտասարդի մը կազդուրող եւ հմայքոտ ընկերակցութեանը մէջ, մեծանուն ամիրայի մը աղջկանը յարաժամ ու հոգածու ամիրայի մը աղջկանը յարաժամ ու հոգածու հովանաւորութեանը տակ, կարենալով վերէն, չատ վերէն նայիլ այնպիսի մարդոց վրայ որոնց մին՝ չեւ այն ատեն վարէն, չատ վարէն նայիլ սորուած էր իրեն, կուշտուկուռ զոհացումը ունենալ անանկ տրամադրութիւններ որոնք մինչեւ այն ատեն իր քունը խռովեր, սիրտը մաչեցուցեր, միտքը տառապեցուցեր էին. ասիկա չյուսացումած երջանկութեան մը յայտնութիւնն էր, մութ դիշերուան մը մէջէն մէկէնի մէկ բարձրացող արեւի մը ճառագայթումը:

Այս անակնկալ եւ անկարելի հրաւէրին հոգեբանութիւնը ընելով, Սոֆի, իր միամիտ ու խանդավառ աղջկան հասկացողութեամբը, կարծեց գտնել ատոր բուն չարժառիթը. թէ տոքթորը կը սիրէր զինքը, եւ կ'ուզէր միշտ իր քովը ունենալ իր սիրոյն առարկան: Ուրիչ ամէն ենթադրութիւններ՝ այս ուզուած փըն – տռուած հաւանականութեան առջեւ՝ չուրը լինան, ու աղջիկը ատոր համոզումին մէջ անճառելի հեչտութիւն մը խմեց, գինովցաւ, փղձկեցաւ, կոպերուն մէջ արցունքի չիթեր խռնուեցան, զորս խը – նամքը ունեցաւ ծածկելու իր մօրմէն. ու կ'երեւակայէր թէ որքան մեծ ըլլալու էր իր ներշնչած սէրը որ ամիրայի մը թոռը գիջանէր աղքատները ընդունիլ իր փա – ռաւոր ապարանքէն ներս, ամէն նկատում, ամէն հպարտութիւն ոտնակոխ ընելով:

— Էյ, Սոֆի, ի՞նչ կ'ըսես, զաւակս, էրթա՞նք, կը հարցունէր մայրը՝ ալ այդ գործին մէջ ամէն հեղինակութիւն կորսնցուցած, աղջկանը կամքին ապաւինելով:

— Երթանք մայրիկ, ինչո՞ւ չերթանք, պատասխանեց աղջիկը տիրականօրէն, տանքները խափանելու, անոր կարեւոր ձեռնարկները ձախողեցնելու, զայն բոյսպէս ու ֆիզիքապէս մեռցնելու, կազմակերպական մեքենան քայքայելու, զայն յաչս հայ ժողովուրդին եւ հիւրընկալ երկիրներու իշխանութեանց կասկածելի ցոյց տալու եւ վարկաբեկելու մտահոգութեամբ: Այս բոլորէն ի՞նչ օգուտ կրնայ սպասել հայ ժողովուրդը, կամ այս խելագար մտայնութիւնը եւ զեհիկ պայքարին իբրեւ անմիջական հետեւանք, գաղթաշխարհի մէջ ստեղծուած անբաղձալի կացութիւնը ի՞նչ չափով կը համապատասխանէ տարագիր Հայութեան հաւաքական չահերուն, այդ մասին երբեք չի մտածեր բոլշեւիզմը, ինչպէս չեն մըտածեր նաեւ Հայաստանի բոլշեւիկ իշխանաւորները: Եւ, տրամաբանօրէն, արդար ըլլալու համար, պէտք է ընդունիլ թէ իրաւունք ալ ունին, որովհետեւ, Հայաստան եւ Հայութիւն, մանաւանդ խըն – դիրներ են բոլշեւիզմին համար, քանի որ հիմնական նպատակն է համաշխարհային յեղափոխութիւնը եւ եթէ հարկ ըլլայ զոհել Հայաստանն ու ամբողջ հայ ժողովուրդը համաշխարհային յեղափո – խութեան համար, ապահովաբար մէկ վայրկեան իսկ պիտի չվարանին բոլշեւիկ վարիչները:

ՏԻԳՐԱՆ ԹԱԴՈՑԵԱՆ

(Շար.)

Կոմսուհի Փաթրիմօնիօ եւ զաւակները,
Տիկին Անի Էմէրեան եւ զաւակները,
Տէր եւ Տիկին Ռափայէլ Էմէրեան եւ զաւակները,
Տէր եւ Տիկին Փօլ Էմէրեան
Եւ ընտանեկան բոլոր պարագաները կը խնդրեն ծանուցանել՝

ՏԻԿԻՆ ՊՕՂՈՍ ԷՄԷՐԵԱՆԻ
(Ծնեալ ԷԼԻԶ ԿԻՒՄԻՒՇԿԵՐՏԱՆ)

մահը, որ տեղի ունեցաւ Յունուար 15ին, 78 տարեկանին, Փարիզ :

Յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ Յունուար 18ին, Փարիզի Ս· Յովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ, ընտանեկան սեղմ շրջանակի մէջ :

Կը խնդրուի ներկայս իբրեւ մահազդ ընդունել :

62, AVE. RAYMOND POINCARÉ, PARIS-16

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ֆ· Կ· Խաչի Տէսինի մասնաճիւղը իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ընկերուհի Թագուհի Օհանեանի, իր սիրելի հօր՝ Պ· Մտեփան Պաղտասարեանի դառն մահուան առթիւ :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Փոքրիկն Կորիւն Գայթանճեանի (Լիոն) կնունքին առթիւ, կնքահօր՝ Պ· Լեւոն Գայթանճեանէ (Մարսէյլէն) չնորհակալագրութեամբ ստացուած է Ֆ· Կ· Խաչի Տէսինի դպրոցին համար 30 Ն· Ֆ· :

×

Իրենց հօր՝ Պ· Մտեփան Պաղտասարեանի (Լիոն) մահուան առթիւ, Տէր եւ Տիկին Արամ Օհանեան քսան Ն· Ֆ·, կը նուիրեն կապ· Խաչի օգափոխութեան կայանին :

Նոյն տխուր առթիւ՝ օգափ· կայանին Տիկին Թագ· Աբրահամեան հինգ Ն·Ֆ·, Տիկին Աչխէն Պօյաճեան տասը Ն· Ֆ· , իսկ Պ· կարօ Ժամկոչեան·— Ֆ· կապ· Խաչի Տէսինի մասնաճիւղին՝ քսան Ն·Ֆ·, Ֆ· Կ·Խաչի Տէսինի դպրոցին՝ 20 Ն· Ֆ·:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ԼԻՈՆ·— Հ· Ց·Դ· «Սիամանթօ» խումբի տարեկան մեծ պարահանդէսը, Փետր· 20ին, Շաբաթ երեկոյեան :

Սիփան – Կոմիտաս երգչախումբի համերգը (ղեկավարութեամբ կարպիս Ափրիկեանի) : Ապրիլ 17ին

ՊՕՄՈՆ·— Այս կիրակի , սկիզբ ժամերգութեանց առաւտեան 8·30ին, Ս· Պատարագ 10: Հանդիսաւոր հոգեհանգիստ՝ ընդ հանդուցեալ Տիկին Վալանթին Ջամպազճեանի կտակի ժամը 11·45ին :

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

Հայ կարմիր Խաչի տարեկան – ցերեկոյթ պարահանդէսին առթիւ Ֆէսսանվի – լիէի օգափոխութեան կայանին կը նուիրեն·—

Պ· Պ· Վահէ Ֆրէնկեան հարիւր Ն·Ֆ·, Լեւոն Վարժապետեան , Ա· Չարենց , ձէվահիրճեան, Խանճեան քսանական Ն· Ֆ·, Նիկողոսեան, ձէրանեան, Ղազարոսեան, Տէր եւ Տիկին Բապուճեան տասնական Ն· Ֆ·, Տիկին Ս· Բէլըվէ 5 Ն· Ֆ·:

ԵԼԵԿՏՐԱԳԷՏ ԼԱԻ ԱՐՀԵՍՏԱՒՈՐ ՄԸ

Պատրաստ է ստանձնելու, նպաստաւոր պայմաններով էլեկտրական գետեղման աշխատանքներ չէնքերու մէջ :

Դիմել՝ Տ· ՓԻԼԱՖԵԱՆի,

36, RUE DE SAUMUR
ARNOUVILLE-LES-GONESSE - S.&O.

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Տէրտէրեան Թորոս Ճակոբի կը փնտռէ Շահինեան Մուկուչ Նիկոլի, ծնած 1915 կամ 1919 Թուին Հայաստան՝ Նոր Պայազիտի մէջ: Շահինեան Մուկուչի քոյրը Արմենուհի Նիկոլի Շահինեանը՝ ներկայիս Տէրտէրեան Թորոսի եղբօր կինն է :

Մուկուչ անյայտացած է 1942 Թուին : Կը կարծուի ըլլալ Ֆրանսա կամ Ամերիկա : Լուր ունեցողներէն կը խնդրուի իմացնել հետեւեալ հասցէին , Թորոս Տէրտէրեան ,

5, Rue des Déportés, Colombes (Seine)

Կը խնդրուի ամերիկահայ թերթերէն արտատպել :

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ՍԱՐՍԷԼ·— Հ· Ց· Դ· «Վարդան» են – թակոմիտէն ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ շրջանի ընկերները, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2·30ին, Սարսէլի ծանօթ հաւաքատեղին: Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

Վիէննի Մէջ

Նախաձեռնութեամբ կապոյտ Խաչի Վիէննի մասնաճիւղին, կը տօնուի կիրակի (Յունուար 24), կէսօրէ յետոյ ժամը 15–ին Սէբթըլը Կաթոլիքի սրահին մէջ :

Երգ, արտասանութիւն, եւրոպական եւ հայկական պարեր՝, երեք դպրոցներու աշակերտութեան կողմէ :

Նուէրներ փոքրիկներուն :

Մուտքը ազատ է :

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ ՊՈՐՏՈՅԻ ՄԷՋ

Ֆ· Կ· Խաչի Պորտոյի մասնաճիւղը Մանուկներու Օրը կը տօնէ, այս կիրակի, կէսօրէ ետք ժամը ճիշդ 3·30ին , Սալ Քանթոնալ, Բիւ տը Նիւի , Պորտօ, Պասքիտ :

ՃՈՒՆ ՑԱՅՏԱԳԻՐ·— Դպրոց մի փոխել (տրամախօսութիւն), Պայուսակը (տրամախօսութիւն), Աչք կապուկ (տրամախօսութիւն) : Խմբերգ, արտասանութիւն եւայլն :

Մուտքը ազատ է :

ՀԱՅ ԱՒԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ՄԿՐՏՋ. ԵԿԵՂԵՑԻ ՄԱՐՍԷՅԼ

Պաշտամունք՝ այս կիրակի, Սէն Ժէրոմ, ժամը 9,30ին: Ռիւ Ժէմափ՝ ժամը 10,45ին:

Կը քարոզէ Վերապատուելի Հելվաճեան :

ՏՕՆԱԿԱՆ ՕՐ ԿԱՄ ՈՉ
ԵՐԷԿ, ԱՅՍՕՐ ԵՒ ՄԻՇՏ

ՊԱՀԱՍՏՈՒՐԵԱՆ վաճառատան մէջ պիտի գտնէք Արեւելեան եւ Եւրոպական ամէնէն ընտիր ապրանքները՝ յարմար գիներով :

ՊԱՀԱՍՏՈՒՐԵԱՆ
ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

246, Rue Vendôme
20, Rue Villeroy
65, Rue Robert

Lyon

Արմաւ, «պամիա», «եալանճի տոլմա», յունական «թուրչի», «պիպէռա», տերեւ, թահին հելվա, «վանիլյէ», չոքոլա, «նուազէթ», «լոկում», «սագըզ», պիստակ, Շիրակ օղի (41 – 45o), Իզմիրի չամիչ, «սուճուք», կեսարական «պաստըրմա», առաջնակարգ սուրճ, (բարակ եւ մոգա), համեմներ «մահլէպ», «սալէպ», ձիթապտուղ, ձէթ, «քաչքավալ» պուլկարական, ճերմակ պանիր ոչխարի կաթով : Ամէն կարգի պահածոներ, « քուսքուս», հարիսա, սումագ, թարամա, լաբերտա, բաֆլաւա, խատայիֆ, տեբերտա, բաֆլաւա, խատայիֆ, տերեւ եւայլն :

Անգամ մը դիմեցէք՝
ԳՈՀ ՊԻՏԻ ՄՆԱՓ

Մի մոռնաք թէ՝

ՊԱՀԱՍՏՈՒՐԵԱՆ ՀԱՒԱՍՏՈՒԹԻՒՆԸ

Ունի նաեւ մասնաճառատուն մը, որուն առաջնակարգ միսերը գոհացում կուտան ամէնէն նրբաճաշակ – ներուն: Ոչխարի , հորթի եւ եզան միս (քաչուած միս, եւայլն) :

ՄԻԿ ԱՆԳԱՄ ԳՆՈՐԴ
ՄՆԱՑՈՒՆ ՅԱՃԱԽՈՐԴ

Imprimerie Spéciale du Journal « Haratch »

1960Ի "ԳՈՅԱՄԱՐՏ" ՕՐԱՑՈՅՑ-ԱԼՊՈՄԸ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Հ· Ց· Դ· ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՄԱՐՄԵՑԻԼԻ ԾՐԱՆԻՆ

Հ· Ց· Դ· 70ԱՄԵԱԿԻ ԱՌԹԻՒ *Ընտիր թուղթով ·— 13 էջ*

Շքեղ նկարներ, դրական եւ պատմական նիւթերով, ճոխ բովանդակութիւն :

ԳԵՂԱՋԱՐԴ ԵՒ ԴՈՒՆԱՒՈՐ ԿՈՂՔ

Բացառիկ խնամքով եւ ճաշակով պատրաստուած այս ՕՐԱՑՈՅՑ – ԱԼՊՈՄԸ պիտի կազմէ ամէն հայկ· տան զարդը :

Գին 500 ֆրանք

Փարիզի համար դիմել՝ LIBRAIRIE H. SAMUELIAN 51, Rue Mr.-le-Prince, Paris 6e
կը ծախուի նաեւ Ցառաջի մօտ :

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ
ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Հովանաւորութեամբ Ս· Պօղոս – Պետրոս եկեղեցւոյ հոգաբարձութեան, ի նպաստ հայեցի դաստիարակութեան , կրթ· յանձնախումբի կազմակերպած անձնախընթաց զուտ հայկական պարահանդէսը տեղի պիտի ունենայ Շաբաթ , Յունուար 23ին, ժամը 21էն մինչեւ լոյս:

ՓԱՂԱՓԱՊԵՏԱԿԱՆ ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ, ՌԻԻ ՎՈԼԹԷՐ :

Բոլոր հայրենակիցներուն դո հացում տալու նպատակով՝

ՏԷՏԷՃԵԱՆ ԵՒ ՏԻՆԱՄԻՔ ՃԱՋ

Երկու նուագախումբով տեղի պիտի ունենան հայկ· եւ եւրոպական պարեր :

ՍՕՍԻ ֆոլքլօրիկ խումբը՝ ղեկավարութեամբ ՏԻԿ· Յ· ՓԻԼԻՊՆԷՐԵԱՆի

Պիտի ճոխացնէ այս բացառիկ երեկոյթը, իր հայկական հաճելի, ինքնուրոյն պարերով եւ երգերով :

Սիրով կը հրաւիրուի հայ ժողովուրդը անխտիր :

ՃՈՒՆ ԵՒ ԴԻՒՐԱՄԱՏՋԵԼԻ ՊԻՒՖԷ

ՀԱՅ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ
ՏԱՐԵԿԱՆ ՇՔԵՂ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ԿԻՐԱԿԻ՝ ՓԵՏՐՈՒԱՐ 21

HOTEL GEORGE Vի ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

ԺԱՄԸ 17Էն ՄԻՆՉԵՒ ԿԷՍ ԳԻՇԵՐ ՊԱՐԻ ԵՐԿՈՒ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ

Cotillons - Tombola - Attractions

Խնամուած պիւֆէ սովորական գիներով

Այժմէն ապահովեցէք ձեր տոմսերը եւ սեղանները Tel. TRO. 03-18 C.C.P. Paris 8019-72

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ (ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆ)
ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ԿԻՐԱԿԻ, 24 ՅՈՒՆՈՒԱՐ , ԺԱՄԸ 15 – 24

LES AMBASSADEURS
3, Avenue Gabriel, Champs-Elysées

Կը մասնակցին երկու հռչակաւոր նուագախումբեր

PIERRE DIEUZEY & SES CAPETIENS
JAZZ NEW ORLÉANS
PEPITO GOMEZ - TYPIQUE TANGOS

Գեղարուեստական բաժին Մուտք 5 Ն· Ֆ·

Կանխաւ ապահովել տոմսերը եւ սեղանները հեռաձայնելով Հայ Կարմիր Խաչի կեդրոնատեղին , Էլիզէ 67 – 03 :

Կը խնդրուի նկատի ունենալ թէ վարձուած սեղանները գրաւուած պէտք է ըլլան ամէնէն ուշը ժամը 19·30ին: Հակառակ պարագային պարահանդէսին կազմակերպիչ յանձնախումբը որեւէ պատասխանատուութիւն չի ստանձներ :

Հայկական Սալեր

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԵԱՄԲ եւ ՂԵԿԱՎԱՐՈՒԹԵԱՄԲ

ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ

(DISQUES VOGUE)

Հրապարակ ելաւ

MC 20162	Arménie Immortelle	15 կտոր, խմբերգ եւ նուագախումբ
» 20103	Հայ եւ կովկասեան	ժող· նուագ եւ երգ· 16 կտոր
» 20136	Arménie	14 կտոր Հայաստ· եւ գեղջուկ երգեր :
» 20157	Reflets d'Arménie	14 կտոր տոհմիկ եւ ռոմանթիք երգեր
10016	Իրիս Պիւլպիւլեան	10 մեներգ նուագախումբով :

Երգուած Փարիզի հայկական երգչախումբին կողմէ
Ֆոլքլորիք մեծ նուագախումբի ընկերակցութեամբ

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ

MC 20114	Եկմալեան պատարագ և Ծննդեան տաղեր	20 կտոր, քառաձայն խումբ, երգչոն
MC 20150	Կոմիտասեան պատարագ, 20 կտոր ,	

պատարագիչի բաժինով, մեներգ՝ Պիւլպիւլեան եւ Սերոբեան, 55 վայրկեան

Ստանալու համար դիմել Արա Պարթեւեանի , 14, Rue Petit, Paris 19e, BOT. 99-22
եւ եկեղեցւոյ դիւանատունը :

ՅԱՐԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց. 22 Ն. Ֆր.

Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ 22 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

VENDREDI 22 JANVIER 1960

36ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8703 — 36EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4504

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՅԵՏԱՇՐՋԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄ

Թուրքիոյ մէջ կրօնական զգացումի վերազարթումը միայն երիտասարդութեան մէջ չէ, որ կը տեսնուի :

Վարչապետ Ատնան Մէնտերէս մէկ տարիէ ի վեր դարձեր է ջերմ հաւատացեալ: Անցեալ տարի այս եղանակին Լոնտոն կ'երթար պատուիրակութիւնով մը՝ Կիպրոսի համաձայնագիրը ստորագրելու համար :

Ինչպէս կը յիշուի, օգանաւը ծանր արկածի մը կ'ենթարկուի: Թուրք պատուիրակներէն քանի մը հոգի, կը մեռնին : Մէնտերէս հրաշքով կ'ազատի, թեթեւ վէրքեր միայն ստանալով :

Այս հրաշապատում դէպքէն ի վեր, Թուրքիոյ վարչապետը ամէն օր կանոնաւորաբար «նամազ» կ'ընէ եւ մզկիթ կը յաճախէ :

Դեմոկրատ կուսակցութիւնը այժմ կրօնքն ու մզկիթը կ'օգտագործէ իր պրոպագանդին համար :

«Մոնտ»ի թղթակիցը կը յայտնէր թէ « Մէվլուտ»ի գիշերը ձայնասփիւռը երբ մէկ կողմէ Ֆաթիհի մզկիթին արարողութիւնները կուտար, մէջ ընդ մէջ գովքը կը հիւսէր Դեմոկրատ կուսակցութեան :

Կառավարական բարձրաստիճան պաշտօնատարներ զգուշացեր են « Մէվլուտ»ին ներկայ ըլլալէ : Իսկ թերթերը շատ չեն ծանրացած կրօնական այս բացառիկ արարողութեան վրայ :

Սակայն յաջորդ օրը մեծ աղմուկ յարուցած են, երբ Պոլիս հասեր է «Նուրճու »ներու աղանդին պետը Սայիտի Նուրսի, Պէտիիւզզէման կոչեցեալ :

Վերջերս եւրոպական մամուլն ալ արձագանգ եղաւ իսլամական այս աղանդին, որ կը թուի թէ մեծ ծաւալ ստացած է ամբողջ Թուրքիոյ մէջ: Կարգ մը թերթեր մինչեւ 6 – 700·000 հոգի կը հաշուէին աղանդաւորներու թիւը :

« Նուրճու»ներու աղանդին մասին հրատարակուած գրքոյկները ձեռքէ ձեռք կը խլուին եղեր :

Աղանդապետը 90 տարեկան է եղեր ներկայիս: Աթաթիւրք ժամանակին ճանչցած է զինքը եւ հանգիստ ձգած : Հետեւորդները բազմաթիւ առասպելներ հիւսած են իր անձին ու կեանքին շուրջ : Կը պատմեն եղեր որ Մէքքէի մէջ տեսնուած է այն պահուն երբ բանտն էր. ուրիշներ Անգարայի մէջ հանդիպեր են իրեն՝ երբ իր աքսորավայրին՝ Էմիրտաղի մէջ ոստիկանութեան կը ներկայանար :

Յաճախ կը ճամբորդէ եղեր Գոնիայէն Անգարա, տեսնուելու համար վարչապետին եւ նախարարներու հետ: Կը թուի թէ Դեմոկրատները կը հրահրեն ժողովուրդին կրօնական զգացումները: Մէնտերէս լուծած է Դեմոկրատ կուսակցութեան մէկ մասնաճիւղը, որ չափազանց հաճոյակատար գտնուեր էր կրօնականներու հանդէպ :

Իսմէթ Ինէօնիւի Հալք կուսակցութիւնը, որուն ծրագրին գլխաւոր մէկ կէտն ալ «աշխարհականութիւն»ն է , մեծապէս վրդովուած է՝ տեսնելով կրօնական ըզգացումին վերազարթումը :

Վերջերս Պոլսոյ մէջ ուսանողները մեծ ցոյցեր կատարեցին՝ բողոքելու համար աղանդաւորներուն դէմ :

Կրօնից նախարարը այդ առթիւ յայտարարութիւն մը ըրաւ՝ շեշտելով որ Թուրք հանրապետութեան մէջ կրօնքը ազատ է: Սակայն, աւելցուց, կրօնական ազատութիւնը պէտք չէ ճամբայ բանայ դէպի խաւարամտութիւն: Այսինքն դէպի Շէրիաթ :

Ամէն պարագայի խիստ յատկանշական երեւոյթ է Թուրքիոյ մէջ գլուխ ցցող այն յետաշրջական շարժումը :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՄԱՍԻԻ ՄԻՋԱԴԷՊԸ ՓԱԿՈՒԱԾ

ՆԱԽԱՐԱՐԱՑ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ Կ'ՈՒԶԷ ՇԱՐՈՒՆԱԿԵԼ ՏԸ ԿՈԼԻ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Բանակներու նախարարութիւնը Զօր. Մասիւի դիմումին վրայ հրատարակեց զեկոյց մը որ կը լուսաբանէ գերմանական թերթին հրատարակած տեսակցութիւնը : Զեկոյցին բովանդակութիւնն է.

Ա) Ալժերիոյ մէջ, արդարութեան հարցին շուրջ, առաւելագոյնս օգնեց Կիյոմայի զրկած սպաներուն և ատենակալներուն հանրապետական օրինապահութիւնը՝ պատշաճեցնելու համար կործանարար պատերազմին: Եւ վճռապէս, կը հաւատայ որ այդ աշխատանքները շօշափելի արդիւնքներ պիտի ունենան :

Բ) Ինչ կը վերաբերի Մահմետականներու վստահութեան հանդէպ Զօր. տը Կոլի, համոզուած է թէ Զօրավարին ճիգերը խաղաղութիւնը վերահաստատելու համար , Մահմետականներու գլխաւոր մտահոգութիւնը — կը պահպանեն այդ վստահութիւնը :

Գ) Բանակի տագնապին մասին, յաւակնութիւնը չունի անոր բանբերը ըլլալու :

Ոչ ոքի կողմէ Ալժերիոյ մէջ, Զօրավար Շալի հեղինակութիւնը խնդրոյ առարկայ եղած չըլլալով, ինք եւ իր բանակը, առանց ոչ մէկ մտաւորական անտեսումի , կը մնան ընդհանուր հրամանատարին ետին, որուն վարկը եւ պարկեշտութիւնը հանդէպ հանրապետութեան նախագահին կասկած չեն վերցներ »:

Ինչպէս կ'երեւի ոչ մէկ ձեւով կարելի է այս զեկոյցը «հերքում» մը նկատել : Զօր. Մասիւ ոչ կը հերքէ այն խօսքերը որ իրեն վերագրած է Զուտտոյչէ Ցայթունկը, ոչ ալ կը ճշդէ թէ տագնապ մը գոյութիւն չունի բանակին մէջ:

Բայց ինչպէս կ'երեւի կառավարութիւնը չուզեր մեծ կարեւորութիւն տալ միջադէպին եւ ոչ մէկ միջոց ձեռք պիտի առնուի Մասիւի նկատմամբ: Տը Կոլ որոշած է նոյնիսկ տեսակցութիւն չունենալ Մասիւի հետ, ծանր հանգամանքէ զերծ պահելու համար դէպքը : Պէտք չէ մանաւանդ մոռնալ որ զինուորականէն դուրս, Մասիւ ունի նաեւ քաղաքական հանգամանք մը քանի որ Ալժէի գերնահանգապետ է :

Չորեքշաբթի օրուան Նախարարաց Խորհուրդը կարճ քննութիւն մը ըրաւ նախ Ալժերիոյ կացութեան: Վարչապետ Տըպրէ խօսք առնելով զեկուցում մը տըւաւ Մալիի ներկայացուցիչներուն հետ իր ունեցած խօսակցութեանց :

Առաջին անգամն էր որ Վիլֆրիտ Պոմկարթնէր խօսք կ'առնէր իբրեւ ելմըտական նախարար : Կարճ տեղեկագրով մը պարզեց տնտեսական եւ ելմտական կացութիւնը :

Խորհուրդը շեշտեց իր որոշումը շարունակելու Զօր. տը Կոլի քաղաքականութիւնը , որ որոշուած է կառավարութեան կողմէ եւ վաւերացուած խորհրդարանէն :

Նկատելի է նաեւ որ «ալժերիական տագնապ մը» երեւան կ'ելլէ այնպիսի ատեն մը երբ մտքերը հանդարտած չեն քաղաքական շրջանակներու մէջ: Փինէի մեկնումը տակաւին աղմուկ կը հանէ: Անկախները եւ «Միութեան Նոր Հանրապետութեան համար » շարժումը ծանր բախումներ ունեցան :

Փինէի «հրաժարեցումը» հեռու է տընտեսական եւ ելմտական պատճառներ ունենալէ, կ'ըսեն Կոլեանները :

Տը Կոլ փափուկ կացութեան մը առջեւ կը գտնուի :

Ի՞ՆՉ Կ'ԱՆՑՆԻ ԿԸ ԴԱՌՆԱՅ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ՄԷՋ

ԽՄԲ.— Դարձեալ Երուսաղէմի Հայոց վանքը: Սփիւռքի ուշադրութիւնը դարձեալ կ'ուղղուի Երուսաղէմ :

Մեր թղթակիցէն նոր լուր մը չունինք: Գահիրէի մեր պաշտօնակիցը, «Յուսաբեր», կարճ հեռագիր մը միայն ունի Երուսաղէմէն: Աթէնքի մեր պաշտօնակիցը, «Ազատ Օր», երկար թղթակցութիւն մը: Իսկ Պոլսոյ «Մարմարա» օրաթերթը թարգմանաբար կուտայ ինչ որ կը գրէ Պէյրութի «Լ'Օրիան» ֆրանսերէն օրաթերթը: Կուտանք երեք լուրերն ալ. — «Յուսաբեր».— Երուսաղէմէն 2 Յունուար թուակիր հեռագրով մը կը հաղորդուի թէ երեք եկեղեցականներ, Շնորհք Եպ., Թորգոմ Վրդ. Մանուկեան, Վազգէն Վրդ. Գպրսլեան հեռացած են Երուսաղէմի Հայոց վանքէն:

ՊԷՅՐՈՒԹ, (Ազատ Օր).— Երուսաղէմի Հայոց վանքի Միաբանութենէն Շնորհք Եպիսկ. Գալուստեան Պէյրութի մէջ յայտարարեց, թէ անցեալ Ուրբաթ օր արտաքսուած էր Յորդանանէն՝ Եղիշէ Արք. Տէրտէրեանի դրդումով :

Արաբ, տեղեկատու գործակալութեան թղթակցին հետ տեսակցութեան մը ընթացքին, Գալուստեան եպիսկ. ըսաւ, թէ Եղիշէ արք. , որ իբրեւ պատրիարքական տեղապահ 1956ին պաշտօնանկ եղաւ ի բացակայութեան, Երուսաղէմի Հայոց վանքի նոր պատրիարքի ընտրութեան նախօրէին՝ կ'ուզէր շփոթ ստեղծել եւ իր ազդեցութիւնը բանեցուց Յորդանանեան պաշտօնատարներուն վրայ, որպէսզի զինք արտաքսեն :

Շնորհք Եպիսկ. յայտարարած է նոյնպէս, թէ ինք եւ իրեն հետ արտաքսուած երկու վարդապետները՝ Թորգոմ վրդ. Մանուկեան (ամերիկեան հպատակ) եւ Վազգէն վրդ. Գպրսլեան (լիբանահպատակ) ոստիկանատուն կանչուեցան , իրենց բնակութեան արտօնագրերուն շուրջ հարցաքննութեան պատրուակով : Ապա տարուեցան Ամմանի օդանաւակայանը , օդանաւի մը մէջ դրուեցան եւ զրկուեցան Պէյրութ :

Շնորհք Եպիսկ. աւելցուց, թէ Յորդանանեան պաշտօնատարները գիտակից չէին իրենց արարքին եւ չէին անդրադառնար, թէ ինչ պատահած էր: Իսկ ինք հեռագիրներ զրկած է Հիւսէյն թագաւորին, Յորդանանի վարչապետին եւ արտաքին նախարարին, արտօնութիւն խնդրելով Երուսաղէմ վերադառնալ, մասնակցելու համար Ս. Ծննդեան տօներու կրօնական արարողութեանց , որոնք տեղի պիտի ունենան այսօր :

Ինչպէս ծանօթ է, Յորդանանեան իշխանութիւնները առարկած էին, թէ 1957ին տեղի ունեցած պատրիարքական ընտրութիւնները (Ներսոյեան արք.ի ընտրութիւնը) ապօրէն էին եւ պահանջած էին, որ նոր ընտրութիւններ կատարուին :

ՊՈԼԻՍ, (Մարմարա).— Հայաստանեայց եկեղեցւոյ երեք եկեղեցականները , որոնք արտաքսուած էին Յորդանանէն, Յունուար 1էն ի վեր կը գտնուին Պէյրութ, ու կը մնան «Ֆէտէրալ» պանդոկը:

Պատասխանելով «Լ'Օրիան»ի խմբագրին, իրենց Յորդանանէ արտաքսման մասին Ամմանի իշխանութիւններու կողմէ տրուած որոշումին առընչութեամբ ուղղած հարցումին, երեք եկեղեցականները յայտնեցին թէ Յորդանանի կառավարութիւնը ոչ մէկ բացատրութիւն տըւած է :

Միւս կողմէ երեք եկեղեցականները հետեւեալ կերպով պատմեցին իրենց ոդիսականը . ' '

— Թորգոմ եւ Վազգէն վարդապետները ոստիկանատուն հրաւիրուեցան Յորդանանեան ապահովութիւններու կողմէ բնակութեան արտօնագրերու քննութեան պատրուակով: Այս տեսակցութեան ընթացքին իրենց ըսուած է որ ոչ մէկ դիտողութիւն կար ընելիք իրենց Յորդանան բնակութեան մասին: Բայց ոստիկանատունէն ելքի պահուն զինուորական ճիփի մը մէջ դրուեցան անոնք եւ առաջնորդուեցան ուղղակի օդակայան, ուրկէ Պէյրութ զրկուեցան առաջին իսկ օդանաւով :

Գալուստեան եպիսկոպոս նոյնպէս օդակայան առաջնորդուեցաւ զինուորական ինքնաշարժով մը, որ կը սպասէր քաղաքապետի գրասենեակին առջեւ, ուր գացած էր Շնորհք եպիսկ. կարծիքի փոխանակութիւններ ունենալու համար Երուսաղէմի պատրիարքական մօտալուտ ընտրութիւններուն կապակցութեամբ :

Ոչ մէկ արդիւնք տուած են երեք եկեղեցականներու յաջորդական ձեռնարկները՝ իրենց դեսպանատուներուն հետ շփման մտնելու արտօնութիւն ստանալու համար :

Պէյրութ ժամանելէ անմիջապէս ետքը Շնորհք եպիսկոպոս եւ Թորգոմ վրդ. շփման մտած են ամերիկեան դեսպանատան հետ, որուն ներկայացուցիչները խոստացած են այս հարցը ձեռք առնել եւ դիմում կատարել Յորդանանեան իշխանութիւններու մօտ :

Երեք եկեղեցականները կ'ուզեն Երուսաղէմ վերադառնալ Ծննդեան տօնը անցընելու համար Սրբոց Յակոբեանց Միաբանութեան մէջ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊՈՆԻ պավարիական ոստիկանութիւնը յայտարարեց թէ անծանօթներ փորձած են կրակի տալ Ամպերկի սինակոկը : Հրշէջներու միջամտութեամբ կարելի եղած է աղէտին առաջքը առնել : Այս առթիւ ձերբակալուած են երեք կասկածելիներ, որոնցմէ երկուքը երիտասարդներ, ընդունած են որ կը պատկանին համայնավար կազմակերպութեան :

ԽՈՐՀՐԴ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ պաշտօնական յուշագրով կը թելադրէ Մ. Նահանգներուն որ «գործանական քայլեր» ձեռք առնեն եւ նուազեցնեն Արեւմուտքի զինուորական ուժը : Ուոշինկթընի բանբերը՝ Պ. Ուայթ թղթակիցներու ըրած յայտարարութեան ընթացքին ըսաւ թէ նման քայլ մը առնելէ առաջ պէտք է որ Ժընեւի մէջ համաձայնութիւն գոյացուի «երկուստեք քննութիւն» կատարելու համար : Մ. Նահանգները ներկայիս դրօշին տակ ունին 2·500·000 զինուոր , համաշխարհային երկրորդ պատերազմի վերջաւորութեան զինուորագրեալներու թիւը կը հասնէր 12 միլիոնի :Ներկայիս Խ. Ռուսաստան զէնքի տակ ունի շուրջ վեց միլիոն հոգի :

ՈՒՈՇԻՆԿԹԸՆԻ « Սպիտակ Տան » մէջ ստորագրուեցաւ «իրերօգնութեան եւ գործակցութեան» դաշնագիր մը՝ Ճափոնի եւ Մ. Նահանգներու միջեւ , տասը տարուան ժամանակաշրջանի մը համար : Դաշնագիրը իրաւունք կուտայ Մ. Նահանգներուն պաշտպանողի եւ դաշնակիցի հանգամանքով, երկրին մէջ պահելու զինուորական կայաններ եւ ուժեր , զանոնք ի հարկին օգտագործելու համար Ծայրագոյն Արեւելքէն ծագած պատերազմի մը ընթացքին : Առընթեր Մ. Նահանգները յանձնառու կ'ըլլան պաշտպանել Ճափոնը օտար յարձակող ուժերու դէմ: Թոքիայէն հասած լուրերու համաձայն ընդդիմադիրները (ընկերվարական եւ ձախակողմեան տարրեր) միջոցներ ձեռք կ'առնեն ճնշում բանեցնելու մտօք խորհրդարանին վրայ որպէսզի դաշնագիրը չվաւերացուի :

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԵՕԹՆԱՄԵԱՅ ԾՐԱԳԻՐԸ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Ճիշդ է որ ատենէ մը ի վեր խորհրդային մամուլն ու հեղինակութիւնները այլեւս չեն արհամարհեր «նուաստացուցիչ եւ մեղկացնող մանր-քաղքենի բարօրութիւնը» պանծացնելով «ընկերվարութիւն կերտող աշխատաւորութեան դըժուարին այլ զգլխիչ կացութիւնը»:

Համայնավար տնտեսութիւնը սկսած է ջուր խառնել իր գինիին, կամ աւելի ճիշդ բացատրելու համար քիչ մը գինի դնել ջուրին մէջ: Հիմա կը ջանան համոզել շատ մը անհրաժեշտութիւններէ ցարդ զրկուած աշխատաւորը թէ իր զոհողութիւնները ի զուր չեն անցած եւ Խրուշչեւի հանճարեղ առաջնորդութեամբ (ճիշդ ինչպէս ատենօք Սթալինի համար կ'ըսէին) ի մօտոյ ինքն իսկ պիտի քաղէ անոնց պտուղները՝ որոնք իր թոռներուն համար միայն կը նախատեսուէին տակաւին երէկ:

Կը նշանակէ ուրեմն որ խորհրդային ընկերվարութիւնն ալ սկսած է «քաղքենիանալ» եւ «էս աշխրքի բիւր բարիքները» աւելի կը խթանեն զրկեալ բազմութիւններու անձկալի համբերութիւնը, քան թէ դրամատիրութեան վրայ համայնավարութեան տանելիք վճռական ու վերջնական յաղթանակը:

Այսուհանդերձ համայնավարութիւնը չի կրնար անտեսել իր մտասեւեռումը եւ հրաժարիլ իր հիմնական նպատակէն, բարգաւաճ բարօրութեան մը իսկ, գինով: Լենին կը նախատեսէր թէ՛ համայնավարութեան, թէ՛ առատութեան ձեռք ձեռքի տուած յաղթական գալուստը: Դեռ յեղափոխութեան օրերուն, մինչ Ռուսաստան ծանրօրէն սովահար էր տակաւին, ան կը յայտարարէր թէ պիտի գայ օրը՝ ուր ժողովուրդը առատօրէն պիտի վայելէ ամէն բարիք, ընդհանրական եւ լիակատար ընկերվարական ընկերութեան մը մէջ:

Հասա՞ծ է արդեօք Լենինի խոստումը Խրուշչեւի ձեռքով իրագործելու ատենը: Քառասուն տարիներու զրկանքով տուայտած բազմութիւնները շատ հաւանաբար հեռու են տակաւին խոստացուած փարթամութենէն: Գիտական անվիճելի յաղթանակներն եւ յաջողութիւնները չեն կրնար մոռցնել տալ աշխատաւոր զանգուածին խեղճուկ կացութիւնը:

Այդ նեղ կացութիւնը այնքան երկար տեւեց որ խորհրդային մամուլը այլեւս չի ջանար պարտկել: Այժմ հաստատումները փոխարինած են խոստումներով: Խորհրդային մամուլը ըստ առաջնոյն կը շարունակէ անշուշտ զթալ «ընչաքաղց դրամատիրութեան ճիրաններուն մէջ տըւայտող խեղճ բանուորութեան դառն վիճակին վրայ», բայց հարկադրաբար կը խոստովանի նաեւ թէ այդ ուղղութեամբ ամէն ինչ կատարեալ չէ Խորհրդային Միութեան մէջ ալ:

Կը խոստանան բայց արդէն իսկ կը տարակուսին եւ կը խոստովանին որ ըսպառողական պահանջներու յատուկ արտադրութիւնը «թերեւս» կարելի չըլլայ սահմանուած չափին հասցնել:

Բանուոր զանգուածը կը մտահոգուի նաեւ ճարտարարուեստի մէջ ինքնագործ (օթօմաթիք) մեքենաներու բազմանալուն համար: Ան կը խորհի որ ինքնագործութիւնը (օթօմաթիզմ) կրնայ խախտել բանուորութեան եւ արտադրութեան ներկայի համեմատական հաւասարակշռութիւնը:

Անշուշտ գործազրկութիւն չկայ Խորհրդային Միութեան մէջ, բայց ինքնագործութեան տարածուիլը անպայման աշխատող ձեռքերու նոր դասաւորում մը պիտի պարտադրէ, ինչ որ միշտ ալ մտահոգութեան աղբիւր է բանուորութեան համար: Արհեստի տէր աշխատաւորը, ուր ալ ըլլայ, Խորհրդային Միութեան մէջ թէ դրամատիրական ընկերութեան մէջ, բնականօրէն կը սիրէ իր արհեստը, ներքին ու բնածին կապով մը կապուած է անոր եւ շատ յաճախ ակամայ միայն կը համակերպի պայմաններու պարտադրութեամբ փոխել զայն:

Արտադրութեան մը տեղական պատասխանատուները երբ կը ջանան հասնիլ իրենց պարտադրուած սակին, շահողը քանակն է անշուշտ բայց վնասողը միշտ ալ որակը: Հնգամեայ ծրագիրները աւելի քանակային բնոյթ ունէին քան որակային: Պատճառ չկայ կարծելու որ ներկայի եօթնամեայ ծրագրին բնոյթը տարբեր ըլլայ:

Մանր արհեստաւորութեան ջնջումը սպառող բազմութիւնները զրկեց օգտակար եւ անհրաժեշտ տարրէ մը: Սովորական իրերու եւ տնային մանր գործիքներու նորոգութիւնն անգամ պետական աշխատանոցներու վերապահուած է: Պետութիւնն է որ կը նորոգէ հիմա այն ամէնը՝ որ ատենօք պարզ երկաթագործը, թիթեղնագործը կամ հնակարկատը կը նորոգէին եւ կը նորոգէին շատ լաւ, մինչդեռ պետութիւնը գէշ կը նորոգէ:

«Կրոկոտիլ» ծանօթ երգիծաթերթը, որ խորհրդային մամուլին մէջ բացայայտ ճշմարտութիւններ մասամբ մատնանշելու տարօրինակ մենաշնորհը կը վայելէ, վերջերս կը ծաղրէր նորոգութեանց արհեստանոցներու վարիչները՝ որոնք կը հպարտանային թէ գլած-անցած են իրենց սահմանուած նորոգութիւններու սակը ... որովհետեւ նոր իրերն ու մեքենաները, հազիւ գործածութեան դրուած, արդէն նորոգութեան պէտք կ'ունենան, այնքան ստոր է անոնց որակը: Նորոգութեանց պահանջը կ'աճի նորերու որակին խոտոր համեմատութեամբ: Այս արդէն կը բացատրէ թէ Խրուշչեւ ինչո՞ւ հալածեր է «կեդրոնաձիգ» մասնագէտները:

Վերջերս Խրուշչեւ «սովխոզ» մը (հաւաքական մշակումի պետական ձեռնարկ) այցելեր է, ուր «կաղամբի հարց» մը կայ եղեր: Ըստ իր սովորութեան Խրուշչեւ կատակելով խորհուրդ կուտայ սովխոզականներուն կուրօրէն չհետեւիլ իրենց տրուած հրահանգներուն, այլ քիչ մըն ալ հետեւիլ իրենց պապերուն կաղամբ մըշակելու ձեւին: «Այն ատեն, կ'ըսէ Խրուշչեւ, կաղամբի հարց պիտի չունենաք այլեւս, այլ փոխարէն կաղամբ պիտի ունենաք»:

Արդէն, ճարտարարուեստի զարգացումը եւ որակեալ բանուորներուն շնորհուած նիւթական առաւելութիւնները պատճառ եղած են որ երկրագործական շրջաներուն բնակչութիւնները նօսրանան եւ գիւղացիները ջանան դէպի ճարտարարուեստական շրջաններ փոխադրուիլ: Հետեւանքն այն է՝ որ Խորհրդային Միութեան կէս միլիոն բնակչութիւն հաշուող քաղաքներուն թիւը եռապատկուած է պատերազմէն ի վեր:

Մնաց որ Խորհրդային Միութեան ընդհանուր բնակչութեան թիւը, որ 1945ին 180 միլիոն էր, ներկայիս 210 միլիոնի բարձրացած է, այսինքն տասնեւչորս տարուան մէջ 17 առ հարիւրի աճում մը արձանագրած է:

Յատկանշականն այն է սակայն որ աճումի այս համեմատութեան մէջ ռուս ժողովուրդին բաժինը շատ համեստ է եւ աճումը կը վերաբերի առաւելապէս միութեան ասիական բաժնին մահմետական տարրերուն, այսինքն արհեստագիտականօրէն (թէքնիքըման) ամէնէն նուազ զարգացած տարրերուն: Եթէ աճումի այս թափը շարունակուի, քսան տարի վերջ «Եւրոպացիները» փոքրամասնութիւն մը պիտի դառնան Խորհրդային Միութեան մէջ:

Այս հեռանկարը արդէն դուռ կը բանայ բարդ հարցերու, որոնք հաւատացէք թէ այժմէն իսկ չեն վրիպիր խորամանկ ուկրանացի Խրուշչեւի աչքէն:

ԲԱԲԳԷՆ ԳԱՎԷԶ

ՏԱՐԱԳԻՐ ՀԱՅՈՒԹԵԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆԸ՝ ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ ԻՐ ԳՈՅՈՒԹԵԱՆ ՊԱՀՊԱՆՄԱՆ

Գ.

Ոմանք, արտաքին երեւոյթներէն դատելով, որոշ չափով դրական կարծիք ունին հայ բոլշեւիկ իշխանաւորներու, այսպէս կոչուած, սակայն, մինչեւ այսօր չէ ապացուցուած հայրենասրիութեան մասին: Սակայն, այս ենթադրութիւնը որոշ վերապահութեամբ պէտք է ընդունիլ, որովհետեւ, իրական եւ անկեղծ հայրենասիրութիւնը, տեսականօրէն, խոտոր կը համեմատի բոլշեւիզմի տարփողած մարքսիզմի եւ Լենինիզմի սկզբունքներուն, հետեւաբար, մեր ըմբռնած իմաստով, հայրենասիրութիւնը սընամէջ եւ անբովանդակ, առաձգական հասկացողութիւն մըն է համայնավարի մը ուղեղին մէջ: (Խօսքը՝ անշուշտ, իրական համայնավարի մասին է, եւ ոչ թէ՝ հայրենաբաղձութենէ տառապող եւ մոլորեալ միամիտ Հայուն): Որովհետեւ, մեր համոզումով, իրական հայ համայնավարը, Հայ ըլլալէ աւելի, ապազգայնացած, իր ազգային ապրումներէն, արժէքներէն եւ մտահոգութիւններէն բոլորովին ձերբազատուած անհատ մըն է: Անունը եւ ազգային ծագումը շատ քիչ նշանակութիւն ունին իրեն համար, քանի որ, իր հոգեկան ապրումներով, գործունէութեամբ եւ մտահոգութիւններով, ամբողջապէս Ռուսն է տիրապետող իր մէջ, ինչպէս իր Ֆիզիքականին, այնպէս ալ հոգեկան աշխարհին եւ ուղեղին վրայ: Ռուսին հրահանգն է որ կը ղեկավարէ զինքը իր գործունէութեան մէջ, եւ Խորհրդային Ռուսաստանի շահերը գերիվեր կը նկատէ հայ ազգային շահերէն: Եթէ պատահի որ Հայաստանի այժմու վարիչներէն մէկը, օր մը, պաշտօնով փոխադրուի այլուր, ան, անմիջապէս եւ ինքնաբերաբար կը դադրի ինքզինքը հայ նկատելէ, եւ կը դառնայ տարբեր մարդ, իբրեւ իր պաշտօնավարած շրջանի հաւաքականութեան մէկ անդամը: Հետեւաբար, Սփիւռքի Հայութեան հաւաքական կազմակերպութիւնը, ազգայնօրէն մեր համրանքը պահելու ցաւատանջ մղձաւանջը, հայ ազգային, կրթական եւ մըշակութային ձեռնարկներու շարունակութիւնը, Հայաստանի սահմաններու ընդարձակումը եւ հայ տարագիր բազմութիւններու հայրենադարձը, որեւէ արժէք եւ մտահոգութիւն չունին իրեն համար:

Բոլշեւիզմի՝ կամ անոր հայանուն հետեւորդներուն հիմնական ձգտումներէն մէկը եղած է, քանի մը տասնեակ տարիներէ ի վեր, շարունակ պառակտել հայ գաղութները, արուեստական սնամէջ վէճեր ստեղծել, եղբայր եղբօր դէմ զինել, եղբայրասպան դէպքեր սարքել, ատելավառ կիրքեր հրահրել, մէկ խօսքով՝ հետեւելով հին, աւանդական մեթոտին, «նախ բաժնէ, որ յետոյ տիրես» քաղաքականութեան: Տարիներ առաջ, երբ Փարիզի բոլշեւիկ պաշտօնաթերթը սեւով ճերմակի վրայ գրեց թէ «գաղութները պառակտուած են, եւ այդ, մեր պարծանքն է», շատեր, կարեւորութիւն չտուին այդ խօսքերուն, նկատելով զանոնք հիւանդագին ուղեղի մը զառանցանքները: Սակայն, այսօր, երբ գաղութներու պառակտումը կատարուած իրողութիւն է այլեւս, եւ ազգակործան մտածումի մը ուրուականը, իր պայքարներով ու բացասական բազմաթիւ հետեւանքներով կը սաւառնի գաղութներու գլխուն վերեւ Դամոկլեան սուրի մը պէս, կասկածէ դուրս է, որ վերոյիշեալ տողերուն մէջ, կ'արտացոլան բոլշեւիզմի քաղաքական նպատակները հայ գաղութներու վերաբերմամբ:

Գաղութները պառակտելու իր քաղաքականութեան մէջ, հետապնդուած՝ տասնեակ տարիներէ ի վեր այնքան հետեւողական եւ ծրագրուած եղանակով, բոլշեւիզմը կրցած է մասնակի յաջողութիւններ ձեռք բերել, մեղսակցութեամբ իր արտասահմանեան ուղեկիցներուն եւ քօղածածուկներուն (ռամկավար, հնչակ, Յառաջդիմական, Բարեգործական, Կըղերապահպանողական եւ հակադաշնակցական այլ տարրեր): Իբրեւ հետեւանք բոլշեւիզմի թափանցումին, հայ գաղթաշխարհը, այսօր թատերաբեմ դարձած է աննախընթաց պայքարի մը, հրապարակ նետելով, դէմ դիմաց հանելով երկու հակամարտ ուժեր եւ գաղափարներ: Գաղափարական այս հսկայ պայքարին մէկ կողմը կեցած է բոլշեւիզմը իր արտասահմանեան վերոյիշեալ ուղեկիցներով եւ քօղածածուկներով, իսկ հակառակ ճակատին վրայ կը գտնուի Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը՝ իրեն հետ ունենալով ազատատենչ, իրապէս հայրենասէր, մեր ազգային ինքնուրոյն արժէքներուն եւ մըշակոյթին նախանձախնդիր Հայութեան հսկայ զանգուածը:

Մղուող պայքարին մէջ, բոցարձակ ծանր հրետանին ուղղուած է առաւելաբար Դաշնակցութեան դէմ: Նպատակակէտի այս ընտրութիւնը պատահականութեան արդիւնք չէ, այլ եղած է գիտակցութեամբ, եւ մտածումով: Բոլշեւզմի հաշիւով, Հայութեան մէջ, իր քաղաքական ուխտին հաւատարիմ, մնացած է միայն մէկ կազմակերպութիւն, Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը, հետեւաբար, Դաշնակցութեան վարկաբեկումով, հանրային կեանքի ասպարէզներէն չէզոքացումով եւ վերջնական պարտութեամբ, գաղութահայութիւնը, իր ազգային եւ հանրային կեանքի բոլոր ստորոգելիներով, ինքնաբերաբար պիտի իյնայ բոլշեւիզմի անմիջական ազդեցութեան տակ: Այս գիտակ-

ՄՈՌՅՈՒԱԾ ԷՋԵՐ

Յ'ՊԱՀԱՆՋ

«Երբ ինձ արդէն միայնակ զգացի, բացի ձեռքումս ճխլտած նամակը եւ նորէն կարդացի:

— Բայց ումի՞ց էր նամակը, հարցրեց կառավարիչին խօսակիցներից մինը:

— Յուլիայից, իմ սիրած կնոջից ...

— Ձեր կնոջի՞ց:

— Այո:

— Ներողութիւն, ի՞նչ էր գրում նա:

— «Իմ սիրեցեալ, իմ աննման Պոլ, գրում էր նա երիտասարդին — ես արդէն հետեւեցի քո խելօք խորհրդին եւ յայտնեցի ամուսնուս թէ՝ հրաւիրուած եմ իմ քեռու տանից, ուր, ինչպէս գիտես, նա ոտք չէ դնում: Ուրեմն ես առաջ կ'այցելեմ քեռուս, որպէսզի, յամենայն դէպըս, եղած լինիմ նրա մօտ. իսկ յետոյ, ժամը երկուսին կառքով կը մօտենամԴ.ի այգուն, ուր, յոյս ունիմ, ժամ առաջ սպասում կը լինիս դու ինձ: Առայժմ ուղարկում եմ քեզ իմ ջերմագին համբոյրները: Յտեսութիւն, քո՝ Յուլիա»:

«Այժմ, պարոններ, աւելորդ է նկարագրել ձեզ այն հոգեկան տանջանքները, որ ես կրեցի այդ զարհուրելի ժամերին: Այդ նկարագիրն անելու համար վիպասան պիտի լինի մարդ: Ես միայն կը շարունակեմ իմ պատմութիւնը, որը վերջացնելու համար քիչ բան է մնում ինձ ասել:

«Զարագուշակ նամակը կարդալուց եւ ինձ հասած դժբախտութեան մեծութիւնը չափելուց յետոյ ես դուրս եկայ այգուց՝ առանց իմ ընկերից տեսնուելու եւ խելագարի պէս ոտքով հասայ քաղաք: Եւ որովհետեւ որոշել էի գնալ անձամբ տեսնել, թէ ինչպէս է Յուլիան իր սիրելիի հետ զուարճանում, ուստի կառք նստեցի եւ սլացայ դէպի այն կողմը, ուր գտնւում էր Դ.ի այգին: Սա քաղաքից հեռու լինելու պատճառով՝ յաճախորդներ չէր ունենում, բայց խիստ յարմար էր մենաւոր տեսակցութեանց համար:

«Պարտէզի դուռը փակ գտնելով, ես, մինչեւ անգամ, չբախեցի այն, այլ դրան վրայից թռչելով՝ ներս մտայ եւ դիմեցի ուղղակի դէպի միակ հովանոցը, որ գտնւում էր այգու խորքում եւ շրջապատուած էր տերեւախիտ ոստերով:

«Եւ ի՞նչ տեսայ այդտեղ: Հովանոցի մէջ բացուած ճոխ սեղանի առաջ նստած էր Յուլիան, աջ ձեռքով բռնած դինու բաժակը, իսկ ձախով՝ քնքշաբար հոմանուն կոթնած, ինձ տեսնելուց նա մի ճիչ արձակեց եւ բաժակը ձգելով՝ ձեռքերով ծածկեց երեսը, որ արդէն սպրթնել, կտաւի գոյն էր առել: Շուբինը նոյնպէս վեր թռաւ տեղից եւ այլայլուած արձանացաւ հովանոցի մի անկիւնում:

«Ես յառեցի աչքերս Յուլիայի վրայ եւ անխօս նայում էի նրան ամբողջ մի վայրկեան: Ապա գլուխս տխրութեամբ շարժելով հեռացայ այդտեղից առանց մի բառ արտասանելու:

«Երկու օր շարունակ ես խելագարի պէս թափառում էի քաղաքի շրջակաները առանց ուտելու եւ առանց հանգստանալու: Երբ երրորդ օրը վերադարձայ տուն, բնակարանս լցուած գտայ ամբոխով: Յուլիան մի քանի ժամ առաջ մեռել էր՝ թունաւորելով իրան բնածխային թթւուտով...:

— Եւ, ուրեմն, այդ բոլոր դժբախտութեանց պատճառը մի գաղտնիք քրքրելն եղաւ, հարցրեց գրազ բռնողը:

— Եւ մի ճշմարտութիւն իմանալը, յարեց կառավարիչը:

ՄՈՒՐԱՅԱՆ

(12 եւ վերջ)

ՆԻՒՅՈՐՔԻ ԳԱՒԱՌԱՅՈՒՄ

ՎԱՃԱԽԱՅ ԴՈՒՍ ԲԱՑՈՒԹ

ՄԻՆՉԵՒ

ՀԱՅՈ ՔՈՒՄՈՒՐՋԵԱՆ

Ա.

— Տունէն ինծի՞ նամակ չկայ։ — հարցուց Հրանդ, ներս մտնելով։

— Ոչ, պատասխանեց տիկին Տիրուհի։ Ինչո՞ւ կը հարցնես, Հրանդ, ինչ որ է պատահեր է։

— Ամէն կողմ փնտռեցի, զանազան տեղեր հեռագրեցի, բայց ոչ մէկ տեղէն պատասխան։ Ինչպէ՞ս կրնայ ըլլալ։ Ես ալ ինծի համար չեմ վախնար, այլ Նիւրէն։ Ան ինծի համար կը վախնայ։ Ինչպէ՞ս կրնայ ըլլալ, որ ոչ մէկ տեղէն լուր ստանանք։ Ինչպէ՞ս կրնայ ըլլալ, որ ոչ մէկ տեղէն հեռագրեն։ Ինչպէ՞ս կրնայ ըլլալ, որ ոչ մէկ տեղէն նամակ գրեն

ԴԱՄԱՍԿՈՍԻ մէջ պաշտօնական զեկոյցով մը, Մարոքի գահակալը, Մոհամէտ Ե. և Ա. Մ. Հ. Նախագահը՝ Գնդ. Նասր կը յայտարարեն «թէ անվերապահօրէն զօրավիգ պիտի կանգնին Ալժերիոյ եւ Պաղեստինի Արաբներուն, իրենց ազատութիւնը վերստանալու ուղղութեամբ մղած պայքարին մէջ»:

ՓԱՐԻԶ ՔԱՂԱՔԻ Գրական Մեծ Մրցանակը տրուեցաւ Տանիէլ Հալեվիի իր գործին ամբողջութեան համար:

ՕԴԱՆԱԻԱՅԻՆ երկու ծանր արկածներ պատահած են: Սքանտինաւիքն Էրլայզի մէկ օդանաւը Անգարայի մօտ բլուրի մը զարնուելով ջախջախուեցաւ, 40 մեռեալ: Վիրճինիոյ մէջ Վիսքառնթ մը կրակ առաւ, 50 մեռեալ:

«ՓՐԱԻՏԱ» անդրադառնալով Մ. Նահանգներու եւ Ճափոնի իրեր-օգնութեան եւ սերտ գործակցութեան դաշնագրին՝ կը գրէ.— «Համաշխարհային երրորդ պատերազմի մը պարագային Ճափոն ակամայ պիտի ենթարկուի Խ. Միութեան հակահարուածին ու պիտի դատապարտուի ի սպառ ոչնչացման:

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ պատերազմական նախարարը՝ մառեշալ Մալինովսքի անդրադառնալով Խ. Միութեան զինուորական ուժերու նուազեցումին, յայտարարած է թէ այս կրճատումը ոչ մէկ ձեւով կ՚անդրադառնայ կարմիր բանակի ուժի տկարացման, ներկայիս, ըսած է ան, խորհրդային բանակը հնարաւորութիւն ունի ի սպառ բնաջնջելու եւ անէացնելու որեւէ մէկ պետութիւն, մոլորակի որեւէ մէկ անկիւնին մէջ: Այս ուղղութեամբ առաջին քայլը պիտի առնուի մօտերս, արձակելով 250·000 սպաներ:

Գ. ԿԻԻԼՊԷՆԿԵԱՆԻ հաւաքածոներէն կարեւոր մաս մը որ կը գտնուէր Փարիզի իր ապարանքին մէջ, մասնաւոր կարգադրութեամբ մը պիտի փոխադրուի Լիզպոնա, յատուկ թանգարանի մը մէջ զետեղելու համար: Պ. Հինգ առ հարիւրի հաւաքածոյին մաս կը կազմեն Ուտոնի նշանաւոր «Տիան» արձանիկը, Մարի-Անթուանէթի կահ-կարասիներէն կարեւոր թիւ մը, եւ Ֆրանսական դպրոցին պատկանող յայտնի պաստառներ:

ՄԱՌԵՇԱԼ Թիթոյի մօտերս ընելիք այցելութիւնը Քուպա, մտածել կուտայ որ Պելկրատ կը փորձէ իր յարաբերութիւնները սերտացնել Լատին Ամերիկային հետ:

ԼՈՉԻ ազատագրութեան 15րդ տարեդարձին առիթով խօսած ճառին մէջ, Լեհաստանի վարչապետը՝ Պ. Կոմուլքա խիստ բառերով դատապարտած է Արեւմտեան Գերմանիոյ կառավարութեան վարած քաղաքականութիւնը: Պերլինի հարցին առկախ մնալը եւ երկու Գերմանիաներու վերամիացման ցարդ իրականութիւն չդառնալը վերագրած է Ատընաուրի եւ իր «ազգայնամոլ ընկերակիցներուն ցարդ վարած «ուժի եւ ըսպառազինման» քաղաքականութեան:

ՊՈՆԷՆ կը հաղորդեն որ հաւանաբար Փետրուարի մէջ՝ Ատընաուրը մեկնի Նիւ Եորք եւ Ուոշինկթըն, ուր տեսակցութիւններ պիտի ունենայ պետական անձնաւորութիւններու եւ նախագահ Այզընհաուրի հետ: Արեւմտ. Գերմանիոյ վարչապետը հուսկ ապա պիտի այցելէ, Ճափոն, Պանքոք, Նոր Տելհի եւ Քարաչի:

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Կապոյտ Խաչի Պանեէօ Քաշանի մասնաճիւղը իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Տէր Սիմոնեան, Տակառեան եւ Շիրինեան ընտանիքներուն, իրենց մօր եւ ազգականին ԱՅՐԻ ՏԻԿԻՆ ՀՈՌՈՓ ՏԷՐ ՍԻՄՈՆԵԱՆի մահուան առթիւ:

Այս տխուր առթիւ մասնաճիւղս շնորհակալութեամբ ստացաւ փոխան ծաղկեպսակի քսան Ն. Ֆ. Պ. Օհան Տակառեանէ:

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻՆ

Տիկին Մարիամ Ժաժագեան իր տղուն յիշատակին 15 Ն. Ֆ. կը նուիրէ Անտիյիի հանգստեան տան: (Ստանալ Յառաջէն):

Imprimerie Spéciale du Journal « Haratch »

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ ՊՈՐՏՈՅԻ ՄԷՋ

Ֆ. Կ. Խաչի Պորտոյի մասնաճիւղը Մանուկներու Օրը կը տօնէ, այս Կիրակի, կէսօրէ ետք ժամը ճիշդ 3·30ին, Սալ Քանթոնալ, Ռիւ տը Նիւի, Պորտօ, Պասթիտ:

ՃՈԽ ՅԱՅՏԱԳԻՐ.— Դպրոց մի փոխեր (տրամախօսութիւն), Պայուսակը (տրամախօսութիւն), Աչք կապուկ (տրամախօսութիւն): Խմբերգ, արտասանութիւն եւայլն:

Մուտքը ազատ է:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Պ. Սարգիս Ազարեան կը ծանուցանէ թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ Փարիզի Ս. Յովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ,

ՍՏԵՓԱՆ ՔԵՑՉԵՃԵԱՆՑի

մահուան քառասունքին առթիւ:

Յիշատակը յարգողները կը հրաւիրուին ներկայ գտնուիլ:

×

Այրի Տիկին Իլիմանձա Կակոյեան, Տէր եւ Տիկին Վարդան Կակոյեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ իրենց ամուսնոյն, հօր եւ մեծ հօր, ողբացեալ՝

ՍԻՐՈՒՆ ԿԱԿՈՅԵԱՆի (Չէնկիլէրցի)

մահուան քառասունքին առթիւ հոգեհանգիստ պիտի կատարուի, այս Կիրակի առաւօտ Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս Պետրոս եկեղեցւոյ մէջ:

Յիշատակը յարգողներէն կը խնդրուի ներկայ ըլլալ:

ՊՈՄՈՆ.— Այս Կիրակի, սկիզբ ժամերգութեանց առտուան 8·30ին, Ս. Պատարագ 10: Հանդիսաւոր հոգեհանգիստ՝ ընդ հանգուցեալ Տիկին Վալանթին Զամպազճեանի կտակի ժամը 11·45ին:

ԱՆԳԼԵՐԷՆԻ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԴԱՍԵՐ

Հայ երիտասարդ մը կը ստանձնէ անգլերէնի մասնաւոր դասեր:

Դիմել ՍՈՂՈՄՈՆ ԱԲԵԼԵԱՆի,

13, Rue de la Tour d'Auvergne, Paris 9.

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Տէրտէրեան Թորոս Յակոբի կը փնտռէ Շահինեան Մուկուչ Նիկոլի, ծնած 1915 կամ 1919 թուին Հայաստան՝ Նոր Պայազիտի մէջ: Շահինեան Մուկուչի քոյրը Արմենուհի Նիկոլի Շահինեանը՝ ներկայիս Տէրտէրեան Թորոսի եղբօր կինն է:

Մուկուչ անյայտացած է 1942 թուին: Կը կարծուի ըլլալ Ֆրանսա կամ Ամերիկա: Լուր ունեցողներէն կը խնդրուի իմացնել հետեւեալ հասցէին, Թորոս Տէրտէրեան,

5, Rue des Déportés, Colombes (Seine)

Կը խնդրուի ամերիկահայ թերթերէն արտատպել:

AU BEAU NOYER

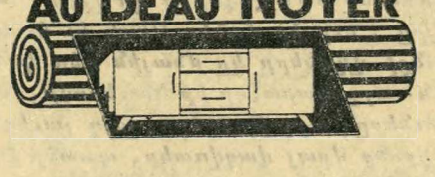

Salles de séjour — Penderies - literie
Chambres - cosys — Cuisines laquées
Salons-tapisserie — Fauteuils-canapés-lit

ՀԱՅԵՐԷՆ ԿԸ ԽՕՍԻՆՔ
ՎՃԱՐՈՒՄՆԵՐՈՒ ՄԵԾ
ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ՁՐԻ ՅԱՆՁՆԵԼԻ ՖՐԱՆՍԱՅԻ
ԱՄԷՆ ԿՈՂՄԸ

185, BD. J. JAURES
15, AV. A. MORIZET
Boulogne - Billancourt
Métro : MARCEL SEMBAT
Mol. 06-03 et 60-38

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ
ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Կապոյտ Խաչի Վիէնի մասնաճիւղին, կը տօնուի Կիրակի (Յունուար 24), կէսօրէ յետոյ ժամը 15-ին Սէրքլը Կաթոլիքի սրահին մէջ:

Երգ, արտասանութիւն, եւրոպական եւ հայկական պարեր, երեք դպրոցներու աշակերտութեան կողմէ:

Նուէրներ փոքրիկներուն:

Մուտքը ազատ է:

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ՍԱՐՍԷԼ.— Հ. Յ. Դ. «Վարդան» ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ շրջանի ընկերները, այս Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2·30ին, Սարսէլի ծանօթ հաւաքատեղին: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ
ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Հովանաւորութեամբ Ս. Պօղոս - Պետրոս եկեղեցւոյ հոգաբարձութեան, ի նպաստ հայեցի դաստիարակութեան, Կրթ. յանձնախումբի կազմակերպած աննախընթաց զուտ հայկական պարահանդէսը տեղի պիտի ունենայ Շաբաթ, Յունուար 23ին, ժամը 21էն մինչեւ լոյս:

ՔԱՂԱՔԱՊԵՏԱԿԱՆ ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ, ՌԻԻ ՎՈԼԹԷՐ:

Բոլոր հայրենակիցներուն գոհացում տալու նպատակով՝

ՏԷՏԷՃԵԱՆ ԵՒ ՏԻՆԱՄԻՔ ՃԱՋ

Երկու նուագախումբով տեղի պիտի ունենան հայկ. եւ եւրոպական պարեր:

ՍՕՍԻ Ֆօլքլօրիկ խումբը՝ ղեկավարութեամբ ՏԻԿ. Յ. ՔԻՒԹՆԷՐԵԱՆի

Պիտի ճոխացնէ այս բացառիկ երեկոյթը, իր հայկական հաճելի, ինքնուրոյն պարերով եւ երգերով:

Սիրով կը հրաւիրուի հայ ժողովուրդը անխտիր:

ՃՈԽ ԵՒ ԴԻՒՐԱՄԱՏՉԵԼԻ ՊԻՒՖԷ

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ (ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆ)
ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ԿԻՐԱԿԻ, 24 ՅՈՒՆՈՒԱՐ, ԺԱՄԸ 15 - 24

LES AMBASSADEURS

3, Avenue Gabriel, Champs-Elysées

Կը մասնակցին երկու հռչակաւոր նուագախումբեր

PIERRE DIEUZEY & SES CAPETIENS
JAZZ NEW ORLÉANS
PEPITO GOMEZ - TYPIQUE TANGOS

Գեղարուեստական բաժին — Մուտք 5 Ն. Ֆ.

Կանխաւ ապահովել տոմսերը եւ սեղանները հեռաձայնելով Հայ Կարմիր Խաչի Կեդրոնատեղին, Էլիզէ 67 - 03:

Կը խնդրուի նկատի ունենալ թէ վար ձուած սեղանները գրաւուած պէտք է ըլլան ամէնէն ուշը ժամը 19·30ին: Հակառակ պարագային պարահանդէսին կազմակերպիչ յանձնախումբը որեւէ պատասխանատուութիւն չի ստանձներ:

1960ի "ԳՈՅԱՄԱՐՏ" ՕՐԱՑՈՅՑ-ԱԼՊՈՄԸ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐ ՈՒՆԴԻ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋԱՆԻՆ

Հ. Յ. Դ. 70ԱՄԵԱԿԻ ԱՌԹԻՒ — Ընտիր թուղթով.— 13 էջ

Շքեղ նկարներ, գրական եւ պատմական նիւթերով, ճոխ բովանդակութիւն:

ԳԵՂԱՋԱՐԴ ԵՒ ԳՈՒՆԱՒՈՐ ԿՈՂՔ

Բացառիկ խնամքով եւ ճաշակով պատրաստուած այս ՕՐԱՑՈՅՑ - ԱԼՊՈՄԸ պիտի կազմէ ամէն հայկ. տան զարդը:

Գին 500 Ֆրանք

Փարիզի համար դիմել՝ LIBRAIRIE H. SAMUELIAN 51, Rue Mr.-le-Prince, Paris 6e

Կը ծախուի նաեւ Յառաջի մօտ:

ՄԻՇՏ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ, ՄԻՇՏ ԱՌՈՂՋ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ
ԱՄԷՆ ՏԵՂ ՓՆՏՌԵՑԷՔ

ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԱՐՏԱԴՐԻՉ

Sté le BOSPHORE ի

ՀԷԼՎԱՆ ԵՒ ԹԱՀԻՆԸ

ՀՐՈՒՇԱԿԸ, որ կը պատրաստուի շուշմայով (սուսամ) եւ շաքարով, առաջնակարգ սնունդ մըն է, կազդուրիչ՝ շնորհիւ շուշմային, որ Արեւելքի մէջ ծանօթ է նաեւ հինէն ի վեր, իր հրաշալի բուժական յատկութիւններով, իր երիտասարդացնող տարրերով.

Արեւելեան ժողովուրդներուն երկարակեցութիւնը արդիւնք է Հէլվայի եւ թահինի գործածութեան:

Այսօր Արեւմուտքի մէջ եւս բժշկական հեղինակութիւններ կը հաստատեն առաջնակարգ այս սննդանիւթին արժէքը:

Sté le BOSPHORE
2, Rue Louis Astoin - Marseille

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց. 22Ն. Ֆր.
Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ՇԱԲԱԹ 23 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

SAMEDI 23 JANVIER 1960

36ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8704 — 36EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4505

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ԹՆՃՈՒԿԸ

Տեղին է անգամ մը եւս յիշեցնել ողբ. Յարութիւն Շահրիկեանի որակումը.

—«Երուսաղէմի Փանաման», *որ ա՛յնքան չունչ հատցնել տուաւ ժամանակին մեր ազգային երեսփոխաններուն՝ Օսմանեան Սահմանադրութեան հռչակումէն մինչեւ 1914 եւ ա՛յնքան զբաղեցուց պոլսահայ մամուլը :*

Այն առեն կուսախնճոյն էր Ղեւոնդ վարդապետ Մաքսուտեանը, որ իր կողմնակիցներն ու հակառակորդներն ունէր թէ՛ Ազգային երեսփոխանական ժողովին, թէ մամուլին եւ թէ Ս. Յակովբեանց մի-աբանութեան մէջ :

Կաշառքը կարեւոր դեր մը կը խաղար եւ թնճուկը կը յաւերժանար, առանց լուծում մը գտնելու :

Ի վերջոյ նախկին պատրիարք Մաղաքիա Արք. Օրմանեան եւ ազգային երեսփոխան Վահան Թէքէեան Երուսաղէմ զրկուեցան ազգային ժողովին կողմէ՝ իբրեւ լիազօր՝ խնդիրը քննելու եւ արմատական կարգադրութիւն մը ընելու պաշտօնով :

Երուսաղէմի Մաքսուտեանական միաբանները չբաւչուեցան խոշտանգելէ խեղճ Թէքէեանը, որ չունէր Գահիրէ առաւ : Մեծ պատերազմը վրայ հասաւ : Օրմանեան Պոլիս արքեպիսկ. մնաց Երուսաղէմ, վարելով պատրիարքական տեղապահի պաշտօնը, մինչեւ այն օրը, երբ Թուրք կառավարութիւնը Երուսաղէմի եւ Պոլսոյ պատրիարքի կրկնակ տիտղոսները տուաւ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոս Սահակ Բ.ի Խապայեանին, որ այդ օրերուն իբրեւ աքսորական կ'ապրէր Ս. Յակովբեանց վանքին մէջ :

Ղեւոնդ վարդ. Մաքսուտեան անձնական բարեկամն էր Կաթողիկոսին, որուն առաջին գործերէն մէկն եղաւ վանք հրաւիրել զինքը եւ վերահաստատել զայն իր պաշտօնին մէջ : 1917 Դեկտեմբերին Անգլիացիք գրաւեցին Երուսաղէմը : Սահակ Կաթողիկոս, Օրմանեան պատրիարք եւ նորահաստատ Սինոտի վերա-հսկողները Դամասկոս տարուեցան Դ. բանակի հրամանատար Ճէմալ փաշայի կարգադրութեամբ :

« Երուսաղէմի Փանամա»ն ալ մնաց անլոյծ :

Մօտիկ անցեալի այս դէպքերը յիշեցինք՝ կարդալով երեք եկեղեցականներու — մէկ եպիսկոպոս եւ երկու վարդապետ — Երուսաղէմէն արտաքսուելու լուրը (Յառաջ, 22 Յունուար) :

Մեր նուիրական չորս աթոռներէն մի-այն Երուսաղէմն է որ տակաւին թափուր կը մնայ :

Կիւրեղ պատրիարք Խրայէլեանի մահէն ետք եօթը տարի տեղապահով կառավարուեցաւ Ս. Յակոբեանց Աթոռը :

1957 Մարտ 20ին Միաբանութիւնը պատրիարք ընտրեց Տիրան արք. Ներսոյեանը, որ հիւսիսային Ամերիկայի առաջնորդութիւնը կրնդունէր վերջ անպաշտօն կը մնար եւ Երուսաղէմ վերադարձած էր :

Տիրան Արք.ի «դահակալութիւն»ը տեղի չունեցաւ : Յորդանանի կառավարութիւնը չ'ուզեր միայն չվաւերացուց Ներսոյեան արք.ի ընտրութիւնը, այլ 1958ի Օգոստոսին, Ս. Աստուածածնայ տօնին օրը ծանօթ պայմաններու տակ օգնաւ դնելով արտաքսեց զինքը Երուսաղէմէն :

Այդ թուականէն ի վեր «ընտրեալ պատրիարք»ը աստանդական կեանք մը կը վարէ եւ ամէն դուռ կը բախէ կորսուած աթոռը վերադրաւելու համար :

Վեհ. Վազգէն Կաթողիկոս, որ մինչեւ վերջերս կը պաշտպանէր «ընտրեալ պատրիարք»ը, այժմ բոլորովին լքած է զինքը եւ Երուսաղէմի «պատրիարքարանի գործերի վարիչ» կը ճանչնայ Սուրէն Արք. Քէմհաճեանը (տե՛ս Յառաջ, 10 Յունուար) :

Ներսոյեան Արք.ի միակ պաշտպանն է մնացած Պոլսոյ Գարեգին պատրիարքը, որ տօնական ամէն առիթ կ'օգտագործէ՝ «ընտրեալ պատրիարք»ը հրապարակ հանելու եւ փառաւորելու համար :

Չենք գիտեր թէ Յորդանանի կառավարութիւնը ի՛նչ պատճառով արտաքսած է երեք միաբանները — Շնորհք Եպս. Գալուստեան, Թորգոմ Վրդ. Մանուկեան եւ Վազգէն Վրդ. Գըպրըսլեան :

Յուսա՛նք որ ասիկա վերջին արարն ըլլայ Երուսաղէմի աթոռին չուրջ ստեղծուած վէճին եւ Ս. Յակովբեանց դարաւոր Աթոռը այլեւս դադրի «թափուր» մնալէ :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՏԸ ԿՈԼ ԿԸ ՀԱՍՏԱՏԷ ԻՆՔՆՈՐՈՇՄԱՆ ԾՐԱԳԻՐԸ

ՊԻՏՈՑԻ ԱՐԳԻԼՈՒԱԾ Է ԱԼԺԵՐԻԱ ԵՐԹԱԼ

Ուրբաթ օր Էլիզէի պալատին մէջ Զօր. տը Կոլ եւ նախարարապետը պիտի քննէին Ալժերիոյ կացութիւնը եւ անգամ մը եւս հաստատէին ինքնորոշման վրայ հիմնուած քաղաքականութիւնը :

Այս ժողովին կանչուած էին կառավարութեան ընդհ. պատուիրակը՝ Տըլուվրիէ եւ իր անմիջական գործակիցները, ընդհ. հրամանատար՝ Զօր. Շալ, Օրանի պատասխանատու՝ Զօր. Կամպիէ : Ցատկանշական է սակայն դիտել թէ այս ժողովին ներկայ պիտի չըլլայ Զօր. Մասիւ, հակառակ անոր որ Փարիզ կը գտնուի : Պիտի չմասնակցին նաեւ Սահարայի նախարարը՝ Սուսթել եւ Ֆառէլ Ֆուէն :

Ալժերիական այս ժողովը, գլխաւորապար պիտի զբաղի ահաբեկչական արարքներու յաւելումով Ալժերուայի չրջանին մէջ : Օրակարգի վրայ էին նաեւ.— Բանակին դերը խաղաղեցման մէջ, տնտեսական յեղաշրջումը ըստ Կոնստանդինի ծրագրին, մահմետական զանգուածներու վստահութեան հարցը հանդիպ Զօր. տը Կոլի եւ վերջապէս Ալժ. Ազատ. Ճակատի դիրքը Թրիփոլիի ժողովէն ետք :

Ամէն պարագայի մէջ, կացութիւնը ծանր է : Մինչ փարիզ սպասողական դիրքի մէջ է, Ալժէ մտահոգ է եւ Պիտոյի Ալժերիա երթալուն արգիլուիլը չի կրնար մտքերը հանդարտեցնել :

Նախկին վարչապետը ինք հաղորդեց մամուլին Տըլուվըրիէի (կառավարութեան ընդհ. պատուիրակը Ալժերիոյ մէջ) որոշումին բնագիրը.— « Կառավարութեան Ընդհ. Պատուիրակը Ալժերիոյ մէջ, համաձայն 1956 Մարտ 13ի օրէնքին, եւ 1958 Մարտ 17ի հրովարտակին.— յօդուած թիւ 1, հատուած, կ'որոշէ՝ արգիլել Պ. Ժորժ Պիտոյի, Լուտուի երեսփոխան, 1 Րիւ Թրավերսի էտ, Մինչ Քլու, Ալժերիոյ հողին վրայ ոտք դնել մինչեւ 1960 Փետրուար 1 : Որոշումը ստորագրուած է Տըլուվրիէի կողմէ :

Այս որոշումը հաղորդելով մամուլին, Պիտօ տուաւ նաեւ իր պատասխանը . — » Կառավարութեան Ընդհ. Պատուիրակը Ալժերիոյ մէջ որոշեց արգիլել Ալժերիա մուտքս : Ինչ որ , ամէն պարագայի մէջ, պիտի արգիլուի Ընդհ. Պատուիրակին, նախարարներուն եւ կառավարութեան, Ֆրանսական Ալժերիան յանձնելէն է : ԵԹԷ Սեպտեմբեր 16ի քաղաքականութիւնը չարունակուի, կ'ընեմ ինչ որ ուզեմ :

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԳԵՐ-ՀՐԹԻՌԸ ԽԱՂԱՂԱԿԱՆԻ ՄԷՋ

ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆԸ ԿԱՏԱՐԵԱԼ

«Թաս»ի գործակալութիւնը կը հաստատէ թէ, Յունուար 20ին, ռուսական բազմայարկ դեր – հրթիռ մը յաջողութեամբ արձակուած է Խաղաղականի ուղղութեամբ : Գեր – հրթիռը ճեղքած է 12·500 քլմ. ուղին կէս ժամուան մէջ եւ հնկած իր նշանակակէտէն հազիւ 2 քլմ. հեռու :

Այս արձակումը սկիզբն է այն փորձերուն որոնք եթէ յաջողութեամբ պսակուին, հնարաւորութիւն պիտի տան Ռուսերուն արձակելու բազմայարկ «Սպուտնիկ»ներ արեզակնային դրութեան ուղղութեամբ :

Արձակման եղանակին չուրջ մանրամասնութիւններ թուելով, «Թաս» գործակալութիւնը կ'աւելցնէ որ նախավերջին յարկը՝ որաճեւ ռմբածիրը, ժամը 26·000 քլմ. կտրելէ վերջ հնկած է սահմանուած նշանակէտէն ոչ հեռու, այլ հաչուով վերոյիչեալ ռմբածիրը ճեղքած է, 12·500 քիլմ. ճամբայ մը : Ինչպէս կը նախատեսուէր նախավերջին յարկը 80էն 90 քլմ. բարձրութեան վրայ, երբ կը մտնէ մթնոլորտային խաւին մէջ կ'անէանայ, սակայն սրաճեւ ռմբածիրը կը շարունակէ իր ուղին, յաջողութեամբ :

Ջափէ եւ կէոոյթի յատուկ ճեռք առնուած միջոցները հնարաւորութիւն տուած են ճշդելու հրթիռին իր ուղին, արագութիւնը, եւ այլ գիտական արժէք ներկայացնող մանրամասնութիւններ :

Այսպէս՝ կարելի եղած է ճշդել թէ իր արձակման վայրէն դէպի իր հնկած վայրը հրթիռը 2 քլմ. «չեզում» մը ունեցած է միայն, ինչ որ կը փաստէ արձակման ճշդրտութիւնը :

Իր հաղորդագրութեան վերջաւորուբեան՝ «Թաս»ի գործակալութիւնը կը յայտնէ որ բազմայարկ դեր – հրթիռին յաջողութեամբ արձակուիլը պիտակուն մեծ նուաճում մըն է :

Ամերիկեան պատերազմական նախարարութիւնը, իր կարգին յայտարարու-թեամբ մը կը հաստատէ Ռուսերուն արձակած հրթիռին յաջողութեան պատկումը : Այս առթիւ ամերիկեան գինուորական չրջանակները բաղդատութեան կը դնեն ռուսական գեր – հրթիռը իրենց ունեցած «Աթլասին» հետ : Նախ՝ իրենցը միայարկ է եւ սրաճեւ ռմբածիրը կարող է տասը հազար քլմ. ճամբայ կտրել մինչ, ինչ որ ռուսականէն ետ կը մնայ չուրջ 2000 քլմ. տարողութեամբ մը :

Միեւնոյն ատեն, ամերիկեան զինուորական չրջանակները դիտել կուտան թէ տարակուսելի է որ ռուսական գեր–հրթիռը հնկած ըլլայ նչանակուած վայրէն հազիւ երկու քլմ. 900 մ. հեռու : Այս յայտարարութիւնը անուղղակի պատասխան մըն է, Այզընհաուըրին որ դեռ վերջերս կը թուէր ամերիկեան Աթլասին յաջողութիւնը :

× Իրենց կարգին : Ամերիկացիք յաջողութեամբ, այս առտու արձակեցին հրթիռ մը, որուն մէջ կը գտնուէր « Միս Սամ»ը, մատակ առիւծակապիկ մը :

« Օր. Սամ»ը տեղաւորուած էր 57 քիլօ կչռող սենեակի մը մէջ : Հրթիռը , ինչպէս կը նախատեսուէր , բարձրացած է մինչեւ 10·900 մ. բարձրութիւն մը ուր յատուկ միջոցներով կրակի տրուելէ ետք, առիւծակապիկը իր սենեակին մէջ պարփակուած ինկած է Ատլանտեան, լաւ վիճակի մէջ :

—o—

ՕԴԱՆԱԻԱՑԻՆ ծանր արկած մը տեղի ունեցած է Ճամաիքայի մէջ, ուր Գեր – Քոնըդիէյշըն մը, դեռ չճշդուած պատճառով պայթած է : 37 հոգի արկածին զոհ գացած են :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԻՍՐԱՑԷԼԻ Արտաքին նախարարը, Տէկին Կոլտա Մէյըը, տեսակցած է Ֆրան – սայի արտաքին նախարար՝ Քուվ տը Միւրվիլի եւ ընկերվարականներու ընդհանուր քարտուղար եւ պետական նախարար՝ Պ. Կի Մոլէի հետ : Թղթակիցնե – րուն հետ տեսակցելով Տիկին Կ. Մէյըը յայտարարած է որ ներկայիս իր երկիրը ի վիճակի է դէմ դնելու եւ կասեցնելու ղրացի արաբ պետութեանց որեւէ յան – կարծական յարձակում : Արտաքին նախարարը աւելցուցած է սակայն որ Իսրայէլ կը փափաքի ընթացք տալ Ֆը – րուչչեւի դինադադարութեան առաջարկին , պայմանաւ սակայն որ նոյնը ընեն դրացի արաբ պետութիւնները :

ՄՈՍԿՈՒԱՑԻՆ կը հաղորդեն որ երեք հիւլէական ռումբերու ուժգնութիւնը ունեցող պայթում մը տեղահան պիտի ընէ տասը միլիոն խորանարդ մեթր հող եւ ժայռ եւ պիտի բանայ 65 մեթր լայնքով եւ երկու հարիւր մեթր խորութեամբ հսկայ փոս մը : Այս ձեւով չհագորդուած թեան պիտի դրուի հարուստ ածխահանք մը :

ՓՐՈՖ. ԺԱՆ ՏԸԼԼԷ Հինգշաբթի օր ընդունուեցաւ Ֆրանսական Կաճառը, զբաղելով Ժորժ Լըքոնթի աթոռը : Ձինքը ընդունեցաւ Փրոֆ. Փասթէօր – Վալերի Բատօ : Նոր ակադեմականը, 52 տարեկան, ծանօթ յիմարաբոյժ, հոդեբանութեան դասախօս է Սորպոնի մէջ, վիպագիր է եւ Սէնթ Անի բժշկապետը :

ՓԱՐԻԶ կը հաստին կարգ մը եգիպտացի լրագրողներ Գահիրէ–Փարիզ գործի չղթայէն ազատելու համար : Կ'ըսուի թէ ասոնց մէջ է Սալահ Սալէմ, Ալ Կումուրիէյի տնօրէնը որ մտերիմն է Նասրի : Իր ներկայութիւնը այն տպաւորութիւնը կը թողու թէ Փարիզ իր այցելութիւնը քաղաքական նպատակներ կրնայ ունենալ :

ԻՐԱՔի եւ Պարսկաստանի սահմանի վրայ միջադպ մը պատահած է : Իրաք – ցիներ սահմանը անցնելով Պարսիկ գին – ուորներ հետապնդած են որոնք իրենց վրայ կրակ բացած էին : Թեհրանի մէջ այս լուրը չեն հաստատեր :

ԱՆԳԼԻՈՑ Աչխատաւորական կուսակցութեան պարագլուխը՝ Պիվըն, որ չորս չաբաթ առաջ՝ վիրաբուժական գործողութեան մը ենթարկուած էր (հատնապարաստամոքսային խլիրդ), անցեալ գիշեր դարձեալ հիւանդացած եւ մահտղիչ դառնալու չափ ծանրացած էր վիճակը : Բժշկական տեղեկագիրը կը խուսափի մանրամասնութիւններ տալէ : Մինչեւ Հինգշաբթի երեկոյ, հիւանդը ապաքինման յոյսեր կը ներշնչէր ու կը թուէր որ վիրաբուժական միջամտութիւնը յաջողացած էր, առտուն սակայն աչխատաւորականներու պարագլուխը ներքին արիւնահոսութիւն ունեցած է եւ կորսնցուցած խօսելու կարողութիւնը : Հարկ եղած է արեան անմիջական ներարկում մը :

Աչխատաւորական կուսակցութեան կեդրոնը յատուկ չրջաբերականով մը իր մտահոգութիւնը կը յայտնէ Պիվընի առողջական վիճակին մասին : Վերջին լուրերու համաձայն, որոշ բարւոքում մը նկատած է , բայց ցարդ կարելի չէ վերջնական բան մը ըսել : Ապաքինման մաղթանքներով հարիւրաւոր հեռագիրներ ղրկուած են Պիվընի, ղրկողներու կարգին՝ Զըրչիլ, Կիյդել, Մոռկըն, Ցիլիփս, Մաք Միլըն, Էլիզապէթ Թագուհին եւ Ֆրուչչեւ :

ԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ միջազգային ժողով մը պիտի գումարուի Գանտունկի (Ինտոնեզիա) մէջ, Յունուար 25ի եւ 31ի մի-չեւ : Համազումարին պիտի մասնակցին՝ Յորդանային Միութիւնը, Աւստրալիան, Ժողովրդական Ձինաստանը, Իրաքը, Սուտանը, Արեւելեան Գերմանիան, Չիւս. Վիէթնամը, Սինկափուրը եւ Մալեզիան :

ՀԱՅԸ ՈՒՆԻ ԻՆՔՆՈՒԻՐՈՒԹՅՈՒՆ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ

(ԿՈՄԻՏԱՍԻ ԾՆՆԴԵԱՆ 90ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԻԹՈՎ)

Կարգ մը մարդիկ 1913 թուին ուզեցին հաստատել թէ Հայը ինքնուրոյն երաժշտութիւն չունի: Բոլորին պատասխանեց բազմերախտ Կոմիտաս վարդապետ «Հայը ունի ինքնուրոյն երաժշտութիւն» խորագրուած գրութեամբ մը, որ լոյս տե – սաւ «Ազատամարտ»ի 1913 Հոկտ. 1ի թիւին մէջ: Ստորեւ՝ վարդապետին գրութեան կարեւոր մասերը:

... Անցեալ դարու վերջերում յայտնի քարոզիչ, դիտնական եւ խմբագիր, հանգուցեալ Յովհէն եպիսկոպոս Սաեփանէն ոգիտաբար հրապարակ նետեց այն կարծիքը թէ հայ ղեղջուկն անդիր բանահիւսութիւն չունի, այն ինչ, օրինակ, ռուս մուժիկն ունի. ուրեմն մեր ժողովուրդը բանաստեղծական չնորհք չունի, պատմական դէպքերն ու կեանքի երեւոյթները անզգայ կը թողուն զինք: Շատ չանցաւ, ելան մի չարք թանկագին հրատարակութիւններ եւ ապացուցին հակառակը, — Գարեգին եպիսկոպոս Սրուանձտեան, Գարեգին վարդապետ Յովսէփեան, Մանուկ Աբեղեան, Սարգիս Հայկունի, Զօպանեան, Ճանիկեան, Լալայեան, Կանայեան, Զիթունի... թէ ունի՛նք եւ այնքան ճոխ ու բազմաբովանդակ, որ դրի առնողներ կը պակսին:

Արդ, այս գրութեան անդրադարձումը կը տեսնենք հայ երաժշտութեան նկատմամբ: Իմ յարգելի բարեկամս, բժշկապետ եւ բանասէր Յ. Թիրեաքեան Խան, իր երկտող գրութեամբ կը յայտնէ սա՛ այլանդակ մտքերը. «Ըստ իս (մենք ընդգծեցինք) հայկական երաժշտութիւն բոլորովին գոյութիւն չունի, բառին գիտական առումով (մենք ընդգծեցինք). տակաւ առումով կը տեսնեմ, որ Փարիզի երաժշտագէտ վարպետներն ալ ասորա – բիւզանդական կամ հնդկա – պարսկական ազդեցութիւն կը կրեն»:

Այսպէս, թէ՛ կը հերքէ եւ թէ կը հաստատէ չեղածն ու եղածը: Ինք կը սիրէ կարծել եւ իր սիրածը հաստատուած տեսնել Փարիզի երաժշտագէտ վարպետներուն բերնով: Ո՞ւր, ե՞րբ, ո՞ր դէր – ոյածքով, ի՞նչ ճշմարտութիւններու վրայ յենելով... այդ ոչ ոք կարող է ցուցնել եւ ոչ ես գիտեմ: Փարիզի վարպետը պարտաւոր չէ անպատճառ իմանալու թէ Հայը երաժշտութիւն ունի՞ կամ չունի, եւ տեսակցութեան ժամանակ կարող է ասել թէ անծանօթ է, կամ՝ Հայը երաժշտութիւն չունի, կամ ունեցածը խառնուրդ է... (բայց աշխարհի վրայ ո՞ր երաժշտութիւնն անխառն ու անապակ է, մեր գիտցածով՝ միայն անասուններունը, որոնք նոյն ձայնն ու նոյն եղեւէջը կ'երգեն, դի փոխառութեան չնորք չունին), բայց մենք՝ Հայերս իրաւունք չունինք մէկուկէս կարծիքով կամ պատմութիւն նով լսածն սորկաբար արձանագրել, գրիչ չարժել եւ դատել մի պատմական ազգ, որ դեր է կատարել անցեալում, կատարում է ներկայում եւ դեռ պիտի կատարէ ապագայում, քանի չունչ կայ բերնում:

Ըստ իս, առնուազն անիրաւութիւն է դիտականօրէն չքննուածն ու չսպացուցուածը հասարակութեան իբր ճշմարտութիւն հրամցնելը: Բժշկապետ Թիրեաքեան դիտեր է, որ «եղածներն ալ (հայ եղանակներէն) ասորա – բիւզանդական, կամ հնդկա – պարսկական ազդեցութիւն կը կրեն»: Զենք գիտեր ո՛չ այն աղբիւրները եւ ոչ ալ պատմական «ասորա – բիւզանդական եւ հնդկա – պարսկական» այն եղանակները, որոնցմէ առաջիններէն քաղելով եւ երկրորդներուն վրայ յենելով, յարգելի բժշկապետը իր կողմէն «բառին գիտական առումովը» այսպիսի դրական եզրակացութեան է հասել Հայու չունեցած երաժշտութեան մասին: Իսկ եթէ ինքնուրոյն ուսումնասիրութեանց արդիւնք է այդ կարծուած ճշմարտութիւնը, այլեւս ինձ դիմելու կարիք չկայ. պէտք է դրել Փարիզ հրատարակուող երաժշտական Համայնագիտարանի խմբագիրներուն, եւ խնդիրն անուշիկ մը կը դոցուի: Ապա թէ ոչ ուռուցիկ բարդութիւններ, առաջաստաւոր ենթադրութիւններ, իրաւամբ մենք եւս կարող ենք չարել. այսպէս՝ արաբա – տաճկական, թաթարա – չինական, մետա – քրդական, աղուաննա – վրացական, լատինա – սլաւական... եւ ինչո՞ւ չկազմենք, քանի պատմութենէն գիտենք, թէ ասոնցմէ ոմանք տիրելով մեզ կամ կողմանակի կերպով ազդել են եւ ոմանք կ'ազդեն դեռ պակասին մեր վրայ: Ազդերու փոխադարձ ազդեցութիւնը անուրանալի եւ անհերքելի փաստ է, որովհետեւ անազդեցիկ մնացած ազգ չկայ. իւրաքանչիւր ազգ ինչ որ չունի, ունեցողէն, պէտք զգացած ժամանակ, փոխ կ'առնէ և կ'ազդացնացնէ:

Բժշկապետ Թիրեաքեանին համաձայն – ծիք, կը գրէ նաեւ Տէր Սերովբէ քահանայ Պուրմայեան, միայն թէ իր կարծիքը ազգաց պատմութեան, քաղաքակրթութեան եւ տիրող ազգերու ազդեցութեան վրայ կը հիմնէ՝ ասելով. 1) «Հայ լեզուն ու գրականութիւնը ասորական եւ յունական լեզուներու կազմական կաղապարին վրայ ձեւափոխուեցաւ՝ իր տառերէն սկսելով»: 2) «Երբ հայկական ուրոյն քաղաքակրթութիւն մը գոյութիւն չունի, բնականաբար գոյութիւն չունի նաեւ հայկական երաժշտութիւն մը»:

Գրած պատմութիւնները ճիշդ են, բայց եզրակացութիւնները սխալ:

Ազգի մը լեզուն ու գրականութիւնը կարող են ձեւափոխուել ու զարգանալ՝ օրինակ առնելով ուրիշ ազգերէն, բայց երբ ան ինքնայատուկ լեզու եւ գրականութիւն ունի, ունի ե՛ւ ինքնուրոյն երաժշտութիւն: Բոլոր արեւմտեան ազգերը զարգացան, սնունդ առնելով հին յունական քաղաքակրթութեան բեկորներէն՝ լատինականի միջոցաւ, բայց եւ այնպէս իւրաքանչիւր արեւմտեան ազգ ունի ուրոյն երաժշտութիւն, որ ո՛չ յոյն է եւ ոչ լատին: Ռուսաց արդի լեզուն ունի մօտ 60 000 օտարազգի բառ, որ ազգայնացուցել է, եւ Ռուսը զարգացել է օտար քաղաքակրթութեամբ: Նոյնիսկ իր տառերը յունականի վրայ են կաղապարուած, սակայն եւ այնպէս ունի ե՛ւ ինքնուրոյն լեզու ե՛ւ ինքնատիպ երաժշտութիւն:

Ճիշդ նոյն ճանապարհն են անցել մեր Ե. դարու սրբազան վերանորոգիչները: Անոնք կրթուեցան Աթէնք եւ Աղեքսանդրիա՝ այդ ժամանակների լուսաւորու – թեանց կեդրոններում, որպէս մենք այժմ՝ Եւրոպայում, ապա հայրենիք վերադառնալով կերտեցին եւ վերակազմեցին, ըստ օրինակի յոյն եւ ասորի լեզուներու, մեր գրաբարը եւ մեզ աւանդեցին Ոսկեդարու մատենագրութիւնը: Եթէ ճշմարտութիւն են այս բոլորը, ապա ուրեմն ճշմարտութիւն է եւ այն, որ մեզի տուին նոյնպէս երաժշտութիւն, որ այնքան հարազատ է ու ազգային եւ այնքան ինքնուրոյն է ու ինքնատիպ, որքան իր լեզուն ու գրականութիւնը, որովհետեւ իւրաքանչիւր ազգի երաժշտութիւնը իր հնչական ելեւէջներէն կը ծնի ու կը ծաւալի: Հայ լեզուն ունի իր յատուկ հնչականութիւնը, ուրեմն եւ համապատասխան երաժշտութիւնը:

... Ի՛նչ հայ ժողովուրդ, ազգ ես ու ինքնուրոյն ա՛յնքան, որքան միւսները, այդ ոչ ոք կարող է հերքել: Ունիս յատուկ լեզու՝ կը խօսիս: Ունիս յատակ ուղեղ՝ կը դատես: Ունիս յատուկ մարդաբանական կազմ, որով կը զատուիս այլ ազգերէն ու անոնց կազմէն: Սակայն սիրտդ, որ զգացմանցդ աղբիւրն է, քուկդ չէ եղել, այլ՝ մի ինչ որ ասորա – բիւզանդական եւ հնդկա – պարսկական է եղել:

Ճանապա՛րհ կայ, ճանապա՛րհ կայ: Բերնէն ականջ չա՛տ կարճ է. բանէն փաստ՝ չա՛տ երկար:

ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏ

ԴԱՐՈՒՍ ԱՄԷՆԷՆ ՆՇԱՆԱՒՈՐ ԴԱՏԸ

ՀՄԲ.— Ինչպէս գրած էիք երկուշաբթի օր փրնեւի մէջ բացուեցաւ դարուս մեծագոյն դատերէն մէկը: Ստորեւ դատավարութեան պատճառ եղող դէպքերուն անփոփ պատմականը. —

Քառներորդ դարու, աւելի ճիշդը յետ պատերազմեան ամէնէն նշանաւոր եւ հետաքրքրական դատն է որ Յունուար 18 – ին բացուեցաւ Փրնեւի ոճրադատ ատեանին առջեւ:

Ամբաստանեալը որ պիտի գրաւէ յանցապարտներու սահմանուած տեղը, դանակով եւ ատրճանակով ծերունի մը ըսպանած ըլլալու զաղրելի ոճիրով ամբաստանուած է:

Ո՞վ է սակայն այդ մարդը, ազգային փառք մը, իր երկրին ամէնէն հռչակաւոր փաստաբանը, առաջնակարգ քաղաքագէտ մը, փաստաբանական կաճառին պետը՝ Ժաքու, երեսփոխան Ժաքու, 52 տարեկան, որ դատական նախարար ըլլալու ճամբուն վրայ էր: Եւ ո՞վ է ամբաստանողը, իր լաւագոյն բարեկամը, իրեն հետ հանրածանօթ «Գեղեցիկ գրականութիւն» ընկերակցութեան անդամ, ընդհանուր դատախազ՝ Շարլ Քորնիւ:

1958ի Մայիս 1ին, գիշերուան ժամը 11ին Տիկին Զիւմպախ տուն կը վերադառնայ հաւաքոյթէ մը, Ժընեւի մէկ թաղամասին մէջ: Ճիչեր կը լսէ, եւ կը բակելու աղմուկ մը, կը վազէ դուռը կը բանայ, սենեակը տակնուվրայ եղած էր եւ ամուսնոյն՝ Շարլ Զիւմպախի մարմինը գետին փռուած՝ արեան ճապաղիքի մը մէջ:

Որոշ տարիքի մարդ մը կեցած է քովը չատ թուխ, բարձրահասակ, որ զինքը երբ կը տեսնէ, կը սկսի ատրճանակը պարպել: Կը փախի, մարդը կը հետապնդէ զինքը միչտ զնդակներ արձակելով: Կոնակէն զարնուած՝ Տիկին Զիւմպախ գետին կը փռուի: Դրացի մը օգնութեան կը հասնի որ հաղիւ ժամանակ կ'ունենայ նչմարելու յարձակողը որ հեծանիւի մը վրայ ցատկելով կ'անհետանայ դիչեր – ուան մութին մէջ:

Շարլ Զիւմպախ 74 տարեկան, մեռած էր իր ստացած վէրքերէն, ատրճանակի զնդակը մայր չնչերակը ծակած էր, եւ լեարդը ճեղքուած չատ սուր դանակի մը հարուածէն:

Միակ հետքը մարդասպանէն մնացած անձրեւանոցի մը կոճակն էր, փբը – գարնան՝ երբ իրարու կը հանդիպին կինը կ'ընդունի ամուսնութիւնը անմիջապէս որ ապատ ըլլայ: Ժաքուա ուրախացած կը խնդրէ իր կնոջմէն որ համաձայնի ամուսնալուծման, եւ կը համաձայնին: Տասնըհինգ օր վերջ Լինտա կը հեռաձայնէ «խնդութիւն է ըրածնիս, ձեռք քաչէ այդ ծրագրէդ»:

Ժաքուա կատաղութենէն կուլայ, կը սպառնայ:

Քանի մը օր վերջ, Մայիս 1ին Անտրէ Զիւմպախի հայրը սպաննուած կը գըտնուի, իսկ մայրը վիրաւորուած:

Այս բոլորը Անտրէ իրենց երիտասարդ տղան կը պատմէ ոստիկանապետին, բայց ան չի կրնար հաւատալ որ հռչակաւոր փաստաբանը կրնայ մարդասպան մը եղած ըլլալ:

Հինգ չաբաթ վերջ 1958 Յունիսին Փէօ Ժաքու կը ձերբակալուի, իրեն դէմ ջախջախիչ փաստեր գտնուած ըլլալով: Որո՞նք են այդ փաստերը:

1.— Ժաքուի տունէն կը գտնեն մարոքեան արիւնոտ դաշոյն մը, արիւնը կը պատկանի «0» խումբին, ինչպէս նաեւ դանակին վրայ մարդկային լեարդի փըչրանքներ: Արդ՝ զոհին արիւնը, եւ լեարդին արեան հետքերը կը պատկանին նոյն «0» խումբին:

2.— Անձրեւանոց մը կապոց մը եղած, պատրաստ ղրկուելու կարմիր Խաչին: Ասոր արեան հետքերով ծածկուած է եւ նոյնպէս «0» խումբին պատկանող: Անձրեւանոցին վրայ եղող մնացեալ կոճակները ճիշդ նոյնն են, զոհին քով գտնուած կոճակին հետ:

3.— Ամբաստանեալին հագուստը, հակառակ որ մաքրութեան տրուած է՝ 12 Մայիսին, ղերձակին անունը ցոյց տուող կտորին վրայ նոյնպէս «0» խումբին պատկանող արեան հետքեր կան:

4.— Ժաքուի հեծանիւին վրայ նոյն – պէս նոյն արեան հետքերը:

5.— Այդ հեծանիւին լոյսի զործիքը աւրուած է: Արդ, Զիւմպախի դրացին որ ոճրագործին հեծանիւով փախիլը տեսած է, նչմարած է որ լուսաւորող լամբը նոյնպէս լաւ չի գործեր:

6.— Տիկին Զիւմպախ ոճիրէն անմիջապէս վերջ յայտարարած է որ յարձակողը չատ թուխ մէկն է, Ժաքուի նման: Այս վերջինը սակայն օգտուելով Սթոքոլմ ըրած իր ճամբորդութենէն մաղերը չաքանակագոյն ներկած է:

7.— Ոճիրին չարժառիթը, նախանձը: Ժաքու Զիւմպախենց տունը զացած է Անտրէն սպաննելու համար, զոր կը նկատէր իր երջանիկ հակառակորդը, բայց անոր սենեակին մէջ չանկարծ հօրը հետ դէմ դիմաց ելլելով եւ ճանչցուած ըլլալու վախէն կը սպաննէ ծերունին:

Պաշտպան կողմին եօթը պատասխանները:

1.— Ինչո՞ւ Ժաքուի մազերը ներկած է: Պարկեչտ մարդու մը հասկնալի խուճապով, երբ կը տեսնէ որ երեւոյթները իր դէմ են, «վախցայ, կը յայտարարէ հարցաքննիչ դատաւորին, միտքս եկաւ Քաֆքաի դատը՝ սարսափելի վէպ մը, ուր կը տեսնէիք անմեղ մը դատական հանդոյցի մը մէջ բռնուած:

2.— Ժաքուի արիւնն ալ կը պատկանի «0» խումբին, 1958 Ապրիլին ձեռքէն վիրաւորուած է եւ քիթը արիւնած սանդուխին վրայ իյնալով: Հագուստներուն, հեծանիւին եւ դաշոյնին վրայ գտնուած արիւնի հետքերը իր արեան հետքերն են:

3.— Իր անձրեւանոցը, սովորական հագուստ մըն է որմէ հազարաւորներով կը չինուի եւ կը ծախուի ամէն տեղ եւ ունին միեւնոյն կոճակները:

4.— Կարելի է նոյնպէս Փրնեւի մէջ գտնել տասնեակներով հեծանիւներ որոնց լոյսը աւրուած ըլլայ:

5.— Մեր տունէն գտնուած այս բոլոր փաստերը չարաթներով մէջտեղը մնացած են ոստիկանութեան կողմէ իր առաջին հարցաքննութենէն վերջ: Եթէ յանցաւոր ըլլար պիտի ամապարէր ատոնք փճացնել: Ժամանակ ունէր ատոր համար:

6.— Նոյնիսկ Ժաքուի տան մէջ զըտնուած է ատրճանակ մը, տեղ տեղ խարտոցուած, անճանաչելի դարձնելու նպատակով եւ 25 հատնոց տուփ մը զնդակ, որուն մէջ 19 հատ միայն մնացած է, (հոս յիչենք որ վեց զնդակ պարպուած է սպանութեան զիչերը): Բայց մասնագէտը հաստատած է որ ոչ այդ ատրճանակով եւ ոչ ալ այդ զնդակներու միջոցով սպաննուած է Զիւմպախ:

Ամբաստանեալը ոչ միայն պահած է այս բոլոր համոզիչ փաստերը այլ կեղծեր ալ շինած է : Ասիկա չափազանցութիւն է եւ կասկածելի :

7.— Վերջապէս, ոչ մէկ պատճառ չունէր այս սպանութիւնը գործելու : Գիտէր, նոյնիսկ Լինտան ըսած էր որ Անտրէն չէր իր սիրահարը, այլ ՄԱԿի մէկ պաշտօնեան : Գիտէր նաեւ թէ երիտասարդը ուրիշ աղջկան մը նշանուած էր : Ինչո՞ւ սպաննէր ուրեմն, մանաւանդ հայրը, որ Ժաքուն չէր ճանչնար անգամ եւ երբեք չէր տեսած :

Գլխաւոր եւ առաջին թիւ 1 վկան է, մասնագէտներու յաջողութիւնը կամ ձախողումը երդուեալ դատաւորներու մօտ, որոնցմէ կախում ունի ամբաստանեալին ճակատագիրը : Ատոնցմէ Փիէռ Հայէք, որուն ուշադրութեան յանձներ էր լրագրող մը, վերջին Մայիսին Անըսի մէջ դատի մը ընթացքին թէ դէմը պիտի ունենայ մէթրը Ֆլորիոյի նման հակառակորդ մը, այդ նշանաւոր մասնագէտը, ինքնավստահ պատասխաներ էր «ձեր Ֆլորիոյին կը սպասեմ, ակռաները ջարդուփշուր պիտի ըլլան», Ժաքուի պաշտպանութեան ծանրութիւնը Ռընէ Ֆլորիոյի ուսերուն ծանրացած է, հռչակաւոր Ֆրանսացի փաստաբանը 56 տարեկան է : Իր յաջողութեան մեծ գաղտնիքը տրամաբանութիւնն է : Իր իւրաքանչիւր պաշտպանողականը անխիղճ մեքենականութիւն մըն է, անտեսանելի հանգոյցներու յաջորդակաութիւն մը՝ աստիճաբար սեղմուած, որուն մէջ ինկող հակառակորդը չի կրնար ազատիլ :

Կը սպասուի դատավարութեան ընթացքին անհամբերութեամբ : Կը կարծուի որ երեք շաբաթ կը տեւէ առնուազն : Սկսած է 18 Յունուարին Ժընեւի մէջ :

ՀԱՅԵՐԸ ԻՐԱՆԻ ՄԷՋ

Համաձայն պարսիկ ուսուցչապետ Սայիտ Նաֆիսի, Սալմաստի բնակչութեան մեծ մասը բաղկացած է Հայերէ : Թաւրիզ, Սպահան, Թեհրան եւ ուրիշ քաղաքներ լայն բացած են իրենց դուռները Հայերուն առջեւ : Սպահան գացող ո եւ է Պարսիկ գործ կ՝ունենայ հայ առեւտրականներու հետ : Պարսկաստանի մէջ առաջին ճարտարարուեստ մտցնողը եղած է Հայ մը՝ Գարամիր խան անունով : Հայերը Պարսկաստանի դեսպաններն եղած են օտար երկիրներու մէջ : Նազար խան մը եղած է Փարիզի դեսպանը, Մելքոն խան՝ Լոնտոնի, Յովհաննէս խան Մասեհեան Լոնտոն եւ Թոքիօ, որ հայերէնի եւ պարսկերէնի թարգմանած է Շէյքսփիրի գործերը : Առաջին հայերէն-պարսկերէն բառարանին հեղինակը եղած է հայ մը՝ Գէորգ Տէր Յովհաննէսեան : Պարսկերէնի թարգմանուած են Բաֆիի եւ Թումանեանի գործերը :

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ԽՆԴՐԱՆՕՔ

ԶԵԿՈՅՑ ԳԱԼՈՒՍՏ ԿԻԻԼՊԷՆԿԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԵԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

7.— Հայոց Պատրիարքարան, Ստամպուլ, Թուրքիա.—

Հիմնարկութիւնս կատարեց տարեկան 15·000 տոլարի յատկացում մը, երկու տարուան համար, ընդամէնը 30·000 տոլար, 1959–60 եւ 1960–61 տարեշրջաններուն, Թուրքիոյ Հայոց Պատրիարքարանին որ զայն պիտի սահմանէ Սուրբ Խաչ Ընծայարանի այն աշակերտներուն որոնք ուսուցչական ասպարէզին կը նուիրուին :

8.— Միջին Արեւելքի հայկական մանկապարտէզներու կրթական օժանդակութեան ծրագիր.—

Վարչական Խորհուրդը որոշեց.

Ա) 20 հայ մանկապարտիզպանուհիներ ուղարկել Անգլիա, Յուլիս–Սեպտեմբեր 1960ին, ուր անոնք պիտի հետեւին ամառնային դասընթացքի մը պիտի կատարեն ուսումնասիրական այցելութիւն մը : Սոյն ուսուցչուհիները պիտի ընտրուին Լիբանանէն, Իրաքէն, Յորդանանէն եւ Կիպրոսէն :

Բ) Երեք հայ ուսուցչուհիներու համար 1960ի ամառուան ընթացքին կազմակերպել Անգլիոյ մէջ ուսումնասիրական այցելութիւն մը եւ կարճ դասընթացքներու շրջան մը :

Գ) Երկու շրջանաւարտուհիի համար Անգլիոյ մէջ երեք տարուան ուսում, ի պատրաստութիւն մանկապարտիզպանուհիի ասպարէզին :

Պրիթիշ Քաունսիլը վերոյիշեալ ծրագիրներուն իրագործման պիտի օժանդակէ իր թեքնիք գործակցութեամբ եւ իբր խորհրդատու :

Գաւուստ Կիւլպէնկեան Հիմնարկութիւնը այս ծրագիրներուն համար յատկացուած է 17·000 սթերլին (47·600 տոլար) :

9.— Օժանդակութիւն հայ մտաւորականներու եւ հրատարակութիւն հայագիտական գործերու.—

Ինչպէս կը յիշուի, սոյն նպատակներուն համար 1957 տարեշրջանին եղած էր 10·000 սթերլինի յատկացում մը որ վերանորոգուցեաւ 1958ին : Այս գործունէութեան ընթացք տալու եւ հրատարարակութեանց ծրագիրը գլուխ հանելու համար նոր 10·000 սթերլինի — 28·000 տոլար— գումար մը եւս յատկացուեցաւ :

10.— Դպրոցասէր Տկինանց Վարժարան, Փարիզ.—

800 տոլարի յատկացում մը եղաւ սոյն վարժարանին հին կարասիները նորերով փոխարինելու համար, — գրասեղաններ, աթոռներ, մահճակալներ :

ՎԵՐԱԲՆԱԿՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԲԱՐԵՍԻՐԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐՆԵՐ.—

11.— Երուսաղէմի Հայոց Պատրիարքութիւն. — Տարագիր Հայերու բնակարանի ծրագիր.—

49·000 տոլարի յատկացում մը եղած է Երուսաղէմի մէջ 24 բնակարաննոց տան մը շինութեան համար որ պիտի սահմանուի մօտաւորապէս 150 տարագիր Հայերու որոնք ներկայիս պատսպարուած են վանքին շրջափակին մէջ : Պատրիարքարանը պիտի տրամադրէ հողը եւ 14·000 տոլար շինութեան ծախքերուն որոնք կը հաշուուին շուրջ 84·000 տոլար : Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութեան Տարագիրներու Բարձր Քոմիսէրութիւնը պիտի գործակցի այս ծրագրին մասնակցութեամբ մը որուն քանակը կախում պիտի ունենայ այս բնակարաններուն մէջ պատսպարուած անհայրենիք տարագիրներու թիւէն եւ որուն առաւելագոյն չափը պիտի ըլլայ 21·000 տոլար : Այս ծրագրին գործադրութիւնը արագացնելու համար, Հիմնարկութիւնս որոշեց փոխարինաբար ստանձնել վճարումը այս 21·000 տոլարին որ կը ներկայացնէ ՄԱԿի Բարձր Քոմիսէրութեան մասնակցութիւնը եւ որ պիտի վճարուի շինութեան աւարտումէն ետք միայն :

12.— Երուսաղէմի Հայոց Պատրիարքութիւն.— Նկատի ունենալով Երուսաղէմի Հայոց Պատրիարքութեան նիւթական անհաստատ հանգամանքը, 12·000 սթերլինի (33·600 տոլար) նոր յատկացում մը եղաւ անոր, 1960–61 ելմտական տարեշրջանին համար, Ս. Յակոբայ Միաբանութեան գաղթականներու, ոչ-կրօնական վարժարաններու եւ տպագրական գործերու օժանդակութեան նպատակով :

13.— Ս. Փրկիչ Հիւանդանոց Եէտիֆուլէի, Ստամպուլ.— Սոյն Հիանդանոցին կատարուեցաւ 5·500 տոլարի յատկացում մը, 3 միքրոսքոփի եւ մանրէազննական ամբողջական կազմածի մը գընման համար :

ԷՋՄԻԱԾԻՆ

26 Մայիս 1959ի մեր զեկոյցէն ի վեր յաւելուածական 50·000 տոլարի գումար մը փոխանցուեցաւ Ս. Էջմիածին, 1959 Յունիսին, եւ այսպէսով կատարուած փոխանցումներուն գումարը հասաւ 180 հազար տոլարի : 1959 Հոկտեմբերի սկիզբը Պ. Էտ. Իւթիւճեանի պաշտօն տրուեցաւ կրկին երթալու Ս. Էջմիածին, քննելու համար կատարուած նորոգութիւնները եւ անոնց մասին Վարչութեանս ուղղուած տեղեկագիր մը պատրաստելու համար :

Ի նպաստ Ս. Էջմիածնի կատարուած յատկացումները, որոնք մեր Հիմնադրամին կտակին մաս կը կազմեն, հայկական գործերու պիւտճէին վրայ յաւելուածական յատկացումներ են :

×

Մեր զեկոյցը վերջացնելէ առաջ կը փափաքինք հրապարակաւ երախտագիտական մեր տուրքը հատուցանել Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութեան Տարագիրներու Բարձր Քոմիսէրութեան Գրասենեակին : Աւելորդ է շեշտել կարեւորութիւնը անոր օժանդակութեան, նիւթական եւ գործնական մարզերուն մէջ, ոչ միայն ներկայ Զեկոյցով ցուցակագրուած ծրագիրներուն, այլեւ նախորդներուն մէջ յիշուածներուն վերաբերմամբ : ՄԱԿի Տարագիրներու Բարձր Քոմիսէրութեան եւ ոչ-կառավարական Օժանդակութեան Գործակալութեանց նիւթական ամբողջական մասնակցութիւնը, Հիմնարկութեանս հետ միասնաբար կազմուած ծրագիրներու գործադրութեան համար, կը հասնի 386·700 տոլարի :

Անոնց օժանդակութիւնը Հիմնարկութիւնս ի վիճակի դարձուց կատարելու աւելի շեշտուած եւ ընդարձակուած ճիգ մը ի նպաստ Հայկական Համայնքներուն :

×

ԸՆԴՀ. ՎԵՐԱՔԱՂ 1959Ի ՄԷՋ ԿԱՏԱՐՈՒԱԾ ՅԱՏԿԱՑՈՒՄՆԵՐՈՒ

1959 Մայիսէն մինչեւ 31 Դեկտ. կատարուած յատկացումները.

Ա) Յաւելուած կրթաթոշակներու վրայ (1959–60) 28·000,00 տոլար : Բ) Նոր պիւտճէ մանկավարժական կրթաթոշակներու 28·000,00 տոլար : Գ) Արհեստագիտական ուսման համար (Յունաստան) 17·705,00 տոլար : Դ) Արհեստանոցի մը կառուցման համար (Յունաստան) 15 հազար տոլար : Ե) Թոշակի վճարում չըքաւոր աշակերտներու համար 120 հազար տոլար : Զ) Լիբանանի եւ Սուրիոյ վարժարաններու նորոգութեան 60 հազար 250 տոլար : Է) Երուսաղէմի մէջ տարագիր Հայերու բնակարաններու կառուցման համար 70·000,00 : Ը) Ստամպուլ, Ս. Խաչ վարժարանի 30·000,00 : Թ) Հայ մտաւորականներու եւ հայագիտական հրատարակութեանց 28·000,00 տոլար : Ժ) Հայ մանկապարտիզպանուհիներու կատարելագործման ծրագիր 47 հազար 600 տոլար : Ի) Հայոց Պատրիարքութիւն Երուսաղէմ 33·600,00 տոլար : Լ) Դպրոցասէր վարժարան, Փարիզ 800 տոլար : Խ) Ս. Փրկիվ Հիւանդանոց, Ստամպուլ 5·500,00 տոլար : Գումար՝ 484·455,00 տոլար : 1959ի յատկացումները մինչեւ Մայիս 1959 159·000,00 տոլար : Ընդհ. գումար 1959 տարւոյ մէջ եղած յատկացումներու 643·455,00 տոլար : Ընդհ. գումար մինչեւ 1958ի վերջը եղած յատկացումներու 1·404·240,00 տոլար : Ընդհ. գումար մինչեւ 31 Դեկտ. 1959 եղած յատկացումներու 2·047·695,00 տոլար :

ԳԱԼՈՒՍՏ ԿԻԻԼՊԷՆԿԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԻՒՆ

15 Յունուար 1960, Լիզպոն

×

Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԿԻԻԼՊԷՆԿԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԵԱՆ ՕԺԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՆՈՐ ՏԱՐՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ

Նոր Տարուան առթիւ Հ. Բ. Ը. Միութեան Կեդրոնական վարչութեան կողմէ Եւրոպայի Կեդր. Յանձնաժողովին տրամադրութեան տակ դրուած է, 1·550 տոլարի գումար մը, բաժնուելու համար Ֆրանսահայ կարօտ մտաւորականներու եւ ուրիշ կարօտեալներու, համաձայն ցուցակի մը : Այս գումարը 800·000 Ֆրանք կամ 8000 Ն. Ֆ., բաժնուած է արդէն ենթականերուն :

Միւս կողմէ, Գալուստ Կիւլպէնկեան հիմնարկութիւնը Հ. Բ. Ը. Միութեան Եւրոպայի Կեդր. Յանձնաժողովին տրամադրութեան տակ դրած է 1·500·000 Ֆրանք (15·000 Ն. Ֆ.) որուն մէկ մասը բաժնուած է կարօտեալ անհատներու եւ մէկ մասը հետեւեալ հաստատութեանց բաժնուած է նոր տարուան առթիւ. —

Հայ Կապոյտ Խաչի 100·000 Ֆրանք : Փարիզահայ Տիկնանց Միութեան 100·000 Ֆրանք, 15, Բիւ Ժան Կուժօն, իր նախագահուհիին միջոցաւ, այս գումարին յիսուն հազար Ֆրանքը իրենց բուժարանի հիւանդներուն եւ յիսուն հազար Ֆր.ը որբերուն համար :

Աղքատախնամ Ընկերութիւն 166·000 Ֆրանք, Ալֆորվիլի Հայոց եկեղեցիին յիսուն հազար Ֆրանք, Առնուվիլի Հայոց եկեղեցիին յիսուն հազար Ֆրանք, Հ. Բ. Ը. Միութեան հովանաւորութիւնը վայելող կարօտ ուսանողներու հարիւր հազար Ֆրանք, Փարիզի Հայոց եկեղեցիին քսան հազար Ֆրանք, Հ. Բ. Ը. Միութեան հարիւր հազար Ֆրանք :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (109)

ԱՄԻՐԱՅԻՆ ԱՂՋԻԿԸ

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՄԵՐԺՈՒԱԾ ՍԷՐ

Բ.

Բայց պահ մը արցունքի կաթիլներ դողացին, կոպերուն տակ, արագ սթափումէ մը իսկոյն կուլ տրուելու համար :

— Երթա՞նք. մայրիկ, ուրիշ ընելիք մը չունինք հոս, ըսաւ ան շեշտով մը ուր իր յուզմունքը չյայտնելու ճիգ մը կար :

— Երթանք, ախջիկս, ըսաւ լուացարարուհին :

— Քա կեցէք, Համբիկիս ալ ըսեմ քի կ՝երթաք կոր, աճապարեց Հոռոփ հանըմ՝ շարժում մը ընելով իր սենեակը մտնելու համար :

Բայց ճիշդ այդ վայրկեանին, սենեակին դրանը մէջ երեւցաւ երիտասարդը, այլայլած, տժգոյն, խոռոչացած, փայլուն աչուըներով, հազիւ թէ հագուած :

— Համբիկ, Կիւլիւկ հանըմը տունէն կ՝ելլայ կոր, ըսաւ Հոռոփ զաւկին դառնալով :

— Տղան, սեւեռաբիբ, չպատասխանեց, դէմքին վրայ ահաւոր ապշութեամբ մը :

— Մնաք բարով, քուրուկս, փութաց ըսել Կիւլիւկ հանըմ ձկնորսին կնոջը մօտենալով, որուն հետ պագտուեցաւ :

— Մնաք բարով, ըսաւ անոր ետեւէն Սոֆի, Հոռոփ հանըմին ձեռքը պագնելով :

— Մնաս բարով, զաւակս, աւելցուց լուացարարուհին Համբիկին մօտենալով, որ դեռ շարժում մը չէր ըրած :

— Մնաս բարով, Համբիկ, կրկնեց Սոֆի՝ տղուն երկնցնելով իր ձեռքը, զոր բռնելու բարոյութիւնը չունեցաւ Համբիկ :

Եւ Սոֆի : առանց նշմարել ձեւացնելու երիտասարդին այլայլումը, սեւ այծեմազէ շալը տեղաւորեց գլխուն շուրջը, վարսի գիսակները յարդարելով անոր տակ, եւ մօրը հետ երկնցաւ դէպի պարտէզին դուռը, ուսկից երկուքն ալ շուտով անյայտ եղան :

— Ո՞ւր կ՝երթան կոր, մայրիկ, հարցուց Համբիկ, երբոր պարտէզին դուռը գոցուեցաւ :

— Ելան տունէն, օրդի, ի՞նչ պիչիմ պան ըլլալը չհասկցայ... թոհաֆ պան, թոհաֆ ...

— Ելան, կը մրմռար Համբիկ, պարապ սենեակին բաց պատուհանները դիտելով, դէմքին վրայ անբացատրելի յուսահատութեամբ մը :

Յետոյ մօտեցաւ դրանը ու ներս նայեցաւ. գետնին վրայ ցանցնուած էին անպէտ, կոտրտած առարկաներ. պատըռտած խշտիկի մը փորէն յարդեր դուրս կը պոռթկային, անկիւն մը, հին շրջած կըրակարանի մը մոխիրը գետինը կը ծածկէր՝ մարած ածուխներով խառն :

Անկողնարանին դուռը՝ ծխնիներէն ելած՝ ցոյց կուտար քուրջերու կոյտեր, զորս մեկնողները լքած էին՝ իբրեւ ցաւագին մնացորդները իրենց երկարամեայ չքաւորութեան : Պատերը տեղ տեղ կը փլչէին խոշոր ու պզտիկ գամերէ ծակծկուած : Այդ ամայութեան վրայ տառապած կեանքի հով մը կար :

— Ելան, կը մրմռար Համբիկ, իր տարտամ, նայուածքը պտտցնելով սիրուած էակին մնացած այդ առարկաներուն վրայ, չուզելով հաւատալ անկարելի իրականութեան, որ իր էութիւնը կը սառեցնէր հիմա, մոլորանք կուտար մտքին :

— Ի՞նչ կը նայիս, Համբիկ, ըսաւ անդիէն մայրը, էլան նէ էլան, ինչերնո՞ւս պէտք. տահա աղէկ, ատ օտան ալ մենք կը նստինք ...

Յանկարծ, տղան, յուսահատական սփոփանքի մը փարեցաւ :

— Ես կը նստիմ աս սենեակը, մայրիկ, անկողինս հոս դնենք ... չըլլա՞ր ..

— Բէք աղուոր կ՝ըլլայ, զաւակս :

ԵՐՈՒԱՆԴ ՍՐՄԱՔԷՇԽԱՆԼԵԱՆ

(Շար.)

ըրիչները ըրին ինճմէ առաջ եւ որոնց օգ–նեցի, կ'անդիտանամ արգելքները »:

Պիտոյի դէմ եղած արգելքը բողոքի չարժումներ յառաջ բերած է Ալժերիոյ մէջ: «Ազգային չարժումներու համա–ձայնութեան կոմիտէն» Խիստ բողոքագիր մը հրատարակած է չեչտելով թէ՝ մինչ Ֆելլականները կ'ընդունուին մասնակից–լու համար վաղուան Ալժերիոյ քաղաքա–կանութեան, «Ազգայիններ» իրենց տար–բական ազատութիւններէն զրկուած են: Զեկոյցը կ'աւելցնէ.— «Նման որոշում –ներ յստակօրէն ցոյց կուտան թէ դէպի քաղաք. Տիէն–Պիէն–Ֆու մը կ'երթանք: Եւ կոմիտէն կը հրաւիրէ ժողովուրդը որ արթուն մնայ եւ կը վերանորոգէ իր բա–ցարձակ վստահութիւնը բանակին:

Միւս կողմէ Ալժերիոյ եւ Սահարայի Քրիստոնեայ եւ Մահմետական Միու–թիւնը յայտարարեց. — Փինէի պաշտօ–նազրկումէն, Զօր. Մասիւի կարգի հրա–ւիրուելէն ետք, Պետութեան Ղեկավարին այս մենատիրական որոշումը ցոյց կու–տայ կացութեան չափազանց ծանրակչիռ հանգամանքը եւ վարչաձեւին ինքզինքը կորնչուցած ըլլալը »:

Ալժերիոյ կուսիներուն սկսելէն ի վեր, առաջին անգամ ըլլալով դրաքննութիւն հաստատուեցաւ եւ Օրանի թերթերը դրաքննութենէ կ'անցնին:

Նախկին Ռազմիկներու համաձայնու–թեան կոմիտէն զեկոյց մը հրատարակե–լով կ'ըսէ «ժողովուրդը պէտք է գիտնայ թէ գինքը ուր կ'առաջնորդեն »:

Հինգշաբթի իրիկուն կ'ըսուէր նաեւ թէ Մասիւ պաշտօնանկ եղած է բայց Տը–կուվրէի կը հերքէր:

Ֆրանսական մամուլը չի ծածկեր իր մտահոգութիւնը ի տես այս կացութեան: Մինչ աղդայնական եւ ալ թերթերը չեն գիտեր ի՞նչ մտածել կացութեան դար–պացման մասին, ձախ թերթերը, մաս–ւանդ Իւմանիթէն իր ուրախութիւնը կը յայտնէ Պիտոյի դէմ ձեռք առնուած մի–ջոցին առթիւ եւ չատ բան կը սպասէ ու–կոլի «ազատական» քաղաքականութենէն: Ջօրավարին հետեւողներն ալ այսօր վե–րապահ են որովհետեւ յստակ չէ իրենց համար ու կոլի ծրագիրը:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սահակ Գաբրիէլեան եւ զաւակները Տէր եւ Տիկին Տէրոյեան, կը ծանուցանեն իրենց կնոջ, մօր եւ խնա–միին՝

ԱՆՆԱ ԳԱԲՐԻԷԼԵԱՆԻ
(Ծնեալ Նալպանտեան)

մահը, որ տեղի ունեցաւ 21 Յունուար, իր բնակարանը, 38 Պուլվ. Շարլը:

Յուղարկաւորութիւնը այսօր, Շա–բաթ, Յունուար 23: Թափօրը կը մեկնի տունէն ժամը 16ին, յուղարկաւորու–թիւնը ժամը 17ին Փրատոյի Մայր Եկեղեցիին մէջ, ուրկէ մարմինը կ'ամ–փոփուի Ս. Փիէրի գերեզմանատունը:

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ֆ. Կ. Խաչի Փորթ ա'Իթալիի մասնա–ճիւղը իր ցաւակցութիւնը կը յայտնէ ըն–կերուհի Սուլթան Գրիգորեանի, իր սի–րեցեալ զաւկին Արտաշէս Գրիգորեանի արկածալի մահուան առթիւ:

ԱՆԳԼԵՐԷՆԻ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԴԱՍԵՐ

Հայ երիտասարդ մը կը ստանձնէ անդ–լերէնի մասնաւոր դասեր:

Դիմել ՍՈՂՈՄՈՆ ԱԲԵԼԵԱՆի,

13, Rue de la Tour d'Auvergne, Paris 9.

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Տէրտէրեան Թորոս Յակոբի կը փնտռէ Շահինեան Մուկուչ Նիկոլի, ծնած 1915 կամ 1919 թուին Հայաստան՝ Նոր Պայա–զիտ մէջ: Շահինեան Մուկուչի քոյրը Արմենուհի Նիկոլի Շահինեանը՝ ներկա–յիս Տէրտէրեան Թորոսի եղբօր կինն է:

Մուկուչ անյայտացած է 1942 թուին: Կը կարծուի ըլլալ Ֆրանսա կամ Ամերի–կա: Լուր ունեցողներէն կը խնդրուի ի–մացնել հետեւեալ հասցէին, Թորոս Տէրտէրեան,

5, Rue des Déportés, Colombes (Seine)

Կը խնդրուի ամերիկահայ թերթերէն արտատպել:

Imprimerie Spéciale du Journal « Haratch »

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ ՊՈՐՏՈՅԻ ՄԷՋ

Ֆ. Կ. Խաչի Պորտոյի մասնաճիւղը Մանուկներու Օրը կը տօնէ, այս կիրա–կի, կէսօրէ ետք ժամը ճիշդ 3·30ին, Սալ Քաթոլիք, Րիւ տը Նիւի, Պորտօ, Պասթիտ:

ՃՈԽ ՅԱՋՏԱԳԻՐ.— Դպրոց մի փո–խեր (տրամախօսութիւն), Պայուսակը (տրամախօսութիւն), Աչք կապուկ (տը–րամախօսութիւն): Խմբերգ, արտասա–նութիւն եւայլն:

Մուտքը ազատ է:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այս կիրակի, Փարիզի Ս. Յովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ հոգեհանգստա–կան պաշտօն պիտի կատարուի եկեղեցա–շէն եւ մեծ բարերար ողբացեալ

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐ ՄԱՆԹԱՇԵԱՆԻ
ԵՒ ՄԱՆԹԱՇԵԱՆ

դերդաստանի համայն ննջեցեալներուն հոգւոց հանգստեան:

ՇԱՒԻԼ

Եկեղեցիին յառաջիկայ պատարագին Թուականը պիտի յայտարարուի յաջոր–դով:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Եկեղեցաշէն Տիկնանց Միութիւնը չը–նորհակալութեամբ ստացաւ հետեւեալ նուիրատուութիւնները ի նպաստ Լիոնի եկեղեցւոյ շինութեան.— Արտաւազդ վրդ. Թրթռեանէ 10 Ն. Ֆ., Փարիզէն Մկվրանէն Տիկին Գէորգեանէ 10 Ն. Ֆ., Տիկին Հայկանոյշ Բարսեղեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի.— Փարի–զէն Տէր եւ Տիկին Պետրոսեան հարիւր Ն. Ֆ., Պ. Վարդգէս Զալըգեանէ 20 Ն. Ֆ., Տիկին Ադնիւ Եաղլըեանէ 20 Ն.Ֆ.:

ԵԼԵԿՏՐԱԳԷՏ ԼԱՒ ԱՐՀԵՍՏԱՒՈՐ ՄԸ

Պատրաստ է ստանձնելու, նպաստաւոր պայմաններով ելեկտրական գետեղման աշխատանքներ չէնքերու մէջ:

Դիմել՝ Տ. ՅԻԼԱՖԵԱՆի,

6, RUE DE SAUMUR
ARNOUVILLE-LES-GONESSE - S.&O.

ՏՕՆԱԿԱՆ ՕՐ ԿԱՄ ՈՉ
ԵՐԷԿ, ԱՅՍՕՐ ԵՒ ՄԻՇՏ

ՊԱՀԱՍՈՒՐԵԱՆ վաճառատան մէջ պիտի գտնէք Արեւելեան եւ Եւրո–պական ամէնէն ընտիր ապրանքնե–րը՝ յարմար գիներով:

ՊԱՀԱՍՈՒՐԵԱՆ
ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

246, Rue Vendôme
20, Rue Villeroy
65, Rue Robert

Lyon

Արմաւ, «պամիա», եալանճի տոլ–մա», յունական «թուրչի», «պի–պէռ», տերեւ, թահին հելվա, «վա–նիլլ», չոքոլա, «նուազէթ», «լո–ղում», «սագըզ», պիստակ, Շիրակ օղի (41 – 45o), Իզմիրի չամիչ, «սուճուք», կեսարական «պաստըր–մա», առաջնակարգ սուրճ, (խարա–վան եւ մոգա), համեմներ «մահ–լէպ», «սալէպ», ձիթապտուղ, ձէթ, «քաչքավալ» պուլկարական, ճեր–մակ պանիր ոչխարի կաթով: Ամէն կարգի պահածոներ, «քուսքուս», հարիսա, սումագ, թարամա, լա–ֆերտա, բաֆլաւա, խատայիֆ, տե–ֆերտա, բաֆլաւա, խատայիֆ, տե–րեւ եւայլն:

Անգամ մը գիմեցէք՝
ԳՈՀ ՊԻՏԻ ՄՆԱՔ

Մի մոռնաք թէ՝

ՊԱՀԱՍՈՒՐԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ

Ունի նաեւ մասնաճառատուն մը, որուն առաջնակարգ մխեները ղոհա–ցում կուտան ամէնէն նրբաճաշակ–ներուն: Ոչխարի, հորթի եւ եզան միս (քաշուած միս, եւայլն):

ՄԻԿ ԱՆԴԱՄ ԳՆՈՐԴ
ՄՆԱՑՈՒՆ ՅԱՃԱԽՈՐԴ

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ
ՎԻԼՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ կապոյտ Խաչի Վիլնի մասնաճիւղին, կը տօնուի կիրակի (Յունուար 24), կէսօրէ յետոյ ժամը 15–ին Սէրքըլը Կաթոլիքի սրահին մէջ:

Երգ, արտասանութիւն, եւրոպական եւ հայկական պարեր, երեք դպրոցներու աշակերտութեան կողմէ:

Նուէրներ փոքրիկներուն:

Մուտքը ազատ է:

Հ. Յ. Դ.
ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ՍԱՐՍԷԼ.— Հ. Յ. Դ. «Վարդան» են–թակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ չրջանի ընկերները, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2·30ին, Սարսէլի ծանօթ հա–լաքատեղին: Պարտաւորիչ ներկայու–թիւն:

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ
ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Հովանաւորութեամբ Ս. Պօղոս – Պետրոս եկեղեցւոյ հոգաբարձութեան, ի նպաստ հայեցի դաստիարակութեան, կրթ. յանձնախումբի կազմակերպած անձնախընթաց զուտ հայկական պարահանդէսը տեղի պիտի ունենայ Շաբաթ, Յունուար 23ին, ժամը 21էն մինչեւ լոյս:

ՔԱՂԱՔԱՊԵՏԱԿԱՆ ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ, ՌԻԻ ՎՈԼԹԵՐ:

Բոլոր հայրենակիցներուն ղոհացում տալու նպատակով՝

ՏԷՏԷՃԵԱՆ ԵՒ ՏԻՆԱՄԻՔ ՃԱՋ

Երկու նուագախումբով տեղի պիտի ունենան հայկ. եւ եւրոպական պարեր:

ՍՕՍԻ Փօլքլօրիկ խումբը՝ ղեկավարութեամբ ՏԻԿ. Յ. ՔԻՒՐՃԵՐԵԱՆի

Պիտի ճոխացնէ այս բացառիկ երեկոյթը, իր հայկական հաճելի, ինքնուրոյն պարերով եւ երգերով:

Սիրով կը հրաւիրուի հայ ժողովուրդը անխտիր:

ՃՈԽ ԵՒ ԴԻՒՐԱՄԱՏՋԵԼԻ ՊԻՒՖԷ

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ (ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆ)
ՏԱՐԵԿԱՆ ՅԵՐԵԿՈՅԹ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ԿԻՐԱԿԻ, 24 ՅՈՒՆՈՒԱՐ, ԺԱՄԸ 15 – 24

LES AMBASSADEURS

3, Avenue Gabriel, Champs-Elysées

Կը մասնակցին երկու հռչակաւոր նուագախումբեր

PIERRE DIEUZEY & SES CAPETIENS
JAZZ NEW ORLÉANS
PEPITO GOMEZ - TYPIQUE TANGOS

Գեղարուեստական բաժին — Մուտք 5 Ն. Ֆ.

Կանխաւ ապահովել տոմսերը եւ սեղանները հեռաձայնելով Հայ կարմիր Խաչի կեդրոնատեղին, Էլիզէ 67 – 03:

Կը խնդրուի նկատի ունենալ թէ վար ձուած սեղանները գրաւուած պէտք է ըլ–լան ամէնէն ուշը ժամը 19·30ին: Հակառակ պարագային պարահանդէսին կազմա–կերպիչ յանձնախումբը որեւէ պատասխանատուութիւն չի ստանձներ:

1960Ի "ԳՈՅԱՄԱՐՏ" ՕՐԱՑՈՅՑ-ԱԼՊՈՄԸ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋԱՆԻՆ

Հ. Յ. Դ. ՀՕՄԵԱԿԻ ԱՌԹԻԻ — *Ընտիր թուղթով* — 13 Ֆր

Շքեղ նկարներ, գրական եւ պատմական նիւթերով, ճոխ բովանդակութիւն:

ԳԵՂԱՋԱՐԴ ԵՒ ԳՈՒՆԱՒՈՐ ԿՈՂՔ

Բացառիկ խնամքով եւ ճաշակով պատրաստուած այս ՕՐԱՑՈՅՑ – ԱԼՊՈՄԸ պիտի կազմէ ամէն հայկ. տան զարդը:

Գին 500 ֆրանգ

Փարիզի համար դիմել՝ LIBRAIRIE H. SAMUELIAN 51, Rue Mr.-le-Prince, Paris 6e

Կը ծախուի նաեւ Յառաջի մօտ:

Հիմնադիր–Տնօրէն ԳՐԻԳՈՐ ԹԵՒԱՆԵԱՆ

ՃԱՇԱՐԱՆ ԵԱՐ

Ֆրանսական – հայկական եւ կովկաս–եան ընտիր կերակուրներ

4, RUE ROBERT-ETIENNE
(Rue Marbeuf) PARIS - 8e
TÉL. : BAL. 31 21
ՇԱՆ ԶԷԼԻԶԷԻ ՍՐՏԻՆ ՎՐԱՑ
Métro : F. D. Roosevelt

Հաճելի մթնոլորտ

Առաջնակարգ կովկասեան խորոված–ներ, «շաշլիք», «քարսքի»

Bar Américain

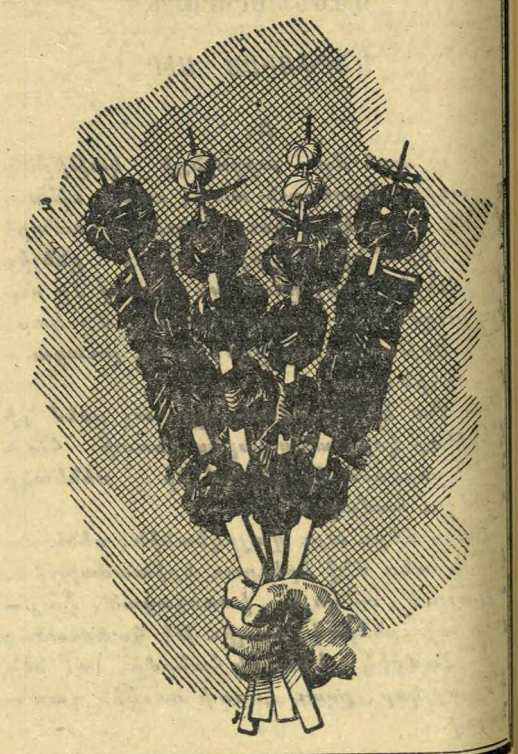

ՅԱՐԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց. 22 Ն. Ֆր.

Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ 24 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

DIMANCHE 24 JANVIER 1960

36ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8705 — 36EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4506

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԵՐՐՈՐԴ ՏԱՐԵԼԻՑԸ

Երեք տարի անցաւ այն սեւ ու դժխեմ գիշերէն ի վեր, երբ մահուան հրեշտակը — անկոչ հիւր — անակնկալ այց մը տուաւ Շաւարշ Միսաքեանին՝ զայն առյաւէտ բաժնելով իր սիրելիներէն:

Անմխիթար սուգի ենթարկուեցան իր հարազատները, որոնց սիրազեղ գուրգուրանքը մոռցնել տուած էր իրեն այնքան տարիներ կեանքի դառնութիւնները:

Խոր սուգի մատնուեցաւ նաեւ իր մեծ ընտանիքը, Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը, որուն հաւատաւոր եւ հաւատարիմ զինուորեալն էր եղած իր պատանեկութեան տարիներէն սկսեալ մինեւ յանկարծական մահը — 26 Յունուար 1957:

Ոգեկոչո՛ւմ իր մահուան տարելիցին առթի՞ւ միայն:

Ո՛չ:

Անթառամ է իր յիշատակը:

Շաւարշի ոգեկոչումը կը կատարուի երեք տարիէ ի վեր ամէն օր, ամէն անգամ որ լոյս աշխարհ կուգայ Յառաջի նոր մէկ թիւը:

Իր անունը չէ միայն, որ իբրեւ հիմնադիր կ՚ոգեկոչուի թերթին ճակատը, այլ իր հոգին կը սաւառնի միշտ անոր վրայ:

Իր գործը շարունակողները հաւատարմօրէն կը քալեն անոր հարթած ճամբէն, անշեղ կը հետեւին անոր գծած ուղղութեան, նոյն հաստատակամութեամբ եւ նոյն անխախտ հաւատքով: Անշահախնդրօրէն: Գաղափարական մաքրութեամբ: Գերագոյն սկզբունք ունենալով ծառայել ազգին: Պաշտպանել հայ ժողովուրդին արդար դատը: Առաջնորդ հանդիսանալ տարագիր բազմութեանց: Նուիրուիլ ազգապահպանման, համրանքի աճումին: Նոր սերունդի փրկութեան: Հայ լեզուի տարածման: Հայ մշակոյթի ու գրականութեան զարգացման: Հայկական սրբութեանց եւ աւանդութեանց պաշտպանութեան:

Այն պարագան, որ հազարաւոր հայրենակիցներ — Ֆրանսայի եւ Սփիւռքի զանազան երկիրներուն մէջ — հաւատարմօրէն կը շարունակեն բոլորուիլ Յառաջին շուրջ, պերճախօս ապացոյց մըն է այն խոր համակրանքին, որ այս թերթը եւ անոր կողքին կանգնած քաղաքական մեծ կազմակերպութիւնը կը վայելեն հայ ժողովուրդին մէջ:

Շաւարշ Միսաքեան Յառաջի հիմը դրաւ այն ատեն, երբ մեր ազգային դատը ուրացումի եւ մոռացումի ենթարկուեցաւ աշխարհի մեծերուն կողմէ: Երբ տարագիր Հայութիւնը մօտ օրէն հայրենիք վերադառնալու յոյսերը կտրած՝ սկսաւ տեղաւորուիլ հիւրընկալ երկիրներու մէջ: Երբ Լիբանանի, Սուրիոյ եւ Յունաստանի որբանոցներէն արձակուած պատանիներ ու երիտասարդներ ապրուստ ճարելու համար Ֆրանսայի ագարակներուն մէջ քրտինք կը թափէին:

Յառաջ փրկութեան լաստ մը եղաւ բոլորին համար: Տոկալու, հաստատակամութեան, չվհատելու եւ լաւագոյն ապագայի մը համար անսասան հաւատք ունենալու ոգի ներշնչեց այն տասնեակ հազարաւոր Հայերուն, որոնք Թուրքիոյ զանազան քաղաքներէն ու գիւղերէն մինչեւ այս ափերն էին ապաստաներ:

Ֆրանսահայ գաղութը յաւիտեան երախտապարտ է Շաւարշ Միսաքեանին, որ հոգեբանական յարմար վայրկեանին օգնութեան հասաւ իրեն: Իր թերթով ճամբայ ցոյց տուաւ գաղթականներուն: Քաջալերեց բախտէն հալածական մեր հայրենակիցները:

Շաւարշ միաժամանակ գուրգուրաց նոր սերունդին վրայ, անոր մէջ տեսնելով ազգին ապագան:

Յաւէտ անմոռանալի պիտի մնայ իր անունը:

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՏԸ ԿՈԼ ԱԼԺԵՐԻԱ Կ՚ԵՐԹԱՅ ՓԵՏՐՈՒԱՐ 5ԻՆ

ԱԼԺԵՐԻՈՅ ԺՈՂՈՎԸ ԿԸ ՀԱՍՏԱՏԷ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 16Ի ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

ՄԱՍԻԻ՝ ՊԱՇՏՕՆԱՆԿ

Ինչպէս յայտարարուած էր, Յունուար 22ին, Էլիզէի պալատի ժողովասրահին մէջ գումարուեցաւ, Ալժերիոյ հարցին նուիրուած բացառիկ ժողով մը, որուն կը մասնակցէին Ալժերիոյ քաղաքային եւ զինուորական քսաներեք պատասխանատուները: Ժամը 10ին, հանրապետութեան Նախագահ՝ Զօր. տը Կոլի շուրջ համախմբուած էր նախարարապետը՝ Մ. Տըպրէ, նախարարներ՝ Քուվ տը Միւրվիլ (արտաքին), Պոմկարթնէր (ելմտական), Շաթընէ (ներքին), Կիյլոմա (բանակ), Օր. Ս. Քարա (Պետ. նախարար): Զօրավարներ՝ Էլի, Լաւօ, Շալ, Տեմեց, Կամպիէ, Քազընավ, Օլիէ և ծովակալ Նոմի:

Աչքի կը զարնէր Զօր. Մասիւի բացակայութիւնը:

Այս ժողովը հանգամանօրէն քննած, զբաղած եւ տեղեկացած է իւրաքանչիւր քաղաքական եւ զինուորական պատասխանատու անձնաւորութեան տեսակէտնուն՝ Ալժերիոյ կապակցութեամբ:

Հանրապետութեան Նախագահը՝ Զօր. տը Կոլ մեկին ու յստակ յայտարարած է որ կառավարութիւնը իր Սեպտեմբեր 16ի յայտարարութեամբ քաղաքական գործելակերպի նոր ուղի մը բացած է:

Այս արտակարգ ժողովը վերջացաւ ժամը 13ին եւ հետեւեալ զեկոյցը հրատարակուեցաւ. — « Կառավարութեան Ընդհ. Պատուիրակը Ալժերիոյ մէջ եւ ընդհ. հրամանատարը պարզեցին իրենց գործունէութեան արդիւնքները 1959ի ընթացքին: Հանրապետութեան Նախագահը եւ Նախարարապետը նկատի առին խաղաղեցման, տնտեսական բարգաւաճման, եւ մահմետական տարրին ընկերային զարգացման անուրանալի յառաջդիմութիւնները:

« Այս բոլոր մարզերուն մէջ, գործը պիտի շարունակուի 1960ին: Ֆրանսայի քաղաքականութիւնը ճշդուեցաւ յստակօրէն Զօր. տը Կոլի կողմէ 1959 Սեպտեմբեր 16ին, ընդունուեցաւ կառավարութեան կողմէ եւ վաւերացուեցաւ Խորհրդարանէն:

« Այս քաղաքականութիւնը, իբրեւ գլխաւոր նպատակ՝ կ՚ուզէ ապահովել, խաղաղեցումէն եւ կարգը վերահաստատելու անհրաժեշտ շրջանէ մը ետք, Ալժերիացիներուն՝ ազատ ընտրութիւն, որ, Ֆրանսայի վայել, միակ ելքն է դուրս ելլալու համար այս երկար տագնապէն:

« Յստակօրէն պէտք է հասկցուի թէ այս որոշումը որ ինքնին կը հերքուէր եթէ քաղաքական բանակցութիւններ ըլլային, պիտի չբեկանուի:

« 1960ի վերջաւորութենէն առաջ, Ընդհանուր Խորհրդատուները պիտի վերանորոգուին: Ապա, կառավարութիւնը, Փարիզի մէջ, երկու յանձնախումբերու հետ, կազմուած՝ ընդհանուր խորհրդատուներէ, թաղապետական խորհրդատուներէ, խորհրդարանական ընտրեալներէ, պիտի քննէ քաղաքական, տնտեսական, ընկերային հարցերը եւ առաջարկներ ընէ այդ ուղղութեամբ:

« Կառավարութիւնը առանց պայմանաժամի հարկ եղած միջոցները պիտի գործադրէ եւ դատական բացառիկ պայմաններ հաստատէ ահաբեկչական ա-

ԱՏԸՆԱՈՒԸՐ ԻՏԱԼԻՈՅ ՄԷՋ

Միջազգային քաղաքական շրջանակները ուշի – ուշով ու մեծ հետաքրքրութեամբ կը հետեւին Ատընաուրրի Իտալիոյ շրջագայութեան եւ պետական անձնաւորութեանց հետ իր խօսակցութիւններուն: Ի՞նչ ազդեցութիւն պիտի թողուն Իտալիոյ պետական անձնաւորութեանց վրայ իր պաշտպանած տեսակէտները Պերլինի եւ Գերմանիոյ վերամիացման հարցերուն շուրջ:

Յունուար 22ին Գերմանիոյ վարչապետը տեսակցած է Պապին հետ, թէ ի՞նչ արդիւնք տուած են, ու ի՞նչ խօսուած է, անծանօթ կը մնայ հանրութեան, ընկալեալ սովորութեամբ մը « Օսսեռվաթօրէ Ռոմանօ» Վատիկանի պաշտօնական բանբերը կը խուսափի մանրամասնութիւններ տալէ: Կ՚ենթադրուի սակայն թէ Պապին եւ Ատընաուրրի խօսակցութեանց առանցքը կազմած է՝ Արեւմուտքի եւ Արեւելքի փոխ – յարաբերութիւնները: Ուրբաթ օրուան տեսակցութեան ընթացքին՝ Գերմանիոյ Վարչապետը յատկանշական յայտարարութիւն մը ըրած է, որ ձեւով եւ էութեամբ կը բացատրէ գերման քաղաքական դէմքերու համոզումները: «Կը մտածեմ թէ Աստուած, ներկայ այս քաղաքական դժնդակ օրերուն գերման ժողովուրդին վիճակած է պատուար հանդիսանալ ընդդէմ Արեւելքի եւ պաշտպանել Արեւմուտքը»:

Այս ուշագրաւ յայտարարութիւնը իմաստ կը ստանայ Վատիկանի մօտ, երբ մտաբերենք որ Կարդինալ Օթավիանին խիստ բառերով կը քննադատէր բոլոր անոնք որոնք կը մտածեն լեզու գտնել Խորհրդային Միութեան հետ:

Ամենայն դէպս, դեռ եւս, կանուխ է մտածել թէ Իտալիոյ պետական մարդիկը համաձայն պիտի գտնուին Գերմանիոյ Վարչապետին հետ, Աւելին՝ Հռոմի քաղաքական շրջանակները «ծայրայեղութեան» կը վերագրեն Ատընաուրրի յայտարարութիւնը:

«Ֆիկառօ» իր կարգին դիտել կուտայ որ Պապը, մինչեւ իսկ խուսափած է անդրադառնալէ Ատընաուրի յայտարարութեան եւ ոչ մէկ ձեւով պաշտպանած Պերլինի հարցին շուրջ գերման վարչապետին տեսակէտները, թէեւ առաւօտեան թերթերէն «Քոմպա» կը գրէ թէ կատարեալ համաձայնութիւն կը տիրէ Վատիկանի եւ Ատընաուրրի միջեւ:

բարքներու առաջքն առնելու համար »:

Ինչպէս կը սպասուէր արդէն Զօր. տը Կոլ կը հաստատէր Սեպտեմբեր 16ի իր յայտարարութիւնը, որուն հիմն էր. — ինքնորոշման իրաւունք տալ Ալժերիացիներուն:

Այս առաջին զեկոյցին կը յաջորդէր երկրորդ մը որ կը հաղորդէր թէ Զօր. տը Կոլ Ալժերիա կ՚երթայ Փետր. 5ին:

Նման որոշումներու նախօրեակին Զօր. Մասիւի յայտարարութիւնը, գերմանական թերթի մը, առիթ տուաւ որ մթնոլորտը տաքնայ Ալժերիոյ մէջ: Ուրբաթ իրիկուն կը հաստատուէր թէ Մասիւ պաշտօնանկ եղած է եւ զինք կը փոխարինէ Զօր. Քրեփէն: Տը Կոլ պիտի ընդունէր Մասիւն, նոր պաշտօն մը տալու համար: Յստակ, է թէ հակառակ Բանակներու նախարարութեան հրապարակած զեկոյցին Մասիւի կողմէ, այս վերջինը չհերքեց Զիւտտօյչէ Յայթունկի հրատարակածը:

Կարեւորը անշուշտ այն է թէ բանակը որո՞ւ ետին է: Ալժէի մէջ հրատարակուած զանազան կազմակերպութեանց, զանազան զեկոյցները յստակ պատկեր մը չեն ներկայացներ: Ամէն ոք կ՚ուզէ « գործի » անցնիլ, բայց յայտնի չէ թէ ի՞նչ գործի եւ որո՞ւ դէմ:

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

×

Երբ պայծառ օրըդ տխուր կը մթնի,
Եւ սիրտըդ կ՚այրէ թունաւոր կասկած,
Վհատ սոսկումի տանջանքով կը զգաս,
Որ որոնածըդ բնաւ չես գտնի ...

Բայց դու կը գնաս, օ՛, դու չես կագնի,
Վերջին լոյսերը մեղմ կը վախճանեն,
Վերջին յոյսերդ կը դաւաճանեն, —
Դու որոնածըդ բնաւ չես գտնի ...

Եւ երբ չի մնայ ոչ մի յոյս գաղտնի,
Սիրտըդ կը ճչայ, արդեօք ո՞ւր ես, կա՞ս,
Հողը կը գրկես եւ կը հեկեկաս. —
Ո՛չ, — կ՚արձագանգուի, — բնաւ չես գտնի:

ՎԱՀԱՆ ՏԷՐԵԱՆ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Ա. ՄԻԱՑԵԱԼ Հանրապետութիւնը երեսուն հազար ժամացոյցներ ստացած է Խորհրդ. Միութենէն: Առաջին անգամն է որ այսքան մեծ քանակութեամբ ապրանք կը ներածուի Խորհ. Միութենէն:

ԻՐԱՔԻ զինուորական գերագոյն ատեանի նախագահը՝ Գնդ. Մահտաուի յայտարարած է թէ Յունուարի վերջերուն պիտի օրինականացուին եւ պաշտօնապէս ճանչցուին երկրին մէջ գտնուող քաղաքական կուսակցութիւնները:

ԿԻՊՐՈՍ իր անկախութիւնը ստանալէն շուրջ ինը ամիս ետք պիտի միանայ ու մաս կազմէ անգլիական հասարակապետութեան: Այս որոշումը տրուած է Զորեքշաբթի օրուան խօսակցութիւններուն ընթացքին, որուն մասնակցած են Արք. Մաքարիոս, Տոքթ. Քիւչիւք, Կիպրոսի կողմէ եւ ներքին նախարար՝ Լորտ Հոմ, Անգլիոյ կողմէ:

ՀԱՒԱՆԱՅԻ հեռատեսիլի կայանին մէջ ծանր միջադէպ մը պատճառ դարձաւ որ Գուպայի մինատէրը՝ Ֆիտէլ Գասթրօ երկրէն արտաքսէ տեղւոյն Սպանիոյ դեսպանը՝ Ժ. Փապլօ Լոճինտիոյ: Ծանր խօսքեր փոխանակուած են, Գուպայի առաջնորդին եւ սպանացի դեսպանին միջեւ երբ այս վերջինը ուզած է ընդմիջել Գասթրոյի ճառը, որ ծանր այլ քօղարկուած բառերով կը դատապարտէր՝ ըՍպանիան:

ԶՕՐ. ՏԸ ԿՈԼ ընդունեցաւ Եւրոպայի դաշնակից ուժերու ընդհ. հրամանատարը՝ Զօր. Նորստատ: Խօսակցութեանց նիւթը թէեւ պաշտօնական զեկոյցով մը չյայտարարուեցաւ, սակայն Ատլանտեան Ուխտի շրջանակները կը կարծեն որ Ֆրանսայի Նախագահը պաշտօնապէս հաղորդած է Ֆրանս. հիւլէական ռումբի պայթումի փորձին թուականը: Հաւանաբար խօսակցութեան նիւթ եղած ըլլայ Ֆրանսան, Ատլանտեան Ուխտին տարակարծիք ձգող հրատապ շարք մը հարցերը: Ամերիկացի զօրավարին կ՚ընկերանար նախագահ՝ Այզընհաուրրի անձնական թարգմանը՝ Գնդ. Վ. Ուալթըրզ:

ԲԱԽՈՒՄ մը տեղի ունեցած է, Ուրբաթ կէսօրին, Լիսէ Քոնտորսէի առաջ, համայնավար երիտասարդներու եւ «Երիտասարդ Ազգ»ին պատկանող ուսանողներու միջեւ, երբ այս վերջինները կը փորձէին թռուցիկներ ցրուել: Անհրաժեշտ եղած է ոստիկանական միջամտութիւնը:

ՆՈՐ ՏԵԼՀԻԻ մէջ, Միջազգային ցուցահանդէսի բացման օրը, ուշագրաւ յայտարարութիւն մը ըրած է Խորհրդ. Միութեան նախարարական խորհուրդի փոխ – նախագահը՝ Կոզլով: «Հրաժարած ենք — ըսած է ան — պարտադրելու քաղաքականութիւն մը, ամէն ազգ ինք ազատօրէն պիտի ճշդէ իր երկիրը կառավարելու ձեւն ու միջոցը:

ԱՆՔԱՐԱՅԻ մօտ ջախջախուած Քառավելին զոհերուն մէջ կային Տէր եւ Տիկին Զարեհ Էսայեան:

ԱՆՏԻՊ ԷՋԵՐ

ՅՈՒՇԵՐ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՕՐԵՐԷՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ (26 Մայիս 1942) — Ահարո՛նը, Ահարո՛նը, սրճարանին մէջ: Անցեալ անգամ Պօմոն էր, գրոց – բրոցներու մէջ: Փախեր կծկուեր է 30 – 40 Հայնոց գիւղ մը, Վալպարէլ, գիւղին ալ մէկ անկիւնը: «Պօմո՛ն ճահիճ է, ճահի՛ճ»: Կը հարցնէ, կը հարցնէ, բայց աւելի շատ կը խօսի: Միշտ նոյն մանուկ – բանաստեղծն է: «Նարդունին ի՞նչ կ՚ընէ, կարդացի «Բաներ, Բաներ»ը, լաւ է, աւելի լաւ կ՚ընէր ... ի՞նչ բառարան, պէտք է գրականութիւն ընէ ... Իսկ Նշա՞նը ... ուրիշ ի՞նչ կայ չկայ.. պիտի մնա՞ս թէ պիտի վերադառնաս ... տանտիրուհիս կ՚ուզէ աւելցնել վարձքը ...»:

Հարցումիդ հազիւ պատասխանած, կը շարունակէ իր ասուլիսը, յորդ, պապաչուն, ցիրուցան: Արձակ էջեր կը փորձէ եղեր, նոյնիսկ վէպ մը: «Թող Նարդունին լայնաչունչ բան մը գրէ, դուն ալ վէպ մը գրէ, հոս կեցիր, «Յառաջ»ը հոս հանէ, Փարիզի մէջ ուտելիքը ի՞նչպէս է, հոս չեմ կշտանար ...»:

Եղբայրը, որ Անգլիա կը գտնուի, փառաւոր յարկաբաժին մը ձգած է Մարսէյլի մէջ: Ահարոն քանի մը շաբաթ հազիւ բնակելէ վերջ, ձգեր փախեր է, սենեակ մը վարձելով նախ Պօմոն, յետոյ Վալպարէլ: Իսկ հիմա որ յակաբաժինը գրաւելու ձեռնարկեր են իբրեւ անբնակ, բանաստեղծը իրար անցեր է փրկելու համար:

ՎԱԼԱՆՍ (Յունիս 8) — Առտուն ժամը 11·15ին մեկնելով Մարսէյլէն, Վալանս հասայ ժամը 3·30ին: Զարհուրելի խճողում Ավինեոնէն անդին, այնպէս որ ուղեւորները պատուհաններէն անցորդներու կը յաձնեն իրենց պայուսակները, աղաչելով որ տեղ մը ճարեն, մինչեւ իրենց ներս մտնելը:

Գէորգ կը սպասէր կայարանը, իր տղուն հետ: Ագարակը երեք քիլոմեթր հեռու է քաղաքէն: «Քալենք, ես շատ կը սիրեմ քալել»: — Ո՛չ, մենք ամէն բան կարգադրած ենք:

Քաղաքին կեդրոնէն 5 – 10 վայրկեան քալելով, կողմնակի փողոցի մը մէջ Գէորգ ինծի հրամցուց ճեպընթաց կառքը, — տղուն հեծելանիւը, ետեւը սընտուկ մը կապուած: Ռըմո՛ռք, ինչպէս կ՚ըսեն Փարիզի մէջ ալ: «Բայց մեղք է տղուն» (14 տարեկան): — Ան քեզի պէս չորս հոգի կրնայ տանիլ, ըսաւ: Ճարահատ, կծկուեցայ քառակուսի սնտուկին մէջ: Եւ տղան քշեց: Կէս ճամբան «լանտօ»ն կեցաւ: Զգախէժը ծակած էր: Հեծելանիւը փոխեցինք եւ վերջապէս հասանք ագարակը:

Հազիւ հանգստացած, տանտիրուհին, ուրիշ տիկին մը, Գէորգը եւ տղան, նըկատելով որ օդը ամպոտ է եւ անձրեւը կրնայ վնասել ոլոռին, որոշեցին քաղել: Ես ալ միացայ եւ մօտ մէկ ժամ քաղեցի, «էս օր Ուրբաթ է, պաս է» մրմռալով: Ի՛նչ բարբարոս բառ սա մեր ոլոռնը: Բառարանը կ՚ըսէ նաեւ մաշ: Չեմ գիտեր ճի՞շդ է, բայց աւելի ճաշակաւոր կը թըւի:

ԼԻՈՆ (Յունիս 11) — Տարազին մօտ (Եր. Տ. Անդրէասեան): Նոյն թատերական խօսուածքը: «Ո՞ւր մնաց «Յառաջ»ը, եթէ ես Փարիզ ըլլայի՝ կը հանէի: Ա՛խ, վէպս, վէպս, «Քրիստոս կայսրը»: 30 – 40 էջ թարգմանելով ղրկեր էի «Հայրենիք»ին, պատերազմը ամէն բան խանգարեց: Կ. Խաչի եռամսեայ հանդէսը երկու սիւնակի վրայ տպած էր նմոյշ մը, ջերմ գնահատականով: «Յառաջ»ին համար պահեր էի իբրեւ գիրք: 30 – 40 էջ կը պակսի, հարկ է նորէն թարգմանել (գերմաներէնէ):

1940 Դեկտեմբերին ալ, երբ հանդիպեցայ, «բարի եկար»էն անմիջապէս վերջը սեղանին վրայ շարեց դէզ մը ձեռագիր, — հայերէն երգեր եւ շարականներ՝ գերմաներէնի թարգմանուած: Եւ ի՛նչ հրճուանքով կը կարդայ, օրինակ «Ծի – ծեռնակ»ին գերմաներէնը կամ շարականի մը թարգմանութիւնը նոյն լեզուով, բառերը շեշտելով, նախադասութիւնները հնչեցնելով: «Ժամանակ անցընելու համար ըրի»:

Եթէ այս բազմավաստակ ուսուցիչը մեթոտ ունենար ...: Գրաբարի վարպետ մը եւս, որ պիտի չուէ անհետ, եթէ մէկը բան գործ չընէ հրատարակել «Ի պէտս Զարգացելոց»ի շարքը, որ մինչեւ պատերազմ շարունակուեցաւ «Յառաջ»ի մէջ: Պատերազմէն քիչ առաջ իր աշակերտներէն Մ. Պասմաճեան 5000 Ֆրանք կը տրամադրէր, հատոր մը տպելու համար:

× Այսօր, ճիշդ երկու տարի է որ «Յառաջ»ը դադրած է:

ԺԻՎՈՐ (12 Յունիս) — Աւան մը Լիոնի եւ Սէնթ – Էթիէնի միջեւ, կէս ժամ հեռու առաջին քաղաքէն: Եկեր եմ Սիսակը տեսնելու, ան ալ քաղաք է իջեր զիս փնտռելու:

Ահա կաթնատունը: Ահա երախայ մը բակին մէջ, գլուխը կապուած: Կը վազէ մայրը կանչելու: Արշալոյսն է, Տիկին Սիսլեան, — որբուհի մը Կարինէն: Երբ Սիսակը չկայ, ինքն է վարիչը կաթնատան: Կը խօսի հետս, կ՚երթայ պատուէր մը կուտայ, յետոյ նորէն կուգայ: Ժամանակը լրացած է արդէն: Բակին ահագին դուռները կը գոցէ անձրեւին տակ, հաշիւները կը փակէ եւ կ՚ելլենք վեր, համեստ բնակարան մը մուտքով եւ մէկ սենեակով: «Նորէն մուհանիր դարձանք»:

Սիսակը վերադարձեր է արդէն: Տաքուկ տղայ մը, որուն հետ առաջին անգամ է որ պիտի մտերմանամ: Կաթնատունը գործակցական հաստատութիւն մըն է, ինք ալ տնօրէնը: Վերջերս ինքն է զեկուցում տուեր ընդհ. ժողովին մէջ, — բոլորը Ֆրանսացի, ինք միակ Հայը: Գոհ է պաշտօնէն: Տիկինը արդէն բացատրած էր թէ ինչպէս կարագ եւ պանիր կը շինեն: Սիսակն ալ իր կարգին նկարագրեց, — ի՞նչ օգուտ, քանի որ միտքս բան պիտի չմնայ: «Գործ շատ կայ, բայց կաթը անբաւական է, գիւղացիները մաս մը կը բերեն, մաս մը կը ծախեն»: Այդ միջոցին գիւղացի մը եկաւ պարպեց իր թակոյկը եւ Սիսակ ձայնեց. «Մէկուկէս քիլօ»:

Վարե՛լ, հրամայե՛լ, օտար երկրի մէջ ալ, օտարներու վրայ եւ իշխել, հոգ չէ թէ կաթնատուն ըլլայ վարածդ: «Տիւփո՛ն» կանչես եւ բարեւի կեցնես, ա՛յս ալ նուաճում է: Ապրի՛ն Սիսակները:

ՍԷՆԹ – ԷԹԻԷՆ (13 Յունիս) — Օ՛հ, նորէն հայկական հիւրասիրութիւնը, որու մրցանիշը կոտրեց, այս անգամ, Մարսէյլը, առանց դաւանանքի եւ դասակարգի խտրութեան: Արշալոյսը առտուն կանուխ ելեր, կերակուրի տեսակներ կը հարցնէ, մինչդեռ ես արդէն կըշտացած եմ նախաճաշով, — կարագ, մեղր, պանիր, անուշեղէն, եւայլն: Կը պնդեն որ մնամ քանի մը օր, բայց օրերս համրուած են: Այս իրիկուն Սէնթ – Էթիէն, Սիսակին հետ: Վաղը՝ Վիէն: Յետոյ նորէն Լիոն:

Ուրեմն, դէպի Սէնթ Էթիէն, Սիսակին հետ, իրիկուան կառախումբով: Ի՛նչ հաճելի ընկերակցութիւն: Դժբախտաբար կառախումբը այնքան խճողուած է որ դրան ետեւը կծկուեր ենք ուրիշներու հետ եւ կարելի չէ խօսիլ: Մնաց որ, Վիշիի գծին վրայ կը գտնուինք եւ օտարալեզու խօսակցութիւն մը ուշադրութիւն պիտի գրաւէր:

Իրիկուան 8ին Սէնթ Էթիէն հասնելով, առաջին գործս եղաւ այցելել ողբացեալ Մուրատ Մուրատեանի տունը: Հազիւ ներս մտեր էինք, կինը սկսաւ լալ: Ու պատմեցին թէ ի՛նչպէս մեռաւ, երկու ժամուան մէջ: Յաճախ կ՚ըսէ եղեր թէ անձնասպան պիտի ըլլայ, դանակով: Մեռնելէն մէկ օր առաջ Գէորգ Զավուշի, Հրայրի, եւայլն երգերը կ՚երգէր: Համազասպը կը տեսնէ երազին մէջ, ճերմակ ձիու մը վրայ նստած: Մահէն երկու ժամ առաջ (12 Մայիս) սեղանին վրայ գտնուած կտոր մը միսը կը բաժնէ տղոցը, յետոյ դուրս կ՚ելլէ: Հասարակաց միզարանի մը առջեւ կը տեսնեն զինքը, արիւն – քրտինք մտած: Յետոյ արիւն կը փսխէ: Քիչ վերջը ամէն բան կը վերջանայ: 62 տարեկան էր:

Հետաքրքրուեցայ յուշերով: Զորս կիսկատար տետրակներ ցոյց տուին, — կըցկըտուր պատմութիւններ Գէորգ Զավուշի, Մուսաբէգի մասին, առանց թուագրեալ էջերու: Կինը եւ տղաքը պատմեցին թէ բոլոր յուշերը ամփոփած էր լման տետրակի մը մէջ, բայց չեն գտած: Ընկեր մը յանձն առաւ հետաքրքրուիլ եւ լրացնել:

... Զրոյց գիշերով, մինչեւ ժամը 2:

Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԱՐՈՒԵՍՏ

ԱՊԱԿԻ ԿՈՏՐԵԼՈՒ

Կաղանդի առթիւ, մանկական հանդէսներու ներկայ եւ անոնց շաղփաղփանքին վկայ՝ պահ մը ես ալ մանկացայ, ինչպէս պիտի ըսէր Կապուտիկեան Սիլվա: Եւ հոգւոյս խորերէն հի՛ն ու շատ հին արտասանութեան մը բեկորը արձագանգեց, նորէն, զիս դնելով, կարծես, մանկական նոյն բեմերուն վրայ.

Իմ երազիս մէջ հրեշտակներ փոքրիկ
Հարցուցին ինծի.— «Կ՚ուզե՞ս խաղալիկ»:
Լեզո՛ւ մ՚ուզեցի շատ պերճ բառերով,
Որ յայտնեմ ձեզի իմ սէրս ու գորով:

Այսպիսի իղձեր ու տենչեր կը լեցնէին մեր մանկական հոգին՝ արտասանութեան ձեւին տակ: Միայն յիշողութիւն մշակելու փորձեր չէին ատոնք, այլ եւ սերմնացանի աշխատանքներ էին՝ բեղնաւորելու համար մեր հոգեկան դաշտերը ցեղային հանճարին կարելիութիւններով, ջանքեր՝ ոռոգելու համար նոր ծիլերու ածուն անհուն ցանկութեանց անձրեւով:

Ի՞նչ կայ աւելի նուիրական քան տենչերու եւ բաղձանքներու մշակութիւնը:

Տենչագիտութիւնը, զոր Իւրպան կ՚անուանէ Էփիթիմոլոժի, կը համադրէ արեւմտեան մտքին էութիւնը՝ հակադրաբար արեւելեան մտքին, որ կը սիրէ խանձել ու ճղաքանց չորցնել ամէն ցանկութիւն:

Եթէ ինծի տրուէր գրել քաղաքակրթութեան աշխարհագրութիւնը, Արարատ լեռը պիտի նմանցնէի սահմանաքարի մը, որու ոտքերուն տակ է կատարուած, Իրանեան բարձրաւանդակին վրայ, աշխարհի առաջին բաժանումը, ինչ որ ծանօթ է, այսօր, Ասիա եւ Եւրոպա անուններով, կամ՝ արեւելք եւ արեւմուտք:

Անդիմադրելի դշխոյ, ինչպէս արեւը՝ որ կը թափանցէ քարին, ջուրին, բոյսին ու մարդուն մէջ, Արեւելքը, աւա՛ղ, յաջողած է ողողել արեւմտեան միտքը, քրիստոնէութեան աւիշով, ուսուցանելով թէ խաղաղութիւնը կուգայ՝ երբ հոգիներէն արտաքսուի ամէն ցանկութիւն կամ տենչանք: Անապատային ուրիշ վարդապետութիւն մը եւս, ճակատագրապաշտութիւն, ցամքեցուցած է մարդկային բոլոր ըղձանքներու աղբիւրը: Հուսկ ուրեմն իմաստակներ ուզած են սեռային բնախօսութեան կապել ամէն տենչ ու ցանկութիւն:

Հրաշածին ասպետ, ինչպէս հելլէն աստուածները՝ որոնք կը զարդարեն կերպարանափոխութեան տեսութիւնը (մեթամորֆոզ) սքանչելի այլակերպութիւններով, Արեւմուտքը ի վերջոյ եկաւ ապացուցանել թէ «մարդը տենչանքին ըստեղծագործութիւնն է, բայց ոչ երբեք կարիքին ստեղծագործութիւնը» (Կասթոն Պաշըլար):

Արդարեւ, տենչն է որ կը բարձրացնէ անհատը, եւ ի՞նչ կայ աւելի նուիրական, կը կրկնեմ հարցումը, քան տենչերու եւ բաղձանքներու մշակութիւնը:

Տենչը ներքին արեւ մըն է՝ որու ջերմութեամբ կ՚աճի մանուկին հոգին, հրաշագործ աւիշ մը՝ որու սնունդով կ՚ուռճանայ եւ կը ծաղկի բոյսը, այլ անուամբ՝ մանուկ:

Զարմանալի չէ, ուրեմն, եթէ մանկութիւնը այն տարիքն է, որ կը սնանի աւելի հէքեաթներով քան կաթով: Կը սիրէ հերոսները, կ՚ուրախանայ անոնց յաջողութիւններով, կ՚ապրի անոնց հըմայքին տակ, կը փափաքի ինք եւս դառնալ հերոս:

Ամէն մանուկ ունի հմայքներու իր աշխարհը, ուր կը ստեղծուին իր տենչերը:

Կը յիշեմ իմ մանկութիւնս, կը յիշեմ գրելու փորձերս, զորս կատարած եմ ... բերանացի: Թորգոմ պատրիարք, Արմաշի դպրեվանքին վանահայր՝ այն ատեն, կախարդած էր զիս իր քարոզներով, զորս չէի հասկնար երբեք, բայց ուշադրութեամբ կը հետեւէի նախադասութեանց կազմութեան: Մեր մէջ՝ ատենախօսութիւնը կը կատարուի երկու ձեւով. — Աշխարհական եւ եկեղեցական: Առաջին ձեւին մէջ բառերը կը թափին կարկուտի պէս, իսկ երկրորդ ձեւին մէջ՝ բառերը կը հաղորդուին ունկնդիրներուն ... Հաղորդութիւն բաշխելու ձեւով, մէկիկ մէկիկ: Թորգոմ կը խօսէր հատիկ հատիկ, — այնպէս որ ես ժամանակ կ՚ունենայի եւ կը փորձէի իրմէ առաջ գտնել բառը՝ զոր պիտի արտասանէր: Նախ կատարած եմ շաղկապներու դիւրին փորձը, — հիմա «եւ» պիտի ըսէ կամ «բայց», կ՚ըսէի մտովին: Երբ յաջողէի, կ՚ուրախանայի: Յետոյ ածականներու փորձը, յետոյ բայերու փորձը:

Իմ մէջս ստեղծուած էր տենչ մը, — նմանիլ Թորգոմին: Երբ մեծնամ՝ Թորգոմ մը պիտի ըլլամ, կ՚ըսէի ես ինծի: Ինչպէս Վիքթոր Հիւկօ, դեռ մանուկ, կ՚ըսէր. «Կա՛մ Շաթօպրիան մը պիտի ըլլամ, կամ ոչինչ»:

Մանուկներու հոգիներուն մէջ զարգացնել ազնուական ու բարձրագոյն տենչերը, — ահա մանկական հոգեվարժութեան (փսիքոկոժի) առաջին պայմանը:

Բայց ամէն տարիք ունի իր տենչերը: Եւ ահաւասիկ կը հասնինք չափահասներուն, մեր սերունդին:

Արդ, երբ խօսքը կը վերաբերի մեծերուն, հարկ կը դառնայ վերլուծել տենչը ըստ խորութեան:

Ի՞նչ է տենչը:

Մարդկային միտքը, ինչպէս ամէն բան՝ որ կը կրէ ժամանակին ներգործութիւնը, կեղեւ կը շինէ իրեն կամ պատեան, պայման ինքնապահպանութեան: Բայց ինքնապահպանութեան ամէն եղանակ տեսակ մը մահ է՝ որովհետեւ հակառակ է վերանորոգման: Մենք կ՚ապրինք եւ կը տեւենք մեր սովորութիւններուն մէջ բանտարկուած, մեր հին ծանօթութեանց մէջ արգելափակուած, մեր ցեղային ժառանգութեանց մէջ շղթայուած, մեր պատմական անցեալին մէջ կաշկանդուած:

Անհատին տենչը, սակայն, այն հրաշալի ընդվզումն է՝ որ կը ջանայ փշրել կապանքները, հանապազօրեայ իրականութենէն վեր բարձրանալ եւ ստեղծել նոր պայմաններ: Կը մատնէ ձանձրոյթ մը՝ նուաճուած բարձունքներու վրայ հանգչողին մէջ: Տենչը տենդ մըն է դերազանցութեան: Քաղաքակրթութեան ազնուական ազդակ մը: Հրաւէր վերանորոգութեան, քանդելով հին պարիսպները, խորտակելով երկաթէ վարագոյրները, փշրելով ապակիները:

Ափսո՛ս, մեր ժողովուրդը ապակի փշրող չէ, ատոր համար կը մնայ ետ, հարիւր տարի ետ: Բիւրեղեայ, թափանցիկ բղուղներու մէջ պահուած հնօրեայ քոնֆիթիւռ:

Առէք եւ քննեցէք մեր կազմակերպութիւնները:

Բարեգործական ընկերութեանց մէջ՝ խավուխլու մեր հին ամիրաներուն կեղծպարշտութիւնը կամ մէթալիքներով բարերարի տիտղոս շինելու շնականութիւնը: (Մեղքը կուգայ այն իրողութենէն որ հարուստ չի կրնար շինել հայ հոգին, — մեր մէջ՝ ժողովո՛ւրդն է հարուստը, իսկ հարուստ կոչուածը կամ կարծուածը միշտ աղքատ է հոգիով):

Աղքատախնամ ընկերութիւնները երբեք չունին երեւակայութիւն, որպէս զի կարենային հիմնել ձեռնարկներ՝ մուրացիկի դիրքին մէջ չդնելու համար թըշուառը կամ դժբախտը:

Մեր դպրոցները կրտած հաստատութիւններ են, ուրկէ միայն հաւ կ՚ելլէ իբրեւ շրջանաւարտ, բայց ոչ երբեք աքաղաղ:

Ի՛նչ հարկ ազգային մեր բոլոր կազմակերպութեանց նկարագրախօսութեան (քառաքթերոլոժի), ահաւոր հիւանդութիւն մը կայ որ կ՚անդամալուծէ կը ջլատէ ամէն շարժում: Ինքնագոհութեան ախտ մը, ինքնիրմէ գոհ մարդոց հոգեկան վիճակ մը, որ կը սառեցնէ դժգոհութեան ստեղծագործ թթխմորը, սովորութիւններէն դուրս խոյանալու տենչը, ապակի կոտրելու տրամադրութիւնը:

Թոյլ տուէք այլեւս որ չըսեմ թէ ի՛նչ պիտի ուզէի՝ եթէ հրեշտակները նորէն հարցնէին ինծի:

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ — «Յուսաբեր»ի լեզուական հարցարանէն կը մնայ գլխագիրներու գործածութեան պարագան, — կարեւոր նիւթ չէ, մէկ յօդուածով կը վերջացնեմ յառաջիկային: Շարունակելի կը մնան Պավլովի վարդապետութեան պատմութիւնը եւ «Քանդենք չինական պարիսպները» շարքը: Կը սկսիմ շուտով: Կը ներեն ընկերներս՝ եթէ առօրեայ հարցերը չեն հետաքրքրեր զիս, ոչ ալ այլեւս պայքարները, մանաւանդ անանկ յօդուածներ՝ որոնք կը ծառայեն միայն ... պանիր փաթթելու:

ԸՆԹԵՐՑՈՂԻՆ ՑՈՒՇԱՏԵՏՐԸ

ԿԵՆԴԱՆԻ ԵՒ ԲԱԲԱԽՈՒՆ ՎԷՊ ՄԸ

●

Վիքթոր կարտոնի վէպը կը կոչուի «Լը վէր սօլէյլ տը լա վի» (*) : Հայ ընթեր – ցողներուն համար կը թարգմանենք խո – րագիրը «Կեանքի կանաչ արեւը », որ ա – մէնուս յիշողութեան մէջ սիրելի արձա – գանք մը կ'արթնցնէ : Ո՞վ չէ լսած մեր մեծ մայրերուն հարազատ մէկ օրհնու – թիւնը, ուղղուած իրենց պատանի կամ երիտասարդ զաւակներուն ու թոռնե – րուն, երբ անոնք պարզ, անկեղծ ու ար – տայայտիչ այդ խօսքին մէջ կը դնէին այնքան սէր, գուրգուրանք եւ անձնուի – րութիւն. «կանաչ արեւուդ մեռնիմ ...» :

Այս գիրքը առաջինն է շարքի մը, զոր հեղինակը ծրագրած է լոյս ընծայել : Առաջինը կը ներկայացնէ հեղինակին մանկութեան եւ պատանեկութեան դէպ – քերը, որոնք տեղի ունեցած են իր ծննդա – գաւառին, Վանի մէջ, եւ հետզհետէ ա – նոր պիտի յաջորդեն վստահաբար միւս հատորները, երիտասարդութեան եւ չա – փահասութեան կարեւոր դէպքերը :

Մանկութեան եւ պատանեկութեան դէպքերը յուշերու ձեւով տալով մէկ – տեղ, վիպական տարրերն անպակաս են : Իրական բազմաթիւ դէպքերուն հետ, ե – րեւակայութեան ազդակը իր դերը կը խաղայ, ճշմարտութեան հարազատ թարգմանը դառնալով : Այս բոլորը պատ – մելու այնպիսի արուեստով մը կը տրր – ուի, ուր կը դանենք պարզութիւն եւ բը – նականութիւն, միշտ չանալով մնալ ինք – նատիպ :

Ընտրած երեք գլխաւոր դերակատար – ները այնքան ընտանի են հայկական մի – ջավայրին :

Առաջինը, Վահրամն է, հեղինակը ին – քը : Վէպին ամբողջ ընթացքին դժուար է ճշդել Վահրամին տարիքը : Վէպը կը վերջանայ, եւ Վահրամ կը նկատուի տակաւին պատանի : Բայց այնպիսի դոր – ձերու կը մասնակցի, այնպիսի խօսքեր կ'արտասանէ, որոնք չեն հաշտուիր պա – տանիի տարիքին հետ : Վահրամ իր հօրը Ճարութիւնին տեղը կ'ընքահայր « Քաւոր Աղա» է, Համայեակի եւ Պայծառի ամուս – նութեան օրը, հարսին կ'ուղղէ հետեւեալ մաղթանքը. «Թող ուրախութիւնը եւ յա – յտնութիւնը քու բաժինդ ըլլայ չատ եր – կանկութեամբ» : Դրացի երիտասարդ Թր – քուհի մը, զրեթէ 19 տարեկան, Վահ – րամը կը նատեցնէ իր ծունկին վրայ հա – ճոյք զգալով եւ անոր անուշեղէն կեր – ցրնելով : Ուրիշ անգամ հայրը իր ծուն – կին վրայ կ'առնէ զաւակը : Մէկ երկու անգամ իր զործած յանցանքին համար, իրրեւ պատիժ, սեւ պղպեղ կը քսէն բե – րանը : Ո՞ր տարիքի պատանի մը կնոջ մը անչունչ մարմինին առջեւ մեծ մօրը կը հարցնէ. «Մեծ մայր, կրնա՞ս լալցնել» :

Վահրամ ունի սակայն պատանիի յա – տուկ նկարագրի դիծեր : Մեծերուն խօս – քը մտիկ ընել, օգնել տկարներուն, յա – ճախ անդիտակցաբար : Պատանի տարի – քէն չատ հետաքրքիր տղայ մըն է ան, քալ, արդարութիւնը սիրող եւ խելացի : Կը սիրէ կենդանիները, թռչունները, զա – նոնք պաշտպանելու եւ ազատելու դինով, եւ յաճախ ուրիշներուն վրայ յարձակելու փորձեր կ'ընէ : Ամուսնութենէ մը վերա – դարձին, իրրեւ կնքահայր, երբ փեսին դրան վրայ խոյ մը կը մորթեն (հայկա – կան ծանօթ սովորութիւն մը), չափա – զանց կ'ազդուի : Հետաքրքիր եւ արթուն, Վահրամ սիրոյ եւ սեռերու յարաբերու – թեան հարցերով կը հետաքրքրուի : Անոր արտակարգ նկարագիրը աւելի լաւ կը բնորոշուի, երբ յիշենք հետեւեալ նա – խադասութիւնը, որ ուղղուած է Վահրա – մին հօրը .— «Ան կը թուի թէ ըմբոստ մը, յոռեզոյն ձի մըն է, զոր երբեք ճանչցած ըլլամ : Պէտք է զայն կրթէք եւ դիչեր ցերեկ սրբագրէք : Դրէք լաւ սանձ մը եւ գլխուն վրայ լաւ մտրակ մը » :

Երկրորդ անձնաւորութիւնը Վահրամին մեծ մայրը, Ոսկեհատ Ֆաթումն է, գա – ւառներու մէջ այնքան ծանօթ իրենց օրհ – նութիւններով, իմաստուն խորհուրդնե – րով, ընտանեկան ու ժողովրդական դե – ղերով, ամէնուն օգնութեան վազող : Ոս – կեհատ Ֆաթումը բարութեան եւ սիրոյ մարմնացումն է : կը հաւատայ որ Թու – նաւոր օձերուն անգամ վնաս հասցնելու չէ, որովհետեւ անոնք տան մը յաջողու – թեան կը նպաստեն : Ցաճախ մեծ մայրե – րըն են որ աղջկան մը ընտրութիւնը կ'ը – նեն :

Ոսկեհատ Ֆաթումին փորձառութեան եւ հեռատեսութեան համաձայն, ամուս – նութեան թեկնածու մը աղջկան մը աչ – քերուն լոյսը, պղտիկ բերանը, ճկուն մատները եւ ֆիզիքական ուժը պէտք է նկատի առնէ, ինչպէս նաեւ սիրտը, ու – րիչ բառով հաւատարմութիւնը, լրջու – թիւնը, զաւակներու սէրը, մեծերուն հանդէպ յարգանքը եւ ընդհանրապէս լաւ նկարագիրը : Վիքթոր կարտոն, հայ ի – դեան սեռին անմեղութիւնը, պարկեշ – տութիւնը, պատուախնդրութիւնը եւ վճռակամութիւնը այնքան լաւ կը ներկա – յացնէ Ոսկեհատ Ֆաթումի տիպարով : Այս վերջինը, հաւատալով օրհասին, ճա – կատագրին, այդ կողմով ալ ներկայա – ցուցիչն է հայ կիներուն ընդհանրապէս :

Երրորդ տիպարը, ամուսնացած, զա – ւակներու մայր Ալմաստն է, որ կը մարմ – նացնէ հայ ընտանեկան օճախին պատի – ւը, եւ որ կը դիմադրէ 3 դրացի Թրքու – հիներուն, կը մերժէ անոնց առաջարկ – ները, դառնալու համար Շիւքրի պէյին կինը, լքելով իր հիւանդ ամուսինը, զա – ւակները, ընտանիքը, ինչպէս եւ հազա – րումէկ հրապոյրներ եւ չլացուցիչ խոս – տումներ : Երեք Թրքուհիները թակարդի մէջ ձգել կ'ուզէին Ալմաստը, որովհետեւ Շիւքրի պէյը կ'ուզէր Ալմաստի աղջկան, Սիրարփիին հետ ամուսնանալ, նախապէս տիրանալով մօրը : Դրացի Թուրք ընտա – նիքը օգտուած է Ալմաստի ընտանիքէն, աղ ու հացէն, աշխատանքէն, եւ սակայն կատարածին, հիւանդ Թովմասէն սկսե – լով, ամբողջ ընտանիքը, Ալմաստը եւ զաւակները առաջին զոհերը կը դառնան գիրենք դարպասող Թուրքին :

Կ'արժէ յիշել իմաստուն մեծ մօրը մէկ խօսքը, «բովանդակ աշխարհի մէջ ոչ ոք աւելի քաղաքավար, նաեւ մեղմ ու ազ – նիւ է քան Թուրք մը, բայց վայրկեան մը վերջը, ան կրնայ քեզ խեղդել : Պէտք է միշտ զգուշանալ անոնցմէ » :

Վէպին մէջ կը յիշուի սպանութեան ու – րիչ դէպք մը, Սաթենիկը կը սպաննուի երկու Թուրք ենթասպաներու կողմէ, եւ այս վերջինները կը պատժուին : Այստեղ արդէն վիպագիրը մարդկայնութիւն եւ արդարութիւն կը վերագրէ Թուրք իշխա – նաւորներուն : Մօտաւոր անցեալի բոլոր դէպքերը դժբախտաբար հակառակը կ'ա – պացուցանեն :

Հեղինակը յաջող կերպով կը ներկա – յացնէ Հայուն եւ Թուրքին ընտանեկան պատուախնդրութեան, բարութեան, ան – կեղծութեան եւ բարեկամութեան մասին ունեցած տարբերութիւնը, ինչպէս նաեւ վախ ու դողի այն մթնոլորտը, որուն մէջ կը մեծնային մեր պատանիները ու երի – տասարդները :

Պէտք է յիշել նաեւ որ Վիքթոր կար – տոնի վէպին մէջ կան աւանդական պատ – մութիւններ ու հաւատալիքներ, եկեղե – ցական ծէսերու նկարագրութիւնը, ա – մուսնական եւ պսակի արարողութիւննե – րըն ու սովորութիւնները, որոնք օտար ընթերցողներուն համար մանաւանդ չա – հեկանութենէ զուրկ չեն :

Վէպը կը վերջանայ մեզի ծանօթ դէպ – քերով, երբ 1908ին կարմիր Սուլթանը գահազուրկ կ'ըլլայ. «Միութեան եւ Ցա – ռաջդիմութեան» կուսակցութիւնը կա – ռավարութեան ղեկը ձեռք կ'առնէ : Կը յիշուին նաեւ Իշխանը, Փափազեանը, Ա – րամը, Եկարեանն ու Մելոյեանը :

Վերջաւորութեան հեղինակը կը հար – ցընէ, ակնարկելով 1908ի քաղաքական փոփոխութիւններուն, որոնք առեն մը յոյսեր ներշնչեցին բոլոր Հայերուն . — « Ոչ մէկ բան կրնար նախատեսել տալ թէ այս յոյսը պատրանք մըն էր, եւ թէ հրաբուխը, առերեւոյթ մարած, օր մը աւելի զօրաւոր պիտի յայտնուէր քան անցած բոլոր հրդեհները » :

ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

Ց. Գ.— Երիտասարդ երաժշտասէրի մը օրագիրն է Պ. Գրիգոր Համբարձումեանի «Պրիսմակ»ը, որ համեստ բառով մը «Թղթիկներ» կը կոչուի, եւ որուն նախապէս լոյս տեսած են «Անդաստան» պարբերականին, « Մարմարա » եւ « Այգ » օրաթերթերուն մէջ :

Շատ բան սորվեցայ ես այս հատորէն, որ բացառաբար նուիրուած է երաժշտա – կան հրոնիկներու : Հեղինակը ինծի ալ համեստ՝ ինձադատական խօսքին «կարե – ւորութեան եւ ազդեցութեան հատատա – ցողներէն է» :

Մասնագիտութիւն մըն է երաժշտական գրականութիւնը, որուն հետեւողները քիչ են մեր մէջ : Իսկ անոնք որ ի պաշ – տօնէ պէտք է հետեւինի, բաջալերու – թեան պակասը զիրենք հեռու կը պահէ նման վերացական աշխատանքներէն :

Վստահ եմ որ ամէն մէկ ընթերցող բան մը ունի սորվելիք «Պրիսմակ»էն, ո – րուն հեղինակը բաջալերութեան արժանի է, եւ որ գրուած է մասնագիտական լեզ – ուով եւ երիտասարդական խանդավա – ռութեամբ : Մ.Գ.

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Այս երկուշաբթի ժամը 14·30ին Ֆը – րանսա Գ·էն (Նախկին Շէն Նասիոնալ) ծանօթ երգչուհի՝

ԼԻՏԻԱ ԿԱՐԻՆ

զերմաներէն երեք կտորներ պիտի երգէ ժան – Սեպաստիէն Պախէն :

ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ ԵՐԳԻՉԱՆԻՔ

ՃԱՇԱՐԱՆՈՒԻՄ

Հռնորար ստացած երկու բանաստեղծ շտապում են ճաշարան :

— Մատուցո՛ղ, մեզ խաո տողի սահ – մանիներում խորոված բերէէ , գոնեակ , գարեջուր, լաւաշ, սոխ եւ յետոյ անսահ – ման խանակութեամբ ջերմուկ :

— Ի՞նչպէս թէ խաո տողի, չեմ հաս – կանում :

— Սիրելիս, տողն արժի տասը ռուբլի, այսինքն՝ երկու հարիւր ռուբլու սահ – մանիներում :

— Լաւ , հասկացայ· ամէն օր խաո տող ուտում էք, գոնէ երկու տող էլ թո – ղէք գրականութեան :

ՍՏԱՅԱՆՔ

ԲԱԶՄԱՎԷՊ, հանդիսարան բանասի – բական, գրական, դիտական, բարոյա – կան : Թիւ 11 – 12, Նոյեմբեր Դեկտեմ – բեր 1959 : Հրատարակութիւն Վենետիկի Մխիթարեան Միաբանութեան : Հասցէ՝ Ս. Ղազար (Վենետիկ) :

ՍԻՈՆ ամսագիր կրօնական, գրական, բանասիրական, պաշտօնաթերթ Երուսա – ղէմի Հայոց պատրիարքութեան : Թիւ 11 – 12, Նոյեմբեր – Դեկտեմբեր 1959 : Հասցէ՝ Պուաթ Փոսթալ 4001, Երուսա – ղէմ (Յորդանան) :

ՅՈՒՇԱՄԱՏԵԱՆ Քահանայապետական Լեւոնեան Հայ Վարժարանի, 1883–1958 : 260 էջ, իտալերէն – հայերէն, պատկե – րազարդ, չքեղ տպագրութիւն : Հռոմ :

կան հրոնիկներու : Հեղինակը ինծի ալ համեստ՝ ինձադատական խօսքին «կարե – ւորութեան եւ ազդեցութեան հատատա – ցողներէն է» :

Մասնագիտութիւն մըն է երաժշտական գրականութիւնը, որուն հետեւողները քիչ են մեր մէջ : Իսկ անոնք որ ի պաշ – տօնէ պէտք է հետեւինի, բաջալերու – թեան պակասը զիրենք հեռու կը պահէ նման վերացական աշխատանքներէն :

Վստահ եմ որ ամէն մէկ ընթերցող բան մը ունի սորվելիք «Պրիսմակ»էն, ո – րուն հեղինակը բաջալերութեան արժանի է, եւ որ գրուած է մասնագիտական լեզ – ուով եւ երիտասարդական խանդավա – ռութեամբ : Մ.Գ.

ԱՄԻՐԱՅԻՆ ԱՂՋԻԿԸ

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՄԵՐԺՈՒԱԾ ՍԷՐ

Բ.

Համբիկ իր սենեակը դարձաւ, հազ – ուեցաւ, ու չուկայ գնաց : Մարդերն ու չէնքերը ուրուականի պէս երեւցան իրեն՝ մոքին զառանցանքին մշուշներուն մէ – ջէն :

Իր մեքենական քալուածքին մէջ հին – ցած ալքոլամոլի ինքնաչարժութիւն մը կար, քնաչրջիկի դանդաչումով : Նայ – ուածքը սեւեռած թեւերը դէպի առաջ կարկառուն :

—Օհ, ելան, ելան, կը մրմնջէր ակ – ռանները սեղմած, ներքին ահեղ փոթորի – կին իրրեւ միակ արտայայտութիւնը :

Իր յուսահատութեանը մէջ ան կը մը – տածէր թէ իր սիրած էակը հիմա ան – դարձօրէն կորսուած էր իրեն համար : Յորչափ անիկա իր քովը մնարը իրմէ քայլ մը անդին, զանիկա ողոքելու, ա – նոր անտարբերութիւնը չախչախելու, վերջապէս անոր անտարբերութիւնը չա – հելու դերադոյն եւ հեռաւոր յոյսը անու – ցանելու իրաւունք կ'ունենար :

Գէթ, այս նպատակին հասնելու համար ամէն օր նորանոր ծրագիրներ կարող էր չհնել, հոգ չէ թէ զանոնք իրարու ետեւէ ջնջելու ցաւագին հարկաւորութեան դա – տապարտուած ըլլար : Բայց հիմա, մեկ – նած , գացած էր ան, թերեւս մղոններ դնելով իր եւ մերժուած սիրահարին մէջ – տեղը :

Ասով, ամէն յոյս կը փճանար, երեւա – կայութեան ամէն յիմարութիւնները մու – խէ պէս կը գնդէին, տեղի տալով բիրտ ու վայրագ իրականութեան :

Իրիկուան, տուն վերադարձին, անկո – ղինը հապճեպով փոխադրեց պարպուած սենեակը : Մինչեւ առտու հսկեց հոն , նստած անկողինին վրայ, չնչելով այդ մթնոլորտը զոր տարիներով չնչած էր Սոֆի, ատկէց զոհացում մը, սփոփանք մը վայելելով կարծես :

Պահ մը , անդրադառնալով այն վիճա – կին ահաւորութեանը որուն մատնուած էր, չանաց սթափիլ, թօթվել իր վրայէն այդ զարհուրելի մղձաւանջը որ իր կեանքը կը տրորէր, բայց իսկոյն զգաց իր ամբողջ տկարութիւնը՝ ազատուելու այդ ճնշումէն, ու ալ վերջնականապէս համոզուեցաւ թէ սիրոյ ճիրաններուն մէջ այնքան անողոքօրէն բռնուած էր որ – քան ճնճղուկը բաղէի մատիլներուն մէջ :

Այս համոզումը, որ իր քով այլեւս հա – ւատք մը կը դառնար, ստիպեց զինքը որ ստեղծուած նոր կացութեան առջեւ աւելի պաղարիւնութեամբ ու աւելի ճարտա – րութեամբ չարժի :

Նոյնիսկ իրեն այնպէս թուեցաւ՝ իր ենթադրական ճարտարութենէն՝ թէ կա – րող էր այն բոլոր հնարամտութիւննե – րուն, բոլոր ճարպիկութիւններուն, ո – րոնք յամառ ու անկեղծ սիրահար մը իր իդէալին կը յայղղին հասցնել : Ու դի – չերը, մտքին մէջ, մեքենայութիւններ , հնարքներ, վարպետութիւններ, դիւցազ – նութեան, անձնուիրութեան հրապուրող եւ զմայլելի չարժումներ ծրագրեց , ո – րոնք քարերն անգամ ի դուխ պիտի չար – ժէին, ուր մնաց Սոֆիի պէս աղապատա – լից հոգի մը : Բայց առտուն երբ որ լուսը տեսաւ, երբ որ իրական աշխարհը իր աչքին պարզուեցաւ, բոլոր ծրագիրները չոդիացած էին, սիրտը դառնութեամբ պաչարուած էր նորէն, եւ այն կորովը , որուն ինքզինքը կարող զգացեր էր դիչե – րը, գոյութիւն չունէր այլեւս :

Ու վհատած, մտամոլոր, կեցած այդ դրանը առջեւ որուն ետեւը դեռ օր մը առաջ իր երազներուն թագուհին կը չընչէր, Համբիկ կը վերադառնար իր առջի կսկծալի հառաչին .

— Օհ, ելան, ելան ...

Լուացարարուհիին մեկնումին երրորդ իրիկունը, երբ որ մերժուած սիրահարը տուն դարձաւ տրամաթախիծ, մայրը ը – սաւ իրեն.

— Համբիկ, կիւլիւկ հանըմը վո՞ւր գացած ըլլայ նէ աղէկ :

Տղան գլուխը ցցեց, աչքերը յոյսի չեկ կայծերով առլի : Մայրը չարունակեց.

— Մարկոս ամիրային տունը. հանըմը իր քովը առեր է մարուաղջիկ : Քա ատ ինչ եաղլը տեղ ինկեր էն... ամա ատ կնկանը համար ալ խենթ է, սընըրլը է կ'ըսեն, նայինք տէրտը քաչուելի՞ք պան է : Հիչ ալ պան չըսին մեզի. ծառուըներուն խափմի՞չ պիտի ընէինք ...

Բան մը չըսաւ Համբիկ, մինակ մօրը երեսը նայեցաւ ապուշ մոլորուզին նայ – ուածքով, յետոյ պարտէզին խորերը եր – կընցաւ :

— Մարկոս ամիրային տունը, կը մը – մըռար , ամիրա, տոքթոր, հարուստ մարդիկներ, Սոֆիին ուղած բաները ...

Հեռուն, հորիզոնին վրայ քանի մը աստղեր կը սկսէին քթթել ադամանդէ աչուըներնին. մթնչաղին հուսկ երանգա – ւորումները կը նուաղէին համապարփակ մութին մէջ որ անջրպետին անծանօթ անկիւններէն կը մաղուէր միահեծան :

Այդ բարձունքին վրայ հովը մեղմեղա – դին կը հեծկըլտարաչնաչահար ծառերուն մէջ, որոնք կմախքներու պէս կ'ուրուա – գծուէին խաւարի յատակին վրայ :

ԵՐՈՒԱՆԴ ՍԻՄԱՖԷՇԱՆԼԵԱՆ

(Շար.)

Ուրբաթ օր ցոյց մը եղած է Ալժէի մէջ: Քանի մը հազար հոգի տողանցած են, պոռալով. — «Եթէ պէտք ըլլայ Փարիզ կ'երթանք Մասիւն բերելու» :

Ուրբաթ իրիկուն կը հաղորդէին նաեւ թէ մառեշալ Ժուէն, որ կառավարութեան զինուորական խորհրդատուն է եւ չէր մասնակցած առաւօտուան ժողովին, Երեքշաբթի օր պիտի ընդունուի տը Կոլի կողմէ :

× Օռոռ եւ Փարի – Ժուր թերթերը գրաւուեցան Ալժերիոյ մէջ նկատի առնելով «Մասիւի խնդիրը» ներկայացնելու իրենց եղանակը:

———o———

ՓԱՍՏԷՕՐ հաստատութիւնը կը հաղորդէ որ դումի (կռիփ) համաճարակի քանի մը շրջաններ կան Ֆրանսայի մէջ : Կը կարծուի թէ խնդրոյ առարկայ մանրէն՝ ասիական դումի մանրէն է: Մահացու քանի մը պարագաներ եղած են Լիոնի մէջ: Հիւանդանոցները եւ բուժարանները ծայրէ ծայր լեցուած են :

ԱՅՍ ՏԱՐԵՇՐՋԱՆԻՆ 20·000 ալժերիացի աշխատաւորներ Ֆրանսա եկած են աշխատելու, ասոնց թիւը Ֆրանսայի մէջ հասցնելով 205·000ի: Այս առնչութեամբ Մ· Տըպրէ, միջ – նախարարական նիստի ընթացքին յայտարարեց թէ ոչ միայն անհրաժեշտ կարգադրութիւններ պիտի ըլլան զանոնք յարմար բնակարաններու մէջ տեղաւորելու համար, այլեւ գործնական քայլեր ձեռք պիտի առնուին վերացնելու «թիթեղաքաղաքները», որոնք մէջտեղ եկած են հոս ու հոն, արժերիացի աշխատաւորներու երկիր հաստատումով: Անցնող տարեշրջանին, ըսած է նախարարապետը, չորս հազար ալժերիացի աշխատաւորներ մասնագիտացած են աշխատանքի իրենց ճիւղերուն մէջ :

ՅՈՐԴԱՆԱՆԻ մէջ 56 համայնավարներ ձերբակալուած են: Ասոնց մէջ կը գտնուին, բժիշկներ, դասատուներ եւ փաստաբաններ :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Փարիզի Աղքատախնամի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները ի նպաստ զոյգ հայկական ծերանոցներուն Տոքթ· Հ· Գալճեանի մօր մահուան առթիւ (Երեւան):

Պ· Կ· Թուլումճեան 25 Ն· Ֆ·, Տէր եւ Տիկին Վ· Վ· Քէօքճեան եւ Պ· Տիրան Ոսկերիչեան 50 Ն· Ֆ·, Տիկին Մ· եւ Օր· Ա· Գրիգորեան 30 Ն· Ֆ·, Տիկին Ա· Ասատուրեան եւ զաւակները 30 Ն· Ֆ·:

Պ· Կ· Թուլումճեան Տիկին Փառանձեմ Վէզիրեանի մահուան առթիւ ծերանոցներուն՝ 25 Ն· Ֆ·:

Տէր եւ Տիկին Ստեփան Հացէրեան, նպաստ Աղքատախնամին 50 Ն· Ֆ·:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐԸ Կ'ԵՐԳԵՆ
(ՍՈՐՊՈՆԻ ՄԷՋ)

ՄԱՐՏ 13 ԻՆ

Վարսայարդարուհի
(Coiffeuse)
մը կ'ուզուի, լաւագոյն վճարումով՝ գրել «Յառաջ»ին :

Imprimerie Spéciale du Journal « Haratch »

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Կապոյտ Խաչի Կրընոպլի մասնաճիւղը, Մանուկներու Օրը կը տօնէ մեծ պատրաստութեամբ :

Կիրակի (31 Յունուար), ժամը 15ին, Ռիւ Ժէի սրահին մէջ:

Կապոյտ Խաչի դպրոցի աշակերտութեան կողմէ գեղարուեստական ճոխ եւ խնամուած բաժին :

Կը ներկայացուի Յիսուսի Ծնունդը՝ երգախառն գեղեցիկ պատկերներով : Տեղի կ'ունենան խմբերգներ, արտասանութիւններ, տրամախօսութիւն, եւ մանկական զաւեշտ :

Աւանդական Կաղանդ Պապան նուէրներ կը բաժնէ, սրահին մէջ ներկայ եղող բոլոր փոքրիկներուն :

Մուտքը ազատ է : Սիրով կը հրաւիրուին Կրընոպլի, Լանսէյի եւ Ռընաժի հայրենակիցները :

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

Տէր եւ Տիկին Օհան Տակառեան քսան Ն· Ֆ· կը նուիրեն Հայ Մշակոյթի Տան: Հոռոմ Տէր Սիմոնեանի կսկծալի մահուան առթիւ : (Ստանալ Յառաջէն):

Այրի Տիկին Ազնիւ Տէրոյեան Հոռոմ Տէր Սիմոնեանի մահուան առթիւ տասը Ն· Ֆ· կը նուիրէ Ֆ· Կ· Խաչի Պանեէօ Քաշանի մասնաճիւղին :

"ՅԱՌԱՋ"Ի ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Ֆրանսա եւ հասարակապետութիւն .—
Տարեկան .— 40 Ն· Ֆր· (4000)
Վեցամսեայ 22 Ն· Ֆր· (2200):
Արտասահման .—
Տարեկան 50 Ն· Ֆր· (5000):
Բաժանորդագրութիւնները կը վճարուին կանխիկ :

ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Մարսէյլէն ուղղակի Օտեսա, կամ աշխարհի որեւէ կողմէ նաւով, օդանաւով, երկաթուղիով, որեւէ ընկերութեամբ եւ նոյն գիներով :

Վճարումը՝ հոս կամ արտասահման: Կ'ապահովենք վիզայի գործողութիւնները ձրի, կ'ապահովենք նաեւ տեղերը ձրի :

Դիմել՝

ԺԱՆ-ԵՂԻՇԷ ԱՐՋՈՒՄԱՆԵԱՆԻ
որ 35 տարուան փորձառութիւն ունի:

AMERICAN LLOYD
48, RUE DE LA RÉPUBLIQUE
MARSEILLE
Tél. : 20-47-22

Ամէն դիւրութեան համար, ամէն տեղէ դիմել Մարսէյլի հասցէին :

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԻՆ

29րդ տարեկան ցերեկոյթը

Կիրակի, Մարս 6, կէսօրէ վերջ ժամը 2·30ին, Սալ տը լա Շիմի,
28 bis, Rue St. Dominique, Paris 7·

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ԼԻՈՆ.— Հ· Յ·Դ· «Սիամանթօ» խումբի տարեկան մեծ պարահանդէսը, Փետր· 20ին, Շաբաթ երեկոյեան :

Սիփան – Կոմիտաս երգչախումբի համերգը (ղեկավարութեամբ Կարպիս Ափրիկեանի): Ապրիլ 17ին

ՇՔԵՂ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ· Յ· Դ· Վալանսի Նոր Սերունդի «Շ· Միսաքեան» խումբին կողմէ :

Յունուար 30, Շաբաթ գիշեր ժամը 21էն մինչեւ լոյս :

Salons de l'Hôtel-de-la-Croix d'Or
Place de la République

Նուագախումբ՝

MODERN - JAZZ - QUINTETTE

ՍԱԿԱԳԻՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ

ՄԷԿ ԱՆԳԱՄՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՀԱԶԴ	30 Ն· Ֆր·	մինչեւ 1/4 սիւնակ
ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ	15 Ն· Ֆր·	մինչեւ 1/8 սիւնակ
ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ	10 Ն· Ֆր·	» » »
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ	15 Ն· Ֆր·	» » »
ՀԱՐՍԱՆԻՔ, ՆՇԱՆՏՈՒՔ	20 Ն· Ֆր·	» » »
ՆՈՒԻՐԱՏՈՈՒԹԻՒՆ	10 Ն· Ֆր·	» » »
«ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ»	10 Ն· Ֆր·	» » »
«ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ»	5 Ն· Ֆր·	» » »
ԾԱԽՈՒ Է	20 Ն· Ֆր·	» » »

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ նշանակուած ծաւալով ազդերու համար են:

Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է:

Առեւտրական կամ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններուն համար դիմել Վարչութեան:

1960Ի "ԳՈՅԱՄԱՐՏ" ՕՐԱՑՈՅՑ-ԱԼՊՈՄԸ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Հ· Յ· Դ· ՆՈՐ ՍԵՐ ՈՒՆԴԻ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋԱՆԻՆ

Հ· Յ· Դ· 70ԱՄԵԱԿԻ ԱՌԹԻՒ — Ընտիր թուղթով .— 13 էջ

Շքեղ նկարներ, գրական եւ պատմական նիւթերով, ճոխ բովանդակութիւն :

ԳԵՂԱԶԱՐԴ ԵՒ ԳՈՒՆԱՒՈՐ ԿՈՂՔ

Բացառիկ խնամքով եւ ճաշակով պատրաստուած այս ՕՐԱՑՈՅՑ – ԱԼՊՈՄԸ պիտի կազմէ ամէն հայկ· տան զարդը :

Գին 500 ֆրանք

Փարիզի համար դիմել՝ LIBRAIRIE H. SAMUELIAN 51, Rue Mr.-le-Prince, Paris 6e

Կը ծախուի նաեւ Յառաջի մօտ :

ՀԱՅ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ
ՏԱՐԵԿԱՆ ՇՔԵՂ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ԿԻՐԱԿԻ՝ ՓԵՏՐՈՒԱՐ 21

HOTEL GEORGE Vի ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Ժամը 17էն մինչեւ կէս գիշեր — ՊԱՐԻ ԵՐԿՈՒ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ

Cotillons - Tombola - Attractions

Խնամուած պիւֆէ սովորական գիներով

Այժմէն ապահովեցէք ձեր տոմսերը եւ սեղանները Tel. TRO. 03-18 C.C.P. Paris 8019-72

Մուտք՝ 5 Ն· Ֆ·, ուսանողներու համար 3 Ն· Ֆ· :

Կ + Պ + Ո + Ն + Ի — Պ + Կ + Ո + Ի + Ն

ՊՈՆԿՈՒ

Ամէնօրեայ ուժ եւ կորով,
— Bongoût —
Հելվա եւ լոխում ուտելով:

Société des Conserves BONGOUT

MARSEILLE — 40, la Canebière — MARSEILLE

MORY et Cie

ՆՈՒԷՐՆԵՐՈՒ ԵՒ ԾՐԱՐՆԵՐՈՒ ԱՌԱՔՈՒՄ ԴԷՊԻ ԽՈՐՀՐԴ· ՄԻՈՒԹԻՒՆ :

Գնեցէք զանոնք ձեր ուզած տեղը եւ առաքումը մեզի վստահեցէք : Նուազագոյն ծախքերով կը զրկենք խորհրդ· Միութիւն :

Դիմեցէք մեր նոր գիները գիտնալու համար.—

10, Rue de St.-Quentin, Paris 10·
(PRÈS DE LA GARE DU NORD)
ou Téléphone : NOR. 40-72 et 50-83

ԲԱՑԱՌԻԿ ԽՆԱՄՔՈՎ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ ՍԱԼ ՄԸ·

"ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ"

MUSIQUE ARMÉNIENNE vocale et instrumentale

MICROSILLON 33 TOURS

Երգչախումբ՝ ՍԻՓԱՆ – ԿՈՄԻՏԱՍ

Orchestre Symphonique Chouteau

ՂԵԿԱՎԱՐ՝ ԿԱՐՊԻՍ ԱՓՐԻԿԵԱՆ

Դիմել հետեւեալ հասցէներուն . —

ՓԱՐԻԶ, Հրանտ – Սամուէլ գրատունը, 51, Rue Monsieur le Prince, DAN. 88-65
Յառաջի խմագրութեան,
ՃԱՇԱՐԱՆ ԱՐԹԻՒՐ 5, Rue Augustin-Thierry - Place des Fêtes
Երգչախումբի վարչութեան եւ անդամներուն մօտ :
ՄԱՐՍԷՅԼ, Ժանօ Ղազարեան, La Banque ROSA, 31, La Canebière
Տիգրան Ղազարեան, Պօմոն,
Օր· ՍՕՆԱ ՓԻԼԻԿԵԱՆ 126, Bld. Queirel, ST-LOUP Հեռաձայն՝ 42-82-40
ԼԻՈՆ, Պէրպէրեան Ժան, 39, Rue Dunoir
ՏԷՍԻՆ, Սարգիս Առաքելեան, 12, Rue Nansen

ՅԱՐԱՏ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց. 22Ն. Ֆր.

Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 26 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

MARDI 26 JANVIER 1960

36ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8706 — 36EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4507

ՊԱՇԱՐՄԱՆ ՎԻՃԱԿ ԱԼԺԵՐԻՈՅ ՄԷՋ

ԼՈՒՍԱՐԳԵԼ ԺԱՄԸ 20ԻՆ

ԱՐԻՒՆԱԼԻ ԴԷՊՔԵՐ ՏԵՂԻ ՈՒՆԵՑԱՆ ԿԻՐԱԿԻ՝ 19 ՄԵՌԵԱԼ, 141 ՎԻՐԱՒՈՐ

ՆԱԽԱԳԱՀ ՏԸ ԿՈԼԻ ԿՈՉԸ

Էլիզէի ժողովին որոշումները Ալժերիոյ մասին՝ ուր կառավարութիւնը ըսած է թէ Սեպտ. 16ի յայտարարած ուղեգիծին վրայ կը մնար անփոփոխ, եւ Զօր. Մասիւի պաշտօնազրկումը անտարակոյս ստեղծեցին ջղրգրգիռ տրամադրութիւններ Ալժերիոյ ծայրայեղ տարրերուն մօտ: Միւս կողմէ սակայն կառավարութեան հաւաստիքը որ ոչ մէկ պարագայի տակ բանակցութիւններ տեղի կրնան ունենալ ըմբոստներու «կառավարութեան »հետ, նաեւ ձեռք առնուած խիստ պատժական միջոցները՝ «ազատագրական բանակի» գործունէութեան դէմ, եւ վերջապէս Զօր. Շալի եւ Տըլուվրիէի յայտարարութիւնները մտածել կուտային որ խաղաղ եւ բնականոն կացութիւնը պիտի շարունակուի Ալժէի մէջ :

Շաբաթ օր ընդհանուր գործադուլի հրահանգ տրուած էր Ալժէի մէջ, բայց կը թուէր թէ մտքերը վարանոտ էին եւ կարելի չէր յստակ գաղափար մը ունենալ կացութեան մասին: Կարգ մը առեւտրականներ հետեւած էին գործադուլի հրամանին եւ խանութները՝ փակած: Բայց ընդհանուր ձեւով քաղաքը խաղաղ օր մը ապրեցաւ, ինչ որ յուսալ կուտար թէ ամէն վտանգ հեռացուած էր:

Ցուցարարները ժամը 12էն սկսեալ, կիրակի, կը հաւաքուին Մեռեալներու Յիշատակարանին առջեւ: «Ազգային շարժումներու» ղեկավարները Ալժերիական ընկերութեան շէնքին պատշգամէն կոչ կ'ընէին որ ցուցարարները հաւաքուին :

Մինչեւ ժամը 18·30ին կացութիւնը մտահոգիչ չէր, եւ ոչ մէկ դէպք պատահած էր: Այդ ժամուն էր որ հրացան պարպելու ձայներ լսուեցան եւ ցոյցը սկսաւ ըմբոստական շարժումի մը երեւոյթը ստանալ: Կարելի չէ ճշդել թէ ո՞վ որո՞ւ վրայ կրակեց , բայց Կարգապահութեան Ուժերու եւ ցուցարարներու միջեւ բախումներ տեղի ունեցան: Ըսուեցաւ նաեւ թէ միջադէպեր պատահած են, ոստիկաններու եւ զինուած ուժերու միջեւ (թերիթօրիալ):

Բանակը կը փորձէր արգելք հանդիսանալ, որպէսզի ցուցարարները չկարենան հասնիլ մինչեւ Ֆորօմի ծանօթ եւ պատմական հրապարակը :

Ի՞նչպէս սկսաւ խռովութիւնը .—

Ժամը 1ին, մօտ տասը հազար հոգի հաւաքուած էին: Ալժերիական Դրամատան շէնքին մէջ տեսակ մը «քաղաքական բիւրօ» հաստատուած էր, ցուցարարներու ղեկավարներուն մէջ կային՝ փուժատական մը՝ Օրթիզ որ Ֆրանսական Ազգային Ճակատին նախագահն է, Փիէր Լակայառտ որ «օդաչու» երեսփոխան մըն է, երկու սպաներ որոնց մէկը՝ հարիւրապետ՝ Ֆիլիփփի, Մասիւի սպայակոյտին մաս կը կազմէ :

Ժողովուրդին մէջ, սակայն, յուսախաբութեան նշաններ կ'երեւային եւ փսփսուքներ,— բանակը մեզ կը լքէ: Քիչ անդին դէպի Օռան մեկնող կառախումբը իր սուլիչով կ'արձագանգէր . — Ֆրանսական Ալժերիա: Ժամը 15ի մօտ, խումբ մը երիտասարդներ կը պոռային՝ Մասիւ իշխանութեան գլուխ: Ժամը 17ին «անսահման ընդհանուր գործադուլ» կը հռչակուէր եւ վերջապէս ժամը 18ին կը սկսէր հրացանաձգութիւնը :

Ցուցարարներու թռուցիկը որ բազմաթիւ ստորագրութիւններ կը կրէր (Նախկին Ռազմիկներու Համաձայնութեան Կոմիտէ, Հողային եւ Ինքնապաշտպան Միաւորներու Դաշնակցութիւն, Ազգային Շարժումներու համաձայնութեան կոմիտէ) կը շեշտէր .— Զօր. Մասիւ, Մայիս 13ի վերջին զօրավարը, Ֆրանսական Ալժերիոյ եւ Էնթեկրասիոնի վերջին երաշխաւորը ծաղրուեցաւ եւ պաշտօնազրկուեցաւ: Տըկոլ կ'ուզէ որ իր ձեռքերը ազատ ըլլան Սեւ Ափրիկէէն ետք Ալժերիան ալ վաճառելու եւ բանակը երդմնազանց ընելու համար: Ժամը եկած է ոտքի ելլալու»:

Օռանի մէջ, ուրիշ թռուցիկ մը կ'ըսէր. — Մասիւ ահազանգը հնչեցուց: Ալժերիան մահուան վտանգի տակ է: Կամաւորներու ընդհանուր զօրակոչը հռչակուած է »:

Միտքերը եւ կիրքերը հանդարտեցնելու համար, կառավարութեան ընդհ. պատուիրակը՝ Տըլուվրիէ յայտարարութիւն մը ըրաւ Ֆրանսա Ե. (Ալժէ) ձայնասփիւռի կայանէն: « Մայր երկիրը, ամբողջ, տը Կոլին ետին է, առանց անոր, ըսի ձեզի Յունուար 1ին, Ալժերիոյ եւ Ֆրանսայի համար միայն արկածախնդրութիւն եւ աղէտ կայ : Անկարգութիւնը Ալժէի մէջ, արկածախնդրութեան սկիզբը պիտի ըլլայ: Գիտէք ատիկա, գիտեմ որ գիտէք »:

Զօր. Շալ իր կարգին յայտարարութիւն մը ընելով փորձեց հանդարտեցնել ժողովուրդը :

Կիրակի իրիկուն Տըլուվրիէ նոր յայտարարութիւն մը կ'ընէր. — Կը խոնարհիմ բոլոր զոհերուն առջեւ, կարգապահութեան ուժերուն պատկանող կամ անոնց որոնց հայրենասիրութիւնը զիրենք առաջնորդեց դէպի եղերական սխալ մը»:

Ժամը 20ին, Զօր. Շալ կարճ յայտարարութիւն մը կ'ընէր .— « Մինչ բանակը եւ ղեկավարները 24ի ամբողջ օրուան ընթացքին, ամէն ինչ ըրին կարգը պահելու համար, առանց ցուցարարները նեղելու, գիշերուան մօտ, խռովարարներ , որոնք համբերութեամբ սպասած էին , յարձակեցան եւ կրակեցին կարգապահութեան ուժերուն վրայ: Այդ ուժերը որ, ցարդ Ալժերիան պաշտպանեցին Ֆելլականերու դէմ , մեռեալներ եւ վիրաւորներ ունին այս գիշեր : Ըմբոստութիւնը Ֆրանսական բանակին դէմ պիտի չյաղթէ : Դէպի Ալժէ զօրաբաժիններ բերել կուտամ: Կառավարութեան Ընդհանուր Պատուիրակին հետ , քաղաքը պաշարման վիճակի մէջ կը նկատեմ : 3 հոգիէն աւելի որեւէ համախմբում արգիլուած է: Այսքան »:

Անդրադառնալով Ալժերիոյ կիրակի օրուան դէպքերուն, նախարարապետ՝ Մ. Տըպրէ , Ռէնի մէջ ուր գացած էր քննելու տեղւոյն հողագործական հարցերը հետեւեալ մտքերով բացատրած է կառավարութեան տեսակէտը.— « Պէտք չէ միայն զգացումներով շարժիլ — ըսած է ան — պէտք է նկատի առնենք որ Եւրոպացիներու կողքին ու անոնցմէ բազմամիլիոն անգամ աւելի թիւ հաշուող մահմետականներ կ'ապրին հոն, արդ՝ կարելի եւ տրամաբանական չէ որ միայն եւ բացառաբար տեղւոյն Եւրոպացիներուն ցանկութիւնները նկատի առնելով՝ բանաձեւենք տեսակէտներ եւ ընենք կարգադրութիւններ :

Ֆրանսան պիտի մնայ Ալժերիոյ մէջ — աւելցուցած է նախարարապետը — որովհետեւ մեր համոզումով Ֆրանսայի ներկայութիւնը Հիւս. Ափրիկէի այդ հողամասին վրայ անհրաժեշտութիւն մը եւ միեւնոյն ժամանակ բարեդէպ երեւոյթ մըն է նախ եւ առաջ Ալժերիոյ համար :

Վարչապետ Տըպրէ նկատի առնելով Ալժէի դէպքերուն ծանրակշիռ հանգամանքը, օդանաւով Փարիզ կը վերադառնայ: Նոյն ատեն Փարիզ կը վերադառնայ նաեւ նախագահ տը Կոլ Քոլոմպէ լէ Տէօզ էկլիզէն :

Առաւօտեան ժամը 3ին, տը Կոլ կոչ մը ըրաւ երկրին եւ բանակին: Զօրավարը ըսաւ.—Ամենագէշ ծառայութիւնն է զոր կ'ընէք Ալժերիոյ համար, Ֆրանսայի համար եւ աշխարհի առջեւ:Պէտք է որ կարենամ գործս շարունակել :

ԱՐՁԱԳԱՆԳՆԵՐ

Անդրադառնալով Ալժերիոյ վերջին դէպքերուն, ամերիկեան ազդեցիկ թերթերէն Նիւ Եորք Հերալտ հետեւեալ յատկանշական խորհրդածութիւնները կ'ընէ . «Ֆրանսական բանակին եւ Ալժերիոյ Եւրոպացիներուն դերը, անշուշտ կարեւոր ազդակներ եղան, որ Զօր. տը Կոլ կառավարութեան գլուխ գայ, սակայն պէտք չէ մոռնալ միւս կողմէ , որ նոյնքան կարեւոր ազդակ մը եղաւ՝ Ֆրանսացիները իրենց ամբողջութեանը մէջ զզուած էին Դ. Հանրապետութեան վարած աննը-

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

Օրը Օրին

ՊՐՈՊԱԳԱՆԴԱ՛...

— Սա մեր քովի ովկիանոսին արեւելեան ափերուն վրայ ծնած, մեծցած, հայ աղջիկ մըն եմ... Հայկական վարժարան գացած եմ, հայկական դաստիարակութիւն ստացած եմ, Հայոց պատմութիւն կարդացած եմ եւ հայրիկս ալ մտաւորական մարդ է ... Այս մանրամասնութիւնները կուտամ,որպէսզի առաջուընէ գիտնաք թէ ո՛վ եմ, ի՛նչ եմ եւ ի՛նչ զգացումներու տէր եմ :

— Ուրախ եմ, Օրիորդ... Ի՛նչ ծառայութիւն կրնայինք մատուցանել ձեզի..

— Ես, անձնապէս, ծառայութիւն չեմ սպասեր, բայց պիտի ուզէի որ ազգին ծառայութիւն մը մատուցանէիք ...

— Ամենայն սիրով ...

— Թերթերէն իմացայ որ մեր Նախագահը , Անգարայի մէջ , շատ սիրալիր վերաբերում ցոյց տուեր է եղեր Թուրքերուն եւ կարգ մը առաքինութիւններ վերագրեր է անոնց ...

— Ճիշդ է ... Բայց, ա՛լ պէտք է ծածկոց մը քաշենք այդ տխուր պատմութեան վրայ ու մոռնանք: Արդէն բողոքեցինք ...

— Մոռնա՞նք ... Ես ատանկ բան չեմ ընդունիր... Ծածկո՞ց քաշենք — անկարելի է .... Բողոքեր էք եղեր ... Ո՞ւր բողոքեցիք — մեր մամուլին մէջ ... Ո՞վ կարդաց ...

— Ներողութիւն, հայերէն թերթերը բառ առ բառ կը թարգմանուին՝ պատկան իշխանութեանց կողմէ... Չի՞ բաւեր ...

— Ո՛չ .... Չի բաւեր ...

— Լաւ, ի՞նչ կ'առաջարկէք ...

— Ըսե՛մ ... Կ'ուզենք որ մեր ձայնը լսեն ... Ի հարկէ կ'ուզենք : Ուրեմն արմատական միջոցներու դիմելու ենք ... Այսինքն, աղմուկ հանելու ենք, որպէսզի ամէն մարդ իր ուշադրութիւնը մեր վրայ կեդրոնացնէ... Աղմուկ, իրարանցում... Ամերիկեան թերթերը մեր մասին գրելու են, Թուրքին գործած ոճիրները պատմելու են, ջարդերէն փախած մեր հայրերուն եւ մայրերուն բերանը բանալ տալու են որ բան մը հասկնանք ւե մեր ցասումն ու յուզումը նպատակի մը ծառայեն ...

— Բայց, մենք խեղճ բազմութիւն մըն ենք այս վիթխարի պետութեան աչքին .. Մե՞նք ով ենք որ ձայն պիտի բարձրացնենք՝ մամուլին ուշադրութեան առարկայ դառնալու աստիճան ... Մենք Հըրեա՞յ ենք... Գործնական առաջարկ մը ունի՞ք ...

— Ունի՛մ... Ահաւասիկ... Անօթութեան պոյքոթի մը կը սկսինք ... Այսինքը , քանի մը հարիւր Հայեր կը հաւաքուինք եւ կ'երթանք Սպիտակ Տան առջեւ կը յայտարարենք թէ մենք անօթի պիտի մնանք, եթէ Նախագահը իր խօսքերը ետ չառնէ ...

— Շատ յառաջ կ'երթանք, օրիորդ...

— Ո՛չ, չեմ երթար... Կը յիշէ՞ք, Սեպտեմբերին երբ խրուշչեւ կոչուած արարածը հոս եկաւ, Լեհ երիտասարդ մը անօթի մնալու որոշում մը տուաւ ու այդ ձեւով բողոքած եղաւ այդ մարդուն այցելութեան եւ անոր ընծայուած պատիւներուն դէմ ... Բժիշկները վրայ հասան եւ համոզեցին որ հրաժարէր այդ ծրագիրէն ...

— Արդիւնք մը տուա՞ւ երիտասարդին այդ քաջութիւնը ...

— Անշուշտ... Իր հայրենիքին անունը թերթերուն մէջ հրատարակուեցաւ եւ Լեհաստանի ողբերգութիւնը ձայնասփիւռին վրայ պատմուեցաւ ... Ատիկա արդիւնք չէ՞... Ուրեմն եթէ մենք ալ այդ քաջութիւնը ունենանք արդիւնք մը ձեռք բերած կ'ըլլանք: Եթէ, սակայն, այս անգամ քիչ մը ուշ մնացեր ենք, ես խորհուրդ կուտամ որ յաջորդ անգամ երբ Թուրք մենծ աղա մը Ուոշինկթըն գայ, քանի մը հարիւր Հայեր անօթի մընալով բողոքենք ... Ե՛ս, ինքս, թեկնածու եմ ...

— Լաւ, եթէ մեզի ըսեն — «Օ քէյ, անօթի սատկիլ կ'ուզէք գացէք սատկեցէք, մեզի՞ ինչ» ա՞յն ատեն ինչ պիտի ըլլայ..

— Մինչեւ այդ վայրկեանը հասնի, մենք մամուլին էջերը գրաւած կ'ըլլանք ... Ատկէ աղէկ պրոպագանդա՞ կ'ուզէք՝ Թուրքին դէմ ու մեզի ի նպաստ ...

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԳԵՐՄԱՆԵՒԻՏԱԼԱԿԱՆ խօսակցութիւնները յաջողութեամբ պսակուեցան : Յատուկ պաշտօնական զեկոյցով մը երկու երկիրներու կառավարութիւնները փափաք կը յայտնեն որ «հասկացողութեան մթնոլորտի մէջ լուծուին աշխարհը տարակարծիք ձգող եւ երկուքի բաժնող առկախ մնացած հարցերը»:Այս առթիւ զեկոյցը կը շեշտէ որ «բոլոր խնդիրներն ալ պէտք է լուծուին շահագրգռուող պետութեանց համաձայնութեամբը համահաւասար իրաւասութեամբ :

Ապազինման հարցին անդրադառնալով գերմանեւիտալական զեկոյցը բաղձանք կը յայտնէ որ գլուխ ելլէ համաձայնութիւնը, պայմանաւ սակայն որ «փոխադարձ հսկողութեան » դրութիւնը ապահովուած ըլլայ :

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՄԷՋ յանկարծական ծաղիկի համաճարակ մը ծագած է, եւ արդէն 71·405 հիւանդութեան պարագաներ ճշդած են: Մայրաքաղաքի իշխանութիւնները առողջապահական բացառիկ միջոցներ ձեռք առած են այս փոխանցիկ հիւանդութեան առաջքն առնելու համար: Մոսկուայի հինգ միլիոն բնակիչները պարտադիր պատուաստի կ'ենթարկուին:

«ՊԶՏԻԿ ԵՒՐՈՊԱՆ» հասարակաց քաղաքականութիւն մը կը փնտռէ: Երկուշաբթի օր Հռոմ հաւաքուած էին Հասարակաց Շուկայի կից երկիրներուն արտաքին նախարարները:

ԱՄԱՆՈՐԻ ԹԱՆԿԱԳԻՆ ԱՐՄԱՂԱՆԸ

Եթէ գրիչս չզսպէի, աւելի շողշողուն բառերով պիտի որակէի սոյն արմաղանը: Ընթերցողս հարց պիտի տայ ինքնիրեն թէ արդեօք ի՞նչ է այդ արմաղանը: Սպարտակի յաղթական մրցումները Միջերկրականի ափերուն, թէ՞ Երգի ու Պարի համախումբին հայաշունչ եւ շնորհալի այցը ի Լիբանան: Բայց ատոնք ծիծեռնակներ էին · եկան ու գացին · անուշ յիշատակ մը միայն թողուցին: Մնայուն արմաղան մը չեն ատոնք: Մնայուն արմաղանն է՝

ՅԱԿՈԲ ԱՆԱՍԵԱՆԻ

« ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԱՏԵՆԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ »Ը զոր Հայաստանի Գիտութիւններու Ակադեմիան հասցուց այս օրերս, Ամանորի նախօրեակին, արտասահմանի Հայութեան :

ՀԵՂԻՆԱԿԻՆ ՄԱՍԻՆ

Անշուշտ եկած հատորը նախատեսուած տասը հատորնոց հսկայ երկասիրութեան առաջինն է միայն. բայց մեծածաւալ ու հաստափոր եւ մանաւանդ մէկ հեղինակի գործ, երբ այդպիսի աշխատանքի մը համար խմբային գործակցութիւն մը անհրաժեշտ կը կարծուէր :

Կ՝ըսուի թէ տարիքով երիտասարդ է հեղինակը, որ՝ մինչ պատանի, Ս. Ղազարու Մխիթարեան վանքը գտնուած է, գրաշարութիւն ըրած եւ Հայր Արսէն Ղազիկեանին ալ օգնականը եղած, երբ հանգուցեալը վերստին ձեռնարկած էր իր «Հայկական Նոր Մատենագիտութիւն »ը խմբագրելու, որովհետեւ այդ անաւարտ գործին անտիպ մասերը փճացած էին Մեծ Եղեռնի օրերուն: Արդեօք սոյն եղեռնէն վերապրած ո՞րբ մըն էր այդ՝ Ս. Ղազարու տպարանին պատանի գրաշարը՝ Յակոբ Սէօյլէմէզեան, որ հայացնելով իր մականունը ըրած է զայն Անասեան :

Ամէն պարագայի տակ, ով որ ալ եղած ըլլայ՝ ան իր պատանկութեան մէջ, այսուհետեւ իր անունը՝ Յակոբ Անասեան, գրաւած է արդէն իր պատուոյ տեղը հայ մշակներուն շարքին մէջ: Թող թոյլ տրուի ինձ, որ նուիրեալ մըն եմ տարիներէ ի վեր հայագիտական ուսումներու եւ քիչ թէ շատ տեղեակ անոնց ընկերացող խոչընդոտներուն եւ պահանջած յամառ ճիգերուն, ուրեմն թող թոյլ տրուի ինձ ջերմագին շնորհաւորելու այդ գործին քաջ հեղինակը՝ Յակոբ Անասեան, որ ատով օգտաշատ ծառայութիւն կը մատուցանէ հայագիտութեան հայ թէ օտար մշակներուն եւ, հայ մշակոյթի պայծառ ուղիով, ամբողջ հայ ազգին յաչս քաղաքակիրթ աշխարհին:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Գիրքը նկարագրելու համար, պէտք է որ նախ տամ անոր ամբողջական խորագիրը. « Հ. Ս. Անասյան՝ Հայկական Մատենագիտություն. Ե–ԺԸ դդ. Հատոր Ա. Ա–Առաքել Սալաձորեցի. Երեվան, 1959. Հրատարակություն Հայկական ՍՍՌ Գիտությունների Ակադեմիայի Պատմութեան Ինստիտուտի»:

Ոսկեզօծ տառերով եւ գծերով զարդարուած է սիրուն թէպէտ լրջատեսիլ կողքը եւ անոր կռնակը: Տառերուն ուղղագրութեան պիտի անդրադառնանք գրութեանս վերջաւորութեան : Բայց այժմէն դիտել տանք որ կազմը տկար է բաղդատմամբ կողքի տեսքին եւ հատորի ծաւալին, որ է 27×21×5 սմ.: Սնդուսը որ խոշոր հատորը կը միացնէ կողքին շատ բարակ է եւ մանաւանդ կարճ, որով հատորը կողքէն կը բաժնուի շատ դիւրութեամբ : Նման անբաւարար կազմեր նկատեցինք Լէոյի, Խաչիկեանի եւ ուրիշներու արժէքաւոր խոշոր հատորներուն վրայ :

Գիրքը կը բաղկանայ Ներածութենէ մը, լատինական տաառերով թուագրուած 150 էջերէ եւ բուն բնագիրէ մը, որ 1232 էջեր, աւելի ճիշդը, արդի գործածական իմաստով, սիւնակներ ունի: Նըպատակս ամբողջական գրախօսական մը գրել չէ, հապա քանի մը մատնանշումներով ուշադրութիւն հրաւիրել ներկայ հատորին լոյս տեսնելու բարեբաստիկ դէպքին վրայ:

ԳՐՔԻՆ ՆԵՐԱԾՈՒԹԻՒՆԸ

Շատ հմտալից է ան եւ արժանի ամբողջական երկասիրութեան տասը հատորներուն: Բացի հատորին գործածութեան համար տրուած տեղեկութիւններէ, երեք գաղափարի շուրջ կը համախմբեմ անոր բովանդակութիւնը :

Առաջին՝ Անասեան հաւատարմօրէն կը մատնանշէ եւ անաչառօրէն կը բնորոշէ իրմէ առաջ կատարուած գործը հայկական մատենագիտութեան ուղղութեամբ : Մեր նախորդներուն ուսերուն վրայ բարձրանալով է որ աւելի հեռուները տեսնելու կարող կ՝ըլլանք, ինչպէս կ՝ըսէր տրդայ մը իր հօրը ուղղելով խօսքը: Սոյն դիրքաւորումով արդէն Յակոբ Անասեան բուն դիտնականներու կաճառին մէջ մուտք կը գործէ, պարկեշտութեան եւ արդարամտութեան դաս մը կուտայ մեր կարգ մը ազգային մտաւորականներուն, որպէսզի գիտակցինք ամէնքս ալ որ ի վերջոյ բանագողութիւնը գողութիւն մըն է եւ ոչ պարզապէս անմեղունակ ճարպիկութիւն մը :

Հայ ուսումնասիրութեանց մէջ բուն մատենագիտական խուզարկութիւնը ԺԹ. դարուն սկսած է եւ յաջորդաբար մեծ զարկ ստացած է Տաշեաններով, Գալէմքեարեաններով, Զարբանալեանով ու Ղազիկեանով, Մովսէս Տէր – Մովսէսեանով, Գարեգին Յովսէփեանով, Աճառեանով, որոնք ճամբան բացած են Հայկական Ակադեմիայի տինամիք պրպտողներուն: Յիշատակեցի միայն հանգուցեալներէն քանի մը դասապետի անուն: Ասոնք արդէն դրած էին մեր մատենագիտութիւնը Եւրոպական զարգացած եւ հիմա առանձին գիտութիւն մը կազմող նոր ուսումի մը մակարդակին վրայ: Շարք մը համալսարաններու մէջ մասնաւոր ամբիոններ հիմնուած են այս նիւթին յատկացուած: Պարբերական հրատարակութեանց մէջ ալ մատենագիտականները մեծ տեղ կը գրաւեն :

Այսուհանդերձ պէտք է նշել որ մեր մատենագիտականները ընդհանրապէս յատկացուած կ՝ըլլային կամ միայն տպագիրներու, կամ միայն գրչագիրներու. երկու մարզերն ալ նկատի կ՝առնուին մենագրական աշխատասիրութեանց մէջ, ըլլայ հեղինակ, ըլլայ նիւթ. օրինակ Խորենացին, Շիրակացին, հայ դիցաբանութիւնը, հայ իրաւաբանութիւնը :

Անասեանի արժանիքն է հայազգի բոլոր հեղինակներուն համար, Սուրբ Մեսրոպի հնարած տառերով՝ մագաղաթի կամ թուղթի վրայ, պարզ գրիչով թէ մեքենայով դրոշմուած, այսինքն տպագիր եւ գրչագիր բոլոր արտադրութիւնները նկատի առնել եւ անոնց ցանկը եւ բովանդակութիւնը մեզ հաղորդել: Յետոյ պիտի աւելցնեմ որ ինչ ճոխութիւն կը կցէ այդ բոլորին:

Երկրորդ կէտը զոր կ՝ուզեմ մատնանշել Անասեանի ներածութեան մէջ Մատենագիտական Բնագրեր խորագրած գլուխն է (էջ 39–76 լատինական տառերով): Մեր վերեւ ակնարկած վերջին երկու դարերուն մատենագիրներն ալ իրենց նախորդներուն աշխատանքները օգտագործած էին եւ ասոնք իրենց կարգին, հայ գրականութեան սկսած ատենն իսկ արգիլուածի կամ ընդունելիի, հայ կամ օտար պատմագիրներու, ժողովներու, եկեղեցական գրողներու կամ մեկնիչներու, ցանկեր պատրաստած էին եւ շարականներու հեղինակները փնտռած էին : Սոյն տպագիր եւ անտիպ բնագիրները համախմբած է Անասեան: Ասոնք յետագայ մատենագիրներուն, ինչպէս եւ մատենագէտներուն, անհրաժեշտ գործիքներն են :

Ներածութեան երրորդ կէտը վերջապէս շատ օգտաշատ ցանկ մըն է տպեալ եւ անտիպ Ձեռագրացուցակներու, որոնց էջերը պիտի յիշատակուին միշտ իր գործին մէջ:

ԳՐՔԻՆ ԲՈՒՆ ԲՆԱԳԻՐԸ

Ան կ՝ընթանայ բնականաբար այբուբենի կարգով, ընդհանուր առմամբ հեղինակ անձերու անուններուն, եւ մասամբ ուրիշ կարեւոր բառերու, ինչպէս Ակներ (վանք), Աղթամար, Ամուսնութիւն, եւայլն:

Իւրաքանչիւր անձի կամ նիւթի մասին համառօտ տեղեկութենէ մը ետք ուրեմն, բոլոր տպագիր եւ գրչագիր աղբիւրները, յիշատակարաններով, բովանդակութեանց ցանկերով, բնագիրներուն սկզբնական տողերով, նոյն իսկ զանազան խմբագրութեանց համար կամ տպագրութեանց համար շատ համառօտ դիտողութիւններով :

Այս բոլորին՝ Անասեանի կցած ճոխութիւնը որուն ակնարկեցի յօդուածիս ըսկիզբը, այն է որ Օժանդակ գրականութիւն ենթախորագիրի տակ, մատնանշուած են ճշգրիտ տեղիքը տուեալ անձով կամ նիւթով մօտէն կամ հեռուէն գործ ունեցած գրութիւններուն, ըլլան գիրք, ըլլան յօդուած :

Քննեցինք մասնաւորապէս այս խնդիրը եւ նշմարեցինք որ հոն յիշատակուած են անշուշտ արդի եւրոպական լեզուներով կատարուած գրութիւնները՝ անգլերէն, գերմաներէն, Ֆրանսերէն, իտալերէն, ռուսերէն, վրացերէն, եւ այլն: Բայց հաճոյքով նշմարեցինք որ նաեւ ցանկագրուած են հսկայ մատենաշարներ՝ յունարէն եւ լատիներէն աղբիւրներու՝ Բոլատեանց հռչակաւոր Ագտա Սանքթորում, աբբայ Մինէի Եկեղեցական հայրերու ու մատենագիրներու կրկնակ շարքը (յունարէն եւ լատիներէն), Մանսիի Եկեղեցական ժողովները, Կարդինալ Մայի մատենաշարը, եւն., եւն.:

Մեծ հաճոյքով նշմարեցինք որ մեր քննած շատ տեղերու մէջ չկային ուղղագրութեան սխալներ, ճշգրտօրէն գրուած էին այդ զանազան լեզուներով յիշատակուած խորագիրները. ինչ որ նորութիւն մըն է բաղդատմամբ հայկական նոյնիսկ բանասիրական շատ մը գիրքերու :

Գրքին վերջաւորութեան ալ կայ օգտաշատ երկար ցանկ մը :

×

Գնահատականս արդէն կատարեցի գրութեանս ընթացքին: Ցաւով պիտի նշեմ որ սոյն երկար դարերէն հին ուղղագրութեամբ յառաջ բերուած բնագիրներուն եւ հեղինակներու քննութեանց մէջ, խորթ է Անասեանին աւելցուցած խորագիրներուն եւ հեղինակներու անուններուն կէս-Աբեղեան ուղղագրութիւնը : Երանի թէ Մալխասեանի նման Անասեան ալ խնդրած ըլլար որ, իր գործին կատարելութեան համար, պահուի աւանդական ուղղագրութիւնը, որով դրոշմուած է տասնըհինգ դարերու հայ գրականութիւնը :

Ամէն պարագայի տակ Ամենակալէն կը խնդրենք առողջութիւն եւ քաջութիւն, որպէսզի յարգելի եւ սիրելի հեղինակը՝ Յակոբ Անասեան՝ ի կատար հանէ իր հսկայ եւ նոյնքան արդիւնաւէտ գործը :

Հ. ՅՈՎՀ. ՄԸՍԸՐԵԱՆ

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

ԳԵՂԱՆԻ ԿԱՅՍՐՈՒՀԻՆ

(ՉԻՆԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ)

Պատմութիւնը որ պիտի պատմենք, հէքեաթային նկարագրութիւնն է կեանքին եւ զգայացունց ճակատագրին Մանչուրիացի պարմանուհիի մը՝ Եէ Հօ Նօ Լայի, որ ժողովուրդի հասարակ խաւէն ծնած, հասաւ մինչեւ Երկնային Կայսրութեան գահը եւ դարձաւ գեղանի կայսրուհի Ցէօ Հին, անցնելէ ետք բազմաթիւ ողբերգական դրուագներէ եւ արկածներէ, իշխեց յիսուն երկար տարիներ, խըտիր չդնելով միջոցներուն մէջ, այնպէս որ կոչուեցաւ Դեղին Շամիրամը:

1850ական թուականներուն, Փեքինի մէջ, ճիշդ քովիկը Արգիլեալ Ոստանին, ուր կ՝ապրէր Երկնից Որդին, Անարատ Պայծառութիւնը, Երկրի Խարիսխը, Աշխարհի Պորտը, այսինքն Ցաօ Քուակ կայսրը, համեստ բնակարանի մը մէջ կ՝ապրէր միջակ հարստութեան տէր ընտանիք մը, որ կը սերէր Մանչուրիական հին գերդաստանէ մը :

Այս ընտանիքը բաղկացած էր չորս հոգիէ: Մայրը՝ Հանկ Շով Ֆու նահանգին նախկին կառավարիչին այրին եւ իր երեք զաւակները՝ երկու աղջիկ եւ մէկ մանչ :

Աղջիկներէն անդրանիկը կը կոչուէր Եէ Հօ Նօ Լա:

Այս պարմանուհին, իր մատաղ տարիքէն իսկ, բոլոր իր հասակակիցներուն պէս, արձանագրուած էր այն ցանկին մէջ, ուր կը գտնուէին անունները այն աղջիկներուն, որոնցմէ օր մը պիտի ընտրուէին անոնք՝ որոնք պիտի դառնային մեծազօր Ցաօ Քուանկ կայսեր կողակիցը կամ հարճը :

Եէ Հօ Նօ Լա չափազանց գեղեցիկ էր ու արտակարգօրէն խելացի եւ ուշիմ : Մայրը ոչ մէկ ջանք էր խնայած իր աղջնակին տալու համար լուրջ դաստիարակութիւն մը, հակառակ անոր որ համոզուած էր թէ հազարէն մէկը հաւանականութիւն միայն կար որ օրին մէկը իր աղջիկը արժանանար մեծազօր կայսեր մահիճը բաժնելու բախտին :

Մնաց որ, կայսերական առագաստէն ներս մուտք գործելու ուրիշ արգելք մը եւս կար պարմանուհիին դիմաց : Արդարեւ, Եէ Հօ Նօ Լա ի տղայ տիոց նշանուած էր իրենց դրացի, քիչ շատ ազնուական գերդաստանի շառաւիղ Եոնկ Լուի հետ եւ երկու երիտասարդները զիրար կը սիրէին կաթոգին :

Երբ Եէ Հօ Նօ Լա հասաւ արբունքի տարիքին, ըստ երկրին ընկալեալ սովորութեան, այլեւս պարտաւորուեցաւ տունէն իսկ դուրս չելլել եւ շարունակել լրջօրէն իր ուսման գործը:

Արդարեւ, իր մօրը լուրջ հսկողութեան ներքեւ, պարմանուհին քանի մը տարիներու ընթացքին, կատարելապէս տիրացաւ ուսման եւ մանաւանդ զարգացուց իր դիտելիքները կենցաղավարութեան, քաղաքավարութեան մարզերուն մէջ, կարդաց Կոմփոքիոսի գործերը եւ զանազան սրբազան հատորներ, եւ ապա ինքզինքը նուիրելով քերթողութեան՝ արտադրեց գողտրիկ քերթուածներ :

Եւ սակայն, իր այս բոլոր զբաղումներուն մէջ, Եէ Հօ Նօ Լա չմոռցաւ իր առաջին սէրը : Եոնկ Լուի գեղեցիկ պատկերը շարունակ հետեւեցաւ իր մտածումներուն :

Եէ Հօ Նօ Լա տասնըհինգ տարեկան էր եւ անշուշտ իրեն համար կը մօտենար ամուսնութեան օրը, երբ, յանկարծ մեծազօր կայսրը՝ Ցաօ Քուակ իր հոգին աւանդեց : Իրեն յաջորդեց որդին՝ Հիէն Ֆունկ :

Եւ առաւօտ մը, երբ արդէն արքունական սուգի քսանըմէկ ամիսները անցած էին, պալատէն եկած կոչնագիր մը կը հրաւիրէր պարմանուհին պալատ, մասնակցելու համար կայսերական հարճերու ընտրութեան մրցման :

Իսկոյն սկսան պատրաստութիւնները : Բազմաթիւ կիներ անուշահոտ իւղերով օծեցին ամբողջ մարմինը Եէ Հօ Նօ Լայի եւ յատուկ վարսայարդարներ զբաղեցան անոր զմայլելի մազերուն նոր փայլ ու ցոլք տալու աշխատանքով :

Մայրը, քոյրը եւ եղբայրը հիացիկ աչքերով կը դիտէին զայն երբ պարմանուհին զբաղած էր երկար մետաքսեայ վերարկու մը իր ուսերուն վրայ առնելու, իսկ մազերուն վրայ զետեղելու ճաճանչագեղ գոհարեղէն մը :

Ամբողջ ընտանիքը կը տարուբերէր յոյսի եւ կասկածի զգացումներուն միջեւ : Կայսերական հարճ ընտրուիլը ոչ միայն անսահման պատիւ մըն էր իրենց ընտանիքին համար, այլեւ զիրենք պիտի հասցընէր փառքի եւ հարստութեան : Հակառակ պարագային, մրցման մէջ ձախողանք մը զիրենք պիտի մխրճէր յետին թշուառութեան եւ նոյնիսկ անարգական դրութեան մը մէջ :

Պալատէն ղրկուած պատգարակով մը, Եէ Հօ Նօ Լա ճամբայ ինկաւ դէպի կայսերական ոստանը, շրջապատուած ձիաւոր պահակներով եւ արքունական ներքինիներով :

Կայսեր բնակարանը, Արգիլեալ Ոստանը, կը գրաւէր Փեքինի գրեթէ ամբողջ կեդրոնական մասը :

Արեւմտեան կողմը կային հրաշալի պալատներ, շրջապատուած գեղեցիկ ծառերով, որոնց հասակներուն ստուերները ինկած էին շրջակայ արուեստական լիճերու ջուրերուն մէջ :

Աւելի հեռուն կ՝երեւէին արուեստական բլուրներ, որոնց կատարներուն հաստատուած էին գողտրիկ տաղաւարներ, կտուրները ծածկուած երփներանգ կղմինտրներով :

(1 Շար.)

ՆԿԱՐԱԳԻՐ ՂԱԶՈՒՅԱՆ

ՍՐԲԱՑՈՒ ԾՆՈՒՆԴՆԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

Ֆ.

Երիտասարդ մի աշխատող, գյուղի մեջ, իր ծնողների եւ քոյրերուն հետ կ՚ապրի։ Ամէն առաւօտ, կանուխ, կ՚երթայ իր գործին։ Ամէն օր նոյն ճամբան կ՚անցնի։ Ամէն օր նոյն տեսարանները կը տեսնէ։ Ամէն օր նոյն մարդիկը կը հանդիպի։ Ամէն օր նոյն խօսակցութիւնները կ՚ունենայ։

Օ՜, ինչպէս կը ձանձրանայ այս միօրինակ կեանքէն։ Ան կ՚ուզէ ուրիշ բան մը իր կեանքին մէջ։ Ան կ՚ուզէ ինչ որ նոր բան մը տեսնել։ Ան կ՚ուզէ ուրիշ տեղեր երթալ։ Ան կ՚ուզէ ուրիշ մարդիկ ճանչնալ։

— Գիտե՞ս, ես ինչ կ՚ուզեմ, — կ՚ըսէ ան իր ընկերոջ։

— Ի՞նչ, — կը հարցնէ ընկերը։

— Ես կ՚ուզեմ, որ ... որ ... որ ... ինչպէ՞ս ըսեմ, որ ... որ ... որ ...

պատակ քաղաքականութենէն, ու հա – մոզուած էին որ զօրաւորանհատականու – թեան եւ տեսակէտներու տէր՝ Զօրավա – րը միայն կարող պիտի ըլլայ նպաստա – ւոր եւ պատուաւոր լուծում տալ Ալժե – րիոյ տարիներով քաշքշուող կռիւներուն։ Ներկայիս «ուժի ցուցադրութիւն» մը տեղի կ'ունենայ մէկ կողմէ կառավարու – թեան, միւս կողմէ ծայրայեղ տարրե – րուն միջեւ։ Աջակողմեանները կը դա – տապարտեն զօրավարը որ վաճառքի կը հանէ Ափրիկէի Ֆրանս. գաղութները եւ Ալժերիան։

Առ այժմ Զօրավարը եւ իր գլխաւորած կառավարութիւնը կը թուին անյողդողդ կեցած ըլլալ իրենց ուղեգծին եւ տեսա – կէտներուն վրայ»։

Նոյնիմաստ մտքեր կ'արտայայտէ Լոն – տոնի թերթերէն՝ Տէյլի Թելէկրաֆ որ այս առթիւ կ'աւելցնէ «Զօր. տը Գոլի դը – ծած Սեպտեմբեր 16ի քաղաքական ծրա – գիրը միակ ճամբան է որ կը մնայ Ֆրան – սային, այլապէս պիտի ստեղծուի ան – բաղձալի կացութիւն մը երեն եւ Եւրո – պայի համար, հաւասարապէս»։

Նախկին վարչապետ Փօլ Րէյնօ յայտա – րարեց.— «Ֆրանսացիք իրար կը սպան – նեն, լաւագոյն լուրն է զոր Ֆելլական – ները կրնային յուսալ»։

× 1960 Յունուար 24ի հրամանագի – րով, ցնօր տնօրինութիւն Սէնի Նահան – գին հողամասին վրայ հրապարակային բոլոր հաւաքոյթները արգիլուած են։

× Տը Գոլի կոչը, թռուցիկներու վերա – ծած, օդանաւերով կը սփռեն ամբողջ Ալ – ժերիոյ վրայ։

—o—

Վիէննացի լաւատեղեակ թերթերէն՝ Քուրիէր չատ հաւանական կը գտնէ որ Աւստրիոյ վարչապետը՝ Ռաապ մօտերս տեսակցի Իտալիոյ վարչապետին հետ, բարեկամական եւ իրերահասկացողու – թեան մթնոլորտի մէջ լուծելու համար հարաւային Թիրոլի հարցը, որ երկար տարիներէ ի վեր վէճերու եւ պահանջ – ներու դուռ կը բանայ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Լիոնի եկեղեցաչէն Յանձնախումբը եւ Տիկնանց Միութիւնը շնորհակալութեամբ ստացան հետեւեալ նուիրատուութիւննե – րը ի նպաստ Լիոնի եկեղեցւոյ շինու – թեան.— Պիթլիս Զրհօր դիւղացի Պ.Մի – նաս Մկրտիչեանէ 500 Ն. Ֆ., Մարսէյ – լէն Պ. Զրբաչեանէ 100 Ն. Ֆ., Տոքթ. Ժան Թոնամեանէ 100 Ն.Ֆ., Պ. Մելքոն Թադէոսեանէ 100 Ն. Ֆ., Տէր եւ Տիկին Արամ եւ Թուրֆանտա Թիւֆէնկճեանէ 50 Ն. Ֆ., Օր. Վերժին Կոստանեանէ 50 Ն. Ֆ., Տիկին Սիմոնեանէ 10 Ն. Ֆ., Տիկին Սէֆէրեանէ 10 Ն. Ֆ., Կրընոպլէն Տէր եւ Տիկին Պետրոս Մուրաֆեանէ, փո – խան ծաղկեպսակի Հայաստան մեռած էլման Իւթիւճեանի յիշատակին 20 Ն.Ֆ.։

Լիոնի Աղք. Տիկնանց Միութիւնը չը – նորհակալութեամբ ստացաւ հետեւեալ նուիրատուութիւնները.— Պ. Ճապրայէլ Պահատուրեանէ 300 Ն. Ֆ., Պ. Անանիա Յազնէճեան իր տիկնոջ ի յիշատակ 50 Ն. Ֆ., Տիկին Մալվինէ Տիւմէճեան իր ծնողաց ի յիշատակ 20 Ն. Ֆ., Տիկին Մարիլուսեան իր ծնողաց ի յիշատակ 20 Ն. Ֆ., Տիկին Հայկանուշ Մանուկեան իր զաւկին ապաքինման առթիւ 10 Ն.Ֆ., Պ. Արսէն Թէրզեան 50 Ն. Ֆ.։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Կրօն. Ընկերակցութեան վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ Փալամուտեան–Գայ – սէրլեան պսակադրութեան առիթով չը – նորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները.— Պ. Պ. Փալամուտեանէ, Թուղլաճեանէ, Ե. Մխրանեանէ եւ Ոմնէ 10ական Ն. Ֆ.։ Պ. Պ. Ճրճրեանէ, Մալխասեանէ, Թուլումպաճեանէ եւ Տէր եւ Տիկին Կրոցայէ՝ 5ական Ն. Ֆ.։

× Վարչութիւնը կը յիշեցնէ թէ պսա – կադրութեան արտնօւած Թուականն է մինչեւ Փետրուար 27։

× Թիֆլիզէն Լուսիկ Մարտիրոսեան կը փնտռէ իր եղբայրը՝ Սողիկ Մարտիրոսի Յաչատուրեան (մօր անուն՝ Սալվար, զաւակի անուն՝ Մկրտիչ), որ կը կար – ծուի Մարսէյլ գտնուիլ։ Նամակ ստանալ եկեղեցիէն։ Ճանչցողներէ կը խնդրուի լուր տալ։

× Եկեղեցին այրի Տիկին Վերժինէ Ամ – պագճեանէ չնորհակալութեամբ ստացած է գորգ մը, նուէր ուխտի։

Օր. ՓՕԼԻԹ ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ Պ. ՓՕԼ ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ

Ամուսնացած

16 Յունուար, 1960, Պրիւսէլ

×

Այս առթիւ Տէր եւ Տիկին Պաղտասար – եան 10ական Ն. Ֆ. կը նուիրեն «Յառա – ջ»ին, կապոյտ Խաչի Փարիզի մասնաճիւ – ղին, Մշակոյթի Տան եւ Մշակոյթի Տան Գ. Բալայեան սրահին։

(Տեսնել « Յառաջ »էն)։

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Կապոյտ Խաչի Կրընոպլի մասնաճիւղը, Մանուկներու Օրը կը տօնէ մեծ պատ – րաստութեամբ։

Կիրակի (31 Յունուար), ժամը 15ին, Ռիւ Ժէլի սրահին մէջ։

Կապոյտ Խաչի զպրոցի աշակերտու – թեան կողմէ գեղարուեստական ճոխ եւ խնամուած բաժին։

Կը ներկայացուի Յիսուսի Ծնունդը՝ երգախառն գեղեցիկ պատկերներով։ Տե – ղի կ'ունենան խմբերգներ, արտասանու – թիւններ, տրամախօսութիւն, եւ մանկա – կան զաւեշտ։

Աւանդական կաղանդ Պապան նուէր – ներ կը բաժնէ, սրահին մէջ ներկայ եղող բոլոր փոքրիկներուն։

Մուտքը ազատ է։ Սիրով կը հրաւիր – ուին կրընոպլի, Լանէյի եւ Ռընաժի հայրենակիցները։

ՀԱՑ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԻՆ

29րդ տարեկան ցերեկոյթը

Կիրակի, Մարս 6, կէսօրէ վերջ ժամը 2·30ին, Սալ տը լա Շիմի,

28 bis, Rue St. Dominique, Paris 7·

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Լիոն.— Հ. Ց.Դ. «Սիամանթօ» խում – բի տարեկան մեծ պարահանդէսը, Փետր· 20ին, Շաբաթ երեկոյեան։

Սիփան – Կոմիտաս երգչախումբի հա – մերգը (ղեկավարութեամբ կարպիս Ափ – րիկեանի)։ Ապրիլ 17ին

ՇՔԵՂ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Վալանսի Նոր Սերունդի «Շ. Միսաֆեան» խումբին կողմէ։

Յունուար 30, Շաբաթ գիշեր ժամը 21էն մինչեւ լոյս։

Salons de l'Hôtel-de-la-Croix d'Or

Place de la République

Նուագախումբ՝

MODERN - JAZZ - QUINTETTE

ՍԱԿԱԳԻՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ԱՋԴԵՐՈՒ

ՄԷԿ ԱՆԳԱՄՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՀԱՋԴ	30 Ն· Ֆր·	մինչեւ 1/4 սիւնակ
ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ	15 Ն· Ֆր·	մինչեւ 1/8 սիւնակ
ՅԱՒԱԿՅՈՒԹԻՒՆ	10 Ն· Ֆր·	» » »
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ	15 Ն· Ֆր·	» » »
ՀԱՐՍԱՆԻՔ, ՆՇԱՆՏՈՒՔ	20 Ն· Ֆր·	» » »
ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ	10 Ն· Ֆր·	» » »
«ՓՈՒԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ»	10 Ն· Ֆր·	» » »
«ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ»	5 Ն· Ֆր·	» » »
ԾԱՆՈՒ Է	20 Ն· Ֆր·	» » »

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ նշանակուած ծաւալով ազ – դերու համար են։

Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է։

Առեւտրական կամ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններուն համար դիմել Վարչութեան։

1960Ի "ԳՈՅԱՄԱՐՏ" ՕՐԱՑՈՅՑ-ԱԼՊՈՄԸ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋԱՆԻՆ

Հ. Ց. Դ. 70ԱՄԵԱԿԻ ԱՌԹԻԻ Ընտիր Թուղթով — 13 էջ

Շքեղ նկարներ, դրական եւ պատմական նիւթերով, ճոխ բովանդակութիւն։

ԳԵՂԱՋԱՐԴ ԵՒ ԳՈՒՆԱՒՈՐ ԿՈՂՔ

Բացառիկ խնամքով եւ ճաշակով պատրաստած այս ՕՐԱՑՈՅՑ – ԱԼՊՈՄԸ պիտի կազմէ ամէն հայկ. տան զարդը։

Գին 500 ֆրանք

Փարիզի համար դիմել՝ LIBRAIRIE H. SAMUELIAN 51, Rue Mr.-le-Prince, Paris 6e

Կը ծախուի նաեւ Յառաջի մօտ։

ՏՊԱԳՐԱԿԱՆ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՈՐԾԻ ՀԱՄԱՐ

ՅԱՌԱՋ

PARIS - IX

32, RUE DE TRÉVISE

TÉL. : PRO. 86-60

★

ԹՆԱՄՈՒԱԾ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԱԳ ՅԱՆՁՆՈՒՄ

ՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐ

ԲԱՑԱՌԻԿ ԽՆԱՄՔՈՎ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ ՍԱԼ ՄԸ.

"ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ"

MUSIQUE ARMÉNIENNE
vocale et instrumentale

MICROSILLON 33 TOURS

Երգչախումբ՝ ՍԻՓԱՆ – ԿՈՄԻՏԱՍ

Orchestre Symphonique Chouteau

Ղեկավար՝ ԿԱՐՊԻՍ ԱՓՐԻԿԵԱՆ

Դիմել հետեւեալ հասցէներուն. —

ՓԱՐԻԶ, Հրատ – Սամուէլ գրատունը, 51, Rue Monsieur le Prince, DAN. 88-65

Յառաջի խմբագրութեան,

ՃԱՇԱՐԱՆ ԱՐԹԻՒՐ 5, Rue Augustin-Thierry - Place des Fêtes

Երգչախումբի վարչութեան եւ անդամներուն մօտ։

ՄԱՐՍԷՅԼ, ժանիօ Ղազարեան, La Banque ROSA, 31, La Canebière

Տիգրան Ղազարեան, Պօմոն,

Օր. ՍՕՆԱ ՓԻԼԻԿԵԱՆ 126, Bld. Queirel, ST-LOUP Հեռաձայն՝ 42–82–40

ԼԻՈՆ, Պէրպէրեան ժան, 39, Rue Dunoir

ՏԻՄԻՆ, Սարգիս Առաքելեան, 12, Rue Nansen

Imprimerie Spéciale du Journal « Haratch »

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐԸ Կ'ԵՐԳԵՆ

(ՍՈՐՊՈՆԻ ՄԷՋ)

ՄԱՐՏ 13 ԻՆ

ՏՕՆԱԿԱՆ ՕՐ ԿԱՄ ՈՁ ԵՐԷԿ, ԱՅՍՕՐ ԵՒ ՄԻՇՏ

ՊԱՀԱՍՈՒՐԵԱՆ վաճառատան մէջ պիտի գտնէք Արեւելեան եւ Եւրո – պական ամէնէն ընտիր ապրանքնե – րը՝ յարմար գիներով։

ՊԱՀԱՍՈՒՐԵԱՆ
ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

246, Rue Vendôme
20, Rue Villeroy **Lyon**
65, Rue Robert

Արմաւ, «պամիա», «եալանճի տոլ – մա», յունական «թուրչի», «պի – պէռ», տերեւ, թահին հելվա, «վա – նիլլ», չոքոլա, «նուագէթ», «լո – գում», «սագըզ», պիստակ, Շիրակ օղի (41 – 45օ), Իզմիրի չամիչ, «սուճուք», կեսարական «պաստըր – մա», առաջնակարգ սուրճ, (բարա – վան եւ մոգա), համեմներ «մահ – լէպ», «սալէպ»,ձիթապտուղ, ձէթ, «քաչքավալ» պուլկարական, ճեր – մակ պանիր ոչխարի կաթով։ Ամէն կարգի պահածոներ, «քուսքուս», հարիսա, սումագ, թարամա, լա – ֆերտա, բաֆլաւա, ֆատայիֆ, տե – ֆերտա, բաֆլաւա, ֆատայիֆ, տե – րեւ եւայլն։

Անգամ մը դիմեցէք՝
ԳՈՀ ՊԻՏԻ ՄՆԱՓ

Մի մոռնաք թէ՝

ՊԱՀԱՍՈՒՐԵԱՆ ՀԱՄՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ

Ունի նաեւ մսավաճառատուն մը, որուն առաջնակարգ միսերը գոհա – ցում կուտան ամէնէն նրբաճաշակ – ներուն։ Ոչխարի, հորթի եւ եզան միս (քաշուած միս, եւայլն)։

ՄԷԿ ԱՆԳԱՄ ԳՆՈՐԴ
ՄՆԱՑՈՒՆ ՅԱՃԱԽՈՐԴ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — R. C. Seine 57 A 2731

Téléph. : PRO. 86 - 60 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց. 22Ն. Ֆր.
Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
27
ՅՈՒՆՈՒԱՐ
MERCREDI
27 JANVIER
1960

36ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8707 — 36EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4508

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԲԻՒԶԱՆԴ ԵՂԻԱՅԵԱՆ ԿԸ ԽՕՍԻ

Ինչպէս կը յիշեն մեր ընթերցողները, Կիպրոսի Մելգոնեան կրթական հաստատութեան տնօրէն Պ. Բիւզանդ Եղիայեան պաշտօնանկ եղած էր անցեալ տարի՝ Հայ Բարեգործական Ընդհանուր Միութեան Նիւ Եորքի կեդրոնական վարչութեան որոշումով :

Այս անարդար կարգադրութեան դէմ իր ժամանակին ծառացած էին ո՛չ միայն զոհը, այլեւ Կիպրոսի անդլերէն թերթը— Թայմզ ավ Սայփրըս, ինչպէս նաեւ ըսփիւռքի հայերէն թերթերը :

Այս վերջիններս մեծապէս զարմացած էին պարզ այն պատճառով, որ Բիւզանդ Եղիայեան Բարեգործականի վեթերան գործիչներէն մէկն էր եղած Մերձաւոր Արեւելքի մէջ՝ տարիներով եւ թանկագին ծառայութիւններ մատուցած Միութեան :

Եւ արդէն Մելգոնեան վարժարանի տնօրէնի պաշտօնին կոչուած էր՝ ի վարձատրութիւն իր ծառայութեանց :

Բարեգործականի անկողմնակալ անդամներն իսկ զայթակղած էին եւ անարդար կը դտնէին Պ. Եղիայեանի պաշտօնանկութիւնը :

Վերջերս — Դեկտեմբեր 5ին Նիւ Եորքի մէջ դումարուեցաւ Հ. Բ. Ը. Միութեան 46րդ ընդհանուր ժողովը : Օրա կարգի հարցերուն մէջ քննուած է նաեւ Պ. Եղիայեանի պարագան :

Միութեան նախագահ Պ. Ալէք Մանուկեան յայտարարեր է թէ կեդրոնական վարչութեան որոշումը հիմնաւորուած էր ենթակային «կրթական, դպրոցավարական — վարչական եւ բարոյական թերացումներուն վրայ» :

Այս անհրաւ յայտարարութեան դէմ կը բողոքէ Պ. Եղիայեան,— որ ներկայիս ուսուցչական պաշտօն կը վարէ Լիբանանի մէջ :

« Բարեգործականի ներքին փրեսթիժի վերահաստատման թաֆթիհով է որ Բարեգործականի մեծապատիւ նախագահը իմ համեստ անձիս դէմ այդ մեղադրանքը արտասանած է », կ'ըսէ պաշտօնանկ տնօրէնը :

Ու մէջբերումներ կ'ընէ Հ. Բ. Ը. Միութեան վարիչ – պատուիրակին եւ նախագահին իրեն ուղղած կարդ մը նամակներէն, որոնց մէջ կ'ըսուի «թէ ամէն մարդ գոհ է 1956էն ի վեր Մելգոնեան հաստատութեան մէջ, իրագործած կրթական, կարգապահական եւ մշակութային գործունէութիւններէն : ... կեդր. վարչութեան կրթ. յանձնախումբին վերջին նիստին մէջ ժողովականներն իրենց գնահատանքը յայտնեցին ձեր կատարած խղճամիտ աշխատանքին համար» :

Նախագահ Պ. Մանուկեան 3 Փետրուար 1958 թուակիր նամակով զրեր էր. «Ձեզմով հպարտ եւ խանդավառուած էր նաեւ Հաստատութեան նորակազմ հոգաբարձութիւնը ... կրթական ու դաստիարակչական մարդին մէջ ձեր գործունէութեանց մասին, ուր ամէնուն խոստովանութեամբ գնահատելի արդիւնքներ ձեռք բերուած են հաստատութենէն ներս », եւայլն :

Այսքան գնահատանքի արժանացած կրթական մշակ մը, որ միաժամանակ Բարեգործականի վեթերան գործիչ մըն է եղած, ի՞նչ պատճառով պաշտօնանկ կ'ըլլար մէկ օրէն միւսը :

Պատասխանը կուտայ նախագահ Մանուկեան, որ իր 23 Մայիս 1959ի նամակով բացէ ի բաց կը հասկցնէր Պ. Բ. Եղիայեանին, թէ պաշտօնանկ կ'ըլլայ անոր համար, որ կը չարունակէ «Անթի-Լիասի ներկայ կացութեան տեղւոյդ հակիրճ խմբակին կողմը կանգնիլ, անոր ձեռնարկները քաջալերել, ու խորապէս վշտացնել թէ հոգաբարձութեան, թէ Միութեան կիպրոսի մարմիններուն եւ անդամներուն հանդէպ ...» :

Ու կ'աւելցնէր. «անըմբռնելի կը գտնենք, որ նորանոր արարքներով դայթակղեցուցած էք կղզիին ազգասէր եւ էջմիածնի Աթոռին հոգեւին կապուած Հայութիւնը » :

Տակաւին ուրիչ յայտնութիւններ ալ կ'ընէ Պ. Եղիայեան :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՏԸՊՐԷ ԱԼԺԷ ԳՆԱՑ

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՀԱՆԴԱՐՏԱԾ Չէ

Երկուշաբթի օր կացութիւնը միչտ մըտահոգիչ էր Ալժէի մէջ : Ցուցարարները, վայրաչուները զիչերը անցուցած էին պատնէշներու եւին : Առաւօտեան 3ին, մերժած էին խաղաղ լուծման մը առաջարկը : Աւելի ուշ, ժամը 9ին երիտասարդներու քանի մը խումբեր կը տողանցեն «Ֆրանսական Ալժերիա» պոռալով եւ քիչ ետք կ'այրեն թռչնակ մը նետուած թռուցիկները որոնք կը պարունակէին Զօր. տը Կոլի կոչը : Ուրիշներ կը պատռեն պոռնց կարդալու :

Մամուլը դիտել կուտայ թէ կարծես տեսակ մը զինադադար ստորագրուած էր ցուցարարներուն եւ իչխանութեանց մի – ջեւ : Ամէն ինչ լուռ կ'անցնէր, առանց սակայն որ կողմերէն մէկը տեղի տայ : Օրուան ընթացքին պատնէշները կը չատնան, մինչ բարձրախօսները զինուորական քայլերգներ կը սփռեն :

Զարմանալի կը թուի սակայն որ ոչ մէկ բան կը պատահի : Ամէն ոք կը սպասէ եւ մարդիկ իրարու կը հարցնեն «ինչո՞ւ բան մը չի պատահիր» : Ամբողջ օրը Ալժէի ճայնասփիւռը կը չարունակէ կոչեր ընել որպէսզի ժողովուրդը հանդարտի, բայց կացութիւնը անփոփոխ կը մնայ :

Ազգային ձակատի նախագահը՝ Օսթիդ յայտարարութիւն մը ընելով պարզեց իրենց պայմանները. — « Պէտք է որ Զօր. տը Կոլ ճանչնայ, հանդիսաւոր յայտարարութեամբ մը, Ալժերիան եւ Սահարան իրրեւ ֆրանսական դաւառներ : Թող հրաժարի ինքնորոչումէն եւ ղէնքերը վար կը դնենք » :

Նոյն օրը Փարիզի մէջ, կառավարութիւնը կը հաստատէր ալժերիական իր քաղաքականութիւնը զոր տը Կոլ հրապարակեց Սեպտեմբեր 16ին :

Երկուշաբթի առաւօտ նախարարապետ Տըպրէ կ'ընդունէր պատերազմական նախարարը՝ Կիյոմա : Ժամը 10ին Տըպրէ կը տեսնուէր տը Կոլի հետ եւ կ'որոչէին նախարարաց արտակարգ ժողով մը գումարել : Կէս օրէն ետք ժամը 15·30ին ժողովը տեղի կ'ունենար եւ կը տեւէր երկու ժամ : Ժամը 18ին տեղեկատուութեանց նախարարը՝ Ֆրէ մամուլին կը յանձնէր պաշտօնական զեկոյցը, մերժելով որեւէ մեկնութիւն տալ այդ մասին :

Պաշտօնական զեկոյցը կը ընդունէր թէ Նախարարաց Խորհուրդը, Հանրապետութեան նախագահը եւ կառավարութիւնը վճռած են չարունակել ալժերիական քաղաքականութիւնը եւ որքան կարելի է չուտ ապահովել հանրային կարգին վերահաստատումը :

Միջազգային կարծիքը ցաւով կ'արձանագրէ Ալժերիոյ դէպքերը եւ կը յուսայ թէ տը Կոլ տակաւին կրնայ յաջողիլ : Վարչապետ Տըպրէ Ալժէ հասաւ երեքշաբթի առտու :

ԳՐԱՆՍԱ.— Ֆրանսական մամուլը իր ամբողջութեան մէջ կը դատապարտէ Ալժերիոյ « ծայրայեղներու » ըմբոստական չարժումը : Շարժում մը՝ որ « ֆաչականն է իւմանիթէին համար, »«աննկերելի ողբերգութիւն մը» Ֆրանս – Սուարի համար, «ոճրագործ խելագարութիւն մը » Լը Մոնտի համար :

ՀՌՈՄ.— Զախ եւ ծայրայեղ ճախ մամուլէն զատ, ազատական եւ չափաւորականներ թերթերն ալ դէմ կ'արտայայտուին Ալժերիոյ չարժումին : Իլ Մեսսաճեռո կը դրէ. — «կ'ուզեն ասպարէզ կարդալ տը Կոլին եւ իր կառավարութեան, որպէսզի փոխեն իրենց քաղաքականութիւնը Ալժերիոյ նկատմամբ » :

Իտալացիներուն համար յատկանչական է նաեւ որ Մահմետականները ցոյցերուն չեն մասնակցած :

ՊՈՆ.— Զարմանքն է Գերմանացիներուն առաջին զգացումը : Կ'ուզեն դիտնալ թէ Կիբակի օրուան դէպքերը «հարթի կրակ» մըն էին միայն թէ ոչ լաւ կազմակերպուած դաւադրութիւն մը : Կարեւոր է նաեւ, ըստ Պոնի չրջանակներուն, թէ բանակը մինչեւ վերջը հաւատարիմ պի – տի մնա՞յ տը Կոլին :

Ֆրանֆիփուրթըր Ալկրմայնեի համար կասկածելի է թէ սպաները ըմբոստանան տը Կոլի դէմ :

ՈՒՈՇԻՆԿԹՐՆ.— Պաշտօնապէս ոչ մէկ մեկնութիւն տրուեցաւ Ալժերիոյ դէպքերուն առթիւ : Քաղաքական չրջանակները վստահ են սակայն որ տը Կոլի եւ կառավարութեան վճռակամութիւնը պիտի յաղթահարէ :

ՊՐԻՍԷԼ. — Պելժերուն համար աւելորդ դէպք մըն էր որ օգտակար եղաւ միայն Ազատագրական Ճակատին (Էֆ Էլ Էն) ընկերվարական Լը Փէօփլի համար, խոովարարները «ֆաչիստներ եւ անպատասխանատուներ են » :

ՄԱՏրԻՏ.— Ալժերիոյ դէպքերը մեծ յուզում պատճառեցին սպանական չրջանակներուն : Կիսապաշտօնական աղբիւր – ներու համաձայն կարելի չէ Ցունուար 24ը բաղդատել Մայիս 13ին հետ եւ յուստակ է թէ ամէն ինչ կախում ունի տը Կոլի հեղինակութենէն եւ բանակին կարդապահութենէն :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԼՈՆՏՈՆի զանազան թերթերուն կարծիքով՝ կէյթքել, հաւանաբար հրաժարի անդլիական աչխատաւորական կուսակցութեան պետի իր հանգամանքէն : կէյթքել անգլ. Անթիլէն նոր Լոնտոն հասաւ : Նիւզ Քրոնիկըլի կարծիքով աչխատաւորականներու պետը՝ հասկցուցած է թէ պիտի հրաժարի իր պատասխանատու դիրքէն, եթէ երբեք կուսակցութիւնը յամառի վաւերացնել ծրագրի 4րդ յօդուածը, ուր որպէս աչխատաւորական կուսակցութեան նպատակակէտ կը դրը – ուի «համայնական դրութեան մէջ արտադրելու եւ սպառելու» եղանակը :

ՈՒՈՇԻՆԿԹՐՆի մէջ արեւմտեան հինգ ազգեր.— Անգլիա, Ֆրանսա, Իտալիա, Քանատա եւ Մ. Նահանգները — խորհրդակցական ժողովի նստան ճչդելու համար ապագինման պայմաններն ու միջոցները :

ԱՄԻԱԿԱՆ դումի (կրիփ) համաճարակը Լիոնի չրջանէն տարածուած է գրեթէ բովանդակ Ֆրանսա, թէեւ ինչպէս կը դրեն տեղական թերթերը, առ այժմ մրտավախութեան պատճառ չկայ քանի որ «կայուն» վիճակ մը ունի : Փարիզի հիւանդանոցները բերնէ բերան լեցուած են ասիական դումէ վարակուածներով : Մեսի մէջ հիւանդ պաշտօնեաներէն հարիւրին քսանեւհինգը ասիական դումէ բրոնուածներ են : Մարսէյլի մէջ չարժաւարներուն հարիւրին տասը, Թուլուզի մէջ 10·000ի կը հասնի հիւանդներու թիւը : Ֆրանս. երկաթուղիի տնօրէնութիւնը կ'իմացնէ թէ հարաւ – արեւելեան չրջագծի մէջ աչխատող 19·000 պաշտօնէ – ութեան թիւէն երկու հազարը վարակուած են : Սէնի նահանգին մէջ մասնաւոր կարգադրութիւններ պիտի ըլլան առաջքը առնելու համար համաճարակին ծաւալումին (պատուաստ – հիւանդանոցնե – րու մէջ յատուկ բաժիններ ստեղծել եւայլն) :

ՆԱՄՐ երկար տեսակցութիւն մը ունեցաւ Գերմանիոյ տնտեսական նախարար Էրհարտի հետ : Այս վերջինը 19 օրուան ճամբորդութիւն մը կ'ընէ Արաբ Միացեալ Հանրապետութեան և Սուտանի մէջ :

ՔՈՒՊԱ - ԱՄԵՐԻԿԱ ՏԱՐԱԿԱՐԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Քաղաքական աչխարհի ուչադրութիւնը Եւրոպայէն եւ Մայր. Արեւելքէն ետքը այժմ ուղղուած է Լատին Ամերիկա : Արդարեւ երկու աչքառու երեւոյթներ կը պարզուին : Առաջինը՝ Միացեալ Նահանգներու եւ Քուպայի փոխյարաբերութիւններուն վատթարացումն է, երկրորդը Նախագահ Այզընհաուըրի մօտալուտ ճամբորդութիւնը՝ դէպի Հարաւային Ամերիկայի Լատին երկիրները : Տեղական մամուլը դիտել կուտայ թէ Քուպայի «ազատարարը» հազիւ ապահոված յաղթանակը, ի յայտ բերաւ մենատիրական ձգտումներ : Փողովրդավարական սկզբունքներու ջերմ չատագովը այժմ դարձած է անբոխավար մենատէր մը, որ ըստ կամս կ'ուզէ կառավարել երկիրը : Ժողովրդական դատարաններու միջոցով հաչուեյարդարի ենթարկելէ ետք իր հակառակորդները, մինչեւ իսկ իր երբեմնի դործակիցներէն՝ չատերը, որոնց միակ «մեղքը» եղած էր չբաժնել մենատէրին տեսակէտները, այժմ իր ուչադրութիւնը կեդրոնացուցած է Հիւս. եւ Հարաւ. Ամերիկաներուն վրայ : Ըստ երեւոյթին կը ձգտի ամբոխավարական ելոյթներով ժողովրդականացնել ինքզինքը եւ հերոսի մը երեւոյթները տալ :

Ի՞նչ բանի կը ձգտի Քաստրօ :

Դատելով երեւոյթներէն՝ ձգտում ունի վերջ տալու լատին եւ Հիւսիսային Ամերիկներու փոխյարաբերութիւններուն, որոնք տասնեակ տարիներու դրական անցեալ մը ունին : Այս ուղղութեամբ Ուոչինկթըն չատ զգոյշ կեցուածք մը որդեգրած է : Ամերիկացիք կը զգուչանան առիթ ընծայելէ որ Քաստրօ ինքզինք «զոհ» ներկայացնէ :

Հիմնական երկու խնդիրներ պէտք է լուծուին չատ զգոյշ եւ հեռատես ձեւով :

Առաջինը՝ չաքարի խնդիրն է, երկրորդը կուանթանամոյի ամերիկեան զինուորական կայանի հարցն է :

Հիւս. Ամերիկա գրեթէ միակ երկիրն է, որ կը գնէ Քուպայի չաքարը : Արդ՝ Հիւս. Ամերիկա կը զգուչանայ փոխ–արժի քայլէ մը դրդուած՝ դադրեցնելէ իր ներածումը Քուպայէն, հակառակ անոր որ Պրազիլիա մէկ միլիոն թոնէն աւելի չաքարի պահեստ մը ունեցած է միայն անցնող տարեչրջանին, ուստի չատ գոհ պիտի մնար եթէ Միացեալ Նահանգները որպէս գնորդ ներկայանային իրեն : Նըման քայլ մը Քաստրոն պիտի դնէր «զոհ»ի դերին մէջ : Կայ նաեւ ամերիկեան զինուորական կայանի խնդիրը : Սպա – նիոյ պատերազմին ու Քուպայի անկախութեան թուականէն ի վեր Ամերիկա – յի համաձայնագրի մը հիման վրայ կուանդանամոյի մէջ հաստատած են զինուորական կարեւոր կայան մը : Ցիչեալ կայանի ջուրի մատակարարումը կ'ըլլայ Քուպայի մերձակայ բլուրներէն : Արդ՝ Քաստրօ փոխ վրէժ դրդուած կրնայ կտրել ջուրը, այս պարագային Ամե–

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԲԱԶՄԱՊԱՏԻԿ ՀԱՅԸ

Հայը գումարում մը չէ, բազմապատկութիւն մըն է: Այս ճշմարտութիւնը — ճշմարտութիւն մը չէ միայն, այլեւ աւանդութիւն մըն է, առհաւութիւն մը՝ մեր նախահայրերէն մեզի կտակուած :

Տեղին եւ պարագային համեմատ՝ մէկ Հայը տասը մարդ կ'արժէ, բայց նաեւ, տեղին եւ պարագային համեմատ, տասը Հայը մէկ մարդ չ'արժեր :

Մեզի կը թուի, թէ առաջին թէութիւնը կանոն մըն է, երկրորդը բացառութիւն մըն է: Եւ որովհետեւ բացառութիւնները կը ծառայեն կանոնը հաստատելու, պիտի ըսենք ու կրկնենք միշտ, թէ Հայը «բազմապատիկ» է, այս բառին ազնուագոյն իմաստով: Աւելի շատ կ'ազդուի արտաքին պայմաններէն, քան կ'ազդէ այդ պայմաններուն վրայ :

Իր առաջին մտահոգութիւնն է ապրիլ, գոյատեւել, յաւերժանալ ժամանակին ու տարածութեան մէջ: Երկրորդ մտահոգութիւնն է շինել, կառուցանել, զգացնել իր ներկայութիւնը ամէն տեղ ու ամէն բանի մէջ :

Մեր բազմավաստակ ընկերը՝ Սիմոն Վրացեան առիթով մը, հաւաքոյթի մը մէջ, պատմեց յատկանշական դրուագ մը, զոր կը յիշենք հիմա ալ եւ պիտի յիշենք ամէնանգամ, որպէտք ըլլայ հաստատել ապրելու եւ տեւելու կամքը հայ ժողովուրդին մէջ :

Ահա նաեւ յատկանշական այդ դրուագը :

Ս. Վրացեանի մեծ մայրը, 120նոց մեծ մայրիկ մը, գրեթէ ամէն օր կ'ըսէ եղեր բազկատարած.— Ա՛խ, Աստուա՛ծ, Աստուա՛ծ, հոգիս ա՛ռ, ազատիմ :

Օր մըն ալ կը պատահի, որ այս խաթուն մեծ մայրիկը հիւանդանայ: Իբր թէ հոգին Աստուծոյ յանձնելու պատրաստ, բայց, իրականին մէջ, ամրօրէն կեանքին կառչած 120նոց պառաւը իրար կ'անցնի. կը թուի, թէ կը տեսնէ երկընքի հրեշտակները: Կը կանչէ թոռներն ու թառնորդները եւ կը հրամայէ.— Զապո՛ւխ, հեքիմ կանչեցէք :

Թոռները, քիչ մը զարմանահար, քիչ մըն ալ շփոթահար, կը փոխադարձեն.— Բայց, մե՛ծ մայրիկ, ամէն օր Աստուծմէ չէի՞ր խնդրեր, որ հոգիդ առնէր, ազատէիր :

Ի՞նչ կ'ուզէիք, որ պատասխանէր 120ի սեմին կանգնած մեծ մայրիկը. ե՞տ առնէր իր խօսքը, ժխտէ՞ր, ուրանա՞ր: Կամ խոստովանէ՞ր իր պարտութիւնը՝ ի լուր եւ ի տես Աստուծոյ հրեշտակներուն :

Ո՛չ այս, ո՛չ այն: Իր մէջ կը խօսի «բազմապատիկ» Հայը, ան՝ որ մահուան մասին չի մտածեր մինչեւ իսկ հոգեվարքի պահուն: Ու կը պատասխանէ. — Է՛, այո՛, մեռնիլը հոգս չէ, բայց այս պզտիկնե՞րը ինչ պիտի ըլլան :

Հարկ կա՞յ ըսելու, թէ «պզտիկ»ները իր զաւակներն էին, 70նոց, 80նոց ծերունիներ ...

Սիմոն Վրացեանի մեծ մայրիկին բերնով կը խօսէր ինքը՝ չորս հազարամեայ հայ ժողովուրդը :

Այս փոքրիկ հօտը, Աստուծոյ ընտրեալներէն, երբեմն մեծցաւ, երբեմն պզտիկցաւ: Մերթ նուաճեց, մերթ նուաճուեցաւ: Ատեն մը իրմէ դուրս յորդեցաւ, ապա ինք իր մէջ ամփոփուեցաւ: Ցաճախ ալեծուփ, այլ մնաց միշտ անսոյզ :

Իր շուրջը իրմէ մեծեր կային. այդ մեծերէն ափ մը մոխիր հազիւ մնաց: Ինք միայն ապրեցաւ: Ինք միայն վերապրեցաւ :

Կը հարցնենք, — Ինչո՞ւ այսպէս եղաւ: Կը պատասխանենք. — Որովհետեւ իր մէջ փնտռեց եւ իր մէջ գտաւ ապրելու, տեւելու, յաւերժանալու կամքը :

Այս աննուաճ եւ աննուաճելի կամքն է, որ ոտքի վրայ պահեց մեզ ա՛յսքան երկար դարեր : Եւ ոտքի վրայ պիտի պահէ նաեւ ասկէ ետք, «մինչեւ վերջին դատաստանին օրը»:

Մեր այս «ենթադրութիւն»ը ենթադրութիւն մը չէ, գրեթէ ստուգութիւն մըն է: Ապագայի համար նախատեսութիւն մը չէ, այլ անցեալին վրայ հիմնուած վկայութիւն մըն է :

Փորձութիւնները, տառապանքը, վիշտը, հալածանքները, «մահտարաժամ»ը մեր կամքը — ապրելու եւ տեւելու կամք — ոչ թէ մաշեցուցած են, այլ աւելի զօրացուցած են կարծես :

×

Չորս տարի առաջ, քառասուն տարի առաջ, չորս հարիւր կամ չորս հազար տարի առաջ կը գրէինք ու կը գրենք հիմա՛ ալ.

— Շուրջ երեք միլիառ մարդիկ կ'ապրին մեր ծերացած մոլորակին վրայ: Մենք չենք տեսներ այս երեք միլիառը : Բայց կը տեսնենք, ծովերու եւ ցամաքներու վրայ, աշխարհի հինգ ցամաքամասերուն մէջ կը տեսնենք, գրեթէ ձեռքով կը շօշափենք փոքրիկ «հօտ»ը, որ կը կռուի ժամանակին ու տարածութեան դէմ, կը կռուի Երկինքէն ու Երկրէն ծընած Կռոնոսին դէմ :

Այս «հօտ»ը դուն ես, Հայո՛ց ժողովուրդ, աստուածարեա՛լ ու աստուածընտի՛ր ժողովուրդ:

Երեք միլիառ մարդոց մէջ, երեք հարիւր երեսուն ազգերուն մէջ միայն դուն կս ընտրեալը մեզի համար, գոնէ մեզի համար, որ քու արիւնդ կը կրենք մեր երակներուն մէջ:

Երեք միլիառը մարդեր են պարզապէս. անոնց մէջ երեք միլիոնը Հայեր են միայն:

Հայաստա՛ն եւ Հայե՛ր ...

Առաջինը համայն աշխարհն է մեզի համար, երկրորդը՝ համայն մարդկութիւնն է:

Այս նոր տարուան սեմին՝ մենք այլեւս ուրիշ բան չենք տեսներ, այլեւս ուրիշ բան չենք զգար: Կը տեսնենք ու կը զգանք միայն քե՛զ, հայրենի՛ք : Կը տեսնենք ու կը զգանք միայն ձե՛զ, Հայե՛ր ի սփիւռս աշխարհի :

Մի հարցնէք ձեզի եւ մեզի.—Դեռ յուսա՞նք, դեռ պէ՞տք է յուսանք :

Այո՛, — պիտի ըսենք մենք, — յուսացէ՛ք, միշտ եւ հանապազ յուսացէք, որովհետեւ յաւիտենական է Յոյսը:

Մեծ Մակեդոնացին վկայ, մեզի կը մնայ միշտ Յոյսը :

Կրկնենք անգամ մը եւս.— Բազմապատիկ է Հայը: Գումարում մը, չէ, այլ բազմապատկութիւն մըն է :

«ՅՈՒՍԱԲԵՐ»

ԸՆԹԵՐՑՈՂԻ ՄԸ ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

"ՀԻՆ ԵՐԱՋՆԵՐ, ՆՈՐ ՃԱՄԲԱՆԵՐ..."

Անդրանիկ Ծառուկեան, հրապարակագիր, վիպասան, բայց մանաւանդ բանաստեղծ: Իր այս գիրքը, ապրումներու գանձ մը, բերուած մեր հայրենիքէն: Գործ մը, որ կը կրէ հեղինակին զօրաւոր անհատականութեան դրոշմը: Իր պատկերները համազօր են արուեստագէտի մը նկարներուն, եւ այդ իսկ պատճառաւ աւելի ենթակայական արժէք մը կը ներկայացնեն քան առարկայական: Առաւելապէս զգայուն իր արուեստագէտի խառնուածքը, զինքը կը հեռացնէ պարզ «բլփորթըր»ի մը դերէն: Ան իր «քօտաք»ի գործիքը սրտին վրայ չէ կախած ըստ սովորութեան, այլ պահած է սրտին մէջ : Ու այդ սիրտը բաբախած է ի տես մեր հայրենական հողին, հոն գտնուող հոգեղէն եւ նիւթեղէն սրբութիւններուն ու սրտի տրոփիւններու ազդեցութեան տակ, իր «քօտաք»ը մասամբ թերացած է իրեն սահմանուած դերին մէջ: Հայրենիքէն հեռու ու անոր կարօտով ապրող այս գրագէտէն ակնկալել, որ իր երազներու երկիրը երթալէն վերջ, պատմէ իր տեսածները այնպէս, ինչպէս չին կամ ճափոն բիփորթըրը, պիտի ըլլար երեխայական: Ի հարկէ կարելի չէ միմիայն զուտ արուեստագիտական առումով դատել այս գործը, (ինչ որ ցաւալի է) քանի, հեղինակը ինքը, ուզած է որ այս գիրքը որոշ չափով իր ազգային – քաղաքական մտածումներուն հանգանակը նկատուի : Այս գործին բուն քննադատութեան անցնելէ առաջ պէտք է ըսել որ անոր ամէն մէկ տողին մէջ կը զգացուի թափը սիրոյ մը, որ յոգնիլ չի գիտեր հանդէպ մեր հին երազներուն, եւ դատողութիւնը մտքի մը, որ ստրկանալ չի գիտեր նոր ճամբաներուն վրայ: Այս երկու հիմնական գիծերը, վարկ կուտան այս գործին ու ակնածանք անոր հեղինակին :

Տառապանքի հովիտներուն մէջ կուտակուած հայրենիքի կարօտը, ի տես նոյն այդ հայրենիքին, իր անխուսափելի պոռթկումը կ'ունենայ այս գրքին մէջ : Ծառուկեանի գրիչը, աշխատած է այդ սիրոյ յորդումը տարածել այն բոլոր իրերուն կամ անձերուն, որոնք մաս կը կազմեն մեր հայրենիքին: Զարենցի–Աղբիւրէն մինչեւ Արարատ, Էջմիածնէն մինչեւ Ս. Մեսրոպի դամբանը, Երեւանի պողոտաներէն մինչեւ Քանաքեռ եւ Սեւան, նկարագրուած են համակ սիրով եւ երբեմն եզակի մոլուցքով մը: Նոյն այդ զգացումներով, նկարագրուած են շատ մը դէմքեր, բանաստեղծ ըլլան կամ գիտնական, բանուոր ըլլան կամ ալ ... ոստիկանապետ: Եւ հոս է ողբերգութիւնը հայրենակարօտ սրտին, որ անհուն սիրով լեցուած հանդէպ իր երկրին, չուզեր, աւելի ճիշդ չի կրնար զլանալ այդ սէրը նոյնիսկ ոստիկանի մը: Բնականաբար ոստիկանն ալ մարդ է բոլորին պէս, բայց ըստ սովորութեան, որ հաւանօրէն իր խորունկ արմատները ունի, «Ֆլիք» կ'անուանենք զայն : Այսպէս են մանկութիւն չունեցող մարդիկ, որ անապատներէն մինչեւ հիմա, շնորհիւ որոշ դաստիարակութեան մը, կը սիրեն հայրենիքը, անկաշկանդ սիրով մը, կը սիրեն Հայութիւնը մինչեւ անոր վերջին ներկայացուցիչը, թէկուզ ոստիկան ... եւ ի՞նչպէս կարելի է ըսել թէ «Հայրենիքը, ալ պէտք չունի սփիւռքին, որչափ այս վերջինը անոր», երբ նոյն այդ ըսփիւռքի գրական, մէկ փայլուն ներկայացուցիչին երփներանգ գրիչն է, որ նոր երգերով ու նոր խօսքերով կ'ոգեկոչէ զայն ու սիրել կուտայ հայրենակարօտ սրտերուն, ճամբաները նոր՝ իր հին երազներուն: Դեռ այդ գրչին շնորհիւ է որ Հրաչեայ Գրիգորեան մը, «հերոս»ը «կամ մեզի հետ, կամ մեզի դէմ»ին, կը դադրի ըլլալէ այն, ինչ որ իր արտասանած խօսքերը կրնային ենթադրել տալ, ու կը դառնայ առասպելական դէմք: Դեռ կայ Սերօ Խանզատեան մը, հեղինակը «Էդ սրիկայ Դաշնակները» խօսքին, որու եւ նմաններուն մասին, Ծառուկեան ի վերջոյ կ'եզրակացնէ «.. Մարդ են անոնք եւ հայ մարդ»: Հոս է որ կ'ուզեմ մատնանիշ ընել, որ սփիւռքի հայ գրագէտը՝ կրնայ «Դաշնակ շներ»ը գրողին, զգայաշունչ «Էյ ջան Երեւան»ով պատասխանել, ու «Դաշնակ սրիկաներ»ը ըսողին, «մարդ, եւ հայ մարդ» որակել :

Ինչպէս երանի չտալ այս բոլոր մարդոց, որ հակառակ իրենց անճոռնի եւ ատելութեամբ լեցուն արտայայտութիւններուն իբրեւ մարդ եւ մանաւանդ հայ մարդ կը սիրուին, շնորհիւ սփիւռքահայ գրողի մը: Ցամենայն դէպս, ցաւալի է որ Սերոյի մը խօսքերը, առիթ չեն տուած, բանաստեղծական թռիչք կրող պատասխանի մը կամ խորհրդածութեան մը, ինչպէս պատահած էր Աբովի մը օրով :

Կան դեռ շատ մը ուրիշ նկարագրութիւններ եւ ամէն մէկ պատահական դէպք, առիթ կ'ընծայէ Ծառուկեանին, որ ոչ միայն թարգման հանդիսանայ ա-

ԳԵՂԱՆԻ ԿԱՅՍՐՈՒՀԻՆ

(ՉԻՆԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ)

Եւ այս բոլորը շրջապատուած էին բարձրաբերձ պատերով, որոնք իրենց ծոցին մէջ կը պահէին Արգիլեալ Ոստանը, բնակավայրը՝ Երկնից Որդիին, Երկրի Խարիսխին, Աշխարհի Պորտին՝ այսինքն մեծազօր կայսեր՝ Հիէն – Ֆունկի:

Այն պահուն երբ պարմանուհին փոխադրող թափօրը պիտի անցնէր գլխաւոր դռնէն, յանկարծ Եէ Հօ Նօ Լա սրտի զօրաւոր սեղմում մը զգաց, այն աստիճան որ կարծես թէ դաշոյն մը կը խրէին հոն: Իր խօսեցեալը, Եոնկ Լու, ամբոխին մէջ էր, յուսակտուր ու շլմորուն, եւ կը դիտէր կայսեր տարուող հարճ – թեկնածուն ...

Պալատէն ներս, մայր – թագուհին անձամբ կը նախագահէր մրցման արարողութիւններուն: Անիկա կը ցանկար իր աստուածային որդւոյն համար ընտրել լաւագոյն հարճը, իր զաւկին՝ որ քսան տարեկան հասակին արդէն դժբախտութիւնը ունեցած էր կորսնցնելու իր առաջին կողակիցը :

Խիստ քննութենէ մը ետք, Եէ Հօ Նօ Լա առաջնորդուեցաւ դէպի կայսերական կանանոցը:

Հարճերու չորս դասակարգեր գոյութիւն ունէին: Ֆէյ, Փին, Քուէյժէն եւ Չանկ Չայ :

Մահացած կայսրուհիին քոյրը ստացաւ Փինի տիտղոսը եւ կոչուեցաւ կայսրուհի – կողակից :

Իսկ Եէ Հօ Նօ Լա գոհացաւ միայն երրորդ կարգի Քուէյ Ժէն կոչումով :

Այնուհետեւ, պարմանուհին առանձնացուցին յատուկ տաղաւարի մը մէջ, ուր իրաւունք չունէր բացի իրեն սպասարկող կիներէն, ուրիշ մէկուն երեսը տեսնելու:

Եւ օր մը, գիշերուան պահուն, յանկարծ իր առջեւ ներկայացաւ գեղադէմ երիտասարդ մը, որ յարգալից խոնարհութենէ մը ետք, ըսաւ անոր.

— Բարի եղէք, տիկին, բոլորովին մերկանալ...

Եէ Հօ Նօ Լա, այս ամբարտաւան յայտարարութենէն վիրաւորուած, ուժգնօրէն բողոքեց :

— Հանդարտեցէք, կ'աղաչեմ, յարեց գեղադէմ երիտասարդը: Կը կոչուիմ Նկան Թէ Հայ: Գիշերը իջած է: Ամբողջ Արգիլեալ Ոստանին մէջ տղամարդ մը չգտնուիր այս պահուս, բացի Երկնից Որդիէն եւ երեք հազար որձացուած ներքինիներէն,, որոնք պարտականութիւն ունին հսկելու անոր նուիրական անձին վրայ: Ես անոնցմէ մին եմ, նոյնիսկ անոնց պետը՝ մեծ ներքինին: Աւանդական սովորոյթ մըն է որ ես անձամբ համոզում գոհացնեմ ձեր կուսութեան եւ ձեր առողջական վիճակին մասին: Մի վարանիք ուրեմն ենթարկուելու այս ձեւակերպութեան, հաճեցէք մերկանալ եւ մի ունենաք որեւէ մտավախութիւն ձեր պատւոյն առընչութեամբ ...

Եէ Հօ Նօ Լա խոնարհութիւն մը ընելով, ներողութիւն խնդրեց եւ ապա ... իր հագուստները հանելով կանգնեցաւ երիտասարդ ներքինիին դիմաց բոլորովին մերկ ...

Երիտասարդ ներքինապետը ամուսնացած եւ զաւակներու տէր էր եղած ատենօք: Ապրուստի դժուարին պայմաններու մատնուած ըլլալով, յօժարած էր որձատուելով մտնել արքունի ներքինիներու հոյլին մէջ՝ իր կնոջ եւ զաւակներուն ապրուստը ապահովելու համար :

Այժմ, երբ տեսաւ երիտասարդուհիին արձանային հոյակապ մարմինը իր կատարեալ մերկութեան մէջ, տարաբախտ Նկան Թէ Հայի ամբողջ մարմնէն անցաւ զարհուրելի սարսուռ մը, իր էութեան խորը անթեղուած հեշտանքի կայծերը կարծես սկսան փայլփլիլ: Սեղմեց իր շրթունքները, դէմքին մկանունքները պրկուեցան, աչքերը փայլեցան եւ ձեռքերը սկսան դողալ :

Երբ անհրաժեշտ քննութիւնը աւարտեցաւ, Նկան Թէ Հայ յայտարարեց.

— Վերջնականապէս արժանի կը համարուիք Երկնից Որդիին առագաստին բաժնեկից ըլլալու պատիւին :

Պարմանուհիին պատասխանեց.

— Լաւ, ուրեմն, թող այդ բանը շուտով կատարուի: Երկնից Որդին զաւակ չունի եւ ես կրնամ ըլլալ այն կինը որ իրեն զաւակ մը կարենայ պարգեւել: Կ'ուզեմ իմ երկրիս պատմութեան մէջ կարեւոր դեր մը խաղալ ...

Եւ այս խօսքերը աւարտելով, Եէ Հօ Նօ Լա՝ Նկան Թէ Հայի ուղղեց իր ամէնէն գրաւիչ ժպիտներէն մին, մինչ մեծ ներքինին, բոլորովին գրաւուած դեղանի երիտասարդուհիին վերաբերմունքէն, շլաւարած, յարեց.

— Այնքան ալ դիւրին պիտի չըլլայ այդ գործը: Նորին Վեհափառութիւնը արտօրանք ցոյց չի տար կանանց մօտենալու համար: Կայսրուհին նոյնիսկ ցարդ մոռացութեան ենթակայ է եւ արհամարհուած : Այսուհանդերձ, ձեզի հանդէպ զգացած համակրանքիս եւ... սիրոյս պատճառով — որովհետեւ մէկ վայրկեանի մէջ դուք բոլորովին գրաւեցիք իմ սիրտս — կը խոստանամ առաջին առթիւ իսկ, երբ կայսրը կնոջ մը ներկայութեան ցանկութիւնը յայտնէ, ձեր անունը կրող մետալը իր ձեռքը հասցնել :

(2 Շար.)

նոր այլ եւ խորհրդածէ : Այսպէս Ա. Իսահակեանի դամբանին առջեւ, վեհափառ հայրապետին ընկերակցութեամբ այցի եկած պահուն, կը գայթակղի տեսնելով խլէզ մը, որ «քասքէթ»ը գլխուն եւ ձեռքերը գրպաններուն մէջ ամուր պահած, յարգանքի զգացումէ զուրկ արտայայտութեամբ, կը դիտէ Հայոց Վեհափառը: Բայց նոյն գրիչը կը բացատրէ ու գաղափարական առաջադրութիւններու հիման վրայ կ'արդարացնէ, այն հայ զինուորները եւ կամ այ «միլիցիա»ները, որոնք ի տես նոյն այդ վեհափառին, գլուխ կը ծռեն եւ չտեսնել կը ձեւացնեն խուսափելու համար յարգանքի տարրական իրենց տուրքէն : Ինչպէս չյիշել այս առիթով, որ արտասահմանն էր որ Լիբանանի մէջ ծովածաւալ բազմութեամբ, մէկ մարդու պէս, դիմաւորեց նոյն այդ վեհափառը եւ պատուեց ինչպէս ցարդ չէր պատուուած Արքայ մը: Յիշեցնելով այս կէտը ուզեցի ըսել, որ եթէ «հայ միլիցիա»ներու կեցուածքը հանդէպ մեր հայրապետին կրնայ արդարացուիլ, նոյն գրիչը կրնար նաեւ արդարացնել պարսկական թեմի մը, Անթիլիասի կապուիլը, եւ այս, առանց որ ինքզինքը « պզտիկ զգար»:

Գրքին մէջ կան շատ մը թերի, աւելի ճիշդ ոչ առարկայական մերձեցումներ շատ մը խնդիրներու նկատմամբ: Բայց քառասուն տարի, իր մօրմէ հեռու ապրող զաւկէ մը կարելի չէ ակնկալել որ իր մայրը տեսնելու անհուն երջանկութիւնը ունեցած ատեն, առաջին հերթին նկատէ, որ իր մայրը շիլ է եւ աւելին, իր մատը մխրճէ մօրը աչքին մէջ: Ծառուկեան տեսած է հայրենիքի շիլ կողմերը, այսուհանդերձ ան նախընտրած է իր մատը կտրել, քան թէ այդ մատը մխրճել հիւանդ մարմնին մէջ: Եւ ահա կը յիշենք ուրիշ նշանաւոր «մատ» մը, որուն տէրը նախընտրած էր զայն կտրել, վախնալով որ իր երազին մէջ անգամ կրնար այդ մատը շարժիլ եւ ակամայ վնաս բերել իր հայրենիքին: Բայց ցաւալի ողբերգութիւն, նոյն այդ հայրենիքը, այդ մարդուն գլուխն ալ կտրեց, որ պատահական երազի մը զոլորշիներուն մէջ իսկ, չկրնայ ռեւէ վնաս բերել իրեն: Բայց ինչո՞ւ անցեալի տիղմերուն մէջէն տեսնել ներկայ մը, որ պայծառ կը թուի ... Առաւօտ լուսոյ ... Քաջազնունի եւ Ծառուկեան. սահմռկեցուցիչ նմանութիւն, դէմքերու, գաղափարներու եւ ... թերեւս դէպքերու :

×

Կ'արժէ կարդալ այս գիրքը : Ծառուկեանի վկայութիւնները գանձեր են՝ ոճի գեղեցկութեան, սիրոյ բիւրեղացման, մտքի յստակութեան, եւ մանաւանդ բանաստեղծական թռիչքներու: Ամէն մէկ հայ կրնայ սիրել իր հայրենիքը, նոյն այդ բառերով, նոյն այդ յոյզերով: Ծառուկեանի գիրքը կրնայ հայելին ըլլալ մեր գաղութահայ հայրենաբաղձ սրտերուն ջերմեռանդ սիրոյն: Թէկուզ մեր այդ սիրոյն մէջ տեսնուին ու կատարուին, վրիպումներ, սխալներ :

Բայց կարծել որ այդ սխալներն ու թերիները կը հարթուին Օգսէնի մը կամ բազմավաստակ Դարբինեանի մը չէզոքացումով, այդ ալ պատրանք է: Սխալները կը դարմանուին, երբ Գէորգ Ա-բով մը, կամ Սերօ Խանզատեան մը, նոյնքան սէր եւ ինչո՞ւ չէ պարկեշտութիւն ունենան, որքան ունեցած է Ծառուկեան մը, իր « Նոր ճամբաներուն» վրայ, եւ գրեն իրենց կարգին: «Ուրուականներու եւ սրբազան յիշատակներու թոհ ու բոհին մէջ ապրող առանձնութիւն» — Դաշնակցութիւն : Խաւարին դէմ, վաղուան արշալոյսը հոգիներուն մէջ կայծկլտեցնող անշէջ փարոս, — Դաշնակցութիւն: Հայրենազուրկ սրտերուն մէջ, Արարատը ապրեցնող, սրբազան մասունք, — Դաշնակցութիւն : Աւերակներու մէջէն, մահուան բօթերէն, ձերբազատուող խլեակներուն ապրելու հաւատքը ներշնչող ու այդ հաւատքով, հայրենիքին նոր փառքը երգող ազիզ սերունդ,— Դաշնակցութիւն :

Այո սիրելի բանաստեղծ, վեհութիւնը ինչո՞ւ փնտռել միմիայն Դարբինեաններու մօտ, ինչո՞ւ յանցանքը ձգել միմիայն Օգսէններուն վրայ :

Այո ինչո՞ւ չէ, թող գան Գէորգ Էմինները, այցելեն թող մեր գաղութները, մտնեն ամէն մէկ յարկէ ներս եւ տեսնեն, որ օտարութեան համայնակուլ երկինքներուն ներքեւ, դեռ կ'ապրի սերունդ մը ամբողջ, որ քու պաշտած Քրիստափորի զինանշանին վրայ, երդուած է ու դեռ կ'երդնու, ծառայել մինչեւ իր արեան վերջին կաթիլը, հայրենիքին, թէկուզ նոր ճամբաներով: Միայն թէ չըլլան այդ ճամբաներուն վրայ, չըլլան խորթ ու նենգ փուշեր... Այո, թող գան ու քաջութիւնը ու պարկեշտութիւնը ունենան, իրենց վերադարձին ըսելու, ինչպէս «պոէտ մը Ջնջին», «եկայ, տեսայ եւ խոնարհեցայ »: Այն ատեն միայն ու միայն այն ատեն կարելի կ'ըլլայ, նոր ճամբաներով նոյնիսկ, երթալ դէպի մեր հին երազները :

ԱՌԼԷՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՊՈՍԹՈՆԻ Փայլըթ Ինթերնեշընըլ Քլըպի կողմէ «Ազատութեան պարգեւ » մակագրութեամբ նշանակ մը տրուած է ընկեր Յովհ. Տէր Յովհաննէսեանի, իր երկարամեայ ընկերային ծառայութեան համար :

ԿԵՍԱՐԻՈՅ մէջ չքեղ հանդիսութեամբ տօնուած է Ծնունդը: Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցին առաւօտեան ժամը վեցին լեցուած էր: Արարողութեանց նախագահած է Հայկազուն Աւագ քհնյ. Կարապետեան :

ՆԻԻ ԵՈՐՔԻ մէջ Փրոֆ. Մանասէ Սեւակ «Գիտական Առաքելութիւն մը ի Հայաստան եւ Ուսումնասիրութիւն մը անոր վերելքի մասին» շուրջ դասախօսութիւն մը տուած է, կազմակերպութեամբ հայ գրականութեան բարեկամներու Միութեան վարչութեան :

ՔԱԼԻՖՈՐՆԻՈՅ Պըրքլի համալսարանին մէջ Հայագիտութեան ամպիոն մը բացուած է նախաձեռնութեամբ հայ ուսանողներու եւ աջակցութեամբ Պ- Ճորճ Մարտիկեանի: Առաջին դասախօսը եղած է Փալանճեան ճեմարանի սան՝ Պ. Վարդան Գրիգորեան :

ԱՇԽԱՏԱՎԱՐՁՔԸ ԽՈՐՀ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

Ա.

ԽՄԲ.— Լը Մոնտի թղթակից՝ Միշէլ Թաթիւէի յօդուածէն կը քաղենք գլխաւոր մասերը :

Խորհրդային Միութեան մէջ օրավարձքերու հարցը մէկն է անոնցմէ, որուն ուսումնասիրութիւնը չափազանց դժուար է : Արդարեւ, Խ. Միութիւնը աշխարհի մէջ կը հադիսանայ այն ցանցառ հողամասերէն մին, ուր գոյութիւն ունեցող ճարտարարուեստական աշխատավարձքերու ճշգրիտ սակը կը մնայ տարտամ, եւ նոյնիսկ, վերջին վիճակագրութիւնները, որոնք հազար էջերէ բաղկացած հրատարակութիւններ են, սակայն դարձեալ որոշ գաղափար մը չեն տար այս մասին : Այս վիճակագրութեանց մէջ 1958 տարեշրջանին վերաբերեալ անտիպ մանրամասնութիւններ գոյութիւն ունին թէեւ, սակայն հոն, աշխատավարձքերու ճշգրիտ սակը որոշող որեւէ թուանշանի չենք հանդիպիր :

Այսուհանդերձ, 1959ի ընթացքին, յետ պատերազմեան շրջանին համար աննախընթաց բարեկարգութիւններ արձանագրուած են .— 17 միլիոն աշխատաւորներ եւ պաշտօնեաներ, որոնք կը ներկայացնեն մէկ երրորդը ընդհանուր թիւին, ունեցած են իրենց աշխատավարձքերու « կանոնաւորումը » տարւոյն սկիզբէն ի վեր, եւ 13 միլիոն ուրիշներ մինչեւ1960ի վերջաւորութիւնը պիտի մտնեն «կանոնաւորման» այս շարժումին մէջ :

Ի՞նչ կը նշանակեն, սակայն, այս փոփոխութիւնները :

Ներկայիս կարելի է ուրուագծել ընդհանուր պատկեր մը, յենուելով շահագրգռուածներու բազմաթիւ յայտարարութեանց վրայ, որոնք յաճախ հակասական ալ են, նաեւ այն տարտամ տեղեկատուութեանց վրայ զորս մամուլը կը հրատարակէ :

Պէտք է ընդունիլ որ չափազանց դժուար գործ մըն է այս, որովհետեւ տակաւին մինչեւ այսօր, այս բարենորոգումներու գլխաւոր շարժառիթը կացութեան պարզաբանութեան մէջ կը կայանայ: Վասնզի, ճարտարարուեստական միեւնոյն մարզին մէջ յաճախ գոյութիւն ունին հազարէ աւելի վճարումի չափեր, ձեւեր եւ նշանակներ : Ցանցառ չէ տեսնել աշխատաւորներ որոնք յաճախ կը շահին իրենց նշանակեալ աշխատավարձքէն երեք անգամ աւելի, շնորհիւ իրենց ստացած յաւելեալ գումարներուն եւ իրենց ատուել արտադրութեանց համար տրուած նուէրներուն, եւ սակայն այս պարագան կը դժուարացնէ տոմարակալներու, հաշուապահներու եւ վիճակագրական պաշտօնեաներու աշխատանքը :

Միեւնոյն ժամանակ, պէտք էր նկատի ունենալ ներկայի քաղաքական եւ գաղափարախօսական բոլոր այն հրամայականները, կապուած «դէպի կոմունիզմ աստիճանական անցք»ին եւ պէտք էր յարգել բոլոր առաջնութիւնները — ճարտարարուեստական եւ աշխարհագրական — որոնք նախատեսուած էին եօթնամեայ ծրագիրով :

Այս բոլոր տուեալները նկատի ունենալով է որ, ներկայի շարժումը կը շարունակուի երեք ուղղութեամբ :

Ա) Վերաքննութիւն կանոններու եւ ջնջում կարգ մը նուէրներու .— Խորհրդային աշխատաւորներու մօտաւորապէս 70 առ հարիւրը վճարուած են կտորի հաշուով եւ ջանք չէ խնայուած աշխատաւորը հետաքրքրելու արտադրութեան քանակով: Եօթնամեայ ծրագրին յաջողութիւնը կը կայանայ մեծ մասամբ գոյութիւն ունեցող հաստատութեանց արտադրութեան քանակին բարձրացման մէջ, եւ այն միջոցները որոնք ձեռք առնուած են աշխատանքի ժամերը կրճատելու համար, (օրական եօթը ժամ աշխատանքը ընդհանուր պիտի ըլլայ 1960ին եւ շաբաթը քառասուն ժամու աշխատանքը՝ 1962ին) կը պարտադրեն արտադրութեանց քանակի համապատասխան բարձրացում եւ այդ ուղղութեամբ կանոններ սահմանուած են իւրաքանիւր աշխատաւորի: Նկատի առնուած են սակայն զանազան հաստատութեանց մասնաւոր պայմանները եւ տեղական բանուորական միութեանց կարծիքները բոլոր մասնայատուկ պարագաներուն նկատմամբ :

Ջնջուած նուէրներու շարքին մէջ, առաջին առթիւ աչքի կը զարնէ «հին աշխատաւոր»ներու նուէրներու պարագան : Ասոնք տակաւին գոյութիւն ունին այսօր ալ ճարտարարուեստի այն ճիւղերուն մէջ որոնք աւանդաբար աշխատաւոր ձեռքերու պակասը կը զգան, օրինակ՝ հանքերու եւ մետաղագործութեան մէջ: Եւ սակայն, ուրիշ ամենուրեք եւ մասնաւորապէս շարք մը պաշտօնատուներու մէջ, բոլորովին ջնջուած է «հին աշխատաւորի նուէր»ներու դրութիւնը, արդէն ամառուան սկիզբէն իսկ: «Անոնք այլ եւս կենսական չէին» , յայտարարած են պաշտօնական մարմինները :

(Մնացեալը յաջորդով)

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (112)

ԱՄԻՐԱՅԻՆ ԱՂՋԻԿԸ

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՄԵՐԺՈՒԱԾ ՍԷՐ

Բ.

Գիւղին մէջ շուտով տարածուեցաւ լուրը : Ամէն մարդ իր ուզածին պէս մեկնեց մանկամարդ աղջկան փոխադրութիւնը ամիրային տունը: Սոֆիին տարեկից աղջիկները, նախանձէ խածնուած, լիրբ եզրակացութիւններ հանեցին անկէ :

Իսկ երիտասարդները, որոնք աչք ունէին Սոֆիին, անգութ ու հեգնող զրպարտութիւններու ամբողջ առասպել մը յօրինեցին եւ նոյնիսկ այնքան առաջ գացին որ գայթակղական դէպքեր յերիւրեցին, աչքով տեսածի պէս, հետաքրքրաշարժ ու լպիրշ մանրամասնութիւններով, որոնց մէջ տոքթորը մեծ դեր մը ստանձնած էր: Եւ որովհետեւ աշխարհիս ամէնէն անգութ բանը ամբոխն է — հակառակ որ ամէնէն գթած բանն ալ ան ըլլար — , յերիւրանքները բերնէ բերան մեծցան, լայնցան, անողոք համեմատութիւններ առին, ծըւիկ ծըւիկ ընելով աղջկան բարոյականը, քարկոծելով կարծեցեալ տոքթորին ընկերային հանգամանքը :

Վար զարնելով ամիրային աղջկան անպատուաբեր թոյլտուութիւնը եւ նոյնիսկ պոռալով այն ամօթալի դերը զոր եկեղեցիին ծերունի եւ շիլ գանձապահը ստանձնած էր այդ գայթակղալից փոխադրութեան գործին մէջ :

Եւ Համբիկ, իր հետ պատցնելով այն փոթորիկը որ ներսիդին կը մրրկէր, մըտիկ կ'ընէր այս հայհոյալից ասուլիսները. ջանալով անտարբեր մնալ, դէմքին վրայ իր կսկծալի խռովքը չյայտնել, եւ մանաւանդ անզգածօրէն հանդուրժել այն կծու հեգնութիւններուն զոր իր ընկերները կ'ուղղէին իրեն ուր որ հանդիպէին , շոգենաւը, սրճարանը, փողոցը :

— Համբիկ , խեր ըլլայ, խուշը խաֆէսէն թռեր է :

— Ծօ տուն ինչիս ավճին էս քի խուշը կը փախցունես կոր ...

— Վայ սէրսէմ, վայ ... մենք ալ մարդ կիտցանք քեզի... ամա սա տոքթորն ալ աղէկ ավճի է եղեր ... հէ՞, ինչ ըսիք, տղաք :

— Ըսելիք չիկայ... Մերկերեանն ալ միջնորդ հաշտութեան եղեր է :

— Ծօ Համբիկ, տա էխտիյարին սախալին փակիր օր մը. ատ գործը ընողը ան է :

Մանիֆաթուրաճիի աշկերտը, ապշահար եւ շփոթած, մէկէն միւսին երեսը կը նայէր, չգիտնալով ինչ պատասխանել , եւ վերջիվերջոյ, ընկճուած, կռնակը դարձնելով անոնց «ինչուս պէտք»ով մը, որ սակայն իր ամբողջ արիւնոտ հոգեբանութիւնը կը մատնէր:

Սակայն իր ազնիւ հոգին վիշտով ու կատաղութեամբ կը ծառանար բոլոր անհեթեթ ու վայրագ զրպարտութիւններուն դէմ որոնք իր պաշտանքի առարկային պատիւը կ'արատաւորէին: Իր ընդոծին բարութիւնը թոյլ չէր տար իրեն ամբարիշտ գոհունակութեան սատար մը փընտռնել հանրային կարծիքին այդ մոլեգին պոռթկումին մէջ ընդդէմ անոր որ անգթութիւնն ունեցած էր արհամարհել իր խորունկ, անկեղծ, անփոխարինելի սիրոյն լալագին արտայայտութիւնը :

Այդ գոռող արհամարհանքը, մանաւանդ այդ յեղակարծ ու գահավէժ հեռացումը, որ միակ լուռ պատասխանները եղած էին իր պաղատանքին, հիմակ հետզհետէ. ուժգին ու անդիմադրելի հակազդեցութեամբ մը, կը հրահրէին իր սէրը. հնոց մը կը դառնար անիկա, որուն մէջ իր ցնցուած, տանջուած, հարստահարուած էութիւնը կը խորովուէր, կը ճենճերէր :

Սենեակը, որ այնուհետեւ մատուռի մը նուիրականութիւնը ունեցաւ իրեն համար, իր ցաւի յուսահատ պայթումներուն անկարեկիր ու խորհրդապահ թատերավայրն եղաւ :

Ժամերով կը փակուէր հոն, գիրք կամ լրագիր կարդալու պատրուակին տակ , եւ, աչքերը յուսահատօրէն սեւեռուն , տեսակ մը հաճոյամոլութեան անձնատուր, իր կացութեան կսկիծին մէջ կը թաղուէր, կը տապլտկէր, կը չարչարուէր, այնքան աւելի սփոփանք որոնելով այդ չարչարանքին մէջ որքան անիկա բուռն , անտանելի, ահարկու ըլլար :

Իր այս հոգեկան տկարութիւններուն դէմ ըմբոստացումի շարժումները շատ հազուադէպ եղան : Ասոնց միջոցին , մէկէնիմէկ ոտքի կ'ելլար, դէմքը խոժոռ, նայուածքը անգութ, եւ այն մարդոց պէս որոնք իրենց մէկ մակաբոյծ մտածումը վանելու համար պէտք կը զգան անպատճառ բարձր խօսելու, իբր թէ ձայնական գործարանը լսողականին վրայ ազդելով՝ յաջողէր հոգեկան տրամադրութիւնը փոխել, Համբիկ , խրոխտ ու դէգ, տիրական եւ կտրուկ, կը կենար, ու բարձրաձայն .

— Ապուշ, ապուշ, ապուշ եմ ես, կը մռնչէր, ինչո՞ւ գերի եղեր եմ ատ անարժան աղջկանը ... Չէ, չըլլար, անկարելի է , օձիքս պիտի ազատեմ... Ան նախատեց զիս, սէրս ուրացաւ, վատ, վատ ...

ԵՐՈՒԱՆԴ ՍՐՄԱՔԷՇԽԱՆԼԵԱՆ

(Շար.)

րիկացիները շատ հաւանական է որ մայր երկրէն (Ֆլորիտա) մատակարարեն կայանի ուժերը փոխանակ զէնքի դիմելու :

Մէկ բան յստակ է Քուպա – Ամերիկա յարաբերութիւնները իրենց սեւ կէտին հասած ըլլալ կը թուին :

Աչքառու երկրորդ երեւոյթը Մեքսիկայի եւ Պրազիլիոյ նախագահներուն տեսակցութիւնն է ու այդ առթիւ հրատարակուած զեկոյցին տուն տուող մտքերը :

Այզընհաուըրի Լատին Ամերիկա ճամբորդութեան թուականէն շուրջ մէկ ամիս առաջ Հար. Ամերիկայի երկու կարեւորագոյն երկիրներու համաձայնութիւնը՝ անշուշտ իր անդրադարձումը պիտի ունենայ :

Յարդ՝ Մեքսիկա կը խուսափէր պարտաւորութեանց տակ մտնելէ, մինչ նոր համաձայնագրով Մեքսիկա ինչպէս եւ Պրազիլիա բաղձանք կը յայտնեն որ 20 երկիրներու մէջ բաժնուած երկու հարիւր միլիոն Լատին Ամերիկացիները միանան՝ տնտեսական, քաղաքական եւ մշակութային մարզերու մէջ եւ «որդեգրեն միացեալ քաղաքականութիւն » մը :

Մասնաւոր ուշադրութիւն կը գրաւէ զեկոյցին երկրորդ պարբերութիւնը ուր՝ փափաք կը յայտնուի որ այսուհետեւ աշխարհի խաղաղութիւնը ապահովող վեհաժողովներուն եւ ժողովներուն մէջ լսելի դառնայ նաեւ իրենց ձայնը :

Անտարակոյս Այզընհաուըրի շրջագայութիւնը դէպի Լատին Ամերիկա իր անդրադարձումը պիտի ունենայ :

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Հ. Յ. Դ. Վիէնի Անի կոմիտէն եւ իր ընկերները, Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի խումբը, Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղը իրենց խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնեն, Յովհաննէսեան եղբայրներուն եւ քոյրերուն, Տէր եւ Տիկին Ղազար Կարապետեանի եւ զաւակներուն, իրենց սիրեցեալ եղբօր ԺԱԳ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆի (20 տարեկան), կսկծալի մահուան առթիւ, (Ալժերիոյ ճակատին վրայ ինկած) :

Ա Զ Դ

Զափազանց տկարութեանս եւ ուժասպառ վիճակիս պատճառով Ս. Ծննդեան տօնական օրերու սովորական այցելութիւնները պիտի չկրնամ կատարել : Այս առթիւ բոլորին ալ շնորհաւորելով Նոր Տարին եւ Ս. Ծնունդը, կը խնդրեմ իրենց ներողամտութիւնը, մաղթելով երջանկագոյն երկար տարիներ :

ԱԴԴԷ ՔՀՆՅ. ՓԱՅԼԱԿԵԱՆ
31–33 Յիւ Սէն Ժիւսթ, Առնուվիլ

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

ՀԱՅ - ԲՈՅԺ

ԺՈՂ. ԱՄՍԱԹԵՐԹ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ

Խմբագիր՝ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Սեպտեմբեր – Հոկտեմբեր (թիւ 213 – 214) ճոխ եւ այլազան բովանդակութեամբ . —

Դեղահատի դարը (Հայ–Բոյժ) .— *Առողջութիւն բարոյական ուժով* (Տոքթ. Պլոնտէլ) .— *Առանց ցաւի ծննդաբերութիւն* (Փրոֆ. Մարգարեան) .— *Ստամոքսի խոց* (Տոքթ. Աշճեան) .— *Զուկը Հայաստանի մէջ, ձկնորսութեան ձեւերը, ձուկի տեսակները եւ անոնց համը* (Փիրուզեան) .— *Ի՞նչ գիտէք ճանճերու մասին* (Տոքթ. Այվազեան) . — *Աւաղ ի վերայ ճանճի* (Մինաս Թոխաթցի) .— *Ականջի ցաւը... քանսէրի նշան* (Տոքթ. Ասքանազ) .— *Խրատներ լեարդի հիւանդներուն* (Տոքթ. Գալուստեան) .— *Բերանը ծռեցաւ...* (Տոքթ. Քորոն) .— *Ոտքերը չեն բռներ* (Տոքթ. Ազատանի) .—*Զղեար կամ մուշմուլա, պատմութիւնը եւ սնընդական ու բժշկական արժէքը* (Շ. Նարդունի) .— *Բարի ախորժակ, տիկիններ եւ պարոններ* (Տոքթ. Շ. Օնառ) :

Բաժանորդագրութեան պայմաններ .— *Տարեկան 15 նոր ֆրանք* (1500 *ֆրանք*) : *Արտասահման 20 նոր ֆրանք* (2000 *ֆր.*, *երկու տարեկանը մէկ կանխիկ վճարողին համար 37,5 նոր ֆրանք* (3750 *ֆր.*) :

Ch. Aïvazian
Au journal HARATCH
32, Rue de Trévise, Paris (9e)

Imprimerie Spéciale du Journal « Haratch »

ՇՔԵՂ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Վալանսի Նոր Սերունդի «Շ. Միսաքեան» խումբին կողմէ :

Յունուար 30, Շաբաթ գիշեր ժամը 21էն մինչեւ լոյս :

Salons de l'Hôtel-de-la-Croix d'Or

Place de la République

Նուագախումբ՝

MODERN - JAZZ - QUINTETTE

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Կապոյտ Խաչի Կրընոպլի մասնաճիւղը, Մանուկներու Օրը կը տօնէ մեծ պատրաստութեամբ :

Կիրակի (31 *Յունուար*) , *ժամը* 15*ին*, *Ռիւ Ժէի սրահին մէջ* :

Կապոյտ Խաչի դպրոցի աշակերտութեան կողմէ գեղարուեստական ճոխ եւ խնամուած բաժին :

Կը ներկայացուի Յիսուսի Ծնունդը՝ երգախառն գեղեցիկ պատկերներով : Տեղի կ՝ունենան խմբերգներ, արտասանութիւններ, տրամախօսութիւն, եւ մանկական զաւեշտ :

Աւանդական Կաղանդ Պապան նուէրներ կը բաժնէ, սրահին մէջ ներկայ եղող բոլոր փոքրիկներուն :

Մուտքը ազատ է : Սիրով կը հրաւիրուին Կրընոպլի, Լանսէյի եւ Ռընաժի հայրենակիցները :

ՇԱՒԻԼԻ ԵԿԵՂԵՑԻ

Այս Կիրակի առաւօտ պատարագ կը մատուցուի Շաւիլի նորակառոյց եկեղեցւոյ մէջ :

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Գործաւորուհի մը դերձակի օգնական (ֆինիսէօզ) : *Տեւական գործ : Դիմել՝*

BASMADJIAN MAURICE
39, Rue Montmartre, Paris 2

ՀԱՅԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

ԴԵՂԱՐԱՆ ՍԻԼՎԷՍԹՐԸ

46, Ռիւ տը Թրէվիզ, 46
ՓԱՐԻԶ (9)

Յանձնարարելի Դեղարան մը :

Ջերմ ընդունելութիւն Փարիզի, Արուարձանի եւ Գաւառի հայ յաճախորդներուն :

Դեղարանը կը գտնուի Ռիւ տը Թրէվիզի եւ Ռիւ Լափայէթի անկիւնը, Ազգային Տունէն 100 մեթր հեռու :

Պ. Վահրամ Էլմաճեան՝ դեղագործ – վաճառող, ամէն օր իր հայրենակիցներուն տրամադրութեան տակ է, Սիլվէսթրը Դեղարանը, ժամը 8էն – 12, 15·30 – 20 :

PENSION DE FAMILLE

AVEC CONFORT

M. O. AVAKIANTZ

52, Grand'rue
Montcerf (S. et M.)
Tél. 57

POUR RETRAITÉS - CONVALESCENTS - REPOS

Téléphoner SUF. 82-59
aux heures de repas

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԻՆ

29րդ տարեկան ցերեկոյթը

Կիրակի, Մարս 6, կէսօրէ վերջ ժամը 2·30ին, Սալ տը լա Շիմի,

28 bis, Rue St. Dominique, Paris 7·

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐԸ Կ'ԵՐԳԵՆ
(ՍՈՐՊՈՆԻ ՄԷՋ)

ՄԱՐՏ 13 ԻՆ

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. «Քրիստափոր» ենթակոմիտէի ու «Շաւարշ Միսաքեան խումբի ընկերական ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21ին, «Ահարոնեան » ակումբը : Կարեւոր օրակարգ :

ՍԱԿԱԳԻՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ

ՄԷԿ ԱՆԳԱՄՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՀԱԶԴ	30 Ն. Ֆր.	մինչեւ 1/4 սիւնակ
ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ	15 Ն. Ֆր.	մինչեւ 1/8 սիւնակ
ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆր.	» » »
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ	15 Ն. Ֆր.	» » »
ՀԱՐՍԱՆԻՔ, ՆՇԱՆՏՈՒՔ	20 Ն. Ֆր.	» » »
ՆՈՒԻՐԱՏՈՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆր.	» » »
«ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ»	10 Ն. Ֆր.	» » »
«ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ»	5 Ն. Ֆր.	» » »
ԾԱԽՈՒ Է	20 Ն. Ֆր.	» » »

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ նշանակուած ծաւալով ազդերու համար են :

Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է :

Առեւտրական կամ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններուն համար դիմել Վարչութեան :

1960Ի "ԳՈՅԱՄԱՐՏ" ՕՐԱՑՈՅՑ-ԱԼՊՈՄԸ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋԱՆԻՆ

Հ. Յ. Դ. 70ԱՄԵԱԿԻ ԱՌԹԻՒ *Ընտիր թուղթով* .— 13 *էջ*

Շքեղ նկարներ, գրական եւ պատմական նիւթերով, ճոխ բովանդակութիւն :

ԳԵՂԱՋԱՐԴ ԵՒ ԳՈՒՆԱՒՈՐ ԿՈՂՔ

Բացառիկ խնամքով եւ ճաշակով պատրաստուած այս ՕՐԱՑՈՅՑ – ԱԼՊՈՄԸ պիտի կազմէ ամէն հայկ. տան զարդը :

Գին 500 ֆրանք

Փարիզի համար դիմել՝ LIBRAIRIE H. SAMUELIAN 51, Rue Mr.-le-Prince, Paris 6e

Կը ծախուի նաեւ Յառաջի մօտ :

ԲԱՑԱՌԻԿ ԽՆԱՄՔՈՎ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ ՍԱԼ ՄԸ.

"ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ"

MUSIQUE ARMÉNIENNE
vocale et instrumentale

MICROSILLON 33 TOURS

Երգչախումբ՝ ՍԻՓԱՆ – ԿՈՄԻՏԱՍ

Orchestre Symphonique Chouteau

ՂԵԿԱՎԱՐ՝ ԿԱՐՊԻՍ ԱՓՐԻԿԵԱՆ

Դիմել հետեւեալ հասցէներուն . —

ՓԱՐԻԶ, Հրանտ – Սամուէլ *գրատունը* , 51, Rue Monsieur le Prince, DAN. 88-65

Յառաջի *խմագրութեան*,

ՃԱՇԱՐԱՆ ԱՐԹԻՒՐ 5, Rue Augustin-Thierry - Place des Fêtes

Երգչախումբի վարչութեան եւ անդամներուն մօտ :

ՄԱՐՍԷՅԼ, Ժանօ Ղազարեան , La Banque ROSA, 31, La Canebière

Տիգրան Ղազարեան, *Պօմոն* ,

Օր. ՍՕՆԱ ՓԻԼԻԿԵԱՆ 126, Bld. Queirel, ST-LOUP *Հեռաձայն՝* 42–82–40

ԼԻՈՆ, Պէրպէրեան Ժան, 39, Rue Dunoir

ՏԷՍԻՆ, Սարգիս Առաքելեան , 12, Rue Nansen

ՄԻՇՏ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ, ՄԻՇՏ ԱՌՈՂՋ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

ԱՄԷՆ ՏԵՂ ՓՆՏՌԵՑԷՔ

ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԱՐՏԱԴՐԻՉ

Sté le BOSPHORE ի

ՀԷԼՎԱՆ ԵՒ ԹԱՀԻՆԸ

ՀՐՈՒՇԱԿԸ, որ կը պատրաստուի շուշմայով (*սուսամ*) եւ շաքարով, առաջնակարգ սնունդ մըն է, կազդուրիչ՝ շնորհիւ շուշմային, որ Արեւելքի մէջ ծանօթ է նաեւ հինէն ի վեր, իր հրաշալի բուժական յատկութիւններով, իր երիտասարդացնող տարրերով .

Արեւելեան ժողովուրդներուն երկարակեցութիւնը արդիւնք է Հէլվայի եւ թահինի գործածութեան :

Այսօր Արեւմուտքի մէջ եւս բժշկական հեղինակութիւններ կը հաստատեն առաջնակարգ այս սննդանիւթին արժէքը :

Sté le BOSPHORE

2, Rue Louis Astoin - Marseille

ՅԱՐԱՏ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց. 22 Ն. Ֆր.

Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 28 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

JEUDI 28 JANVIER 1960

36ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8708 — 36EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4509

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԵՐԲ ՊԻՏԻ ՁԵՐԲԱՁԱՏՈՒԻ

Կիպրոսի թեմը կը պատկանի Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան :

Մինչեւ 1956 Փետր. 20, այսինքն մինչեւ Վեհ. Զարեհ Ա.ի ընտրութիւնը ո՛չ մէկ վէճ կար այս մասին :

Սակայն այդ թուականէն վերջ յանկարծ կղզիին մէջ բուսան «Էջմիածնասէր» մարդիկ, Խորհրդային Հայաստանի նախկին « բարեկամներ » , որոնք հետեւելով Լիբանանի « անկախ համայնքային»ներու օրինակին, ուզեցին ըմբոստութեան դրօշ պարզել Անթիլիասի դէմ :

1959 Դեկտեմբեր 20ի թեմական ընտրութիւնները ցոյց տուին թէ ի՛նչ չնչին փոքրամասնութիւն մը կը կազմէին այդ «ըմբոստները» :

Արդարեւ քուէարկելու իրաւունք ունեցող 344 հոգիէն 266ը մասնակցած են քուէարկութեան. 25 հոգի հիւանդութեան կամ կղզիէն բացակայութեան պատճառով չեն կրցած ներկայանալ : Իսկ հակառակորդ «ըմբոստ»ները — թիւով 53 հոգի — նախատեսելով իրենց պարտութիւնը , չեն մասնակցած քուէարկութեան :

Ահա՛ այս չնչին փոքրամասնութեան թեւ ու թիկունք հանդիսացած է Բարեգործականը, որ բացէ ի բաց հրահրած է « երկփեղկում»ը այդ խաղաղ գաղութին մէջ, Նիւ Եորքի կեդրոնէն ղրկուած պատգամներով :

Նախագահ Պ. Ալեք Մանուկեան կը դատապարտէ Մելգոնեան կրթարանի տնօրէն Պ. Բիւզանդ Եղիայեանը անոր համար, որ շիտակ ճամբու վրայ կանգնած է, իբրեւ օրինապահ Հայ՝ ճանչնալով հեղինակութիւնը Վեհ. Զարեհ Կաթողիկոսին, որուն ենթակայ է Կիպրոսի Թեմը: Թոյլ տուած է որ Նիկոսիոյ Հայոց եկեղեցին երթան աշակերտները եւ երգեն: (Ի՞նչ մահացու մեղք): Կիլիկեան Աթոռի Թեմ Կիպրոսի ազգային իշխանութեան հետ օրինաւոր ու պատշաճ յարաբերութիւններ մշակած է :

Պ. Եղիայեան կը մեղադրէ Բարեգործականը՝ յայտարարելով .

« Բարեգործականը իր մարդասիրական հիմնական հանգամանքէն դէպի քաղաքական գործունէութիւն շեղեցնել ձգտող վարչականներ՝ ինծի եւս կ՛ուզէին պարտադրել (ինչպէս ըրեր էին ուրիշ դպրոցներու տնօրէններուն) որ կրթական գործը ենթարկեմ իրենց ընդդիմադիր դիրքաւորումին՝ հանդէպ Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան եւ անոր թեմական պաշտօնական իշխանութեան Կիպրոսի մէջ. իսկ ես կը պաղատէի՝ կարենալ հասկցնելու համար թէ կրթական գործը ՍՈՒՐԲ ԳՈՐԾ է եւ պէտք չէ արատաւորուի քաղաքական նախապաշարումներով » (Ազդակ, 11 Յունուար 1960) :

Մելգոնեանի եկող – գացող տնօրէններուն մէջ ամէնէն աւելի արդիւնաւոր աշխատանք կատարողն է եղած Պ. Եղիայեան՝ իր եռամեայ պաշտօնավարութեան ընթացքին: Աշակերտներու թիւը 165էն բարձրացեր է 225ի. եկամուտներու գումարն ալ՝ 960 անգլ. ոսկիէն 5200 ոսկիի :

«Բարեգործականի մարդասիրական բընոյթին, ընդհանրականութեան եւ հիմնական սկզբունքներուն հետ անհաշտ, եւ նոյնինքն Բարեգործականի համար վը տանգաւոր կը գտնեմ Բարեգործականի հակակիլիկեան դիրքաւորումը» կ՛եզրակացնէ Մելգոնեանի նախկին տնօրէնը :

Դժբախտաբար Բարեգործականը շեղելով իր ազգասէր հիմնադիրներու գծած շիտակ ճամբէն՝ գործիք է դարձած հակադաշնակցական տարրերու ձեռքը: Քաղաքականութիւն կը խաղայ բացէ ի բաց: Մինչդեռ իր հիմնական կոչումն է բարեսիրութիւնը՝ անաչառ ու անկողմնակալ ոգիով: Առանց «Հրէի ու հեթանոսի» խտրութեան :

Ե՞րբ պիտի վերադառնայ իր իսկական դերին՝ ձերբազատուելով զինքը սխալ ճամբու առաջնորդող պղտոր տարրերէն, միանգամ ընդ միշտ իր վրայէն թօթափելով քաղաքական պատմուճանը :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՄԻՇՏ ԱՆՈՐՈՇ Է ԱԼԺԵՐԻՈՅ ՄԷՋ

«ԱՄԷՆ ԲԱՆ ԿՐՆԱՆՔ ԿՈՐՍՆՑՆԵԼ ԵԹԷ ԿԱՐԳԸ ՉՎԵՐԱՀԱՍՏԱՏՈՒԻ » ԿԸ ՇԵՇՏԷ ՏԸՊՐԷ

Մինչ կը յայտարարուէր թէ Վարչապետ Տըպրէ Երեքշաբթի առտու Ալժէ գացած է, նոյն իրիկունը կը յայտնուէր թէ նախարարապետը վերադարձած էրարդէն Երեքշաբթի առտու: Իրականին մէջ, Տըպրէ գիշեր մը անցուցած էր Ալժէ , ընկերակցութեամբ Բանակներու նախարար՝ Կիյոմայի :

Վերադարձին , հանդիսաւոր յայտարարութեամբ մը, Տըպրէ կը շեշտէր. — « Խօսելով բոլոր անոնց որոնք, Ալժերիոյ մէջ, կ՛ուզեն մտածել եւ գործել իբրեւ Ֆրանսացիներ, անոնց որոնք խաղաղեցում կ՛ուզեն եւ խաղաղեցումէն ետք , կ՛ուզեն որ Ֆրանսան եւ Ալժերիան միացած ըլլան սրտով եւ մտքով, յանուն կառավարութեան եւ տը Կոլի համաձայնութեամբ, կ՛ըսեմ .— Ֆրանսայի քաղաքականութիւնը յստակօրէն սահմանուած է Նախագահին կողմէ: Ստացած է խորհրդարանի վաւերացումը : Ունի ժողովուրդին հաւանութիւնը: Ի՞նչ պէտք է ընել: Պէտք է հաստատել աշխարհի առջեւ թէ Ֆրանսայի պայքարը , ազատութեան պայքարն է, այսինքն Ալժերիացիներուն համար կը նշանակէ իրենց կամքին ազատ արտայայտութիւնը : Նախ պէտք է խաղաղութիւնը վերահաստատել: Ատոր համար է, որ բանակը Ալժերիա է: Ոչ մէկ բան կարելի կ՛ըլլայ եւ ամէն բան կը կորսուի եթէ կարգը չվերահաստատուի եւ չպահպանուի Ալժերիոյ մէջ»:

Ֆրանսայի եւ արտասահմանի մտահոգութիւնը մէկ է.— Ի՞նչ պիտի ընէ տը Կոլ: Անտարակոյս դժուար կացութեան մը առջեւ է: Եւ պէտք չէ անտեսել նաեւ թէ արժանապատուութեան հարց մը կայ իրեն համար: Տեղական թերթերու հրատարակած լուրերու համաձայն, Երկուշաբթի օրուան նախարարաց նիստը բաւական փոթորկալից եղած է: Տը Կոլ պնդած է թէ «մինչեւ ծայրը կ՛ուզէ երթալ»և իրեն համար նուաստացուցիչ է որ « Լակայառտներ , Օռթիզներ» ձախողութեան մատնեն զինքը: Ինքը, որ կ՛ուզէ «միացնող» մը ըլլալ, ոչ թէ «բաժանող» մը: Ըստ Փիէռ Շարփիի (Փարի–Փրէս) , տը Կոլ նախ հրահանգած է որ Երկուշաբթի գիշեր իսկ «մաքրուին» խռովարարներու դիրքերը: Իր վճռականութիւնը չէր ծածկեր, սակայն, իր յոռետեսութիւնը: Իրեն կը վերագրուին նաեւ հետեւեալ խօսքերը.— Եթէ Ֆրանսացիները կ՛ուզեն մենատիրութեան մը փորձառութիւնն ունենալ, ոչ ոք արգելք կը հանդիսանայ»: Կ՛ըսուի նաեւ թէ նախատեսած է այն պարագան ուր ըմբոստութեան բնաջնջումը կրնայ պարզապէս յանգիլ Ալժերիոյ անջատման :

Ի վերջոյ «բարեկամական լուծում » մը նախընտրած են՝ Կիյոմա, Սուսթել , Ֆօրնիւ – Ժանթիլ եւ Թրիպուլէ հանդարտեցնելով Մալրօն որ «կրակ կտրած էր»: Հաշտարար լուծում մը փնտռողներուն վերապահութիւնը հիմնուած էր Ալժէէն եկած լուրերու վրայ որոնց համաձայն կառավարութիւնը չէր կրնար վստահ ըլլալ որ բանակը իրեն պիտի հնազանդի » եթէ հրահանգէ որ մաքրեն ըմբոստներու բոյները :

Զինուորականներուն համար ամէն բան կարելի՝ կ՛ըլլար կարգադրել եթէ կառավարութիւնը ճշդէր թէ Սեպտեմբեր 16ի երեք առաջարկներուն մէջ .— Ֆրանսականացում, անջատում, ընկերակցութիւն — կառավարութիւնը, «ամէնէն Ֆրանսականը» ընտրած է :

Ինչպէս կ՛երեւի Ֆրանսայի հետ միացման (էնթէկրասիոն) կողմնակիցները երեք խումբերու բաժնուած են . — « Ծայրայեղ » փոքրամասնութիւն մը , որ կ՛ուզէ աւլել ինքնորոշման քաղաքականութիւնը, տը Կոլը եւ վարչաձեւը : Ուրիշ խումբ մը, ինչպէս Նախկին Ռազմիկներու շարժումը, որ ինքնորոշման ջնջումը կը պահանջէ եւ վերջապէս մասմը, որ մեծամասնութիւն կրնայ նկատուիլ, ինչպէս զինուորականները որոնց ուզածը պարզ է՝ տը Կոլ դուրս ելլէ այս տեսակ մը «անորոշութենէն» :

Այս ծանրակշիռ կացութեան առջեւ , «Փարի – Փրէս » դիմած է նախկին հինգ վարչապետներու հասկնալու համար թէ ի՞նչ պիտի ընէին եթէ տը Կոլի տեղը ըլլային . —

Էտկար Ֆոր (նախկին արմատական , Ժողովրդավար Ձախի երեսփոխան) .— Չեմ պատասխաներ վարկածական հարցումներու եւ ես ինծի թոյլ չեմ տար տը Կոլին դաս տալ :

Անտրէ Մառի (նախկին արմատական , այսօր՝ Հանրապետական Կեդրոն) .— Խուսափած կ՛ըլլայի նման կացութեան մը մէջ գտնուելէ: 1958ի հանրաքուէին կուտայի այն իմաստը զոր ունի իմ աչքիս՝ Ֆրանսական Ալժերիա, առանց կրկին խնդրոյ առարկայ ընելու Ալժերիոյ ճակատագիրը ինքնորոշման նոր կարելիութիւններով :

Ռամատիէ (ընկերվարական) .— Կոլիստ կամ ոչ, պէտք է զօրավարին ետին ըլլանք: Կառավարութիւնը իր պարտականութիւնը կ՛ընէ, պէտք է անոր հետեւիլ :

Անրի Քէօյ (արմատական) առանց վարանումի, կ՛ըսեմ, այն ահաւոր յանցանքին առջեւ որ գործուեցաւ Ալժէի մէջ , մէկ վայրկեան պէտք չէ վարանիլ: Ֆրանսայի նման երկրի մը մէջ, հատուած մը չէ, ով ալ ըլլայ ան, որ պիտի հրամայէ : Զօր. տը Կոլ իրաւունք ունի :

Ֆլիմլէն (Ժողովրդ. Շարժում) .— Ոչ մէկ յայտարարութիւն կ՛ընեմ այդ մասին:

ՄԹՆՈԼՈՐՏԸ ԼԱՐՈՒԱԾ Է

Ընդհանուր գործադուլը կը շարունակուի բովանդակ Ալժերիոյ մէջ: Պատնէշներ կը բարձրանան նաեւ Օռանի եւԿոնստանդինի մէջ, մթնոլորտը լարուած է եւ կառավարութիւնը մտահոգ :

Ֆրանսական ձայն – հեռապատկերը կը հաղորդէր երեքշաբթի իրիկուն թէ Լակայառտ եւ Օռթիզ կը տեսնուէին Զօր. Շալի հետ,բայց այդ մասին ոչ մէկ պաշտօնական հաղորդագրութիւն կար Չորեքշաբթի օր :

Ամէն ինչ լուռ կ՛անցնի, շարժումը կը տարածուի եւ կառավարութիւնը կը խուսափի խիստ միջոցներու դիմել: Յատկանշական է նաեւ որ ապստամբները այն ապահովութիւնը ստացած են Տըլուվրիէն եւ Շալէն որ բանակը զէնք պիտի չպարպէ :

Անտարակոյս վերին ժողովէն քանի մը ամիս առաջ, նման դէպքեր մեծապէս կը վնասեն Ֆրանսայի վարկին: Բոլորը, արտասահմանի մէջ, կը մաղթեն որ տը Կոլ յաղթէ: Տեղական մամուլը նոյն դիրքը կը բռնէ եւ կ՛ըսուէր նաեւ թէ կառավարական շրջանակները հաւանական կը նըկատեն որ տը Կոլ հանրաքուէի դիմէ եւ ժողովուրդին կարծիքը առնէ ալժերիական իր քաղաքականութեան համար :

Իւմանիթէ կոչ կ՛ընէ որ հակաֆաշիստ կոմիտէներ կազմուին երկրին մէջ, նկատի առնելով որ «ֆաշական վտանգը կը ծաւալի»: Առանց համայնավար պաշտօնաթերթին ծայրայեղութեան հասնելու տեղական մամուլը կը դատապարտէ Ալժէի շարժումը բացի «Փարիզիէն Լիպէռէ»էն :

Խորհրդային մամուլը յանձին՝ Փրաւտայի կը դատապարտէ «ծայրայեղ աջերու աշխարհակալական նպատակները », իսկ ձայնասփիւռը արաբերէն հաղորդակցութեան մը ժամանակ ըսաւ թէ «հակակոլեան հոսանքը մտահոգիչ է »:

Արեւմտեան թերթերը կը շարունակեն մաղթել տը Կոլի հեղինակութեան յաղթանակը :

ՊՈՒՐԿԻՊԱ ԴԻՐՔ ԿԸ ՃՇԴԷ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՀԱՆԴԷՊ

« ՊԻԶԵՐԹԸ ՊԷՏՔ Է ՊԱՐՊԵԼ »

Կ՛ենթադրուէր որ Ֆրանսայի եւ Թունուզի միջեւ հարթուած էին ամէն վէճ եւ տարակարծութիւն : Ոչ մէկ պատճառ կար ենթադրելու որ Ափրիկեան ժողովուրդներու երկրորդ համագումարը , մէկ կողմէն, ու Սահարայի մէջ Ֆրանսական հիւլէական ռումբին պայթեցման փորձը միւս կողմէն, առիթ պիտի ծառայէին ու դուռ պիտի բանային նոր տարակարծութիւններու եւ հաւանաբար յարաբերութեանց՝ պաղութեան :

Երկուշաբթի, Թունուզի մէջ բացուեցաւ Ափրիկէի ժողովուրդներուն համագումարը, որ պիտի տեւէ մինչեւ շաբաթ: Հարիւր յիսուն պատուիրակներ եւ դէտեր որոնք Ափրիկէի 32 ժողովուրդներու եւ համայնքներու ներկայացուցիչները կը նկատուին, կը մասնակցին այս համագումարին :

Նախագահ Պուրկիպա համագումարի բացման իր ճառին մէջ «եղբայրներ» եւ « արենակիցներ » անուանելէ ետք ներկայացուցիչները ի միջի այլոց ըսած է . — «Անձնապէս խաղաղ միջոցներու կողմնակից եմ, եւ կը ջատագովեմ գործակցութիւնը, անշուշտ հնարաւորութեան սահմաններուն մէջ, աշխարհակալ քաղաքականութիւն վարող երկիրներուն հետ , սակայն այս չնշանակեր ու ոչ մէկ ձեւով արգելք է որ պայքարինք ու եղբայրական զգացումէ մղուած օգնենք Ալժերիոյ մեր արենակիցներուն իրենց ազատութեան ի խնդիր մղած պայքարին մէջ: Սահարայի լայնատարած անապատը, երէկ, բաժանման գիծ մըն էր, ներկայիս նոյն այդ լայնածաւալ անապատը, աւելի ճիշդ հողամասը մեր ցամաքամասին հարստութեան կեդրոնական աղբիւրն է. բայց ահա սակայն ,Ֆրանսան որ կ՛ուզէ իր փոքրիկ հիւլէական ռումբը —որ Հերոշիմայի մէջ նետուածէն աւելի փոքր եւ աննշան է — պայթեցնել, առանց հաշուի առնելու Ափրիկէի ժողովուրդներուն բողոքը եւ ՄԱԿի յանձնարարութիւնները:

Նոյն օրը Նոր Տեստուրականները հըսկայ ցոյց մը կազմակերպած էին բողոքելու համար Սահարայի մէջ ծրագրուած Ֆրանսական հիւլէական ռումբի փորձին դէմ: Մասնակցողներու թիւը, տեղական թերթերուն համաձայն 200·000 անցած է: Հոս եւս նախագահ Պուրկիպա բուռն եւ անզուսպ արտայայտութիւններ ունեցած է Ֆրանսայի դէմ : Անդրադառնալէ ետք հիւլէական ռումբի փորձին , նախագահը պահանջած է Պիզերթի Ֆրանսական կայազօրքի պարպումը: «Կը մերժենք —ըսած է Պուրկիպա — վերանորոգել համաձայնագիրը, որուն հիման

(Շարունակութիւնը կարդալ .Դ. էջ)

ԻՆՉՈ՞Ւ ՀԱՄԱՐ
ԱՅՍ ԽԵԼԱԳԱՐ ՊԱՅՔԱՐԸ

Կը թուի թէ՝ այսօր, այլեւս ոչ ոքի համար գաղտնիք է, որ, ազատ աշխարհի մէջ, հայկական ամբողջ գաղթաշխարհը, ալեկոծուած է ներքին, անախընթաց եւ առեղուած պայքարի մը հետեւանքնե – րով :

Պայքարը, իր այժմեան համեմատու – թիւններով իսկ, արդէն հասած է ծայ – րայեղութեան աստիճանին, եւ եթէ՝ ժա – մանակ մըն ալ այսպէս չարունակուի , կրնայ լուրջ եւ ծանր փորձութեան են – թարկել ազատ աշխարհի երկիրներուն մէջ բնակութիւն հաստատած տարագիր Հայութեան կացութիւնը :

Գաղթաշխարհի մէջ, բարեբախտա – բար, կիրքը եւ առելութիւնը ամբողջո – վին չէ կուրացուցած բոլորը : Այսօր ալ, տակաւին կան չատ մը բարեմիտ եւ սրտցաւ Հայեր, որոնք, այժմէն նախա – տեսելով գաղութահայութեան համար առեղծուելիք ապագայ ծանր վտանգը , յաճախ, երբ առիթը կը ներկայանայ , անձկութեամբ կը հարցնեն թէ՝ ինչո՞ւ համար է այս խելագար պայքարը, կամ՝ ե՞րբ վերջ պիտի գտնէ իր հետեւանքնե – րով այնքան աղիտաբեր, գաղութներու անզորրութեան համար վնասակար, ազ – գային միասնականութեան տեսակէտով բացասական, նոյնիսկ, ազգակործան այս պատահումը, որ չղթայազերծուած է կարգ մը անուղղայ եւ խելակորոյս մար – դոց եւ խմբակցութիւններու կողմէ, եւ որուն անմիջական արդիւնքը կ'ըլլայ , եղբայրասպան կրքի, քէնի եւ փոխա – դարձ առելութեան խորացումը աստան – դական Հայ ժողովուրդի տարբեր հատ – ուածներուն միջեւ :

Անշուշտ, բարեմտութիւնը եւ ազգային սրտցաւութիւնը դրական առաքինու – թիւններ են՝ որոնցմէ զուրկ են, դժբ – բախտաբար, չատ մը մարդիկ, նոյնիսկ խմբակցութիւններ : Սակայն, անոնք ա – ռանձինն, չեն կրնար այժմու փոթորկոտ կացութեան դարման տանիլ եւ չարը խափանել : Գնահատելով հանդերձ բոլոր սրտցաւ եւ բարեմիտ ազգայիններու ա – ռաջադրութիւնները, անոնց ինքնասիրու – թիւնը վիրաւորած չենք ըլլար, անշուշտ, եթէ՝ ըսենք թէ բոլոր բարեմիտ մտա – ծողները, դժբախտաբար, լաւագոյն կեր – պով չեն ճանչնար, գաղութահայութիւնը պատահող ուժը՝ բոլշեւիսմը, թէ՝ իր – րեւ վարդապետութիւն, եւ թէ ալ, իրրեւ գործելակերպ :

Իրրեւ վարդապետութիւն, կ'ենթադ – րեմ թէ՝ այլեւս առարկութիւն չի վեր – ցնող բացայայտ ճշմարտութիւն է, որ բոլշեւիսմը, իր էութեամբ, իրրեւ մի – ջազգային վարդապետութիւն, խորապէս կապուած է երկիրը յեղաշրջելու գաղա – փարին հետ, եւ իրր այդ, կը ձգտի հա – մաշխարհային յեղափոխութեան : Ըստ բոլշեւիսմի տեսաբանութեան , աշխարհի բոլոր բանուորները միացած, բռնի ու – ժով, կամ զինու զօրութեամբ պէտք է տապալեն դրամատիրական , ժողովրդ – դավար, նոյնիսկ ընկերվարական եւ այլ կարգի բոլոր իշխանութիւնները, անոնց տեղը հաստատելով պրոլետարական դիկ – տատուրան, կամ, այլ խօսքով, ենթար – կուին խորհրդային բոլշեւիսմի բռնակալ տիրապետութեան :

Երէկ, Կրեմլինի մէջ, Լենինը կամ ըս – թալինն էին իշխողները , այսօր, անոնց փոխարինած է Մրուչչեւը՝ հանդերձ ըն – կերներով : Սակայն, հիմնականին մէջ , յեղափոխութեան հասնելու նպատակին եւ գործադրուելիք միջոցներուն մէջ , մազաչափանգամ չեղում կատարուած չէ : Ու, հաւանաբար, վաղը, ով ալ ըլլայ խորհրդային իշխանութեան գլուխը, յե – ղափոխութեան ձգտումը միշտ պիտի մը – նայ հիմնական նպատակակէտ : Այն օրը, որ բոլշեւիսմը, պարագաններու բերումով եւ դէպքերու հարկադրանքին տակ, ըս – տիպուած կ'ըլլայ հրաժարելու համաչ – խարհային յեղափոխութեան հասնելու առաջադրութենէն՝ ինքնաբերաբար պի – տի սահմանափակուի իր աշխարհագրա – կան սահմաններուն մէջ, եւ, ըստ ինք – եան, այլեւս պիտի դադրի յարձակողա – կան ահարկու ուժ մը ըլլալէ, ինչ որ , բոլշեւիսմի համար, պիտի ըլլայ ճշմա – րիտ ինքնասպանութիւն : Այս իրողու – թիւնը, առաջին հերթին, չատ լաւ հաս – կցած են իրենք՝ բոլշեւիկ ղեկավարնե – րը, հետեւաբար, խաղաղասիրական ա – րը, հետեւաբար, խաղաղասիրական ա – մէն կարգի հաւաստիքները, դրամատի – րութեան եւ համագործակցութեան խա – ղաղ համակեցութեան խօսքը եւ այլ չո – րոմաբան խոստումները, մէկդեղ նետ – ուած են, պարզապէս ազատ աշխարհի միամիտ զանգուածները խաբելու եւ ժա – մանակ շահելու կրկնակ նպատակներով :

Վերջին տասնամեակի ընթացքին պա – տահած կարեւոր դէպքերը՝ եւ երկրա – գունդի աշխարհագրական քարտէսին վը – րայ առաջ եկած փոփոխութիւնները, ան – կարելի կերպով կ'ապացուցանեն բոլշե – վիսմի հետեւողական քաղաքականութիւ – նը՝ համաշխարհային տիրապետութեան հասնելու համար : Բոլոր այն երկիրնե – րուն մէջ, ուր բոլշեւիսմը վտանգուրդն դիտէր թէ ներքին լուրջ դիմադրութիւն կամ արտաքին զինեալ միջամտութիւն տեղի պիտի չունենար իր ռազմական ու – ժին, կամ ներխուժող բանակներուն դէմ, եկաւ եւ իր բռնակալ թաթին տակ առաւ այդ բոլոր երկիրները, եւ կամ ալ, բոլ – շեւիկեան հինդերորդ զօրասիւնը, ներսէն պայթեցուց բերդը : Վերջին տասնամեա – կի ընթացքին, բոլշեւիկեան բռնակալ թաթին ենթարկուած երկիրներու.— Զե – խոսլովաքիոյ, Հունգարիոյ, Լեհաստա – նի, Ռումանիոյ, Գուլկարիոյ, Ալպա – նիոյ, Պալթեան երկիրներու՝ Լիթուա – նիոյ, Էսթոնիոյ, Լաթուիոյ, Արեւելեան Գերմանիոյ, Չինաստանի, Հնդկաչինի , Հիւսիսային Քորէայի եւ այլ բազմաթիւ երկիրներու օրինակները, կարծեմ թէ , տակաւին չատ թարմ են մարդոց յիշո – ղութեան մէջ : Այսօր, ոմանց աւելորդ է այլեւս խօսիլ Անդրկովկասի ազգերու՝ Հայաստանի, Վրաստանի եւ Ազրպէյճա – նի անկախութենէց կործանման մասին , որոնք , առաջին զոհերը եղան բոլշեւիս – մի աշխարհակալական քաղաքականու – թեան : Մօտաւոր անցեալին, նոյն ըս – կզբունքով եւ նոյն մեթոտներով, Պուլկարիան, Ռումանիան, Հունգարիան, Չեխոսլովաքիան, Լեհաստանը, Ֆինլանտան, Պալթեան երկիրները, Արեւելեան Գերմանիան, Չինաստանը, Հիւսիսային Քորէան, Հնդկաչինը, Ալպանիան, Զինուած յարձակումի ենթարկեցին Հարաւային Քորէան, Լաոսը, Քամպոճիան, Վիեթնամը, Իրաքը, Եմէնը, Քոնկոն, Անկոլան, Մոզամպիքը, Նիկարակուան, Քուպան, Կոլոմպիան, Վենեսուէլան, Պոլիվիան, Չիլին, Պրազիլիան, Կուատեմալան, Սալվատորը, Հոնտուրասը, Գոստա Ռիկան, Հայիթին, Ճամայքան, Ուրուկուէյը, Արժանթինը, Պարակուէյը

Ամրան երկրորդ կէսից հրավառում են Գէորգենիների ու կաննաների փարթամ, բոցագոյն ծաղիկները, իսկ աշնան վերջին՝ անցորդների ուշադրութիւնն են գրաւում ալ կարմիր եղիսպակներն ու բազմերանգ ոսկեծաղիկները:

Քաղաքացիները իրենց սիրած ծաղիկները կարող են ձեռք բերել Երեւանի նշանաւոր չուկաներում, ուր այդ նպատակի համար առանձնացուած են աչքի ընկնող տեղերը, եւ տասնեակ մեծ ու փոքր խանութներում: Բացի այդ, քաղաքի գլխաւոր փողոցներում դրուած են շարժական թեթեւ կրպակներ, որոնց ետեւ կանգնած սիրունատես աղջիկները անցորդներին վաճառում են բազմատեսակ ծաղիկների գոյնզգոյն փնջիկներ:

Կանաչապատման հիմնարկութիւնը քաղաքի ծաղկանոցների համար տարեկան աճեցնում է հինգ միլիոնից աւելի ծաղիկի սածիլներ: Մայրաքաղաքի ծաղկազարդման գործում զգալի դեր է խաղում նաեւ Բուսաբանական այգին, որը հիմնադրուել է 1936 թուականին՝ քաղաքի հիւսիսային կողմի մի ամայի տափարակում: Այժմ այդտեղ գեղեցիկ ու փարթամ պարտէզ է, ուր աճում են մօտ 1500 տեսակ գեղազարդ ծառեր ու թփեր եւ հազարից աւելի ծաղկատեսակներ, որոնց մեծ մասը բերուել է Խ. Միութեան եւ աշխարհի տարբեր երկրների բուսաբանական այգիներից:

Երեւանցիների կեանքում հետաքրքրութիւն են առաջացնում ծաղկի ցուցահանդէսները, որոնք կազմակերպւում են ամէն տարի ամրանը: Քաղաքի ստուերախիտ պուրակներում ու զբօսայգիներում զանազան կազմակերպութիւններ ու բազմաթիւ ծաղկի սիրահարներ ցուցադրում են իրենց աճեցրած ծաղիկների հարիւրաւոր տեսակներ: Այս տարի Երեւանցիները ձեռնարկել են մի նոր չնորհակալ գործ: Նրանք որոշել են ծաղկազարդել իրենց տների պատուհաններն ու պատշգամբները: Դեռ վաղ գարնանը քաղաքացիներն իրենց պատշգամբներում արկղեր պատրաստեցին, հող լցրին դրանց մէջ ու ծաղիկներ ցանեցին: Այս աշխատանքը արդէն տուել է իր արդիւնքը: Երբ անցնում ես քաղաքի փողոցներում, պատուհաններից ուպատշգամբներից ժպտում են բազմատեսակ ու գոյնզգոյն ծաղիկները: Շատ երկաթավանդակ ու քարաճաղ պատշգամբներում բաղեղը, ցայգածաղիկը եւ վայրի խաղողը բարձրացել ստեղծել են փոքրիկ տաղաւարներ՝ աւելի գեղեցկացնելով Երեւանի փառահեղ չէնքերի գեղանկար ճակատները:

Օ. ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՐԵԱՆ

Երկու քաղցածներ կը զրուցեն.

— Հրաշալի էին այս ձիթապտուղները: Ես կուտերն ալ կերայ:

— Իրա՞ւ: Կուտ ունէի՞ն, կը հարցնէ երկրորդը:

ԱՇԽԱՏԱՎԱՐՁՔԸ ԽՈՐՀ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Բ) Բարձրացում ցած աշխատավարձքերու.— Այս մարզին մէջ շարժումը թէեւ դանդաղ է, բայց կանոնաւոր, քանի որ 300 րուբլիի ամսավճարը որ որոշուած էր 1956ին (այդ թուականէն առաջ վճարուած սակերուն վերաբերմամբ որեւէ տեղեկութիւն չունինք), նուազագոյն ամսավճարը մինչեւ 1962 թուականը պիտի բարձրանայ 400 – 450 րուբլիի, եւ ապա՝ 500 – 600 րուբլի՝ 1964ին: Բնականաբար ոչ մէկ տուեալ կայ հաստատող թէ ի՞նչ թիւով աշխատաւորներ պիտի օգտուին այս խոստումներէն: Ինչպէս կը հաստատեն պետական շրջանակները, մեծ ճարտարարուեստի աշխատաւորները պիտի չըլլան օգտուողները, այլ անոնք որոնց կը պատահինք ամէն օր եւ ամենուրեք, «աւելածուներ, մանր ծառայողներ, վերելակի սպասարկուներ եւ պանդոկներու սպասեակներ) այսինքն խորհրդային քաղաքացիներէն կարեւոր մաս մը, որ համայնավար կարգերու հաստումէն ի վեր տակաւին կը սպասէ նիւթական կենսական գոհացումներ:

Ստոյգ է, սակայն, որ բազմաթիւ հաստատութիւններ, առանց սպասելու այս օրինական յաւելման, արդէն սկսած են բարձրացնել իրենց աշխատաւորներու ռոճիկները: Այսպէս է որ, եթէ քիմիական ճարտարարուեստի մարզին մէջ աշխատավարձքերը կառավարութեան որոշումով 12 առ հարիւր յաւելում մը ունեցան, առաջնութիւն մը ունեցող այս ճիւղին զարգացման ի խնդիր, իրենք, այս հաստատութեանց ղեկավարները այդ սակը բարձրացուցին 50էն 60 առ հարիւրի: Ընդհանուր առմամբ այս միջոցով — եւ նոյնպէս ձրի կամ նուազ արժող սպասարկութիւններու հաստատումով — կը խորհին բարձրացնել ապրուստի մակարդակը: Իրականութիւնը այն է, սակայն, որ 1955էն ի վեր ապրուստի գիները նշանակալից կերպով կայուն են մնացած եւ նոյնիսկ ունեցած են թեթեւ բարձրացում մը, եթէ նկատի առնուի օրինակ ալքոլի գինը, որ կրած է մեծ բարձրացում մը՝ 1958ին:

Գ) Նուազեցում չափազանցեալ վարձքերու.— Զինուորականները որոնց առանձնաշնորհեալ ռոճիկները առաջին անդամահատում մը կրած էին 1956ին, անդամ մը եւս կը թուին ըլլալ նոր շարժումին գլխաւոր զոհերը: Կը նշուի պարագան գնդապետի մը, որուն ռոճիկը 3000էն 2000 րուբլիի էր վերածուած անցեալ տարուան ամրան սկիզբը: Նախարարներու ռոճիկները չափաւորուած են 7000էն 8000 րուբլիի վրայ եւ աւելի նուազ՝ միւս հանրապետութեանց մայրաքաղաքներուն մէջ: Ընդհակառակն ձեռք չէ զարնուած ակադեմկաններու փարթամ ռոճիկներուն, գրագէտներու եւ արուեստագէտներու վճարուած հէքեաթային գումարներուն, եւ անկասկած երբեք չէ մտածուած զեղչի ենթարկել ճարտարարուեստի բանալին համարուող մեծամեծներուն ռոճիկները: Կը բաւականանան միայն յայտարարելով թէ անոնք «յաւելում պիտի չունենան այլեւս»:

Եւ սակայն, կը թուի թէ արթուն հրսկողութիւն պիտի կատարուի այսուհետև, որ այս վճարումները ըլլան արժանաւորներու եւ այս շրջանակները այլեւս չկարենան իրենց ուզած ձեւով օգտուիլ պետական միջոցներէն:

Այս առթիւ, իբրեւ օրինակ կարելի է թուել տարւոյն ընթացքին ամէնէն շատ վիճաբանութեան ալիք բարձրացուցած հարցը, բազմաթիւ բարձր պաշտօնատարներու պաշտօնական կառքերուն խնդիրը: Արդարեւ, այս վերջինները իրենց տրամադրութեան տակ դրուած ինքնաշարժերը, որոնց շարժավարները վճարուած են պետական գանձէն, բոլորովին դարձուցած էին իրենց սեփականութիւնը եւ առաւելապէս կը գործածէին իրենց անձնական պէտքերուն: Նախարարական «Զիմ»երը որքան պարոնին տեղափոխութեանց կը ծառայէին, օգտակար կ՝ըլլային նոյնքան եւ աւելի իր տիկնոջ սպասարկութեան: Կիրակի օրերն ալ ամբողջ ընտանիքը կը փոխադրուէր դէպի իր «տաչա»ն, եւ շարժավարին այս ծառայութեանց առ ի վարձատրութիւն պարոնը ստիպուած էր յաճախ աչք գոցել, երբ իր կառավարը նոյն կառքը կը գործածէր «սեւ շուկայ»ի գործողութեանց համար: Եւ այս բոլորը, անշուշտ, պետական հաստատութեանց կողմէ հայթայթուած վառելանիւթով ...

Մասնաւոր ջանք կը թափուի այս կացութեան վերջ տալու համար եւ այս առթիւ բազմաթիւ բարձր պաշտօնատարներ (ի բաց առեալ Կեդր. Կոմիտէի անդամները եւ նախարարները) հրաւիրուած են հիմա սովորական թաքսիներու միջոցաւ կատարել իրենց տեղափոխութիւնները եւ կամ ունենալ իրենց անձնական կառքերը:

Ձեռք առնուած տնտեսական կարգադրութիւններու կարգին, ջանք կը թափուի նոյնպէս զարկ տալու անձնական սեփականութիւններու դէմ բարոյական ճնշումի մը: Առանց որ արգիլուած ըլլայ սեփականատէրը ըլլալու «տաչա»ի մը կամ մէկէ աւելի կառքերու, պայքար կը մղուի «կոմունիստական խղճմտանք»էն հեռու եղող սեփականատիրութեան մը տայնութեան դէմ: Այս պարագային եւս, խնդրոյ առարկայ անձերը կը թուի թէ միշտ ալ չեն կրնար ըմբռնել թէ ի՞նչ բանի մէջ կը կայանայ իրենց յանցանքը, ինչ որ կը վկայէ հետեւեալ յատկանշական խորհրդածութիւնը հանգստեան կոչուած եւ «տաչա»ի սեփականատէր գընդապետի մը, ուղղուած «Լիթերաթուրնայա Կազեթա»ի մէկ թղթակցին, որ յարձակած էր ամէն կարգի «աւարարու»ներու վրայ. — «Ժողովուրդը կարդալով ձեր գրութիւնները, մատնացոյց պիտի ընէ մեր հողերը եւ պիտի ըսէ՝ «Ահա նոր փոմիէշչիքիները» (հողատէրերը):

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՊԵԼԺԻԱԿԱՆ ՆԱՄԱԿԱՆԻ

Լրացնելով ձեր հրատարակած տեղեկութիւնները մեր գաղութին մասին (Յառաջ, Յունուար 8), կ՝ուզէինք նաեւ ձեր ուշադրութեան յանձնել որ Պրիւսէլի մէջ, 2 տարիէ ի վեր «Պրիւսէլի Հայ Երիտասարդական Ակումբ» մը կազմուած է, 200 երիտասարդներով:

Այս ակումբը որուն կոմիտէին նախագահութիւնը կ՝ապահովէ Պ. Էտտի Էմիրզեան մօտէն կը հետաքրքրուի բոլոր հայկական հարցերով: 1959ի ընթացքին, մշակութային եւ գեղարուեստական բնոյթ ունեցող զանազան հաւաքոյթներ կազմակերպած է:

Այս Միութեան նախաձեռնութեամբ պելժ «Էքսփլօրասիոն տիւ Մոնտ» Փետր. 10ին եւ 1200 հոգիի ներկայութեան դասախօսութիւն մը կազմակերպած է ուր Պ. Էտուար Իւթիւճեան պիտի խօսի «Հայաստանի յուշարձաններու եւ արուեստին մասին»:

Միւս կողմէ Փետրուար 7ին ակումբին նորակազմ երգչախումբին մասնակցութեամբ, պատարագ մը պիտի մատուցուի Սերովբէ եպիսկոպոս Մանուկեանի կողմէ:

ԹՂԹԱԿԻՑ

ՑԱՒԱԼԻ ԱՐԿԱԾ ՄԸ

Յունուար ութին տեղական թերթերը, արձագանգ եղան աշխատանքի արկածի մը որ պատահած էր Փորթ տ՝Իթալի, Պուլվար Մասենայի վրայ: Երկյարկանի կառատուն մը կը փլցուէր, բայց չէնքին մէկ մասը յանկարծ փլելով իր տակ թաղեց եօթը բանուորներ: Շուտով օգնութեան կը փութան եւ փլատակներէն դուրս կը հանեն արկածեալները, երկուքը ծանրապէս վիրաւորուած:

Այս ծանր վիրաւորներէն մէկն էր հայ երիտասարդ մը, Արտաշէս Գրիգորեան, 33 տարեկան, ամուսնացած, երեք անչափահաս զաւակներու հայր: Հէգ երիտասարդը անմիջապէս հիւանդանոց կը փոխադրուի, բայց հիւանդանոց չհասած կը մեռնի, խոր սուգի մէջ թողլով ընտանիքը եւ հայրենակիցները:

Տասներկու օր իր մարմինը դիյազննարան մնալէ ետք, Յունուար 20ին կատարուեցաւ յուղարկաւորութիւնը, ընկերներու եւ հայրենակիցներու հոծ բազմութեամբ:

Օտար հողը թեթեւ գայ վրադ սիրելի Արտաշէս:

Ա. ՅԱԿՈԲԵԱՆ

«ՅԱՌԱՋ» ԻԹԵՐԹՕՆԸ (113)

ԱՄԻՐԱՅԻՆ ԱՂՋԻԿԸ

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՄԵՐԺՈՒԱԾ ՍԷՐ

Բ.

Բայց, հազիւ ձայնը դադրած, հեկեկանք մը կոկորդը կը խեղդէր, թեւերը անճրկած վար կ՝իյնային, արցունքները կոպերուն տակ կը խուժէին, ու ան, յուսահատ, չորս կողմը դիտելով, փնտռելով այն անկիւնը, որ Սոֆիին սիրելական անկիւննն էր. հոն կը վազէր, վար կ՝իյնար, դէմքը գետնին կը քսկռտէր՝ զըսպուած հեծիւններով, ձեռքերովը տախտակները ճանկռտելէն, եւ երբ այս տագնապը անցնէր, հանդարտօրէն, երկիւղածօրէն, ծնրադրելով, երկրպագելով իր պաշտեցեալին բացակայ պատկերին առջեւ, պագնելով տախտակամածը զոր ան իր մերկ ոտքերովը շօշափած էր, երկնալով մինչեւ պատերը, որոնց անշուշտ կրթնած էր ան, համբուրելու հոտուը տալու համար զանոնք յիմարօրէն, շընչասպառ, մարմնադողդոջ:

Սէրը՝ սուր ցաւ մը եղաւ այլեւս, անոր առարկայնի անհետացումէն սաստկանալով:

Առաջները, զանիկա իր մօտը, իրմէ քայլ մը անդին ունենալու գաղափարը վերջին բայց նշուլագեղ յոյսով մը կ՝օրօրէր իր երեւակայութիւնը: Սէրը ներշնչումներ պիտի տար իրեն, ասպետական վսեմ շարժումներու պիտի մղէր, որոնք աղջկան խեռութիւնը պիտի ջախջախէին, անոր սիրտն ու հոգին կապտելով, թովելով:

Բայց հիմա վերջնականապէս վերջացած էր ամէն յոյս: Այդ բարձրութեան վրայէն, ուր հիմա ելած էր ան, պիտի զիջանէ՞ր այլեւս վար նայիլ, այդ անշան տղուն, որուն միակ մեծութիւնը իր սիրոյ մեծութիւնն էր, այն անսահման պաշտանքը զոր ունէր անոր համար:

Քանի մը անգամ, փողոցը, հանդիպեցաւ տոքթոր Մարկոսեանին: Անոր բարձրը ու շքեղ հասակը, խիստ ու մոգիչ նայուածքը, անոր հանդերձանքին պերճութիւնը, հարուստ ու բարձրաստիճան մարդու հովը իր քալուածքին ու շարժուածքին մէջ, բոլոր այս բաները զորս ինք, հէք Համբիկը չունէր, ափիբերան ըրին զինքը: Այդ ամէն հրապոյրներուն քով ինք կ՝անհետանար, կը ջնջուէր:

Եւ ատիկա, հաւանօրէն, գոնէ ինչպէս որ իր հոտառու սիրահարի բնազդը կ՝ըսէր իրեն, իր հակառակորդն էր, իր սիրոյ մրցակիցը: Եւ գլխիկոր, ցնորած, շլմորած, ձկնորս Թումիկին տղան կը քալէր, մրմռալով.

— Տոքթոր, ամիրա...հը, ամիրա, տոքթոր ...

Իր յուսահատութիւնը, զոր այլեւս չկրցաւ պարտըկել, սկսաւ քիչ քիչ ակներեւ ըլլալ: Նախ մայրը, որուն արդէն շատոնցուընէ մտահոգութիւն կուտային զաւկին տարօրինակութիւնները, հակառակ անոր բողոքներուն եւ ուրացումներուն, համոզուեցաւ թէ ցաւ մը կը հերիւնէր իր զաւկին, կեանքը: Քանի մը անգամ փորձեց, լալով հառաչելով, պրպտել անոր հոգին, հասկնալով այդ սպաննող վիշտին, յուսահատութեան շարժառիթը:

— Զաւակս, տէրտ մը ունիս, չըսե՞ս, ի՞նչ է, քի տէրման մը կտնամ... ճանս ճիյէրս:

— Բան չունիմ, մայրիկ, օֆ, բան չունիմ ըսինք ... դո՞ւն ինչ էտեւէս ինկեր ես, բան գործ չունի՞ս, կը հեստէր տըղան, երեսը մօրմէն դարձնելով:

— Ունիս, ունիս, զաւակս, օրէ օր սիւզիւլմիշ կ՝ըլլաս կոր, սա նայէ, ըռէնկ չէ մնացեր էրեսդ ... աճապա հէքիմի՞ մը երթաս:

— Էրկան կ՝ընես կոր ...

— Աման, զաւակս, ատ տոքթոր Մարկոսեանը շատ մէթ կ՝ընեն կոր, աճապա մէյ մը էլլաս իրե՞ն էրթաս, բէք տիխաթլը կը նայի եղեր... չէ մըսեր, զաւակս, առնեմ տանիմ քեզի ...

Այս անունը լսելուն՝ Համբիկի աչքէն կայծեր թռան, եւ յեղակարծ շառագունում մը պատեց այտերը: Ու երկնցաւ պարտէզին հեռուները, խուլ անսահմանութեան նետելու իր վիշտն ու զայրոյթը, զոր մարդկային բան մը կարող չէր հանդարտեցնել:

Երթալով, այլեւս իրեն համար, իր սիրային մոլեգին, խելացնոր թափերուն յագեցմանը համար սովորական բան մը դարձաւ՝ այդ սենեակին մէջ փակուիլ, հեռացած աղջկան ստուերին հետ խօսիլ, հեծել, մռնչել:

Ահաւոր եւ տիրական պէտք մը ծագեցաւ իր մէջ անպատճառ տեսնել Սոֆին, տեսնել անոր աչուըներուն մեղուշ ու ժպտուն թովանքը, դէմքին մոգիչ գծագրութիւնը, հասակին նուրբ ու նազելի վէտվէտումը, ու այդ չքնաղ, պաշտելի ամբողջութիւնը վերջապէս, որուն թովչութիւնը այնքան աւելի կ՝աճէր. կը սաստկանար որքան անիկա շարունակէր անյայտ մնալ դիցաբանական խորհրդաւոր լուսապսակով մը փշփշանքուած:

Մութ գիշերներ, սկսաւ յածիլ ամիրային տան շուրջը, անոր մեծակերտ մութ զանգուածին թափանցելու, բաց մնացած փեղկի մը խորհուրդին մէջէն անոր ըստուերը տեսնելու յետին սփոփանքին համար:

ԵՐՈՒԱՆԴ ՍՐՄԱՔԷՇԽԱՆԼԵԱՆ

(Շար.)

վրայ Ֆրանսացիք զինուորական կայան հաստատած են մեր հողին այդ մասին վրայ: Մեր երկիրը ծախու չէ: «Կը սպասենք — աւելցուցած է ան — մինչեւ փետրուար 8, (Սաքիէթ – Սիտի – Եուսուֆի ռմբակոծման տարեդարձը) խաղաղ միջոցներով եւ իրարհասկացողութեամբ կարգադրելու համար պարպումի հարցը, այլապէս պիտի սկսինք յամառ պայքար մը»:

Անդրադառնալով Պուրկիպայի երկու ճառերուն, արտասանուած մէկ օրուան ընթացքին, առաւօտեան թերթերէն՝ «Ֆիկառօ» հետեւեալ խորհրդածութիւնները կ'ընէ .— «Անսպասելի կերպով Պիզէրթի պարպումի հարցը կապելով Ռէկանի (Սահարա) հիւլէական ռումբի փորձին հետ, Պուրկիպա, անտարակոյս ուզեց օգտուիլ հոգեբանական նպաստաւոր եւ պատեհ առիթէ մը: Արդարեւ՝ այս օրերուն Թունուզ հաւաքուած են Ափրիկէի ժողովուրդներու ներկայացուցիչները ինչպէս եւ 300է աւելի միջազգային դէտեր»:

Միւս կողմէն «Ֆիկառօ»յի Թունուզի թղթակիցը կ'ըսէ թէ Յունուար 2ին, տեղւոյն Ֆրանս. դեսպանը տեսակցած է Թունուզցի պետական երկու անձնաւորութիւներու հետ եւ այդ տեսակցութիւնը «բուռն վէճով» մը վերջացած է:

Շատ հաւանական է որ Թունուզի նախագահին ճառը նոր բարդութեանց դուռ բանայ:

× Ափրիկէի ժողովուրդներու համագումարի բացման առթիւ շնորհաւորական հեռագիրներ ղրկած են Խրուշչեւ եւ Զու էն Լու:

Խրուշչեւ իր հեռագրին մէջ ի միջի այլոց կ'ըսէ .— «Ափրիկէի ժողովուրդները՝ յանձին Խ. Միութեան սրտցաւ եւ այլասեր բարեկամ մը ունին:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՆԱԽԱԳԱՀ ԱՅԶԸՆՀԱՈՒԸՐ մամուլի ասուլիսին՝ անդրադառնալով այն մտավախութեանց որ Միացեալ Նահանգները ետ մնալու վրայ են «անջրպետի մրցակցութեան» մէջ եւ այս ձեւով անխուսափելիօրէն երկրորդական ուժ մը պիտի դառնան, առաջնութիւնը ձգելով Խ. Միութեան՝ հաւաստիացուցած է թէ իրենք եւս մեծ եւ նշանակալի նուաճումներ արձանագրած են այս մարզին մէջ, «սակայն — աւելցուցած է Այք — «փողոցի մարդը տպաւորուած է Սպուտնիկներու յաջողութիւնէն մոռնալով որ մենք եւս համարժէք կարեւորութեամբ յաջողութիւներ արձանագրեցինք: Ինչ կը վերաբերի Մ. Նահանգներու պաշտպանողական ուժին, ամէն ոք կրնայ վստահ ըլլալ որ «ունինք անհրաժեշտը ձաղոխեցնելու համար որեւէ յարձակում»:

ՓԱՐԻԶԻ մէջ, սրտի տագնապէ մեռած է ծանօթ դիազննիչ՝ Տոքթ. Փոլ: Յայտնի օրէնսդէտ, 1905էն ի վեր դիազննած է մօտ 140·000 դիակներ: Ծնած էր 1879ին Պուլոնեը Սիր Մէր: Իր դիազննած մարմիններուն մէջ եղած են Ժան Ժոռես, Լանտրիւ, Սթավիսքի, նախագահ՝ Փ. Տումէր եւ Փ. Լաւալ:

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆ մեծ շուքով եւ հանդիսութիւններով տօնած է իրանկախութեան եւ հանրապետութեան հռչակման 10րդ տարեդարձը: Նոր Տէլհիի մէջ հնդկական ցամաքի, օդի եւ ծովի ուժերը տողանցած են:

Պ. Անդրէաս Ակինեան, Տէր եւ Տիկին Կարապետ (Ժան) Ակինեան եւ զաւակները, Օր. Անժէլ Ակինեան, Հ. Ներսէս Վ. Ակինեան (Վիէննա), Հ. Պետրոս Վ. Ալաճաճեան (Յիսուսեան Ուխտէն), Փէթրոյեան եւ Սրապեան ընտանիքները ցաւով սրտի կը ծանուցանեն մահը իրենց զոքանջին, մեծ մօր, ազգականին եւ խնամիին,

ԱՅՐԻ ՏԻԿ. ԶԱՐՈՒՀԻ ՓԷՉԷՄԵԱՆԻ
(Ծնեալ Այտինեան)

որ հանգեաւ ի տէր, զօրացած եկեղեցւոյ Ս. խորհուրդներով, 91 տարեկան հասակին, ամսոյս 19ին, յուղարկաւորութիւնը տեղի ունեցաւ Յունուար 21ին, ընտանեկան սեղմ շրջանակի մէջ:

"ՅԱՌԱՋ" ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

Պրիւսէլէն Օր. Սիլվիան Մանուկեան կը վերանորոգէ իր հօրը՝ Յովհաննէս Մանուկեանի տարեկան բաժանորդագրութիւնը (Տէսին):

ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Օրեր եւ Ժամեր

ՇՔԵՂ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Վալանսի Նոր Սերունդի «Շ. Միսաքեան» խումբին կողմէ:

Յունուար 30, Շաբաթ գիշեր ժամը 21էն մինչեւ լոյս:

Salons de l'Hôtel-de-la-Croix d'Or

Place de la République

Նուագախումբ՝

MODERN - JAZZ - QUINTETTE

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Կապոյտ Խաչի Կրընոպլի մասնաճիւղը, Մանուկներու Օրը կը տօնէ մեծ պատրաստութեամբ:

Կիրակի (31 Յունուար), ժամը 15ին, Ռիւ Ժէի սրահին մէջ:

Կապոյտ Խաչի դպրոցի աշակերտութեան կողմէ գեղարուեստական ճոխ եւ խնամուած բաժին:

Կը ներկայացուի Յիսուսի Ծնունդը՝ երգախառն գեղեցիկ պատկերներով: Տեղի կ'ունենան խմբերգներ, արտասանութիւններ, տրամախօսութիւն, եւ մանկական զաւեշտ:

Աւանդական Կաղանդ Պապան նուէրներ կը բաժնէ, սրահին մէջ ներկայ եղող բոլոր փոքրիկներուն:

Մուտքը ազատ է: Սիրով կը հրաւիրուին Կրընոպլի, Լանսէյի եւ Ռընաժի հայրենակիցները:

ՏՕՆԱԿԱՆ ՕՐ ԿԱՄ ՈՉ ԵՐԷԿ, ԱՅՍՕՐ ԵՒ ՄԻՇՏ

ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ վաճառատան մէջ պիտի գտնէք Արեւելեան եւ Եւրոպական ամէնէն ընտիր ապրանքները՝ յարմար գիներով:

ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

246, Rue Vendôme
20, Rue Villeroy
65, Rue Robert

Lyon

Արմաւ, «պամիա», «եալանճի տոլմա», յունական «թուրշի», «պիպէռ», տերեւ, թահին հելվա, «վանիյլ», շոքոլա, «նուազէթ», «լոգում», «սագըզ», պիստակ, Շիրակ օղի (41 – 45օ), Իզմիրի չամիչ, «սուճուք», կեսարական «պաստըրմա», առաջնակարգ սուրճ, (քարավան եւ մոգա), համեմներ «մահլէպ», «սալէպ», ձիթապտուղ, ձէթ, «քաշքավալ» պուլկարական, ճերմակ պանիր ոչխարի կաթով: Ամէն կարգի պահածոներ, «քուսքուս», հարիսա, սումագ, թարամա, լաքերտա, բաքլաւա, քատայիֆ, տեքերտա, բաքլաւա, քատայիֆ, տերեւ եւայլն:

Անգամ մը դիմեցէք՝
ԳՈՀ ՊԻՏԻ ՄՆԱՔ

Մի մոռնաք թէ՝

ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ

Ունի նաեւ մսավաճառատուն մը, որուն առաջնակարգ միսերը գոհացում կուտան ամէնէն նրբաճաշակներուն: Ոչխարի, հորթի եւ եզան միս (քաշուած միս, եւայլն):

ՄԷԿ ԱՆԳԱՄ ԳՆՈՐԴ
ՄՆԱՅՈՒՆ ՅԱՃԱԽՈՐԴ

Imprimerie Spéciale du Journal « Haratch »

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԻՆ

29րդ տարեկան ցերեկոյթը

Կիրակի, Մարս 6, կէսօրէ վերջ ժամը 2·30ին, Սալ տը լա Շիմի,

28 bis, Rue St. Dominique, Paris 7·

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐԸ Կ'ԵՐԳԵՆ
(ՍՈՐՊՈՆԻ ՄԷՋ)

ՄԱՐՏ 13 ԻՆ

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Գործաւորուհի մը դերձակի օգնական (ֆինիսէօզ): Տեւական գործ: Դիմել՝

BASMADJIAN MAURICE
39, Rue Montmartre, Paris 2·

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. «Քրիստափոր» ենթակոմիտէի ու «Շաւարշ Միսաքեան խումբի ընկերական ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21ին, «Ահարոնեան» ակումբը: Կարեւոր օրակարգ:

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրն բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ, ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին: Ներկայ կ'ըլլայ շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչը: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ: Կարեւոր օրակարգ:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Քրիստափոր» խումբի ժողովը այս Երկուշաբթի իրիկուն ժամը 21ին, Մշակոյթի Տան մէջ: Կարեւոր օրակարգ: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. «Սիամանթօ» խումբի տարեկան մեծ պարահանդէսը, Փետր. 20ին, Շաբաթ երեկոյեան:

Սիփան – Կոմիտաս երգչախումբի համերգը (ղեկավարութեամբ Կարպիս Ափրիկեանի): Ապրիլ 17ին

ՇԱՒԻԼԻ ԵԿԵՂԵՑԻ

Այս Կիրակի առաւօտ պատարագ կը մատուցուի Շաւիլի նորակառոյց եկեղեցւոյ մէջ:

ՍԱԿԱԳԻՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ

ՄԷԿ ԱՆԳԱՄՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՀԱԶԴ	30 Ն. Ֆր.	մինչեւ 1/4 սիւնակ
ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ	15 Ն. Ֆր.	մինչեւ 1/8 սիւնակ
ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆր.	» » »
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ	15 Ն. Ֆր.	» » »
ՀԱՐՍԱՆԻՔ, ՆՇԱՆՏՈՒՔ	20 Ն. Ֆր.	» » »
ՆՈՒԻՐԱՏՈՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆր.	» » »
«ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ»	10 Ն. Ֆր.	» » »
«ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ»	5 Ն. Ֆր.	» » »
ԾԱԽՈՒ Է	20 Ն. Ֆր.	» » »

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ նշանակուած ծաւալով ազդերու համար են:

Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է:

Առեւտրական կամ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններուն համար դիմել Վարչութեան:

1960Ի "ԳՈՅԱՄԱՐՏ" ՕՐԱՑՈՅՑ-ԱԼՊՈՄԸ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋԱՆԻՆ

Հ. Յ. Դ. 70ԱՄԵԱԿԻ ԱՌԹԻՒ — Ընտիր թուղթով .— 13 էջ

Շքեղ նկարներ, գրական եւ պատմական նիւթերով, ճոխ բովանդակութիւն:

ԳԵՂԱԶԱՐԴ ԵՒ ԳՈՒՆԱՒՈՐ ԿՈՂՔ

Բացառիկ խնամքով եւ ճաշակով պատրաստուած այս ՕՐԱՑՈՅՑ – ԱԼՊՈՄԸ պիտի կազմէ ամէն հայկ. տան զարդը:

Գին 500 ֆրանք

Փարիզի համար դիմել՝ LIBRAIRIE H. SAMUELIAN 51, Rue Mr.-le-Prince, Paris 6e

Կը ծախուի նաեւ Յառաջի մօտ:

ԲԱՑԱՌԻԿ ԽՆԱՄՔՈՎ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ ՍԱԼ ՄԸ.

"ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ"

MUSIQUE ARMÉNIENNE
vocale et instrumentale

MICROSILLON 33 TOURS

Երգչախումբ՝ ՍԻՓԱՆ – ԿՈՄԻՏԱՍ

Orchestre Symphonique Chouteau

ՂԵԿԱՎԱՐ՝ ԿԱՐՊԻՍ ԱՓՐԻԿԵԱՆ

Դիմել հետեւեալ հասցէներուն. —

ՓԱՐԻԶ, Հրանտ – Սամուէլ գրատունը, 51, Rue Monsieur le Prince, DAN. 88-65

Յառաջի խմագրութեան,

ՃԱՇԱՐԱՆ ԱՐԹԻՒՐ 5, Rue Augustin-Thierry - Place des Fêtes

Երգչախումբի վարչութեան եւ անդամներուն մօտ:

ՄԱՐՍԷՅԼ, Ժանօ Ղազարեան, La Banque ROSA, 31, La Canebière

Տիգրան Ղազարեան, Պօմոն,

Օր. ՍՕՆԱ ՓԻԼԻԿԵԱՆ 126, Bld. Queirel, ST-LOUP Հեռաձայն՝ 42–82–40

ԼԻՈՆ, Պէրպէրեան Ժան, 39, Rue Dunoir

ՏԷՍԻՆ, Սարգիս Առաքելեան, 12, Rue Nansen

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — R. C. Seine 57 A 2731

Téléph. : PRO. 86 - 60 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց. 22 Ն. Ֆր.

Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ 29 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

VENDREDI 29 JANVIER 1960

36ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8709 — 36EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4510

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԻՆՔՆՈՐՈՇՈՒՄ

Այս մոգական բառը հրապարակ նետեց Զօր. տը Կոլ՝ իբրեւ միակ միջոց բանաւոր լուծում մը տալու Ալժերիոյ ցաւոտ խնդրին :

Ինքնորոշո՞ւմ : Նախագահ Ուիլսընի ծանօթ 14 կէտերէն ամէնէն կարեւորը , որ այնքան ի պատուի էր համաչխարհային առաջին պատերազմի վաղորդայնին :

Աշխարհակալներու տիրապետութեան ենթակայ բազմաթիւ փոքր ազգեր Միացեալ Նահանգներու բարեսիրտ ու պատուական նախագահին քարոզած այդ ժողովրդավարական սկզբունքը իբրեւ հիմ կ'օգտագործէին՝ օտար լուծէ ազատելու եւ ինքնորոշման ճամբով իրենց ճակատագիրը տնօրինելու համար :

Ազգայնական չարժումը քառասուն տարիէ ի վեր հսկայական նուաճումներ արձանագրեց ամբողջ աշխարհի մէջ : Մի այն բոլշեւիկեան բռնակալութիւնն է , որ սանձ դրաւ այդ չարժումին եւ իր աշխարհակալական լուծին ենթարկեց բազմաթիւ ժողովուրդներ, որոնցմէ չատեր դարերով ազատ ու անկախ կ'ապրէին , ոմանք ալ նոր էին ազատագրուած :

Ահոյ եւ Ափրիկէի անսահման տարածութեանց վրայ ապրող ամէն դոյնի ցեղեր եւս վարակուեցան ազգայնական ոգիով, մասնաւորապէս երկրորդ աշխարհամարտէն վերջ : Անոնցմէ չատեր արդէն ինքնորոշման իրաւունքով տիրացան անկախութեան, առանց կաթիլ մը արիւն թափելու յանուն ազատութեան : Անոնց ազգային դրօշը այսօր կը ծածանի Մեացեալ Ազգերու կազմակերպութեան պալատին առջեւ : Ուրիշներ խաղաղ բանակցութեանց ճամբով յաջողեցան անկախութիւն ստանալ :

Տարբեր ուղղութեան մը հետեւեցան Ալժերիոյ արաբ ազգայնականները, որոնք 1954 Նոյեմբերէն ի վեր ապստամբութեան դրօշ բարձրացուցած են ա՛յն երկրին դէմ, որ 130 տարիէ ի վեր ա՛նքան զոհողութիւններ էր ըրած իրենց համար :

Զորրորդ Հանրապետութեան իրեւա յաջորդ կառավարութիւնները չկրցան բանաւոր լուծում մը գտնել՝ վերջ տալու համար արիւնահեղութեան :

1958 Մայիս 13ի չարժումը պոռթկում մըն էր օրուան իշխանութեան դէմ : Բանակը կ'ուզէր բան մը փոխել՝ յոյսը դրած Զօրավար տը Կոլի վրայ , որ 1940 Յունիսի բախտորոշ օրերուն հրապարակ իջած էր՝ իբրեւ մարմնացումը Ֆրանսայի ապրելու եւ տոկալու կամքին :

Զօրավարը հիմնական փոփոխութիւններ մտցուց Սահմանադրութեան մէջ , ապահովելով գործադիր իշխանութեան կայունութիւնը : Հիմը դրաւ Հասարակապետութեան , հնարաւորութիւն տալով գաղթավայրերու ժողովուրդներուն՝ ինքնորոշման գիծով հասնելու անկախութեան :

Հետեւողական իր գծած քաղաքականութեան , ինքնորոշման իրաւունք տուաւ նաեւ Ալժերիացիներուն :

Իշխանութեան գլուխ գալու առաջին օրէն իր միակ մտահոգութիւնն եղաւ վերջ տալ Ալժերիոյ կռիւներուն , որոնք նիւթական ու մարդկային այնքան մեծ զոհողութիւններ կը պարտադրեն Ֆրանսայի :

Ամբողջ աշխարհ համակրանքով կ'ողջունէ զօրավարին արդարամիտ քաղաքականութիւնը եւ կ'այպանէ այն տարրերը, որոնք այս ճակատագրական օրերուն ղէնքի փարելով՝ կ'ուզեն արգելք հանդիսանալ Ալժերիոյ հարցին բարւոք լուծման :

Աշխարհի մէջ տեւական խաղաղութիւն ապահովելու միակ բանաւոր միջոցն է ինքնորոշումը — բոլոր ազգերու համար :

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՏԸ ԿՈԼ ՎՃՌԱԾ Է ՏԵՂԻ ՉՏԱԼ

ԱՊՍՏԱՄԲՆԵՐԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿԵՆ ԶԻՆՈՒԻԼ

•

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆՆԵՐԸ ՀԱՆՐԱՔՈՒԷ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԵՆ

Ինչպէս կ'երեւի Վարչապետ Տըպրէի յայտարարութիւնը ոչ մէկ ձեւով կրցած է հանդարտեցնել Ալժերիոյ ապստամբական չարժումին ղեկավարները : Երեքշաբթի իրիկուն Օռթիզ կը յայտարարէր .— « Վրդովուած զարմանքով մըն է որ կարդացինք Պ. Տըպրէի յայտարարութիւնը : Ալժերիան ընդմիշտ ֆրանսական գաւառ մըն է » : Երեքշաբթի իրիկուն ֆրանսական ձայնասփիւռը կը հաղորդէր թէ Լակայառտ եւ Օռթիզ կը տեսնուէին Զօր. Շալի հետ, Զորեքշաբթի օր սակայն պաշտօնական չրջանակները ոչ մէկ տեղեկութիւն ունէին այս տեսակցութենէն :

Փարիզի մէջ Զորեքշաբթի ամբողջ օրը Զօր. տը Կոլ կը չարունակէր իր խորհրդակցութիւնները եւ նախարարաց արտակարգ նիստ մը կը դումարէր նոյն իրիկունը : Տեղական մամուլը դիտել կուտայ թէ Ալժէրէն վերադարձին Տըպրէի բերած լուրերը մտահոգած են կառավարութիւնը եւ հանրապետութեան նախագահը : Այս վերջինը Զորեքշաբթի առտու կ'ընդունէր Սահմանադրական Խորհուրդին Նախագահը, ապա Զօլ. Էլի սպայակոյտի ընդհ. հրամանատարը եւ Փարիզի ոստիկանապետը : Զօր. տը Կոլ վճռած է տեղի չտալ, ինչպէս յայտնեց նաեւ մանրալ Ժուէնին, հակառակ այս վերջինին փորձերուն, համոզելու համար տը Կոլը որ հրաժարի ինքնորոշումէն : Մանրալ Ժուէնի տեսակէտը յստակ է .— ինքնորոշման իրաւունք տալով Ալժերիոյ, Զօր. տը Կոլ դրժած է սահմանադրութիւնը քանի որ Սեպտեմբեր 28ի հանրաքուէին « Այո» պատասխանելով Ալժերիան ընդունած է Ֆրանսական մնալ : Կրկին խնդրոյ առարկայ ընելով Ալժերիոյ ճակատագիրը տը Կոլ իր դէմ հանած է բոլոր անոնք որոնք իրեն հետ եղած էին կարծելով թէ տը Կոլ « Ֆրանսական Ալժերիայի» կողմնակից է : Ժուէն զգուշացուց Սէն Սիրի իր նախկին ընկերը ծայրայեղ միջոցներու դիմելէ ապստամբական չարժումին առաջքն առնելու համար : Մանրալը ըսաւ նաեւ թէ կրնայ հրապարակով դիրք ճշդել : Տը Կոլ իր կարգին բացատրեց մանրալին թէ ինչու չի կրնար տեղի տալ : — Ֆրանսան ինչպէս նաեւ ինքը կը կորսնցնէն իրենց միջազգային վարկը եւ բարոյական այն առաւելութիւնը զոր ինքնորոշման քաղաքականութիւնը ապահոված էր տը Կոլին աշխարհի մէջ : Երկու զինուորականները իրարմէ բաժնուեցան ամէն մէկը մնալով իր դիրքին վրայ :

Նախարարաց արտակարգ նիստին վաղորդայնին հրատարակուած ղեկոյցը չատ կարճ է եւ տեղեկատուութեանց նախարարը ոչ մէկ բան աւելցուցած է, ճշդած է միայն թէ ոչ մէկ հրաժարում կայ դահլիճին մէջ : Ծանօթ է որ օրուան զբոյցներուն կարդին խօսուած էր վարչապետ Տըպրէի հրաժարման մասին :

Կ'ըսուէր նաեւ թէ տը Կոլ պիտի դարձեալ Սահմանադրութեան թիւ 16 յօդուածը (խորհրդակցելէ ետք երկու ժողովներու եւ սահմանադրական խորհուրդին նախագահներուն հետ, տը Կոլ բացառիկ միջոցները ձեռք կ'առնէ եւ այդ արտակարգ լիազօրութեան չրջանին խորհրդարանը չի կրնար լուծուիլ) : Տը Կոլ միչտ որոշած է ժողովուրդին խօսիլ Ուրբաթ օր եւ Ալժէ երթալ Փետրուար 5ին : Եթէ բացառիկ լիազօրութիւններ առնէ , հաւանաբար ուրբաթ օր յայտնէ ժողովուրդին : Զորեքշաբթի օր Ընդհ. Պատ – ուիրակը՝ Տըլուվրիէ ձայնասփիւռ ճառ մը խօսեցաւ չեչտելով . — « Իրրեւ ներկայացուցիչը Պետութեան հեղինակութեան , ի՞նչպէս չմեղադրել ընդդրկուած դիրքին ձեւերը եւ հետեւանքները : Ո՞րո՞նք են վտանգները : Շատ մեծ են բոլորդ ալ գիտէք : Ոչ ոք կ'ուզէ Մայր երկրէն անջատուիլ, բայց կրնայ պատահիլ : Վարչաձեւին տագնապը , հոս ոչ ոք կ'ուզէ , բայց կրնայ պատահիլ : Եւ այս բոլորին ծայրը , ի՞նչ , Ալժերիոյ կորուստը : Օրինական կապն եմ մայր երկրի եւ հոս տեղի միջեւ, բայց հաւատացէք, անձնական կապ մընալ եմ հոս տեղի եւ Մայր երկրի միջեւ, ձեր եւ այնտեղի մեր հայրենակիցներուն միջեւ : Այս բոլորին համար է որ թախանձագին կը խնդրեմ որ ոչ մէկ բան ընէք որ վտանգէ հայրենիքին ապագան : Ոչ մէկ բան կորսուած է : Վերջ տուէք գործադուլին եւ գործը վերսկսեցէք » :

Բանակներու նախարար Զօր. Շալ, նոյն օրը ձանյասփիւռ ճառ մը խօսեցաւ Ալժէի կայանէն . — « Այս ցաւալի օրերէն ետք, պէտք է կացութիւնը պարզել որպէսզի չկրկնուի, բանակը երկար համբերեց : Ֆրանսական այս բանակը կ'ուզէ պահպանել իր միասնականութիւնը : Պետութեան բանակն է : Ֆրանսայի բանակն է : Հինդ տարի է հոս կը կռուի , Մայր երկրի մարդոց հետ : Պիտի չարունակէ կռուիլ որպէսզի Ալժերիան վերջնականապէս Ֆրանսական մնայ , իր մղած պայքարը ուրիչ իմաստ չի կրնար ունենալ» :

Ֆրանսայի կուսակցական կազմակերպութիւնները հաւատարիմ կը մնան տը Կոլի քաղաքականութեան : Ընկերվարականներու տնօրէն — կոմիտէն յայտարարութիւն մը հրատարակեց առաջարկելով որ տը Կոլ հանրաքուէի դիմէ եւ ժողովուրդը արտայայտուի ինքնորոշման մասին :

Անկախները (Սէնի չրջանի) բանաձեւ մը քուէարկեցին չեչտելով թէ հաւատարիմ կը մնան Ֆրանսական Ալժերիոյ , կը խոնարհին անոնց առջեւ, որոնք ինկան այս զաղափարին համար եւ իրենց հաւատարմութիւնը կը յայտնեն անոնց որոնք կը կռուին Ալժերիոյ մէջ, Ֆրանսացի մնալու համար այդ Ֆրանսական հողին վրայ :

Ընդհանուր ձեւով բոլորը կ'ուզեն որ յարգուին հանրապետական սկզբունքները :

× Հինգ չաբաթաթերթեր .— Ֆրանս – Օպսերվաթէօր , Ասփէ տը լա Ֆրանս , Ռիվառոլ , Լա Վուա Քօմիւնիփք , եւ Շառիվառիի վերջին թիւերը դրաւուեցան :

× Յայտարարութիւն մը ընելով Թուռնուղի ձայնասփիւռէն , Ֆերաթ Ապպաս ըսաւ .— « Ազատագրութեան համար , երկուք պէտք է ըլլալ : Միայն մեր կամքը չի բաւեր : Ծայրայեղներու ըմբոստութենէն ետք , ի՞նչպէս Ֆրանսական կառավարութիւնը կրնայ լիազօր խօսակից մը նըկատուիլ » :

× Մոսթականեմի մէջ մահմետական – ները հակացոյց մը ըրած են , տը Կոլին իրենց հաւատարմութիւնը ցոյց տալով :

Ալժէի երեսփոխան Մուսթաֆա Շելֆա յայտարարեց թէ մահմետականները տը Կոլի եաին են :

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱՐԾԻՔՆԵՐ

Ինչպէս գրած էինք միջազգային կարծիքը կը յուսայ թէ տը Կոլ տէր պիտի մնայ կացութեան : Միջազգային քաղաքական չրջանակները չեն ծածկեր իրենց մտահոգութիւնը :

ԼՈՆՏՈՆ .— Պաշտօնական եւ խորհրդարանական չրջանակները սկսած են կասկածիլ տը Կոլի վարչաձեւին կայունութեան վրայ : « Նիւզ Քրոնիքըլ»ի համար տը Կոլ կորսնցնելու վրայ է Ալժէի կռիւը : Նոյն թերթին մէջ « Արդեօ՞ք տը Կոլի վերջն է» խորագրին տակ ծանօթ լրագրող Քեմբըն կը գրէ .— « Տը Կոլին յուսահատութիւնը դառն է եւ խոր : Պետութեան ղեկավարն է եւ ժողովուրդը դաւաճանեց իրեն , Զօրավար է եւ բանակը իր կողքին չէ » :

Պահպանողական « Տէյլի Թելէկրաֆ»ի համար տը Կոլի վարչաձեւին երկու հիմերը վերջերս խախտած են : Առաջինը փինէի մեկնումով , երկրորդը ալժերիացիներուն քաղաքականութեամբ :

Մ . ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ .— Ամերիկացիները չատ մտահոգ են Ալժերիոյ վերջին դէպքերէն : Աւելի զօրաւոր կը կարծէին տը Կոլի դիրքը եւ կը զարմանան , ինչպէս չատ ուրիշներ , թէ ապստամբները այդքան դիւրութեամբ կը զինուին եւ իշխանութիւնները որեւէ ձեւով արգելք չեն հանդիսանար անոնց գործունէութեան : Ազատական « Նիւ Եորք Փոսթ» վստահ է թէ Զօր. տը Կոլ իր հեղինակութեամբ եւ միապետական ոճով դիտէ որ Ալժերիան չի կրնար աշխարհակալութեան կղզի մը մնալ Ափրիկեան ազգայնականութեան ծաւալման մէջ : Վեց տարուան թափուած արիւնը այդ կ'ապացուցանէ : Նիւ Եորքի « Ուոլ Սթրիթ» թերթը կը գրէ . — « Եթէ Ֆրանսան փոքրիկ բոնի ուժով Ալժերիան պահել , կը կորսնցնէ կռիւը , յետ պատերազմեան տարիներու դասն է այդ : Նոյն իսկ եթէ Ալժերիան Ֆրանսայէն ազատելով աւելի լաւ կացութեան մէջ կ'ըլլայ ազատելով Ալժերիոյ պատերազմէն :

Վեց տարուան կորսուած արիւնը բաւարար կորուստ մըն է անխուսափելիին դէմ կռիւին մէջ :

ՄՈՍԿՈՒԱ .— Խորհրդային ձայնասփիւռին համար եթէ բանակը ուզէր անմիջապէս կրնար ճգմել « Ալժերիոյ ֆաշիստ կազմակերպութիւնները » :

ԳԱՀԻՐԷ .— « Կաղէթ Էժիփսիէն»ը իր վստահութիւնը կը յայտնէ տը Կոլին , որուն « հեղինակութիւնը մեծ է եւ քաղաքականութիւնը իմաստուն» : Առաջինը անգամն է որ եգիպտական թերթ մը կը զատադրէ նախագահ տը Կոլը :

ԻՏԱԼԻԱ .— Հռոմի չափաւորական « Իլ Մեսսաճեռո» դիտել կուտայ թէ Տըպրէի վարանոտ չեչտը կ'ապացուցանէ կատաղի վարութեան չփոթ վիճակը :

ՍՊԱՆԻԱ .— Մատրիտի կաթոլիկ Եա թերթը համոզուած է որ Ալժէի ծայրայեղներու պարտութիւնը ժամերու հարց է :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՅՈՒՐԻԻԻ մէջ , 64 տարեկանին , մեռած է ծանօթ դաչնակահար եւ խմբավար՝ Էտուին Ֆիշըր : Հանդուցեալը ծնած էր Պալ , 1888ին : Ցաճախելէ ետք Սթեռնի եւ Պերլինի երաժշտանոցները , մինչեւ իր կեանքի վախճանին մերթ սարքած էր դաչնակի ունկնդրութիւններ ու մերթ դեկավարած համանուագեղներ : Երաժշտական աչխարհը յանձին Էտուին Ֆիշըրի կը կորսնցնէ վարպետ եւ տաղանդաւոր դաչնակահար խմբավար մը :

« ԹԱՍ» գործակալութիւնը կը հաղորդէ թէ Ն . Խրուչչեւ Հնդկաստան պիտի մեկնէ Փետրուար 11ին , ուր պիտի մնայ մինչեւ 16 , հուսկ ապա պիտի մեկնի՝ Պիրմանիա , Ճաքարթա , եւ վերջապէս վերադարձի իր ճամբուն՝ պիտի հանդիպի Աֆղանիստան :

ՅԱՏՈՒԿ հրամանագրով մը , լոյս տեսած Մոսկուայի մէջ , Ն . Մխուիթիւնը կը հրաւիրէ 1.200.000 նոր արձակուած կարմիր բանակի սպաներն ու զինուորները որ իրենց ընտանիքներով հաստատուին Սիպերիա : Քաջալերելու համար դաղթը վեց հարիւր րուբլիի պարգեւ հաստատուած է :

կռիւը : Նոյն թերթին մէջ « Արդեօ՞ք տը Կոլի վերջն է» խորագրին տակ ծանօթ լրագրող Քեմբըն կը գրէ .— « Տը Կոլին յուսահատութիւնը դառն է եւ խոր : Պետութեան ղեկավարն է եւ ժողովուրդը դաւաճանեց իրեն , Զօրավար է եւ բանակը իր կողքին չէ » :

Պահպանողական « Տէյլի Թելէկրաֆ»ի համար տը Կոլի վարչաձեւին երկու հիմերը վերջերս խախտած են : Առաջինը փինէի մեկնումով , երկրորդը ալժերիացիներուն քաղաքականութեամբ :

Մ . ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ .— Ամերիկացիները չատ մտահոգ են Ալժերիոյ վերջին դէպքերէն : Աւելի զօրաւոր կը կարծէին տը Կոլի դիրքը եւ կը զարմանան , ինչպէս չատ ուրիշներ , թէ ապստամբները այդքան դիւրութեամբ կը զինուին եւ իշխանութիւնները որեւէ ձեւով արգելք չեն հանդիսանար անոնց գործունէութեան : Ազատական « Նիւ Եորք Փոսթ» վստահ է թէ Զօր. տը Կոլ իր հեղինակութեամբ եւ միապետական ոճով դիտէ որ Ալժերիան չի կրնար աշխարհակալութեան կղզի մը մնալ Ափրիկեան ազգայնականութեան ծաւալման մէջ : Վեց տարուան թափուած արիւնը այդ կ'ապացուցանէ : Նիւ Եորքի « Ուոլ Սթրիթ» թերթը կը գրէ . — « Եթէ Ֆրանսան փոքրիկ բոնի ուժով Ալժերիան պահել , կը կորսնցնէ կռիւը , յետ պատերազմեան տարիներու դասն է այդ : Նոյն իսկ եթէ Ալժերիան Ֆրանսայէն ազատելով աւելի լաւ կացութեան մէջ կ'ըլլայ ազատելով Ալժերիոյ պատերազմէն :

Վեց տարուան կորսուած արիւնը բաւարար կորուստ մըն է անխուսափելիին դէմ կռիւին մէջ :

ՄՈՍԿՈՒԱ .— Խորհրդային ձայնասփիւռին համար եթէ բանակը ուզէր անմիջապէս կրնար ճգմել « Ալժերիոյ ֆաշիստ կազմակերպութիւնները » :

ԳԱՀԻՐԷ .— « Կաղէթ Էժիփսիէն»ը իր վստահութիւնը կը յայտնէ տը Կոլին , որուն « հեղինակութիւնը մեծ է եւ քաղաքականութիւնը իմաստուն» : Առաջինը անգամն է որ եգիպտական թերթ մը կը զատադրէ նախագահ տը Կոլը :

ԻՏԱԼԻԱ .— Հռոմի չափաւորական « Իլ Մեսսաճեռո» դիտել կուտայ թէ Տըպրէի վարանոտ չեչտը կ'ապացուցանէ կատաղի վարութեան չփոթ վիճակը :

ՍՊԱՆԻԱ .— Մատրիտի կաթոլիկ Եա թերթը համոզուած է որ Ալժէի ծայրայեղներու պարտութիւնը ժամերու հարց է :

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՆԴԱՄ ՎԱՂՆԳԻՑ

(ՀԱՂՈՐԴՈՒՄ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹՅԱՆ)

Ինչպե՞ս են կոչվում տարբեր ազգությունների մարդիկ, որոնք ապրում են մեր հանրապետության մեջ։ Ադրբեջանցի, թե հայ, ռուս, թե եզդի, ասորի, թե քուրդ, վրացի, թե հույն, թե հրեա, թե լեզգի, թե թուրք, թե ասսուր, թե ասիրիացի, թե ասորի, թե ասսուրացի, թե ասորի, թե ասսուրացի, թե ասորի, թե ասսուր

ԱԿՎԱՅԻ ԴԱՎԱԹՈՂՈՒ

ՎԱՀԱԳՆ ԴՈՒՄ

ՄԻՆ ՔՈՒՐԴԻՍՏԱՆԻ

Ֆ.

Իայ ար ցայտ ակռայքն, երկայն
Ձաջուսն ի ոսկրոց ի ներքին,
Ձոր ոչ ելանէր ի բերանոյ
Ձոր ոչ ելանէր ի բերանոյ
Ձոր ոչ ելանէր ի բերանոյ
Ձոր ոչ ելանէր ի բերանոյ
Ձոր ոչ ելանէր ի բերանոյ
Ձոր ոչ ելանէր ի բերանոյ
Ձոր ոչ ելանէր ի բերանոյ
Ձոր ոչ ելանէր ի բերանոյ

Ֆ.

Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,

Ֆ.

Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,

Ֆ.

Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,

Ֆ.

Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,

Ֆ.

Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,

Ֆ.

Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,

Ֆ.

Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,

Ֆ.

Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,

Ֆ.

Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,

Ֆ.

Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,

Ֆ.

Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,

Ֆ.

Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,
Ես ինչ ասեմ ինձ ասածը, ինչ ասեմ ինձ ասածը,

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Համազգային Մշակութային Միու – թեան Մարսէյլի մասնաճիւղը իր ցաւակ– ցութիւնը կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին Կ. Փոլատեանի՝ իրենց հօր ողբ. Յակոբ Փո– լատեանի ցաւալի մահուան առթիւ :

×

Տէր եւ Տիկին Ա. Քէօսէեան իրենց խո– րին ցաւակցութիւնը կը յայտնեն Տէր եւ Տիկին Կ. Փոլատեանի, իրենց հօր՝ ողբ. Յ. Փոլատեանի մահուան տխուր առթիւ եւ փոխան ծաղկեպսակի քսան Ն. Ֆ. կը նուիրեն « Յառաջ»ի եւ «Հայ–Բոյժ»ի բարգաւաճման համար :

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Կապոյտ Ծովի Պանեէօ Քաշանի մաս – նաճիւղը չնորհակալութեամբ ստացած է 15 Ն. Ֆ. , Տէր եւ Տիկին Ռուբէն Մա – ղազաճեանէ, փոխան ծաղկեպսակի Այրի Տիկնի Հոռոմ Տէր Սիմոնեանի մահուան առթիւ :

×

Տէսինէն ընկեր Սարգիս Աւագելեան, Տիկին Հայկանոյշ Բարսեղեանի մահուան առթիւ քսան Ն. Ֆ. կը նուիրէ Հայ Մշա – կակոյթի Տան՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ սը– բահին : (Մտանալ «Յառաջ»էն) :

ՇԱԻԻԼԻ ԵԿԵՂԵՑԻ

Այս կիրակի առաւօտ պատարագ կը մատուցուի Շաւիլի Նորակառոյց եկեղեց– ւոյ մէջ :

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Ձեռնարկուները, ժիւփի համար , կտրել եւ կարել գիտցող, մեծ սեռի : Դիմել՝

MANIGOFF
11, Rue Saiut-Joseph Paris
GUT. 36-51

ԳՐԱՏՈՒՆ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

46, Rue Richer - Paris (9e)
C. C. P. Paris 3630 - 66
Tél. : PROvence 64 - 90

Նոր Հրատարակութիւններ

ԱՄԷՆՈՒՆ ՏԱՐԵԳԻՐՔԸ, կազմ. Գէ – որգեանի, 1960 , է. տարի, կազմուած , պատկերազարդ 16·50 Ն. Ֆ., Թղթատա– րի ծախք 2 Ն. Ֆ. :

Le Vert Soleil de la Vie
Victor Gardon (Roman) 6,60
L'Arménie. J. P, Alem 2,00

ՊՐԻՄՄԱԿ, Գ. Համբարձումեան 5 Ն. Ֆ. :

ՀԱՅ ԳՈՂԳՈԹԱՆ, Գրիգորիս եպ. Պա– լաքեան, Բ. հատոր, Փարիզ, 1960 , 15 Ն. Ֆ. :

Թղթատարի ծախքը գնողին կը պատ – կանի :

ԵՈԶԿԱՏՑԻՆԵՐՈՒ ՕՐԱՑՈՑՑԸ (1960)

Դիմել Պ. Ե. Ատանալեանի, 48 Րիւ տը լա Տեֆաես, ԻՍԻ :

Imprimerie Spéciale du Journal « Haratch »

ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Օրեր եւ Ժամեր

ՇՔԵՂ ՊԱՐԱՇԱՆԴԷՍ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Վալանսի Նոր Սերունդի «Շ. Միսաքեան» խումբին կողմէ :

Յունուար 30, Շաբաթ գիշեր ժամը 21էն մինչեւ լոյս :

Salons de l'Hôtel-de-la-Croix d'Or
Place de la République

Նուագախումբ՝

MODERN - JAZZ - QUINTETTE

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Կապոյտ Ծովի Կրընոպլի մասնաճիւղը, Մանուկներու Օրը կը տօնէ մեծ պատ – րաստութեամբ :

Կիրակի (31 Յունուար) , ժամը 15ին, Ռիւ Ժէլի սրահին մէջ :

Կապոյտ Ծովի դպրոցի աշակերտու – թեան կողմէ գեղարուեստական ճոխ եւ խնամուած բաժին :

Կը ներկայացուի Յիսուսի Ծնունդը՝ երգախառն դեղեցիկ պատկերներով : Տե– ղի կ'ունենան խմբերգներ, արտասանու – թիւններ, տրամախօսութիւն, եւ մանկա– կան զուարճ :

Աւանդական Կաղանդ Պապան նուէր – ներ կը բաժնէ, սրահին մէջ ներկայ եղող բոլոր փոքրիկներուն :

Մուտքը ազատ է : Սիրով կը հրաւիր– ուին Կրընոպլի, Լանսէյի եւ Ռընաժի հայրենակիցները :

AU BEAU NOYER

Salles de séjour — Penderies - literie
Chambres - cosys — Cuisines laquées
Salons-tapisserie — Fauteuils-canapés-lit

ՀԱՅԵՐԷՆ ԿԸ ԽՕՍԻՆՔ
ՎՃԱՐՈՒՄՆԵՐՈՒ ՄԵԾ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ԶՐԻ ՅԱՆԶՆԵԼԻ ՖՐԱՆՍԱՑԻ
ԱՄԷՆ ԿՈՂՄԸ

185, BD. J. JAURES
15, AV. A. MORIZET
Boulogne - Billancourt
Métro : MARCEL SEMBAT
Mol. 06-03 et 60-38

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԻՆ

29րդ տարեկան ցերեկոյթը

Կիրակի, Մարս 6 , կէսօրէ վերջ ժամը 2·30ին, Սալ տը լա Շիմի,
28 bis, Rue St. Dominique, Paris 7·

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐԸ Կ'ԵՐԳԵՆ
(ՍՈՐՊՈՆԻ ՄԷՋ)
ՄԱՐՏ 13 ԻՆ

1960Ի "ԳՈՅԱՄԱՐՏ" ՕՐԱՑՈՑՑ-ԱԼՊՈՄԸ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋԱՆԻՆ
Հ. Ց. Դ. ՅՕԱՄԵԱԿԻ ԱՌԹԻԻ Ընտիր թուղթով .— 13 էջ

Շքեղ նկարներ, գրական եւ պատմական նիւթերով, ճոխ բովանդակութիւն :

ԳԵՂԱՋԱՐԴ ԵՒ ԳՈՒՆԱՒՈՐ ԿՈՂՔ

Բացառիկ խնամքով եւ ճաշակով պատրաստած այս ՕՐԱՑՈՑՑ – ԱԼՊՈՄԸ պիտի կազմէ ամէն հայկ. տան զարդը :

Գին 500 ֆրանք

Փարիզի համար դիմել՝ LIBRAIRIE H. SAMUELIAN 51, Rue Mr.-le-Prince, Paris 6e
Կը ծախուի նաեւ Յառաջի մօտ :

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ — Հ. Ց. Դ. «Քրիստափոր» ենթակոմիտէի ու «Շաւարշ Միսաքեան խումբի ընկերական ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21ին, «Ահարոնեան » ա– կումբը : Կարեւոր օրակարգ :

ԱԼՖՈՐՎԻԼ — Հ. Ց. Դ. Ս. Մինաս – եան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հր– աւիրէ բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ, ժամը 21ին, Ծանօթ հաւաքատեղին : Ներ– կայ կ'ըլլայ շրջ. կոմիտէի ներկայացու – ցիչը : Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ : Կա– րեւոր օրակարգ :

ՓԱՐԻԶ — Հ. Ց. Դ. «Քրիստափոր» խումբի ժողովը այս երկուշաբթի իրի – կուն ժամը 21ին, Մշակոյթի Տան մէջ : Կարեւոր օրակարգ : Պարտաւորիչ ներ – կայութիւն :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ԼԻՈՆ — Հ. Ց.Դ. «Սիամանթօ» խումբի տարեկան մեծ պարահանդէսը, Փետր. 20ին, Շաբաթ երեկոյեան :

Սիփան – Կոմիտաս երգչախումբի հա – մերգը (ղեկավարութեամբ կարպիս Ափ– րիկեանի) : Ապրիլ 17ին

ԲԱՑԱՌԻԿ ԽՆԱՄՔՈՎ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ ՍԱԼ ՄԸ.

"ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ"

MUSIQUE ARMÉNIENNE
vocale et instrumentale
MICROSILLON 33 TOURS

Երգչախումբ՝ ՍԻՓԱՆ – ԿՈՄԻՏԱՍ
Orchestre Symphonique Chouteau
ՂԵԿԱՎԱՐ՝ ԿԱՐՊԻՍ ԱՓՐԻԿԵԱՆ

Դիմել հետեւեալ հասցէներուն . —

ՓԱՐԻԶ, Հրանտ – Սամուէլ *գրատունը* , 51, Rue Monsieur le Prince, DAN. 88-65
Յառաջի խմբագրութեան,
ՃԱՇԱՐԱՆ ԱՐԹԻՒՐ 5, Rue Augustin-Thierry Place des Fêtes
Երգչախումբի վարչութեան եւ անդամներուն մօտ :
ՄԱՐՍԷՅԼ, ժանօ Ղազարեան , La Banque ROSA, 31, La Canebière
Տիգրան Ղազարեան, *Պօմոն* ,
Օր. ՍՕՆԱ ՓԻԼԻԿԵԱՆ 126, Bld. Queirel, ST-LOUP *Հեռաձայն՝* 42–82–40
ԼԻՈՆ, Պէրպէրեան ժան, 39, Rue Lunoir
ՏԷՄԻՆ, Սարգիս Աւագելեան , 12, Rue Nansen

ՍԱԿԱԳԻՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ

ՄԵԿ ԱՆԳԱՄՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՀԱԶԴ	30 Ն. Ֆր.	մինչեւ 1/4 սիւնակ
ՀՈՓԵՀԱՆԴԻՍՏ	15 Ն. Ֆր.	մինչեւ 1/8 սիւնակ
ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆր.	» » »
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ	15 Ն. Ֆր.	» » »
ՀԱՐՍԱՆԻՔ, ՆՇԱՆՏՈՒՔ	20 Ն. Ֆր.	» » »
ՆՈՒԻՐԱՏՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆր.	» » »
«ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ»	10 Ն. Ֆր.	» » »
«ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ»	5 Ն. Ֆր.	» » »
ԾԱՆՈՒ Է	20 Ն. Ֆր.	» » »

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ նշանակուած ծաւալով ազ– դերու համար են :

Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է :

Առեւտրական կամ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններուն համար դիմել Վարչութեան :

ՄԻՇՏ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ, ՄԻՇՏ ԱՌՈՂՋ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ
ԱՄԷՆ ՏԵՂ ՓՆՏՌԵՑԷՔ

ԵՒՐՈՊԱՑԻ ՄԵԾԱԳՈՑՆ ԱՐՏԱԴՐԻՉ

Sté le BOSPHORE ի

ՀԷԼՎԱՆ ԵՒ ԹԱՀԻՆԸ

ՀՐՈՒՇԱԿԸ, որ կը պատրաստուի շուշմայով (*սուսամ*) եւ շաֆարով , առաջնակարգ սնունդ մըն է, կազդուրիչ՝ շնորհիւ շուշմայինի , որ Արեւելքի մէջ ծանօթ է նաեւ հինէն ի վեր, իր հրաշալի բուժական յատկութիւններով, իր երիտասարդացնող տարրերով .
Արեւելեան ժողովուրդներուն երկարակեցութիւնը արդիւնք է Հէլվայի եւ թահինի գործածութեան :

Այսօր Արեւմուտքի մէջ եւս բժշկական հեղինակութիւններ կը հաստա – տեն առաջնակարգ այս սննդանիւթին արժէքը :

Sté le BOSPHORE
2, Rue Louis Astoin - Marseille

ՅԱՐԱՁ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց. 22 Ն. Ֆր.

Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ՇԱԲԱԹ 30 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

SAMEDI 30 JANVIER 1960

36ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8710 — 36EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4511

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՋՕՐԱՎԱՐԻՆ ՅԱՂԹԱՆԱԿԸ

Վեց տարիէ ի վեր կը շարունակուին Ալժերիոյ կռիւները, առանց արդիւնքի մը յանգելու :

Ֆրանսայի ներկայացուցիչները քանիցս շեշտեցին, որ Ալժերիոյ հարցը ներքին խնդիր է՝ ամէն անգամ որ Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութիւնը ուզեց իր օրակարգին վրայ դնել զայն :

Հակառակ այս իրողութեան, բազմաթիւ օտար պետութիւններ կը հետաքրքրուին Ալժերիոյ ճակատագրով, տարիներէ ի վեր, իւրաքանչիւրը իրեն յատուկ նկատումներով :

Մէկ շաբաթէ ի վեր ամբողջ աշխարհի աչքերը ուղղուած են դէպի հիւսիսային Ափրիկէ, ուր տեղի ունեցող ցաւալի դէպքերը մեծապէս կը մտահոգեն բոլոր խաղաղասէր մարդիկը :

1958 Մայիս 13ը դարձակէտ մըն էր :

Հանրապետութեան նախագահը իր ամբողջ բարեացակամութիւնը ի գործ դրաւ անկէ ի վեր՝ պատուաւոր ելք մը գտնելու համար :

« Քաջերու հաշտութիւնը» առաջարկեց Ալժերիոյ ընիկներուն, որոնք զէնքի դիմած էին յանուն գաղափարի մը : Գովեց անոնց հայրենասիրութիւնը եւ զինադուլ առաջարկեց :

Քայլ մը աւելի առաջ երթալով, ինքնորոշման իրաւունք տուաւ անոնց :

Զօրավար տը Կոլի այս վեհանձն եւ արդարամիտ կարգադրութիւնը նպաստաւոր արձագանգ գտաւ ո՛չ միայն ենթականերուն, այլ օտար պետութեանց մօտ :

Գոհ էին Ատլանտեան Ուխտի անդամ երկիրները, որոնց համար ազատ աշխարհի միացեալ ճակատը ստիպողական եւ կենսական հարց մըն է :

Գոհ էր մասնաւորապէս Միացեալ Նահանգներու նախագահը, որ զօրավարին հետ իր անձնական տեսակցութեանց ընթացքին քաջալերած էր անոր քաղաքականութիւնը :

Ալժերիոյ վերջին դէպքերը ընդհանուր զայրոյթ առաջ բերած են ո՛չ միայն Ֆրանսայի, այլ ամբողջ աշխարհի մէջ :

Ֆրանսական բոլոր կուսակցութիւնները — կառավարական թէ ընդդիմադիր — կանգնած են Հանրապետութեան Նախագահին եւ կառավարութեան կողքին, դատապարտելով թունդ ազգայնական տարրերու արարքը :

Օրուան իշխանութիւնը վճռած է զըսպողական խիստ միջոցներու դիմել այն փոքրաթիւ մարդոց կամ խմբակցութեանց դէմ, որոնք Փարիզի, եւ գաւառի մէջ փորձեր կը կատարեն՝ քաջալերելու Ալժերիոյ ըմբոստները :

Խորհրդարանը ազատ քուէարկութեամբ վաւերացուցած է Հանրապետութեան նախագահին Սեպտեմբեր 16ի ծանօթ յայտարարութիւնը, որով ինքնորոշման իրաւունք կուտար Ալժերիացիներուն :

Կառավարութեան հեղինակութիւնը կը մնայ անխախտ եւ բանակը հաւատարմօրէն կը կատարէ իր պարտականութիւնը : Ամբողջ ազգը Զօր. տը Կոլի հետ է :

Միջազգային դիւանագիտութիւնը նոյնպէս զօրավիգ կը հանդիսանայ Ֆրանսական կառավարութեան քաղաքականութեան :

Նախարարապետի սրտառուչ կոչէն վերջ, Հանրապետութեան նախագահն ալ հանդիսաւոր յայտարարութիւն մը պիտի կատարէ այսօր, հրաւիրելով բոլոր քաղաքացիները մնալ կարգապահ եւ չառնել որեւէ քայլ, որ խանգարէ երկրին անդորրութիւնը :

Ընկերվարական կուսակցութիւնը հանդիսաւոր կոչով մը կը պահանջէ հանրաքուէի ենթարկել ինքնորոշման սկզբունքը : Ու հակառակ իր ընդդիմադիրի դիրքին՝ կը կանգնի նախագահի կողքին, յարգել տալու համար պետութեան հեղինակութիւնը :

Տարակոյս չկայ, որ Զօրավարը պիտի տանի յաղթանակը :

ՀՐԱՆՏ — ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԾԱՆՐԱԿՇԻՌ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆ

ՏԸԼՈՒՎՐԻԷ ԵՒ ՇԱԼ ԿԸ ՀԵՌԱՆԱՆ ԱԼԺԷԷՆ

ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԵՒ ԽՈՒԶԱՐ-ԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԱԶԱԿՈՂՄԵԱՆ ՇՐՋԱՆԱԿՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

Կացութիւնը՝ Ալժէի մէջ կը շարունակուի ծանրակշիռ եւ մտահոգիչ դառնալ : Դէպքերը ցոյց կուտան որ ապստամբական շարժումին ղեկավարները որոշած են «մինչեւ ծայրը երթալ» եթէ երբեք կառավարութիւնը եւ Հանր. Նախագահը՝ Զօր. տը Կոլ տեղի չտան եւ չգոհացնեն իրենց պահանջը : Արդարեւ՝ Ալժէէն հասած վերջին լուրերուն համաձայն կարելի է եզրակացնել որ «ծայրայեղները» տէրն են բովանդակ քաղաքին, մինչ մէկ օր առաջ քաշուած էին ուսանողական ոստանին մէջ միայն : Ընդհ. պատուիրակը՝ Տըլուվրիէ եւ Զօր. Շալ անակնկալօրէն եւ գաղտնի հեռացած են՝ Ալժէէն դէպի անծանօթ վայր մը ուրկէ պիտի ղեկավարեն երկիրը : Իրենց մեկնումի նախօրեակին, 2 ակնառու անձնաւորութիւնները կոչ ուղղած են՝ ժողովուրդին եւ բանակին : Ընդհ. պատուիրակը ի միջի այլոց ըսած է . — «Անհնազանդ չէ բանակը Ալժերիոյ մէջ : Ըմբոստներ չկան Ալժերիոյ մէջ : Կան երկու կարծիքներու տէր խմբակներ որոնք կանգնած են դէմ առ դէմ, առաջինները՝ կը կարծեն թէ այլեւս Ֆրանսացիներ պիտի չկոչուին, իսկ երկրորդները՝ որ հարկադրուած են հնազանդելու : Իր կարգին՝ Զօր. Շալ կոչ ըրած է բանակին որ շարունակէ հաւատարիմ մնալ Ֆրանսային եւ Ֆրանսական ազգ. եւ պետական շահերուն : « Ֆրանսական բանակն էք — ըսած է Զօրավարը — կռուելու եւ պայքարելու վրայ էք որ Ալժերիան Ֆրանսական մնայ : Բարոյապէս չէք կրնար բաժանման պատճառ եւ հատուածի մը բանակը դառնալ» :

Պատասխանելով Ընդհ. Պատուիրակին եւ Զօր. Շալին՝ Ալժէի ապստամբական շարժման ղեկավարները՝ Լակայարտ եւ Օրթիզ դիտել կուտան թէ՝ «Ալժերիոյ մահմետական ազգաբնակչութիւնը իր ամբողջութեանը մէջ կը գիտակցի որ մենք իրենց սրտցաւ եւ այլասէր բարեկամներն ենք» : Այսուհանդերձ Ալժէէն հասած լուրերը ցոյց կուտան որ մահմետական ազգաբնակչութիւնը ոչ միայն կը խուսափի զօրավիգ կանգնելէ այլեւ մասնաւոր եւ ցայտուն համակրանք ցոյց կուտայ՝ Զօր. տը Կոլին հանդէպ :

Շալի եւ Տըլուվրիէի հեռացման առթիւ, կառավարութիւնը հետեւեալ ճշդումը ըրաւ.— Այս տեղափոխութիւնները տեղի ունեցան կառավարական որոշումներով : Միւս կողմէ ընդհ. պատուիրակին ճառին կարգ մը հատուածները, մանաւանդ անոնք որ կը վերաբերին խրոովութեանց ղեկավարներուն հետ, շրփումներ ստեղծելու հարցին՝ երբեք չեն համապատասխաներ կառավարութեան տեսակէտին » :

Մեկնելէն առաջ Տըլուվրիէ իր ձայնասփիւռ ճառին մէջ շեշտած էր նաեւ.—

(Շարունակութիւնը կարդալ .Դ. էջ)

ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻ ՎԵՐԱՄՈՒՏԸ ԼՈՆՏՈՆԻ ՄԷՋ

ՊԻՎԸՆԻ ԲԱՑԱԿԱՅՈՒԹԻՒՆԸ՝ ԿԸ ԶԳԱՑՈՒԻ

Երեքշաբթի օր, Պիվընի բացակայութեամբ ստեղծուած ճնշիչ մթնոլորտի մէջ, անգլիական խորհրդարանը վերսկըսաւ իր աշխատանքները : Արդարեւ՝ Չըրչիլի անգլիական քաղաքական ասպարէզին հեռանալէն ի վեր, Պիվըն՝ շնորհիւ իր ազդու անհատականութեան եւ խօսելու եւ տրամաբանելու բնատուր ձիրքին անգլիական խորհրդարանի թիւ մէկ անձնաւորութիւնը նկատուած էր : Լոնտոնի թերթերը մինչեւ իսկ «խաւարում» մը կ՝անուանեն իր բացակայութիւնը ու ինչ որ յատկանշական է, այս պարագային, հակառակորդ ճակատն անգամ ցաւով կը մատնանշէ Պիվընի նման տիրական դէմքի մը բացակայութիւնը անգլիական քաղաքական կեանքէն : Օտար դէտի մը համար զարմանալի երեւոյթ է այս, թերեւս պարզ այն պատճառաւ որ այլ երկիրներու մէջ հակառակորդ ճակատը ուրախութեամբ պիտի ողջունէր ընդդիմադիր տիրական դէմքի մը հրապարակէն քաշուիլը : Մասնաւորապէս Անգլիոյ աշխատաւորականները մեծ չափով պիտի զգան պակասը իրենց ղեկավարին, մանաւանդ այս օրերուն ուր տարակարծութիւնները անպակաս են ներքին ճակատէն ներս : Կուսակցութիւնը բաժնուած է երկու թեւերու՝ «ձախեր» եւ «պահպանողականներ» ու եթէ այսօր կամ մօտ ապագային կարգադրութեամբ մը համաձայնութեան չգան, կը վախցուի որ բաժանումը անխուսափելի իրողութիւն մը դառնայ :

Ո՞ւր է տարակարծութեանց աղբիւրը :

« Ձախերու» ճնշումին տակ կուսակցութիւնը որոշած է իր ծրագրին վրայ աւելցնել «համայնական դրութեան մէջ արտադրելու եւ բաշխելու » սկզբունքը, ինչ որ «պահպանողական» հատուածին տեսակէտին դէմ է : Կէյցքըլ՝ աշխատաւորական կուսակցութեան ազդեցիկ դէմքերէն մին որ իրաւամբ կուսակցութեան պարագլուխը կը նկատուի, Անթիլէն իր վերադարձին մեկին եւ յստակ հասկցուցած է որ պիտի հրաժարի կուսակցութեան կեդրոնական մարմնէն, եթէ երբեք ծրագիրը փոփոխութեան ենթարկուի : Միւս կողմէն՝ Մ. Ֆուդ ձախակողմեան հատուածին պետը բացէ ի բաց Կէյցքըլի հրաժարումը կը պահանջէ : Առ այժմ կը թուի թէ «հաշտարարներ» մէջ մտած են եւ կ՝ուզեն համոզել Կէյցքըլը որ գոհանայ «ճշդումով» մը ու յետագայի կարգադրութեան թողու խնդրոյ առարկայ յօդուածին վերջնական փոփոխումը :

Ի՞նչ ձեւով եւ արդիւնքով պիտի վերջանայ ներքին այս պայքարը : Աշխատաւորական կուսակցութիւնը, որ ի դէպ երկու յաջորդական ընտրութիւններու մէջ պարտուած դուրս եկաւ, պիտի կըրնա՞յ պահել իր միասնականութիւնը :

Ժամանակը եւ դէպքերը անշուշտ ցոյց պիտի տան :

Յամենայն դէպս Կէյցքըլի դիրքը առ այժմ ապահով է, քանի որ ետին ունի խորհրդարանի աշխատաւորական ներկայացուցիչներու եւ արհեստակցական միութեանց քուէները :

Անգլիոյ պահպանողականները (Թորի) եւս ունին իրենց ներքին վէճերը, անշուշտ ոչ այն չափով ու կշիռով որ ունին աշխատաւորականները : Կուսակցութեան մէջ գոյութիւն ունին երկու հատուածներ՝ «յառաջդիմականներ» եւ այսպէս կոչուած՝ «Սուէզի խմբակը» :

Ներքին թէ արտաքին ճակատներուն վրայ կառավարութեան ձեռք առած կարգադրութիւնները միշտ վէճի եւ տարակարծութեանց դուռ կը բանան այս երկու խմբակներուն միջեւ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱԹԵՆԱԿՈՐԱՍ Պատրիարքը Պապին հաղորդած է որ յառաջիկայ տարի մտադիր է ուղղափառ եկեղեցիներու Սինոտոս մը գումարել որոշելու համար թէ ուղղափառ եկեղեցիները պիտի մասնակցի՞ն Տիեզերական ժողովին :

ԽՈՐՀՐԴ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ սպառնական յուշագիր մը յանձնեց Ճափոնի, որուն մէջ կը յայտնէ թէ հակառակ հաշտութեան դաշնագրի մը ստորագրութեան պիտի չկարենայ վերադարձնել Հապվայի եւ Շիքոթանի կղզիները : Խորհրդ. Միութիւնը կը շեշտէ թէ չի կրնար ընդունիլ որ այդ կղզիները իբրեւ կայան գործածուին օտար պետութեան մը կողմէ :

ՆԱԽԱԳԱՀ ԱՅԶԸՆՀԱՈՒԸՐ յատկանշական ճառ մը խօսեցաւ ուր պարզեց իր կառավարութեան որդեգրած քաղաքական գիծը՝ տնտեսական եւ զինուորական մարզերուն մէջ : Անդրադառնալով երկրի տնտեսական կացութեան՝ Նախագահը յայտարարած է թէ ներկայիս Ամերիկան աշխարհի ամէնէն բարգաւաճ եւ հարուստ երկիրն է : «Մեր նպատակը եղած է — աւելցուցած է Այդ — տոլարին արժէքը միշտ կայուն պահել այլ խօսքով մէկ տոլարով կարելի ըլլայ գնել այն ինչ որ կրնայինք գնել երէկ» : Պատասխանելով Դեմոկրատներու այն մեղադրանքներուն թէ հանրապետականներու կառավարութիւնը անհրաժեշտ լրջութեամբ չմօտենար պաշտպանութեան կարեւոր հարցին ու որ ներկայիս ԱՄՆ. զինուորական մարզին մէջ երկրորդ գծի վրայ կը գտնուի՝ նախագահը մեկին ու յստակ շեշտած է որ «Աշխարհի ամէնէն զօրաւոր պետութիւնն ենք. մեր թշնամիները գիտեն այս : Որեւէ յարձակող ուժ պիտի դատապարտուի անխուսափելի պարտութեան» :

ՊԵԼԺԻԱԿԱՆ ՔՈՆԿՈՆ իր անկախութիւնը պիտի ստանայ Յունիս 30ին : Այս որոշումը տրուեցաւ Պրիւսէլի մէջ տեղի ունեցող բանակցութեանց ընթացքին :

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ «Թրիեսթ» սուզանաւը յաջողած է 37·800ոտք (շուրջ 12·550 մեթր) խորութեամբ իջնել՝ Խաղաղականի մէջ : Այս յաջողութիւնը գիտութեան համար մեծ նշանակութիւն պիտի ունենայ քանի որ կարելի պիտի ըլլայ ուսումնասիրել երկրին մակերեսային խաւը — շուրջ 70 առ հարիւրը ընդհ. տարածութեան : — « Ներկայիս յայտարարած են ամերիկացի գիտնականները — հնարաւորութիւնը ունինք ուսումնասիրելու ծովուն տակ թաղուած հանքային եւ կենդանական հարստութիւնները» : Իրենց կարգին ռուս գիտնականները պատրաստելու վրայ են յատուկ սուզանաւ մը : Այս մասին «Լենինսքոյա Զնայիմա» թերթը հետեւեալ մանրամասնութիւնները կը հաղորդէ .— « Այս սուզանաւը օժտուած պիտի ըլլայ պտուտակներով որոնք շարժման մէջ պիտի դնեն սուզանաւը : Յատուկ ուռկաններով պիտի որսացուին ջրային կենդանիներ ուսումնասիրութեան համար » :

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ փոխվարչապետը՝ Ուլպրիխթ նամակ մը յղած է Արեւմտեան Գերմանիոյ վարչապետին, սպառնալով այս վերջնոյն որ եթէ երբեք Արեւմտեան Գերմանիան շարունակէ զինուիլ հիւլէական զէնքերով իրենք եւս իրենց կարգին համապատասխան միջոցներ ձեռք պիտի առնեն : Նամակին մէջ Արեւելեան Գերմանիոյ փոխվարչապետը կ՝առաջարկէ որ երկու Գերմանիաները փոխադարձաբար ճանչնան զիրար եւ խոստանան միջամուխ չըլլալ ներքին խնդիրներու :

ՔԱՓ ՔԱՆԱՎԸՐԱԼԷՆ յաջողութեամբ արձակուած են երկու «Աթլաս» միջերկրային հրթիռներ : Ամերիկեան զինուորական շրջանակները մտադիր են չորս նոր արձակայաններ հաստատել :

ՔԱՐԻՒՂԻ ՀԱՆՔԵՐ ԵՒ ՃԱՄԲԱՆԵՐ

Քարիւղի ընկերութիւններ արշաւանք մը կազմակերպած են Ափրիկեան Լիպիոյ մէջ, անապատի ամայութեան մէջ, աւազներու տակ թանկագին հեղուկը գտնելու համար: Հորեր բացուած են, բնակարաններ կը կառուցուին, լաւատես են հետազօտողները: Հոն ուր քարիւղ կայ, հոն պիտի ըլլան ամերիկեան ընկերութիւնները: Ամերիկա պէտք ունի Սահարայի քարիւղին, Լիպիոյ քարիւղին, Իրանի, Իրաքի քարիւղներուն կամ ամբողջովին շահագործել կամ մասնակցիլ շահագործումին: Ֆրանսա ընդունեցաւ ամերիկեան, անգլիական դրամագլուխներու մասնակցութիւնը: Կի Մոլէ, Ֆրանսայի նախկին վարչապետը յայտարարած էր թէ Սահարայի հանքերը պիտի հայթայթեն տարեկան յիսուն միլիոն թոն: Ֆրանսա 1957ին սպառեց 22 միլիոն թոն, սպառումը պիտի աւելնայ, բայց պիտի կարենայ նոյն իսկ արտածել եւ եկամուտ մըն ալ ապահովել: Ֆրանսա պիտի խնայէ երկու հարիւր միլիոն տոլար:

Իրան անցեալ տարի տօնեց իր հարըստութեան աղբիւրին, քարիւղի հանքերուն շահագործման յիսնամեակը: Առաջին ցայտումը տեղի ունեցած էր 1908ին Մոսկետի Սիւլէյմանի մէջ:

Անգլիացի պարոն Ժիւլ տը Ռէօթըր 1872ին Նասրետտին Շահէն արտօնութիւն ստացաւ հետազօտութիւններ կատարելու «բացի ոսկիէ եւ արծաթէ»: Ռուսիան անմիջապէս միջամտեց եւ ընդդիմացաւ արտօնութեան Անգլեւռուս մրցակցութիւնը քաղաքական գետնէն փոխադրուեցաւ տնտեսական գետնի վրայ: Անգլիա հիմնեց «Իրանեան դրամատունը»: 1891ին Մորկան յայտնեց թէ Քիրմանշահի եւ Գասրի Շիրինի ենթահողերուն մէջ տաճարներէ աւելի քարիւղի մթերանոցներ կան:

Տ'Արսի յաջողեցաւ մենաշնորհն ստանալ Շահին վճարելով քառասուն հազար սթերլին եւ խոստանալով շահուն հարիւրին տասը: Անգլեւիրանեան ընկերութիւնը առասպելական շահեր ապահովեց թշուառութեան մէջ ընկղմած երկրի մը մէջ: «Իրանի քարիւղով Անգլիա վճարեց իր պատերազմի ծախքերը»: Ռիզա Շահ աւելին պահանջեց, ընկերութիւնը գոհացում տուաւ պահանջին եւ ստացաւ վաթսուն տարուան համար շահագործման իրաւունք:

1907ի անգլեւռուս համաձայնութեամբ Իրանի հարաւը կը մնար անգլիական ազդեցութեան տակ, հիւսիսը ռուսական: Բաժանում տնտեսական, հարաւ եւ հիւսիս հարուստ են քարիւղի հանքերով, բաժանում քաղաքական, բաժանում ռազմական: Անտարբեր չմնաց Ամերիկան: Չէր կրնար թափանցել հիւսիս, որ Խ. Միութեան հսկողութեան տակ էր, ուստի համաձայնելու էր անգլիական ընկերութեան հետ, ծովակալութեան հետ, մեծ բաժնետէրը Իրանի հանքերուն:

Իրանի վարիչները օգտուեցան առիթէն, բազմապատկեցին իրենց պահանջները քարիւղի ընկերութիւններէն: Անգլիական ընկերութիւնը աւելցուց վճարումները, Մոսատեղ մտածեց ազգայնացնել հանքերը, Զօր. Ռազմարա ընդդիմացաւ, որովհետեւ Իրան չէր կրնար շահագործել հանքերը, մասնագէտներ չունէր: Ռազմարա սպաննուեցաւ 7 Մայիս 1951ին: Երկիրը մտաւ տնտեսական, քաղաքական տագնապի մէջ: Ամերիկա միջամտեց իրեն ալ բաժին մը ապահովելով խաղաղութիւնը հաստատեց: Աւատապետական այս երկրին մէջ կը հանդիպին աշխարհի հզօրները՝ Ամերիկա, Անգլիա, Ֆրանսա հարաւէն եւ Խորհ. Միութիւնը հիւսիսէն:

Ասպարէզ իջան Իտալիա եւ Գերմանիա, որոնք յապաղած էին կարկանդակէն բաժին մը ունենալու: Իտալիոյ նախագահը, իտալական շահերու ջերմ պաշտպան, նախագահը երկրի մը, որ նախանիւթերէ զուրկ է, Թեհրան այցելեց քարիւղի ընկերութեան վարիչ Մաթթէյի հետ եւ համաձայնութիւն մը կընքուեցաւ նպաստաւոր պայմաններով, 75 առ հարիւր բաժին մը յատկացնելով Իրանի կառավարութեան: Քարիւղի ընկերութիւններ վրդովեցան: Քանի մը տարի առաջ Իտալիա տեղի տուած էր անգլիական ընդդիմութեան, որպէսզի Անգլիա, համակերպի Թրիէսթէն Իտալիոյ ձգելու եւ այսպէսով փրկէ զայն սլաւական տիրապետութենէն: Ադրիականի նաւահանգիստին համար Իտալիա դուրս մնացած էր Իրանեան քարիւղի ընկերութենէն:

Թեհրան այցելեց նաեւ վարչապետ Ատընաուրը, խոստացաւ Գերմանիոյ օժանդակութիւնը Իրանի տնտեսական բարգաւաճումին: Երջանիկ է Իրան այսքան հոգածուներ ունենալուն համար: Օսմ. կայսրութեան պահպանման երբեմնի հոգածուները փոխադրուած են Թեհրան: Ազգերու ինքնորոշման համակիրները, ժողովրդավարութեան կողմնակից, ընկերային բարենորոգումներու պաշտպան: Բայց եթէ Իրանի աւատապետներուն ստրուկները շարժին ապահովաբար համայնավար շարժում մը պիտի նկատուի ընդվզումը եւ անմիջապէս զսպուի: «Լը Մոնտ»ի թղթակիցը կը գրէր. «Արեւմտեանները հասուն չեն նկատեր Իրանի հողային հարցը կարգադրելու, ընկերային բարենորոգումներ կատարելու համար»:

Առեւտրական ճամբաներու փոփոխութեամբ առեւտրական երկիրներ կը կորսընցնեն իրենց առաւելութիւնները: Ամերիկայի գիւտը, Բարեյուսոյ Գլուխի ճամբուն գիւտը, վտանգեցին Ճենովայի եւ Վենետիկի առեւտրական բացառիկ դիրքերը: Քարիւղի ճամբաներն ալ եթէ փոխուին, պիտի վնասուին ճամբաներու տէրերը:

Ճամբաները ապահով ըլլալու են, անապահով ճամբայ մը կը դադրի առեւտրական ճամբայ մը ըլլալէ: Սուէզի միջադէպը պատճառ եղաւ քարիւղի նոր ճամբաներ գտնելու աշխատանքին: Եգիպտոս յայտնեց քարիւղի հանքատէրերուն. «Դուք հանքերն ունիք, բայց ճամբուն տէրը ես եմ»: Արեւմուտքի ըսաւ. «Կրնամ ձեզ քարիւղի ծարաւ թողուլ ճամբան փակելով»:

Ալժերիոյ քարիւղի ճամբան պիտի մրցի Սուէզի հետ: Ծովեզրէն 700 քիլմ. ներս կը գտնուի Հասսի Մեսաուտի քարիւղի շտեմարանը: Միանալու մօտ է ծովուն եւ Մարսիլիոյ: Սուէզի միջադէպը պարտաւորեց քարիւղի ընկերութիւնները նոր ճամբաներ գտնելու հեղուկին փոխադրութեան համար: Շուրջ երեսունինը եւ կէս միլիոն թոն տարողութեամբ նաւեր կը փոխադրեն զայն: Ճորճ Ալլեն Միացեալ Նահանգներու խումբը Իրանի հետ կնքեց պայմանագրութիւն մը Իրանի Քում կեդրոնէն Իսկենտէրուն փայփլայն մը շինելու: Երկարութիւնը պիտի ըլլայ 1600 քիլմ., 650ը Իրանի մէջ, 950ը Թուրքիոյ: Շինութեան ծախք կը նախատեսուի հինգ հարիւր միլիոն տոլար: Տնտեսական նպատակն է շահագործել Իրանի հանքերը, քաղաքական նպատակն է Արեւմուտքը փրկել Սուէզէն եւ Սուրիայէն: Արաբ Միացեալ Հանրապետութիւնը դժգոհ է անշուշտ, շատ գոհ է Թուրքիա, որովհետեւ պիտի օգտուի վճարումներէն: Պետութիւնը կը տրամադրէ հողը, ընկերութիւնը՝ դրամագլուխը:

Միջին Արեւելքի քարիւղի երկիրները եւ ճամբաներու տէրերը 1955ին ստացան հազար հարիւր միլիոն տոլար: Սուէզէն փոխադրուած է նոյն տարին 65 միլիոն թոն քարիւղ: 45 միլիոն թոն կը հոսին Պանիասէն, Թրիփոլիէն, Սուրէն: Եգիպտոսի նախագահը տիրանալով Սուէզի եւ Պանիասի, կ'ուզէր տիրանալ նաեւ Լիբանանի աղբիւրներուն: Սուրիական աղբիւրը տարեկան 17 միլիոն թոն քարիւղ կուտար: Իրաք բարեկամ էր Արեւմուտքի, բայց ծորակները փակ էին: 33 միլիոն թոն քարիւղ մնացին մթերանոցներուն մէջ:

Քում – Իսկէնտէրուն ուղին պիտի վընասէ Սուրիոյ, Սուէզի, Լիբանանի շահերուն, ինչպէս նաեւ քարիւղատար նաւերուն: Գոհ պիտի մնան քարիւղ արտադրող եւ սպառող երկիրները: Տագնապ մը կրնայ առաջ գալ ընկերութեանց եւ երկիրներու միջեւ: Հնդկաստանի ճամբան այսօր քարիւղի ճամբան է: Մեծ պետութեանց դիւանագիտութիւնները հոն պիտի բախին հանքերու համար, ճամբաներու համար: Արաբ Միաց. Հանրապետութիւնը պիտի պահանջէ Սանճաքը: Քարիւղի հանքերուն տէրերը պիտի պահանջեն պայմանագրութեանց նորոգում: Հակամարտութիւն հանքերու շահագործումին համար, ճամբաներու ապահովութեան համար:

ԽՈՐԷՆ ԳԱԲԻԿԵԱՆ

ԻՆՉՈ՞Ի ՀԱՄԱՐ ԱՅՍ ԽԵԼԱԳԱՐ ՊԱՅՔԱՐԸ

(Գ. եւ վերջին մաս)

Գաղութահայութեան մօտաւոր անցեալի պատմութիւնը լեռնակուտակ, հարուստ տուեալներ կը մատակարարէ սքեմաւոր եւ անսքեմ խառնակիչներու տըխուր գործունէութեան մասին: Երէկ, ամերիկահայ չէն ու բարգաւաճ գաղութն էր որ պառակտեցին, երկու հակամարտ ճակատներու բաժնեցին, Հայաստանասէր եւ հակահայաստանեան հրէշային յորջորջումներով: Յունաստան, Իրաք եւ Իրան, թէեւ քիչ մը նուազ համեմատութեամբ նոյն բախտին արժանացան իրենց համայնավարամիտ կամ համայնավարասէր առաջնորդներուն պատճառով: Իսկ այսօր, նոյն աղիտաբեր պայքարին թատերաբեմ դարձեր են Սուրիոյ եւ Լիբանանի հայաշատ գաղութները: Առիթը ինչպէս ծանօթ է, այս անգամ եղաւ Կիլիկիոյ կաթողիկոսական վերջին ընտրութիւնը: Այսօր, այլեւս բացայայտ իրողութիւն է որ բոլշեւիկ իշխանաւորները, կ'ուզէին այս աթոռին վրայ ալ բազմեցընել իրենց թեկնածուն, ինչպէս ըրին Էջմիածնի ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի ընտրութեան ժամանակ, որպէսզի Հայաստանեայց եկեղեցւոյ անձնատութիւնը կամ հպատակութիւնը բոլշեւիսմին, կատարեալ եւ ամբողջական ըլլայ: Այդ նպատակով ալ, Էջմիածնէն՝ ամենայն Հայոց կաթողիկոս Վազգէն Ա. մասնաւոր առաքելութեամբ զրկուեցաւ Անթիլիաս, իր ներկայութեամբ եւ հեղինակութեամբ ազդելու համար կիլիկեան աթոռի Ազգ. պատգամաւորական ժողովին վրայ, առանց այլեւայլի, իրենց թեկնածուին ընտրութիւնը յաջողցնելու վճռական յանձնարարութեամբ: Սակայն, դէպքերը բոլշեւիկներու նախատեսածին պէս չընթացան, որովհետեւ, Ազգ. պատգամաւորական ժողովը, մնալով արժանի բարձրութեան վրայ, փոխանակ իրենց թեկնածուին, ընտրեց Զարեհ Ա. որպէս կաթողիկոս Մեծի Տանն Կիլիկիոյ աթոռին: Սակայն, կարելի չէ անգամ երեւակայել, որ բոլշեւիսմը, իր պարտութիւնը ընդունելով, մէկ անգամէն գլուխ պիտի խոնարհեցնէր մեծամասնութեան կամքին առջեւ: Հետեւաբար, եթէ առաջին փորձը նպաստաւոր արդիւնք չտուաւ բոլշեւիսմին համար, երկրորդը, երրորդը, նոյնիսկ աւելին փորձելու երբեք չի վարանիր, մինչեւ որ օր մը, իր նպատակակէտին հասնի: Բոլշեւիկները՝ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Վազգէն Ա.ի առաքելութեան ձախողութիւնը եւ իրենց կրած չարաչար պարտութիւնը քօղարկելու մտահոգութեամբ, այս անգամ Գահիրէի մէջ եպիսկոպոսական ժողով մը գումարել տուին, ըսել տալու համար թէ՝ Զարեհ Ա.ի ընտրութիւնը որպէս կաթողիկոս Մեծի Տանն Կիլիկիոյ աթոռին, թերի եւ անկատար եղած է, այս անգամ, աջակցութեան կանչելով Պոլսոյ Գարեգին պատրիարքը: Անշուշտ, բոլորին համար ալ պարզ է, թէ՝ կատարուած ընտրութիւնը թերի եւ անկատար պիտի չըլլար, եթէ՝ Զարեհ Ա.ի տեղ, Կիլիկիոյ կաթողիկոս ընտրուած ըլլար բոլշեւիկներու թեկնածուն, այն ատեն, ամէն ինչ կատարեալ եւ վաւերական պիտի ըլլար անոնց համար, եւ ի ձայն փողոյ ու թմբուկի պիտի յայտարարուէր ի լուր աշխարհի, իբրեւ բոլշեւիսմի հերթական յաղթանակներէն մէկը:

Կիլիկիոյ կաթողիկոսական ընտրութեան մէջ բոլշեւիսմի կրած բարոյական ծանր պարտութենէն յետոյ, սփիւռքի մէջ՝ բոլշեւիսմի քաղաքական ուղեկիցները, ռամկավար, հնչակ, Բարեգործական, յառաջդիմական, համախմբական եւ այլ կարի յորջորջումներով ծանօթ խառ-

ԳԵՂԱՆԻ ԿԱՅՍՐՈՒՀԻՆ

(ՉԻՆԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ)

Դժբախտութիւնը այդքանով ալ պիտի չվերջանար: Որովհետեւ, այդ պարագային տարաբախտ հարճը բոլորովին պիտի լքուէր եւ նետուէր մոռացութեան գիրկը:

Իրերու այս վիճակին մէջ, բնական դասաւորութեամբ մը երեւան եկաւ երկու հակառակորդ կողմեր: Մին՝ որ կը ղեկավարուէր ներքինապետ Նկան Թէ Հայի կողմէ եւ կը ցանկար տեսնել յաղթանակը Եէ Հօ Նօ Լայի, միւս կողմը ընդհակառակն կը մաղթէր որ կողակից – կայսրուհին արու զաւակ մը աշխարհ բերելով արժանանար կայսեր բացարձակ շնորհին:

Երբ արքունիքը անհամբեր կը սպասէր երկու ծնունդներուն, նոր սուգ մը կու գայ հարուածել զայն յանկարծ:

Մայր – կայսրուհին, հանգուցեալ մեծազօր կայսեր՝ Թա Քուանկի այրին կը մահանայ:

Անոր մահով կ'անհետանայ այն զսպիչ ուժը որ կը սանձահարէր երիտասարդ կայսեր արտառոց քմահաճոյքները, իսկ Եէ Հօ Նօ Լա կը կորսնցնէր թանկագին նեցուկ մը:

17 Ապրիլ 1857ին, գեղանի հարճը կը ծննդագործէ:

Իր կողմնակիցներուն ուրախութիւնը անսահման է, քանի որ Եէ Հօ Նօ Լա Չինաստանի գահուն կ'ընծայէ արու զաւակ մը: Կայսրը կը հիանայ երախայով, զայն կ'անուանէ Չուկ Չէ եւ կը նշանակէ զայն իր օրինաւոր յաջորդը, եթէ սակայն կողակից – կայսրուհին արու զաւակ մը չունենայ:

Բովանդակ արքունիքը հաւատարմութեան երդում կը կատարեն հանդէպ նորածին գահաժառանգին, որոնց շարքին կը գտնուին նաեւ կայսեր երկու կրտսեր եղբայրները՝ իշխաններ Քուոնկ եւ Չէն:

Եէ Հօ Նօ Լայի կը շնորհուի նոր աստիճանի բարձրացում մը եւ իրեն կը տրուի «առաջին կարգի հարճ»ի տիտղոսը: Իրեն կը թոյլատրուի այլեւս ներկայ գտնուիլ բոլոր պաշտօնական արարողութեանց եւ ընդունելութիւններուն, ուր ներկայ կրնայ գտնուիլ կողակից – կայսրուհիէն անմիջապէս ետք:

Սակայն, այս բոլոր շնորհներուն մէջ, Եէ Հօ Նօ Լա պարտաւոր էր աչալուրջ հսկել, վասնզի հակառակորդ կողմը ջանք չէր խնայեր նսեմացնելու իր հմայքը:

Բարեբախտաբար, կայսրը այնքան ալ հաւատք չէր ընծայեր իր հարճին նկատմամբ իրեն եղած բամբասանքներուն, այլ ընդհակառակն, բարեացակամ վերաբերմունք մը ցոյց տալով Եէ Հօ Նօ Լայի հանդէպ, շարունակ կը կրկնէր.

— Ձգենք որ ճակատագիրը իր գործը տեսնէ: Կայսրուհին իր կարգին զաւակ մը պիտի ունենայ եւ թերեւս ծնելիք երախան արու ըլլայ: Այն ժամանակ, անշուշտ, այդ երախան է որ օրինաւորապէս պիտի նշանակուի կայսերական մեր գահուն թագաժառանգը: Ուրեմն, առայժմ մեզի կը մնայ սպասել:

Եւ սակայն, հակառակ կայսեր իր հանդէպ բարեացակամութեան, գեղանի հարճը միշտ կը մտատանջուէր իր ապագայով եւ կ'ապրէր սպառման անձկագին պահեր:

Վերջապէս կայսրուհիին ծննդաբերութիւնը տեղի կ'ունենայ. աշխարհ կուգայ աղջիկ մը:

Եէ Հօ Նօ Լայի կողմնակիցներուն ցընծութիւնը անսահման կ'ըլլայ:

Կայսրուհիին աղջիկ մը ծնելէն ետք, վեհապետը այլեւս բոլորովին կը մոռնայ զայն, եւ սակայն, փոխանակ հոգւով ու մարմնով նուիրուելու իր հարճին, տակաւ կը սկսի սառն վերաբերմունք ցոյց տալ անոր ալ հանդէպ, բոլորովին տարուելով զինք շրջապատող բազմաթիւ այլ գեղանի ու թարմատի հարճերով:

Ասկէ զատ, կայսրը հետեւելով իր երիտասարդ ու գեղադէմ զարմիկներուն՝ Յաօ Եուէն եւ Թուան Հուէ իշխաններուն, կը սկսի վարել ցոփ ու անառակ կեանք մը, շուայտութեան եւ խենէշ ապրելակերպի մը զոհ դարձնելով նոյնիսկ կայսրութեան ամէնէն կենսական ու անհրաժեշտ գործերը:

Այսքանով ալ չբաւականանալով, վեհապետը իր իշխանութեան իրաւունքը կը փոխանցէ իր կրտսեր եղբօր՝ իշխան Քուանկի:

(5 Շար.)

նիճաղանճը, ինչպէս նաեւ Հայաստան-եայց եկեղեցին իր Ամենայն Հայոց Կա-թողիկոսին, Պոլսոյ պատրիարքին, ե-պիսկոպոսներուն ու վարդապետներուն միջոցաւ, տարակոյս չկայ թէ բոլշեւիս-մի թելադրութեամբ եւ նիւթական ու բարոյական ամէն կարգի աջակցու-թեամբ, մամուլով թէ հրապարակային ելոյթներով, փողոցային անխնայ եւ գռեհիկ պայքար մը բացած են Կիլիկիոյ կաթողիկոսական աթոռին եւ Զարեհ Ա.ի անձին դէմ, ամէն կարգի լուտանքներով եւ վարկաբեկիչ որակումներով :

Սակայն, համեմատաբար կարճ ժա-մանակի ընթացքին, Զարեհ Ա.ի անմի-ջական ղեկավարութեան տակ, Անթիլիա-սի Աթոռին կատարած յառաջդիմութիւնը եւ ձեռք բերած նուաճումները, անոր անձին հանդէպ անվերապահ յարգանքն ու վայելած համակրութիւնը թէ պետա-կան իշխանութեանց եւ թէ Հայ ազգային մարմիններու մօտ, ինչպէս նաեւ ըս-փիւռքի ազատատենչ Հայութեան օր ըստ օրէ աճող հետաքրքրութիւնն ու ընծայած նիւթական եւ բարոյական կարեւոր ա-ջակցութիւնները, այժմէն իսկ կարելի է նկատել ապահով գրաւական մը սփիւռքի ազատատենչ Հայութեան յաղթանակին : Անկասկած, իր ձեռք բերած աստիճա-նական նուաճումներով, Անթիլիասի Կա-թողիկոսական Աթոռը, մօտիկ ապագա-յին, պիտի դառնայ սփիւռքի ազատ Հա-յութեան գուրգուրանքի առարկան, իր հոգեկան ուխտատեղին :

Կիլիկիոյ կաթողիկոսական ընտրու-թեան թուականէն ի վեր՝ քանի մը տա-րիներ սահէր անցեր են արդէն : Սակայն, հակառակ տարիներու թաւալումին, բոլ-շեւիսմի եւ իր հայ ուղեկիցներու—Ռամ-կավար, Հնչակ, Բարեգործական, Յա-ռաջդիմական, համախմբական, կղերա-պահպանողական — եւ այլ հակազգային տարրերու կողմէ շղթայազերծուած այս արուեստական, անիմաստ եւ ազգային արժանապատուութեան ու տարագիր բազմութիւններու խաղաղ կեցութեան եւ գերագոյն շահերու տեսակէտով վնասա-կար պայքարը կը շարունակուի նոյն խո-լական թափով, եւ եղբայրատեաց ատե-լութիւնն ու կիրքերը կը հրահրուին ան-սանձ սաստկութեամբ : Կիլիկիոյ կաթո-ղիկոսական ընտրութեան, իբր թէ, թիւրն ու թերին, կամ անկատարը, լոկ պատրուակ էր, անոր միջոցով հարուա-ծելու փնտռուած հիմնական նշանակէտը՝ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը, որ իր ուժեղ կազմակերպութեամբ եւ վայելած ժողո-վրդականութեամբ, դարձեր է իրական մղձաւանջ մը, Երեւանի բոլշեւիկ իշխա-նաւորներուն եւ արտասահմանի իրենց ուղեկիցներուն կամ քօղածածուկ գոր-ծակիցներուն համար : Ռեւէ անաչառ դի-տողի համար, շատ յստակ եւ մէկին կերպով կը տեսնուի թէ, բոլշեւիսմը եւ անոր հայ ուղեկիցները, իրենց պայքա-րին գլխաւոր թիրախ դարձուցեր են Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը, ու անոնց քարոզ-չական ծանր հրետանին, Հայաստանէն մինչեւ արտասահման, մամուլով, գիր-քերով, անթելով եւ բեմերով, կրակ կը տեղայ առաւելաբար Դաշնակցութեան դէմ, ամէն կարգի լուտանքներով : Պայ-քարը՝ իր ներկայ վիճակին մէջ, գաղա-փարական կռուաններէ զուրկ, այլասե-ռելով եւ գռեհկանալով, գլած անցած է պատշաճութեան եւ բարոյական ըմբըռ-նումի բոլոր սահմանները, վերածուելով պարզապէս փողոցային նկարագրի տէր, շուկայիկ մարդոց ամենօրեայ պարզ աղ-մըկարարութեան, համեմուած սովորա-կան հայհոյանքներով, վարկաբեկիչ ա-ծականներով եւ այլ կարգի վայրահաչու-թիւններով :

Այս անզօր կատաղութեան պատճառը, ռեւէ բանիմաց մարդու համար, շատ պարզ է եւ հասկնալի, հետեւաբար, մեկնութեան չի կարօտիր, — Դաշնակ-ցութիւնը՝ Հայ իրականութեան մէջ, եւ հայկական չափանիշով, այն միակ կազ-մակերպուած ուժն է՝ որ, կամայ թէ ա-կամայ, հաշուի կ՚առնէ բոլշեւիսմը, եւ որ, ի պահանջեալ հարկին, կրնայ, եւ ի վիճակի է, արգելք եւ խոչընդոտ հանդի-սանալ բոլշեւիսմին՝ իր հետապնդած ծը-րագիրներուն կամ թագուն նպատակնե-րուն իրականացման ճամբուն վրայ :

Թէեւ նախապէս ըսինք, սակայն, թող աւելորդ չի թուի, եթէ՝ դարձեալ կրկ-նենք : Բոլշեւիսմը՝ մէկ, կամ աւելի պար-տութիւններով, մէկ անգամէն սթափող, մէկ անգամէն պայքարէն հրաժարելով՝ ձեռնթափ եղող եւ իր պարտութեանվրայ հանդիստ նստող կազմակերպութիւննե-րէն չէ : Խափանարարութիւնը՝ սուտը, կեղծիքը, բարոյական եւ Ֆիզիքական վարկաբեկումները, եղբայրադաւ գրգը-ռութիւնները, բոլշեւիսմի էութեան եւ որդեգրած գործելակերպին մաս կազմող հիմնական տարրերն են : Պարտութեան առջեւ գլուխ խոնարհեցնել, հանրային կեանքի եւ գործունէութեան մէջ պար-կեշտութիւն, խղճահարութիւն եւ սրտ-ցաւութիւն ցոյց տալ, ազգային շահերու եւ արժէքներու հանդէպ նախանձախնդ-րութիւն ունենալ, բարոյական սկզբունք-ներէ առաջնորդուիլ, տարագիր հայ զան-գուածներու ապահովութեան մասին մը-տահոգուիլ, այդ բոլորը, առաքինու-թիւններ են, որոնցմէ՝ դժբախտաբար, զուրկ եղած է բոլշեւիսմը, իր գոյու-թեան սկզբնական օրէն մինչեւ այսօր : Մէկ ճակատի վրայ կրած ձախողութիւն-ները, զինքը երբեք ձեռնթափ չեն ըներ պայքարէն, հակառակորդը մահացու կերպով հարուածելու եւ վերջնականա-պէս զգետնելու գաղափարէն : Ու նաեւ, պատճառ չեն՝ իր հիմնական նպատակնե-րուն հասնելու համար, տարբեր միջոց-ներ եւ տարբեր ուղիներ որոնելու, այս անգամ պայքարը փոխադրելով տարբեր ճակատներու վրայ :

Սփիւռքի ազատատենչ Հայութեան, մասնաւորաբար Դաշնակցական շարքա-յիններուն համար, միամտութիւն պիտի ըլլար ենթադրել թէ, Անթիլիասի մէջ կը-րած բարոյական ծանր հարուածը պիտի սթափեցնէ եւ խորհրդածութեան մղէ բոլշեւիսմի ղեկավարները եւ իրենց ար-տասահմանեան հայ ուղեկիցները : Ընդ-հակառակն, աւելի տուեալներ կան կար-ծելու թէ՝ մեղսակցութեամբ ռամկա-վար, հնչակ, Բարեգործական, յառաջ-դիմական, համախմբական, «Հայաստա-նասէր», Եկեղեցասէր, Էջմիածնասէր տարրեր պիտի շարունակեն պայքարը, պիտի շարունակեն հրապարակը աղմկել, կիրք եւ ատելութիւն սերմանել Հայու-թեան տարբեր հատուածներուն միջեւ, եղբայրը եղբօր դէմ լարել, ծայր տուած երկպառակութիւնը խորացնել, հայ հան-րային կեանքը յուզուած եւ խառնակ պա-հել, մէկ խօսքով, «պաղ պատերազմը» կամ ջլամարտը շարունակել, խառնել, պղտորել, թունալից դարձնել հայ կեան-քը, տակաւին այնքան ժամանակ, որ բոլ-շեւիսմը յարմար կամ անհրաժեշտ կը նը-կատէ իր քաղաքական ընդհանուր շահե-րուն կամ հետապնդած գաղտնի ծրա-գիրներուն իրագործման տեսակէտներէն առաջնորդուած :

ՏԻԳՐԱՆ ԹԱԴՈՅԵԱՆ

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆ

«ՊԷՔԸԹ ԿԱՄ ԱՍՏՈՒԾՈՅ ՊԱՏԻԻԸ»

Ի՞նչ պարզ ու անպաճոյճ բացատրու-թիւն մըն է՝ «Գլուխ գործոցը» : Թատե-րական գլուխ գործոցի մը — որ այնքան ցանցառ է — ներկայ ըլլալը հաճոյք մըն է արդարեւ, ուր ունկնդիր կ՚ըլլաս վար-պետ հեղինակի մը բանագրութեան որ գիտէ թէ ինչ կ՚ըսէ եւ ինչու համար կ՚ը-սէ :

Այս տեսակի գլուխ գործոց մըն է ժա-մանակակից Ֆրանսացի մեծ թատերագիր Ժան Անույի նոր գործը՝ «Պէքըթ կամ Աստուծոյ պատիւը», որ ներկայիս կը բեմադրուի Մոնփարնաս թատրոնի բեմին վրայ :

Ֆրանսայի ազգային հերոսուհի Ժան տ՚Արքի կեանքը իր «Ալուէթ» թատերա-կին մէջ այնքան ճարտարօրէն ներկայա-ցնող Ժան Անույ այս անգամ իր նոր գոր-ծով կը պատմէ տարբեր պատմութիւն մը, նոյնքան եղերական ու սահմռկեցու-ցիչ որքան Օրլէանի կոյսին պատմու-թիւնը :

Թովմաս Պէքըթ Անգլիոյ վեհապետ Հենրիկոս Բ.ի անառակ կեանքին ու ա-նոր ամենօրեայ գայթակղալից զուարճու-թեանց մշտական ընկերն է : Երկուքն ալ ոխերիմ հակառակորդն են կղերական դասուն, որ տեսակ մը անաթեմայի է են-թարկած զիրենք իրենց ամբարիշտ կեան-քին պատճառաւ :

Սակայն, Հենրիկոս Բ. կղերական ա-ւագանիին լաւ դաս մը տալու եւ զանոնք առաւել եւս վարկաբեկելու մտօք, իր գայթակղալից կեանքին ընկերը՝ Պէքըթը ձեռնադրել կուտայ Եպիսկոպոս եւ զայն կը կարգէ Քէնթըրպըրիի արքեպիսկո-պոս :

Եւ ահա, երբ Թովմաս Պէքըթ կը դառ-նայ Անկլիքան եկեղեցիին պետը, լոյսը յանկարծ կը ծագի իր հոգիին մէջ : Անի-կա անկեղծօրէն կը նուիրուի իր նոր կո-չումին, իր անձը ամբողջութեամբ կը տրամադրէ եկեղեցիին եւ «Աստուծոյ պատիւին», կը թօթափէ իր վրայէն անց-եալ գայթակղալից կեանքին բոլոր մնա-ցորդները եւ այսպէսով, անշուշտ, կը դառնայ նաեւ իր նախկին ընկերոջ՝ Հեն-րիկոս Բ.ի կատաղի հակառակորդը եւ կ՚ուրանայ զայն :

Վեհապետին հետ իր բոլոր կապերը խզած ըլլալով, Թովմաս Պէքըթ այլեւս կ՚ապրի սուրբի մը կեանքը : Հենրիկոս Բ. իր նախկին ընկերոջ այս ուխտա-դրուժ արարքին հանդէպ ընդվզած, կ՚ո-րոշէ վրէժ լուծել եւ իր կողմէ վարձուած մարդասպաններու միջոցաւ, տաճարին մէջ իսկ սպաննել կուտայ Թովմաս Պէ-քըթը, որ իր մահէն ետք կը դասուի սուրբերու կարգը :

Այս պարզ նիւթը, որ շատ դիւրու-թեամբ կրնար իյնալ ռոմանթիք մելո-տրամի մը շրջանակին մէջ, Ժան Անույի ճարտար գրիչին տակ դարձած է Շէյքս-պիրեան կատարեալ ողբերգութիւն մը :

Հեղինակը հանդիսատեսին առջեւ կը վերապրեցնէ երկու անձերու հակոտնեայ նկարագիրները. — Թովմաս Պէքըթը՝ որ ամբարիշտ ու անհաւատ մը ըլլալով հանդերձ կը հասնի սրբանալու բարձրու-թեան եւ Հենրիկոս Բ.ը որ իր ատելու-թեան ամէնէն բուռն վայրկեաններուն իսկ չի դադրիր սիրելէ այն անձը որ զին-քը լքած էր Աստուծոյ սիրոյն :

Հոգեբանական բարդ ուսումնասիրու-թիւն մը որ Ժան Անույի ճարտար գրի-չին տակ դարձած է հասկնալի, խորապէս մարդկային եւ անմիջականօրէն հաղոր-դական :

Եւ ինչ զմայլելի բանագրութիւն, պայ-ծառ, անկաշկանդ, հարուստ՝ հեգնանքի խայթիչ ոճով, որ ներդաշնակօրէն կը պատշաճի թէ այսօրուան մեր իրականու-թեան եւ թէ ԺԲ. դարու կենցաղին :

Դերասանական խումբը բազմամարդ է, ուր կան ընտրեալ դերասաններ եւ դերա-սանուհիներ — Քլէր Սոնվալ, Մարսէլ Ռանվէն, Փասքալ տը Պոյսոն, Մորիս Ժաքըմոն, Հանրի Տէրպրէյ եւ ուրիշներ :

Եւ սակայն, խաղին յաղթականները կը նկատուին երկու գլխաւոր դերակատար-ները Տանիէլ Իվէրնէլ եւ Պրիւնօ Քրա-մէր, առաջինը Հենրիկոս Բ.ի եւ երկրոր-դը Թովմաս Պէքըթի դերերով :

ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԷԹԵԱՆ

ՉՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԱԾ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ ՉԵՆ ՎԵՐԱԴԱՐՁՈՒԻՐ :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (115)

ԱՄԻՐԱՅԻՆ ԱՂՋԻԿԸ

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՄԵՐԺՈՒԱԾ ՍԷՐ

Բ.

Կը խօսէին շատ մեղմ ձայնով, կարծես լրտեսուելու երկիւղը ունենալով : Համ-բիկ, ծունկերուն վրայ դեռ կզկտիկ, այս անհաւատալի երեւոյթը կը դիտէր, ա-ռանց թարթափելու աչքերը, հազիւ շունչ առնելով, արձանացած : Երբեմն, գլու-խը իր խօսակցին դարձուցած պահուն, Սոֆի իր աջ դէմքին կը ստանար ներսը վառուող լամպարին լոյսը, որ յստակօ-րէն երեւան կը հանէր անոր գիծերը Համ-բիկի անյագ աչուըներուն : Տղան չէր շարժեր, անոնց ուշադրութիւնը գրաւե-լու վախով : Աչքերովը կ՚ապրէր : Իր այդ հայեցողութեանը մէջ թաղուած էր, երբ վերը, տոքթորին բազուկը շարժե-ցաւ կամաց մը եւ աղջկան վիզին վրայ ինկաւ : Ու իրեն քաշեց այդ գլուխը, ու համբուրեց զայն :

Կուրծքին դաշոյնի հարուած մը ընդ-ունածի պէս ցցուեցաւ Համբիկ, սիրտը բռնելով երկու ձեռուըներովը. ու փա-խաւ, խենթի պէս վազելով :

Քանի մը շուներ, քուներնէն արթննա-լով, հաջեցին անոր ետեւէն : Գիշերա-պահ մը, գող կարծելով զայն, պահ մը հետեւեցաւ անոր, բայց անիկա խթան-ուած ձիու մը պէս կը փախչէր, փողոց-ներու ոլորքին մէջ անյայտ ըլլալով : Իր սենեակին դրանը առջեւ հասնելուն, տը-ղան կեցաւ, ցաւագին հեւքով, կոկորդը խեղդուած.

— Պագաւ, պագաւ, կը հեծկլտար :

Ներս մտնելով, ինկաւ անկողնին վը-րայ, ոչնչացած : Քունը՝ ահռելի մղձա-ւանջ մը եղաւ այն գիշերը : Ցանկարծ վեր կը ցցուէր անկողնէն, ձեռքերը բան մը արգիլելու պէս օդին մէջ շարժելով, աչքերու լայնափեռեկ բացուածքով.

— Պագաւ, պագաւ, կը հեծկլտար :

Ցետոյ, սթափած, քայքայուած, կ՚իյ-նար անկողնին վրայ, բարձին մէջ թաղե-լով գլուխը, խածխծելով զայն, լուսնոտի մը պէս սրունքներն ու բազուկները գա-լարելով, շրթունքը փրփրալից, մինչեւ որ թմրութիւնը տիրէր այդ ցաւատանջ մարմինին, ու մինչեւ որ նորէն, աղետա-լի պատուհանը, գիշերուան մութին մէ-ջէն, կանգնէր իր աչուըներուն առջեւ, ու ստուերները, հոն, վերը, նորէն փա-րէին իրարու, եւ ամբարիշտ համբոյրը քստմնելի շռինդով մը թնդար, ու Համ-բիկ, այսահարուած, նորէն վեր ցատ-քէր :

— Պագաւ, պագաւ :

Հետեւեալ առտուն, Համբիկ չկրցաւ ելլալ անկողնէն : Բուռն ջերմութիւն մը կ՚այրէր անոր մարմինը : Զառանցանքը կը շարունակէր : Մայրը, իր սովորականին պէս, եկաւ արթնցնել զաւակը, ու այդ գէշ վիճակին մէջ գտաւ զայն : Փորձեց ոտքի հանել, բայց տղան գամուեցաւ մը-նաց անկողնին, աչքերը գոց, մեռելական տժգունութեամբ, մարմինը դողահար :

— Զաւակս ծառքէ կ՚ելլայ կոր :

Ու նստաւ անկողնին քով :

— Համբիկ, օրդի, ի՞նչ ունիս :

Երիտասարդը կը բանար աչուըները այս աղեխարշ կոչին, եւ բիբերու տար-տամ ու խօլ թաւալումով անոր երեսը կը նայէր, կարծես չճանչնալով զանիկա, շուրթերը շարժելով՝ բաներ մը ըսելու համար զոր չէր յաջողեր բանաձեւել, ու շշուկ մը, մռլտուք մը միայն կը լսուէր :

— Ի՞նչ ունիս, օրդի :

Ցետոյ, արցունքի առատ կաթիլներ կը վազէին աչուըներէն, առանցհեծկլտանքի, լուռ ու մունջ, որուն կը յաջորդէր թըմ-րութիւն մը, անկանոն շնչառութեամբ, կուրծքի դժնդակ եւ ուժգին ելեւէջով :

Ատեն ատեն, զառանցանքը կը վերսկը-սէր, Համբիկ կը թօթվըւէր, բազուկները գալարելով, ակռաները կճրտացնելով, եւ աչուըները՝ կոպերէն դուրս ցայտեցնելու աստիճան բացած՝ կարծես հեռաւոր սոս-կալի տեսարանի մը սեւեռած, կը մրմը-ռար.

— Պագաւ, պագաւ, պագաւ ...

Ու մայրը, այս անհասկնալի բայց նշա-նակալից բացագանչութենէն զարհուրած, մինչեւ դէմքին կը մօտեցնէր իր դէմքը, եւ, պաղատագին, կը հարցնէր.

— Ո՞վ պագաւ, զաւակս :

Ու անոր թեւերը, ճակատը, կուրծքը կը շփէր, աղօթքներ մրմնջելով, ջուր սրսկելով դէմքին, զանիկա սթափեցնելու համար իր գորովալից մօր բոլոր ռամիկ գգուոտ պերճախօսութիւնը հոլովելով, առանց սակայն կարենալ ազդելու զա-ռանցանքէ տրորուած այդ ըղեղին վրայ :

Ցետոյ, յուսահատած, վազնիվազը գը-նաց իր քանի մը դրացուհիներուն, աչքը արցունքով լեցուն :

— Քուրիկներս, աղաչեց թոթովելով, զաւակս պան մը կ՚ըլլայ կոր, աման, է-կէք նայեցէք մէյ մը :

Երկու դրացուհիներ, խսկոյն, փութա-ցին տղուն անկողնին քովը : Հակառակ սակայն բոլոր խնամքներուն զորս ռամիկ աւանդութիւնը սորվեցուցած էր իրենց, չկրցան տղուն տենդին ռեւէ դարման տանիլ :

ԵՐՈՒԱՆԴ ՍՐՄԱՔԷՇԽԱՆԼԵԱՆ

(Շար.)

Քաղաքացիական պատերազմի մը պատասխանատուութիւնը առի անջատումին առաջքն առնելու համար »:

Տըլուվրիէ երկարօրէն պարզեց նախ Մայր Երկրի ժողովուրդին, ապա Ալժէի, թէ ինչ հոգեկան տագնապ կ'ապրին Ալժէի զինուորականները:

Տըլուվրիէ խօսքը ուղղելով բանակին ըսաւ. — « Ալժերիոյ բանա'կ, աղաջանք մըն է, բայց նաեւ հրաման մը, եղէք Զօր. Շալի ետին, եղէք տը Կոլի ետին, կեցցէ' տը Կոլ»:

Այս ճառին պատասխանելով Լակայառտ եւ Օռթիզ զեկոյց մը հրատարակեցին որուն մէջ նախ ամէն ապահովութիւն տուին Կառավարութեան Ընդհ. Պատուիրակին որ իր կինը եւ զաւակները դէշ վերաբերմունքի չենթարկուիր: «Վայրենիներ չկան ոչ մեր և ոչ բանակին մէջ», զեկոյցին մէջ, կ'աւելցնեն նաեւ « Ֆրանսան մէկ բան է, տը Կոլ ուրիշ բան մըն է, բաւական տարբեր »:

Մինչ Տըլուվրիէ եւ Շալ դէպի «Պլետ» կը մեկնէին, Փարիզի մէջ ձերբակալութիւններ եւ խուզարկութիւններ տեղի կ'ունենային աջ շրջանակներու մէջ: 80 հոգի կը հարցապնդուէին, ասոնց կարգին՝ երեսփոխան Լը Փենոր կը ձերբակալուէր:

Նոյն օրը Նախագահ տը Կոլ Պետութեան Խորհուրդին կ'այցելէր: Պատասխանելով Քասէնի բարի գալուստի ճառին, Զօր. տը Կոլ ըսաւ.— Ֆրանսան գոյութիւն ունի պետութեան շնորհիւ եւ ոչ մէկ բան այնքան կարեւոր է որքան պետութեան օրինաւորութեան պահպանումը »:

× Ուրբաթ առտու համայնավար պաշտօնաթերթը՝ Իւմանիթէ գրաւուեցաւ: Գրաւած է նաեւ Ալժէի Սալիւ Փիւպլիքը:

× Զօր- Նօրսթատ յայտարարեց թէ Ատլանտեան Ուխտի բոլոր երկիրներու շահը կը պահանջէ որ Ալժերիոյ տագնապը լուծուի: Ալժերիոյ կացութիւնը ծանր դէպք մըն է որ կը շահագրգրէ ամբողջ Ուխտը »:

ՕՍՍԵՌՎԱԹՈՌԷ ՌՈՄԱՆՕՆ երկար յօդուած մը հրատարակած է «Խորհրդային անաստուածութեան» վրայ: Յօդուածագիրը կը շեշտէ թէ մինչ Խորհր. Միութիւնը կ'ուզէ հաւատացնել արեւմուտքին թէ հանդուրժողական դարձած է եկեղեցւոյ հանդէպ, իրականին մէջ անոնք որ Խ. Միութեան մէջ կը փորձեն իրենց տղոց կրօնական դաստիարակութիւն տալ, իրենց գործը կը կորսնցնեն:

ՀԱՅԱԾԷՍ ՊԱՏԱՐԱԳ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Այս Կիրակի ժամը 17·30ին, ձայնաւոր պատարագ պիտի մատուցուի Սէն Շարլ եկեղեցւոյ մէջ, քրիստոնեաներու միութեան համար: Կը նախագահէ Մարսէյլի վիճակաւորը՝ Գերապայծառ Լալիէ: Կը պատարագէ Յովհաննէս Ծ. Վ. Զուխաճեան (Պուշ Տիւ Ռոնի եւ Վառի ժողովրդապետ):

Երգեցողութիւնը պիտի կատարէ հայ կաթողիկէ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ երգչախումբը:

Բոլոր հաւատացեալները կը հրաւիրուին:

ՀԱՅԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

ԴԵՂԱՐԱՆ ՍԻԼՎԷՍԹՐԸ

46, Ռիւ տը Թրէվիզ, 46
ՓԱՐԻԶ (9)

Յանձնարարելի Դեղարան մը:

Ջերմ ընդունելութիւն Փարիզի, Արուարձանի եւ Գաւառի հայ յաճախորդներուն:

Դեղարանը կը գտնուի Ռիւ տը Թրէվիզի եւ Ռիւ Լաֆայէթի անկիւնը, Ազգային Տունէն 100 մեթր հեռու:

Պ. Վահրամ Էլմաճեան՝ դեղագործ - վաճառող, ամէն օր իր հայրենակիցներուն տրամադրութեան տակ է, Սիլվէսթրը Դեղարանը, ժամը 8էն - 12, 15·30 - 20:

Ալժերիոյ ճակատին վրայ, Յունուար 24ին, իր արձակումէն ութ օր առաջ, ինկած է՝

ՄԻՇԷԼ ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ

Տարաբախտ երիտասարդը 23 տարեկան էր, նախկին աշակերտ Սեւրի Մխիթարեան վարժարանին:

Մեր ցաւակցութիւնները իր ընտանիքին եւ Պ. Նուպար Յովհաննէսեանի:

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

ՀԱՅ - ԲՈՅԺ

ԺՈՂ. ԱՄՍԱԹԵՐԹ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ

Խմբագիր՝ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Սեպտեմբեր - Հոկտեմբեր (թիւ 213 - 214) ճոխ եւ այլազան բովանդակութեամբ. —

Դեղահատի դարը (Հայ-Բոյժ).— Առողջութիւն բարոյական ուժով (Տոքթ. Պլոնտէլ).— Առանց ցաւի ծննդաբերութիւն (Փրոֆ. Մարգարեան).— Ստամոքսի խոց (Տոքթ. Աշճեան).— Ձուկը Հայաստանի մէջ, ձկնորսութեան ձեւերը, ձուկի տեսակները եւ անոնց համը (Փիրուզեան).— Ի՞նչ գիտէք ճանճերու մասին (Տոքթ. Այվազեան). — Աւաղ ի վերայ ճանճի (Մինաս Թոխաթցի).— Ականջի ցաւը... քանսէրի նշան (Տոքթ. Ասքանազ).— Խրատներ լեարդի հիւանդներուն (Տոքթ. Գալուստեան).— Բերանը ծռեցաւ... (Տոքթ. Քորոն).— Ոտքերը չեն բռներ (Տոքթ. Ազատանի).—Զղեար կամ մուշմուլա, պատմութիւնը եւ սնընդական ու բժշկական արժէքը (Շ. Նարդունի).— Բարի ախորժակ, տիկիններ եւ պարոններ (Տոքթ. Շ. Օնառ):

Բաժանորդագրութեան պայմաններ.— Տարեկան 15 նոր ֆրանք (1500 ֆրանք): Արտասահման 20 նոր ֆրանք (2000 ֆր., երկու տարեկանը մէկ կանխիկ վճարողին համար 37,5 նոր ֆրանք (3750 ֆր.):

Ch. Aïvazian
Au journal HARATCH
32, Rue de Trévise, Paris (9e)

ՏՕՆԱԿԱՆ ՕՐ ԿԱՄ ՈՉ
ԵՐԷԿ, ԱՅՍՕՐ ԵՒ ՄԻՇՏ

ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ վաճառատան մէջ պիտի գտնէք Արեւելեան եւ Եւրոպական ամէնէն ընտիր ապրանքները՝ յարմար գիներով:

ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ
ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

246, Rue Vendôme
20, Rue Villeroy
65, Rue Robert
Lyon

Արմաւ, «պամիա», «եալանճի տոլմա», յունական «թուրշի», «պիպէռ», տերեւ, թահին հելվա, «վանիյլ», շոքոլա, «նուազէթ», «լոգում», «սագըզ», պիստակ, Շիրակ օղի (41 - 45օ), Իզմիրի չամիչ, «սուճուք», կեսարական «պաստըրմա», առաջնակարգ սուրճ, (քարավան եւ մոգա), համեմներ «մահլէպ», «սալէպ», ձիթապտուղ, ձէթ, «քաշքավալ» պուլկարական, ճերմակ պանիր ոչխարի կաթով: Ամէն կարգի պահածոներ, « քուսքուս», հարիսա, սումագ, թարամա, լաքերտա, բաքլաւա, քատայիֆ, տեքերտա, բաքլաւա, քատայիֆ, տերեւ եւայլն:

Անգամ մը դիմեցէք՝
ԳՈՀ ՊԻՏԻ ՄՆԱՔ

Մի մոռնաք թէ՝
ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ

Ունի նաեւ մսավաճառատուն մը, որուն առաջնակարգ միսերը գոհացում կուտան ամէնէն նրբաճաշակներուն: Ոչխարի, հորթի եւ եզան միս (քաշուած միս, եւայլն):

ՄԷԿ ԱՆԳԱՄ ԳՆՈՐԴ
ՄՆԱՅՈՒՆ ՅԱՃԱԽՈՐԴ

Imprimerie Spéciale du Journal « Haratch »

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Ընկեր Յովհաննէս Պօյաճեան, ընկեր Մարտիրոս Պօյաճեան, Պ. Օհան Պօյաճեան եւ իրենց ընտանեկան բոլոր պարագաները կը ծանուցանեն թէ այս Կիրակի յետ պատարագի, Վալանսի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցիին մէջ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի իրենց սիրեցեալ ԺԱԳ ՊՕՅԱՃԵԱՆի մահուան քառասունքին առթիւ:

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները:

ՇՔԵՂ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ
ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Վալանսի Նոր Սերունդի «Շ. Միսաքեան» խումբին կողմէ:

Յունուար 30, Շաբաթ գիշեր ժամը 21էն մինչեւ լոյս:

Salons de l'Hôtel-de-la-Croix d'Or

Place de la République

Նուագախումբ՝

MODERN - JAZZ - QUINTETTE

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ
ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐԸ Կ'ԵՐԳԵՆ
(ՍՈՐՊՈՆԻ ՄԷՋ)

ՄԱՐՏ 13 ԻՆ

ԵՈԶԿԱՏՑԻՆԵՐՈՒ ՕՐԱՑՈՅՑԸ
(1960)

Դիմել Պ. Ե. Ատանալեանի, 48 Ռիւ տը լա Տեֆանս, ԻՍԻ:

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. «Քրիստափոր» ենթակոմիտէի ու «Շաւարշ Միսաքեան» խումբի ընկերական ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21ին, «Ահարոնեան» ակումբը: Կարեւոր օրակարգ:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Քրիստափոր» խումբի ժողովը այս Երկուշաբթի իրիկուն ժամը 21ին, Մշակոյթի Տան մէջ: Կարեւոր օրակարգ: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Կապոյտ Խաչի Կրընոպլի մասնաճիւղը, Մանուկներու Օրը կը տօնէ մեծ պատրաստութեամբ:

Կիրակի (31 Յունուար), ժամը 15ին, Ռիւ Ժէի սրահին մէջ:

Կապոյտ Խաչի դպրոցի աշակերտութեան կողմէ գեղարուեստական ճոխ եւ խնամուած բաժին:

Կը ներկայացուի Յիսուսի Ծնունդը՝ երգախառն գեղեցիկ պատկերներով: Տեղի կ'ունենան խմբերգներ, արտասանութիւններ, տրամախօսութիւն, եւ մանկական զաւեշտ:

Աւանդական Կաղանդ Պապան նուէրներ կը բաժնէ, սրահին մէջ ներկայ եղող բոլոր փոքրիկներուն:

Մուտքը ազատ է: Սիրով կը հրաւիրուին Կրընոպլի, Լանսէյի եւ Ռընաժի հայրենակիցները:

ՍԱԿԱԳԻՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ

ՄԷԿ ԱՆԳԱՄՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՀԱԶԴ	30 Ն. Ֆր.	մինչեւ 1/4 սիւնակ
ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ	15 Ն. Ֆր.	մինչեւ 1/8 սիւնակ
ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆր.	» » »
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ	15 Ն. Ֆր.	» » »
ՀԱՐՍԱՆԻՔ, ՆՇԱՆՏՈՒՔ	20 Ն. Ֆր.	» » »
ՆՈՒԻՐԱՏՈՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆր.	» » »
«ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ»	10 Ն. Ֆր.	» » »
«ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ»	5 Ն. Ֆր.	» » »
ԾԱԽՈՒ Է	20 Ն. Ֆր.	» » »

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ նշանակուած ծաւալով ազդերու համար են:

Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է:

Առեւտրական կամ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններուն համար դիմել Վարչութեան:

1960Ի "ԳՈՅԱՄԱՐՏ" ՕՐԱՑՈՅՑ-ԱԼՊՈՄԸ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋԱՆԻՆ

Հ. Յ. Դ. 70ԱՄԵԱԿԻ ԱՌԹԻՒ — Ընտիր թուղթով.— 13 էջ

Շքեղ նկարներ, գրական եւ պատմական նիւթերով, ճոխ բովանդակութիւն:

ԳԵՂԱԶԱՐԴ ԵՒ ԳՈՒՆԱՒՈՐ ԿՈՂՔ

Բացառիկ խնամքով եւ ճաշակով պատրաստուած այս ՕՐԱՑՈՅՑ - ԱԼՊՈՄԸ պիտի կազմէ ամէն հայկ. տան զարդը:

Գին 500 ֆրանք

Փարիզի համար դիմել՝ LIBRAIRIE H. SAMUELIAN 51, Rue Mr.-le-Prince, Paris 6e

Կը ծախուի նաեւ Յառաջի մօտ:

Հիմնադիր-Տնօրէն ԳՐԻԳՈՐ ԹԵՒԱՆԵԱՆ

ՃԱՇԱՐԱՆ ԵԱՐ

Ֆրանսական - հայկական եւ կովկասեան ընտիր կերակուրներ

4, RUE ROBERT-ETIENNE
(Rue Marbeuf) PARIS - 8e
TÉL. : BAL. 31 21
ՇԱՆ ԶԷԼԻԶԷԻ ՍՐՏԻՆ ՎՐԱՅ
Métro : F. D. Roosevelt

Հանելի մթնոլորտ

Առաջնակարգ կովկասեան խորոված - ներ, «շաշլիք», «քարսքի»

Bar Américain

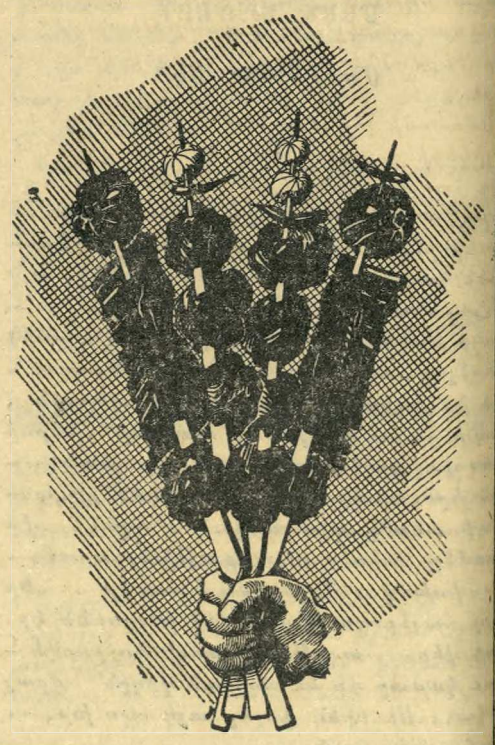

ՅԱՐԱՏ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց. 22 Ն. Ֆր.

Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ 31 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

DIMANCHE 31 JANVIER 1960

36ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8711 — 36EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4512

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

"ՀԱՅ ԳՈՂԳՈԹԱՆ"

Հայկական Եղեռնապատումի մասին գրուած հատորներուն մէջ մասնաւոր եւ կարեւոր տեղ մը կը գրաւէ Գրիգորիս Եպիսկ. Պալաքեանի Հայ Գողգոթան, որուն առաջին հատորը՝ շքեղ տպագրութեամբ, զարդարուած նահատակ մտաւորականներու եւ տարագրեալներու բազմաթիւ լուսանկարներով՝ 1922ին լոյս էր տեսած Վիէննայի մէջ :

Այս գիրքը արժէքաւոր է մանաւանդ անոր համար, որ հեղինակը անձամբ ճաշակած ըլլալով տարագրութեան բոլոր դառնութիւները, մանրամասնօրէն կը նկարագրէր Ապրիլ 11/24ի ձերբակալութիւնները, մտաւորականներու աքսորը դէպի Այաշ ու Զանկըրը, անոնց եղերական վախճանը: Յետոյ նաեւ իր ոդիսականը՝ Պոլիսէն Այաշ – Զորում – Եոզղատ – Պօղազլեան – Կեսարիա – Թոմարզա – Կազպէլ – Հաճըն – Սիս – Կարսպազար – Օսմանիէ – Հասանպէյլի – Գանլը Կէչիտ եւ Իսլահիյէ :

Առաջին հատորը կը վերջանար հոն՝ ուր Պալաքեան սրբազան (այնատեն վարդապետ), լքելով հոգեւորականի սքեմը, կը ձեռնարկէ Իսլահիյէէն փախչիլ դէպի Այրան, Ամանոսի նշանաւոր փապուղին :

Պատմութիւնը կէս էր մնացած: Չէր հրատարակուած երկրորդ հատորը : Չէինք ալ գիտեր թէ անիկա գրուա՞ծ էր:

Հեղինակին մահուընէն (1934ին ի Մարսէյլ) քառորդ դար վերջ է միայն, որ քանի մը օր առաջ Փարիզի մէջ լոյս տեսաւ Հայ Գողգոթանի երկրորդ եւ վերջին մասը՝ իր քեռորդւոյն՝ Բժ. Արշակ Անդրէասեանի խնամքով եւ մեկենասներու նիւթական աջակցութեամբ :

Պալաքեան վրդ. Պերլին կը գտնուէր 1914ին, երբ պայթեցաւ պատերազմը : Սեպտեմբերի կէսին կը վերադառնայ Պոլիս, ուր դառն ճակատագիր մը վերապահուած էր իրեն: Կը ձերբակալուի ապրիլ 12/25ի գիշերը եւ կ'աքսորուի Այաշ՝ 62 ուրիշ հայ մտաւորականներու հետ, որոնցմէ շատեր նահատակուեցան եղերական պայմաններու տակ :

Հրաշքով վերապրող քիչերէն մէկն եղաւ ինք, որ գրի առաւ իր տեսածներն ու լսածները, պարզ, անսեթեւեթ լեզուով մը, առանց գրական յաւակնութեան :

Ապրուած, իրական կեանքի, վաւերական դրուագներու հաւաքածոյ մըն է իր գիրքը:

Երկրորդ հատորին մէջ մանրամասնօրէն կը պատմէ իր արկածալից կեանքը նախ Ամանոսի (Այրան), յետոյ Տաւրոսի (Պէլէմէտիք) մէջ, իբրեւ պաշտօնեայ երկաթուղիի ընկերութեան :

Գերմանիոյ մէջ ճարտարագիտութիւն ուսած ըլլալով, դիւրութեամբ յաջողած էր գործ գտնել այդ ընկերութեան մէջ, ուր Գերմանները վարիչ դիրքեր կը գրաւէին :

Ամանոսի լեռներուն մէջ Զէյթունցի եւ Կիլիկեցի «հրոսախումբ»եր կը գործէին այդ չարաբաստիկ օրերուն, սարսափ ազդելով Թուրքերուն եւ կարելի աջակցութիւնը ընձեռելով դժբախտ հայ գաղթականներուն :

Հազարաւոր Հայեր — այր թէ կին — կ'աշխատէին Այրանի երկաթուղագծին վրայ, չուտուելիք չոր հացի մը փոխարէն : Հեղինակը սրտաճմլիկ տողերով կը նկարագրէ անոնց անտանելի կեանքը :

Պէլէմէտիկէն կը փախչի Ատանա, ուր կ'ապրի ծպտեալ: Հուսկ ուրեմն իբրեւ « գերման » զինուոր կը յաջողի վերադառնալ Պոլիս 1918 Հոկտեմբերին : Քանի մը օր վերջ կը կնքուի Մուտրոսի զինադադարը (30 Հոկտ.): Նոյ. 13ին դաշնակից նաւատորմը կը մտնէ Պոլիս: Լայն շունչ մը կը քաշեն Հայերը :

Գրիգորիս Եպիսկ. Պալաքեան յետագային մեծ ծառայութիւններ պիտի մատուցանէր Ֆրանսահայերուն, իբրեւ առաջին կաթողիկոսական պատուիրակ Եւրոպայի, մանաւանդ Իբրեւ առաջնորդ Հարաւային Ֆրանսայի :

Մարսիլիան իրեն կը պարտի Փրատոյի Մայր Եկեղեցիին եւ արուարձանի վեց եկեղեցիներուն շինութիւնը: Իր անունը երախտագիտութեամբ կը յիշուի մինչեւ այսօր :

« Հայ Գողգոթան» իր երկու հատորներով առատ եւ ստոյգ նիւթեր կը հայթայթէ հայկական եղեռնապատումին :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՉՕՐ. ՏԸ ԿՈԼԻ ՃԱՌԸ

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻՆ ԵՒ ԲԱՆԱԿԻՆ

ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀԸ ԿԸ ՀԱՍՏԱՏԷ ԻՆՔՆՈՐՇՄԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Զօր. տը Կոլի ճառը մեծ հետաքրքրութեամբ կը սպասուէր, Ֆրանսայի, Ալժէի եւ բովանդակ աշխարհի մէջ :

Ծանօթ է Ալժէի վերջին դէպքերը, Զօր. Շալի եւ Կառավարութեան պատուիրակ՝ Տըլուվրիէի մեկնումը մայրաքաղաքէն ծանրացուցած էին կացութիւնը :

Իւմանիթէն, ուր ուրբաթ օր համայնավար կուսակցութեան Կեդր. Կոմիտէի որոշումով կոչ մը հրատարակած էր, որպէսզի ժողովուրդը միանայ «Ալժէի խռովարարներու դէմ եւ գործի անցնի Ֆաշիստներու դէմ », գրաւուեցաւ, ինչպէս նաեւ կիրակնօրեայ թիւը: Ուրբաթ ցերեկ բացառիկ թիւ մը կը հրատարակուէր ուր կոչը փոխարինած էր Էթիէն Ֆաժոնի ըստորագրութիւնը կրող բողոքագրով մը :

Այս բացառիկ թիւը նամակ մը կը հրատարակէր Մոռիս Թորէզի կողմէ ուղղուած հետեւեալ կուսակցութեանց. — ընկերվարական, ընկերվարական ինքնավար, ձախ ընկերվարական միութիւն, ժողովրդական ձախ, արմատական, մարդկային իրաւանց լիկա, ընկերակցութիւններ՝ բանուորական ուժ (ԷՓ – Օ) քրիստոնեայ աշխատաւորներու դաշնակցութիւն, աշխատանքի ընդհ. դաշնակցութիւն (ԷՍ ԺԷ ԹԷ):

Այս նամակին մէջ Քաղաքական Բիւրօն կ'ըսէ.— Նկատի առնելով Ֆաշիսմի վրտանգին ծաւալումը Ֆրանսայի մէջ, համայնավար կուսակցութիւնը անհրաժեշտ կը գտնէ որ երկրին հանրապետական ուժերը միանան: Կ'առաջարկենք որ մեր երկու կազմակերպութեանց պատուիրակութիւնները իրարու հանդիպին : Ձեր տրամադրութեան տաք ենք վայրի եւ ժամի ընտրութեան համար»:

Միւս կողմէ ազգայնական աջ շաբաթաթերթը՝ Ռիվառօլ, նոր թիւ մը հրատարակելով, զեկոյցով մը կը բողոքէ թերթին գրաւման դէմ :

Ալժէի մէջ կացութիւնը ծանր էր: Ուրբաթ առտու Տըլուվրիէի ճառը եւ Օռթիզի պատասխանը չփոթութիւն եւ մտահոգութիւն յառաջ բերած էին: Կէս օրէն ետք կը սկսէր անձրեւել: Քաղաքը ամբողջովին ապստամբներու ձեռքը անցած էր :

Կարեւոր հարցը նոյնն էր Փարիզ եւ Ալժէ: Ինչո՞ւ Տըլուվրիէ եւ Զօր. Շալ մեկնեցան: Տեղեկատուութեանց նախարարը կը պատասխանէ .— «Պէտք է քաշուէին Ալժէէն գործողութեան աւելի մեծ ազատութիւն ունենալու համար »: Ոչ մէկը սակայն «տէր» կ'ըլլայ այս որոշումին: Կրնայ պատահիլ որ այդ որոշումը Փարիզի մէջ տրուած ըլլայ, բայց անհաւանական չէ նաեւ որ Տըլուվրիէ, իր իրաւունքներու սահմանին մէջ, նման պատասխանատուութիւն մը ստանձնած ըլլայ, ինչպէս կը յայտնուէր իր ճառէն : Այս պայմաններու առջեւ, ի՞նչ պիտի կարենար ըսել Զօր. տը Կոլ:

Ուրբաթ իրիկուն ժամը 20ին, ձայնապատկերասփիւռին առջեւ, զինուորական զգեստով խօսք կ'առնէր Հանրապետութեան Նախագահը: Շեշտը աւելի լիստ է քան յուզուած . — « Զինուորական համազգեստով կը ներկայանամ ձեզի որովհետեւ իբրեւ Հանրապետութեան Նախագահը չէ միայն որ ձեզի կը խօսի, այլ՝ Զօրավար տը Կոլ: Հինգ տարի է որ Ալժերիոյ մէջ կը կռուինք ըմբոստութեան դէմ: Պէտք է խաղաղութեան մը յանգիլ որ ըլլայ՝ իրական խաղաղութիւն որպէսզի ողբերգութիւնը կրկին չկսի : Որպէսզի Ալժերիան չկորսուի, ինչ որ աղէտ մը կ'ըլլար մեզի համար եւ Արեւմուտքի համար » : Յանուն Ֆրանսայի այս որոշումը տուի, Ալժերիացիները պէտք է ազատօրէն որոշեն իրենց ճակատագիրը :

Տը Կոլ կրկին կը բացատրէ Սեպտեմբեր 16ի յայտարարութեամբ որոշուած քաղաքականութիւնը: Խաղաղեցումէն ետք, Ալժերիացիները պէտք է ազատօրէն որոշեն իրենց ճակատագիրը : Տը Կոլ կը շարունակէ. — « Այդ որոշումը իրենց պիտի չթելադրուի : Պէտք է յայտնեն իրենց կամքը եւ պատասխանը, զինուորական յաղթանակով մը չէ որ պէտք է յայտնեն այդ կամքը եւ պատասխանը որ իրենցը չըլլար: Ազատութեան, ապահովութեան եւ արժանապատուութեան մէջ պէտք է տան այդ պատասխանը »

Ի վերջոյ ինքնորոշումը միակ քաղաքականութիւնն է որկըվայելէ Ֆրանսայի: Միակ կարելի ելքն է: Այն է որ պարզուած է Հանրապետութեան Նախագահին կողմէ, որոշուած՝ կառավարութեան, վաւերացուած՝ խորհրդարանին եւ ընդունուած ժողովուրդին կողմէ:

Նախագահը ապա յայտնեց թէ երկու հոսանքներ կան որոնք դէմ են այսազատ ընտրութեան: Նախ Ալժերիոյ ազատագրական ճակատը (ԷՖ ԷԼ ԷՆ) որ կ'ուզէ անմիջական բանակցութեամբ որոշել Ալժերիոյ քաղաքական ապագան «ատիկա չեմ ըներ» կը շեշտէ տը Կոլ :

Ուրիշ հոսանք մը, Ֆրանսացինել կ'ուզեն որ հրաժարիմ ինքնորոշման քաղաքականութենէն : «Այդ ալ չեմ ըներ»:

Նախագահը ծանրօրէն կը քննադատէ Ալժէի ապստամբական շարժումը . — «Զինուորներ սպաննեցին, ըմբոստացան Իշխանութեան դէմ, զինուորական կարգ մը տարրերու եւ ժողովուրդին մէջ մասին, օժանդակութեամբ եւ բարեամակամութեամբ : Եթէ շարունակուի անջատումը պիտի յաղթէ: Կը դիմեմ ձեզի, Ալժերիոյ Ֆրանսական համայնքին բացառիկ կապեր կը միացնեն տը Կոլ ձեզի: Հին կապեր: Ձեզի կ'ըսեն որ տը Կոլ կ'ուզէ ձեզ լքել, Ալժերիան վաճառել : Արդեօ՞ք լքում կը նշանակէ 500·000 զինուոր պահել Ալժերիոյ մէջ: Արդեօ՞ք լքել կը նշանակէ երբ միայն այս տարի 100 միլիառ հին Ֆրանք կը ծախսէ պետութիւնը Ալժերիոյ համար»:

« Եւ հիմա, կը խօսիմ բանակին: Ճիշդ այն պահուն երբ յաղթանակը ձեր ձեռքն է, տարրեր կան որ կ'ուզեն հաւատալ թէ այս պատերազմը իրենցն է եւ ոչ Ֆրանսայի պատերազմը, կ'ուզեն իրենց քաղաքականութիւնը պարտադրել եւ ոչ Ֆրանսայի քաղաքականութիւնը : Դուք հոտ պիտի մնաք, որպէսզի երբ ժամանակը գայ եւ Ալժերիան իր կամքը արտայայտէ, երաշխաւորէք որ այդ արտայայտութիւնը ըլլայ ազատ եւ անկեղծ »:

«Գերագոյն պատասխանատուն ես եմ երկրին ճակատագրին: Բոլոր զինուորները պէտք է ինծի հնազանդին, որովհետեւ վստահութիւն ունիմ իրենց վրայ, որովհետեւ Ֆրանսայի համար իրենց պէտք ունիմ : Լաւ մտիկ ըրէք, ապստամբութեան այս խառնիճաղանճին մէջ Փօլ Տըլուվրիէ, որ Ֆրանսան է Ալժերիոյ մէջ, իր պատասխանատուութեան տակ. չուզեց ճակատամարտ մը մղել: Հանրային կարգը պէտք է վերահաստատուի : Այս հրամանը է զոր տուած եմ, զոր կուտամ: Յանցաւորներ իբրեւ պատրուակ կ'առնեն որոշումը զոր տուած եմ Ալժերիոյ համար : Թող լաւ գիտնան, բոլորը եւ ամէն տեղ, որ կրկին խնդրոյ առարկամ չեմ ըներ այդ որոշումը: Ատիկա պիտի նշանակէր նուաստացնել պետութիւնը, նախատինքին առջեւ : Եւ Ֆրանսան կը դառնար խղճալի խաղալիք մը արկածախնդրութեանց ովկիանոսին մէջ»:

« Բոլոր Ֆրանսացիները, ով որ ալ ըլլան, ուր որ ալ ըլլան պէտք է միանան Ֆրանսայի: Կեցցէ՛ Հանրապետութիւնը : Կեցցէ՛ Ֆրանսան »:

(Շարունակութիւնը կարդալ .Դ. էջ)

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ պաշտպանութեան նորընտիր նախարարը՝ Թ. Կէյթս անդրադառնալով հիւլէական հաւանական պատերազմի մը, տրամաբանական գտած է որ քանի մը տարիէն, Խ. Ռուսաստան իր տրամադրութեան տակ ունենայ Միացեալ Նահանգներէն աւելի հեռաթռիչ հրթիռներ «Սակայն — յայտարարած է պաշտպան. նախարարը — մեր տրամադրութեան ներքեւ գտնուող հրթիռներով ու այլ միջոցներով ի վիճակի ենք անէացնելու մեր թշնամին, որքան ալ ուժեղ ըլլայ ան»:

ԹՈՒՆՈՒՋԻ կառավարութիւնը պաշտօնապէս պահանջած է Պիզերթի Ֆրանսական կայանի եւ կայազօրքի պարպումը: Այս առթիւ «Մոնտ»ի թղթակիցը կը գրէ թէ Պիզէրթի մահմետական բնակչութիւնը լարուած եւ ջխագրգիռ դրութեան մէջ կը գտնուի: Հեռագրով մը տեղւոյն քաղաքացիները հարցուցած են Պուրկիպային թէ ե՞րբ պիտի սկսին պայքարիլ Ֆրանսացիներուն դէմ «ի խնդիր Պիզէրթի պարպումին»: Թէեւ Ֆրանսա ցարդ պաշտօնապէս պատասխան տուած չէ, սակայն պաշտօնական շրջանակները դիտել կուտան թէ Ֆրանսա հաստատ պիտի մնայ 1958 Յունիս 17 համաձայնագրին վրայ, որուն համաձայն Ֆրանսական զօրք հաստատուած է Պիզերթի մէջ :

ՀԱՄԱՓՐԻԿԵԱՆ ժողովուրդներու երկրորդ համագումարը կը շարունակէ իր աշխատանքները, Թունուզի մէջ: Ալժերիոյ առժամեայ կառավարութեան ներկայացուցիչը ի շարս զանազան առաջարկներու պահանջած է կազմութիւնը ափրիկեան ժողովուրդներու բաղկացուցիչ տարրերէն ազատագրական ջոկատի մը, կռուելու համար Ֆ. Լ. Ն.ին հետ միատեղ :

ԱՆԳԼԻՈՅ Վարչապետը՝ Մաքմիլըն կը շարունակէ իր շրջապտոյտը Ափրիկի զանազան երկիրները: Նիկերիոյ եւ Ղանայի մէջ Անգլիոյ Վարչապետը պաղ ընդունեթեան արժանացաւ: Եոհանեսպուրկի մէջ դաւադրութիւն մը մէջտեղ ելաւ իր անձին դէմ: Այժմ Բրեթորիա կը գտնուի :

ՄԱՏԵՆԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ ԱՆԱՍԵԱՆԻ

Ա.

Ահաւասիկ երիտասարդ մը, Յակոբ Անասեան, որու համբաւը ճառագայթի մը պէս ինկաւ Սփիւռքի մէջ ամէն կողմ, — « երթայր հռչակ զնմանէ ընդ ամենայն տեղիս» (Ղուկ. Դ. 37):

Հայաստանէն ցաթած ճառագայթ մըն է, որ կ'ուրախացնէ ոչ միայն հայագէտները, այլ եւ բոլոր հայ որբերը :

Եթէ Յովհ. Շիրազը այն բանաստեղծն է՝ զոր որբերը նուիրեցին Ապողոնի հայկական տաճարին,

Եթէ Եզրաս Հասրաթեանը այն գիտնականն է՝ զոր որբերը ընծայեցին գիտութեանց աստուածներուն,

Յակոբ Անասեանը այն որբն է՝ զոր, դարձեալ, որբերը կը պարգեւեն հայագիտութեան՝ անմահութեան պսակը ճակտին :

Ֆրանսացիներուն մէջ՝ Լառուսը կամ Լիթրէն, որոնք անձնանուններ են, հոմանիշ են բառարանի :

— «Լառուս մը գնեցի », կ'ըսէ պատանին :

Վաղը Անասեան անունը, նոյն ձեւով, հոմանիշ պիտի մնայ մատենագիտութեան այն հոյակապ աշխատանքին, որու առաջին հատորը լոյս տեսաւ, վերջերս, Երեւանի մէջ ... իբրեւ կաղանդչէք, ինչպէս կ'ըսէ Հ. Յովհ. Մսըրեան :

Անասեան, իր կարգին, այն արմաղանն է, զոր արտասահման ըրաւ Հայաստանի՝ ներգաղթի Փարիզի կարաւաններուն հետ: Ա՛խ, եթէ սըմսարութեան գործի վերածուած չըլլա՛ր ներգաղթը, ի՛նչ արժէքաւոր նուէրներ պիտի ստանար Հայաստան եւ ի՛նչ անարժէք նուէրներ պիտի չստանար Հայաստան, — հայրենաշինութիւնը (կ'ատե՛մ հայրենասիրութիւն բառը) կը կատարուի ոչ թէ երկիրը անկելանոց կարծողներով, այլ աշխատանքի մասնագէտներով եւ հերոսներով:

Յ. Անասեան Վենետիկէն էր եկած Փարիզ, — բնիկ Պիլէճիկցի, ժանտարմա Սեգրակին տղան, որ հայերէն չէր գիտեր աքսորէն վերադարձին, բայց լաւ հայերէն սորվեցաւ Մխիթարեաններուն մօտ եւ մականունն ալ (Սէօյլէմէզեան) հայացնելով՝ ինքնօգնութեամբ զարգացուց հայ լեզուին ու պատմութեան իր ծանօթութիւնները, այստեղ ... փանթալոն կը կարէր օրն ի բուն: Չոմի գրադարանապետն էր, — կարգի դրաւ գիրքերը, ճոխացուց, կարդաց ու կարդացուց: Կ'աշխատակցէր միաժամանակ Չոմի ամսաթերթին՝ վիճելով Հ. Արսէն Ղազիկեանի հետ, «ինքզինք» բառին շուրջ (տես Երկունք, 1932, թիւ 25 եւ 28, 1934, թիւ 8 – 9):

Եւ այսպէս քանի մը յօդուածներ : Յետոյ ելաւ գնաց Հայաստան: Ի՞նչ պիտի ընէր այստեղ՝ եթէ չերթար Հայաստան :

— Փանթալոն պիտի կարէր:

Ընդհակառակն, գնաց Հայաստան, մըտաւ մատենադարան, — սկիզբները ջրագրական վկայութեանց որսորդութիւն կը կատարէր հայ հին մատենագրութեան դաշտերուն մէջ՝ ի պէտս համալսարանի դասախօսներուն :

Միաժամանակ կը սորվի ռուսերէն, եւ այնքան լաւ որ կ'ելլէ կը քննադատէ Հայաստանի մէջ մեծցած, աճած, զարգացած մէկու մը ... ռուսերէնը: Ինծի մեծ հաճոյք պատճառեց՝ երբ կարդացի իր քննադատութիւնները Մ. Գէորգեանի աշխատութեան մասին, (Փաւստոս Բիւզանդի գրաբարէ ռուսերէն թարգմանութիւնը), ուր ցոյց կուտայ իր մտերմութիւնը ոչ միայն գրաբարի, այլ եւ ռուսերէն լեզուի նրբերանգներուն :

Ծանօթ էին իր մէկ քանի փոքրիկ աշխատութիւնները, — Հայ – յունական ազատագրական շարժման մի էջ Կանդիայի պատերազմի շրջանից (17րդ դար), ինչպէս եւ Փաւստոս Բիւզանդի Հայոց Պատմութեան ռուսերէն թարգմանութիւնը, որոնք լոյս տեսած են Հայաստանի Գիտութեանց Ակադեմիային Տեղեկագրին մէջ, 1954ին, յետոյ երեւցած նաեւ «առանձնատիպ» (էքսթրէ): Դարձեալ, առանձին հատորով, գեղակազմ, հրատարակած է Հայկական աղբիւրները Բիւզանդիայի անկման մասին, տպ. 1957, — ասոնք «տաղեր» կամ «ողբեր» են Կ. Պոլիս քաղաքին պատմութեան մասին : Անասեան կը ներկայացնէ բնագրերը՝ կարճ ուսումնասիրութեան մը եւ թարգմանութեանց հետ :

Եւ ահա, յանկարծ, հրապարակ կը նետէ այս ծաւալուն, յոգնաշունչ, բենեդիկտեան աշխատութիւնը, Հայկական Մատենագիտութիւն: Դեռ առաջին հատորն է այս, մեծադիր 1227 էջ երկսիւնակ, — այբը անգամ չէ վերջացած տակաւին :

Ի՛նչ համբերութիւն, եւ պրպտումի ի՛նչ անսպառ կիրք :

×

Մատենագիտութեան մասին մեր ... տգիտութիւնը կարօտ չէ վկայութեան : Անգամ մը, մեր Գողթան երգերուն նուիրուած ուսումնասիրութեանս կցեր էի մատենացոյց մը, ինչպէս այլ առթիւ՝ կարեւոր նիւթի մը քննութեան նուիրուած յօդուածիս մէջ տուեր էի աղբիւրներ, — սրճարանի մեր «մտաւորականները » ... քոսոտեցան՝ ապահովաբար իբրեւ հետեւանք ... ալէրժիի մը զոր մատենացոյցը կամ աղբիւրագիտութիւնը կը պատճառէ իրենց(*): Երեւակայե՛լ որ օտարներ, յաճախ, գիրք մը կը գնեն ոչ թէ բովանդակութեան, այլ պատրաստուած ... մատենացոյցին համար (համալսարանական թէզերու պարագան՝ օրինակ):

Պիտի զարմանան շատեր, երբ ըսեմ թէ Ֆրանսայի մէջ մատենագիտական հրատարակութիւններ կան, զորս ձեռքէ ձեռք կը խլեն մտաւորականները: Փնտռեցէք Լանսոնի Ֆրանսական գրականութեան մատենագիտութիւնը (մեծը) եւ գաղափար մը կը կազմէք այդ մասին: Հազուագիւտ գործ է Փրիցելի Բուսաբանական մատենագիտութիւնը, զոր ձեռք ձըգած եմ հազար դժուարութիւններով, թէեւ այժմ հին: Միշտ փնտռուած գործ մը պիտի մնայ, գտնելը դժուար, Պռիւնէի մատենագիտութիւնը, ինը հատոր, ամէն մէկ հատոր երկսիւնակ մօտ 1900 էջ: Այս գլխաւոր գործերէն զատ, անձնական աշխատութիւններուս համար, փնտռեր գտեր եմ աւելի քան տասը այլ գործեր, մասնագիտական հետաքրքրութեանց մատենագիտութիւններ, — ասոնք մտաւորականի գործիքներ են, անհրաժեշտ՝ ինչպէս աշխատաւորին կէս օրուան ճաշը, ինչպէս դերձակին ձեռքի ասեղը: Գաղափար մը տալու համար նման գործերու կարեւորութեան եւ արժէքին, ինչպէս նաեւ ցոյց տրուած հետաքրքրութեանց մասին, զորս գոհացընելու համար կը պատրաստուին նման գործեր, կը յիշատակեմ Շ. Նոտիէի Սրբազան Մատենադարանը (յոյն եւ լատին եկեղեցականներու գործերը, սկիզբէն... Մովսէսէն մինչեւ Թովմաս Աքուինացի), կամ լատին հեղինակներու ... սեռաբանական գործերուն ցուցակը, Փարիզ տպուած 1826ին, 518 էջ:

Այժմ մտնենք Անասեանի մատենագիտութենէն ներս :

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

(*) Ալիշան շատ է քննադատուած որ ցոյց չի տար իր աղբիւրները: « Ես ինչպէս փնտռեր գտեր եմ, ինձմէ ետք եկողներն ալ թող նոյնպէս փնտռեն ու գտնեն» պատասխաներ է՝ երբ մեղադրեր են զինք: Սխա՛լ, — աշխատողը աշխատողին վրայ բան մը աւելցնելով միայն կրնայ տալ մեծ գործեր : Մատենագիտութիւնը, աղբիւրագիտութիւնը հրաշալի գործիքներ են, որ կը դիւրացնեն աշխատողին գործը :

ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ՄՏԱՒՈՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՀԱՐՑԻՆ

Ինծի յաճախ չի պատահիր, բայց օր մը, յաջորդաբար, երկու յարգելի պարոններու հետ տեսնուելու առիթը ունեցայ :

Անոնցմէ մէկը ըսաւ.— Մտաւորականներուն համար կ'ըսեն որ «թող երթան աշխատին»: Զարմանալի բան: Ո՞վ աւելի շատ «կ'աշխատի» քան մտաւորականը: Ընդհանուր կարծիքով, նպարավաճառը կ'երեւի :

Բայց քանի որ նպարավաճառը միեւ նոյն ատեն «մտաւորական » աշխատանք չի կրնար ընել, ինչո՞ւ մտաւորականը, իր ըրած ծանր աշխատանքին հետ, նաեւ, օրինակ, նպարավաճառ ըլլայ...

Մտաւորական ըլլալը, ասպարէզ մըն է: Ոչ մէկ ազգ կրնայ առանց մտաւորականներուն քալել: Ոչ մէկ ազգ կրնայ նպարավաճառներով միայն իր ճամբան ընել: Նոյնը, աւելի քան երբեք, մեր մէջ :

Թէեւ արհամարհուած, այսօր եթէ մըտաւորականները հրաժարին աշխատելէ ազգին համար, եւ շարունակեն ինչ որ « հայ մշակոյթ » կը կոչուի, այսօր իսկ կը կլանուի եւ կ'անհետանայ ինչ որ ունինք տակաւին: Եւ ինչ որ, հակառակ ամէն բանի, մեր պարծանքն է, եւ կը ջանանք ցուցադրել զայն օտարներուն, գրականութիւն, երաժշտութիւն, նկարչութիւն, ճարտարապետութիւն :

Այն անհաւատալի վերաբերումին համար՝ որ Հայերը ցոյց կուտան իրենց մըտաւորականներուն հանդէպ, կ'արժէր, եւ դժբախտաբար պիտի թելադրէի, որ մտաւորականները ամբողջովին լքէին իրենց ըրած ճիգերը :

Այն ատեն, ազգը կը տեսնէր թէ ի՞նչ կ'ըլլար, երբ մնար միայն նպարավաճառներով, եւ նոյն իսկ յարգելի գոհարավաճառներով եւ գորգավաճառներով :

×

Երկրորդ պարոնը, որուն հետ բախտը ունեցայ նոյն օրը տեսնուելու, ամէն անգամ որ «մտաւորական» բառը կ'արտասանէր, անոր առջեւը խնամքով կը զետեղէր նաեւ «կարօտ» բառը: Կը կարծէի գէշ երազ մը տեսնել... բայց իրաւ էր :

— Կարօտ մտաւորական, այսպէս կ'ըսուի, չէ՞, կը կրկնէր :

Իրեն հետ տեսնուելու գացած էի, որոշած ըլլալով՝ քաղցր վերաբերում մը ունենալ : Բայց երբ շարունակ կրկնուած « կարօտ մտաւորական » բառերը արտասանեց, յանկարծ ձայնս բարձրացուցի եւ ըսի. — «Ի՞նչպէս կ'ուզէք որ «կարօտ » չըլլան: Իրենց երբեւիցէ բան մը կուտա՞ք, բան մը կ'ընէ՞ք...» :

— Օ՛, գիտէ՞ք, մենք խեղճ ազգ մըն ենք: Կառավարութիւն չունինք ...

— Այս, կառավարութիւն չունինք, ըսի, բայց շատ մեծ հարստութիւններ կան: Աշխարհի մեծագոյններէն : Ունինք նաեւ բազում ընկերակցութիւններ: Այդ հարստութիւնները ունեցողները առատաձեռնութեամբ կը նպաստեն այդ ընկերակցութիւններուն :

Օր մը, այդ ընկերակցութիւնները երբեք խորհա՞ծ են մտաւորականներուն մասին:

Եւ դարձեալ, այդ միջոցին, աչքիս առջեւ ցցուեցաւ՝ ուրուականը տխրահռչակ «Ազգային Հիմնադրամին » :

Ի զուր, Պ. Էօժէն Փափազեան, աշխարհի չորս կողմը տարածած իր յօդուածներով, կը ջանայ չքմեղացնել մտաւորականներուն հանդէպ կատարուած մեծ անիրաւութիւնը : Բայց ամէն մարդ գիտէ, ամէնէն լաւ իրենք, այդ ընողները գիտեն :

Յիսուն միլիոնի գումար մը հաւաքուեցաւ, մի միայն մտաւորականներուն հա-

ԳԵՂԱՆԻ ԿԱՅՍՐՈՒՀԻՆ

(ՉԻՆԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ)

Դեռատի ու գեղանի հարճը, որ այլեւս պաշտօնապէս մաս կը կազմէ կայսերական գերդաստանին՝ իբրեւ գահուն հաւանական յաջորդը եղող իշխանին մայրը, իր շնորհալի գրաւութեամբ եւ իր արտակարգ իմացականութեամբ կը յաջողի համակրութիւնն ու վստահութիւնը շահիլ իշխան Քուանկի : Այնպէս որ, քիչ ժամանակի մը ընթացքին, խնամակալ իշխանը չի կրնար որեւէ կենսական որոշում տալ, առանց դիմելու Եէ Հօ Նօ Լայի ալ կարծիքին, որով այս վերջինը այլեւս մաս կը կազմէր պետական խորհուրդի բոլոր նիստերուն :

Իր այս նոր դիրքը զինք կը խրախուսէ եւ տակաւ կ'աշխատի իր ազդեցութեան շրջանակը աւելի ընդլայնել պետական շրջանակներուն մէջ, հասնելու համար իր վերջնական նպատակին՝ Չինաստանի կայսերական գահուն :

Խնամակալ իշխանը ամէն րոպէ տեղեակ կը պահէր Եէ Հօ Նօ Լան քաղաքական եւ արքունական բոլոր անցուդարձերուն :

Միւս կողմէ, շնորհիւ իր կողմէ ըստեղծուած գաղտնի տեղեկատուութեան սպասարկութեանց, Եէ Հօ Նօ Լա արդէն իսկ ծանօթ կ'ըլլար բոլոր կարեւոր իրադարձութեանց :

Կայսեր առողջութիւնը կը խանգարուի հետզհետէ, իր վարած անկանոն ու ցոփ կեանքին հետեւանքով: Հիմա այլեւս, անկողնին գամուած, գրեթէ կենդանի դիակ մըն է, ուրկէ ամէն օր եւ ամէն ժամ կ'արտաբուրէ ալքոլի բոյրը :

Իշխան Քուակի պատրաստած բոլոր օրինագիծերը հարճին կողմէ կը ներկայացուին այլեւս անբան անասուն մը դարձած վեհապետին, որ առանց նոյն իսկ իրեն ներկայացուած գրութեանց վրայ աչք մը նետելու, կը զետեղէր իր ստորագրութիւնը անոնց վրայ :

Յաճախ, երբ կայսրը բոլորովին անկարող կ'ըլլար որեւէ շարժում ընելու, այդ պարագային հարճը չէր վարանիր ինքն իսկ, փոխան կայսեր, ստորագրելու այդ պաշտօնական գրութիւնները :

Իր տիրապետութեան հետզհետէ աճումէն օգուտ քաղելով, Եէ Հօ Նօ Լա կը յաջողի իր քոյրը ամուսնացնել կայսեր եւ իշխան Քուակի եղբօր՝ իշխան Չուէնի հետ: Ասկէ զատ, դքսութեան աստիճանին բարձրացնել կուտայ իր փոքր եղբայրը, նուէրներով կը լիացնէ իր մայրը, որոնք այնուհետեւ ազատ մուտքի իրաւունք կ'ունենան արքունիքէն ներս :

Վերջապէս, կայսերական արտակարգ հրովարտակով մը, հարճը ձեռք կը բերէ մինչեւ այդ արքունիքի տարեգրութեանց մէջ բացառիկ արտօնութիւն մը : — Իրաւունք կը ստանայ Արգիլեալ Ոստանէն դուրս ելլելով երթալ ու այցելել իրհօրենական տունը, վերստին տեսնելու համար այն բաղձալի վայրերը ուր անցած էր իր մանկութիւնը : Այս շնորհը իր տեսակին մէջ բացառիկ կրնար նկատուիլ, վասնզի ըստ չինական արքունիքի խըստամբեր օրէնքներուն, անգամ մը որ հարճ մը ոտք կը կոխէր Արգիլեալ Ոստանէն ներս, մինչեւ իր մահը իրաւունք չունէր այլեւս դուրս ելլելու :

Հոյակապ թափօրով մը, շրջապատուած սուսերամերկ ներքինիներու ջոկատով մը, Եէ Հօ Նօ Լա դուրս ելլելով Արգիլեալ Ոստանէն, կը յառաջանայ դէպի իր հօրենական տունը, որուն սեմին կը սպասէին իրեն իր մայրն ու իր քոյրն ու եղբայրը, խոր յարգանքի եւ երկիւղած սքանչացումի մը մէջ :

Պապենական օճախին մէջ, Եէ Հօ Նօ Լայի առաջին գործը կ'ըլլայ յարգանօք խոնարհիլ իր նախնիքներու յիշատակարաններուն առջեւ, եւ ապա իր մօրը եւ բոլոր միւս ներկաներուն կը բաժնէ թանկագին նուէրներ: Ապա կը նախագահէ ընտանեկան ճոխ ու փարթամ սեղանին, որուն շուրջ հաւաքուած էին ամբողջ ընտանիքին անդամները:

Երբ կը հասնի մեկնումի ժամը, դարձեալ նոյն շքերթով հարճը կը բռնէ վերադարձի ճամբան :

Իր ճամբուն երկայնքին խմբուած անհամար հիացողներուն մէջ, յանկարծ Եէ Հօ Նօ Լա կը նշմարէ տրտում ու տխուր երիտասարդ մը, որ հիացիկ ու լուռ երկիւղածութեամբ կը դիտէր զինքը:

Իր ակնարկը կը հանդիպի այդ երիտասարդի ակնարկին, որ ուրիշ մէկը չէր եթէ իր նախկին խօսեցեալը՝ Լոնկ Լուն, որուն ատենօք խոստացած էր յաւիտենական սէր մը :

Սրտի անհուն կծկում մը կը զգայ հարճը եւ նոյն վայրկեանին համոզում կը գոյացնէ թէ տակաւին չէր դադրած սիրելէ տարաբախտ երիտասարդը եւ թէ այս վերջինը միշտ կը բաժնէր այդ սէրը :

Հետեւեալ օրն իսկ, Եէ Հօ Նօ Լա կը յաջողի համոզել խնամակալ իշխանը որպէսզի Լոնկ Լուին յանձնուի Մանչուրիական պահակազօրքի հրամանատարութիւնը, չնայած անոր երիտասարդ տարիքին: Այս պահակախումբին պաշտօնն էր հսկել Արգիլեալ Ոստանին :

Թէեւ այս կարգադրութեամբ գեղանի հարճը գոհացում կուտար իր սրտի մէկ քմայքին, միւս կողմէ սակայն մեծ ծառայութիւն մը մատուցած կ'ըլլար կայսերական գահուն :

Արդարեւ, սկսած էին ըմբոստացութիւներ ծագիլ, որոնք կը սպառնային խանգարել անդորրութիւնը թէ Արգիլեալ Ոստանին եւ թէ առ հասարակ պետութեան :

(6 Շար.)

ՆԿՎԱԾՆ ՂՎԱՅՎՎՈՒ

ՎԱՀԱԳՆ ԴՈՒՔ

ՔԱՂԱՔԱՑԻ ՀԱՅԿԱԶՆՈՒՆԻ ՀԱՐՑԱԶՐՈՒՅՑԸ

ԱՆՑՆԴ ՁԵԼՈՒՆԻ

ՎԱՀԱԳՆ ԴՈՒՔ

ՔԱՂԱՔԱՑԻ ՀԱՅԿԱԶՆՈՒՆԻ ՀԱՐՑԱԶՐՈՒՅՑԸ

Ֆ.

Ես ինչպե՞ս կարող էի ասել, որ ինձ համար ամենից թանկագին մարդը ես եք, ես ձեզ ասում եմ «դուք», «ձեզ», «ձեր», որովհետև ամենքն էլ այդպես են ասում։ Ես ձեզ ասում եմ «դու», «քեզ», «քո», որովհետև ամենքն էլ այդպես են ասում։ Ես ձեզ ասում եմ «դուք», «ձեզ», «ձեր», որովհետև ամենքն էլ այդպես են ասում։ Ես ձեզ ասում եմ «դու», «քեզ», «քո», որովհետև ամենքն էլ այդպես են ասում։

Ես ձեզ ասում եմ «դուք», «ձեզ», «ձեր», որովհետև ամենքն էլ այդպես են ասում։ Ես ձեզ ասում եմ «դու», «քեզ», «քո», որովհետև ամենքն էլ այդպես են ասում։ Ես ձեզ ասում եմ «դուք», «ձեզ», «ձեր», որովհետև ամենքն էլ այդպես են ասում։

—

ԱՐՁԱԳԱՆԳՆԵՐ

Ընկերվարականներ· — *Հանրապետու – թեան Նախագահը հաստատեց Սեպտեմ – բեր 16ի կառավարութեան որոշումը : Ո – րինական գծով եւ հանրապետական ըս– կզբունքներով պիտի իրագործեն զայն : Անվերապահօրէն զօրավիդ կը կանգնինք՝ Նախագահին :*

Փ· Ռէնօ (*Նախկին վարչապետ ան – կախ*) ·— *Զօրավարը ցոյց տուաւ Ալժէի ապստամբներուն թէ որքան մեծ զոհո – ղութիւններ ընելու վրայ է, երկրի ֆը – րանսացի ժողովուրդը· թէ առանց այս զոհողութեանց չատոնց Ալժերիան ձեռքէ գացած կ'ըլլար : Նաեւ յստակ հասկցուց որ ինքնորոշման հիման վրայ կայացած ապագայ որոշումը միայն կրնայ տեւա – կան եւ արդար ըլլալ :*

Մ· Շուման (*Նախագահ արտաքին յանձնախումբի*) ·— *Կարելի չէր դիտել եւ լսել զօրավարը առանց յուզուելու : Ան մեր մէջ արթնցուց ազնիւ զգացումներ :*

Լանիտոն ·— *Զօրավարին ճառը որ իր էութեամբ կոչ մըն էր նաեւ կը ցուցա – յայտէ ինքնավստահութիւն եւ կորով եւ վերջապէս հաւատք ծրագրին յաջողու – թեան նկատմամբ : Թէեւ արտաքին նա – խարարութիւնը խուսափեցաւ կարծիք յայտնելէ սակայն յստակ է որ զօրավա – րին ճառը մեծ տպաւորութիւն ձգած է ընդհանրապէս պաշտօնական չրջանակ – ներուն եւ առհասարակ ժողովուրդին վը– րայ :*

Պոն ·— *Գերման վարչապետ Ատընա – ուըրին կարծիքով Զօրավարը կայունու– թեան ապացոյցն է Ֆրանսային համար , եթէ երբեք հրապարակէն քաշուի fաոս մը պիտի թողու իր ետին :*

Ուշինկթըն ·— *Պաշտօնական չրջանակ– ները ցարդ որեւէ տեսակէտ չյայտնեցին : Դեմոկրատ ծերակուտական՝ Կրընինկ խնդրած է Այզընհաուըրէն որ Ամերիկա զօրավիդ կանգնի տը Կոլին : Տրամադրու– թիւն կայ բազմաթիւ ծերակուտականնե – րու մօտ որ Մ· Նահանգները ՄԱԿի նիս– տերուն պաշտպանեն եւ համակարծիք գտնուին Ֆրանսայի՝ իր Ալժերիոյ վա – րած քաղաքականութեան առնչութեամբ :*

ՅԵՏԱՁԳՈՒԱԾ ԺՈՂՈՎ

Նահանգապետական հրամանով՝ այս օ– րերուս մայրաքաղաքիս մէջ հաւաքոյթ – ները, արգիլուած ըլլալով, Նախկինռազ– միկներու Միութեան տարեկան ընդհ· ժողովը որ տեղի պիտի ունենար այսօր (Կիրակի 31) : 32 Ռիւ տը Թրէվիզ, փա– րիզ, յետաձգուած է ուրիշ թուականի մը, զոր Միութիւնը պիտի տեղեկացնէ իր անդամներուն՝ պատեհ առենին :

ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Մարսէյլէն ուղղակի Օտեսա , կամ աչխարհի որեւէ կողմէ նաւով , օդանաւով , երկաթուղի – ով, որեւէ ընկերութեամբ եւ նոյն գիներով :

Վճարումը՝ հոս կամ արտասահ – ման : Կ'ապահովենք վիզայի գոր – ծողութիւնները ձրի, Կ'ապահովենք նաեւ տեղերը ձրի :

Դիմել՝

ԺԱՆ-ԵԼԻՇԷ ԱՐԶՈՒՄԱՆԵԱՆԻ

որ 35 տարուան փորձառութիւն ունի :

AMERICAN LLOYD

48, RUE DE LA RÉPUBLIQUE

MARSEILLE

Tél. : 20-47-22

Ամէն դիւրութեան համար, ամէն տեղէ դիմել Մարսէյլի հասցէին :

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ՓԱՐԻԶ ·— Հ· Յ· Դ· «Քրիստափոր» խումբի ժողովը այս երկուշաբթի իրի – կուն ժամը 21ին, Մչակոյթի Տան մէջ : Կարեւոր օրակարգ : Պարտաւորիչ ներ – կայութիւն :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Սարգիս եւ Նուարդ Փափազեան (Մոն– փելիէ), Տէր եւ Տիկին Յորէն Նաճարեան եւ զաւակները (Մարսէյլ), Տէր եւ Տիկին Եդուարդ Փափազեան եւ զաւակները (Մարսէյլ) չնորհակալութիւն կը յայտ – նեն բոլոր անոնց որ ցաւակցութիւն յայտնեցին անձամբ, ծաղկեպսակով, հե– ռագրով եւ նամակով , իրենց մօր եւ մեծ մօր՝

ԱՃԻՒՐ ՏԻԿԻՆ ՄԱՔՐՈՒՀԻ ՓԱՓԱԶԵԱՆԻ

(Ծնեալ Շահարեան)

մահուան առթիւ (Դեկտեմբեր 24, 1959) :

Այս առթիւ 50 Ն· Ֆ· կը նուիրեն Մոն– մորանսիի հանգստեան տան եւ 50 Ն· Ֆ· կապոյտ Խաչի կայանին : (*Ստանալ Յա– ռաջէն*) :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Լիոն ·— Հ· Յ·Դ· «Սիամանթօ» խում– բի տարեկան մեծ պարահանդէսը, Փետր· 20ին, Շաբաթ երեկոյեան :

Սիփան – Կոմիտաս երգչախումբի հա – մերգը (ղեկավարութեամբ կարպիս Ափ– րիկեանի) : Ապրիլ 17ին

×

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ

Գեղարուեստական ցերեկոյթը

ՄԱՐՏ 27ԻՆ

×

Փարիզի Հաճնոյ Հայր· Միութեան տա– րեկան պարահանդէսը Մարտ 13ին, կէ – րակի ժամը 16էն մինչեւ 24, Ամպաս – տէօրի չքեղ սրահին մէջ :

ԳՐԱՏՈՒՆ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

46, Rue Richer - Paris (9e)

C. C. P. Paris 3630 - 66

Tél. : P R O vence 64 - 90

Նոր Հրատարակութիւններ

ԱՄԷՆՈՒՆ ՏԱՐԵԳԻՐՔԸ, կարօ Գէ – որգեանի, 1960 , է· տարի, կազմուած , պատկերազարդ 16·50 Ն· Ֆ·, Թղթատա– րի ծախք 2 Ն· Ֆ·:

Le Vert Soleil de la Vie

Victor Gardon (Roman) 6,60

L'Arménie. J. P, Alem 2,00

ԳՐԻՄՄԱԿ, Գ· Համբարձումեան 5՝ Ն· Ֆ·:

ՀԱՅ ԴՈՂԳՈԹԱՆ, Գրիգորիս Եպ· Գա– լաքեան, Բ· հատոր, Փարիզ, 1960 , 15 Ն· Ֆ· :

Թղթատարի ծախքը գնողին կը պատ – կանի :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Երեւանաբնակ Թոռնիկ Խոսրիկեան (ծը– նած 1920) Երեւան, հօրը անունը՝ Եղի – չէ, մօրը Հռիփսիմէ, մեծ քոյրերը՝ Զա– րիկ , Գոհարիկ եւ փոքր եղբայրը՝ Վազ– գէն : Կը խնդրուի արտասահմանի բոլոր հայ Թերթերէն արտատպել : Կը խնդրուի տեղեկացնել , Հրաչեանին , 40 Ավրընիւ տը լա Փըթիթ Սիւիս (Գօմոն) , Մար – սէյլ :

Imprimerie Spéciale du Journal « Haratch »

ՍԱԿԱԳԻՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ

ՄԷԿ ԱՆԳԱՄՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՀԱԶԴ	30 Ն· Ֆր·	մինչեւ	1/4	սիւնակ
ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ	15 Ն· Ֆր·	մինչեւ	1/8	սիւնակ
ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ	10 Ն· Ֆր·	»	»	»
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ	15 Ն· Ֆր·	»	»	»
ՀԱՐՍԱՆԻՔ, ՆՇԱՆՏՈՒՔ	20 Ն· Ֆր·	»	»	»
ՆՈՒԻՐԱՏՈՒԹԻՒՆ	10 Ն· Ֆր·	»	»	»
«ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ»	10 Ն· Ֆր·	»	»	»
«ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ»	5 Ն· Ֆր·	»	»	»
« ԾԱԽՈՒ Է »	20 Ն· Ֆր·	»	»	»

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ նշանակուած ծաւալով ազ– դերու համար են :

Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է :

Առեւտրական կամ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններուն համար դիմել վարչութեան :

ՀԱՅ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՇՔԵՂ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ԿԻՐԱԿԻ՝ ՓԵՏՐՈՒԱՐ 21

HOTEL GEORGE V-Ի ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Ժամը 17էն մինչեւ կէս գիշեր ՊԱՐԻ ԵՐԿՈՒ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ

Cotillons - Tombola - Attractions

Ինամուած պիւֆէ սովորական գիներով

Այժմէն ապահովեցէք ձեր տոմսերը եւ սեղանները Tel. TRO. 03-18 C.C.P. Paris 8019-72

Մուտք՝ 5 Ն· Ֆ·, ուսանողներու համար 3 Ն· Ֆ· :

Կ + Պ + Ն + Ի

Պ + Ո + Ն + Կ + Ո + Ի

ՊՈՆԿՈՒԻ

Ամէնօրեայ ուժ եւ կորով ,

— Bongoût —

Հելվա եւ լոխում ուտելով :

Société des Conserves

BONGOUT

MARSEILLE — 40, la Canebière — MARSEILLE

ԾՐԱՐՆԵՐ ԽՈՐՀ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

SICOMEX

Հաստատութեան ապրանքներով նուէր–ծրարներու առաքումը արտօնուած է՝ Մոսկուայի Ինթուրիսթի եւ Ֆրանսայի Իրամափոխութեան գրասենեակներու մաս– նաւոր համաձայնութեամբ :

ՕԳՏՈՒԵՑԷՔ

ԲԱՑԱՌԻԿ ՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ ՓԵՏՐՈՒԱՐԻ ԸՆԹԱՑՔԻՆ

Մէջն ըլլալով բոլոր ծախքերը ,ստացողին համար ամէնէն օգտակար եւ գործածա– կան ապրանքներով լեցուն՝ մեր ծրարին գինն է 350 Ն·Ֆ· (35·000 փր) :

ԱՅՐԵՐՈՒ· ծրար թիւ 108

3	*մեթր զգեստցու կերպաս*
	զուտ բուրդ
2,50	*մեթր անդուս աստառ, մեծ լայնք*
1	*զոյգ կօշիկ, պոռս–ֆաֆ,*
	կրկին ներքան
1	*վարտիք, տաք թաւշակով*
1	*բաճկոնակ, տաք թաւշակով*
1	*վերնասուի կամ բուրդէ բաճկոնակ*
1	*չապիկ, փոփլին*
3	*զոյգ գուլպայ, չատ դիմացկուն*
1	*փողկապ*

ԿԻՆԵՐՈՒ· ծրար թիւ 109

1	*կտոր բուրդ կերպաս*
	վերարկուի համար
1	*կտոր զուտ բուրդ կերպաս*
	չրջազգեստի համար
2	*մեթր անդուս աստառ*
	մեծ լայնք
1	*բուրդէ բաճկոնակ*
1	*ներքնազգեստ, էնթերլոճ*
1	*վարտիք էնթերլոճ*
1	*չալ, փրեներան բուրդով*
	2 մ·×0,55 մ· *զանազան գոյներ*

Ծրար ստացողին կողմէ ՈՉ ՄԷԿ ԾԱԽՔ :

ԱՐԱԳ ՅԱՆՁՆՈՒՄ· 2 – 4 շաբաթէն :

Մեր խանութներուն մէջ պիտի գտնէք նաեւ չատ մը ուրիշ ապրանքներ ·— Ձերմա– կեղէն, բուրդէ կերպասներ եւ հիւսուածներ, զգեստներ, վերարկու, ծածկոց, ձեռնոց, գուլպայ, վզնոց, այր մարդու եւ կանացի գիշերանոց, եւայլն ···

ՄԵԶՄԷ գնուած ապրանքներու ԱՌԱՔՈՒՄԻՆ ծախքը, մինչեւ 20 ֆիլօ կշռող ծրա– րին համար, ՄԻԱՅՆ 25 Ն·Ֆ· (2500 փր) :

SICOMEX

Téléphone : OPE. 67-77

20, Rue Royale, 20 PARIS 8·

Métros : Madeleine et Concorde

ՈՒԶԵՑԷՔ ԵՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՄԲ ԿԱՐԴԱՑԷՔ ՄԵՐ ԾԱՆՕԹԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆ ՈՒ ՍԱԿԱԳԻՆՔ :